

Hos Herr Niklas och annat skrivkunnigt folk

Arkeologisk undersökning i kvarteret Professorn 1 i Sigtuna 1999–2000, Up Sigtuna RAÄ 195:1

Anders Wikström, Anders Söderberg & Mats Roslund (red.)

Olof Heimer, Johan Runer, Kerstin Fogelberg, Mats Pettersson, Calle Nathanson

Errata

Sid 26 & 27: Två felaktiga tabellhänvisningar, "Tabell X" skall vara "Tabell 1".

Sid 144, tabell 116: bildtexten skall lyda "Kontexter tillhörande kavelbron B8 i passage 3".

Sid 312, spalt 2: i meningen: "De bär bilden av en kung ...etc" bör "Kristus" bytas ut mot "S:ta Maria" och en referens läggs till: "(Edberg 2009)".

Sid 314, tabell 261: bildtexten skall lyda "Kontexter tillhörande hus F:C".

Sid 401, referenser: referens skall läggas till: "Edberg, R. 2009. Gudsmoeran från Blachernai. Om 1100-talsmuntletter från Sigtuna och Uppsala. *Fornvännen*."

Sid 405, referenser: Till "Personlig kommunikation" skall fogas: "Strid, L. Lund".

Sid 406, administrativa uppgifter: till "Analyser" skall fogas: "Jens Christian Moesgaard, Sthockholms universitet, 2021 (myntanalys)".

Sid 425, bilaga 4: referenser saknas, enligt nedan:

Referencer:

Ahlström, Bjarne, Yngve Almer, Bengt Hemmingsson, *Sveriges Mynt 1521-1977*, Stockholm 1976.

Baron, Alain, *Die Münzprägung der Bischöfe, Kaiser und Könige in Strassburg*, upubliceret afhandling, Wien 1987.

Dbg. = Dannenberg, Herman, *Die deutschen Münzen der sächsischen und fränkischen Kaiserzeit*, 4 bind, Berlin 1876-1905.

Elfver, Frédéric, *Andernach – kungens och/eller hertigens myntort? En kronologisk och metrologisk studie av den tyska myntningen i Andernach, Oberlothringen, baserad på svenska skattfynd*, Stockholms Universitet, C-opsats, HT 1997 (finnes på Numismatiska Forskningsgruppens hemsida).

Golabiewski, Monica, *Kung Knut Eriksson och penningarna*, Stockholm 2019.

Hatz, Gert, *Handel und Verkehr zwischen dem Deutschen Reich und Schweden in der späten Wikingerzeit*, Stockholm 1974.

Hatz = Hatz, Vera, "Zur frage der Otto-Adelheid-Pfennige", *Commentationes de nummis saeculorum IX-XI in Suecia repertis*, I, Stockholm 1961, s. 105-44.

H = Hildebrand, Bror Emil, *Anglosachsiska mynt*, 2. udg., Stockholm 1881.

Häv. = Hävernack, Walter, *Die Münzen von Köln*, Köln 1935.

Ilisch, Peter, "Die Münzprägung im Herzogtum Niederlothringen". Del 1 *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 84-85, 1997/8 (2000), s. 1-272. Del 2 *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 100, 2014, s. 1-383.

Johansson, Ida, *Kungen eller biskopen? En teoretisk studie baserad på myntningen i Strassburg*, Stockholms Universitet, B-opsats, HT 2007 (finnes på Numismatiska Forskningsgruppens hemsida).

Jonsson, Kenneth, *Viking-Age hoards and late Anglo-Saxon coins*, Stockholm 1987.

Jonsson, Kenneth, "Fynd. Kv. Professorn 1, Sigtuna, Uppland", *Myntstudier* 2004:5, s. 14-16.

LLt = Lagerqvist, Lars O., *Svenska Mynt under vikingatid och medeltid*, Stockholm 1970.

Leimus, Ivar, "On the Chronology of the Miliarsia of Basil II and Constantine VIII: an Estonian Perspective", *Revue numismatique* 177, 2020, s. 235-246.

Malmer, Brita, *Den senmedeltida penningen i Sverige*, Stockholm 1980.

Mossop, Henry R., *The Lincoln mint, c. 890-1279*, Newcastle 1970.

Pettersson, Helene, *Vikingatida myntning i Dinant. En kronologisk studie*, Stockholms Universitet, B-opsats, VT 1997 (finnes på Numismatiska Forskningsgruppens hemsida).

Rundberg, Jonas, *Otto-Adelheid-Pfennige*, Stockholms Universitet, C-opsats, HT 2000 (finnes på Numismatiska Forskningsgruppens hemsida).

SCBI = *Sylloge of coins of the British Isles*, London, 1958-.

Wätz, Anna, *Vikingatida tyska mynt. En analys av mynt präglade i Deventer*, Stockholms Universitet, C-opsats, VT 1992 (finnes på Numismatiska Forskningsgruppens hemsida).

Rapport arkeologisk undersökning

Hos Herr Niklas och annat skrivkunnigt folk

Arkeologisk undersökning i kvarteret Professorn 1 i Sigtuna 1999–2000,
Up Sigtuna RAÄ 195:1, L2015:2168

Anders Wikström, Anders Söderberg & Mats Roslund (red.)

Olof Heimer
Johan Runer
Kerstin Fogelberg
Mats Pettersson
Calle Nathanson

Meddelanden och Rapporter från Sigtuna Museum nr 63

*Omslagsbild framsida: Runben från 1000-talets slut med texten **fr** PAXTEC. Skribenten har troligtvis börjat skriva fridr med runor, men redan efter två runor växlat över till latinets Pax tecum, frid vare med dig. Detta är den hittills äldsta kända inskriften med latinska bokstäver funnen i Sigtuna, och den kan sägas illustrera skiftet mellan vikingatid och medeltid i ett nötskal, de omvälvande samhällsförändringar som staden stod i centrum för vid denna tid.*

Omslagsbild baksida: några föremålsfynd från utgrävningen.

Foto: Gabriel Hildebrand, AFL & Sigtuna museum.

*Rapporttiteln "Herr Niklas" anspelar på ett runben från 1000-talets slut med texten **hera : nikala**, Herr Niklas. Se s. 279.*

Rapportarbetets slutfas har utförts med anslag från Berit Wallenbergs Stiftelse, BWS 2019.0063, jämte ett tryckbidrag från Länsstyrelsen i Stockholm.

Produktion: Sigtuna museum

Kartor: Sigtuna museum om inget annat anges

Foto: Sigtuna museum om inget annat anges

Form/layout: Sigtuna museum

Sigtuna museum

Stora gatan 55

193 30 Sigtuna

sigtunamuseum@sigtuna.se

www.sigtunamuseum.se

ISSN: 1401-4645

ISBN: 978-91-86292-35-5

Tryck: Tryckservice AB, Ängelholm 2021

Innehåll:

Förord – <i>Ted Hesselbom</i>	4
Förord – <i>Mats Roslund</i>	5
Undersökning och resultat, en översikt – <i>Anders Wikström</i>	6
Metod – <i>Anders Wikström</i>	17
Fornlämningsmiljön – <i>Anders Wikström</i>	28
Dateringsunderlag – <i>Anders Wikström</i>	34
Gruppmatris	42
Föremålsfynden – <i>Anders Söderberg</i>	44
Fas-, tomt- och husbeskrivningar – <i>Olof Heimer †, Johan Runer & Anders Söderberg</i>	51
Fas 1, 900-tal	51
Fas 2, ca 970–980	58
Fas 3, ca 980–990	68
Fas 4, ca 990–1000	76
Fas 5, ca 1000–1015	100
Fas 6, ca 1015–1030	121
Fas 7, ca 1030–1040	156
Fas 8, ca 1040–1055	180
Fas 9, ca 1055–1075	220
Fas 10, ca 1075–1090	244
Fas 11, ca 1090–1105	266
Fas 12, ca 1105–1130	288
Fas 13, ca 1130–1160	312
Fas 14, ca 1160–1200	323
Fas 15, ca 1200–1240	339
Fas 16, ca 1240–1280	346
Fas 17, ca 1280–1340	360
Fas 18, ca 1340–1400	376
Fas 19, ca 1400–1500	384
Fas 20, ca 1500 till nutid	388
Referenser	401
Administrativa uppgifter	406
Bilagor:	
Bilaga 1 – Dendrokronologisk datering – <i>Thomas Bartholin</i> 2002	408
Bilaga 2 – Dendrokronologisk datering – <i>Thomas Bartholin</i> 2020	411
Bilaga 3 – Dendrokronologisk datering – <i>Aoife Daly</i> 2021	412
Bilaga 4 – Myntanalys – <i>Jens Christian Moesgaard</i> 2021	419
Bilaga 5 – 14C-datering – <i>Karl Håkansson & Lars Beckel</i> , Ångströmlaboratoriet 2020	426
Bilaga 6 – Om tolkningen av hus H/G i faserna 2 och 3 – <i>Johan Runer</i>	430
På https://arkiv.sigtunamuseum.se/publikationer/arkeologiska-rapporter/meddelanden-rapporter/ finns kompletterande dokument tillgängliga för nedladdning:	
Fynddatabas	
Hustabell	
Kontext- och gruppmatriser	
Makrofossilanalys	
Materialanalyser	

Rapporten från utgrävningen i kvarteret Professorn – betydelsen från museets horisont

Ted Hesselbom

För ett kommunalt museum med en av Sveriges viktigaste samlingar av arkeologiskt medeltidsmaterial är publiceringen av denna rapport en viktig händelse. Ett fortsatt utforskande av det arkeologiska materialet är essentiellt för vår identitet och trovärdighet som historiebärande institution. Den fördjupade kunskap som sammanställningen av materialet ger övrig verksamhet är enorm, för vårt arbete med pedagogik, program, guidningar och samarbeten med skola och civilsamhälle.

När vi får möjlighet att anställa ytterligare tre arkeologer under ett års tid, i detta fall genom generösa bidrag från Berit Wallenbergs stiftelse, händer det saker på museet. När arbetet med projektet ”Hos herr Niklas och annat skrivkunnigt folk...” letts av Mats Roslund, professor i arkeologi vid Lunds Universitet, innebär det ett samarbete som stärker vår institution samt är en garant för att forskningsarbetet blir både relevant och direkt användbart i forskningsprojekt inom universitet och högskolor.

Sigtuna Museum & Art är en verksamhet inom Sigtuna kommun. Vi har en strategisk utvecklingsplan som bland annat säger att vi ska bidra till att stärka varumärket Sigtuna. Med denna typ av samarbeten med stiftelser och universitet bygger vi vårt varumärke och befäster det kommunala museets roll både inom kommunen men även i världen utanför.

Kunskapsspridning är vårt uppdrag och mål, att på olika sätt ge Sigtunabor tillgång till deras egen historia på ett inkluderande sätt där alla får plats i bilden. Som museum placerad i den stad som lever under epitetet Sveriges första stad ger det oss anledning att sprida kunskap även till alla

andra: de som besöker Sigtuna och dess rika utbud och de som besöker vårt museum eller våra digitala plattformar.

Ny kunskap om Sigtunas historia ger oss mer att berätta. En kort stund är den nya införskaffade kunskapen en nyhet och vi får möjlighet att sprida den ännu mer.

Samarbeten är viktiga för museets uppdrag. Trots att detta projekt sedan kom att genomföras mitt under en pandemi, lyckades vi slutföra det inom en rimlig tid.

Förhoppningen om en vitalisering av arbetsmiljön och det historiska samtalet på vår arbetsplats uppfylldes trots pandemins restriktioner och rekommendationer om att jobba hemifrån. Med nya kollegor på plats; Olof Heimer, Johan Runer och Anders Wikström; såg vi framför oss många nya och fördjupande samtal. Det fick vi dock lära oss att klara över digitala plattformar. Den digitala tid som varit och detta projekt kommer för alltid att vara sammanknippade för oss. På gott och på ont. Det blev en tid av att lära nytt.

Tack till alla medarbetare och nya kollegor, och tack stiftelse och universitet; Mats Roslund, professor i arkeologi, Lunds universitet; Berit Wallenbergs stiftelse; Anders Wikström, Statens militärhistoriska museer; Olof Heimer, Uppsala; Johan Runer, Uppdrag Arkeologi och Anders Söderberg, Sigtuna museum, som samordnat projektet.

Att få möjligheten att lära känna Herr Niklas och annat skrivkunnigt folk från tidig medeltid har haft och kommer framgent att ha en enorm betydelse för Sigtuna Museum & Art.

Ted Hesselbom
Museichef, Sigtuna Museum & Art

Herr Niklas bjuder på det bästa från flera världar – dokumentation, analys, forskning och förmedling

Mats Roslund

Samarbetet med att analysera dokumentationen från undersökningen i kvarteret Professorn 1 är ett gott exempel på hur skilda samhällsfunktioner samverkar för att skapa något gemensamt större. Ett kommunalt mindre museum med kunnig personal har tillsammans med mig från Lunds universitet tilldelats medel från Berit Wallenbergs Stiftelse för att tillgängliggöra det förflutna. Vinnarna i denna konstellation är medborgarna och forskarna. Museet har kunnat genomföra sin förpliktelse som ansvarig för kulturmiljön i Sveriges äldsta medeltidsstad. Projektet har också serverat forskningen en anrättning som länge kommer att ge föda för tanken. Uppordningen av bebyggelse och föremål i tid och rum utgör nämligen den omistliga grunden för oräkneliga frågor och svar gällande människors praktiker under medeltiden. Ur forskningen kommer sedan tolkningar, omstöpta till intressant historia, som besökare kan avnjuta på Sigtuna Museum & Art.

Resultaten tvingar forskningen till omvärderingar. Kunskap om tomter, gatunät, passager och dropprum har funnits sedan 1980-talet och har förefallit entydig. Bebyggelsestrukturen på tomterna söder om Stora gatan komplicerar emellertid vår bild av hur staden sett ut. Arkeologin skapar ständigt nya infallsvinklar. Den ikoniska undersökningen i kvarteret Trädgårdsmästaren tappar sin roll som modell för hela staden. I stället berikar och komplicerar Professorn 1 tillsammans med undersökningen i Humlegården stadsbilden med variationer i bebyggelsestrukturen. Undersökningen bekräftar också de senaste årens insikt om att människor i staden haft föregångare under järnåldern. Projektet kommer att ge förnyad energi till debatten om medeltidens urbana utveckling.

Trots betydelsen av tomterna som ramverk för vardagsliv och befolkningsfluktuation är det föremålen som lockar fram handlande människor ur tidens töcken. Tingen från Sigtunas medeltid lever ännu ett undanskymt liv inom forskningen, jämfört med husens, gatustråkens och vattugrändernas strukturer. Det finns ett outtömligt för-

råd av kunskap dolt i de tusentals fyndaskarna i museets magasin. Herr Niklas hälsning från det förgångna är ett av de många fynd som direkt sammanför oss med tidigare sigtunabor. Förutom "Hera Nikala" är det flera andra ting som låter oss se handlande människor i kvarteret Professorn 1. Erres stämnyckel knirrar ännu när harpan stäms, en vaxtavla får oss att undra vilka ord som ristats in, ett ben med kombinationen av runor och latinsk text ger direktkontakt med en person som stod med fötterna i två skriftkulturer, alsengemmer med avbildade människor som räcker varandra händerna antyder tidig gillesorganisation, samtliga föremål ger oss möjlighet att nå människors verklighet.

Andra föremål flätar samman Sigtuna med dåtidens vidare värld. Millefoliepärlor från Nishapur i Iran, amforor från Bysans, ottonsk-saliska emaljspännen, lystergoods från Malaga i Spanien, en räknesticka med paralleller i Novgorod, en blytacka med troligt ursprung i kontinentala gruvor och norska brynen anger riktningar handelskontakterna svängde mellan över tid. På stadens lilla yta och under enkla torvtak samlades säsongvis gäster hemma hos lokala värdar som hyste dem.

Exemplen kan staplas på varandra och ändå finns mer kvar. Viktigast är att projektet "Hos herr Niklas och annat skrivkunnigt folk" skapar förutsättningarna för ett oräkneligt antal ingångar i källmaterialet. Detta hade inte varit möjligt utan medel från Berit Wallenbergs Stiftelse och gruppen som genomförde arbetet. Med lyhördhet och nyfikenhet har museichef Ted Hesselbom följt arkeologins ibland något interna språk. Projektgruppen, som leddes av Anders Wikström, bestod av Olof Heimer, Johan Runer och Anders Söderberg. Vi har bundits samman av vårt djupa intresse för Sigtuna, staden som ständigt bjuder på oförutsedda upptäckter. Välkomna hem till herr Niklas!

Mats Roslund

Professor i historisk arkeologi, Lunds universitet

Undersökning och resultat – en översikt

Anders Wikström

Bakgrund och utförande

Den arkeologiska undersökningen i kvarteret Professorn 1 i Sigtuna genomfördes för över 20 år sedan, 1999–2000. Orsaken var att fastighetsägaren Gröna Ladan AB planerade att uppföra ett hus på fastigheten. Här fanns sedan tidigare en byggrätt som berodde på att ett äldre hus på fastigheten hade brunnit ner 1951. Huset var från 1700-talet (*fig. 1 & 2*).

Ett par år efter branden genomfördes en arkeologisk undersökning av Dagmar Selling (1953) i syfte att avgöra kulturlagrens tjocklek och sammansättning. Bygget kom inte till skott den gången, men på 1970-talet togs nya planer fram. Den beräkning som gjordes då visade att den arkeologiska utgrävningskostnaden inte stod i proportion till byggkostnaden. Detta blev startskottet till en utredning som gjordes av Riksantikvarieämbetet tillsammans med Bjerking Ingenjörbyrå AB i Uppsala. Syftet var att ta fram alternativa grundläggningsmetoder som möjliggjorde ett bevarande av kulturlagren genom att bygga ovanpå lämningarna, den s.k. Bjerking-metoden. Trots utredningen genomfördes inte planerna och det dröjde ytterligare 20 år fram till slutet på 1990-talet innan byggplanerna tog fart igen.

Detta var startskottet för den arkeologiska undersökningen, som genomfördes i över ett års tid från april 1999 fram till juli 2000. Det var den till ytan tredje största undersökning och till volymen den nästa största undersökning som genomförts i Sigtuna. Sedan dess är denna del av fastigheten bebyggd (*fig. 3*).

Rapportarbetet påbörjades direkt efter avslutat fältarbete men kunde den gången inte avslutas. Den främsta orsaken var bristande resurser. Under efterföljande 20 år gjordes ett stort antal ansökningar om ytterligare bidrag för att kunna avsluta rapportarbetet och publicera resultaten, men de allra flesta utföll med avslag. Ansökningsarbetet gav till slut resultat och en ansökan om bidrag från Berit Wallenbergs stiftelse bifölls. Detta gav möjlighet att avsluta den stratigrafiska bearbetningen och att göra en sammanställning av resultaten i en första grundrapport.

Den arkeologiska undersökningen

Fältarbetet startade den 16 april 1999 och pågick fram till den 7 juli 2000. Inom undersökningsytan var kulturlagren i genomsnitt 2,5 meter tjocka. Ytan var 260 kvadratmeter stor och totalt undersöktes 650 kubikmeter jord. Som ett resultat av att de övre kulturlagren låg ytligt hade nedbrytningen av organiskt material gått långt här, men var betydligt bättre bevarade längre ner. Även kulturlagren som låg under 1700-talshuset var bättre bevarade än ytorna mot öster. Undergrunden bestod av tjocka lager med blågrå postglacial lera. Den ursprungliga markytan sluttade svagt mot söder och utgjordes av glaciallera som låg strax under 7 meter över havet i det västra hörnet av schaktet och 5,8 meter över havet i östra delen av schaktet. Detta betyder att undersökningsytan ligger mycket nära 1000-talets strandlinje, som brukar hänföras till 5 meterskurvan (Ambrosiani 1982, Ödman 1982, Wikström 2004).

Detta var den första utgrävning i Sigtuna som utfördes med kontextuell undersökningsmetodik (se vidare i kapitlet *Metod* för en fördjupad genomgång). Fältarbetet utfördes utan digitala hjälpmedel, med undantag av fotografering med digitalkamera. Under utgrävningens gång pågick löpande omhändertagande och registrering av fynd. För att ta tillvara små föremål och djurben från mindre djur vattensållades en del av jorden.

Undersökningen utfördes således i en brytpunkt mellan analog och digital dokumentationsteknik. Vid efterarbetet digitaliserades därför hela dokumentationsmaterialet, vilket innebar extra arbete som inte ingick i ursprunglig beräkning. Kontexter dokumenterade på millimeterfilm vektoriserades till shapefiler, kontextblanketter och fynd registrerades i en 4D-databas tillsammans med beskrivningar av anläggningar och konstruktioner. I relationsdatabasen fanns koppling mellan fynd-, kontext- och konstruktionsregister. Det stratigrafiska arbetet innebar upprättande av en matris och indelning av kontexter i grupper och en gruppmatris/land use-diagram. Fyndregistreringen fortsatte efter att grävningen avslutats.

*Figur 1. Det 1700-talshus i kvarteret Professorn 1, närmast Stora gatan, som brann ned 1951. Huset är fotograferat från gårdssidan.
Foto ur Sigtuna museums samlingar.*

Figur 2. Flygbild över platsen 1996 med biografen Gröna ladan vid bildens mitt och vita cafébord på den yta som kom att grävas ut.

Figur 3. Den nya byggnad som restes på tomten efter avslutad grävning.

Figur 4. Sigtunakarta med platsen för den arkeologiska undersökningen i kvarteret Professorn 1 märkt i rött.

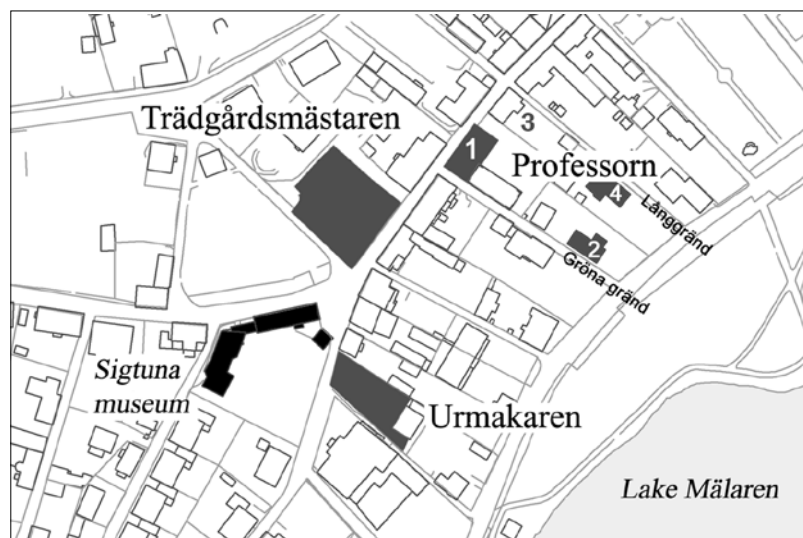
Totalt registrerades 3544 kontexter, 343 kontextgrupper (varav 29 multikontexter, 128 hus, 44 kavelbroar, 48 staket och 94 övriga grupper), 50 139 fyndposter och över 3 ton djurben.

Totalt var ett drygt 20-tal personer inblandade i projektet; över 20 personer på hel- eller deltid under fältarbetet (grävledare, arkeologer, grovarbetare, osteologer), över 10 personer under rapportarbetet, och ett antal personer som utfört analyser och konservering. Trots få insatser mot media var undersökningen välbesökt genom de guidade turer som genomfördes på undersökningen.

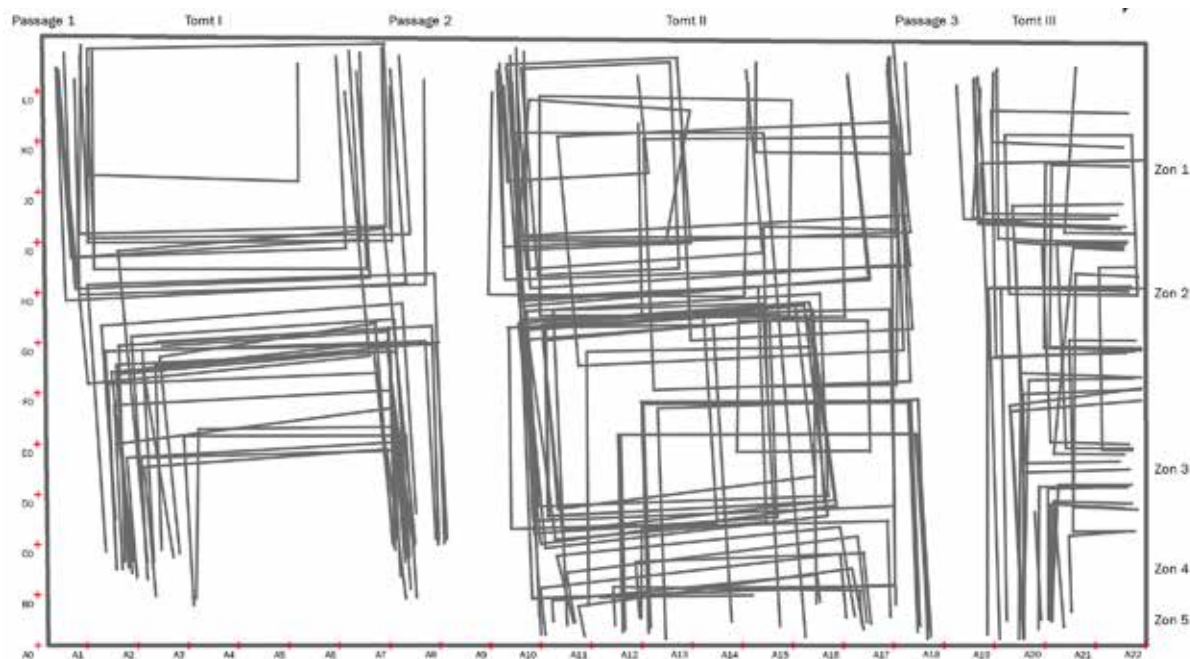
Enligt den ursprungliga undersökningsplanen och kostnadsberäkningen skulle undersökningen vara avslutad vid årsskiftet 1999–2000. Undersökningsplanen var dock för optimistisk. Kulturlagren var både mer omfattande och mer välbevarade än beräknat, men framförallt var den ambi-

tionsnivå i grävtakt som beräkningen låg till grund grovt överskattad. Även den efterföljande digitaliseringen av dokumentationsmaterialet bidrog till merarbete. Detta ledde till att undersökningen inte kunde avslutas i tid. Kostnaderna för konservering blev också betydligt högre än beräknat. Därför gjordes tilläggsansökningar om förlängd undersökningstid, extra medel för efterarbete och rapport samt ökade konserveringskostnader. Trots dessa ytterligare anslag kunde rapporten inte färdigställas. Inga ytterligare medel beviljades och det stratigrafiska arbetet avbröts, med ambitionen att matrisen skulle vara klar och att alla kontexter skulle vara grupperade.

Ett flertal ansökningar för att få ytterligare medel för att avsluta det grundläggande rapportarbetet skickades in utan större framgång. Ett mindre arbete utfördes 2011 med syfte att ta fram en dateringsnyckel för fyndmaterialet (Pettersson & Fogelberg 2012), men då det stratigrafiska arbetet vid den tiden inte var helt klart och fastställt är denna dateringsnyckel inte längre fullt tillförlitlig. Det var först 20 år senare som medel beviljades av Berit Wallenbergs stiftelse, med syfte att färdigställa grundresultaten. Rapportarbetet har således pågått i två omgångar med 20 års mellanrum. Under den senaste rapportomgången kon-

Figur 5. Undersökningsområdet i kvarteret Professorn 1 och övriga undersökningar som omnämns i rapporten: Professorn 2 & 4, Gröna gränd och Långgränd samt kvarteren Trädgårdsmästaren och Urmakaren.

Figur 6. Utgrävningsytan med tomter, passager, zonindelning och 127 hus lagda på varandra. Vi anar en god kontinuitet i tomtanvändningen från sent 900-tal och åtminstone upp i 1300-tal. I zon 1 vid gatan har legat hantverkshus, i zonerna 2 och 4 tvärpassager och zon 3 har disponerats olika från tomt till tomt. På tomt I har där legat bostadshus, medan bostadshusen på tomt II i flera perioder legat i zon 5 och zon 3 har där istället tagits i anspråk för ekonomibyggnader. Sjuttonhundratalets hus G:Q i fas 20 har undantagits i framställningen.

staterades att stora delar av det stratigrafiska arbetet var ofärdigt, det fanns (och finns fortfarande) en hel del inkonsekvenser i matrisen och en stor mängd kontexter var fortfarande inte grupperade (ca 500 av 3500) när rapportarbetet påbörjades. Rapportarbetet har därför fokuserats på det stratigrafiska grundmaterialet, att sammanställa grupper och faser samt att fastställa dateringsunderlag. Det har inom ramen för det senaste rapportarbetet inte varit möjligt att gå igenom och korrigera fynddatabasen, vilket behöver göras. Extra fokus har också lagts på de äldsta faserna eftersom de ger ett viktigt underlag till diskussionen om när och hur Sigtuna grundlades och vad som föregick stadens grundläggning.

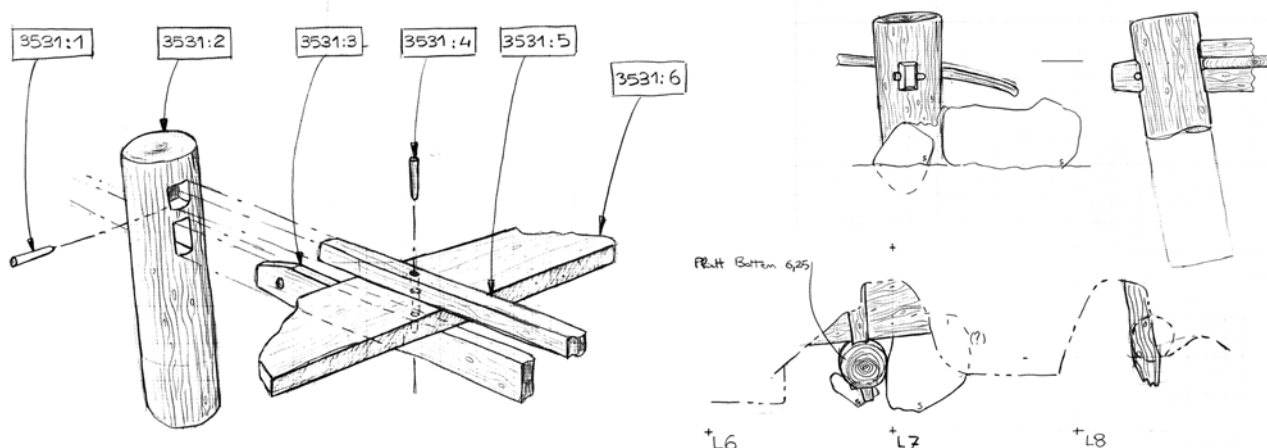
Sammanfattning av resultaten

Under fältarbetet undersöktes lämningar av olika karaktär (fig. 6). Dessa bestod av 128 hus, 44 kavelbroar och 48 flätverksstaket fördelade på tre stadsgårdar (benämnda tomt I–III) och tre passager (benämnda passage 1–3). Dessutom påträffades ett stort antal andra typer av lämningar som nedgrävningar, stenläggningar, djurgårdar och aktivitetsytor som utförts utomhus på stadsgårdarna. Slutligen påträffades lager och konstruktioner från hittills okända lämningar äldre än staden. Bebyggelsen dateras till 900-tal fram till 1700-tal

och fördelas tidsmässigt på 20 olika faser. Några faser är också indelade i underfaser. Den äldsta bebyggelsen var från tiden före Sigtunas grundläggning och den yngsta var från byggnaden som brann ner 1951. Det mest intensiva skedet varade i ungefär 300 år, från strax före sekelskiftet runt år 1000 när regelbundna och reglerade stadsgårdar anlades, fram till 1300-tal då Sigtunas betydelse minskade drastiskt. Den minskade betydelsen och nya stadslagar från denna tid återspeglas i kulturlagens omfattning. Lämningarna var som mest omfattande under det intensiva 300-årsskedet. De följande 700 åren fram till nu utgör endast en bråkdel av kulturlagens totala tjocklek och antal konstruktioner.

Utgrävningen var den första i Sigtuna som gett en tydlig och mer fördjupad bild av tomt- och bebyggelsemönstret direkt söder om Stora gatan.

Det äldsta skedet (fas 1) bestod av ett fåtal grupper med utomhusaktiviteter och två byggnader (hus X och hus P). Det ena huset (hus P) utgjordes av en halvbågeformad enklare konstruktion uppbyggd av störar och tolkades som en enklare hydda, möjligen för fiske. I ett av lagren från den första fasen påträffades humle, vilket tolkas som spår efter öl- eller mjödbryggnad, och lagrets innehåll som helhet bestod av hushållsavfall (Heimdahl 2020). Spåren efter humle

Figur 7. Fältskiss av synliga konstruktionsdetaljer i den träbro över dräneringsdiket som utgjort passage 2, som Stora gatan löpt över i sitt tidigaste skede under fas 4. Jämför fig 49, s. 83. Fältteckning: Jacques Vincent.

och hushållsavfall indikerar en mer etablerad bebyggelse i närområdet. Både C14-dateringar och enskilda fynd från dessa grupper tyder på mycket tidiga dateringar (se vidare kapitlet *Datering-sunderlag*). Med stor sannolikhet representerar dessa lämningar aktiviteter och bebyggelse som föregått stadens grundläggning. Detta är första gången som lämningar äldre än stadens grundläggning har kunnat dokumenteras mer i detalj. Även en undersökning i kv Humlegården 2006 påvisade liknande äldre lager men den gången var spåren svårtolkade (Wikström 2008). Det finns också fynd och C14-dateringar från andra undersökningar i Sigtuna som ger starkt stöd åt tolkningen att det har funnits äldre lämningar som föregått stadens grundläggning (Jönis 2020). Det är oklart hur långt tillbaka i tiden denna verksamhet kan föras men den har åtminstone pågått under 900-talet, möjligen den första hälften. Verksamheten har pågått fram till etableringen av den äldsta regelbundna bebyggelsen runt 970-talet, den tid som brukar anges som Sigtunas grundläggning. Förekomsten av äldre lämningar innebär att Sigtuna inte grundlades på jungfrulig mark, som hävdats tidigare (Ros & Tesch 1991 MFL).

I nästa skede (fas 2 och 3) skedde själva etableringen av staden Sigtuna. Bebyggelsen i detta skede bestod av en lång stolpburen byggnad (hus H/G) i två byggnadsfaser. Längden på långhuset har inte gått att avgöra eftersom den fortsatt utanför schaktkanten mot norr. Men byggnaden förefaller ha haft en konvex form med den bredaste delen nära den norra schaktkanten. Detta innebär i så fall att byggnaden sannolikt varit dubbelt så lång och sträckt sig långt in under

nuvarande Stora gatan och bortom dennas norra sida. Liknande byggnader undersöktes också i kvarteret Trädgårdsmästaren (Wikström 2011, sid 35–45). Det är därför högst sannolikt att Stora gatans föregångare inte fanns vid denna tid. Under fas 3 grävdes diken på båda sidor om långhuset. Motsvarande diken har tidigare tolkats som gränsmarkeringar eller tomgränsdiken grävda i samband med grundläggningen. Detta förefaller dock mindre troligt eftersom diken här grävdes senare, och att de inte sträckt sig hela vägen upp mot Stora gatan. Det verkar därför sannolikt att dikenas huvudsakliga syfte var dränering i stället för tomtränsmarkering.

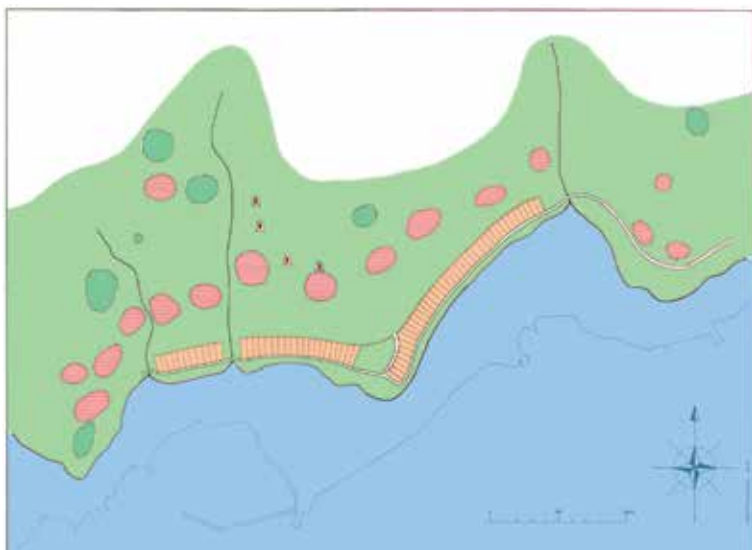
I den norra schaktkanten påträffades rester efter en träbro (fig. 7 & fig 49, s. 83). Den ligger stratigrafiskt i övergången mellan fas 3 och fas 4 och tolkas som en träbroläggning över ett dike och som byggts i samband med att den träbrolagda stora gatan anlades parallellt med strandlinjen. Detta skedde som en följd av anläggandet av en ny reglerad stadsplan som kan dateras till det sista decenniet av 900-talet. Det är sen denna stadsplan som låg kvar ända upp till mitten av 1300-talet och som delvis finns kvar än idag.

Under det mest intensiva skedet, från sekelskiftet år 1000 fram till 1300-tal (fas 4 till fas 19), bestod bebyggelsen inom utgrävningsschaktet av de nordligaste delarna av tre stadsgårdar (tomt I–III) söder om huvudgatan. Mellan stadsgårdarna låg tre passager (passage 1–3) som omväxlande hade kavelbroar och gödsellager omgärdade av flätverksstaket. På tomt I och tomt II låg stadsgårdens hela bredd inom undersökningsytan men på tomt III låg halva stadsgården utanför undersökningsområdet. Inga delar av stadsgår-

darnas nordligaste gräns upp mot gatan låg inom undersökningsytan. Resultat från andra undersökningar i Stora gatan tyder på att tomtgränsen mot gatan låg 1–2 meter längre norrut (Wikström 2010).

Grävningsresultaten visar att tomtmönstret är något annorlunda än på gatans norra sida, eller åtminstone jämfört med resultaten från kvarteret Trädgårdsmästaren. På den norra sidan gatan delade två stadsgårdar en gemensam passage. Den kavelbrolagda passagen har tolkats som en långsmal gårdsplan och att den var privat (t.ex. Tesch 1990). Varannan tomtgräns utgjordes också av ett smalt dropprum, ca 60–70 cm brett.

I kvarteret Professorn 1 däremot låg det en ca 2 meter bred allmänning mellan varje gård, åtminstone i passage 2 men sannolikt gäller detta även passage 3. Det är oklart om samma gäller för passage 1 eftersom endast en mindre del av denna passage kunde undersökas. Dropprum motsvarande de som påträffades i kvarteret Trädgårdsmästaren fanns inte. I passage 2 fanns inga kavelbroar i de äldsta faserna. Istället utgjordes denna yta av gödsellager varvat med halm och kulturlager med stora mängder föremål och djurben. Passagen var omgärdad av flätverksstaket som avskilde passagen från stadsgårdarna. I det äldsta skedet fanns spår efter klövar i den glaciala leran. Den första kavelbron anlades under mitten av 1100-talet men det var först under andra hälften av 1200-talet som kavelbroar användes frekvent i passage 2.

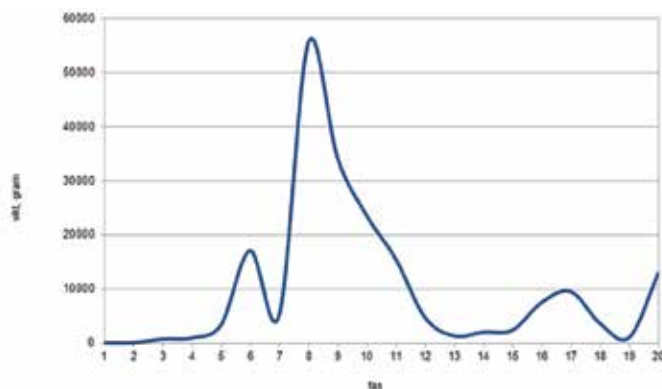
Figur 8. Rekonstruerad stadsplan, 900-talets slut. Bild: Jacques Vincent.

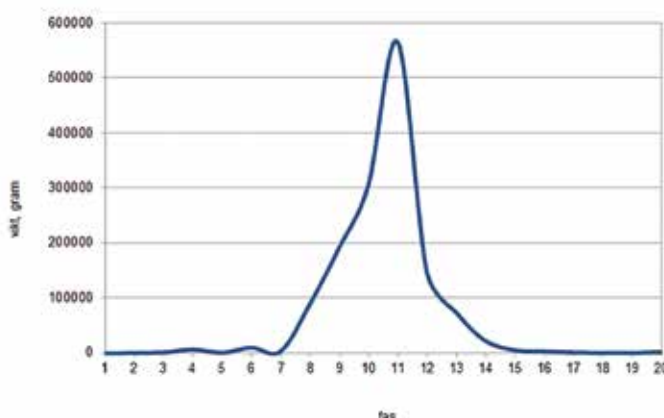
Figur 9. Rekonstruerad stadsplan, 1000-talet. Bild: Jacques Vincent.

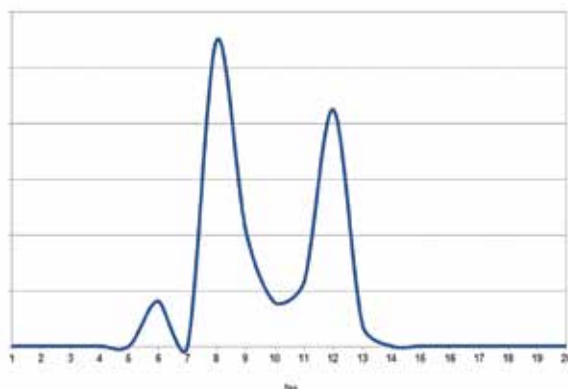
Figur 10. Undersökningsytan med rekonstruerade tomter (strax ovan mitten i bilden) i förhållande till dåtida strandlinje, som gått ungefär vid siffran 7 runt år 1000, dvs. vid dagens 7-meterskurva minus 2 meter kulturlager = ca 5 meter.

Figur 11. Förekomst av smidesslagg över tid.

Figur 12. Spill efter hantverk i horn och ben: huggspån, råämnen, halvfabrikat och kilformade städ.

Figur 13. Preliminärt beräknad tendens avseende fynd av hantverksspill av läder samt skodelar.

Tolkningen är att allmänningarna har möjliggjort kommunikation mellan huvudgatan och strand och bryggor, även för stadsgårdar på den norra sidan om gatan. Passage 2 användes sannolikt för att föra in boskap till staden och för att köra ut boskap till betesmarkerna, därav den stora mängden gödsel och halm men även spåren av klövar i leran.

De äldsta kavelbroarna i passage 3 var också något annorlunda än senare kavelbroar och tol-

kas som en förlängning av en brygga för avlastning och förtullning av varor, i enlighet med Bjärköarätten. Även senare användes sannolikt kavelbroarna i passage 3 som allmänna passager ner mot bryggor vid vattnet, men som då legat betydligt längre bort från undersökningsytan (*fig. 74–77 s. 150–151*).

När det gäller bebyggelsen var variationen stor. Mindre bostadshus, byggnader för hantverk, bodar och långhus undersöktes. I slutet av 1000-talet och början av 1100-talet, mellan fas 11 och 12, syns en tydlig skillnad i husens livslängd. Husen började i fas 12 bli mera långlivade, vilket är en markant förändring från tidigare faser där det stora flertalet byggnader enbart använts några år. I vissa fall ännu kortare tid. Husen i de första faserna har således en karaktär av tillfällighet och kortsiktighet, möjligen som ett resultat av en mer säsongsbunden användning. De mer långlivade husen under de senare faserna antyder istället att Sigtuna börjat få en mera permanent befolkning.

Yngsta bevarade bebyggelselämningar var från 1600- och 1700-talen. Bl.a. undersöktes grunden till det hus som brann ner 1951. Direkt under dess lämningar fanns lager från 1300–1500-talen. Det är mycket sällan lager och byggnadslämningar från de århundradena finns kvar i Sigtuna. På det viset utgör den här utgrävningen ett komplement till den i kvarteret Trädgårdsmästaren.

En annan aspekt där resultaten skiljer sig mellan Trädgårdsmästaren och Professorn 1 är öppna ytor som inte använts för bebyggelse. På flera tomter i Professorn 1 påträffades t.ex. lager omgärdade av flätverksstaket som tolkas som djurgårdar eller ytor för djurhållning. Men det är också vanligt förekommande att ytorna stått tomma och där de sannolikt använts för andra typer av utomhusaktiviteter. Liknande ytor dokumenterades inte i kvarteret Trädgårdsmästaren. Varför denna skillnad finns är oklart, men möjligen är det ett resultat av de olika grävmetoderna. Det kan också bero på att det var stor skillnad i bevarandegraden av organiskt material mellan grävningarna.

Stora mängder hantverksspill och avfall dokumenterades och tillvaratogs också. I generella drag övervägde metallhantverk under 1000-talet från fas 6 till fas 11 men med tyngdpunkt under fas 8 (56 kg slagg) och fas 9 (34 kg slagg) (*fig. 11*). Hornhantverk främst i form av kammakeri för dubbelhelkammor dominerade runt under andra

hälften av 1000-talet och framförallt vid sekel-skiftet 1100 med tyngdpunkt i fas 11 (564 kg). De tidigaste intensivare spåren uppträdde redan under mitten av 1000-talet i fas 8 (*fig. 12*) men avtog markant redan från fas 11 till 12. Detta kan jämföras med kvarteret Trädgårdsmästaren där hornhantverket hade en tyngdpunkt under motsvarande huvudfas 3, 1125–1260 (Wikström 2011:24). Den största mängden hornspill i kvarteret Professorn 1 återfanns i och runt Hus D:U på tomt II (fas 11), med närmare 280 kg spill, vilket tyder på en mycket specialiserad och en närmast industriell skala på hantverket. Det är också i denna miljö som vi återfinner runbenet som nämner ”herr Niklas” (*se fig. 137, s. 279*).

Läderhantverket visar upp en annan bild att döma av ännu preliminära beräkningar. Fynden uppgår totalt till drygt 100 kg. Den starkaste toppen av laderspill och skodelar förefaller ha legat i fas 8, varefter förekomsten dök kraftigt mot faserna 10 och 11. Detta är också de faser då spåren av hornhantverk steg markant, varför vi kan ana ett tillfälligt aktivitetsskifte i de utgrävda tomterna under denna period. Läderhantverket ersattes av hornhantverk. Detta skiftar dock återigen inför fas 12 då hornhantverket minskar abrupt medan läderhantverket visar en andra topp (*fig. 13*).

Stadsgårdarnas zonindelning

Genom de många utgrävningar som skett genom åren i Sigtuna har vi fått en god bild av det medeltida tomtmönstret och hur stadsgårdarna varit bebyggda. I synnerhet har den stora utgrävningen i kvarteret Trädgårdsmästaren 1988–90 (ca 1100 m²) haft en avgörande betydelse (Wikström red. 2011). Ända sedan den undersökningen har rekonstruerade stadsplaner från stadens grundläggning omkring 970 till och med 1300-talet samt rekonstruktioner av stadsgårdarnas indelning legat till grund för forskningen och även styrt förståelsen inför nya undersökningar. Så även vid undersökningen i kvarteret Professorn 1.

Enligt resultaten från trädgårdsmästargrävningen var tomterna i det äldsta Sigtuna långsmala, 7–8 meter breda, med kortsidan mot gatan. I varje gårdskomplex ingick minst fyra hus på rad utmed gårdens ena sida. Hantverksbod, förråds-hus, kök/dagligstuga och längst bort från gatan en festhall. Varken stall, lador eller djurhållning kunde påvisas. Även om man schematiskt antagit att bilden varit densamma, men spegelvänd, sö-

der om Stora gatan har det ändå funnits en viss osäkerhet om så verkligen varit fallet. Framförallt på grund av att det i modern tid inte gjorts några utgrävningar på tomtmark gränsande till Stora gatans södra sida. I äldre forskning hävdades till exempel att handelsmännen skulle ha varit bosatta på den ena sidan av gatan och hantverkarna på den andra. Då sågs emellertid Sigtuna primärt som en handelsstad och inte som maktpolitiskt och administrativt centrum för kungamakt och kyrka.

Senare års undersökningar har dock fördjupat bilden avsevärt, och det är möjligt att trädgårdsmästargrävningens stadsgårdar snarare är atypiska och att de inte bör användas som grund för allmänt hållna rekonstruktioner av stadens topografi. Sannolikt har staden haft en betydligt mer mångskiftande indelning, där det funnits skillnader inte bara mellan stadsgårdarna norr och söder om gatan utan även mellan enskilda och angränsande stadsgårdar. Framförallt gäller detta det äldsta skedet samt stadsgårdarnas längd och fördelning av byggnader på tomten och passager-nas användningsområde och tolkning. Den tidigare föreslagna regelbundenheten verkar således inte vara så regelbunden.

Inför undersökningen i kvarteret Professorn 1 användes resultaten från Trädgårdsmästaren som underlag för en indelning av undersökningsytan. Därför användes samma zonindelning och begrepp som i den undersökningen, vilket givit avtryck i kartor och illustrationer.

Gårdarnas längd och stadens utbredning

Genom de utgrävningar som tidigare gjorts i kvarteret, inte minst i kvarteret Professorn 2 och 4 (1995–96), och i de angränsande gränderna Gröna gränd (1987) och Långgränd (1996), framgår också att stadsgårdarnas utseende och längd inte motsvarar de i kvarteret Trädgårdsmästaren. Till exempel var stadsgårdarna betydligt längre i kvarteret Professorn, ca 60 meter långa (jfr. Heimer 1997:29 & 33), under förutsättning att det rör sig om en och samma äga, vilket inte är helt självklart. Samma längder har kunnat uppmätas även i kvarteret Humlegården (Wikström (red) 2008).

De olika hustypernas placering på tomterna och avståndet till Stora gatan gör att det är oklart hur bebyggelsen söder om gatan ska tolkas. Var den delar av mycket långa stadsgårdar eller fanns det självständiga gårdsenheter längre ner mot

strandkanten? Eller fanns det rent av ytterligare en gata parallellt med vattnet? En viktig faktor som behöver tas i beaktande är strandförskjutningen. I det allra äldsta skedet har strandlinjen sannolikt legat mycket nära undersökningsområdet. Under relativt kort tid försköts strandlinjen betydligt längre ner och återfanns under senare delen av 1100-talet nästan längst ned i kvarteret Professorn, vilket förlängde stadsgårdarnas markområde med 30–40 meter på 100–150 år. Vad innebar detta för regleringen av stadsgårdarna, hur såg stadsgårdarna eller aktiviteterna ut i mellanrummen och vilken typ av konstruktioner fanns vid strandkanten? En så kraftig strandförskjutning som det här är tal om borde ha fått tydliga och märkbara konsekvenser även under enskilda människors livstid.

Ovanstående fråga har inte kunnat besvaras inom ramen för undersökningen, men är viktiga pusselbitar i förståelsen av Sigtunas stadsplan och bebyggelseetopografi, men påverkar även tolkningen av stadsrummens olika funktioner och sociala samspel.

Resultaten visade också att området användes ända upp i 1300-tal, sannolikt ännu längre. Detta kan jämföras med resultaten från undersökningen i kvarteret Humlegården där bebyggelsen togs ur bruk några decennier efter att kyrkogården började användas på 1200-talet, vilket tyder på att bebyggelseområdet vid denna tid och i denna del av staden minskade i storlek (Wikström (red) 2008). Detta antagande styrks också av att kulturlagren är betydligt tjockare strax öster om undersökningsytan i kvarteret Humlegården. I kvarteret Humlegården är kulturlagren drygt 1 meter tjocka, jämfört med i kvarteret Professorn där de upp mot Stora gatan kan vara 3 meter tjocka. Vid andra undersökningar i de västra och östra delarna av staden har liknande iakttagelser gjorts, till exempel i kvarteret Guldets i väster och i kvarteret Granhällen och Klockargränd i öster (se till exempel Douglas 1978: 59 & Tesch 1989: 116 för diskussionen om stadens utbredning).

Stadsplanerna nyanseras

Den arkeologiska undersökningen i kvarteret Professorn 1 har inneburit att den bild av Sigtunas medeltida stadsplan som vuxit fram under de senaste decennierna behöver nyanseras. Förändringarna är små men ger en mer detaljerad bild av hur staden successivt har vuxit fram och

förändrats. Vilka konsekvenser de nya resultaten eventuellt kan få för tolkningarna av övriga delar av staden är oklart och måste analyseras vidare. Även påträffade lämningar som är äldre än grundläggningen av staden har fördjupat bilden. Förståelsen av enskilda byggnaders funktion, hantverk och sociala miljöer på stadsgårdarna under huvudskedet har också fördjupats och breddats.

Den bild vi fram till idag haft av det tidiga Sigtunas tomt- och bebyggelsestruktur har i hög grad utgått från resultaten från nyckelgrävningen i kvarteret Trädgårdsmästaren 9 och 10 (1988–90), och den reglerade tomtstruktur som framkom där. Andra undersökningar har jämförts med denna och har oftast kunnat passas in i bilden. De sedan tidigare etablerade rekonstruktionerna av Sigtunas medeltida stadstopografi (till exempel Tesch 1990:35; Tesch 1998:260–261; Tesch 2001:22–25; Tesch & Vincent 2003:10–11), som var resultatet av de tolkningar som genom åren har framlagts genom museets omfattande undersökningsverksamhet, behöver göras mer detaljerade. Att stadsplanen från början lades ut enligt ett strikt mönster med tomtgränsdiken och stadsgårdar vinkelrätt placerade längs en träbelagd gata (till exempel Tesch 1990: 29 f; Petterson 1993: 26 ff; Petterson 1995: 71; Tesch 1998: 266) har redan tidigare ifrågasatts (Tesch 2007: 89–91; Petterson 2007: 8–10). En för några år sedan ny tolkning innebär att den äldsta fasen sannolikt har utgjorts av endast en rad med stadsgårdar som var utlagda parallellt med strandlinjen, vilket klart avviker från tidigare rekonstruktioner (Tesch 2007: 89) (*fig. 8*).

Resultaten från undersökningen i kvarteret Professorn 1 visar att ytterligare detaljer kan tillfogas rekonstruktionerna. Främst gäller detta om staden etablerades på jungfrulig mark eller inte samt hur stadsplanen söder om Stora gatan under vikingatid (sent 900-tal till början av 1000-tal) ska tolkas, och hur den omfattande omläggningen av stadsgårdarna under 1000-talet påverkade och förändrade stadsbilden. Resultaten från kvarteret Professorn 1 tyder på att ett en mer etablerad bebyggelse och aktiviteter verkligen har funnits innan själva stadens etablering. Ännu så länge är resultaten dock inte tillräckligt säkra för att ange hur gamla dessa lämningar är, men sannolikt fanns här bebyggelse redan under tidigt 900-tal kanske ännu tidigare (Jönis 1999 & 2020 samt *bilaga 5* & Heimdahl 2020). Att tomtstruk-

turen och bebyggelsen, när den väl var etablerad, kom att ligga fast och var strikt reglerad kunde även iaktas vid undersökningen, men samtidigt framgick det också att delar av både bebyggelse och stadsgårdar faktiskt genomgick både mindre förändringar och förskjutningar.

Bevaringsförhållanden

Som nämnts tidigare hade platsen för utgrävningen varit obebyggd sedan 1951, efter den brand som ödelade det 1700-talshus som fanns där tidigare. Av Dagmars Sellings sektionsritning från provundersökningen 1953 framgår att bevaringsförhållandena för organiskt material var ovanligt goda på den tiden.

Nybyggnationsplanerna på 50-talet lades dock på is av okänd anledning men återupptogs på 1970-talet. En beräkning av utgrävningskostnaden då, visade att de arkeologiska kostnaderna knappast stod i proportion till byggkostnaderna. Detta blev i sin tur startskottet till en utredning som gjordes av Riksantikvarieämbetet tillsammans med Bjerking Ingenjörbyrå AB i Uppsala och med stöd från Byggforskningsrådet (1981–84). Utredningens syfte var att ta fram alternativa grundläggningsmetoder som möjliggjorde ett bevarande av kulturlagren och för att kunna undvika omfattande och kostsamma arkeologiska undersökningar i medeltida stadskärnor. Den s.k. Bjerking-metoden, som den kom att kallas, innebar olika lösningar att bygga ovanpå kulturlager. Metoden kom dock att tillämpas vid fel typ av byggprojekt, nämligen vid stora husbyggnationer på flera tusen kvadratmeter där man varken hade kontroll över genomförandet eller vad som händer med de övertäckta kulturlagren i framtiden.

I Sigtuna har metoden tillämpats vid ett tillfälle i kvarteret Kyrkolunden, ett stort byggnadskomplex på 2000 kvadratmeter. Ett annat projekt, i kvarteret Trädgårdsmästaren på ca 1000 kvadratmeter, stoppades på grund av farhågorna för kulturlagrens fortbestånd vid en övertäckning. Därför kom en arkeologisk undersökning inför byggnationen på den platsen. Även i kvarteret Professorn 1 har möjligheterna att bygga på kulturlager undersökts, men ansökan beviljades inte. I stället projekterades bebyggelsen med källare och med den nu aktuella utgrävningen som följd.

Mot bakgrund av att en accelererande nerbrytning av kulturlagren har skett flera håll, var en

viktig fråga inför utgrävningen om det skulle gå att urskilja en markant nerbrytning sedan Dagmars Sellings provundersökning 1953. I kvarteret Trädgårdsmästaren t.ex., ca 30 meter från den nu pågående undersökningen, hade nedbrytningen gått så långt att det fanns mycket lite kvar av läder- och träföremål och träkonstruktioner. Trots farhågor var bevaringsförhållandena i kvarteret Professorn 1 fortfarande mycket goda – åtminstone i de äldsta lagren och inom den västra hälften av undersökningsytan, d.v.s. den yta som tidigare täcktes av 1700-talshuset. I miljöerna mot gatan kom tjocka avfallslager med läder och dessutom gödsellager att påträffas, något som annars är ovanligt i Sigtuna. Trävirke var i många fall mycket välbevarat och trästockar var fortfarande ibland runda och kärnfriska med bibehållen ursprunglig form. Välbevarade flätverksstaket påträffades också vilket bidrog till intrycket av att det för sigtunaförhållanden var en ovanligt välbevarad miljö.

I den östra hälften av undersökningsområdet var bevarandegraden dock en helt annan. Här såg det mer ut som det brukar, med starkt komprimerat trävirke. Detta innebar också att samma tidshorisont låg betydligt lägre i den östra hälften jämfört med den västra delen av schaktet. Som mest var höjdskillnaden nästan en meter. Ojämnheter i grundtopografin kan också ha bidragit till skillnaderna, men den primära orsaken är sannolikt olika bevarandeförhållanden som i sin tur sannolikt beror på att den nedbrunna byggnaden skyddat de underliggande lagren från utdränning och uttorkning. Det verkar således som att traditionell småskalig bebyggelse skyddar kulturlager bättre än om de inte varit övertäckta. Det skulle i så fall betyda att en alternativ grundläggning enligt Bjerking-metoden i samband med nybyggnation av småskalig bebyggelse kan vara ett bra alternativ vid förnyelse i medeltida stadskärnor.

En annan viktig faktor som också påverkar bevarandegraden på framför allt det organiska materialet är förekomsten av intilliggande ledningsschakt. Att det är ledningsschakten som i hög grad påverkar nedbrytningen kunde iaktas vid en jämförelse mellan Dagmar Sellings sektionsritning från 1953 och förhållandet i samma provschakt vid undersökningen 1999–2000. Provschaktet sträckte sig hela vägen ner till den glaciala leran och omfattade således hela kulturlagrens tjocklek inom ytan. Resultatet visade att

Kontext- och gruppmatriser, fyndlistor, hustabell, undersökningsplan och analysrapporter finns på Sigtuna museums hemsida, <http://arkiv.sigtunamuseum.se>. Fynden kan sökas i museets eMuseum, på <http://emuseum.sigtuna.se>.

Metod

Anders Wikström

Kontextuell undersökningsmetod

Vid utgrävningen i kvarteret Professorn 1 tillämpades en kontextuell undersökningsmetod (exempelvis Harris 1979; Harris et al 1993; Larsson 2000; Larsson 2004). Det var första gången som en arkeologisk undersökning enligt single context-principen utfördes av Sigtuna museums undersökningsverksamhet (Fogelberg & Wikström 2003). En annan undersökningsmetod praktiserades tidigare och finns redovisad i rapporten från den arkeologiska undersökningen i kvarteret Trädgårdsmästaren 1988–90 (Wikström (red) 2011; se också Pettersson 1995; Ros 1996). Den kontextuella undersökningsmetodens användning i Sigtuna redovisades första gången i rapporten från en arkeologisk undersökning i kvarteret Humlegården 2006 (Wikström 2008). Själva metoden användes på samma sätt både i kvarteret Humlegården och i kvarteret Professorn 1, men delar av fältarbetet och det stratigrafiska arbetet skiljer sig åt. Därför kommer dokumentationsförfarandet för den aktuella utgrävningen att behandlas mer ingående i detta kapitel, liksom skillnaden gentemot tidigare undersökningspraxis. Delar av texten är hämtad och bearbetad från rapporten till undersökningen i kvarteret Humlegården.

Under 1990-talet, i samband med att single context på allvar började användas inom svensk arkeologi, fördes en debatt om metodfrågor i META där den stratigrafiska/kontextuella undersökningsmetoden och ”bebyggelseskiktsmetoden” jämfördes och diskuterades (exempelvis Price 1996; Ros 1996; Larsson & Johansson Hervén 1998; Roslund 1997; 1998).

Vid utgrävningen av kvarteret Trädgårdsmästaren 9 och 10 (1988–1990), användes en stratigrafisk metod där avsikten var att undersöka varje enskilt kulturlager (Pettersson 2007; Wikström (red) 2011). Förfarandet skiljer sig dock från den nu aktuella undersökningen på två huvudpunkter, dels vilken betydelse sektionerna tillmäts, dels synen på de stratigrafiska enheternas innehåll och avgränsning. I kvarteret Trädgårdsmästaren delades undersökningsytan upp i

tre schakt som grävdes vid olika tillfällen, (ett i väster och ett i öster samt en cirka 2 meter bred sektion i Nicolai gränd). Avgränsningen mellan varje schakt utgjordes av en schaktvägg/sektion. Dessutom placerades tillfälliga sektioner/profilbänkar vinkelrätt över tomterna för att kunna koppla ihop bebyggelseskikt i sidled (figur 5 i Wikström 2011). Ambitionen var dock att komma från dessa sektioner. Inom varje delområde var strävan att gräva kulturlagren i samtida bebyggelseskikt och dokumentera konstruktioner och lager i plan. Dessa skikt motsvarade en byggnads hela livslängd (konstruktions-, bruks- och destruktionsfas). Planritningarna från de olika undersökningsytorna relaterades sedan till sektionerna och användes som nyckel i det stratigrafiska arbetet, samt för att lokalisera enskilda bebyggelselämningar (Wikström 2011; Pettersson 1995:68ff; se även Ros 1996).

En av grundtankarna i den kontextuella undersökningsmetoden är att alla typer av lämningar tillmäts samma betydelse och behandlas på ett likvärdigt sätt oavsett om det rör sig om ett lager, en nedgrävning eller en konstruktion. Tillvägagångssättet bygger på tanken att det är lättare att skapa en tydlig tolkningshierarki utifrån enheter som från början särskiljs än att senare dela upp sådant som redan i fält slagits samman (Larsson 2004:8). Vid undersökningen av kvarteret Trädgårdsmästaren grävdes lagren separat men man arbetade primärt med större stratigrafiska enheter vilka omfattade en byggnads hela livslängd. Vidare strukturerades det stratigrafiska arbetet efter bebyggelseskikten vilket implicerar att bebyggelselämningar får en överordnad betydelse i tolkningen gentemot öppna gårdsytor, passager och liknande. I detta avseende skilde sig undersökningen av kvarteret Professorn 1 där ett mer ”strikt” kontextuellt synsätt tillämpades.

De stratigrafiska enheterna representerar idealt sett en avskild handling, i praktiken går dock enheterna oftare tillbaka på en typ av handling som upprepas, en aktivitet. Avsikten är att tolka de enskilda stratigrafiska enheternas tillkomst

som en sekvens av händelser och aktiviteter vilka utformar det sociala rummet. Genom tolkningen omformas den stratigrafiska enheten till att bli en kontext som utgör en del av ett sammanhang (Larsson & Johansson Hervén 1998:22; Larsson 2000:100ff; 2004:12f). Utgångspunkten är att de stratigrafiska lämningarna ska betraktas som resultatet av avsiktliga och betydelsebärande handlingar. En stratigrafisk sekvens består av depositioner och kontaktytor (Harris 1989:44). Kontaktytorna utgör den främsta arkeologiska informationskällan om lagrets början och slut, dess tillkomstperiod och de aktiviteter som skapat den stratigrafiska enheten (Larsson 2000:101). Utifrån en analys av kontaktytorna mellan lagren byggs en stratigrafisk sekvens, ett kopplingschema (Harris matrix), över undersökningsytan (Harris 1989:30, 55ff). Genom den betydelse kontaktytorna ges, prioriteras dokumentation i plan framför sektionens ritningar. En profilritning representerar endast ett smalt utsnitt av de händelser som undersökts, medan ett relationsschema visar samtliga stratigrafiska förhållanden över hela den utgrävda ytan (Harris 1989:71; Larsson 2000:150; 2004:10). Sektionsritningar hade en stor betydelse för den stratigrafiska tolkningen av utgrävningen av kvarteret Trädgårdsmästaren, medan dokumentation i plan och en matris var de viktigaste stratigrafiska instrumenten vid undersökningen av kvarteret Professorn 1 och i senare undersökningar där den kontextuella undersökningsmetoden användes.

Fältarbetet

Fältarbetets upplägg

Initialt avbanades undersökningsytan med grävmaskin ner till orörda kulturlager (*fig. 15*). Även en modern nedgrävning i form av ett dräneringsschakt runt Gröna ladan grävdes ur med maskin. Därefter handrensades hela ytan eftersom det var svårt att finna nivån där de intakta kulturlagren vidtog. Även lämningarna efter ett hus från 1700-talet som brann ner 1951 rensades fram och dokumenterades.

Alla kontexter handgrävdes genom att de frilades helt innan de togs bort i omvänd kronologisk ordning. Grävmetoden varierade beroende på typ av lämning, dess tolkade källvärde samt hur stor tidspress som rådde vid undersökningstillfället. Mot slutet av undersökningen när tidspressen var stor grävdes flera olika lager samman i en kontext,

vilket vållade en del problem under den stratigrafiska bearbetningen. Detta var olyckligt eftersom flera av dessa kontexter representerar miljöer som är äldre än staden, och hade därför behövt undersökas mer noggrant och konsekvent.

Dokumentationen skedde i huvudsak på millimeterfilm och enhetliga kontextblanketter. Alla lager, konstruktioner, stolphål och nedgrävningar ritades i plan i skala 1:20 och höjdpunkter mättes in med ett nivelleringsinstrument. Alla kontexter digitaliserades under efterarbetet (se vidare nedan). Som redan framgått utfördes utgrävningen med en kontextuell undersökningsmetod och dokumentation i plan prioriterades framför sektioner. En ”rullande profil” lades dock längs schaktets gräns mot Gröna gränd, eftersom stora delar av gränden har grävts ur tidigare och således saknar kulturlager. Sektionens placering hade till syfte att dokumentera ett tvärsnitt genom denna miljö. Utöver denna rullande profil dokumenterades undersökningsytans tre övriga schaktväggar genom sektionens ritningar samt sektionen i dräneringsschaktet vid Gröna ladan. Sektionen vid Gröna ladan dokumenterades i början av fältarbetet och sektionens kontexter användes fortfarande allteftersom lagren undersöktes i plan. I undersökningens slutskede dokumenterades samtliga tre schaktväggar genom sektionens ritningar i skala 1:10.

I tillägg till inmätningar och ritningar dokumenterades lager och konstruktioner med både analog (sv/v och färg) och digital kamera. Översiktsbilder togs med jämna mellanrum, i början från bodtaket och senare när tält täckte undersökningsytan togs bilder från en stege på schaktkanten.

Under hela fältarbetet rutgrävdes och dokumenterades kontexter i 1x1 meter stora rutor och jorden genomsöktes på hackbord. Initialt vattensällades 10% av rutorna, vilket senare sänktes till 5% och slutligen enbart de kontexter där vattensällning kunde motiveras genom någon specifik frågeställning. För fyndinsamlingen användes kontext och ruta som platsreferens. Dessa uppgifter plus namn och datum skrevs på fyndpåsar inför fyndregistreringen. Enskilda fynd dokumenterades endast i undantagsfall med exakt lägesangivelse på planritning. Detta gjordes aningen om fyndplatsen var viktig för tolkningen eller om det rörde sig om föremål av mer speciell karaktär som till exempel mynt. Fynden tvättades

Figur 15.
Undersökningsytan banas av i april 1999.

i fält och fyndregistrering löpte parallellt med utgrävningen men slutfördes först cirka två år efter fältarbetets slut.

I kulturlagren togs jordprover och kolprover, som relaterades till respektive lager/kontext. Ambitionen var att alla lager skulle ha ett jordprov. Eftersom bevarandegraden för organiskt material var betydligt bättre längre ner kunde ett antal prover för dendrokronologisk analys tas. När schaktkanternas profiler dokumenterades i utgrävningens slutskede togs serier av jordprover från lagren i schaktväggen. Några av dessa har analyserats (Pettersson 2019 & 2020). Även några C14-prover från de allra äldsta lagren har analyserats. Dessa prover togs ut från jordprover under den andra bearbetningsperioden i syfte att få bättre dateringsunderlag för de miljöer som har tolkats föregår staden.

Dokumentation – planritningar och blanketter

När undersökningen i kvarteret Professorn 1 utfördes fanns inte RAÄ UV:s fältdokumentationssystem Intrasis (t.ex. Lund 2004). Det digitala inmätningssystem som då fanns att tillgå var FFD (Fält och fynddokumentationssystem framtaget av Riksantikvarieämbetets undersökningsverksamhet, UV), men det systemet var inte anpassat till stora stadsundersökningar med komplexa stratigrafiska förhållanden. Tidigt i undersökningens början beslutades därför att genomföra hela undersökningen med analoga metoder och att dokumentationsmaterialet skulle digitaliseras efter fältarbetets avslut. Kontextblanketterna layoutades dock inför undersökningen i databasprogrammet 4D, som tidigare hade använts vid fyndregistrering. En digital databas formerades således redan inför undersökningen.

4D är ett avancerat relationsdatabasprogram. Vid tidigare undersökningar hade databasen enbart använts vid fyndregistrering, men inför undersökningen i kvarteret Professorn 1 byggdes databasen ut med ett kontext- och ett konstruktionsregister. Relationen mellan fynd- och kontextregister utgjordes av kontext-ID, som bestod av unika nummer. Relationen mellan kontext- och konstruktionsregister utgjordes av konstruktions-ID, som också utgjordes av unika benämningar. På detta sätt var det möjligt att

i databasen direkt se vilka fynd som ingick i en kontext och vilka kontexter som ingick i en konstruktion. Under fältarbetet förifylldes kontextblanketterna med unika nummer, i syfte att undvika dubletter.

En omfattande begreppsapparat har byggts upp i och med tidigare stadsarkeologiska undersökningar i staden, både när det gäller fältdokumentation och fyndregistrering. Detta arbete har dock inte skett systematiserat. Men för att göra undersökningen i kvarteret Professorn 1 så kompatibel som möjligt med resultaten från äldre utgrävningar var strävan att bygga upp och använda en begreppsapparat utifrån existerande terminologi och dokumentationsstrategier, när så var möjligt. Men begreppsapparaten anpassades också för den specifika undersökningen och frågeställningarna inför denna. Inför undersökningen utarbetades därför också en manual som mer ingående förklarade begreppsapparaten och dokumentationsförfarandet i syfte att skapa en så enhetlig dokumentation som möjligt.

Den grundläggande strukturen för kontextregistret som användes vid undersökningen av kvarteret Professorn 1 bygger på att de stratigrafiska objekten delas in i 4 kontexttyper: lager, nedgrävning, konstruktion och stolphål (se blanketten *fig. 16* och *tabell 1*). Lager, konstruktion

KONTEXTREGISTERING PROFESSORN 1 1999												
Kontext nr:	Sign:	Väderlek:	Kontrollerad av:									
Rutref:	Datum:		Signatur:									
			Datum:									
Symboler ☐ Lager ☐ Konstruktion ☐ Stolphål ☐ Nedgrävning	Matris:		Kommentar:									
Kontext:												
Lager:												
<table border="1"> <thead> <tr> <th>Lager</th> <th>Nedgrävning</th> <th>Konstruktion</th> <th>Stolphål</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1. Färg 2. Innehåll 3. Jordart 4. Struktur 5. Konsistens 6. Kontaktyta</td> <td>1. Form i plan o. profil 2. Dimensioner 3. Nedgravningskant</td> <td>1. Typ 2. Material 3. Teknik 4. Konstruktionsdetaljer 5. Dimensioner 6. Övrigt</td> <td>1. Form i profil 2. Konstruktionsdetaljer 3. Djup 4. Diameter</td> </tr> </tbody> </table>	Lager	Nedgrävning	Konstruktion	Stolphål	1. Färg 2. Innehåll 3. Jordart 4. Struktur 5. Konsistens 6. Kontaktyta	1. Form i plan o. profil 2. Dimensioner 3. Nedgravningskant	1. Typ 2. Material 3. Teknik 4. Konstruktionsdetaljer 5. Dimensioner 6. Övrigt	1. Form i profil 2. Konstruktionsdetaljer 3. Djup 4. Diameter	Beskrivning:			
Lager	Nedgrävning	Konstruktion	Stolphål									
1. Färg 2. Innehåll 3. Jordart 4. Struktur 5. Konsistens 6. Kontaktyta	1. Form i plan o. profil 2. Dimensioner 3. Nedgravningskant	1. Typ 2. Material 3. Teknik 4. Konstruktionsdetaljer 5. Dimensioner 6. Övrigt	1. Form i profil 2. Konstruktionsdetaljer 3. Djup 4. Diameter									
Ej tillvarataget innehåll, relativ frekvens: 1. Enstaka (1-5%), 2. Närvarande (6-15%), 3. Riktig (16-50%), 4. Dominant (>50%)												
Aska	Bränd lera	Djurben	Fiskben	Frön								
Hasselbotten	Insekter	Kalk	Kalkbruk	Lerfläckar								
Lerklining	Mossa	Träpinnar	Småsten	Skärvsten								
Sot	Tegeflis	Tegelsten	Träbitar	Träflis								
Träkol												
Vattensållat: ☐												
Omfattning:												
Prover tagna: ☐												
Prov nr												
Tolkning:												
Skiss:												
Foto	Ritning nr	Dataregistrerad:										
		Signatur										
		Datum										
Kommentar vid efterbearbetningen:		Fynd (ifylles ej) Fnr Föremål 1 Flöjt 2 Beslag 4 Åskvigg										

Figur 16. Den kontextblankett som användes vid undersökningen

och nedgrävning delas i sin tur in i undertyper som baseras på en tolkningsnivå med fokus på användning enligt tabellen. Kontexterna beskrevs enligt blanketten. I de fall där till exempel ett lager inte har kunnat tolkas närmare användes det mer generella begreppet k-jordslager eller kulturlager. Kontexttyperna konstruktion och nedgrävning innehåller i de flesta fall inga fynd, men det kan förekomma om till exempel en konstruktionsdetalj har tillvaratagits.

Varje stratigrafiskt objekt gavs en unik identitet i en löpande nummerserie med början på kontextnummer 1. Stenar i exempelvis stenläggningar eller syllstensrader har betraktats som en enhet då de tillhör en och samma konstruktion och har i linje med detta samlats under ett och samma kontextID-nummer. Samma gäller även till exempel syllstockar, men detta är inte konsekvent genomfört. I vissa fall har därför syllstockar till samma hus fått flera olika kontextID-nummer, men har i kontextblanketterna angetts som "samtida" eller "samma som" de övriga i huset ingående syllstockarna. Stolphål har i de flesta fall delats in i tre olika kontexttyper eftersom de representerar tre olika typer av händelser; stolpe och stenskoningskonstruktion, fyllningen-lager och stolphålets nedgrävning.

Under fältarbetet dokumenterades alla kontexter dels på enskilda och unika kontextblanketter, dels deras utbredning och höjder på en planritning på millimeterfilm. Lager, nedgrävningar, konstruktioner och stolphål registrerades på samma typ av blankett, men den mer detaljerade beskrivningen var beroende av vilken kontexttyp det rörde sig om. På blankettens första sida låg tyngdpunkten på beskrivning av kontexten medan baksidan var reserverad för en tolkning av dess tillkomst, syfte och funktion. På blankettens framsida fanns även ett fysiskt kopplingsschema där det stratigrafiska objektets närmast ovan- och underliggande relationer noterades. Här registrerades också information om källkritiska aspekter och undersökningsmetod. Målsättningen var att beskrivningen skulle vara så enhetlig som möjligt för att underlätta jämförelser mellan dokumentation upprättad av olika arkeologer och mellan skilda ytor inom undersökningsytan. En lathund för ifyllning av kontextblanketter med beskrivningar av hur och vad som skulle registreras under varje rubrik fanns tillgänglig i fält för att underlätta en stringent dokumentation.

Begreppsapparat

Definitioner och indelningar av kulturlager har sysselsatt arkeologer under en lång tid. Stefan Larsson och Conny Johansson Hervén menar att kulturlager i städer inom svensk arkeologi länge diskuterades i egenskap av medium för fynd och anläggningar. De beskrevs i passiva termer, kulturlager bildades snarare än skapades (Larsson & Johansson Hervén 1998:23). I en artikel i *Fornvännen* från 1979, lade Anna Järpe, Lars Redin och Claes Wahllöo fram ett beteckningsschema för sektionsritningar där kulturlagren delades in två huvudgrupper utifrån de geologiska benämningarna avsatt och påfört. Kulturlager betraktades som avsatta, eller motsvarande en sedimentär bildning. Med påförda lager menades sådana som tillkommit i samband med aktiviteter med syfte att planera ett område, till exempel genom utfyllning inför en byggnation (Järpe et al 1979:35). Artikeln bildade i mångt och mycket utgångspunkten för en diskussion om hur kulturlager formas och hur de bör definieras. Indelningen med paralleller till geologin, liksom den passiva synen på hur kulturlager bildas, är inte oproblematisksk. Den arkeologiska definitionen av kulturlager har anpassats till kulturella förutsättningar genom att införa aspekten av mänsklig handling. Handlingen kan vara medveten eller omedveten och påverkan direkt eller indirekt. I realiteten kan det dock vara mycket svårt att avgöra om en handling är medveten eller omedveten. Oavsett om kulturlager bildats genom geologiska eller kulturella orsaker ligger mänsklig påverkan nästan alltid bakom tillblivelsen. Ett lager som exempelvis har skapats genom att vatten runnit i ett dike är trots den naturliga processen påverkad av mänsklig handling eftersom diket är grävt av någon. Kulturlager är således inte slumpmässigt tillkomna utan bör ses som resultat av sociokulturella handlingar (Larsson 2000:109).

För att förstå hur stratigrafi bildas är det inte tillräckligt att definiera lager som avsatta eller påförda. Det är nödvändigt att tolka och definiera vilken aktivitet som format kulturlagren (Beronius-Jörpeland 1992:129). Att förstå hur kulturlagren skapats är också av avgörande betydelse för tolkningen av fyndinnehållet. Om man inte tar hänsyn till lagrens komplexitet, till hur de deponerats och ser dem i ett stratigrafiskt sammanhang, riskerar man att diskutera deras informationsvärde utifrån fel utgångspunkter (Larsson

2000:114). Det är således viktigt att se lagrens fyndinnehåll i relation till depositionstyp och positionsmönster. Ett mynt som påträffats i ett omdeponerat lager kan inte användas för att datera kontextens tillkomst utan ger endast ett indirekt terminus post quem, eftersom det är skilt från sitt primära fyndsammanhang.

Samma princip gäller för massmaterial som till exempel hantverksspill. Vid undersökningen i kvarteret Humlegården påträffades en smedja där bland annat ett stort antal vikter hade tillverkats. Under tillverkningsprocessen bildades en stor mängd hantverksavfall i form av smältkulor som är en restprodukt från när vikter bronserades. Spridningen av denna mycket specifika fyndkategori hade skett till närliggande miljöer inte bara i rummet utan också i tiden genom omdeponering. Detta visar på att smältkulor (eller hantverksavfall) inte kan användas rakt av för att funktionsbestämma enskilda miljöer utan bör betraktas som ett relativt bakgrundsbrus som finns i lagren genom omdeponeringsprocesser (Wikström 2008).

Fynden kan enligt lagrets depositionstyp delas in i primära, sekundära och tertiära fynd (se Larsson 2000:113f och där anförd litteratur). Primära fynd utgör sådant som gått ur bruk i anslutning till sitt ursprungliga användarsammanhang. Fynden är ungefär samtida och har ett funktionellt samband med den stratigrafiska enhet vari de ingår. Sekundära fynd är sådana som har flyttats från sitt ursprungliga användarsammanhang. De är funktionellt avskilda från den stratigrafiska enhet vari de ingår och kan vara både samtida och äldre än denna. Fynden är något som gått från användarsammanhang till avfallssammanhang. Tertiära fynd är funktionellt, rumsligt och tidsmässigt skilda från tillkomsten av den stratigrafiska enhet vari de ingår. Den stratigrafiska enheten och dess innehåll, fynden, kan således ge olika utsagor. Sekundära och tertiära fynd ger information om handlingar i äldre sammanhang än den kontext vari de påträffas (Larsson & Johansson Hervén 1998:29; Larsson 2000:114).

Vid fältarbetet i kvarteret Professorn 1 användes definitionen av kulturlager enligt det tidigare synsättet med avsatta och påförda lager på kontextblanketten, men denna distinktion användes trots detta inte som tolkningsunderlag under den stratigrafiska bearbetningen. Begreppsparet avsatt-påfört ansågs redan under fältarbetet för

diffust och oanvändbart. Istället användes de fyra kontexttypernas tolkningsnivåer som underlag för tolkningen. Ett lager som till exempel tolkades som tillblivet i samband med djurhållning benämndes ”gödsellager”. Generellt definierades kulturlagren utifrån deras tillkomst, funktion och innehåll. Vid tolkningen gjordes en åtskillnad mellan lagrens och fyndens informationsvärde.

Vid senare undersökningar har begreppsapparaten utökats och förfinats, framförallt i samband med undersökningarna i Stora gatan 2002 (Wikström 2010) och i kvarteret Humlegården 2006 (Wikström 2008). Vid undersökningen av Stora gatan delades kulturlagren in i två huvudgrupper, avsatta och påförda, beroende på hur de skapats. Vid dokumentationen av kvarteret Humlegården användes inte denna uppdelning även om termerna återkommer i beskrivningen av olika lagertyper. Begreppen avsatt och påfört är som framgått av diskussionen ovan inte oproblematiske och gränsen mellan avsatta och påförda lager är inte heller alltid väldefinierad i fält. Några metodologiska och källkritiska aspekter i samband med definitionen bör därför nämnas. Ett exempel från Sigtuna: ett lager i en passage består ofta av flera beståndsdelar med olika tillblivelse. Avfall som kastats ut från husen och aktivitetsområden på stadsgårdarna har blandats med avsatta massor och gödsel genom att människor och djur rört sig över ytan. Passagerna har också ofta haft kavelbroar. Om bevaringsförhållandena är dåliga innehåller lagren inga synliga rester efter kavelbroarna, och de nedbrutna träresterna har omvandlats till jord. Frågan är hur ett sådant lager bäst beskrivs. I tillägg till hur lagret bildats och med vilket syfte har vi valt att även se till vilken miljö det ingått i. Lager tillkomna i en gatumiljö skiljs följaktligen från lager som skapats inne på en gårdsyta även om deras sammansättning i praktiken ibland liknar varandra och de stundtals är i princip oskiljaktiga. Samma grundprinciper användes även vid undersökningen i kvarteret Professorn 1.

Definitioner av kulturlager, kv. Professorn 1 1999

Asklager – lager med aska, ofta vitt eller gråvitt, med inslag av kol och som är lager som bildats i en härd eller eldplats.

Barklager – lager där det primära innehållet utgörs av bark.

Brandlager – är lager som bildats i samband med

brand eller eldsvåda. Om färgen är orange mot rött och innehåller mer sandigt rör det sig sannolikt om ett torvtak som brunnit. Om lagret mest består av kol kan det vara svårt att skilja från lager som tillkommit i samband med eldning i en härd. De innehåller i huvudsak primära fynd men kan också innehålla sekundära fynd om brandlagret har rörts om.

Bränd lera – lager som i huvudsak består av bränd lera, och som främst kommer från raserade ugnskappar eller ässjefodringar men även brända lerklinade husväggar.

Byggnationslager – lager med mycket träflis som kan härröra från husbyggnation.

Fyllning i nedgrävning – utgör fyllning i en nedgrävning, som antingen kan ha skett direkt eller succesivt över längre tid.

Fyllning i stolphål – stolphålsfyllning.

Golvlag – är lager som skapats när ett golv anläggs, exempelvis ett jord- eller ett lergolv. Innehåller i huvudsak tertiära fynd men kan också innehålla primära fynd eftersom fynd och material kan trampas ner i golvlagret.

Gruslager – lager som till största delen innehåller grus eller småsten.

Gödsellager – är lager som tillkommit i samband med hantering av djur. Begreppet gödsel innebär dock inte, som normalt, näringstillskott till jorden i samband med odling utan benämningen skall ses som ett samlingsnamn på lager som bildats vid djurhantering. Innehållet består både av primära och sekundära fynd.

Hantverksavfall – lager som till största delen innehåller avfall från hantverk, som t.ex. horn- eller metallhantverk, och som har skapats som en följd av aktiviteter på platsen.

Hasselnötslager – lager som till stor del innehåller hasselnötter.

Härdlager – är lager som bildats inne i härd- eller ugnskonstruktioner genom brukning. Fynden är främst primärt avsatta.

Jordgolv – lager som skapats när ett golv anläggs av stampad jord.

Kalkbrukslager – lager som primärt innehåller kalkbruk.

Kalklager – lager som primärt innehåller kalk.

Kulturjordslager, k-jordslager – lager vars innehåll inte går att precisera mer än att huvudsbeståndsdelarna är kulturavsatt jord.

Kollager – lager som innehåller kol och kolbitar ofta i samband med härdar eller eldstäder. Kan

också bero på brand, t.ex. rester efter nedbrunnet trätak.

Lergolv – lager som skapats när ett golv anläggs av lera.

Lerlager – lager vars primära innehåll utgörs av lera.

Primärlager – motsvarar lager som har avsatts direkt på plats, men utan närmare precis beskrivning.

Raseringslager – är ett lager som bildats genom raseri av en konstruktion. Det innehåller oftast primära och sekundära fynd. Ett raseringslager kan i praktiken vara svårt att skilja från ett utjämningslager.

Risbädd – lager med ris och grenar från träd i syfte att skapa en grund.

Röjningssten – sten undanröjd vid markberedning.

Sandgolv – lager som skapats när ett golv anläggs av sand.

Sandlager – lager vars primära innehåll utgörs av sand.

Siltlager – lager som i huvudsak innehåller fin-kornigt material som silt.

Sotlager – lager som innehåller sot, ofta mycket tunna, i samband med härdar.

Sättsand – är sandlager som lagts ut som underlag för en konstruktion. Generellt sett är sättsand ett fyndfattigt lager, eventuella fynd är dock tertiära.

Torvtakslager – lager som innehåller mycket torv från brända och nedrasade delar av torvtak.

Utjämningslager – är lager som påförts för att jämna till en yta. Det innehåller tertiära fynd.

Vällsand – sand som kan knytas till järnsmide.

Ässjeutkast – lager som primärt kommer från raserade ässjor eller utrakade lager från ässjor.

Recent lager – är moderna lager som undersöktes med grävmaskin vid undersökningens början. Dessa lager har lagts samman i en egen grupp oavsett funktion för att på ett enkelt vis skilja dem från de medeltida kontexterna.

Lista över konstruktionstyper

Bordläggningsplank

Brädor

Dike

Dörr

Flätverk

Golv

Golvplank

Gångplank

Härd

Kantkedja

Käpp/käppar

Käppar och flätverk

Mullstock/täckbräda

Nedgrävning

Näver

Pinnar

Pinnar och störar

Plank/planka

Primärfyllning

Ramkonstruktion

Risbädd

Stenfyllning

Stenkonstruktion

Stock

Stolpe

Stolpe med stenskoning

Stolphål

Stolphål med stenskoning

Stör/störar

Syllsten

Syllstock

Takbräda

Träfodring

Ugnshäll

Underregel

Underregel och gångplank

Vidjor

Väggband

Nedbrytningsgraden av kulturlagren

Sigtunas kulturlager innehåller generellt mellan 10 % och 60 % organiskt material och nedbrytningen av det organiska materialet i kulturlagren leder till att lagren komprimeras. Nedbrytningen beror sannolikt på ett flertal faktorer där de mest avgörande är förekomsten av vatten och syre. Genom horisontell dränering torkas kulturlagren ut och den ökade syretillförseln leder till nedbrytning av lagrens organiska beståndsdelar (Wikström 2005; Wikström 2006).

Bevaringsförhållandena för organiskt material var mycket varierande inom undersökningsytan. I de yngre lagren påträffades humösa mörkfärgningar eller andra spår efter organiskt material mer sporadiskt, medan trä, läder och annat organiskt material var mycket välbevarat längre ner. Detta förhållande försvårade det stratigrafiska arbetet på två sätt. I de fall kulturlagren var dåligt bevarade var det inte alltid möjligt att definiera lagrens avgränsningar. Där lagren istället var

mycket välbevarade fanns det alldeles för många tydliga och mycket tunna avgränsningar, som till exempel i passagerna. Där kunde varje enskilt lager inte grävas ut som enskilda kontexter, även om det hade varit möjligt. Istället slogs flera likartade lager samman till större sammanslagna kontexter där lagrens tillkomst tolkades som samma.

Det stratigrafiska arbetet

Rapportarbetet har genomförts i två omgångar med inte fullt 20 års mellanrum. Vid starten av det andra rapporttillfället var utgångspunkten att det stratigrafiska arbetet var klart. Detta visade sig dock inte vara fallet, vilket innebar att stratigrafisk bearbetning genomfördes även då men med vissa förändringar. Framförallt i val av data-system och gruppindelning. Därför beskrivs rapportarbetet utifrån båda dessa två tillfällen.

Registreringsarbete och stratigrafisk bearbetning

Intentionen var att stratigrafi, gruppindelning och kontextblanketter skulle registreras fortlöpande under fältsäsongen, men det stod tidigt klart att tiden inte räckte till för detta. Kontextblanketter har därför förts in i 4D efter det att fältarbetet avslutats. Även alla planritningar digitaliserades efter fältarbetet utifrån avgränsning och höjdpunkter. Detta arbete utfördes i programmen Digger och ArcGIS. Varje enskild kontext digitaliserades till shape-filer (polygoner för avgränsningen och punkter för höjdvärden) och 3D-TIN-objekt.

Under det andra rapporttillfället användes inte 4D längre eftersom museet hade gått över till andra datasystem. Till exempel har alla fyndregister konverterats till MuseumPlus, men med bibehållen datastruktur. Däremot hade vid det andra rapporttillfället inte kontext- och konstruktionsregistren från undersökningen i kvarteret Professorn 1 konverterats till andra format. Eftersom 4D inte längre användes konverterades därför all data från både kontext- och konstruktionsregister över till Microsoft Excel, vilket var mer användbart ur flera aspekter. Kontextregistret i Excel användes därefter som arbetsredskap där bearbetningen av kontexterna registrerades, till exempel grupp- och fastillhörighet men även omtolkningar registrerades. Parallellt med de båda registren fördes också en lista på alla gruppindelningar där tillhörande kontexter fördes in.

I fält upprättades preliminära arbetsmatriser över delområden, men den största delen av det stratigrafiska arbetet med att sätta samman matrisen har gjorts efter att samtliga kontexter gått igenom och registrerats. Utifrån det fysiska kopplingsschemat där samtliga relationer visas har gruppering och fasindelning skett. Det var svårt att på ett tydligt och illustrativt sätt presentera matrisen grafiskt eftersom undersökningen består av närmare 3500 kontexter. Därför åskådliggörs relationer och rumsliga samband i en kombinerad grupp–"land use" diagram (*fig. 17 s. 42–43*). Samtliga stratigrafiska och kontextuella relationer (vilka grupper kontexterna ingår i och vilka faser grupperna tillhör) har registrerats i kontextregistret.

Stratigrafi och gruppindelning

Förståelsen av kulturlager kan delas in i tre led, konstruktion, dekonstruktion och rekonstruktion av en stratigrafisk sekvens. Konstruktionen består av de handlingar och processer som skapat stratigrafin medan dekonstruktionen utgörs av den arkeologiska undersökningen.

Rekonstruktion är den tolkning och bearbetning som omvandlar de undersökta lämningarna till källmaterial (Larsson 2000:99; se även McLees et al 1994:3f, 12ff). Efter dekonstruktionen av den undersökta ytan i stratigrafiska objekt, vilka inordnats i en matris, vidtar arbetet att fylla dessa med betydelse och avgränsa dem i tid och rum. Ett led i att analysera materialet och göra det begripligt är att dela in de enskilda kontexterna i grupper och sedan fasindela och datera dessa faser. Vad som konstituerar en grupp kan diskuteras och hur indelningen gjordes för den aktuella undersökningen bör därför kommenteras.

En grupp definieras av Stefan Larsson som en eller flera kontexter som hör samman genom att de är resultatet av upprepade, likartade handlingar eller att de skapats av handlingar som ingått i en sammanhållen serie med gemensam avsikt (Larsson 2004:13). Idealt sett utgörs gruppen av stratigrafiska element vilka är resultatet av handlingar som format och organiserat ett socialt rum. Dessa handlingar delas in i tre grupper: konstruktion som är skapandet av rummet, brukningen som utgör de materiella spåren av de handlingar som äger rum på platsen och slutligen destruktionen vilket markerar att användningen upphör eller förändras (Larsson 2004:13).

Gruppbenämning	Betydelse
MK (multikontext)	Användes primärt som ett verktyg för att gruppera kontexter under fältarbetet. Kan närmast betraktas som halvfaser med samtidigheter över en mindre del av undersökningsområdet.
Hus (Hus+bokstav)	Gruppering av kontexter som ingår i byggnader under dess hela livslängd – konstruktion, brukande och destruktion. T.ex. konstruktionsdetaljer, aktivitetsytor och raseringslager.
Kavelbro (B+löpnr)	Gruppering av kontexter som ingår i kavelbroar, primärt kopplat till konstruktion men ibland även lager.
Flätverksstaket (S+löpnr)	Gruppering av kontexter som ingår i flätverksstaket, primärt kopplat till konstruktion men i enstaka fall förekommer också lager.
Grupp (Gr+löpnr)	Gruppering av övriga kontexter (som inte kan kopplas till hus, kavelbro eller staket) och som representerar olika typer av aktiviteter. T.ex. utomhusaktiviteter, hantverk, diken, passagelager.
Undergrupp	Användes under den första rapportperioden, men togs senare bort och ersattes av Grupp i syfte att minska antalet gruppbenämningar. Indelningen i undergrupper tenderade att enbart innehålla enstaka eller några få kontexter, vilket gjorde materialet som helhet svårbehandlat.

Tabell 1. De fem olika grupperingssystem som har använts för att gruppera kontexterna.

Hur grupper definieras är beroende av vilken slags lämning som undersöks, de teoretiska utgångspunkterna och inte minst bevarandeförhållandena (Larsson 2000:121). Bevarandeförhållandena inom undersökningsytan i kvarteret Professorn 1 påverkade val av grävmetod vilket i förlängningen även hade betydelse för hur gruppindelningen gjordes. Goda bevarandeförhållanden möjliggör en finmaskig indelning. De stratigrafiska lämningarna inom undersökningsytan var dock i många fall fragmentariska, därför gjordes en grövre gruppindelning.

För bebyggelsen har kontexter som tillhör konstruktion, brukning och destruktion slagits samman i husgrupper med en särskild benämning utifrån en bokstavsserie och som användes redan under fältarbetet (tabell 1). Orsaken till detta är att bevarandeförhållandena bitvis var sådana att enskilda händelseförlopp inte var möjliga att särskilja samt att en mer finmaskig indelning riskerade att resultera i små och ofullständiga grupper. Genom att slå samman en byggnads hela livslängd i en grupp var förhoppningen att detta skulle ge en tydligare och överskådligare tolkning. Det bör dock betonas att de enskilda kontexterna i grupperna har behandlats med hänsyn till deras tillkomst och vilken del av en handlingskedja de tillhör. I gruppbeskrivningarna redovisas bebyggelseämningar således utifrån tillkomst, brukning och destruktion, när kontexter som representerar dessa handlingar finns bevarade. Fyndmaterialets källvärde har vidare analyserats i förhållande till hur lagret skapats, således på kontextnivå.

Även kavelbroar och staket har slagits samman

i grupper med särskilda benämningar – kavelbroar med prefixet B och staket med prefixet S (tabell 1). Orsaken till denna gruppindelning var ambitionen att gruppens benämning även ska innehålla ett visst mått av tolkning istället för en mer neutral och svåråtkomlig nummerserie som löper oavsett konstruktionstyp. Denna indelning användes redan under fältarbetet.

Människors handlingar har utförts i mellanrummen mellan kontexterna på det vi benämner som kontaktytor (Fogelberg et al 2004:26). Men vad händer i de fall kontaktytorna som en gång funnits inte kan urskiljas? I passager, gatumiljöer och på gårdsytor inom undersökningsytan saknas ofta en mer väldefinierad stratigrafi, lagren utgjordes i stället av större homogena enheter alternativt en mycket stor mängd små kontexter som gör hanteringen svår. När kontaktytorna, som utgör gränsen mellan depositionerna, påverkas av organismer, klimat eller mänskliga aktiviteter formas ytterligare en stratigrafisk komponent, jordmånshorisonter. Jens Heimdahl visar att begreppet horisont kan vara användbart för att beskriva en lokal omlagring i liten skala som skett under en längre tid. Exempelvis skapar det människor tappar och spiller sällan lager, däremot trampas dessa komponenter ner i marken och bildar horisonter (Heimdahl 2004:66). Mänskliga aktiviteter leder inte bara till ackumulering (det vill säga lagerbildning) utan även till bortnotning och ombildning av ytor. Om nya horisonter når tillräckligt djupt och om de tillkommit genom liknande aktiviteter som den gamla är det troligt att kontaktytan helt suddas ut och två horisonter

smälter ihop. Oförändrat markanvändande och successiv överlagring av nya beståndsdelar kan därför skapa sammansatta, homogena horisonter av mycket stort djup (Heimdahl 2004:68f). Så var ofta fallet med undersökta lager på gårdsytor, i dropprum och i passager. I realiteten utgör dessa horisonter upprepade likartade händelser under längre tidsperioder som i efterhand är mycket svåra att särskilja. Detta förhållande gör det komplicerat att avgöra samtidigheter mellan lager i till exempel passager och enskilda byggnader, än mindre till delar av husets livslängd såsom konstruktionsfas, brukningstid eller destruktion.

Det sätt på vilket gruppindelningen för undersökningen av kvarteret Professorn 1 utfördes kan kritiseras för att inte ta hänsyn till mindre, snabba tidsförändringar. Kerstin Fogelberg, Gunilla Gardelin och Hanna Menander belyser problemet i en artikel i META från år 2004. Att slå ihop flera tidsmässigt skilda händelser, som förvisso har ett rumsligt sammanhang, i en grupp skapar problem då den kulturhistoriska berättelsen ska skrivas. Om man har skapat en grupp som består av flera i tid skilda händelser går det enligt författarna inte att analysera samtidigheter med enheter i andra grupper (Fogelberg et al 2004:23f). Dessa synpunkter är angelägna och har funnits med i diskussionen. Vi bedömde dock att en indelning i tidsmässigt mindre grupper, för den aktuella undersökningen, inte skulle öka informationsvärdet eftersom ett stort antal grupper i så fall endast skulle bestå av en kontext vilket gör materialet betydligt mindre överblickbart. Att beskriva lämningarnas varaktighet och analysera samtidigheter över undersökningsytan, inte bara skildra ett kronologiskt skeende, har emellertid varit viktigt även i analysen av materialet från kvarteret Professorn 1. Det som skiljer den aktuella undersökningen från förfarandet som föreslagits av Fogelberg et al kan snarast sägas vara detaljnivån, och storleken på de analytiska enheterna, inte tankesättet i grunden.

Det är sannolikt detta synsätt som också har påverkat det stratigrafiska efterarbetet under den första bearbetningsperioden. Då tillfördes ytterligare ett par sätt att dela upp kontexterna i grupper, med benämningarna Grupp och Undergrupp (*tabell 1*). Det är dock inte helt klarlagt vari distinktionen mellan Grupp och Undergrupp ligger. I flera fall består en undergrupp av enbart en kontext, vilket motverkar syftet med en

gruppindelning. Dessa två gruppnivåer har inte heller använts konsekvent, vilket skapar problem och förvirring. Under den andra bearbetningsperioden togs därför Undergrupp-begreppet bort och de däri ingående kontexterna slogs samman i större Grupper för att göra materialet mer överskådligt.

Staden kan tolkas på olika nivåer och för att beskriva rumsliga och sociala aspekter av stadslivet behövs någon form av jämförbar benämning. På Kulturen i Lund har man arbetat med begreppet miljö som avser en definierad avgränsning i tid och rum. I miljöbegreppet ryms både rumsliga och sociala aspekter och det kan användas för att beskriva olika typer av sammanhang, från det enskilda hushållet till verkstäder och kloster (Johansson Hervén 2000:116f; Gardelin & Johansson Hervén 2003:41f; Fogelberg et al 2004:21f). Målsättningen är att befolka de undersökta miljöerna och relatera dem till staden som helhet (Johansson Hervén 2000:116f). Miljöbegreppet är användbart för att beskriva och tolka stadsrummet och vid undersökningen av kvarteret Professorn 1 analyserades de skilda miljöerna inom området. De övergripande miljöerna som undersöktes var stadsgårdar som benämndes Tomt I–III och passager som benämndes Passage 1–3. Dessa kan vidare delas in i hus, öppna gårdsytor, hantverksområden, tvärpasager med mera. Fokus har dels legat på stadsgårdarnas inre organisation, dels på hur olika områden inom undersökningsytan rumsligt har nyttjats under samma period och över tid. Centralt är att se på förhållandet mellan de undersökta miljöerna inom området och till staden som helhet.

Fasindelning och fasbegreppet

Definitionen av en fas varierar. Stefan Larssons kriterier för en fas är att ett område under en sammanhängande tidsrymd utnyttjas på samma övergripande sätt. En förändring i nyttjande och rumslig organisation innebär således ett fasskilje. I och med att faserna har sitt ursprung i förändringar av handlingsmönster utgör de olika stora enheter av volym och tid (Larsson 2004:8ff). För undersökningen av kvarteret Trädgårdsmästaren i Sigtuna 1988–1990 definierades en fas däremot som den minsta kronologiskt definierbara enheten. Man valde att arbeta med ett tredelat fasbegrepp där gränsen mellan underfas, fas och huvudfas drogs vid graden av förändring i bebyg-

gelsestrukturen. Underfasen representerar en lokal förändring, fasen består av ett bebyggelseskikt som täcker hela undersökningsytan och huvudfasen utgörs av en förändring av bebyggelsen av strukturell karaktär där även den materiella kulturen omdanas (Pettersson 1995:69).

I likhet med uppdelningar av kontexter i grupper är fasindelningar inte oproblematiska. För att göra det undersökta arkeologiska materialet tillgängligt och begripligt krävs en högre tolknings- och presentationsnivå, samtidigt är risken med kategoriseringar att materialets dynamiska karaktär går förlorad. Svårigheter med att använda fasbegreppet för att beskriva händelser och tid har tydliggjorts av Fogelberg, Gardelin och Menander. De poängterar att fasbeskrivningar och fasplaner tenderar att bli frusna ögonblick i tid där komplicerade skeenden lätt går förlorade (Fogelberg et al 2004:16). Fasindelningar är ofta svåra att använda vid jämförelser med andra utgrävningar. Om fler än en tomt omfattas av en undersökning blir fasindelningen inte lika självklar, då bruket av två tomter inte behöver sammanfalla tidsmässigt. Dessutom har byggnader inom en tomt inte samma livslängd. Detta synliggörs inte i fasindelningen vilket gör det svårt att tolka de enskilda hushållen. Problem uppstår vidare när fasindelningen baseras på en eller få typer av kontextgrupper. Ofta ges förändring av gränder och bebyggelse tolkningsföreträde gentemot andra lämningar. Användningen av faser synliggör då inte brukningstiden och mindre snabba förändringar (Fogelberg et al 2004).

Vid bearbetningen av materialet från kvarteret Professorn 1 har dessa viktiga synpunkter beaktats. Huvudfas-begreppet används inte för undersökningen i kvarteret Professorn 1 eftersom undersökningsytan genomgår ytterst få genomgripande strukturella förändringar i tid. En sådan sker dock i de äldsta faserna sannolikt i samband med utläggningen av huvudgatan. Ytterligare ett sådant tydligt skifte sker någon gång efter medeltiden, när stadsgårdarna slås ihop och blir bredare. Det fanns emellertid behov av att strukturera materialet i mindre enheter än huvudfaser för att studera relativa samtidigheter mellan olika miljöer. För detta syfte användes en indelning i faser vilka markerar en eller flera mindre, lokala förändringar i bebyggelse eller områdesutnyttjande. Fasindelningen har gjorts utifrån Stefan Larssons definition att en fas betecknar ett rumsligt och

tidsmässigt sammanhang där förändring i nyttjande och organisation utgör utgångspunkten för en ny fas.

För att ytterligare komplicera bilden användes även under fältarbetet begreppet multikontext, MK följt av ett löpnummer (*tabell 1*), och som bibehölls under den stratigrafiska bearbetningen. Multikontextindelningen användes som ett mellanting mellan fas och grupp i syfte att redan under fältarbetet gruppera kontexter i mer hanterbara stratigrafiska enheter utan att låsa in sig i detaljer. Multikontexterna användes bara fram till och en bit in i fältarbetets förlängning, vilket innebär att indelningen inte finns för de äldsta faserna. Multikontexter omfattar oftast enbart en eller ett par stadsgårdar samt en eller ett par passager, med de kontexter/grupper som under fältarbetet tolkades som samtida. Önskvärt hade varit att ersätta multikontexterna med de mindre stratigrafiska enheterna Grupp, men den begränsade tiden under den andra rapportperioden medgav inte detta.

Undersökningsytan spannar över flera stadsgårdar och miljöer där alla förändringar av naturliga skäl inte infaller synkront (jfr ovan). Vid ett fasskilje behöver således inte alla miljöer inom området omdanas, utan vissa strukturer lever vidare medan andra förändras. Till skillnad från huvudfaserna där förändring ska vara iakttagbar över hela undersökningsytan utgick indelningen i faser från stratigrafiska samtidigheter över hela ytan. Genom att arbeta med det kombinerade grupp–"land use" diagrammet har förhoppningen varit att lyfta fram dynamiken mellan de olika delarna av undersökningsytan och visa på de olika miljöernas varaktighet och hur de förhåller sig till varandra i tid och rum.

Fyndregistrering

Alla fynd registrerades i databasen 4D i enlighet med de fyndregistreringsrutiner som använts vid tidigare undersökningar. Fyndregistreringen påbörjades och fortlöpte under hela fältarbetet men avslutades först några år efter avslutat fältarbete. Ingen bearbetning av fynddatabasen gjordes under det andra rapporttillfället, men det finns stora behov av att uppdatera och registrera om fynd. Dels beror detta på att den första fyndregistreringen gjordes under stark tidspress, dels beror det på att många föremål, särskilt metaller, har konserverats men inte omregistrerats.

Fornlämningsmiljön

Anders Wikström

Fornlämningsmiljön

Den arkeologiska kunskapen om kvarteret Professorn 1 och området direkt söder om Stora gatan var, innan undersökningen genomfördes, förhållandevis dålig. Däremot har ett flertal undersökningar utförts i Stora gatan samt längre ner mot strandkanten i kvarteret Professorn samt längs Gröna gränd och Långgränd.

Resultaten från flera av dessa undersökningar är ännu orapporterade, men en sammanfattning av varje undersökning redovisas nedan. Syftet är att ge en fylligare bild till de arkeologiska resultaten från kvarteret Professorn 1.

De flesta arkeologiska undersökningar som gjorts i Sigtuna har jämförts med resultaten från kvarteret Trädgårdsmästaren 1988–90. Främst avseende stadsgårdarnas topografiska och funktionsmässiga utseenden, bredder och längder. Men en hel del frågetecken kvarstår och som nämnts tidigare visar flera senare undersökningar att Trädgårdsmästarens stadsgårdar snarare ska betraktas som atypiska. Det verkar t.ex. inte som om de s.k. dropprummen är ett utmärkande drag som återkommer. Inte heller stadsgårdarnas längd verkar stämma med de från Trädgårdsmästaren. Resultaten från undersökningarna i Professorn 1, 2 och 4 (se nedan) tyder snarare på att stadsgårdarna antingen har varit betydligt längre (uppemot 50–60 meter långa), eller att det har funnits ytterligare en parallell gata längre ner mot stranden.

Nedanstående texter kommer från de rapportsammanställningar som skrivits om undersökningarna (Wikström 2008-11-25. Rapportsammanställning. Up, Sigtuna, Gröna gränd. SMUV; Wikström 2008-09-16. Rapportsammanställning. Up, Sigtuna, Stora Gatan VA. SMUV; Wikström 2008-12-05. Rapportsammanställning. Up, Sigtuna, Professorn 2. SMUV; Wikström 2008-12-05. Rapportsammanställning. Up, Sigtuna, Professorn 4. SMUV; Wikström 2008-12-01. Rapportsammanställning. Up, Sigtuna, Långgränd. SMUV).

Gröna gränd 1987

Med anledning av förnyelse och utbyggnad av avlopps- och dagvattenledningar i Gröna gränd undersöktes ett 79 m långt och 0,7–1,0 m brett schakt från Strandvägen till Stora gatan. Kulturlagertjockleken var upp till 2 meter, men stora sandfyllda störningar fanns på flera ställen längs gränden.

Vid undersökningen kunde fem–sex bebyggelseskikt, varav tre med tydliga konstruktioner, urskiljas. Konstruktionerna fanns mellan Stora gatan och ca 55 m ner i gränden.

Underst kom ett flätverksstaket mitt i gränden. Det sträckte sig mellan Stora gatan och ca 40 m söderut i gränden. Staketet markerar en tomtgräns som avslutas med en tvärgående stolprad mot dåtidens strand vid 4 möh. På östra sidan om tomtgränsen fanns rester efter ett eller flera hus med stensyllar. Söder om stolpraden har senare en tät stenpackning med kantkedja mot vattnet lagts ut, vilken troligen använts som hårdgörningsyta för uppdragning av båtar eller underlag till byggnader och broar. Stenpackningen avslutas drygt 55 m söder om Stora gatan och 3,5 möh. Ovanpå de tidigare husen låg bebyggelse i minst två skikt och tomtgränsen ligger kvar. Söder om den äldsta strandlinjen finns i senare skeden härdar mitt i gränden. Vid två senare undersökningar i kvarteret Professorn 2 (1995–96) och i kvarteret Professorn 4 (1996) kompletterades bilden av stadsmiljön vid den vikingatida och tidigmedeltida strandlinjen. Bland annat undersöktes liknande stolprader och stenfundament som i Gröna gränd.

Datering: 1000–1100-tal, stenkonstruktionen 1100-talets senare hälft–1200-tal.

Fyndmaterial utgörs framför allt av hornspill och keramikskärvor (äldre svartgods), men också pärlor och kammar. Bland keramiken kan också nämnas en BII-skärva av fransk härkomst (Rouen).

Stora gatan 1988

En av de till ytan mest omfattande arkeologis-

ka undersökningar som bedrivits i Stora Gatan i Sigtuna utfördes från maj till mitten av oktober 1988. Arbetet föranleddes av att en del av Sigtunas vatten- och avloppsledningar behövde bytas ut. De ledningar som skulle bytas följde inte en sammanhängande sträcka vilket innebar att den arkeologiska undersökningen delades upp i sju etapper, benämnda schakt I–VII. De områden som berördes låg alla mellan Lilla Torget och Långgränd. Inga nya sträckor för vatten- och avloppsledningsnätet behövde grävas. Detta innebar att större delen av det arkeologiska arbetet gick ut på att dokumentera redan befintliga schakt och dess profiler. I schakt I, II, III, IV, VI och VII behövde dock mindre delar av ytan undersökas i plan. Totalt utgjorde schakten 110 kvm, men endast 12 kvm undersöktes i plan.

Rapportarbetet till den arkeologiska undersökningen har påbörjats och utförts i två omgångar. Den första omgången resulterade i en opublicerad internrapport skriven av Mikael Karlsson som kortfattat redogör för resultaten från varje enskilt schakt. Den andra omgången är en bearbetning av internrapporten och är skriven av Anders Wikström. Detta arbete omfattade också digital renritning av profiler, digitalisering av valda delar av planritningarna och en sammanställning och bearbetning av resultaten. Följande texter om de enskilda schakten är en förkortning och bearbetning av internrapporten. I huvudsak har de översiktliga beskrivningarna behållits, medan mer detaljerade beskrivningar av enskilda lager och skikt skurits bort från texten.

Schakt I

Under tiden 6/5–11/5 genomfördes schaktning för nyanläggning av VA-rör etapp I. Schakt I som var ca 1 meter brett och 17 meter långt grävdes ned till ett djup av ca 1–2 decimeter under de gamla rören, ca 1,8 meter djupt. Det kulturlager som genomgrävdes genomgicks för hand och dokumenterades. Vid pkt 10–12 meter nedgrävdes en 1 meter bred provgrop till steril nivå. Max djup mot steril lera blev där nivå +7,52 möh, eller 2,20 meter från markytan. I övrigt framrensades en tydlig profilvägg som dokumenterades i skala 1:20 mot öst.

Schakt II

Det finns endast beskrivningar av lager i profilen och undersökta skikt i plan vid 0–1 meter.

Schakt III

VA-schakt III upptogs på grund av nedsättning av en brunn i början av juni. Schaktet hade en placering där Stora Gatan och Gröna gränd korsar varandra. Schaktet genomkorsades av el- och VA-ledningar som därmed delade upp schaktet i en nordlig och en sydlig del. I väster begränsades schaktet av en i N–S riktning gående elledning. I schakt III påträffades fragmentariska rester efter trä omedelbart under grusfyllnaden. Dessa var rester efter en träbeläggning eller kavelbro i både Ö–V och N–S riktning. De efterföljande skikten uppvisade inte lika tydliga konstruktioner, men det fanns bättre bevarade trärester/virke som låg i ungefär samma riktning antingen Ö–V eller N–S. Sannolikt är även dessa rester efter kavelbroar. Det fanns även neddrivna pålar i schaktet. I den södra delen av schaktet avtog mängden trävirke. Fr o m en nivå runt +7,50 möh verkar de tidigare exemplen på träbeläggning att upphöra och övergå i grövre virke i form av lodrätt neddrivna pålar/stockar, stenar och enstaka fasade stockar. Mot bottenskiten framkom en nedgrävning i form av ett dike som innehöll träflis och grenar, tillsammans med grova stolpar neddrivna i glacialeran. Detta förhållande gav intryck av att kavelbroarna i norra delen övergick till bebyggelse i södra delen av schaktet. (Kommentar: detta fick senare stöd vid en arkeologisk undersökning i kv Professorn 1, 1999–2000)

Schakt IV

Schakt IV uppgrävdes i norra delen av Stora Gatan i omedelbar anslutning till Hus nr: 56 och dess västra hörn (VA-schakt III och V låg ca 10 meter öster i gatans förlängning). Anledningen till schaktgrävningen var att gatukontoret skulle sätta en brunn och en vattenkoppling till Stora Gatans dagvattenledning. Schaktet begränsades i norr av störningsmassor från husgrunden samt i söder av dagvattenledningen.

Schakt V

Schakt V påbörjades omedelbart öster om och i anslutning till schakt III där antydningar till flera på varandra liggande träbeläggningar (kavelbroar) kunde framrensas i plan. Schakt V som kontinuerligt följde ett gammalt vattenledningsschakt kom att sträcka sig från pkt 0 meter vid Gröna gränd tom pkt 41 meter vid glasskiosken österut längs med Stora Gatan vid Långgränd.

Förutom profilritning av södra och delar av norra profilväggarna togs även ett anslutande schakt upp mellan pkt 27–30 meter pga. anslutning till en brunn. Detta schakt nedgrävdes i plan till vattenledningens nivå.

Södra profilväggen dokumenterades i sin helhet vilket innefattar; profilritning, planritning, profilfyndsinsamling, provtagning för dendrokronologi och fotografering. Norra profilväggen dokumenterades på samma sätt vid 0–7 meter samt 33–41 meter. Schaktväggen begränsades i botten av en vattenledning som gradvis höjde sig åt öster, vilket medförde att profilväggen hade sin högsta höjd de första 20 metrarna i väster. Vattenledningen och topografin höjde sig därefter gradvis vilket förminskade profilväggens höjd.

I schakt V framkom längs med hela det 42 meter långa schaktet mer eller mindre välbevarade trärester i form av i Ö–V riktning liggande stockar och tvärgående N–S riktning liggande kavlar, kluvor, plankor och fasade stockar. Schaktets bredd var ca 1 meter varav den södra schaktväggen uppvisade störst koncentration av trävirke och därför dokumenterades i större utsträckning än motsvarande del i norra schaktväggen som uppvisade en mindre mängd synligt trävirke, men däremot en tydligare lagerföljd.

Ett försök till indelning av de svåråtskilda träkonstruktionerna gjordes med utgångspunkt i det plangrävda schakt III, där uppskattningsvis fem skikt med åtskilda träkonstruktioner kunde urskiljas. Gemensamt för hela södra profilväggen var dock att de mest fragmentariska träresterna fanns i kulturlagret/lagren omedelbart under grusutfyllnaden samt att det mest välbevarade trävirket var koncentrerat till nivån strax över +8,5 möh samt under densamma.

Träkonstruktionerna tolkas som kavelbroar och uppvisade i sin tydligaste form längsgående stockar i N–S riktning med övertvärande stockar i olika utformning (kluvor, fasade och fyrkantiga). Dessa kompletterades av plankrester, liggande i schaktets riktning eller i övertvärande riktning. Samtliga övertvärande virkesrester var avgrävda sedan schaktet handgrävdes på 1920-talet. De flesta stockar fortsatte in i den södra profilväggen. Dock kunde några stockar med lätthet lyftas ut ur profilväggen. Detta tyder på att kavelbroläggningen har haft en begränsning åt söder. Förutom dessa visade en längsgående stock tydliga urfasningar troligtvis från en tidigare användning,

eventuellt sekundärt använd virke. Dominerande träslag var furu med enstaka stockar från något ädelträ eventuellt ek.

Den norra profilen hade en tydligare lagerföljd pga. avsaknaden av koncentrerad mängd trävirke som ”störde” den finare lagerföljden. Dock fanns tydliga rester av enstaka längsgående stockar samt flertalet tvärgående stockar/plankrester. Lagerföljden i den norra schaktväggen tyder på att det rör sig om kulturlager från bebyggelse.

Som sammanfattning kan sägas att de synliga resterna av träbeläggningen som framkom i schakt V påvisar att den gatusträckning som finns idag i Stora Gatan även fanns under medeltiden i Sigtuna. Utifrån profilfynd på daterad keramik kunde de trälagda gatuskikten härröra från ca 1100-tal–1250-tal. Schakt V hade en sådan central placering i Stora Gatan att träbeläggningen i södra och norra profilväggarna påvisade en central placering även för den medeltida gatan och att den var drygt 2,5 meter bred (mot dagens 5 meter).

Schakt VI

Schakt VI var beläget strax SV om kvarteret Trädgårdsmästaren där Stora Gatan löper ut i Lilla Torget. Schaktet upptogs på grund av vattenkopplingsbyte. Den södra schaktväggen rensades och dokumenterades. Den norra väggen var enbart bestående av fyllnadsgrus och sand. Efter dokumentation av schaktväggen grävdes ett 80 x 80 centimeter stort schakt utmed hörnet på den södra och västra profilväggen i syfte att få en lagerföljd ner till den sterila leran och lerans nivå. Profilväggarnas nivå kom att inneha en lagerföljd mellan +9,60 möh ner till +8,40 möh där vattenledningen utgjorde begränsningen nedåt. Utmärkande för profilen var främst det stora inslaget av större stenar samt inslaget av kalkflis, fragmentariska trärester, inslag av slagg, gödsel med fasade stockar/plank samt pålar nedslagna i glacialleran.

Schakt VII

I samband med profilritningen i schakt V upptogs ett mindre schakt mellan 27–29,4 meter. Schaktet kom att omfatta måtten 1,6 x 0,8 meter eftersom en ledning begränsade schaktytan in mot Lundströmska gården, söderut. Omedelbart under grusutfyllnaden framkom en stenpackning som påminde mycket om de två stenpackningarna som framkom i schakt IV. Under

denna stenpackning med tegelfyllning mellan stenarna framkom en förhållandevis homogen kulturjordsnivå.

Professorn 2, 1995–96

För- och slutundersökning 1995

Undersökningsområdet var beläget inom ramen för Svarta jorden i Sigtuna, nedanför Stora gatan och ner mot Strandvägen. Under 1000- och 1100-talet låg området under Mälarens yta. Först under 1200-talet etableras bebyggelse på platsen. Bottenleran låg på 2,85–2,15 meters höjd över nuvarande markyta.

Närmast leran låg ett par centimeter tjockt lager med fin sjösand. Däröver ett decimetertjockt torvigt lager som också innehöll djurben och fynd av 1000-talskaraktär. Nästa lager (ett transgressionslager?) var ca 0,15–0,35 meter tjockt bestod av grå bitvis grov sand. I det senare lagret fanns rikligt med vanligtvis skarpkantade 0,1–0,3 meter stora stenar utan inbördes sammanhang. Lagret var mycket rikt på djurben och fynd. Överst fanns ett upp till 0,4 meter tjockt kulturlager. Två bebyggelsefaser kunde iakttas, men syllar och golvbeläggning var dock fragmentariskt bevarade. I ett av husen fanns en rund stenkantad eldstad ca 2 meter i diameter.

I bottenleran fanns täta rader med stolphål, i vissa fall med fragmentariskt bevarade trärester. Raderna har tolkats som vågbrytare i förlängningen av de tomtgränser längre upp på land, som låg vinkelrätt mot strandlinjen. Speciell uppmärksamhet knyter sig till de fynd som gjordes i sjösanden mot bottenleran innanför dessa stolprader. Här påträffades bl a två guldringar och två pärlhalsband. Halsbanden bestod av 70 respektive 30 pärlor, de flesta guldfoliepärlor men här fanns också en del karneolpärlor. Tre guldfiligranspärlor ingick i det största halsbandet. Här låg också en bunt med tre mycket stora brynen, en spjutspets och en gång hela kärl av Östersjökeramik med bottenmärken. Alla fynden har en klar 900-talskaraktär. Hur dessa fynd hamnat i vattnet är svårt att säga. Sannolikt har de deponerats i vattnet – en skatt, ett offer?

Förundersökning 1996 (VA-ledning)

Undersökningsområdet var beläget i den södra delen av Svarta jordsområdet i Sigtuna, i slutningen från Stora gatan och ner mot Strandvägen. Undersökningen föranleddes av schaktning

för VA mellan det gamla huset och det nya huset på tomten. VA-schaktet var 23 meter långt och 1–2 meter brett. Schaktet följde en äldre ledning varför undersökningen framförallt gick ut på att dokumentera schaktväggarna genom profilritning. Schaktets övre del, ca 4–5 meters längd, var helt störd. Här framkom dock i den södra schaktväggen en 0,75 m bred grundmur. Den var murad med kalkbruk och bevarad i tre stenskiift. Stenarna i muren var 0,3–0,5 m stora. Samma mur var framme i samband med en mindre arkeologisk undersökning 1943 (SR 56) mellan VA-schaktet och det gamla huset.

I schaktets övre del upp mot Stora gatan låg markytan +4,85 möh och i dess nedre del nederkanten på +4,1 möh. Kulturlagrens sammanlagda tjocklek var upp till 1 m. Lagerföljden var i stort densamma som i det angränsande stora utgrävningsschaktet i söder. De undre lagren var avsatta i vatten antingen utkastade eller som utfyllnad. De övre lagren från 1200- och 1300-talen var avsatta i anslutning till den bebyggelse som etablerades när strandzonen höjde sig upp ur Mälaren.

I både kv Professorn 2 och 4 framkom spår av plattformar som byggts ut i vattnet och på vilka uppfördes hus redan under 1100-talet. Dessa plattformar var kantade med tätt ställda relativt kläna pålar för att ge stadga åt utfyllnaderna. I VA-schaktet något högre upp framkom två 6–7 meter långa plattformar byggda av sten, 0,2–0,7 m stora stenar. Stenpackningarna var ca 0,4 m höga, byggda i två skift och en gång helt jordfria. Mellan stenarna fanns på sina ställen en lös fyllning av nersilad kulturjord och ben. Båda plattformarna var nedgrävda i framkanten mot vattnet och framkanten stöddes av en rad med relativt kläna nerslagna stolpar. Den längst ner belägna plattformen var anlagd med bakkanten ovanpå framkanten på den andra plattformen högre upp. Båda är anlagda på nivåer runt +3,5 möh.

Professorn 4, 1996

Undersökningsområdet var beläget i den södra delen av Svarta jordsområdet i Sigtuna, i slutningen från Stora gatan och ner mot Strandvägen. Undersökningsområdets övre kant ligger idag på +5,4 möh och nederkanten på +3,2 möh. Undersökningen föranleddes av villabyggnation. 1995 gjordes arkeologiska undersökningar i intilliggande Långgränd (schakten gränsar till varan-

dra) och i kv Professorn 2 (ca 15 meter mellan utgrävningsschakten). Härvid gjordes flera nya iakttagelser vad gäller strandförskjutning, strandfrontens utseende och stadsgårdens disposition söder om Stora gatan.

De medeltida kulturlagren låg nästan direkt under grässvålen. Kulturlagrens sammanlagda tjocklek var från 0,2 meter i söder och 1,2 meter i norr. De undre lagren var avsatta i vatten antingen utkastade eller som utfyllnad. De övre lagren kunde dateras till slutet av 1100-talet, 1200- och 1300-talen och var avsatta i anslutning till den bebyggelse som etableras när denna del av strandzonen höjt sig ur Mälaren. Genom att konstruera plattformar ut i vattnet har det emellertid gått att uppföra hus här redan under 1100-talets första hälft. Plattformarna var kantade med tätt ställda relativt kläna pålar för att ge stadga åt utfyllnaderna. Liknande plattformar påträffades också i kv. Professorn 2, men tolkades då som förlängning av tomtgränsen ut i vattnet/vågbrytare eller ingående i någon form av bryggkonstruktion, en tolkning som nu modifierats. Plattformbyggen av liknande slag har tidigare framkommit vid arkeologiska undersökningar i Trondheim.

De vattenavsatta lagren utgjordes i botten av ett några centimeter tjockt lager med fin sjösand. Däröver låg ett 0,1–0,2 meter tjockt torvigt lager som också innehöll rikligt med djurben och fynd av 1000-talskaraktär. Nästa lager var ca 0,15–0,35 meter tjockt och bestod av grå-gulaktig bitvis grov sand, ofta skiktad i olika fraktioner. I lagret fanns också bitvis rikligt med vanligtvis 0,10–0,30 meter stora och skarpkantade stenar utan inbördes sammanhang. Här fanns också snäckor av en art som trivs i bräckt vatten, vilket visar att lagret bildats innan eller alldeles efter att Mälaren avsnörts från Saltsjön. Djurben och andra ben förekom rikligt. Rikligt med avfall från kammakarverkstäder och runristade revben tillhör också fynden. Det kulturlager som tillhörde den högmedeltida bebyggelsen var upp till 0,8 meter tjockt. Flera bebyggelsefaser kunde iaktas och bebyggelsen upphörde inte förrän vid 1300-talets mitt. Därefter har området stått öde fram till den nybyggnation som nu skedde.

Husen låg på båda sidor om en genomgående gårdspassage från Stora gatan och ner mot vattnet. Husen hade eldstaden, en öppen härd, mitt på golvet. Vad gäller funktionen är husen av samma slag som de hallar som återfinns längst

bak på de bättre undersökta gårdstomterna norr om Stora gatan. Undersökningsresultatet visar att bebyggelsemönstret är detsamma på båda sidor om gatan – fast spegelvänt, dvs att även gårdarna mot vattnet vänder sig mot gatan. Efter att bebyggelsen upphört har flera stensatta och stentäckta rännor grävs ner i marken. Vattnet i rännorna har runnit uppifrån och ner mot stranden. Intill rännorna fanns en drygt 2x2 meter stor stensättning. Kanske har dessa anläggningar någonting med kvarnverksamhet att göra. Datering: senmedeltid?

Flera myntfynd gjordes och tillsammans med keramikprofilen finns goda möjligheter att datera de olika bebyggelsefaserna med ganska stor noggrannhet. Till de allra intressantaste fynden hör ett par myntprovpräglingar från perioden 1240–1280. Av tidigare fynd framgår att myntningen i Svealand återupptas omkring 1180 och då i Sigtuna.

De nya fynden tyder på en kontinuerlig myntning, att det funnits ett mynthus, i Sigtuna under perioden 1180–1280. Detta förhållande jämte andra tidigare kända pekar entydigt på att esternas härjning av Sigtuna 1187 var en enstaka historisk händelse utan betydelse. Sigtuna blomstrar under hela 1200-talet och stadens nergång är istället parallell med många andra städer, dvs att den var en följd av den allmänna ekonomiska krisen under 1300-talet. Befolkningen i Sigtuna minskade, tomter slogs ihop och bebyggelsen glesnade. Sigtuna blev, liksom många andra städer, ofrivilligt en trädgårdsstad och på den vägen har det fortgått.

Undersökningarna i både kv Professorn 2 (1995) och 4 var inte bara ovanligt fyndrika. Här påträffades också många fynd utöver det vanliga. I torven och sanden mot den gamla sjöbottnen påträffades 1995 bl a två guldringar och 2–3 halsband med pärlor av guldfiligran, guldfolie och karneol, en bunt med stora brynen, en spjutspets, nästan hela vackert dekorerade äldre svartgodskärl med bottenmärken osv. Dessa små rika fynd tolkades som offer som gjorts vid upprepade tillfällen. Kanske som tack för trygg återkomst efter en lång och farofylld färd i t ex österled, till Ryssland och Bysans, offrade man något litet av de dyrbarheter man förde med sig hem i strandbrynet på ca 2 meter vattendjup.

Med årets undersökning gavs en unik möjlighet att pröva denna något fantasifulla hypotes.

Rimligtvis borde liknande fynd påträffas mot botten även här om det skulle bli någon substans i hypotesen. Så blev också fallet; en guldring och rikligt med guldpärlor, glasskärvor från Bysans och Syrien, bysantinska blysigill bl a med inskrifter på grekiska, sepulkralstenar och amforor från Bysans, uppståndelseägg och miniatyryxor från Ryssland. De förmodade offren har gjorts under slutet av 900-talet och 1000-talet. Bottenleran låg på 3,3–2,4 meters höjd över nuvarande markyta.

Långgränd, 1996

Den arkeologisk undersökningen i Långgränd utfördes i samband med schaktning för VA-ledningar. Undersökningen skedde under tiden september till och med december 1995. Schaktet var drygt 60 meter långt och 1,2 meter brett. Kulturlagrens tjocklek varierade mellan 0–1,2 meter.

Tolkningarna av materialet som framkom är något komplicerade. Detta berodde delvis på att stora delar av schaktet var omrört på grund av sentida ledningsdragningar och att de övre delarna var kraftigt uttorkade. I huvudsak påträffades och undersöktes dock rester efter ett antal på varandra liggande kavelbroar samt anläggningar

och kulturlager som hade avsatts i en strandnära miljö. Kavelbroarna var uppbyggda av tvärgående klavor och var mest välbevarade i den nordligaste delen av schaktet. I den nedre delen fanns också minst tre olika faser av stenkonstruktioner mot botten av schaktet. Dessa låg i nära anslutning till den dåvarande strandlinjen och har troligen använts som strandskoning. Vid stenkonstruktionerna framkom också rader av stockar som var nedslagna i den glaciala leran. Dessa har sannolikt använts som förankring av båtar och ligger i linje med tomtgränserna. I övrigt dokumenterades ett så kallat transgressionslager med datering till 1100-tal. Lagret har sannolikt bildats genom att strandkanten successivt har förflyttats högre upp på tidigare torr mark. Liknande lager har påträffats vid ett flertal undersökningar i Sigtuna som har legat längs den medeltida strandlinjen, bland annat i kvarteret Professorn 2 (1995–96) och Professorn 4 (1996).

Fyndmaterialet från undersökningen är relativt omfattande. Bland annat framkom stora mängder keramik (AII, AIV, BI, BIIä, amfora, CI och CII), järnföremål och hantverksspill från hornhantverk. Dateringen av fyndmaterialet är i huvudsak 1000–1200-tal.

Dateringsunderlag

Anders Wikström

Det fanns ett relativt bra underlag för en översiktlig datering av faserna. Resonemang om tidfastningen av faserna och relationen dem emellan blir dock mer övergripande. Diskussionen bygger på närvaro respektive frånvaro av olika fyndkategorier i kombination med ramdateringar av mynt, dendrokronologiska prover och ¹⁴C-prover. Trots mycket goda bevaringsförhållanden kunde endast några få dendrokronologiska prover analyseras. Förekomsten av dubbelhelkammor och keramik användes för att definiera brytpunkten mellan faser under 1000-talets senare del. Även förekomst av kalkbruk har använts som indikator för uppförandet av stenkyrkor i staden, som också sker under denna tid.

Mynt

Totalt finns 65 poster i databasen som är registrerade som mynt, men ett flertal av dessa är sannolikt inte mynt och ytterligare några har inte kunnat bestämmas. Mynten har bestämts av Kenneth Jonsson och Jens Christian Moesgaard.

Ca 45 mynt och två myntskatter har kunnat bestämmas och ligger till grund för datering av faserna (*tabell 2*). Den ena myntskatten, fnr 12361, innehöll 159 mynt och har ett terminus posts quem på 1027 (Jonsson 2004b:14). Den påträffades i lergolvet i hus B:Z på tomt III. Den andra myntskatten, fnr 10593, bestod av 8 mynt och anses nedlagd på 1040-talet (Jonsson 2004a:16). Den påträffades också i ett lergolv men i hus B:Q på tomt I.

Övriga enskilda mynt har kunnat dateras enligt tabellen. De återstående enskilda mynten hade för otydlig prägling för att en bestämning skulle vara möjlig. Av de daterbara mynten återfinns de i två tidsperioder, den ena gruppen koncentreras till perioden sent 900-tal fram till mitten av 1000-talet och den andra gruppen mynt kan dateras till 1300-tal och fram till 1600-talet. De tidiga mynten återfinns i huvudsak i husmiljöer och de sena mynten i utomhusmiljöer. Mynten från hus kan betraktas som relativt säkra ur dateringssynpunkt, eftersom de sannolikt inte har omdeponerats i någon större utsträckning. Däremot

kan de ha haft en längre omloppstid innan deponeringen skedde. Mynt från utomhuslager är mer osäkra ur dateringssynpunkt eftersom de kan ha omlagrats ett antal gånger i samband med att lagren grävts om eller flyttats.

Delar av myntmaterialet kan därför användas för att ge närmare datering av de kontexter som de påträffades i och kan därmed också användas i diskussionen kring främst bebyggelsens och fasernas ramdateringar.

Enligt mynttabellen utgörs den tidiga gruppen av mynt som har präglingstider som täcker perioden sent 900-tal till mitten av 1000-talet. Möjligheterna att påträffa mynt som är yngre än ca 1055 är mycket små eftersom myntimporten därefter minskade kraftigt (Tesch & Jonsson 2006:9). Detta innebär att fas 5 till fas 8 kan ramdateras till ca 1000–1050, vilket utgör en period med många myntfynd i Sigtuna vilket också har att göra med den första inhemska myntningen som skedde mellan 995–1030 (Malmer 2010 med där anförda referenser). I de fyra äldsta faserna påträffades inga mynt, vilket gör att underlag till dateringsdiskussionen behöver komma från andra håll (se vidare nedan).

Den yngre gruppen mynt återfinns primärt i utomhuslager i faserna 17 till 20. Det äldsta myntet i denna grupp är från sent 1200-tal, med undantag för ett Knut Erikssonmynt som sannolikt är omdeponerat, och de yngsta mynten är från 1600-tal till 1900-tal, vilket utgör en bra ramdatering för bebyggelse och gatumiljöer i dessa fyra faser. De yngsta lämningarna utgörs dock av huset som byggdes på 1700-talet och som brann ner 1951. Från denna period finns 8 mynt, och husets datering är känd från andra källor.

Dendrokronologi

Den dendrokronologiska analysen stärker fasdateringarna enligt mynten. Totalt har drygt 160 prover skickats, men endast 20 har gett svar (*tabell 3*). Två förklaringar gavs till varför flera av de prover som skickades in inte kunde dateras. Den ena förklaringen var att proverna kom från träd som hade vuxit ojämnt, t.ex. i vattensjuk mark

Fyndnr	Myntherre, ort, valör	Datering	Grupp/ MK/hus	Fas	Kontext	Kontexttyp
14504	Æthelred II, Second Hand, Sannolikt London, Beornulf.	ca 985–991	Hus Q	5	2890	Avsatt kulturlager
12229	Cnut, England, Quadrefoil	ca 1017–1023	Hus B:N	6	2702	Påfört lergolv med kulturlager
12361	Diverse, skattfynd, 156 mynt	TPQ 1027	Hus B:Z	6	2467	Påfört lergolv med kulturlager
12716	OAP, Hatz IV, variant obestämbär	983/991–ca 1040	Hus B:N	6	2730	Avsatt kulturlager
13059	OAP, Hatz IV, trol. variant 4b eller 4g	ca 995–1010/15	Hus B:O	6	2781	Konstruktion, syllsten
14588	Kalifatet, Samanid, Balkh(?), al-Muktafi, Isma'il b Ahmed	AH ca 292–293 (AD ca 904–906)	Hus E	6	2955	Raseringelager
36930	Kalifatet, dirhem, sannolikt sen Samanid	Troligen ca 950–980	Hus C:P	7	2507	Raseringslager
10167	Tyskt	900/1000-tal	B13	7	2165	Kavelbro
11548	Tyskt?	900/1000-tal	Hus C:P	7	2295	Kulturlager
16140	Möjlig England, Æthelred II	Möjligtvis 978–1016	Hus D:A	8	2505	Konstruktion, plank
33102	Henrik II som kejsare, Deventer	1014–24	Gr 45	8	1979	Avsatt kulturlager
12481	Basileios II & Konstantin VIII, Bysans, miliaresion	977–1005	Gr 61	8	2583	Avsatt kulturlager
12228	Cnut, England, Short Cross, el. skandinavisk imitation	ca 1029–35 (eller senare)	Gr 61	8	2398	Hantverksavfall
10800	Troligen OAP, Hatz IV	fr o m 983/91–1040	Hus B:Q	8	2089	Konstruktion, plank
10593	Skattfynd, 8 tyska mynt	TPQ 1040 eller 1046	Hus B:Q	8	2046	Påfört lergolv med kulturlager
11213	Tyska riket, Andernach, biskop Pilgrim & kejsar Konrad	Efter 1027 eller 1035–1046	Hus D:A	8	2274	Avsatt kulturlager
11500	Tyska riket, okänd typ	Sannolikt 1046–1056	Hus C:S	8	2245	Syllsten
9040	Tyskt?	Sannolikt 900/1000-tal	Hus C:E	8	1991	Påfört lergolv
1356	Möjlig Magnus Eriksson, penning	Möjligtvis 1319–1340	MK12	17	334	Kulturlager

Tabellen fortsätter på nästa sida

1009	Albrekt av Mecklenburg, penning, brakteat, krönt huvud	1360–1370-tal	MK15	18	161	Utgjänningslager
946	Knut Eriksson, Svealand, Sigtuna, penning	ca 1180–1200	Hus G:J	18	118	Brandlager
943	Sannolikt liten halvörtug, möjligen Västerås	Sent 1400–tidigt 1500-tal	Hus G:A	18–19	168	Trägolvt lagt på lera
941	Magnus Ladulås, Svealand, brakteat	1275–90	Hus G:M	19	181	Påfört lergolv
93	Karl XI, Avesta, 1/6 öre s.m.	1672	MK1	20	8	Raseringslager
95	Gustav VI Adolf, 1953, 1 öre	1953	MK1	20	8	Raseringslager
96	Karl XIV Johan, Avesta, 1/6 skilling	1830	MK1	20	8	Raseringslager
254	Kristina, sannolikt 1636, Nyköping och Säter, ¼ öre	Sannolikt 1636	MK4	20	50	Påförd lera
667	Sannolikt Karl X Gustav, Avesta, ¼ öre, oläsligt årtal	1654–1660	MK4	20	199	Raseringslager
947	Johan III, Stockholm, klipping, 1 mark	1569	B47	20	110	Sättsand
948	Gustav V, 1931, 2 öre	1931	MK1	20	12	Nedgrävning
952	Karl XIII, Avesta, ½ skilling	1815	MK2	20	4	Påfört kulturlager
1516	Nürnberg, räknepening, Rose-Orb-typ	Sent 1400–1500-tal	MK4	20	285	Fyllning i nedgrävning
1517	Sigismund, Stockholm, fyrk	1593 (oläsligt)	MK6	20	111	Utgjänningslager
43644	Karl X Gustav, Avesta, ¼ öre	1658	MK6	20	111	Utgjänningslager
48207	Karl XI, Avesta, 1/6 öre s.m.	1666	MK2	20	4	Påfört kulturlager
48610	Magnus Eriksson-Albrekt av Mecklenburg	1360-tal	MK2	20	4	Påfört kulturlager
48900	Gustav IV Adolf, 1/12 skilling	1805	MK2	20	4	Påfört kulturlager
48942	Möjligen Sverige, örtug	Sannolikt 1400-tal	MK6	20	111	Utgjänningslager
49099	Fredrik I, Avesta, 1 öre kopparmynt	1724	MK2	20	4	Påfört kulturlager
49211 A & B	Två ihopkorroderade Karl XI, 1/6 öre	1666–86 och 1673	Hus G:Q	20	57	Påfört kulturlager
49239	Kristina, Säter, ¼ öre	1641	MK4	20	115	Fyllning i nedgrävning
49242	Kopparmynt	1600–1700-tal	MK 4	20	285	Fyllning i nedgrävning

Tabellen fortsätter på nästa sida

49545	Oscar I, 1/6 skilling banco 1853	1853	MK2	20	4	Påfört kulturlager
49554	Oscar I, 10 öre	1857	MK2	20	4	Påfört kulturlager
49584	Fredrik I, 1 öre s.m.	1743	MK2	20	4	Påfört kulturlager
49620	Oscar I, 1 öre	1858	MK2	20	4	Påfört kulturlager
49680	Karl XI, 1/6 öre s.m.	1670–1677	MK6	20	111	Utjämningslager
49760	Ulrika Eleonora, 1 öre	1719	MK2	20	4	Påfört kulturlager

Tabell 2. Daterade mynt från undersökningen och var de påträffades. Efter myntanalys, bilaga 4.

Provnr	Datering	Grupp	Fas	Kontext	Kontexttyp	Referens
1585	Efter 974	Hus X	2	3242	Stolpe i hus	Daly 2020, bilaga 3
1586	Efter 974	Hus X	2	3242	Stolpe i hus	Daly 2020, bilaga 3
1537	974–975	Hus H/G fas H	2	3447	Stolpe i hus	Bartholin 2020 & Daly 2020, bilaga 2 & 3
1576	975–986	Hus H/G fas H	2	3497	Stolpe i hus	Bartholin 2020 & Daly 2020, bilaga 2 & 3
1575	Vinter 1006–07	Gr 40	6	3487	Stolpe	Bartholin 2000, bilaga 1
1577	Vinter 1006–07	Gr 40	6	3485	Stolpe	Bartholin 2000, bilaga 1
1578	Vinter 1006–07	Gr 40	6	3485	Stolpe	Bartholin 2000, bilaga 1
1588	Vinter 1006–07	Gr 110	6	2773	Kluva	Bartholin 2000, bilaga 1
1271	Vinter 1014–15	B2	6	2831	Stock	Bartholin 2000, bilaga 1
1573	Vinter 1014–15	Hus B:N	6	3140	Stolpe i hus	Bartholin 2000, bilaga 1
1574	Vinter 1014–15	Hus B:N	6	3099	Stolpe i hus	Bartholin 2000, bilaga 1
1329	Efter 1014	-	-	2917	-	Bartholin 2000, bilaga 1
653	Vinter 1057–58	Hus C:Z	9	2004	Stolpe i hus	Bartholin 2000, bilaga 1
431	Efter 1064	Hus E:C	10	1518	Bräda i hus	Bartholin 2020 & Daly 2020, bilaga 2 & 3
505	1102±5	Hus E:A	11	1308	Stolpe i hus	Bartholin 2000, bilaga 1
549	1103±5	Hus E:A	11	1309	Stolpe i hus	Bartholin 2000, bilaga 1
249	1087	Hus E:A	11	1146	Syllstock i hus	Bartholin 2000, bilaga 1
239	1079	Hus E:J	12	1062	Stock över knr 1061	Bartholin 2000, bilaga 1
254	Vinter 1137–38	Hus F:C	13	854	Stolpe i hus	Bartholin 2000, bilaga 1
46	Vinter 1152–53	-	-	421	-	Bartholin 2000, bilaga 1

Tabell 3. Dendrokronologiska analysresultat. Se även bilagor 1, 2 och 3.

eller där det sker stora fluktuationer i vattentillförsel. Den andra förklaringen var att flera av proverna kom från grenar och inte trädets stam, vilket gör en datering svår. Detta indikerar att man under perioder har haft svårt att få tillgång till kraftiga och grova stockar att bygga hus med.

Istället användes grenar och träd av sämre kvalitet, vilket sannolikt i sin tur indikerar att husens konstruktioner i denna del av staden har prioriterats lägre.

Även de dendrokronologiska proverna kan delas in i två grupper. Den ena gruppen ger en

Provnr	14C BP	Cal AD 2σ	Grupp	Fas	Kontext	Kontexttyp	Referens
1454	999±28	994–1152 (95,4%)	Hus H/G, husfas G	3	3132	Brandlager	Ua-67851, bilaga 5
1536	1113±28	883–993 (94,7%)	Hus H/G, husfas H	2	3419	Lergolv med gödselinblandning	Ua-67852, bilaga 5
1548a	1017±28	991–1048 (81,6%)	Hus P	1	3467	Sandblandat organiskt material	Ua-67853, bilaga 5
1548b	1112±28	884–994 (94,8%)	Hus P	1	3467	Sandblandat organiskt material	Ua-67854, bilaga 5

Tabell 4. Resultat av 14C-analyser utförda på makrofossil ur insamlade jordprover. Se bilaga 5.

bra ramdatering till byggnader och kavelbroar i skiftet mellan fas 5 och fas 6, som bör ske någon gång i början av 1000-talet. Den andra gruppen ramar in faserna 10 till 13, till 1080-tal fram till mitten av 1100-tal. Det bör nämnas att ett par dendrokronologiska dateringar inom denna grupp ger för gamla datering av de byggnader som proven ingår i, Hus E:A och Hus E:J. Båda dessa hus föregås av Hus D:Q som dendrokronologiskt kan dateras till 1102. Det är därför sannolikt att de stockar som använts till dessa båda hus har återanvänts.

14C

I de äldsta faserna fanns varken mynt eller prover som gick att datera dendrokronologiskt. Däremot fanns fynd som indikerade att lagren och bebyggelsen kunde ha en datering som föregick stadens grundläggning kring 970/980. Tidigare har 14C-prover tagits på både gravar och djurben i syfte att försöka datera de äldsta lämningarna från Sigtuna (Kjellström et al 2009; Ros 2019:68ff). Bland annat har flera prover kunnat dateras till tidigt 900-tal och i vissa fall även 700- och 800-tal. En diskussion har förts om hur detta ska förklaras. En teori är en reservoareffekt som uppstår när delar av födan är marin, vilket gör att 14C-dateringarna tenderar att bli för gamla. Denna teori håller dock inte fullt ut, eftersom även finns fyndmaterial som tyder på att det kan finnas lämningar som är äldre än stadens grundläggning (Jönis 2019 & 2020). Därför togs några nya 14C-prover från de äldsta lagren i kvarteret Professorn 1, från lager i fas 1, 2 och 3. Proverna togs ur jordprover med fokus på makrofossil i syfte att undvika en eventuell reservoareffekt. Provsvarerna är inte entydiga men överensstämmer med tidigare analyserade 14C-prover.

De två äldsta proverna ger en grov ramdatering för fas 1 till perioden 900-tal (tabell 4). De två yngre proverna gav dateringar av upp till sent 900-tal för hus H/G i husfas H i fas 2 och en vid datering från sent 900-tal till 1100-talets mitt för husfas G i fas 3. Ett de äldre proverna, från hus P, gav en förbryllande sen datering. Denna avvikan- de datering förklaras av Heimdal med att det haselnötsskal som utgjort prov kan ha flyttats ned i lagren av gnagare. Råttfekalier fanns närvarande i provet (Heimdal 2020).

De yngre dateringarna överensstämmer med tidigare förslag på datering av stadens grundläggning. Anmärkningsvärt är det äldsta provet som ger en indikation om att platsen redan var etablerad innan stadsplanen lades ut.

Fyndmaterial

Keramik

En föremålskategori som är användbar som dateringsunderlag är keramik, och specifikt keramik av typen äldre svartgods (A-keramik) och yngre svartgods (BI: 1 variant A och B).

I fyndmaterialet från kvarteret Professorn 1 förekommer äldre svartgods redan i de äldsta faserna men i större antal först från fas 8 fram till fas 12. Samtidigt som det äldre svartgodset avtar ökar inslaget av det yngre svartgodset (se endan). Enstaka skärvor äldre svartgods finns även i senare faser, ända fram till fas 20 men här handlar det med största sannolikhet om omlagrade keramikskärvor från äldre lager. Totalt har nästan 11 000 skärvor registrerats som äldre svartgods.

Yngre svartgods uppträder i större mängder först under senare delen av 1100-talet, då den stora importen skedde till Sigtuna. Enstaka skärvor förekommer dock redan under tidigt 1100-tal (Roslund 1995). I fyndmaterialet från kvarteret

Professorn 1 förekommer yngre svartgods i större antal från fas 14 till fas 17 med en tyngdpunkt på fas 16, vilket överensstämmer med en datering av fas 14 till senare delen av 1100-talet. Enstaka skärvor finns i tidigare faser, de första redan i fas 4 men det är oklart om de tidiga skärvorna verkligen ska identifieras som yngre svartgods. Totalt har drygt 3800 skärvor registrerats som yngre svartgods.

Totalt är 76 fyndposter registrerade som amforakeramik varav 62 fyndposter i fas 8, 9 och 10, med en kraftig övervikt av antalet skärvor i fas 9 (287 skärvor av totalt 360 i hela fyndmaterialet). Ett par av skärvorna (fnr 42634) hade ett inristat rurikidiskt märke i form av en öppen kvadrat med triangulär spets, och tolkad som en stiliserad dykande falk (jfr bottenmärken med rurikidsymler hos Roslund 2001:215). Skärvorna påträffades i ett lager i passage 2, fas 8 (grupp 47), tillsammans med ytterligare ett antal skärvor amforagods.

Dubbelhelkammrar

Totalt är 267 poster registrerade som dubbelhelkammrar (både intakta och halvfabrikat). De första dubbelhelkammarna återfinns redan i fas 8 (4 st). Det största antalet påträffades i faserna 11 och 12, med 24 respektive 28 kammar. I en C-uppsats i arkeologi argumenterar Jonas Ros för att dubbelhelkammarna från kvarteret Trädgårdsmästaren (1988–90) kan dateras till efter 1100-talets början (Ros 1992:39). Dateringen baseras på en bearbetning av kammarerna enligt fasdatering av tomterna IV och V. I andra sammanhang har dock dubbelhelkammrar kunnat dateras till 1000-talet. Till exempel finns ett flertal exempel på dubbelhelkammrar påträffade i gravar daterade till 1000-talets första hälft (Broberg 1991:57f; Thunmark-Nylén 1991:123, tabell 1, grav 7 med tpg 1027; Andersson & Boije-Backe 1999:22 f, grav A8 med tpg 1029). Även i Sigtuna har dubbelhelkammrar daterats till 1000-talet (till exempel Bäck & Carlsson 1994:60, ornerad dubbelhelkam från en fas med datering 1040–1070).

Över hälften av alla dubbelhelkammrar från kv Professorn 1 kan relateras till intervallet 1000-talets mitt och övergången till 1100-talet, vilket får stöd i myntdateringar. Dateringen av dubbelhelkammrar från dessa båda undersökningar skiljer sig således med uppemot 50 år, vilket får anses mycket. En trolig datering av introduktionen av

dubbelhelkammarna i Sigtuna, om även andra föreslagna dateringar beaktas, är därför snarare mitten av 1000-talet.

Andra fynd

Av teknisk keramik märks skärvlarna, från testning eller raffinering av silver, med toppar i förekomst i faserna 5 och 6, 1000-talets första tre decennier. Detta står i samklang med resultat både från kvarteret Trädgårdsmästaren och från kvarteret Urmakaren (Söderberg & Gustafsson 2007:22ff och Söderberg in print). Det sammanfaller också med den första sigtunamyntningen och de sista danagälderna.

De tre ottonsk-saliska spännen som kan dateras (*fig 27 & 28, s. 47*) ligger i faserna 6 respektive 8 (intervallet 1015–1055). Det är rimliga dateringar som delvis stämmer överens med liknande fynd från kvarteret Trädgårdsmästaren (Roslund 2010), alla i intervallet 1020–1125. Två av de senare tre daterbara fynden ligger i 1000-tal.

Förekomsten av en sepulkralsten till resealtare (fnr 11957) i passage 2 (Gr 47) i fas 8 kan också ge en tidsmässig indikation. En kristen kult i hallbyggnaderna bör ha utövats innan kyrkobygget inleddes på allvar, troligen fram till 1000-talets mitt (jfr Tesch 2006:205). Detta sammanfaller med förekomsten av de första dubbelhelkammarna och med myntdateringar i hus D:A och hus C:S i fas 8, vilket gör att en tidfastning av fasen till i huvudsak mitten av 1000-talet verkar sannolik.

Två djurhuvuden, på eggskyddet 8800 från fas 9 (1055–1075, *fig. 20, s. 45*) och den eventuella käppkryckan fnr 6268 från fas 11 (1090–1105, *fig. 135, s. 279*), är förvånansvärt lika varandra och ansluter båda i form till Gräslunds runstensstil Pr 3. Stilen har daterats till perioden efter 1000-talets mitt (Gräslund 1992:195ff och personligt meddelande).

Två alsengemmer (fnr 4168 & 4334) påträffades i anslutning till hus E:J i fas 12, MK 31 (*se fig. 144, s. 294*). Typen, alsengem typ II med två personer avbildade, har i Sverige påträffats i kontexter daterade till 1000–1100-tal (Roslund 2009). Från timmer knutet till det aktuella huset har vi ett dendrovärde satt till ett fällningsår tidigast 1079.

Det syrofrankiska glaset (fnr 1701) i MK 18, fas 17a, kan dateras till 1280–1348 enligt Henricsons glasinventering (Henricson 2011).

En av de tre blyplomberna (fnr 668) från den stenlagda gränden B46 i fas 19 är ursprungsidentifierad till staden Poperinge i Västflandern. Poperinge hade sin guldålder som yllexportör under 1200-talet men produktionen minskade kraftigt under 1500-talet. Kännare av varuplomber bedömer plomben som 1400-tal eller senare då varuplomber som dessa är sällsynta före 1400-talet och plomber med stadsvapen uppträder först ännu senare. En annan av plomberna har troligen lejon avbildade på bägge sidor, men är svårt att härleda vidare då flera flandriska städer haft lejon i sina stadsvapen. (ref. Euro-plombs, forum des plombs de scellé Européens)

Kalkbruk

Det antagna sambandet mellan kalkbruk och stenkyrkobyggande gav en tidsgräns för fas 9 och fas 10 till den tid då de första stenkyrkorna började byggas i Sigtuna, vilket har föreslagits skedd ca 1080 (till exempel S:t Per, kyrkan på Sigtuna museums tomt och sannolikt även S:t Olof, Tesch 2001:30f). I lagren i dessa båda faser och senare blev förekomsten av murbruk, och till viss del även kalkstensfragment, påtaglig. I de äldre faserna förekommer inte kalkbruk alls. Fördelningen av den totala mängden kalkbruk (ca 6 kg) mellan faserna gav en total dominans under fas 10–17 (90% av allt kalkbruk). Kalkbruket var relativt jämnt fördelat mellan de olika miljöerna inom undersökningsytan. Närvaron av kalkbruk och kalksten i kulturlager är en bra indikation på att byggandet av stenkyrkorna inletts. Kalkbruk och kalkstensfragment har då spritts från byggnadshyttorna runt kyrkorna vilket senare återfinns som ett bakgrundsbrus i stadens alla olika miljöer och kulturlager. Detta förhållande indikerar att fas 9 och 10 bör ligga i 1000-talets senare del

eller senast tiden kring 1100. I fas 17 fanns 35% av allt kalkbruk (över 2 kg) vilket tyder på förnyad aktivitet i kyrkobyggandet. Möjligen skedde det som en följd av valvslagning av kyrkornas tak som t.ex. har föreslagits till andra hälften av 1200-talet för S:t Lars (Wikström 2020:35).

Fasernas datering

Mynt, dendrokronologi, ¹⁴C-dateringar, keramik, kammar, övrigt fyndmaterial, stratigrafiska relationer och de mer övergripande förändringar som skedde i Sigtuna har använts som underlag för datering av faserna. Slutsatserna blir att:

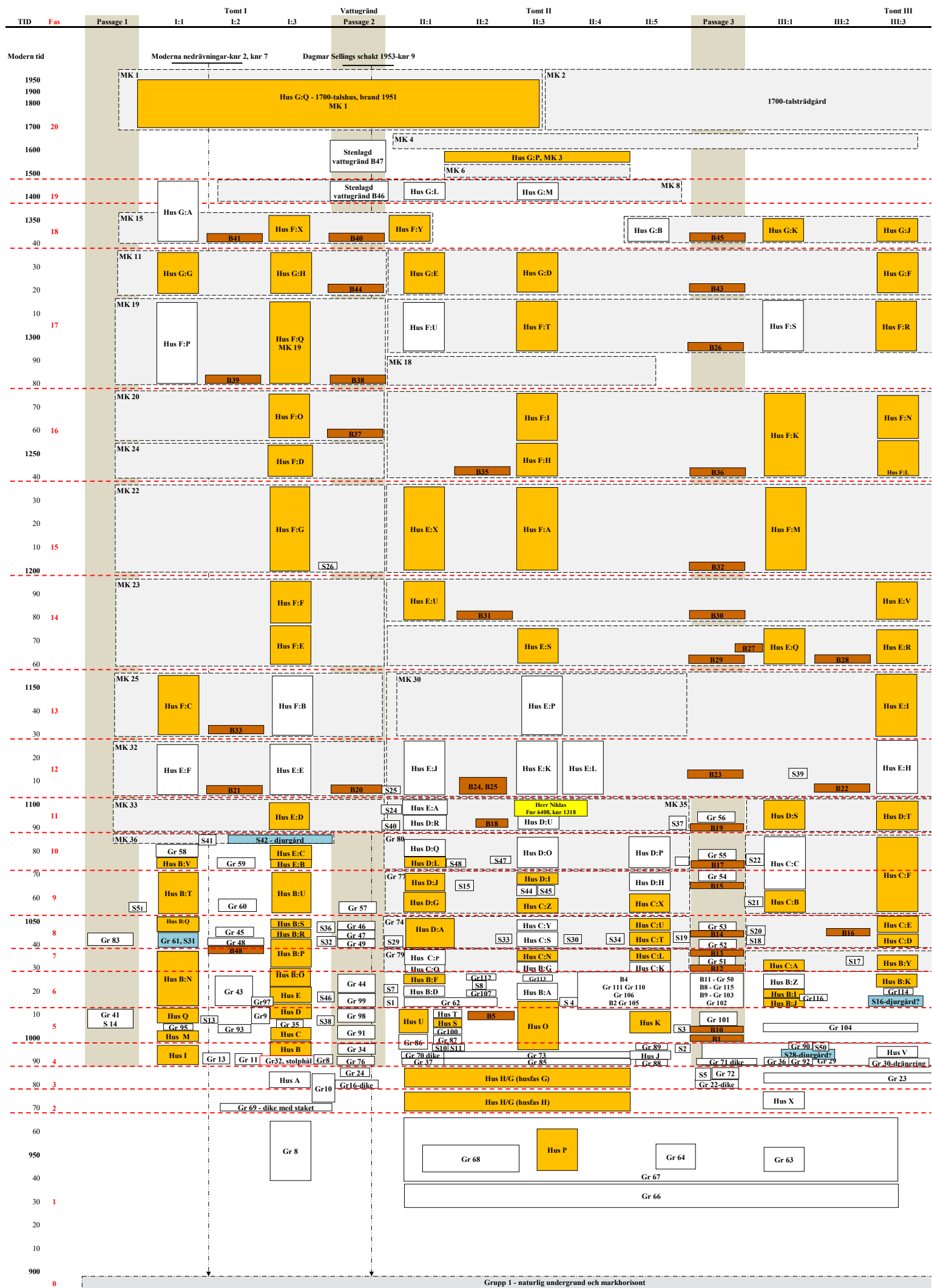
- Den fanns bebyggelse och aktiviteter i området redan innan Sigtuna grundlades.
- Sigtuna anlades runt 970 – då byggdes ett långhus.
- Reglerad bebyggelse på sida sidor om en huvudgata etablerades samtidigt som Sigtunas första myntning på 990-talet.
- Bebyggelse med tre stadsgårdar och tre passer sträckte sig fram till mitten av 1300-talet, med vissa förändringar i bebyggelsens utseende men med bibehållen tomtstruktur.
- Från fas 12 i början av 1100-talet blir bebyggelsen mer långlivad.
- Få aktiviteter har gett avtryck under perioden 1300-till 1700-tal och som endast utgör en fas.
- På 1700-talet byggdes ett nytt hus på tomten och som brann ner 1951. Hela ytan utgjordes vid denna tid av en tomt.

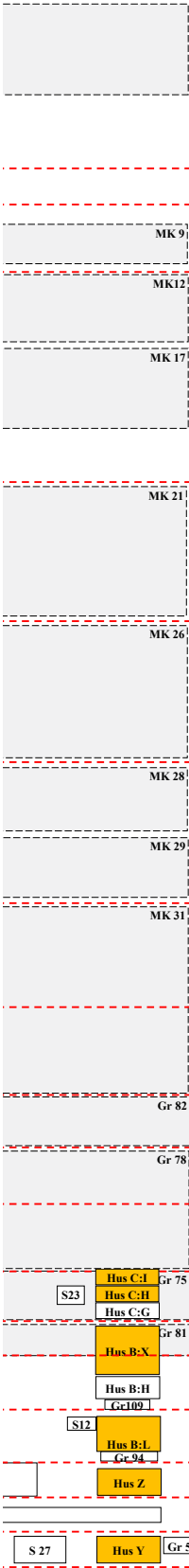
Baserat på ovanstående resonemang har intervallen för faserna definierats enligt *tabell 5*.

Intervallen bör inte läsas som absoluta dateringar utan mer betraktas som riktvärden. Varje enskild fas kan sannolikt dateras till ± 5 år i bästa fall och till ± 15 –20 år i sämsta fall.

Fas	Datering	Underlag	Händelse av betydelse
Fas 1	900-tal	C14 (774–994), fynd	Bebyggelse före staden
Fas 2	ca 970–980	C14 (777–993, 991–1150), fynd, dendro (974–75)	Långhus
Fas 3	ca 980–990	C14 (994–1152), fynd	Långhus
Fas 4	ca 990–1000	Fynd	Reglerad stadsplan, Stora gatan anläggs
Fas 5	ca 1000–1015	Mynt (ca 985–991)	
Fas 6	ca 1015–1030	Myntskatt (TPQ 1027), dendro (1006–07, 1014–15)	
Fas 7	ca 1030–1040	Dirhem, sannolikt en sen Samanid (ca 950–980)	
Fas 8	ca 1040–1055	Myntskatt (TPQ 1040 eller 1046), sepulkralsten	Första dubbelhelkammarna
Fas 9	ca 1055–1075	Dendro (vinter 1057–1058), kalkbruk	Stenkyrkor börjar byggas
Fas 10	ca 1075–1090	Dendro (efter 1064)	Markant ökning av hornspill
Fas 11	ca 1090–1105	Dendro (1087, 1102±05, 1103±05)	Herr Niklas-fasen
Fas 12	ca 1105–1130	Dendro (1079), fynd (alsengem)	Mer långlivad bebyggelse
Fas 13	ca 1130–1160	Dendro (1137–38)	
Fas 14	ca 1160–1200	BI-keramik	
Fas 15	ca 1200–1240		
Fas 16	ca 1240–1280	BII ä- och CI-keramik	Tydligt fasbryt
Fas 17	ca 1280–1340	Mynt (möjligen 1319–1340), syrofrankiskt glas (1280–1348)	
Fas 18	ca 1340–1400	Mynt (1360 –1370-tal)	
Fas 19	ca 1400–1500	Mynt (1275–1290 samt sannolikt sent 1400–tidigt 1500-tal), fyra klädesplomber	
Fas 20	ca 1500-tal–nutid	Mynt (1600-, 1700-, 1800- & 1900-tal)	Efter medeltiden

Tabell 5. Bebyggelsefaser och fasdateringar i kvarteret Professorn 1.

Figur 17.
Kombinerad gruppmatris och land use-diagram. Brun bakgrundsfärg markerar kavelbro, orange markerar hus som brunnit, grå bakgrundsfärg markerar grupper och multikontexter och svart streckad linje markerar grupper och multikontexters avgränsningar. Röd streckad linje markerar gränser mellan bebyggelsefaserna.

Föremålsfynden

Anders Söderberg

Fyndbilden på platsen präglades av några anslående huvuddrag, som väl bevarade organiska material, skriftlighet och prästerskap, kontinentala kontakter samt anknytning till sjön.

Redan kring brottet mellan 1100- och 1200-tal började lager med välbevarade organiska material uppträda under grävningens gång, på nivåer i kulturlagren som hållits fuktiga och syrefria genom århundradena, i synnerhet i schaktets västra del. Undersökningen genererade ur sigtunaperspektiv stora mängder fynd av textilier, delvis studerade i en magisteruppsats vid Stockholms universitet (Sundström 2004). Även läder tillvaratogs i stora mängder och vi har sett två perioder av intensivt läderhantverk nära Stora gatan under 1000- och 1100-talen. Vi finner även spår efter garverier i anslutning till dessa miljöer. Tillsammans med stora volymer spill från läderhantverk finner vi även flera fynd av skodelar och hela skor (*fig. 111, 113 & 200*).

Trä

Bevarade föremål av trä gjorde stort intryck på den grävande personalen under undersökningens gång. Ingen tidigare sigtunaundersökning har genererat så stora volymer träfynd. Dels gjorde detta förhållande att miljöerna tidvis var anslående tydliga vid utgrävningen – där fanns husrester och kavelbroläggningar samt flätverksstaket som ibland stod kvar i sin ursprungliga höjd djupt

under dagens markyta. Ett parti av dessa staket tillvaratogs och registrerades som fynd, och har även visats i museets utställning "Trä – tiden är ingenting" 2015 (fnr 11838, *fig. 18 & 19*). Därtill påträffades objekt ur en vikingatida föremålsvärld vi annars sällan ser mer än spridda fragment av: verktyg, hushållsföremål (*fig. 100, s. 189*) och föremål med anknytning till sjöfart och fiske. Föremål som sticker ut bland verktygsfynden är ett dekorerat eggskydd till en yxa från 1000-talets senare hälft (fnr 8800, *fig. 20*) och ett skavjärn från samma århundrade (fnr 11010, *fig. 21*). Museet har sedan tidigare något eggfynd till sådana, men vi hade aldrig tidigare sett det kompletta utförandet med skaft och allt. Ett annat magnifikt träfynd är två byglar till en större väska, fortfarande med rester av väskans material fastsittande i hålen (fnr 14159, *fig. 64, s. 125*). Bygelväskor av denna typ är vikingatidsfynd, och vi känner dem sedan tidigare från Birka och Hedeby.

Skriftlighet och religion

Det skrivna ordet representeras i första hand av påträffade runben. Från utgrävningen har vi ett drygt trettio tal ben med runinskrifter och Sigtunas samlade förekomst av sådana passerade hundra exemplar under projektets gång. Ett av dessa ben har stått för titeln till denna rapport, ett ben med lydelsen **hera : nikala...**, "Herr Niklas", daterat till 1000-talets slut (fnr 6408, SL 77, *fig.*

Figur 18 & 19. Från stakethyft till utställningsmonter. Flätverksstaketet S24 från fas 11a lyfts försiktigt ur jorden i januari 2000, och ställs ut som fnr 11838 i museets utställning "Trä - tiden är ingenting" 2015.

Figur 20. Eggskyddet från fas 9, fnr 8800, bredd 190 mm. Se även fig 112, s. 225. Liknande fynd finns från Novgorod, Hedeby och Dublin (jfr Kainov 2016). Foto: Gabriel Hildebrand.

Figur 21. Skavjärnet, fnr 11010, längd 230 mm. Fas 8. Foto: Gabriel Hildebrand.

137, s. 279). Herretiteln återger det latinska dominus och kan, tillsammans med det kontinentala namnet Niklas/Nikolaus syfta på en tidig prästperson i Sigtuna (Gustavson & Söderberg 2014:35). Anknytningen till kyrkan på platsen stannar inte vid detta ben. Vi har också stadens troligtvis äldsta kors från denna utgrävning, ett litet väl bevarat träkors med en laxstjärtformad tapp nedtill för infogning i ett underlag (fig. 22). Korset daterar sig till 1000-talets allra första decennier och uppträdde simultant med ett par fynd av torshammaramuletter – en slående dramatisk bild av den brytningstid då utländska missionsbiskopar kan ha frekventerat staden parallellt med att den gamla tron levt kvar hos befolkningen. Ett parti ur de isländska sagorna berättar målande om förhållandena vid denna tid, tåten i Flatö-boken om Olof Tryggvasons tidigare hirdbiskop

Sigurd. Han skall ha hållit en svidande predikan i Sigtuna vid 1000-talets början, där han bannade de uppländska stormännen för att de fallit av från den rätta vägen (jfr Edberg 2020).

Anknytningen till religion stannar inte vid detta. Från 1000-talets senare del stammar Sigtunas äldsta latinska skrift, i en kortfattad sentens tillsammans med runor på ett enkelt ben (fnr 6932, SL 85, fig. 132, s. 271 och bokens omslag): fr PAXTEC. Runorna fr är rimligen en ansats till att skriva Fr(iðr) men redan efter två tecken

Figur 22. Träkorset, fnr 13750, längd ca 65 mm. Fas 6. Foto: Gabriel Hildebrand.

Figur 23. Torshammaramulett, fnr 14163, samtida med träkorset, fas 6. Längd ca 20 mm.

Figur 24. Syllabariet, fnr 12810, diameter 118 mm, deponerat tidigt i bebyggelsefas 7, 1030–40 men med trolig brukningstid i fasen dessförinnan.

Foto: Gabriel Hildebrand.

Figur 25. Vaxtavlan, fnr 11461, 427x213 mm. Fas 6.

Foto: Gabriel Hildebrand.

skiftar texten över till latinets Pax tec(um) – frid vare med dig (Gustavson & Söderberg 2014:37).

Föremålen med anknytning till religion och prästerskap viskar ett svagt brus om boklig bildning på platsen, något som förstärks av ett påträffat syllabarium – ett hjälpmedel vid inläring av runraden (fnr 12810, *fig. 24*). Det daterar sig till ungefär samma period som träkorset, och återger runradens konsonanter och vokaler skrivna som en rytmisk ramsa ämnad att göra det lättare att memorera runraden utantill (Gustavson 2007).

De flesta av de runristade lösföremålen finns beskrivna i RAÄ:s webbkatalog "Sigtunas lösföremål", <https://www.raa.se/kulturarv/runor-och-runstenar/digitala-sveriges-runinskrifter/sigtunas-losforemal/> (2021 05 16).

Ett annat föremål av trä knutet till skrivkonst är stadens enda fynd av en vaxtavla, från 1000-talets mitt (fnr 11461, *fig. 25*). Den är ovanligt stor för en vaxtavla med sina 427 mm i höjd, bevarade vaxtavlor från kontinenten och de Brittiska öarna når aldrig de dimensionerna. Tolkningen har ifrågasatts, men muntliga uppgifter om en "vaselinfärgad avlagring" på och kring föremålet

vid fyndtillfället skulle kunna styrka den (Sofia Prata, personlig kommunikation). Inga spår av detta syns dock efter konserveringen av föremålet. I fynddatabasen finns 28 föremål registrerade som styli, men en stor del av dessa omvärderas i ett pågående avhandlingsarbete (Lena Strid, kommande). I synnerhet de föremål av trä

som registrerats som sådana kan sannolikt avskrivnas, men även flertalet föremål i ben och horn.

Handel och kontakter

Fyndbilden från kvarteret Professorn präglas av kontinentala handelskontakter. Redan i kultur-lagersekvensens allra äldsta del, i de tunna lager som föregår själva staden, finner vi ett stycke auripigment, arseniksulfid, ett gult målarpigment med antaget ursprung i Makedonien eller Anatolien – rimligen en import via Bysans (fnr 23161, *fig. 26*). Några ytterligare smärre bitar av pigmentet uppträdde även i 1000-talslagren. Pigmentet andas exklusivitet, och vi finner det vanligtvis använt i illuminerade manuskript och senare under medeltid på kyrklig skulptur, samt därtill på ett bemålat hammarband från en stavkyrka i Hørning och i Gorms gravkammare i Jelling, Danmark (Christensen 2016). Pigmentet har en tydlig kyrklig anknytning. Nära nog lika exklusivt är fynd av humle från samma kontext, platsen före staden. Fynden bör spegla något större i omgivningarna innan staden kom till, än endast ett enkelt fiskeläge.

Från 1000-talets första halvdel finner vi några fynd av ottonsk-saliska gropemaljspännen av kopparlegering, i några fall troligtvis förgyllda. Spännena är dels ett större spänne med en enkelt utformad fågelbild och röd emalj (fig. 28), dels tre korsemaljfibulor, allesammans import från tysk-romerskt område (Roslund 2010:44ff) (fig. 27). Av huvudsakligen tyskt ursprung var också mynten i en 156 mynt stor skatt från ett hus från 1000-talets första decennier (fig. 30). Myntskatten är den största som påträffats inom Sigtuna stad och dess slutmynt var från 1027.

Från 1100-talets början påträffades två alsengemmer i anslutning till en garverimiljö, gemmer av flerskiktat blått glas med inristade figurer (fig. 144, s. 294). Dessa kan anknyta till kyrklig miljö, men även till tidig gillesgemenskap under kristet skydd (Roslund 2010:46ff). En kronologisk eftersläntrare var en stigbygelring av guld med en blå infattad sten som påträffades i ett 1200-talshus (fnr 807, fig. 29). Ringen är

Figur 27. Ottonsk-saliska gropemaljspännen, fnr 12409 från fas 6, 12360 från fas 8 och 10263 som är odaterat. Fnr 12360 upptill t.h. är ca 24 mm i diameter. Foton: Gabriel Hildebrand, redigerade.

Figur 28. Spännet fnr 12200, fas 6, ca 40 mm.

Figur 26. Auripigment, fas 1. Fnr 23161.

en biskopsring från 1000- eller 1100-talet och likaledes från tysk-romerskt område (Roslund 2010:46; Bengtsson Melin 2021).

Ett annat fynd, spännande för framtida forskning att nysta vidare i, är en större koncentration skifferfragment från fas 9a, strax efter 1000-talets mitt. Tillsammans med större fynd av långa råa skifferstycken från kvarteret Professorn 2 1995 som motsvarar platsens sjöside där gods bör ha lossats, skulle de kunna antyda mottagande, bearbetning och distribution av brynen. Från kvarteret Trädgårdsmästaren finns 218 färdiga brynen

Figur 29. Guldringen, fnr 807. Fas 17. Foto: Gabriel Hildebrand.

Figur 30. Myntskatten, fnr 12361, före konservering. Fas 6. TPQ 1027. Foto: AFL, Sthlms universitet.

och ämnen som vid analys bedömts härröra från Eidsborg i Norge, 18 % av den undersökningens totala bestånd av brynen (Kresten 1994 & 1996).

En dyrbar handelsvara kan säkert också det 1,5 kilo stora stycke bivax vara, som påträffades i sena 1000-talslager i fas 10 (fnr 6622, *fig. 125*, s. 262).

Utöver ovan nämnda är de mest frekventa handels- och importföremålen givetvis glaspärlorna, som sammantaget utgör 621 fyndposter varav 114 poster guldfoliepärlor. I detta sammanhang bör också nämnas nio poster fragment av tunt konvext spegelglas, troligtvis med bly påsmält på baksidan (jfr Kock & Sode 2002). Åtta av dessa är från faserna 5 och 6, men ett fragment uppträdde redan i fas 3. Allt sådant spegelglas från undersökningen begränsar sig till perioden före 1030. Väl att märka i sammanhanget är att de tidigaste fynden av medeltida fönsterglas uppträdde redan i fas 12, ca 1105–1130.

Avseende metallhantverk finns ett ständigt bakgrundsbrus av slag och deglar bland fynden. Några byggnader är identifierade som produktionsplatser men strukturerna i detalj står fortfarande under studium. Ett anmärkningsvärt fynd är en patris av kopparlegering för tillverkning av s.k. ”fågeldrakar” i guldfolie till tidigmedeltida rundspännen av Sydskandinavisk typ (fnr 5833, *fig. 156*, s. 311) (jfr Jansson 2010). Fyndet antyder guldsmede av hög social dignitet i grannskapet under decennierna kring 1100. En liknande patris, eller en förlaga till gjutning av en sådan skuren i älghorn, hittades 1996 i närliggande fastigheten Professorn 4. Ett guldbleck format till fågeldrake påträffades i Trädgårdsmästaren 1988.

En sjönära plats

Anknytningen till sjön är given i en strandnära miljö som denna. Vi har flera fynd av båtdelar; både rester av bordläggning, i många fall med fortfarande fastsittande nitar och drev; samt rårack och även ett par fragment av åror (*fig. 134*, s. 275). Bland textiltynden finns också en del repstumpar som i många fall skulle kunna rester av vekare tågvirke. Vid sidan av sjön som transportled finns även gott om fynd som berättar om mera direkt näringsfång ur vattnet – fisket. Vi finner flera nätflöten av bark och trä. Därtill finns en grupp fynd som förundrade stort under utgrävningens gång – de så kallade ”näverfodralen”, små fodralliknande sammanvikta och ihopsydda föremål av björknäver (*fig. 31*).

Figur 31. ”Näverfodral”, fnr 9971. Fas 11.

Kanske har ”fodralen” varit knutna till fiske. En etnologisk parallell från Lettland visar ett liknande föremål som använts som nätflöten (Edberg 2012:9f) och en annan från Rågö i Estland, där man så sent som vid 1900-talets början använt liknande föremål som flöten till flundre- eller ringnät (Edberg 2015). Andra fynd knutna till fiske är givetvis ett flertal fynd av metkrokar av metall (*fig. 175*, s. 351). En kortfattad katalog över fiskerelaterade fynd från utgrävningen finns hos Edberg (2012:11f).

Anmärkningsvärda är fyndkoncentrationer molluskskal i fas 6, ca 1015–1030, med flertalet fyndposter. Ett liknande skal som är ofragmenterat nog att artbedöma ligger i fas 9 och ansluter till utseendet hos östersjömusslan spetsig målmussla (fnr 9045, *fig. 32*). Faserna strax före och efter fas 6 uppvisar däremot inga sådana musselskal alls. Även i kvarteret Trädgårdsmästaren finner vi liknande koncentrationer, varav flera kan bestämmas som målmusslor och de flesta av dem tillhör perioden 1020–1100 med majoriteten i decennierna före 1050. Om dessa fyndkoncentrationer speglar några enskilda gruppers diet eller om de speglar vad musslans namn kunde antyda; att skalerna använts som färgkoppar; bör vara en spännande fråga att beforska vidare. Av föremål som med någorlunda säkerhet bedömts varit bemålade har vi endast ett från undersökningen, en avlång träpanel med en tunt skissad ristning, påträffad i en avfallsdepå i fas 7 (*fig. 33*). I sammanhanget är fynden av auri pigment givetvis av stort intresse.

Något som däremot helt säkert bör spegla en exklusiv diet är ett fragment ostronskal i fas 5,

Figur 32. Musselskal, fnr 9045. Fas 9.

tidigaste tusental. Från fas 13, ca 1130–1160, finns ett fragment av en pilgrimsmussla, sannolikt ett pilgrimsmärke (fnr 38053).

I kapitlet *Fas- grupp- och husbeskrivningar* presenteras några utvalda fynd med bild i anslutning till beskrivningarna av sina fyndkontexter, föremål med en viss representativitet i förhållande till respektive miljö och tidevarv.

Om några sökord i databasen

Inför studier av fynddatabasen i excelformat som kan hämtas via <http://arkiv.sigetunamuseum.se> bör inflikas att några sökord i rapportens fas- och husbeskrivningar skiljer sig från denna. Vad som här i rapporten beskrivs som ässjefodring går i originaldatabasen under sakordet "blästerugns-vägg", skärklar benämns "kapell", smältkolor "schmelzkugel", kopparlegeringar står som "koppar", "brons" respektive "mässing" och bränd lera är genomgående registrerad som "lerklining".

I museets webmuseum <http://emuseum.sigetuna.se> finns ytterligare några enskilda föremål där material- eller sakord ändrats i förhållande till originaldatabasen. Detta utförs löpande alltefter som omtolkningar görs. Den excelfil över fynden som erbjuds via <http://arkiv.sigetunamuseum.se> är dock en originalbas med de ursprungliga sökorden oförändrade.

Figur 33. Träpanelen, fnr 12800. Fas 7.
Höjd ca 55 cm.

Fas-, tomt- och husbeskrivningar

Olof Heimer †, Johan Runer & Anders Söderberg

Fas 1, 900-tal

Lämningarna i fas 1 var spår av de tidigaste mänskliga aktiviteter som dokumenterades inom undersökningsområdet. De låg koncentrerade till undersökningsområdets centrala och nordöstra delar, och bestod av rester efter två huskonstruktioner, ett möjligt bryggfundament, en möjlig båtlänning, utomhusavsatta kulturlager och annat.

Större delen av lämningarna låg direkt mot den naturliga markytan. Denna utgjordes av fin, vit sand (kontext 3505) och direkt på denna grå till svart sandig jord, som tolkas ha utgjort spår av en ursprunglig markyta med växthorisont (kontext 3504 m.fl.). Höjden för denna var längst i sydöst kring 5,8 meter över havet, och längst i nordväst kring 6,6 meter över havet.

Det som förenar lämningarna som förts till fas 1 är att de tolkas ha tillkommit innan en plane-

rad stadsbebyggelse fanns inom undersökningsområdet. De kan därmed härröra från ett långt tidsspänn. Vissa av spåren, till exempel störbottnar, kan ha tillkommit på sjöbotten redan från tiden innan landhöjningen förvandlat området till land. Övervägande antas dock lämningarna dateras till efter det, och bör därmed antas ha tillkommit på torra land.

Fynden från fasen är relativt sparsamma. Vissa fynd visar tydligt att man ägnat sig åt fiske. Spår av handel och hantverk är fåtaliga. Enstaka slaggbitar och spillbitar från horn/benhantverk påträffades. Det mest exotiska fyndet var en bit av arseniksulfid; auripigment – ett importerat gult målarpigment (jfr West FitzHugh 1997). Detta påträffades i den övre fyllningen i den möjliga båtlänningen (grupp 64).

Grupp 1

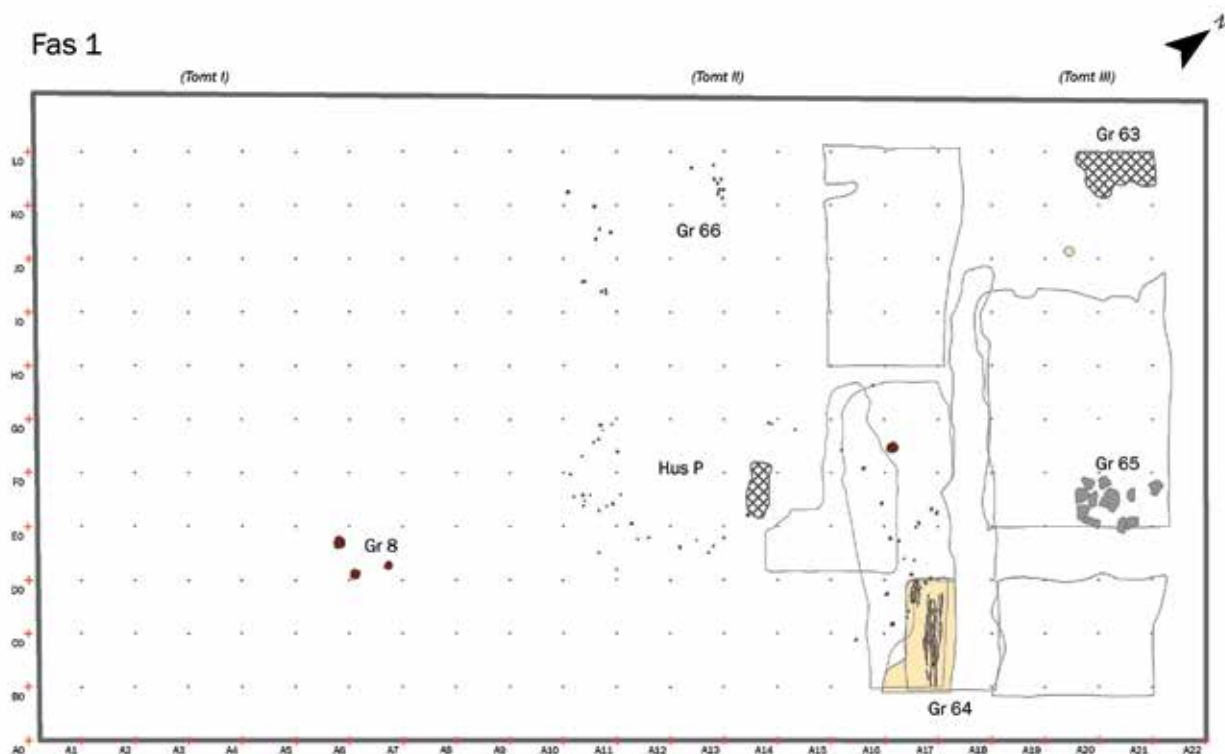
Naturlig undergrund och markyta med växthorisont, delvis kulturpåverkad. Inga av gruppens kontexter har shapefiler.

Källkritiska aspekter

I tidigare upprättad matris anges lager 3116, 3320, 3365, 3432 och 3504 som samma lager, underlagrat av 3505.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3116	Naturlig undergrund	Gul/grå ren fin sand med rottrådar. Beläget inom den senare tomt II. Detsamma som 3432 (tomt I) och 3504 (tomt III).
3320	Naturlig undergrund	Ett grått/brunt sandlager med inslag av organiskt material och lera. Kulturpåverkad naturlig undergrund. Beläget inom den senare tomt II.
3365	Markhorisont	Ett grått mot gråbrunt, sandigt lager med rotmärken. Rester av den ursprungliga markhorisonten. Beläget inom den senare tomt I.
3432	Naturlig undergrund	Ett brungrått, sandigt lager med rotmärken på steril lera/sand. Lagret innehöll inga fynd, men kan ha utsatts för en viss kulturpåverkan. Beläget inom den senare tomt I. Detsamma som 3116 (tomt II) och 3504 (tomt III).
3504	Naturlig undergrund/ växthorisont	Grå till svart sandig jord. Tolkas som ursprunglig växthorisont. Beläget inom den senare tomt III. Detsamma som 3432 (tomt I) och 3116 (tomt II).
3505	Naturlig undergrund	Ej kulturpåverkad naturlig undergrund. Består av fin vit sand. Belägen i botten över hela undersökningsytan. Tolkas som svallsand som ligger direkt på leran.

Tabell 6. Kontexter tillhörande grupp 1.

Figur 34. Grupper och konstruktioner tillhörande fas 1. Tomtangivelserna är satta inom parentes, då det reglerade tomtsystemet och zonindelningen inte är tillämpliga förrän i fas 4.

Grupp 63

Lagertyp: brandlager

Funktion: svedjelager?

I botten i undersökningsområdets norra hörn, stratigrafiskt under hus X, påträffades ett mycket

tunt sot- och asklager. Detta tolkas utgöra en rest av ett svedjelager. Aktiviteten har skett innan eller inför anläggandet av hus X. Lagret har under grävning tolkats som ett hårdlager.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3464	Hårdlager	Ett 0,001 meter tjockt svart sot- och asklager. Lagret var homogent och dess kontaktyta var distinkt.

Tabell 7. Kontext tillhörande grupp 63.

Grupp 64

Konstruktionstyp: nedgrävning

Funktion: båtlaning?

Storlek: >2,3x>1,2 meter

Direkt öster om hus P fanns en knappt decimeterdjup, troligen närmast rektangulär, nedgrävning med skålförmad botten, löpande i ungefär nord-sydlig riktning (kontext 3438). Den iakttagbara längden inom undersökningsområdet var ca 2,3 meter; nedgrävningen fortsatte mot söder utanför schaktet. Nedgrävningens östra del var avgrävd av ett senare dike (kontext 3408), så

bredden kunde inte exakt avgöras. Den har dock varit minst 1,2 meter bred (maximalt 1,8 meter). Nedgrävningens kanter förefaller att ha varit delvis markerade eller armerade med störrar (kontext 3350 samt del av 3351).

Den grunda nedgrävningen kan utgöra övre delen på en uppdragningsränna (länning) för en mindre båt.

Nedgrävningen har i botten fyllts upp med tunna avsatta kulturlager i linser (kontext 3437). Senare har ett tjockare lager med linser av svall-sand fyllt upp nedgrävningen (kontext 3436) och

därefter har vidjor och granris lagts på platsen (kontext 3352). Dessa har troligen fungerat dränerande och bör visa att nedgrävningen då inte längre nyttjats för båtuppdragning, utan istället kan ha fungerat som en dränerande avloppsränna.

De kulturlager som avsatts i botten i nedgrävningen (kontext 3437) innehöll en del mindre läderbitar, troligen från skodon. Ett större skoläder påträffades högre upp i nedgrävningen, i den senare påförda dräneringen (kontext 3352, fnr 15763), samt ett möjligt halvfabrikat till en träsked (fnr 16203).

Det mest anmärkningsvärda fyndet var en bit auripigment, arseniksulfid, ett gult målarpigment

som varit en långväga importprodukt (lager 3436, fnr 23161).

Källkritiska aspekter

Det som undersöktes som lager 3152 grävdes igenom flera kontexter från hus H/G (fas 2 och 3). Lagret har därför förts till detta hus. Sannolikt inkluderar lager 3152 även ett övre skikt av fyllningen i nedgrävningen, motsvarande nivån direkt över dräneringen 3352. Det som kan tala för detta är fynd av läderbitar, skodon, från lager 3152 på platsen för nedgrävningen (fynden gjordes i rutor A16, B15 och C16).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3438	Nedgrävning	En 2x1,2 meter ovalt formad grop med flacka nedgrävningskanter. Skålformad botten och 0,06 meter djup. Hela nedgrävningen har ej dokumenterats/undersökts; nedgrävningen fortsatte mot söder utanför undersökningsområdet.
3350	Störrar	Fem stycken störrar med en diameter om 0,05–0,08 meter. En av dessa var bränd. Störrarna saknade synbar inbördes struktur.
3351	Störrar	Åtta stycken pinnar/störrar med 0,05 meters diameter, en stör med 0,08 meters diameter, en kvadratisk bilad bränd stör med 0,06 meters diameter och två kluvna störrar med 0,06–0,08 meters diameter. Pinnarna/störrarna var ej placerade i någon tydlig struktur. En del av kontexten ingår i hus P.
Brukning/ igenfyllning		
3352	Konstruktion	Vidjor/granris som täckte ett 1,8x0,6 meter stort område.
3436	Avsatt	Ett 0,06 meter tjockt brunt kulturjordslager med inslag av linser av svallad sand. Främst homogent, men bitvis omblandad karaktär. Kontexten är felaktigt samdigitaliserad med kontext 3407.
3437	Avsatt	Ett 0,06 meter tjockt gult/brunt till grön/brunt gödselblandat träffislag med rikligt av ben. Egentligen flera tunna lager vilka dock grävdes som en och samma kontext.

Tabell 8. Kontexter tillhörande grupp 64.

Grupp 65 **Konstruktionstyp: stenkonstruktion** **Funktion: bryggfundament?** **Storlek: ca 1x1,5 meter**

Cirka tre meter ostnordost om hus P fanns, direkt mot den naturliga undergrunden, en mindre enskiktad stenpackning. Stenpackningen bör ha utgjort eller ingått i någon form av konstruktion. Det kan röra sig om en del av en brygga i form av ett landfundament eller en rest av en stenlista.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3334	Konstruktion?	Elva stenar, 0,1–0,3 meter stora. Stenarna var både kantiga och runda.

Tabell 9. Kontext tillhörande grupp 65.

Grupp 66**Konstruktionstyp: störar och stolpar****Funktion: gistor?**

Cirka tre meter norr om hus P fanns ett par kluster med störbottnar/störhål utan synbar struktur. En oskodd stolpe/stolpbotten (kontext 3278) fanns direkt nordost om hus P och botten på ett stolphål utan stenskoning (kontext 3425/3424) fanns inom ytan för hus X. En tolkning är att stöarna utgjort gistor för nätupphängning, vilket då visar att en gistgård funnits här. En annan möjlig tolkning är att vissa störar varit nedstuckna i sjöbotten under tiden innan området blev land; de kan t.ex. ha fungerat i fasta fiskeredskap. Konstruktionen var fyndfattig: ett skifferbryne (fnr 38683), oidentifierat trä och bränd lera.

Källkritiska aspekter

Stolpen 3278 anges stratigrafiskt som grävd genom kontext 3152. Kontext 3152 består av sammangrävda kontexter som företrädesvis tillhör fas 2, men även fas 1. Det är därför osäkert om stolpen hör till fas 1 eller fas 2.

Stolphålsbotten 3424 med sekundär fyllning 3425 har en stratigrafi som gör det troligt att den tillhör fas 1. Stolphålsbotten ligger inom husxbegränsning, men saknar stratigrafisk koppling till husets övriga lämningar. Stolphålet kan höra till huset, men kan också vara äldre eller yngre. Det har därför ej medtagits i tolkningen av huset.

Tabell 10 nedan. Kontexter tillhörande grupp 66.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3278 Samlingskontext	Stolpe	En stolpbotten med 0,2 meter i diameter, 0,15 meter hög. Stolpen var plant bilad mot botten och saknade stenskoning.
3368	Störar	Sex stycken pinnar/störar med 0,04–0,06 meters diameter. Pinnarna/stöarna bildade ej någon tydlig struktur.
3369	Störar	Tre pinnar/störar med 0,04 meters diameter. Dessa var satta i formen av en triangel.
3370	Störar	Sex stycken pinnar/störar med 0,04 meters diameter. De bildade ej någon tydlig struktur.
3371	Störar	Fyra stycken pinnar/störar, 0,04 meter i diameter. Bildade ej någon tydlig tydlig struktur.
3424	Fyllning	Ett brungrått lager med sjösand, kulturjord, och lerklumpar med inslag av träflis. Lagret var luckert och homogent. Fyllning i stolphålet 3425, som företrädesvis tillkommit efter att stolpen avlägsnats.
3425	Stolphål	Ett runt stolphål med 0,16 meters diameter, 0,12 meter djupt med lodräta kanter. Stolpen som har stått i stolphålet (nu borta/uppryckt) verkar ha lutat mot nordväst.

Grupp 67**Lagertyp: kulturjordslager**

Under fas 1 har en nivå med utomhusavsatta kulturjordslager tillkommit. I lagren påträffades bland annat flera träföremål, t ex i form av en nål och en nätsticka samt ett antal vässade/täljda pinnar av olika storlekar.

Kulturlagren antas företrädesvis ha avsatts i samband med strandnära aktiviteter som varit samtida med eller relaterade till det fiske och den sjöfart som skett på platsen. Innehåll av gödsel tyder på djurhållning, medan innehåll av träflis kan tyda på konstruktionsarbeten. Bland fynden

märks ett par vävtyngdsfragment, något spill från hornhantverk, liter läderspill, oidentifierat järn och trä samt en laggkärlsstav (fnr 16212), en nätsticka av trä (fnr 16163) och ett degelfragment (fnr 42294).

På nivån tolkas en naturlig växtlighet ha uppstått, som senare delvis svedjats i samband med att hus H i fas 2 uppförs.

Källkritiska aspekter

Kulturlager 3378 har omrörts/påverkats i samband med anläggandet och brukandet av hus H/G. Fynden från lagret har därför förts till husfas H.

Det som undersöktes som lager 3152 grävdes igenom flera kontexter från hus H/G (fas 2). Lagret har därför förts till detta hus. Det är troligt att även en övre del av kulturlager i fas 1 grävdes in

i lager 3152 (motsvarande lager 3420). Eventuellt skulle bland annat fynd av båtdeklar (en råack och en hå, fnr 16180, 16207) i lager 3152 kunna härröra från fas 1.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3333	Avsatt	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, grågröngult lager med inslag av gödsel och träflis. Homogent och kompakt.
3411	Avsatt	Ett brungrått 0,05–0,08 meter tjockt lager med kulturjord och sand. Lagret var kompakt.
3378	Avsatt (svedjelager)	Ett 0,03–0,1 meter tjockt, brunsvart kulturjordslager med inslag av gödsel och sot. Lagret var kompakt. Ingår både i grupp 67 och bruksningsfas H (Hus H/G).
3420	Avsatt	Ett 0,01–0,02 meter tjockt brunt k-jordslager med inslag av träflis, organiskt material och enstaka ben. Torr karaktär. (Relationen mellan 3420 och 3418 var svår att avgöra).

Tabell 11. Kontexter tillhörande grupp 67.

Grupp 68

Konstruktionstyp: gles stenläggning

Funktion: stigstenar?

Nordväst om hus P, i eller på det avsatta kultur-lagret 3378, fanns ett tjugotal utspridda stenar av olika storlekar (3377). De utspridda stenarna kan

ges flera olika förklaringar; en möjlighet är att de större stenarna lagts ut som stigstenar i en våt miljö. Gångstråket har då snarast gått i NV–SÖ riktning. Konstruktionen är ej digitaliserad och syns inte i fasplanen.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3377	Konstruktion?	Aderton stenar, 0,1–0,45 meter stora, som ligger utspridda över en åtta kvadratmeter stor yta. Kontexten är ej digitaliserad.

Tabell 12. Kontext tillhörande grupp 68.

Grupp 8

Konstruktionstyp: stolphål (kluster)

Funktion: oklar

En ansamling med tre stolphål. Troligen rest av en konstruktion, men med oklar funktion.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3452	Stolpe	Ett stolphål. Stolpen saknades. Fyllningen bestod av lera, träflis och sand. Hålet var 0,22 meter i diameter och 0,34 meter djupt.
3453	Stolpe	Ett stolphål. Stolpen var borta. Fyllningen bestod av lera, sand och träflis. Hålet var 0,20 meter i diameter och 0,26 meter djupt.
3454	Stolpe	Ett stolphål. Stolpen var borta. Fyllningen bestod av lera, träflis och sand. Diameter 0,14 meter, 0,21 meter djupt.

Tabell 13. Kontexter tillhörande grupp 8.

Hus P**Konstruktionstyp: lerklinat flätverk****Funktion: fiskarhydda****Storlek: 6x3 meter(?)**

Mot botten påträffades i undersökningsområdets centrala del ett större antal störbottnar och störhål*. Vissa av störrarna var brända. Störrarna hade ingen tydlig struktur, men beskrev tillsammans en ojämnt oval form med öst–västlig utbredning, ca 6x3 meter stor. I centrum av ovalen fanns, direkt mot den naturliga undergrunden, en trolig hårdlämning i form av en 1x0,4 meter stor och fem centimeter tjock fläck bestående av ”svart bränt sandlager med inslag av fiskben” (kontext 3448). I lagret påträffades bränd lerklining och ett keramikfragment.

Lämningarna kan utgöra spår av att en klinad flätverkskonstruktion, kanske i form av ett vindskydd eller en enklare huskonstruktion. Centralt har här funnits en hård där fisk tillagats.

Ett kulturlager (kontext 3467) som var avsatt direkt mot den naturliga undergrunden kan delvis vara relaterat till konstruktionens brukning. I lagret påträffades bränd lerklining och i botten

framkom välbevarade rester av en mjärde av flätade vidjor (fnr 16437) tillvaratagen som preparat och konserverad, *fig. 35*). Innehållet i lagret visar att det bestått av köksavfall, djurgödsel och en viss förekomst av mänsklig gödsel. Här fanns även humle, som indikerar öl- eller mjödbrygging. Ett stort inslag av mineralsmältor indikerar ett eller flera nedbrända klinhus, bebyggelse som Heimdal (2020) bedömer som äldre än hus P.

Sammantaget kan antas att konstruktionen har använts i samband med fiske. Förekomsten av bränd lerklining och att vissa av störrarna var brända tyder på att konstruktionen har brunnit.

Prover

Jordprov: prov 1548, kontext 3467; del av provet analyserat 2020 av Jens Heimdahl, (2020).

C14-prov: från makrofossilprov ur lager 3467; Ua-67853 och Ua-67854 (*bilaga 5*).

Not

*del av kontexter 2997, 3050, del av [en del ska till hus O] 3348, del av 3349, del av [en del av störrarna sammanhör med Gr 64] 3351, 3353)

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2997	Störrar/pinnar	Fyra pinnar och störrar vilka var 0,02–0,07 meter i diameter. Pinnarna och störrarna saknade synbar inbördes struktur.
3050	Störrar	Ett 20-tal pinnar/störrar. Ett par av dem var bilade och hade kvadratisk tvärsnitt, ett par av dem var brända. Ingen synbar inbördes struktur.
3348	Störrar	Sexton stycken pinnar/störrar, en kluven stör och en kvadratisk bilad stör. Pinnarna/störrarna uppvisade ingen synbar struktur.
3349	Störrar	Fyra stycken störrar, varav två var bilade med kvadratisk tvärsnitt, med 0,05–0,08 meters diameter. Störrarna var placerade i en mer eller mindre NV–SO linje.
3351	Störrar	Åtta stycken pinnar/störrar med 0,05 meters diameter, en stör med 0,08 meters diameter, en kvadratisk bilad bränd stör med 0,06 meters diameter och två kluvna störrar med 0,06–0,08 meters diameter. Pinnarna/störrarna var ej placerade i någon tydlig struktur. En del av kontexten ingår i grupp 64.
3353	Störrar	Botten på en stör/pinne med 0,05 meters diameter och en stör med 0,08 meters diameter.
Brukning		
3448	Avsatt (Härdrest)	Ett 0,05 meter tjockt svart bränt sandlager med inslag av fiskben.
3467	Avsatt	Ett 0,02-0,05 meter tjockt brunt kulturlagers- och gödselblandat sandlager. Kompakt, fett och homogent.

Tabell 14. Kontexter tillhörande hus P.

Figur 35. Mjärden från hus P eller från under detsamma, in situ. Se även fig. 200, s. 400. Fnr 16437.

Figur 36. Utgrävningsytan vid undersökningens slut. I mitten tvärs över bilden ses stolphålen tillhörande hus H/G i fas 2 och 3, ett av de tydligare i den närmaste vägglinjen är delvis dolt av en träspång. Strax till höger om mitten i bildens övre del är den ränna som ledde in i byggnaden från nordväst och snett ovan denna ränna syns grupp 69 i fas 2. Närmast i bild dräneringsdiket grupp 22 som tillhör fas 3. All sten i passage 1 är sten som vräcks ned i denna under utgrävningens avslutande skede.

Fas 2, ca 970–980

Vid fasens inledning har ett större stolpburet hus uppförts (hus H/G husfas H). Husets bredd motsvarade väl bredden för tomt II och det har varit mera än tio meter långt; lämningarna av huset fortsatte in i schaktkanten mot NV utanför undersökningsområdet, in under den nuvarande Stora gatan. Huset har haft en tydlig indelning i två sektioner/rum, där textilhantverk (vävning) och metallhantverk har utförts i den nordvästra delen medan den sydöstra använts för matlagning.

På motsvarande tomt I har ett dike eller en dräneringsränna med flätverksstaket anlagts. Di-

ket har förmodligen utgjort en fortsättning av den ränna som avdelat hus H/G.

Simultant med uppförandet av hus H/G uppförts har hus X tillkommit, av dendrodatering- ar att döma. Längre åt sydöst på motsvarande samma tomt fanns begränsade spår av ännu ett möjligt hus, hus Y. Huset förefaller ha varit byggt på syllstensram, och utgör därmed det äldsta hus med syllsten som påträffades vid undersökning- en. Fynden som kunde knytas till huslämningar- na på tomt III var fåtaliga, närmare funktionsbe- stämningar av husen är därför inte möjliga.

Tomt I

Grupp 69

(Tomt I)

Anläggningstyp: dike med staket, grop m.m.

Funktion: dränerande och avgränsande

I undersökningsområdets sydvästra del fanns en rest av ett NÖ–SV dike/ränna. En rad störar längst dikets NV kant utgjorde troligtvis en rest av ett flätverksstaket. Diket var uppfyllt med ett sandigt lager med ett omrört innehåll av stenar, träbitar, träflis och djurben.

Dikets eller rännans läge anger att den kan ha utgjort en förlängning av den avdelande och dränerande ränna som fanns mitt i hus H/G (kontext 3477). Bottenhöjderna för rännan i hus H/G och diket på motsvarande tomt I överens- stämmer också väl, kring 6,30 m ö.h. Rännan förefaller ha sluttat lätt mot söder, bort från hus H/G (rännbotten inom huset låg +6,32 m ö.h. i

NÖ, +6,31 i SV, samt rännbotten i NÖ delen av kontext 3476: +6,30 i NÖ, +6,25 i SV).

Staketet längs med diket kan ha varit avsett för djurhållning (se grupp 10).

I dikets förlängning mot SV fanns en grop som var fylld med ett gödsellager. Gropen tolkades som en avfallsgrop. Om gropen har samband med diket (utgör en rest av dikesbotten) är oklart. Dikets fyllning utgjordes av påfört skräp, bland vilket fanns bränd lera/lerklining, oidentifierade träföremål och något slagg.

Direkt norr om diket i sydväst fanns ett par större stenar. Dessas tolkning är oklar; möjligen är de relaterade till det senare hus A i fas 3.

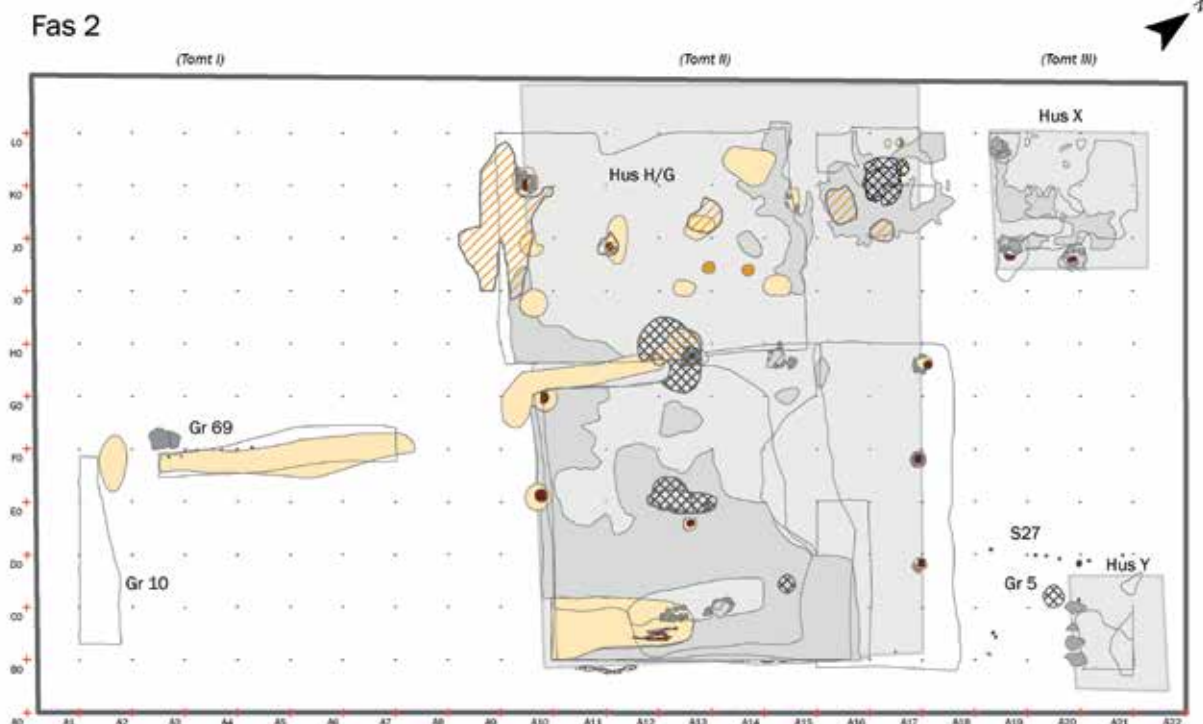
I nordöst tolkas diket ha grävts av i samband med att det breda diket i motsvarande passage 2 anlagts, grupp 16 i fas 3, och i sydväst i samband med att en ränna grävts, grupp 11 i fas 4.

Källkritiska aspekter

Stenarna 3431 saknas i matrisen.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3431	Raseringslager	Ett par 0,4 meter stora stenar.
3465	Fyllning	Ett brunt mot brunsvart, sandigt lager i en nedgrävning. Lagret innehöll stenar, träbitar, träflis och djurben som låg huller om buller. Det fanns ingen tydlig horisontalstratigrafi och lagret föreföll omrört. Fyllning i dike 3476.
3468	Nedgrävning	En grop, 0,5x1,0 meter stor och 0,2 meter djup.
3469	Avsatt	Ett brunt gödsellager med en del träflis. Fyllning i nedgrävning 3468.
3476	Nedgrävning	Ett dike som var 0,5 meter brett (NV–SÖ) och ca 6 meter långt (NÖ–SV). Djupet var ca 0,3 meter. I den nordvästra kanten fanns sju pinnar nedstuckna (kontext nr. 3499).

Tabellen fortsätter på nästa sida

Figur 37. Grupper och konstruktioner tillhörande fas 2. Tomtangivelserna är satta inom parentes, då det reglerade tomtsystemet och zonindelningen inte är fullt ut tillämpliga förrän i fas 4.

3499	Pinnar/störar	Sju stycken pinnar som var placerade i NÖ–SV riktning. Pinnarna var 0,03–0,05 meter i diameter och 0,05–0,15 meter långa. De framkom först när kontext 3465 började grävas och har troligtvis blivit avbrutna. De var placerade i den nordvästra kanten av ett dräneringsdike.

Tabell 15. Kontexter tillhörande grupp 69.

Grupp 10

(Tomt I)

Lagertyp: avsatta lager

Funktion: utomhusyta

Ett utomhusavsatt lager. Förekomsten av gödsel indikerar djurhållning.

Lagret bör ha tillkommit nära i tid med att den invidliggande gropen/diket grävts (grupp 69). Lagret kan motsvara fyllningen i gropen 3468 (=3469). Fynden i lagret var få: något ladderspill och bränd lera/lerklining och en nit (fnr 41810). Lagret har sträckt sig in i fas 3.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3474	Kulturjordslager	Ett 0,03–0,07 meter tjockt, rödbrunt kulturjordslager med gödselkaraktär. I lagrets botten fanns 0,01 meter tjocka lerfläckar i samband med rotavtryck. Lerfläckarna grävdes ihop med kulturjordslaget.

Tabell 16. Kontext tillhörande grupp 10.

Tomt II

Hus H/G

(Tomt II)

Konstruktionstyp:

stolpburet treskeppigt långhus

Funktion: bostadshus med flera funktioner

Storlek: >10x8 meter

Lämningar av ett stolpburet hus, troligen en treskeppig underbalanserad konstruktion. Huset var ca 8 meter brett och anlagt i NV–SÖ riktning över motsvarande hela tomt II:s bredd. Dess sydöstra avslut var beläget ungefär en meter in från undersökningsområdets sydöstra begränsning. Huset har sträckt sig längre mot nordväst, utanför undersökningsområdet.

Figur 38. GlaspärLAN fnr 14884 från hus H/G.

Huset har använts i två separata brukningsfaser: husfas H i fas 2 och husfas G i fas 3. De kontexter som är låsta till respektive brukningsfas redovisas under dessa. Här redovisas de kontexter som är gemensamma för brukningsfaserna.

Lämningarna av husets konstruktion utgjordes i grunden av ett större antal stolphål, många med stenskonning. I flera fall fanns även bottarna av stolparna kvar. Stolparna och stolphålen som kan knytas till huset är i vissa fall svåra att exakt bestämma stratigrafiskt. Emellertid finns argument för att majoriteten av stolparna kan ha funnits redan från början och att den övervägande delen av stolparna har existerat under hela husets livstid. Utifrån analyserade prover har stolparna i huset varit av ek.

Sex av stolparna/stolphålen var placerade i en nordvästlig–sydöstlig rad, motsvarande tomt II:s sydvästra begränsning, och är spår av husets sydvästra långvägg. De bevarade väggstolparna var förhållandevis grova och placerade med relativt stora inbördes avstånd.

Stolparna i den nordöstra långväggen förefaller ha avlägsnats mer systematiskt. Här var spåren av väggen betydligt otydligare. I den sydöstra delen kan väggresterna antas ha blivit skadade och blivit mera diffusa genom att omfattande stenskonstruktioner senare tillkommit på ytan (del av grupp 73, fas 4 & grupp B1, fas 5). Lämningarna av huset undersöktes inom denna yta också relativt extensivt (kontext 3152, se nedan). I linje med väggens nordvästra del har ett dike grävts efter att huset upphört (grupp 71, fas 4). När diket grävs kan eventuella stolphål/stolprester som tillhört huset ha förstörts/avlägsnats.

En kvarstående rest av en möjlig stolpe i nordöstra långväggen utgjordes av en stolpbotten (kontext 3483, brukningsfas H). En av stolpresterna i en i fält tolkad rad med tre stolphål kan också ha ingått i vägglinjen (samtliga dessa stolphål dokumenterades i fält som en sammanhållen kontext med nummer 3035; de övriga två stolpresterna här har inte ingått i huskonstruktionen

utan är troligen relaterade till en senare stenläggning; grupp B1, fas 4).

Det sydöstligaste iakttagna stolphål som kan föras till huset låg orienterat mot husets mittaxel (kontext 3363). Det antas utgöra ett spår av husets södra gavel. Invid stolphålet mot sydväst dokumenterades en djup nordöstlig–sydvästlig ränna (kontext 3478). Rännan kan ha fungerat som ett stöd för (en del av) husets gaveltrå/gavelstolpar. I rännan, direkt sydväst om stolphålet, fanns en stenläggning som tydligt liknade stenskonningen i stolphålet 3363 (stenläggningen har förts till fyllningslagret 3421; se brukningsfas H).

Övriga stolphål identifierades ha varit belägna inne i huset. Fyra av dem utgjorde tydliga spår av två bockpar för takbärande stolpar, som indikerar att konstruktionen i grunden bör ha varit ett treskeppigt underbalanserat hus. Av övriga stolphål har flera troligen också ingått i husets konstruktion, för takbärande stolpar eller stolpar för att stötta bindsstockar/tvärband. Andra stolpar kan ha ingått i inre konstruktioner i huset.

En grävd ränna i nordöstlig–sydvästlig riktning fanns ungefär mitt i huslämningen, förskjutet åt sydväst. Rännan kan ha tjänat både för dränering och som rumsavdelare; en innervägg kan ha gått i linje med rännan. Söder om gaveln har ett flätverksstaket löpt.

I ostsydost kom en del av huslämningarna, avseende båda brukningsfaserna H och G, att undersökas som ett sammanhållet lager (kontext 3152). Lagret var fyndrikt, med keramik typ A, varav ett fragment av ett hängkärl med upphängningshål (fnr 44759), hornspill, något ladderspill och två skodelar (fnr 14825 och 15930), vävtyngdsfragment, bennålar (fnr 14886 och 14932), en puns av järn (fnr 46699), en råack och en hå av trä, båtdelar (fnr 16180 och 16207), en laggkärilstav (fnr 16280) en bipolär kulvikt (fnr 14935) och en smältkula, i fynddatabasen registrerad under sakordet schmelzkugel, från viktillverkning (fnr 44950, jfr Söderberg 2011 & 2014). Ett daterbart fynd i lagret utgjordes av en pärla som troligen kan vara 900-tal, förmodligen från slutet av århundradet (fnr 14884; muntlig uppgift Johan Callmer) (fig. 38).

Dendrodateringar av två stolpar från huset indikerade fällning mellan vintrarna 974 och 976 eller litet senare. Att det uppförts under 900-talets senare del stöds av 14C-dateringar (bilaga 5).

Prover

Dendroprover: se bilagor 1, 2 & 3. Ny analys av

kurvan för prov 01570650 är utförd av Bartholin 2020: fällning vinterhalvåret 974–975 (*bilaga 2*). En ny analys av mätkurvan för prov 01570750 är utförd av Bartholin 2020 (*bilaga 2*): fällningstid vinter 975–976, eller litet senare.

Källkritiska aspekter

En delförklaring till att lämningar hörande till både brukningsfas H (fas 2) och brukningsfas G (fas 3) kom att grävas som ett sammanhållet lager (lager 3152) kan vara att en stor del av denna yta, efter att huset upphört, kom att nyttjas som en utomhusyta som bland annat täcktes med en omfattande utomhuskonstruktion i form av en tätt lagd stenläggning (B1, fas 4). Sannolikt därför kom ytan därunder vid den arkeologiska undersökningen initialt att antas som ett utomhusavsatt lager, i linje med förhållanden i yngre faser.

Fynden från lager 3152 visar bland annat upp

ben/hornhantverk och metallhantverk, något som även kan beläggas utifrån undersökningen av de övriga huslämningarna. Ett par fynd av båt detaljer av trä, en råack och en hå, saknar motsvarighet i de övriga huslämningarna. Det är möjligt att dessa föremål härrör från fas 1 (mot-svarande grupp 67).

Längst i nordväst har en nordväst–sydöstlig ränna eller dike grävts efter att huset upphört (grupp 70; fas 4). Förekomsten av rännan har gjort att det vid fältundersökningen uppfattats föreligga en konstant gräns eller lagerbryt här för kontexterna tillhörande huset och att de delar av lämningarna som fanns NÖ om rännan urskildes som separata mindre hus, enligt tidigare tolkning den västra delen av hus och hus R. Vid fältundersökningen iaktogs inte rännans existens för-rän i botten, i den naturliga undergrunden.

Se *bilaga 6* för utökad källkritik rörande huset.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
Konstruktion (H & G)		
3503	Stolphål	En oval grop, 0,4x0,5 meter stor. Fylld med lerblandad sand och med rester av trä. Branta nedgrävningskanter och skålad botten.
3502	Stolphål	Ett delvis stenskott stolphål som var 0,48 meter i diameter stort. Gropen var fylld med lerblandad sand med enstaka stenar.
3500	Stolphål?	En rund grop, 0,26 meter i diameter. Gropen var fylld med kulturjords- och lerblandad sand.
3494	Stolphål	En i plan rund grop med 0,5 meters diameter. Lodräta nedgrävningskanter och plan botten. Gropen var fylld med lerblandad sand och enstaka stenar.
3493	Stolpe	En stolprest med 0,25 meters diameter. Spetsad botten. Nedgrävningen för stolpen var cirkulärt formad i plan, hade v-formad botten och lodräta nedgrävningskanter. Gropen innehöll, förutom stolpen, lera och sand.
3492	Stolpe	Stolprest, kluven, med en diameter på 0,16 meter, 0,35 meter hög. Kluven hade plan botten. Nedgrävningen för stolpen var cirkulärt formad i plan, hade plan botten och lodräta nedgrävningskanter. Gropen var fylld med sand och lera.
3491	Stolphål	En 0,56 meter i diameter stor, rund grop. Gropen var fylld med lerblandad sand. Plan botten och branta nedgrävningskanter.
3484	Stolphål	En grop som var 0,2 meter i diameter och 0,2 meter djupt. Stolphålet var runt med raka kanter. Fyllningen i stolphålet bestod av gödsel och lera. Stolpen var uppdragen.
3480	Stolpe med stenskoning	Ett stenskott stolphål/störhål om 0,20 meter i diameter och 0,25 meter djupt. Stenskoningen bestod av tre stenar runt störens nordöstra sida. Resten av stolpen/stören var 0,07 meter i diameter och stenarnas storlek var 0,05 meter i diameter.
3479	Fyllning	Grå lera, fyllning i stolphål 3480.

Tabellen fortsätter på nästa sida.

3478	Nedgrävning /ränna	En 2,6x1 meter stor oval grop, grävd som ett dike i NO–SV riktning. Gropen fortsatte ut i den västra passagen och dess västliga begränsning var svår att avgöra. Gropen hade lodräta nedgrävningskanter och skålformad botten.
3477	Nedgrävning /ränna	En avlång nedgrävning, 2,6x0,4 meter i NO–SV riktning. Botten var skålformad med lodräta sidor.
3447	Stolpe	Ett stolphål med 0,25 meters diameter och 0,18 meters djup. En bevarad stolprest, cirka 0,17 meter i diameter.
3396	Stolphål	Mycket fragmenterade rester av trä, björkbark, lera och organiskt material i en ovalt formad grop. Gropen hade kraftigt sluttande nedgrävningskanter och plan botten. Den var 0,3 meter i diameter och 0,4 meter djup.
3374	Stolpe med stenskonig	En stenskodd kluven stolprest. Kluvan var 0,18 meter i diameter och var skodd på de SV och NÖ sidorna.
3373	Stolpe med stenskonig	En stenskodd kluven stolprest med den flata sidan mot NO. Kluvan var 0,21 meter i diameter, 0,66 meter hög och hade plant bilad botten. Stenskoningen utgjordes av stenar med storleken 0,1–0,2 meter i diameter, lagda tätt runt hela stolpen. Nedgrävningen var 0,45 meter i diameter, hade lodräta nedgrävningskanter och plan botten.
3363	Stolpe med stenskonig	En stolprest med 0,14 meters diameter, delar av barken intakt. Stolpen var stenskodd med ett 10-tal stenar med en diameter på 0,1–0,2 meter. Stenarna var kantiga, skärviga och rundade.
3346	Stolphål	Tolkas vara detsamma som 3492.
3286	Stolpe med stenskonig	En stenskodd stolprest. Stolpen utgjordes av en vält kluven stock med en diameter om 0,12 meter och 0,15 meter lång. Stenskoningen bestod av fem stycken, glest placerade, kantiga stenar med 0,1–0,15 meters diameter. Stolphålet hade sluttande sidor och var skålformat.
3285	Stolpe med stenskonig	Stenskodd stolprest, 0,14 meter i diameter och 0,15 meter hög. Skonigen utgjordes av sex stycken stenar med en diameter på 0,1–0,2 meter. Stolphålet hade sluttande kanter och plan botten.
3284	Käppar	14 stycken käppar i NO–SV riktning. Kring pinnarna längst i väster fanns rester av vidjor (3283) bevarade.
3283	Flätverk	Vidjor flätade kring pinnar (3284) placerade i NO–SV riktning.
3035	Stenskodda stolpar	Tre stycken stenskodda stolpar/stolprester placerade i NV–SO riktning med ett avstånd om 1,6–1,8 meter från varandra. Den nordligaste stolpen hade en diameter på 0,16 meter och var skodd med fyra stycken något förskjutna kantiga stenar. Stolphålet hade en diameter på 0,4 meter och var 0,40 meter djupt med raka nedgrävningskanter. Mittenstolpen hade en diameter på 0,18 meter, en höjd på 0,69 meter och var planbilad mot botten. Stolpen var skodd med stenar av storleken 0,1–0,2 meter i diameter. Stolphålet var 0,40 meter i diameter, 0,50 meter djupt och hade raka nedgrävningskanter. Den sydligaste stolpen var kvadratisk bilad och hade två kantiga stenar som skoning, stolpens diameter ca 0,1 meter. Endast en av dessa stolpar kan antas ha ingått i huset; troligen mittenstolpen. Övriga stolpar antas ingå i konstruktion B1, fas 4.

Samlingskontext (H & G)

3152	Konstruktion /brukning /destruktion	Ett 0,05–0,15 meter tjockt grå/brunt gödselblandat kulturjordslager (bitvis ren gödsel) med rikligt av träflis, träbitar, pinnar och enstaka lösa stenar (skörbrända med en diameter på 0,1–0,2 meter). I ruta Y18 var lagret sandblandat. Främst homogent men bitvis heterogent. Distinkt-diffus kontaktyta. I botten av lagret fanns fett tunt träflislager vilket ej gick att urskilja (3281).

Tabell 17. Kontexter tillhörande hus H/G.

Hus H/G, bruksfas H

Inför anläggandet av huset har växtlighet bränts av. Spår av den avbrända markhorisonten fanns i lager 3378 (fas 1, grupp 67). Lagret tolkas huvudsakligen ha tillkommit under fas 1, men det har omrörts vid anläggandet eller det äldsta brukandet av hus H/G. Fynden i lagret har därför förts till bruksfas H.

Därefter har husets stolpar rests. I ett fall verkar ett stolphål ha grävts, som sedan inte kommit till användning (kontext 3501).

Två något mindre stolphål i husets norra del kan utgöra spår av en stående varptyngd vävstol (opstadgogn), som har stått placerad mitt i huset (kontexter 3495 & 3496). Fynd av bland annat en komplett bränd vävtyngd och vävtyngdsfragment, liksom ett delvis bränt träföremål med ett huvud med genomborrat hål (fnr 16352) som kan vara en del av vävstolen, gjordes i ett invidliggande litet och tjockt kulturjordslager beläget i en nedgrävning eller avfallsgrop (kontext 3399/3400).

Ett lergolvet, avsett att tjäna som golv, har påförts samtidigt med eller direkt efter att stolparna satts. När lergolvet påförs har uppenbart kreatur hållits på ytan (se analys av jordprov ur lager 3419 hos Heimdahl 2020).

Träflis, som troligen härrör från husets konstruktion, fanns inblandat i de avsatta lager som påträffades i huset, exempelvis i det avsatta lagret (kontext 3418) i husets södra del, söder om väggränsen. Mot husets mitt fanns i dess södra del, direkt över lergolvet, skärviga stenar som tolkades som raserade rester av en härd. Denna överlagrades av en större tjock fläck av kol och sot med brända ben, och ett par mindre och tunnare liknande fläckar fanns i närområdet (kontext 3392). På samma stratigrafiska nivå fanns ett yttäckande tunt kol- och sotlager (kontext 3393), som också tolkas sammanhålla med den raserade härden.

I husets västnordvästra del, norr om den avdelande rännan, fanns direkt mot lergolvet det lilla tjocka avsatta kulturjordslaget (kontext 3399), och i husets norra del fanns i övrigt ett avsatt yttäckande tunt kulturjordslager (uppdelat på kontexter 3398, 3444 och 3460).

Genom kulturlagret i husets norra del skar en liten nedgrävning, bland annat fylld med avfall från metallhantverk (kontext 3443/3442). Invid fanns även ett par mindre lager som tolkas som ett ässjeutkast, med fynd av bland annat gjutforms- och degelfragment (kontext 3441 & 3445).

Figur 39. Det svarvade träobjektet fnr 16228.

Mellan flätverksstaketet söder om huset och husets yttervägg fanns ett utomhusavsatt kultur-lager (kontext 3364).

Huset har brunnit i norra delen. Här fanns överst tunna fläckar av brandlager bestående av gulorange torvsand och aska och kol (kontexter 3394, 3395 & 3440). Förekomsten av torvsand tyder på att det är ett torvtak som brunnit. Fynd av bränd lerklining indikerar att husets ytterväggar kan ha utgjorts av klinat flätverk, vilket även stöds av ett analyserat jordprov ur lager 3440 (prov 1535, se Heimdahl 2020).

Att brandspåren var begränsade tyder på att branden kan ha varit av mindre omfattning.

Husets funktion

Den del av huset som undersöktes kan sammanfattningsvis bestämmas ha varit uppdelat i två tydligt åtskilda delar, troligen två rum. Gränsen mellan rummen markerades av den grävda rännan.

Den sydligaste delen har kännetecknats av en central härd, som sannolikt använts för matlagning. I det sotblandade lagret (3393) nära invid härdlämningen påträffades en 110 mm lång "kedjelänk" av en järnten med omböjda ändar, som kan utgöra del av en skärning, en grythängare (fnr 42075).

I sotlagren (kontexter 3392 & 3393) påträffades också bland annat keramikskärvar, brända vävtyngdsfragment, enstaka spillbitar från ben- och hornhantverk och en svarvad träskiva (fnr 16228, fig. 39). Ytterligare två sådana påträffades i fas 3 och ett fragment av en liknande har påträffats vid marinarkeologiska undersökningar vid Birka (Olsson 2017:88, fig 105–107), samt på platser längs Volga (Grinev, pers. komm.).

Figur 40 & 41. Kammen fnr 14958 och vikt från hus H/G, fnr 15017. Foto vikt: Gabriel Hildebrand.

Jämför även spegelramar från Novgorod (Rybina 2007:336 fig. 19.1).

I husets södra del påträffades i övrigt, i det avsatta lagret 3418, bland annat laggkärlstavar, spår av ben- och hornhantverk, en bipolär kulvikt (fnr 15017), snörbitar, en obearbetad bärnsten, en synål och vad som antagligen är en kniv i ett träfodral. I fyllningen i ”gavelrännan” (kontext 3421) påträffades bland annat en kvadratisk grövre hornskiva med fem hål och ornerad med punktcirklar, tolkad som vävbricka (fnr 14980).

En central funktion för husets södra del verkar ha varit matlagning. Möjligen ha även förvaringskärl av trä (för livsmedel?) ha funnits här. Det finns även spår av att smärre hantverk, i horn, ben samt textil, och även handel kan ha skett här.

I det invidliggande lagret 3152 påträffades en smältkula (fnr 44950) från pålödningen av mässingsskalet till en bipolär vikt av järn.

I den norra delen av huset finns spår som tyder på att en stående vävstol kan ha funnits här (se ovan). Här fanns också relativt omfattande lämningar av metallhantverk, i form av degelfragment (fnr 15023, 15027, 15032 och 38535) och metallklipp samt smältor av guld, silver, kopparlegering och bly samt smärre mängder ässjefodring. Spåren tyder på att hantverket omfattat tillverkning av föremål i flera metaller och möjligen även järn. Ett par mer hela föremål, i form av

en mässingskedja (fnr 14982) och ett ringspänne (fnr 14887) påträffades. Större mängder av delvis brända hasselnötsskal påvisar att sådana kanske använts som bränsle i de ässjor som använts. En närmast hel liten ”skäggkam” påträffades tillsammans med bland annat spår av metallhantverk i en liten grop (kontext 3442, fnr 14958, fig. 40). Parallell till kammen har påträffats i polska Cedynia (bestämning av Johan Callmer, muntlig kommunikation). Därtill påträffades en karneolpärla i huset (fnr 15000), ett flöte av näver (fnr 16161) och en nätsticka av trä (fnr 16157).

Sammanfattningsvis verkar husets norra del främst ha använts för hantverk, i första hand textil- och ett visst metallhantverk.

Prover

Jordprover: en del av provet 1536 från kontext 3419, lergolvet i hus H, är analyserat 2020 av Heimdahl (2020). Även en del av prov 1535 från kontext 3440, ett brandlager, analyserades. Dendroprover anger fällningsår för timmer i huset till 963–964+10–20 år (*bilaga 2 & 3*).

14C-prov: från makrofossilprov ur lager 3419, Ua-67852, 883–993 (94,7%) (*bilaga 5*).

Källkritiska aspekter

För källkritik rörande hus H/G se *bilaga 6*.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
Destruktion		
3440	Brandlager	Två större fläckar gulorange torvsand med inslag av grå sjösand, kulturjord och kol. Lagret var poröst och heterogent med distinkt kontaktyta.
3397	Brandlager	Ett mycket tunt svart ask- och kollager.

Tabellen fortsätter på nästa sida

3394	Brandlager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt gul/orange bränt sandlager.
3395	Brandlager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt gult/brunt bränt sandlager med hårt brända lerkliningsbitar. Fläckig karaktär som i de nordöstra delarna övergick till sammanhängande och uteslutande bränd sand.
Brukning		
3496	Stolphål/vägstol?	En ovalt formad grop, 0,3x0,5 meter stor. Fylld med lerblandad sand och med rester av trä. Kraftigt sluttande nedgrävningskanter och skålformad botten.
3495	Stolphål/vägstol?	En rund grop, 0,25–0,3 meter i diameter. Fylld med lerblandad sand med rester av trä. Gropen hade kraftigt sluttande nedgrävningskanter och var plant formad i botten.
3460	Kulturlager /avsatt	Lagret bestod av ett 0,02 meter tjockt, brunt kulturjordslager med inslag av gödsel.
3457	Kulturlager /avsatt	Ett 0,01 meter tjockt gråbrunsvart kulturords- och gödsellager med inslag av kol och sot.
3446	Härdrasering	Skärviga stenar i en närmast oval form, ca 1,25x0,40 meter stor.
3445	Metallhantverk /utkast	Ett svartbrunt kol/sotlager med inslag av sand, gödselblandad kulturjord, fläckar av aska och en hel del hasselnötter.
3444	Kulturlager /avsatt	Bestod av ett 0,01 meter tjockt ljusbrunt gödselblandat kulturjordslager. Grävdes ihop med 3441.
3443	Grop	En närmast oval grop, 0,30x0,25 meter stor och 0,1 meter djup. Fylld med 3442.
3442	Metallhantverk /avfall	Fyllning i 3443. Ett svart kol/sotlager med inslag av sand och kulturjord. Det fanns mycket hasselnötsskal i lagret.
3441	Metallhantverk /utkast	Ett svart sot/kollager med inslag av sand, kulturjord och träflis. I lagret fanns många brända och obrända hasselnötter samt fynd av gjutforms- och degelfragment.
3418	Kulturlager /avsatt	Bestod av ett 0,01–0,04 meter tjockt brunt/grått sandlager med riklig inblandning av träflis. Mot NV avtog inblandningen av träflis och lagret övergick där till att bli brunt och homogent.
3400	Nedgrävning /avfallsgrop	En ovalt formad grop med långsidan i NO–SV riktning, 1x0,7 meter och 0,22 meter djup. Skålformad botten, nedgrävningskanter med 50° lutning.
3399	Kulturlager /fyllning	Bestod av ett 0,22 meter tjockt brunt/gult fett och ganska poröst kulturjordslager med inslag av gödsel, träflis, småsten, kolbitar och askfläckar.
3398	Kulturlager /avsatt	Bestod av ett 0,01–0,02 meter tjockt brunt/grått kulturjordsblandat lerlager vilket påträffades som sporadiska fläckar (egentligen fläckar av lera och fläckar av kulturjord). Mycket otydlig struktur, diffus kontaktyta. Mot sydost blev lagret tydligare och delades där upp i två kontexter: 3418 och 3419.
3393	Kulturlager /avsatt/härdlager	Bestod av ett 0,01 meter tjockt svart kol- och sotlager.
3392	Härdlager	Tre fläckar av svart/grått kol- och sotlager vilka fått ett och samma kontextnummer. En del brända ben, framförallt i det mittersta kol- sotlagret vilket var 0,1 meter tjockt. De andra två fläckarna var 0,02–0,06 meter tjocka.
3364	Kulturlager /avsatt	Lagret bestod av ett grått/brunt 0,02–0,05 meter tjockt gödselblandat kulturjordslager med inslag av träbitar och träflis.

Tabellen fortsätter på nästa sida

Konstruktion		
3501	Nedgrävning (stolphål?)	En cirkulärt formad grop med diametern 0,24 meter. Tillkommen inför anläggandet av hus H.
3498	Stolphål	En ovalt formad grop, cirka 0,6 meter i diameter. Fylld med lerblandad sand och med rester av trä. Gropen hade plan botten och kraftigt sluttande nedgrävningskanter.
3497	Stolpe med stenskoning	En stenskodd stolprest vilken var 0,12 meter i diameter och 0,68 meter hög. Skoningen bestod endast av några stenar och fyllning med lerblandad sand. Gropen för stolpen var ovalt formad, 0,45 x 0,9 meter stor i plan, och hade skålformad botten. Kraftigt sluttande nedgrävningskanter.
3490	Stolphål	Lerblandad kulturjord med enstaka stenar (cirka 0,1 meter i diameter) och rester av trä i en grop. Gropen var svagt koniskt formad i profil, skålformad i botten och hade en diameter på 0,44 meter. Kraftigt sluttande nedgrävningskanter.
3455	Lergolv	Ett 0,03 meter tjockt, grått lerlager med inslag av sot. Leran ligger fläckvis över ytan.
3483	Stolphål	Ett stolphål (stolprest) med minst 0,2 meters diameter. Täcks av stenkonstruktion hörande till bruksfas G (3315) och avgrävt/genomgrävt av senare dike (grupp 72).
3421	Byggnationslager/påfört	Ett 0,15 meter tjockt brunt kulturjordslager med stenar, träflis, stockar, träpin-nar kol och lerfläckar. Lagret var omblandat och poröst. Fyllning i 3478.
3419	Lergolv	Ett 0,01–0,04 meter tjockt (tjockast i söder) grått sandblandat lerlager. I NV övergick lagret till att bli fläckartat.
3362	Lergolv /primärfyllning	Ett 0,05–0,08 meter tjockt grått, i stort sett rent lerlager. Homogent. Fyllning i stolphål 3363.
Anläggning		
3378	Svedjelager (avsatt)	Ett 0,03–0,1 meter tjockt, brunsvart kulturjordslager med inslag av gödsel och sot.

Tabell 18. Kontexter tillhörande hus H/G, bruksfas H.

Tomt III

Hus Y

(Tomt III)

Konstruktionstyp: hus på syllsten

Funktion: oklar

Storlek: >2,2x>1,2 meter

Fyra stenar i NV tolkas utgöra rester av en syllstensram. Två störar i husets tänkta NV vägg, i

linje med syllstenarna, markerar möjligen placeringen för en dörr, med utgång till den övriga tomten. Golvet bestod av ett avsatt kulturpåverkat jordlager. Lämningarna av huset fortsatte utanför den undersökta ytan. Huset har helt eller delvis brunnit. Inom delar av byggnaden påträffades ett svart-orange lager med träkol och aska, tolkat som spår av ett torvtak som brunnit.

Enda fynd var ett järnfragment i brandlagret (fnr 41870) och små fragment laderspill.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3410	Brandlager	omgrävt svart-orange kol- och torvlager med inslag av vit aska.
3413	Stolphål	Två störar i NO–SV riktning. Deras diameter var 0,08 meter.
3415	Syllsten	Fyra stenar som var 0,2–0,4 meter stora och låg i NV–SO riktning.
3416	Kulturjordslager	0,02 meter tjockt brunt lager. Kompakt med distinkt kontaktyta.

Tabell 19. Kontexter tillhörande hus Y.

Hus X**(Tomt III)****Konstruktionstyp: stolpbygge****Funktion: flerfunktionshus****Storlek: >2,8x>2,8 meter**

Huset tolkas som en byggnad uppförd med jordgrävda stolpar. Byggnaden har delvis legat utanför undersökningsområdet. Stolphålen var stenskodda och i två av dem fanns trästolparnas botten bevarad. Stolphålen/stolparna tolkas vara rester efter den takbärande väggkonstruktionen. Golvet bestod av påförd lera. Inom delar av byggnaden fanns ett avsatt lager från dess brukningstid. Huset var fyndfattigt: bränd lera, oidentifierat järn och ett tunnband till ett laggkärl.

Prover

Förnyade dendroanalyser av mätkurvor från 2001 har genomförts av Bartholin 2020, (*bilaga 2*). Träden bedöms fällda efter 964+max 20 år och efter 963+max 20 år. Nya analyser har gjorts av träprover 1585 och 1586 av Aoife Daly. Dalys analyser bekräftar Bartholins resultat, där uppskattas fällningsåret till 975 (*bilaga 3*).

Källkritiska aspekter

Det saknas shapefil för minst en kontext tillhörande hus X: 345: lergolv för hus X, som skall ha legat över på den senare tomt II.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3242	Stolphål	Två kolade stenskodda stolpar som stod i NV–SO riktning med 1,2 meter avstånd. Nedgrävningarna för stolparna var ca 0,5 meter i diameter och ca 0,4 meter djupa, med raka kanter och skålad botten. Stolparna var avfasad och den avfasade sidan vätte mot sydost. Stolparnas diameter var 0,2 meter och längden var 0,5 meter.
3456	Lergolv	Gulgrå lera och sand, 0,05 meter tjockt.
3482	Stolphål med stenskonig	Stolphål, 0,52 meter i diameter och 0,60 meter djup. Nedgrävningen hade raka kanter med skålformad botten. Ovanpå stenskoningen låg en lera som fyllning.
Brukning		
3423	Kulturlager	Ett 0,01 meter tjockt lager av träflis med inslag av kulturlager.

Tabell 20. Kontexter tillhörande hus X.

S27**(Tomt III)****Konstruktionstyp: flätverk****Funktion: avgränsande staket**

Rester av flätverksstaket samtida med hus Y. Flätverksstaket ramade in en utomhusyta som fanns utanför hus Y.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3409	Störar	Botten på sex störar uppsatta i NO–SV riktning. Störarnas diameter var 0,04 meter.
3414	Pinnar	Fyra pinnbottnar av pinnar/störar uppsatta i NV–SO riktning, pinnarnas diameter 0,02–0,05 meter.

Tabell 21. Kontexter tillhörande staket S27.

Grupp 5**(Tomt III)****Lagertyp: kollager**

Ett kollager, avsatt på den aktivitetsyta som fanns utanför hus Y.

Kontext ID	Lagertyp	Beskrivning
3412	Kollager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt svart kollager.

Tabell 22. Kontext tillhörande grupp 5.

Fas 3, ca 980–990

Vid fasens inledning har ett brett NV–SÖ dike (grupp 16) grävts längs med sydvästra långsidan på det stolpburna hus H/G (tomt II). Dikets längd kunde inte avgöras; det gick tvärs över undersökningsytan. Förmodligen vid samma tid har ett smalare NV–SÖ dike grävts längs med nordöstra långsidan på huset (grupp 22).

Utöver att ha fungerat dränerande är det uppenbart att diken markerat gränsen mellan tomt I och tomt II respektive mellan tomt II och III. I det nordostligaste diket har ett NV–SÖ flätverkstaket (S5) uppförts i dikesbotten, sannolikt precis i tomtgränsen. Det är i denna fas vi ser de första tydliga tecknen till den tomtstruktur med parceller och passager som skall präglade platsen upp i 1300-tal, i faserna 18 och 19.

Det nordöstra tomt diket har inte grävts längs med hela tomtens längd, utan kunde konstateras ha slutat ett par meter sydöst om den nordvästra schaktanten. Möjligen kan det ha berott på att

en ingång från NÖ till hus H/G varit belägen NV om dikesslutet.

Troligtvis kort efter dikesgrävningarna har hus H/G brunnit och därefter renoverats (brukningsfas G). Liksom tidigare kan den del av huset som fanns inom undersökningsområdet antas ha varit indelat i två separata delar eller rum. I delen längst mot nordväst har man ägnat sig åt hantverk, främst metallhantverk. I den sydöstra delen har man bland annat ägnat sig åt vävning, men kanske även matlagning. Vid fasens slut har huset brunnit och därmed upphört.

På tomt I uppfördes en mindre huskonstruktion med jordgrävda stolpar, hus A. Byggnaden kan ha tjänat för djurhållning.

På tomt III fanns lager med gödselinnehåll som indikerar djurhållning (grupp 23). Längst i nordväst fanns spår av ett trettiotal nedstuckna störrar, delvis ordnade i en tydlig SV–NÖ rad. Dessa kan tolkas som rester av staket.

Tomt I

Hus A

(Tomt I)

Konstruktionstyp: jordgrävda väggstolpar

Funktion: flerfunktionshus

Storlek: ca 5,5x4,5 meter.

Väggarna bestod av jordgrävda stolpar, som kan ha haft en takbärande funktion. Dessa fanns endast bevarade i husets norra del. I SV fanns ytterligare ett stolphål som var stenskott och som

tolkats vara del av takkonstruktionen. Golvet bestod av ett tunt lerlager bevarat i husets västra del. Inuti huset fanns ett tunt avsatt lager. Mitt i huset, något förskjutet åt öster, påträffades en härd. Med tanke på gödsel i det avsatta lagret (3435) kan det vara fråga om ett fähus. Förekomsten av en härd visar att det kan ha varit uppvärmt. Kanske har det tjänat olika syften i olika tider. Fynden var få, litet läder, slag och bränd lera.

Planritningarna indikerar att den äldre rännan kontext 3468 (grupp 69 i fas 2) fortfarande kan ha varit i bruk. Om så varit fallet har den fungerat för att dränera huset.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3404	Stolphål	Stolphål, ca 0,40–0,25 meter stort och ca 0,1 meter djupt. Fyllningen innehöll trärester samt stenar och grus.
3434	Härdlager	Lager av aska med inslag av träkol och ett antal stenar (ca 0,1x0,1 meter stora). Stenarna var placerade i ytterkanten av lagret utan tydlig ordning.
3435	Kulturlager	Ett brunt/gult lager med mycket träflis och gödsel.
3462	Lerlager	Grått lerlager med inslag av kulturjord.
3470	Stolphål	Stenskott stolphål, ca 0,3x0,24 meter stort och 0,12 meter djupt, med plan botten. Fyllningen utgjordes av kulturjord, lera och grus.
3471	Stolphål	Stolphål, ca 0,18 meter i diameter och 0,17 meter djupt. Fyllningen utgjordes av kulturjord, grus och lera samt träflis.

Tabellen fortsätter på nästa sida

Fas 3

Figur 42. Grupper och konstruktioner tillhörande fas 3. Tomtangivelserna är satta inom parentes, då det reglerade tomtsystemet och zonindelningen inte är fullt ut tillämpliga förrän i fas 4.

3472	Stolphål	Stolphål, ca 0,24 meter i diameter och ca 0,25 meter djupt, med plan botten. Fyllningen utgjordes av en blandning av kulturjord, lera, sand samt träflis.
3473	Stolphål	Stolphål, ca 0,20x0,18 meter stort och ca 0,24 meter djupt, med plan botten. Fyllningen utgjordes av kulturjord, lera och grus samt rester efter trästolpen.
3537	Stolphål	Stenskott stolphål, ca 0,45 meter i diameter. Stenskoningen bestod av ca 0,05–0,10 meter stora stenar, koncentrerade till stolphålets SV del.

Tabell 23. Kontexter tillhörande hus A på tomt I.

Passage 2

Grupp 16

Passage 2

Konstruktionstyp: dike

Funktion: dränering och tomtgränsmarkering

Storlek: ca 1,5–2 meter brett, ca 0,25 meter djupt

Passage 2 bildade i fas 3 ett brett tomtgränsdike mellan tomt I och tomt II.

Källkritiska aspekter

Det stratigrafiskt äldsta lagret i diket förefaller ha utgjorts av brandlager från brukningsfas H av hus H/G (3394=3395). I en upprättad matris anges brandlagret vara äldre än diket. Utbredningen i plan visar dock att brandlagret fanns över diket, i dess NNV del. Dessutom är brandlagret undersökt och dokumenterat betydligt tidigare innan diket undersöktes: kontextblanketterna för 3394=3395 är enligt kontextlistan daterade 19/5 2000 medan kontextblanketten för diket (3290) är daterad 6/6 2000.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3290	Dike	En totalt täckande nedgrävning i passage 2. Nedgrävningen hade ganska flack botten med mer lodräta sidor. I den NV delen mot mitten fanns avtryck som såg ut som romerska bågar i leran som kan vara spår efter antingen en spade eller hästskor.

Tabell 23. Kontext tillhörande grupp 16 i passage 2.

Grupp 24**Passage 2****Lagertyp: passagelager**

Det äldsta avsatta lagret i tomt diket (grupp 16). I lagret fanns bland annat keramik typ A, något spill från ben- och hornhantverk och läderhantverk, samt ett besynnerligt svarvad träplatta, lik

fnr 16228 från hus H/G i fas 2 (fnr 16233) och ett laggkärlsband med eventuella färgrester på (fnr 16270).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3174	Kulturjordslager	Ett 0,04–0,08 meter tjockt, brunt, sandigt, ganska homogent, torrt och innehållslöst lager. Benmängden ökade mot SO.

Tabell 24. Kontext tillhörande grupp 24.

Tomt II**Hus H/G, bruksfas G**

(Tomt II)

Konstruktionstyp:**stolpburet treskeppigt långhus****Funktion: bostadshus med flera funktioner****Storlek: >11x>7,7 m**

Efter en brand, som avslutar husfas H, har hus H/G renoverats. Emellertid kan det ha gått någon tid däremellan. De lager som hörde till husfas H föreföll delvis omrörda, särskilt i norra delen där lera från husets golv fanns inblandad i husets avsatta lager. Möjligen är detta ett resultat av att djur bökat på platsen innan renoveringen.

Stolpsättningen i husfas G har övervägande varit identisk med den som gällde för husfas H. Samma stolpar har använts. Ett stolphål/stolprest täcktes dock av en stenkonstruktion som tillkommit under bruksfas G (kontext 3315, se nedan), vilket bör visa att det inte längre varit i bruk. Ett annat undantag finns, där stolparna/stolphålen förefaller ha varit täckta av brandlagret för husfas H (gäller stolparna 3497 och 3498). Brandlagret förefaller ha ansamlats just i överdelen av dessa stolphål, vilket talar för att stolparna var avlägsnade redan då branden i hus H skedde. Ytterligare ett stolphål (kontext 3490) täcktes delvis av brandlagret för husfas H. Här verkar en omstolpning ha skett (till 3489). Stolpen i stolphålet 3447 har fått två olika kontextnummer. Den brända stolpresten 3287 i husfas G motsvarar således den övre delen av trästolpen i 3447

från husfas H som brunnit då huset vid slutet av husfas G brunnit.

Två mindre stolpar/störar i husets södra del kan utgöra spår av en stående varptyngd vävstol, som har stått placerad mitt i huset (3287). De fynd av vävtyngdsfragment som gjordes i det avsatta lagret här (3279) låg alla samlade i anslutning till stolparna (i ruta F12–13, E13–14). Det låg även fragment av bränd lera här, en vanlig återstod av vävtyngder som sprängts söder vid husbrand.

Den södra gaveln har renoverats/byggt om. Spår av detta var en förnyad ränngrävning i anslutning till och delvis igenom den äldre gavelrännan. Nedgrävningen hade en fyllning av rent grus och rundade stenar.

Renoveringen av södra delen av huset innebar bland annat att ett nytt lergolv lades, av vilket spår påträffades (kontext 3354). Däröver fanns ett träflislager, som tolkas ha tillkommit vid renoveringsarbetet (kontexter 3281 & 3291). I husets norra del var lagren mer omrörda/störda. Här fanns lager/fläckar av golvlera, med inslag av träflis, kulturjord, sand och kol (kontexter 3227 & 3318). I husets nordvästra del, i linje med nordöstra långväggen, påfördes en drygt meterlång stenskonering (kontext 3315). Den kan ha tjänat som terrassering i anslutning till en ingång i huset.

Vid den ränna som avdelade husfas H i en nordvästlig och en sydöstlig del har fortsatt funnits en skillnad/rumsindelning (med möjlig innervägg) mellan husets södra och norra del. Däremot har själva rännan nu fyllts upp med ett träflislager som bör ha tillkommit vid husets renovering (3024), lager 3281/3291. Ett märkligt

fynd i lagret var ett stycke lågbränd lera beskriven som en "soltorkad tegelsten" (fnr 39614, *fig. 43*).

I norra delen av huset fanns spår av metallhantverk i form av ett utrakat lager bestående av kol- och sot med en lerfläck på toppen och en tunn sandlins i botten och fynd relaterade till metallhantverk (kontext 3280), samt ett utkastat asklager med brända ben och fynd relaterade till metallhantverk (kontext 3226).

I husets västnordvästra del fanns i övrigt ett yttäckande avsatt lager i form av ett kol- och sotblandat kulturjordslager (kontext 3111). I den nordnordvästra delen grävdes samma avsatta lager mer noggrant, och kunde då stratigrafiskt konstateras vara uppdelat på centimetertunna skikt, som delvis överlagrade varandra, bestående av (underst/äldst): "omrörda massor från äldre lager" (kontext 3376), ett brunt gödselblandat kulturjordslager med inslag av träflis, djurben och kol (kontext 3317), ett grått/brunt sandblandat kulturjordslager med inslag av träflis, lera, kol och sot (kontext 3316) och (överst/ynst) ett gråbrunt/grått sand- och lerblandat lager med fläckvisa inslag av gödselblandad kulturjord, samt kol och djurben (kontext 3314).

I husets södra del fanns ett avsatt lager bestående av ett svart/grått något sandblandat kulturjordslager, med inslag av kolbitar och sot (kontext 3279).

Söder om huset, mellan kortväggen och det söder därom belägna flätverksstaketet 3283/3284) har under husfasen ett tjockt, något grusblandat, fett kulturjordslager med bitvis rikligt inslag av gödsel och halm avsatts (kontext 3282).

Huset har slutligen brunnit. I norra delen fanns sporadiska brandlager bestående av lerkliningsblandad aska och sot (kontext 3225) respektive kol och sot (kontext 3313). Det förstnämnda lagret hade röd/ljusgrå färg, och tolkades som ett omrört bränt torvtak. Över husets södra del fanns ett gul/orange bränt sandlager med en underlagrande svart sot- och kollins (kontext 3132), och längs med gaveln i sydväst ett asklager (kontext 3335). Brandnivån tolkas som innehållande rester av ett bränt torvtak som täckt huset.

Husets funktion

Den uppdelning i två separata delar/rum som gällde under husfas H har fortsatt gälla under fas G.

Det finns spår som tyder på att en stående varptyngd vävstol nu funnits i husets södra del.

Figur 43. Den besynnerliga lerartefakten fnr 39614, en regelbundet formad kub röd lera – en lerdepå som bränts oavsiktligt?.

Till skillnad mot i fas H påträffades ingen tydlig härdlämning i husets södra del, men det avsatta kulturlagrets utseende kan möjligen indikera att en härd funnits. Ett mindre raseringslager (kontext 3131) med en ansamling av ett tiotal mindre stenar kan härröra från en härd. I det sammangrävda lagret 3152 påträffades också skörbrända stenar, som kan härröra från en raserad härd.

Fynden har en relativt stor variation. I konstruktionslagret (kontext 3281) påträffades en mindre järnhäkel till ett kärl (fnr 14929). I det avsatta kulturlagret (kontext 3279) påträffades bland annat spill från horn- och benhantverk, vävtyngdsfragment, keramikskärvar, en sländtrissa, en snörbit och råämnen av bärnsten.

I det avsatta kulturlagret direkt söder om huset påträffades bland annat en nålbindningsnål av ben och spill från horn- och benhantverk. Ett udda fynd utgjordes av en stenåldersartefakt i form av en "åskvigg", en spetsnackig mejsel i flinta (fnr 14918).

Sammanfattningsvis kan husets södra del ha använts för vävning och textilhantverk. Liksom i den föregående fasen kan man även ha ägnat sig åt horn/benhantverk här. Här kan även ha funnits en härd för matlagning. Att matlagning skett i huset stöds av analyserade jordprover (Heimdahl 2020).

I den norra delen av huset fanns omfattande spår av metallhantverk i form av degelfragment, flera fragment av kapell, eller skärvar, från avdrivning/analys av silver eller guld (jfr Söderberg 2011), delar av smältkylor från viktillverkning (fnr 44798 och 46608, jfr Söderberg 2011 & 2014)

Figur 44. GlaspärLAN fnr 14989, 800-tal. PärLANs cylinderdiameter har varit ca en centimeter.

och lödförpackningar, troligen från sammanlödning av bultlås ("brasförpackningar" från lödning genom s.k. brasning, jfr Jakobsson Holback 1999; Gustafsson 2005; Söderberg 2014), gjutformsfragment, metallklipp m.m. Här påträffades också en hel barrgjutform i sandsten (fnr 42595). Utifrån spåren har hantverk skett i kopparlegering, järn och kanske även guld. Av verktyg påträffades bland annat en välbevarad tång med trähandtag (fnr 15187), en möjlig fil och en kniv samt skiferbrynen.

Det fanns också lämningar av ben/hornhantverk. Det som tillverkats har varit sammansatta enkelkammar. Spår av andra aktiviteter utgjordes av en synål och en fiskekrok (fnr 40063). Här påträffades också ett kort järnredskap med t-format huvud (fnr 40017).

Ett par fynd av glasföremål gjordes: dels ett fragment av spegelglas (fnr 14987), dels en skärva av en glasbägare med påsmält glastråd (fnr 14988).

Andra anmärkningsvärda fynd utgjordes av ena änden av en ornerad baltisk armbygel av koppar, kanske klippt för att smältas ned (fnr 14955), låsdelar av järn (fnr 39876), en pilspets av järn (fnr 14953), ett litet ringspänne i brons med upprullade ändar (fnr 14975), ett sytt "näverfodral" med ristad dekor – föremålstypen är preliminärt tolkad som flöte (fnr 14984, jfr fig. 31 och Edberg 2012 & 2015) – samt råämnen av bärnsten.

Norra delen av huset har sammanfattningsvis präglats av metallhantverk. Här har emellertid även skett kamtillverkning, som möjligen var begränsad till ett kortare skede; majoriteten av hantverksspillet påträffades i lager 3316. I samma lager påträffades även ett äldre föremål än fasen, en glaspärLA (fnr 14989, fig. 44) som snarast kan dateras till mitten eller andra hälften av 800-talet (Johan Callmer, muntlig uppgift).

Prover

Jordprov: delar av jordprover 1454, 1455 och 1471 har analyserats 2020 11 17 av Jens Heimdahl (Heimdahl 2020).

C14-prov: från makrofossilprov ur lager 3132, Ua-67851 (bilaga 5).

Källkritiska aspekter

För källkritik avseende hus H/G, se bilaga 6.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
Destruktion		
3335	Hårdlager	Ett grå/vitt rent asklager.
3313	Brandlager	Kontext nr 3313 bestod av ett 0,005–0,01 meter tjockt svart kol- och sotlager. Homogent.
3225	Brandlager	Ett 0,005–0,01 meter tjockt rött/ljusgrått silt- och lerkliningsblandat ask- och sotlager. Lagret var endast fläckvis förekommande. Heterogent.
3132	Brandlager	Ett 0,01–0,04 meter tjockt gul/orange bränt sandlager. Det fanns dock en tunn (<0,001 meter) svart sot- och kollins som underlagrade sanden. Både kollinsen och sanden grävdes som kontext 3132. Båda lagren var homogena.
Brukning		
3376	Avsatt?	Saknar egentlig beskrivning; tolkades som "omrörda massor från äldre lager (troligen 3318 och 3320)" vilket talar för ett heterogent lager, möjligen med innehåll av lera, organiskt material, kol, sand och träflis.

Tabellen fortsätter på nästa sida

3317	Avsatt	Ett brunt gödselblandat kulturjordslager med inslag av träflis, djurben och kol. Lagret var heterogent (utbredningen i ruta J–L 15 var osäker).
3316	Avsatt	Ett grått/brunt sandblandat kulturjordslager med inslag av träflis, lera, kol och sot. Lagret var heterogent med diffus kontaktyta.
3314	Avsatt	Ett gråbrunt/grått sand- och lerblandat lager med fläckvisa inslag av gödselblandad kulturjord, samt kol och djurben.
3287	Stolphål/värvstol?	Två stycken stolp-/störbottnar vilka var 0,08–0,12 meter i diameter.
3282	Avsatt	Ett 0,03–0,08 meter tjockt brunt/grått något grusblandat fett kulturjordslager med bitvis rikligt inslag av gödsel och halm. Homogent.
3280	Metallhantverk /utkast	Ett 0,02 meter tjockt blågrått/svartblått kol- sotlager med en lerfläck (0,001–0,002 meter) på toppen och en tunn sandlins (0,001–0,002 meter) i botten. Flera fynd av järn i kol- och sotlagret. Mycket kompakt lager.
3279	Avsatt	Ett 0,04–0,06 meter tjockt svart/grått något sandblandat kulturjordslager med inslag av kolbitar och sot på toppen (rest av brand=3132). Mot söder (ca 0,20–0,40 meter söder om D-linjen) övergick lagret till att bestå av kulturjordsblandad silt. Lagret var lätt och luftigt. Homogent.
3226	Metallhantverk /utkast	Ett 0,05 meter tjockt ljus grått asklager med brända ben. Lagret var kompakt och hade distinkt kontaktyta.
3131	Härdrasering?	Kulturjordsblandad rasering bestående av en ansamling av ett tiotal stenar med 0,1 meters diameter.
3111	Avsatt	Kontext nr 3111 bestod av ett 0,0–0,05 meter tjockt grå/svart kol- och sotblandat kulturjordslager. Lagret var kompakt och homogent. Främst distinkt kontaktyta (västra delen av lagret) men bitvis diffus.
Konstruktion		
3489	Stolphål	Lerblandad kulturjord i en grop med 0,3 meters diameter med plan botten.
3354	Lergolv	Mycket sporadiska och tunna (<0,005 meter) grå rena lerfläckar ovanpå ett träflislager (3281).
3318=3319	Lergolv	Kontext nr 3318 bestod av blå/grå lera med fläckar av kol, sand och träflis. Lagret sammangrävdes med 3319. Heterogent.
3315	Stenkonstruktion	Tre stycken stenar som var 0,20–0,30x0,25–0,45 meter. Stenarna var placerade i en NV–SO rad.
3291	Byggnationslager	Ett 0,02 meter tjockt träflislager med träflis och träbitar som dominerande inslag.
3287	Stolpe	Bränd stolprest, 0,16 meter i diameter.
3281	Byggnationslager	Ett 0,02–0,06 meter tjockt svart/grått mycket organiskt träflislager med träbitar och träpinnar. Lagret var luftigt och homogent.
3227	Lergolv	Blå/grå fläckar av lera med inslag av kulturjord, träflis och kol. Heterogent.
3154	Byggnationslager /fyllning	Ett 0,3 meter tjockt rött/brunt/grått rent gruslager, dock med ett 60-tal rundade stenar mot botten av lagret. Under stenarna fanns också grus. Lagret kan alltså egentligen uppdelas på tre nivåer: grus, sten, grus. Fyndtomt, homogent och luftigt. Fyllning i 3153.
3153	Ränna	En 2,5x0,5x0,6 meter stor oval grop/ränna med lodrätt grävda kanter (i den NO delen var dock lutningen 70–80°). Gropen var i stort planbottnad.
3024	Byggnationslager /fyllning	Ett 0,04–0,12 meter tjockt, utpräglat träflislager med enstaka djurben. Tjockleken på lagret var som störst i nedgrävning 3477.

Tabell 25. Kontexter tillhörande hus H/G, bruksfas G.

Passage 3

Grupp 22

Passage 3

Konstruktionstyp: dike

Funktion: dränerings- och tomtdike

Storlek: 0,2–0,9 m brett, 0,1–0,3 m djupt

Ett grävt dike mellan tomterna II och III.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3408	Dike	En över åtta meter lång nedgrävning som var 0,20 meter bred när den var som smalast och 0,90 meter bred när den var som bredast. Fortsätter mot sydöst, utanför undersökningsområdet. Den SV nedgrävningskanten är mer distinkt än den NÖ nedgrävningskanten. Den NÖ nedgrävningskanten var sluttande medan den SV nedgrävningskanten var lodrät.

Tabell 26. Kontexter tillhörande grupp 22 i passage 3.

Grupp 72

Passage 3

Typ: avsatta lager

Funktion: passagelager

Det äldsta avsatta lagret i tomt diket (grupp 22).

Lagret var omgrävt. Fynden var få, här märks en bennål (fnr 14985), vävtyngdsfragment, ett bryne och litet läderspill.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3407	Kulturlagerslager	Ett 0,2 meter tjockt brunt heterogent lager med inslag av gödsel, träflis och djurben. Djurbenen står vertikalt i lagret vilket tyder på att lagret är omgrävt.

Tabell 27. Kontexter tillhörande grupp 72.

S5

(Tomt II och Passage 3)

Konstruktionstyp: flätverksstaket

Funktion: tomtavgränsning

Rester av två flätverksstaket som löpt parallellt i NV–SÖ riktning. Kontext 3266 tolkas tillsammans med vidjorna 3439 utgöra resterna av ett kraftigt flätverkstaket som byggs efter det att tomt diket (grupp 22) är grävt, men innan några

lager hinner avsättas i diket. Flätverksstaket, som gått mitt i dikesbotten, tolkas ha markerat gränsen mellan tomt II och tomt III.

Kontext 3267 tolkas tillsammans med vidjorna 3268 utgöra resterna av ett flätverksstaket som byggts direkt efter det att tomt diket (grupp 22) är grävt. Flätverkstaketet har löpt i dikets sydvästra kant och tolkas ha utgjort en begränsning mellan hus H/G och diket.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3266	Störrar	Trettio störbottnar i en NV–SÖ rad mitt i diket (grupp 22). Störarna var ca 0,10 meter tjocka och de hade en bevarad längd på upp till 0,5 meter.
3267	Vidjor	Fragmentariskt bevarade vidjor som ingår i ett flätverksstaket tillsammans med störrarna 3268.
3268	Störrar	Tio pinn-/störbottnar med 0,03 meters diameter som stod i en NV–SÖ rad.
3439	Vidjor	Fragmentariska spår av vidjor som bildat flätverket i ett staket.

Tabell 28. Kontexter tillhörande staketet S5.

Tomt III

Grupp 23

(Tomt III)

Typ: utomhuslager och störar

Spår av utomhusaktiviteter. Förekomst av gödsel talar för djurhållning. Störarna kan delvis vara spår av staket/hägnader. Ett sandlager kan möjligen ha tillkommit/påförts i samband med dikesgrävningen (grupp 22). I lagren fanns några vävtyngdsfragment, hasselnötsskal, spill efter hornhantverk, en nålbindningsnål av ben (fnr 14911), en svarvad träplatta eller ram lik tidigare nämnda fnr 16228 (fnr 14908, *fig. 12*) och en smältkula från viktillverkning (fnr 41457).

Figur 45. Den svarvade träplattan eller ramen, fnr 14908, med en järnkrok monterad upptill i bild.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3310	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, mörkbrunt kulturjordslager med inslag av gödsel, träflis i form av stickor och huggspån, halm, träkol och sot.
3312	Lera	Flertalet fläckar av blågrå påförd lera. Leran var uppblandad med ljusgul sand. Det fanns också en viss inblandning av träflis.
3366	Träflislager	Ett 0,05–0,20 meter tjockt, brunt lager med stort inslag av träflis och gödsel. Homogent och kompakt.
3382	Pinnar och störar	24 stycken pinnar/störar och pinnhål/störhål med 0,02–0,07 meters diameter. De med bevarat trä i var samtliga obrända (Fem stycken med trärester, 19 stycken utan trärester)
3387	Stolphål?	En grop, 0,35 meter i diameter och 0,45 meter djupt. Nedgrävningen var närmast rund med raka kanter.
3388	Fyllning	Gråsvart fyllning av sand med inslag av lerklumpar och kulturjord. Fyllning av 3387.
3389	Gödsellager	Ett 0,01 meter tjockt, brunsvart kulturjordslager med innehåll av gödsel samt träflis i form av stickor, vidjestumpar och huggspån. Lagret var homogent och kompakt.
3390	Härdlager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, svart sotblandat kulturjordslager med inslag av träflis. Lagret var kompakt.
3422	Sandlager	Ett 0,08 meter tjockt, grått lager bestående av finkornig sand med ett litet inslag av kol och kulturjord. Lagret var kompakt och homogent och kontaktytan mot underliggande lager var distinkt.

Tabell 29. Kontexter tillhörande grupp 23.

Fas 4, ca 990–1000

Den planerade stadsplanen, med tomtparceller på ömse sida om en huvudgata, konsoliderades i fas 4. En träbro uppfördes (grupp 76, *fig. 7 & 49*) över det breda dike som passage 2 utgjort (fas 3, grupp 16). Att bron uppförts visar att det breda tomt diket har sträckt sig tvärs under den längsgående gatans (nuvarande Stora gatan) sträckning och rimligen fortsatt på den motsatta sidan av denna. Förekomsten av bron är det äldsta belägg för Stora gatans existens som kunde konstateras vid undersökningen. Bron har byggts efter att hus H/G upphört. Uppförandet av bron indikerar att Stora gatan i sin nuvarande sträckning har tillkommit sekundärt i ett något senare skede i den planlagda stadens historia, först efter att hus H/G i faserna 2 och 3 upphört (jfr diskussion hos Tesch 2007d:88ff).

I det breda diket, passage 2, tillkom under fasen påförda avfallslager och avsatta lager med innehåll av gödsel. Det fanns inga spår av att broläggningar eller andra typer av gångtytor. Förhållandet indikerar att diket, utöver att tjäna för dränering, kan ha använts för att slänga avfall i, och att djur kan ha hållits här. Kort efter att bron över diket uppförts har den sydvästra dikeskanten stensatts och därmed skapat en terrass för bebyggelsen på tomt I (grupp 84).

På tomt I på ytan närmast Stora Gatan uppfördes ett hus med väggar i flätverksteknik, hus I. Hus I kan ha tjänat både som verkstad och bostad. Åt söder har en bred ränna anlagts för att dränera husmiljön (grupp 11).

Längre söderut på tomt I tillkom något senare, på ytan för det äldre hus A, en mera oklar huskonstruktion, hus B. Huset har möjligen använts som vävstuga och kan ha varit försett med en hörnhärd.

Vid fasens inledning har hela tomt II utgjort en utomhusyta. Den nordvästra delen av tomt II:1 har fortsatt utgöra en utomhusyta fasen igenom, där bland annat hantverk kan ha bedrivits.

Längre åt sydöst på tomt II har ett hus byggts med väggar i flätverksteknik, hus O. Huset har haft en ugn med kapp i sin nordöstra del, uppförd av sten och lera. Huset har existerat länge innan det förstörts i en brand först under fas 6. I raseringslagren efter ugnen fanns stora mängder brända vävtyngder, indikerande att en vävstol stått nära ugnen.

Närmast schaktväggen, längst i sydöst på tomt II, fanns lämningar av ytterligare ett möjligt hus, hus J.

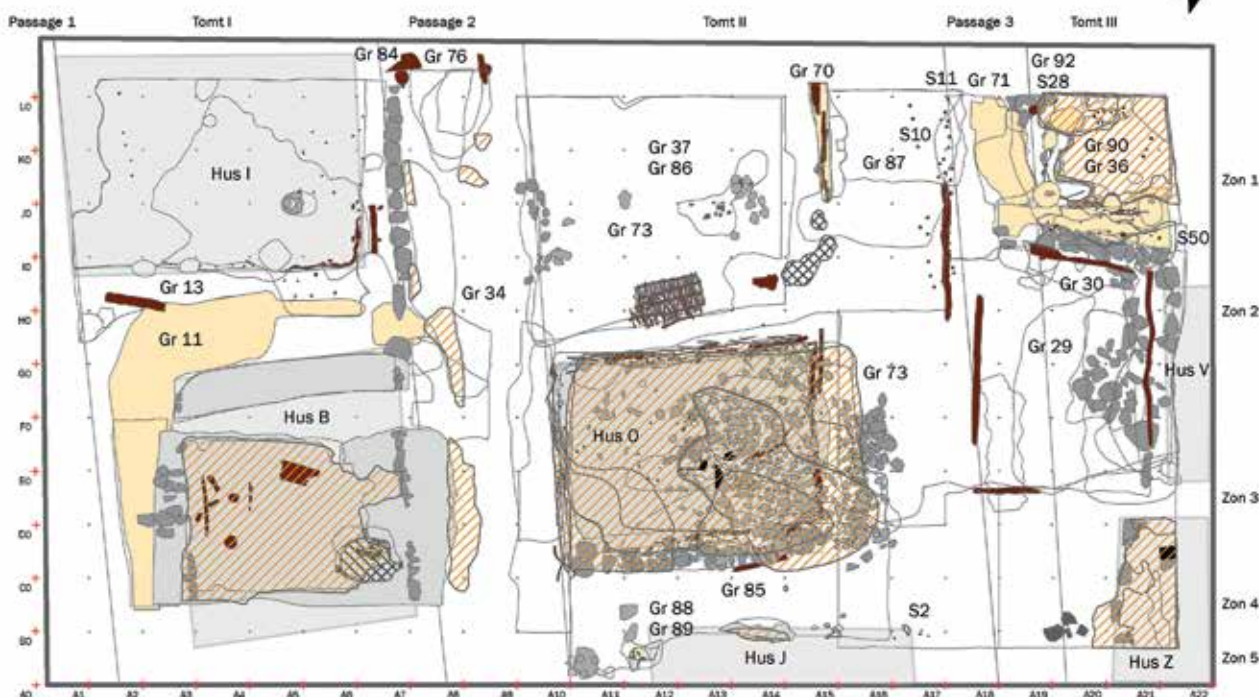
Kring ytan för den blivande passage 3 anlades en större öppen yta, ett brett gårdstun som innefattat en del av både tomt II (del av II:2–II:4) och troligen en lika stor del av tomt III (III:2–III:4). Ytan har haft en storlek på minst 6 meter i SV–NÖ riktning och 7 meter i NV–SÖ riktning. I anläggningsskedet har stenfundament lagts ut (del av grupp 73, grupp 30). Över dessa fanns spår av att kavelbroar anlagts. Lagren inom ytan visade delvis anlagda dränerande gångtytor i form av barklager och träflislager. I övrigt fanns inom ytan avsatta/påförda lager med innehåll av bland annat gödsel, som kan indikera djurhållning (samtliga lager och kavelbrofundament är förda till grupp 29).

Samtidigt med att den öppna ytan anlades grävdes ett kraftigt dike i L-form kring tomt III:1 (grupp 71). Diket har täckt hela bredden för den blivande passage 3. Syftet med diket förefaller att ha varit att avgränsa tomt III:1. En andra avgränsning av ytan har skett i form av anlagda gropar och ett stolphål i dikeskanten (grupp 92). I nedgrävningarna fanns uppenbart medvetna föremålsdepositioner, vilket indikerar att de haft rituell/juridisk betydelse. En tredje avgränsning av ytan utgjordes av ett flätverksstaket med stenrad (S28) som gått i linje med diket och groparna. Ytan innanför staketet verkar ha utgjort en aktivitetsyta utomhus (grupp 90). Hur den använts är oklart. När ytan är i bruk har det äldre diket (grupp 71) varit igenlagt.

Förbindelsen från den öppna ytan mot nordväst verkar i initialskedet, då diket (grupp 71) täckt den blivande passage 3, har gått över tomt II. I den nordöstra delen av tomt II:1 grävdes ett nordvästligt/sydöstligt smalt och djupt dike (grupp 70). Nordöst om diket kan denna äldsta förbindelse mot Stora gatan ha funnits (del av grupp 87). Efter att diket (grupp 71) har igenlagts har passage 3 fått sin definitiva sträckning, och även brolagts. Mellan passagen och tomt II:1 anlades då staket (S10, S11).

Mot sydöst har den öppna ytan uppenbarligen tagit slut nära schaktväggen. Rester av ett SV–NÖ staket (S2) har här avgränsat ytan från tomt II. En passage från den öppna ytan mot sydöst,

Fas 4

Figur 46. Grupper och konstruktioner tillhörande fas 4.

som redan initialt motsvarade passage 3:s sträckning, har vidtagit nordost om staketets avslutning. Att en passage funnits här redan från det att det äldre tomtdiket (grupp 22) igenfyllts visas av profilritningen av den sydöstra profilen.

Utöver stenfundamentet (del av grupp 73) visar hus O:s nordöstra kortvägg på den öppna ytans avgränsning mot tomt II i sydväst. Längre mot nordost kan, utöver stenfundamentet (grupp 30), syllstenen för det troliga hus Z visa den vida

öppna ytans begränsning mot tomt III, och norr därom den eventuella syllstenen för hus V. Längst i norr har staket (S50) funnits mellan den öppna ytan och den välvgränsade aktivitetssytan nordväst därom på tomt III:1.

Avseende hantverk visar fasen upp undersökningens största volymer föremål registrerade under sakordet vävtyngd, med drygt femton kilo registrerade. Vi finner också en första topp bennålar, av vilka arton stycken registrerats i fasen.

Tomt I

Hus I

Tomt I:1

Konstruktionstyp: flätverk

Funktion: flerfunktionshus

Storlek: >3,5x4,5 meter

Hus I tolkas som ett flätverkshus byggt direkt på marken utan syll. Byggnaden tolkades delvis ha sträckt sig utanför undersökningsområdet. Vägarna bestod av jordgrävda pinnar med klinade vidjor. I byggnadens sydöstra hörn fanns rester efter en cirka 0,2 meter stor stolpe som kan ha varit en del i takkonstruktionen. Ett flertal jord-

satta pinnar kan vara spår efter rumsindelning av huset. Strax utanför väggen i sydöstra delen fanns spår av en konstruktion med oklar funktion, men som tolkats vara en del av huskonstruktionen.

Golvet bestod av cirka 0,10 meter tjock påförd lera. Inom hela byggnaden och delvis utanför i dess sydvästra hörn, fanns ett cirka 0,01 meter tjockt avsatt lager som tolkats vara från husets brukningstid. Möjligen kan lagrets utbredning i sydväst vara spår efter en ingång, här saknas även flätverkswäggen.

Byggnaden har brunnit och över hela konstruktionen fanns ett gult sandigt lager som innehöll bränd lera i form av lerklining. Detta lager har tolkats som brända rester efter ett torvtak

samt brända flätverksväggar. Strax sydväst om byggnaden fanns rester av en träplanka samt stenar, som tolkats vara del av husets raseringslag.

Från golvlager samt det brända raseringslagret tillvaratogs enstaka skärivor keramik i form av A-gods, bland annat delar av en oljelampa, en slank lancettformad pilspets med tånge (fnr 14967), flera fragment av sammansatt enkelkam, en smidd hänkel av järn till en hink eller ett lagg-

kärl (fnr 15405, *fig. 47*), ett näverlock (fnr 14877) enstaka odefinierade järnföremål samt spår efter metallhantverk, i form av fragment av en degel, en skärvel (fnr 41272, felaktigt registrerad som smältkula) samt slag. Sammantaget visar fynden att huset kan tolkas som ett hantverkshus eller ett flerfunktionshus som både fungerat som verkstad och bostad.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3300	Stolphål	0,5–0,6 meter, plan botten med stenskoning.
3340	Brandlager	Gult, sandigt lager, mycket tunt i västra delen där det mest bestod av träkol, i den östra delen något tjockare.
3341	Kulturlager	Avsatt, cirka 0,01 meter tunt, brunt, relativt homogent och organiskt lager. Distinkta kontaktytor.
3342	Pinnar	Vertikalt nedslagna pinnar, cirka 0,03 meter i diameter. Pinnarna var framförallt bevarade längs med den NÖ och SÖ delen av huset. En del pinnar inne i huset har också tagits med i denna kontext och kan ha fungerat som rumsindelning.
3343	Lergolv	Cirka 0,10 meter tjockt, grått mot gulgrönt, homogent, sandigt lager med en del lerfläckar. Lagret tunnade ut mot de NV delarna till 0,01 meter tjockt. Distinkta kontaktytor.
3463	Raseringslager	En dåligt bevarad plank, cirka 1,20x0,20 meter stor och två större stenar, 0,50x0,30 meter i diameter. Plankan och stenarna hade ingen ordnad struktur.
3534	Vidjor	Tunna, dåligt bevarade vidjor, endast bevarade i den SO delen av huset. Resten av vidjorna var borttagna, troligtvis inte förmultnade. Inga spår efter liggande eller raserade vidjor.
3535	Planka	En plank med dimensionerna 1, x0,15 meter i NV–SO riktning. Plankan var dåligt bevarad och bildar tillsammans med kontext nr 3536 en konstruktion med oklar funktion.
3536	Stolpe	Två mycket dåligt bevarade stolpar, cirka 0,10 meter i diameter och kluvna. Bildar tillsammans med kontext nr 3535 en konstruktion med oklar funktion.

Tabell 30. Kontexter tillhörande hus I.

Figur 47. Den smidda järnhänkeln fnr 15405 från hus I, 24,5 cm vid.

Grupp 11**Tomt I:2-3****Konstruktionstyp: ränna****Funktion: dränerande****Storlek: längd >8,5 meter lång,****0,5–1 meter bred, 0,1–0,2 meter djup**

En huvudsakligen bred och flack L-formig ränna. Dock smalare i nordöstra änden och i sydost. De nordöstra och sydöstra kanterna var också till

stor del lodräta. Rännan anslöt nära den sydöstra sidan av hus I, och ledde sedan mot sydost. Rännan fortsatte här utanför undersökningsområdet. Rännan tolkas ha fungerat dränerande.

Rännan har troligen inte existerat länge. I dess sydöstra del var rännan uppfylld med ett lager som bör ha tillkommit relativt snart efter att den grävdes. Hus B har tillkommit efter detta. Inga fynd gjordes i lagren.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3451	Kulturjordslager	Ett brunt kulturjordslager med grovt innehåll och låg nedbrytningsgrad. Lagret innehöll ben, träflis och gödsel. Fyllning i SÖ delen av 3461.
3461	Nedgrävning	En nedgrävning som hade formen av ett upp- och nedvänt L. Bredden i den södra delen var 1 meter och i den norra 0,5 meter. Kontexten saknar shapefil, motsvarar kontext 3475.
3475	Nedgrävning	Kontexten saknar beskrivning, motsvarar kontext 3461.

Tabell 31. Kontexter tillhörande grupp 11.

Grupp 13**Tomt I:2****Lagertyp: utomhuslager**

Ett utomhusavsatt lager sydost om hus I. Fynden utgjordes av ett fragment A-keramik, ett vävtyngdsfragment och ett bryne.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3367	Kulturjordslager	Ett 0,05 meter tjockt, gråbrunt, sandigt och organiskt k-jordslager. Lagret innehöll en del förmultnat träflis, växtdelar och enstaka djurben. Lagret var ganska melerat men det hade en horisontalstratigrafi.

Tabell 32. Kontext tillhörande grupp 13.

Grupp 32**Tomt I:3****Konstruktionstyp: stolphål****Funktion: oklar**

Tre stolphål utan bevarat trä. Kan vara spår av en eller flera konstruktioner relaterade till hus A eller hus B.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3357	Stolphål	Ett stolphål som var 0,27 meter djupt, 0,10 meter i diameter och hade plan botten.
3358	Stolphål	Ett stolphål som var 0,27 meter djupt och 0,20 meter i diameter.
3359	Stolphål	Ett stolphål som var 0,17 meter djupt och 0,22–0,34 meter i diameter. Shapefilen är felaktigt koordinatsatt.

Tabell 33. Kontexter tillhörande grupp 32.

Grupp 84**Tomt I:1–2****Konstruktionstyp: stenrad****Funktion: terrassmur****Storlek: >6 meter lång**

En NV–SÖ stenrad bestående av större och troligen tuktade stenar, som var tätt lagda. Stenraden har fortsatt utanför undersökningsområdet mot nordväst.

Konstruktionen tolkas som en terrassmur som uppförts i kanten mellan tomt I och tomt diket (grupp 16) i syfte att skapa en stabil yta för husbyggnation. Minst en sten i raden har även fungerat som skoning för en brostolpe (se grupp 76).

Eftersom stenraden har en direkt förlängning i den stenrad som tolkas sammanhöra med hus B är det möjligt att den även utgjort en gränsmarkering mellan tomt II och passagen.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3379	Stenkonstruktion	Ett 10-tal stora, kantställda stenar som bildade en ”mur”/terrassering av tomt I:1. Stenarnas storlek varierade mellan 0,30–0,60 meter i diameter. De flesta stenarna verkade mer eller mindre tuktade och var relativt fyrkantiga. Topparna på en del stenar var skörbrända, troligtvis efter att de blivit utsatta för en eller flera bränder.

Tabell 34. Kontext tillhörande grupp 84.

Hus B**Tomt I:3****Konstruktionstyp: hörnhärdshus på syllsten****Funktion: bostadshus****Storlek: ca >4,5x4 meter**

Tolkas som lämningar av ett hus byggt på syllsten. Syllstenen bestod av två rader, bevarade i ca 4 meter, bestående av ca 0,10–0,25 jämnstora stenar. I västra delen fanns ett flertal stenar vilka tolkats som raserade rester efter syllstensraden. Byggnaden har fortsatt mot SÖ, utanför undersökningsområdet.

De tolkade lämningarna av huset har gått ut över den äldre rännan till sydväst (grupp 11) vilket visar att det tillkommit först efter att rännan tagits ur bruk och fyllts upp.

Det är notabelt att den antagna nordöstra syllstensraden, som består av en dubbel stenrad, ansluter direkt till den NV därom befintliga terrasseringen (grupp 84). En möjlighet är därför att stenraden också kan ha anlagts för att fungera som en terrassering/förstärkning av dikeskanten. Stenraden har då även markerat gränsen mellan den bebyggda delen av tomt I och passage 2.

Det fanns inga rester efter husets takkonstruktion. Golvet bestod av påförd lera. Inom hela byggnaden fanns ett avsatt lager som tolkats vara från husets brukningstid. I husets SÖ hörn fanns

rester efter en härdkonstruktion, kanske en hörnhärd men vi vet inte säker om den legat vid husets hörn då huset grävts av just här. Denna bestod av ett lager av vit, tjock aska på ett lager av bränd lera. I den NV delen av lagret fanns spår efter ett par större stenar. Under den brända leran fanns små stenar.

Rester efter ett par jordgrävda stolpar som påträffades i husets västra del kan vara spår efter en vävstol. Avståndet mellan de två stolphålen var ca 0,8 meter och de var 0,08 respektive 0,44 meter djupa. I området kring stolphålen påträffades brända trärester, bland annat ett föremål bestående av en hårt bränd träbit, ca 21 cm lång, i två delar. I träbiten finns tre borrarhål. Detta skulle kunna vara rester efter en ram till en stående vävstol (fnr 14925, *fig. 48*). Fynden var i övrigt relativt fåtaliga, där fanns keramik typ A, bränd lera, litet hornspill och en bennål (fnr 14920). Från avsatta golvlager i huset tillvaratogs bränd lera som kan vara rester efter vävtyngder samt en obränd komplett vävtyngd.

Byggnaden har brunnit helt eller delvis och inom delar av konstruktionen fanns ett gult mot gulbrunt sandigt lager som innehöll träkol och aska och som tolkats som rester efter ett bränt torvtak. Brandlagret har spridits ut i passage 2 (kontext 1777).

Figur 48. Det möjliga vävstolsfragmentet fnr 14925 från hus B.

Kontext ID	Lagertyp	Beskrivning
1777	Brandlager	Ett tunt, gulorange brandlager. Lagret täckte bara fläckvis ytan, men har grävts som samma kontext.
3355	Brandlager	Gul mot gulbrunt, sandigt lager. Lagret innehöll träkol och aska. Mycket träkol i rutorna C–E 3.
3356	Lergolv	Grå, något sandig lera.
3384	Lergolv	Grå, något sandig lera.
3386	Kulturlager	Avsatt kulturlager, ca 0,01–0,02 m tjockt.
3403	Stolphål	Stolphål, ca 0,20 meter stort i diameter och 0,08 meter djupt med plan botten. Fyllningen utgjordes av kulturlager, stenar och sand samt trärester.
3405	Stolphål	Stolphål, ca 0,25 meter i diameter och 0,44 meter djupt. Fyllningen utgjordes av lerig kulturlager med trärester.
3406	Härdlager	Ett lager av vit, tjock aska på ett lager av bränd lera. I den NV delen av lagret fanns spår efter ett par större stenar. Under den brända leran fanns små stenar i botten.
3429	Raseringslager	Ett antal stenar 0,2–0,3 meter stora. Stenarna låg utan inbördes ordning.
3538	Syllsten	Två rader stenar i NV–SO riktning. Stenarna var jämnstora, 0,10–0,25 meter.

Tabell 35. Kontexter tillhörande hus B.

Passage 2

Grupp 34

Passage 2

Lagertyp: passagelager

Lager avsatta och påförda i diket grupp 16. Ett byggnationslager (kontext 3199) i gruppens botten, invid den nordvästra schaktbegränsningen, tolkas ha tillkommit då bron över den nyanlagda stora gatan (grupp 76) uppförs.

En fylld nedgrävning (kontexter 3380/3202) som fanns i diket SV kant tolkas som en avfalls-

grop. Den har tillkommit och fyllts innan stenterrassen (grupp 84) byggts.

I övrigt utgörs gruppen av påförda skräplager och avsatta lager med innehåll av gödsel. Förhållandet indikerar att diket, utöver att tjäna för dränering, kan ha använts för att slänga avfall i, och att djur kan ha hållits här. Land fynden märks keramik typ A, litet hornspill, läderspill och två skodelar (fnr 14852 och 16460), några degelfragment, ässjefodring, brynen, vävtyngdsfragment, en ristad amulett av ett slipat gråsvart mineral (fnr 44794) och en bennål (fnr 14901).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3022	Gödsellager	Ett gulbrunt mycket fett och homogent gödsellager. Nästan inga fynd.
3023	Kulturlagerslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, brunt mot brunsvart, ganska fett men luckert och poröst lager med träbitar, träflis, lite träkol och en hel del djurben som ligger lite huller om buller. Känns omrört.
3093	Kulturlagerslager	Ett 0,08 meter tjockt, grådaskigt, lerigt och segt lager med fet konsistens och mycket organiskt material. Lagret innehöll en del medelstora, något skärviga stenar och en del brända träbitar.
3135	Gödsellager	Ett 0,01 meter tjockt, gult, brungult, gröngult, mycket kompakt, fett och homogent gödsellager. Lagret hade mycket få fynd.
3173	Hantverksavfall	Ett 0,005 meter tjockt kollager som mest bestod av kol, enstaka benbitar och metallspill.
3199	Träflislager	Ett 0,03 meter tjockt lager med nästan enbart kvadratisk format träflis. Mellan fliset fanns brun kulturlager.
3200	Kulturlagerslager	Ett 0,01–0,04 meter tjockt, brunt, ganska fett och kompakt lager med inslag av lite gödsel, mycket träflis och benbitar.
3201	Gödsellager	Ett 0,02 meter tjockt, gult mot gulbrunt, organiskt och fett, mosigt gödsellager.
3202	Fyllning i nedgrävning	Ett gråbrunt, något sandigt, mycket poröst, fett och "blött" lager i en nedgrävning. Lagret innehöll många stora djurben och stenar mot botten.
3380	Nedgrävning	En oregelbundet formad nedgrävning med lodräta sidor och oregelbunden botten. Fylld med gödsellager 3202. Storleken var 1,00x0,80 meter.

Tabell 36. Kontexter tillhörande grupp 34 i passage 2.

Grupp 76

Passage 2

Konstruktionstyp: brokonstruktion av trä

Funktion: bro, gångyta

Storlek: >2 meter lång

Träbro i SV–NO riktning. Konstruktionen iaktogs i den NV schaktväggen och undersöktes endast till en mindre del. Den tolkas som bro för Stora gatan, över diket i passage 2 (grupp 16). Diket bör ha fortsatt norrut på motsatt sida om gatan. Bron är det äldsta belägg för Stora gatans existens som framkom vid undersökningen*. (fig. 7 s. 10 & fig. 49).

Prover

Ett dendroprov med provnummer 1668 från bron (grupp 76, kontext 3531) skall enligt brev ha insänt för analys till Nationalmuseum i Köpenhamn/Thomas Bartholin. Någon ytterligare information angående detta prov har inte spårats i samband med rapportarbetet.

Källkritiska aspekter

Bron identifierades och dokumenterades först vid fältundersökningens slutskede och har tidigare därför ej inordnats stratigrafiskt i matrisen. Utifrån dokumentationen av nordvästra profilen kan brons stolpar bestämmas ha upprättats efter att kontext 3174 (grupp 24) tillkommit, och före det att lager 3199 (grupp 34) avsätts. Den framgrävda sydvästra stolpen var skodd med sten, där de understa stenarna var anlagda på nivån över kontext 3174. En av skoningsstenarna ingår i terrassmuren (grupp 84). Lager 3199 (grupp 34) utgör ett konstruktionslager för bron.

Not

*Den ursprungliga "stora gatan" var sannolikt bara drygt 2 meter bred (Runer 2001:17, 26; Wikström 2002:7f). Vid en undersökning i Stora gatan 1988 i korsningen till Gröna gränd, ca sju meter sydväst om brokonstruktionen, har det

Figur 49.
En del av
brokonstruktionen
grupp 76
framrensad ur
profilen, med
stolpe och och
ett litet stycke ur
broläggningen
synlig längst till
höger.

äldsta spåret av Stora gatan antagits vara ett Ö–V dike (planritat skikt XII i schakt III; Wikström 2002: 8) som var beläget ungefär mitt i Stora gatans nuvarande bredd. Inga spår av gatan fanns sydöst om detta dike, viktet indikerar att diket löpt längs gatans södra (sydöstra) sida. Därmed kan kanten på den äldsta gatan antas ha löpt drygt två meter längre mot norr (nordväst) än idag, och alltså även drygt två meter norr (nordväst) om begränsningen för undersökningsområdet i kvarteret Professorn. Det indikerar att bron

kan ha varit betydligt bredare än gatan.

Enligt profilritningen från grävningen 1988 förefaller det Ö–V diket ha grävts igenom ett ca 0,3 m tjocka skikt 9, som bestod av gödsel, lera, träflis och plankrester (Mikael Karlsson profilritning nr 6, schakt III). Först därunder fanns den naturliga undergrunden. Förhållandet kan stödja att Stora gatan har tillkommit sekundärt, ett litet stycke in i stadens historia (se diskussion hos Tesch 2007d:88ff). Skikt 9 motsvarar då de aktiviteter som skett på platsen innan gatan anlades.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3531	Träkonstruktion	Välbevarad brokonstruktion i SV–NÖ riktning, ledande över diket (grupp 16, passage 2). Brokonstruktionen iaktogs i den nordvästra profilen, och framtoogs och undersöktes bara till en mindre del. Byggt med grövre stolpar och horisontella gångplank löpande längs med brons riktning. Gångplanken bärs upp av underliggande bjälkar och fasthålls av överliggande bjälkar. Bjälkarna är sinnrikt tappade och dymlade till de bärande stolparna. Två stolpar hörande till bron iaktogs. Dessa var upprättade i respektive kant av diket (grupp 16). Den bäst dokumenterade stolpen (i SV) var ca 0,24 m i diameter, den andra stolpen (i NÖ) var ca 0,22 m i diameter. Den SÖ stolpen framgrävdes, och det kunde konstateras att den var 0,85 m lång och hade plan botten. Den var nedgrävd ca 0,3 m. Det delvis framtagna gångplanket, i anslutning till den SÖ stolpen, var ca 0,04 meter tjockt. Bredden har varit över 0,3 meter. Den bäst iaktagna bärande bjälken (i SV) hade rektangulärt tvärsnitt (0,1x0,06 m) och var satt på högkant genom ett hål i stolpen. I den genomstickande änden, som var avfasad, fanns en genomgående horisontell dymling för att låsa bjälken vid stolpen. Den överliggande bjälken här hade kvadratisk tvärsnitt med 0,05 m sida. Den var tappad in i ett hål i stolpen.

Tabell 37. Kontext i grupp 76 i passage 2.

Tomt II

Grupp 37

Tomt II:1

Lagertyp: utomhuslager

Funktion: utomhusyta på NV delen av tomt II.

Lagren tolkas bestå av satt och påförd, omgrävd eller bökad jord och avfall. Förekomsten av gödsel kan tyda på djurhållning. Gruppen har till-

kommit nära efter att hus H/G upphört. Den motsvarar nivån för grupp 85, längre åt sydöst på tomt II. Bland fynden märks A-keramik, litet läderspill, hornspill och delar till sammansatta enkelkammar samt en bärnstensring (fnr 14702) och en synål av järn (fnr 39716).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3115	Kulturlagerslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt rött/grått/brunt kulturlagersblandat gödsellager med rikligt av djurben. Flertalet av benen var ställda vertikalt. I ruta H 12 fanns linser av kol och sot.
3223	Planka	En plank, storlek 0,40x0,28x0,07 meter.

Tabell 38. Kontexter tillhörande grupp 37.

Grupp 70

Tomt II:1

Konstruktionstyp: dike

Funktion: dränerande och tomtgränsmarkerande

Storlek: >2 meter långt, 0,2–0,3 meter brett, 0,3 meter djupt

Ett NÖ–SV smalt dike. Diket fortsatte mot nordväst, utanför undersökningsområdet. Diket tolkas ha tillkommit för att markera gräns för den använda delen av tomt II:1 (sydväst om diket) och en öppning för passage 3 nordöst om diket (se grupp 87).

Diket har uppfyllts med avfall relativt snart efter att det grävts. Sannolikt skedde detta då öppningen mot passage 3 direkt nordost om diket har spelat ut sin roll efter att diket i nordost (kontext 3381, grupp 71) har lagts igen. Bland de få fynden märks ett kapell, eller skärvel, från ädelmetallhantering.

Källkritiska aspekter

Nedgrävningen identifierades vid fältundersökningen först i den naturliga undergrunden. Utifrån dokumenterade lagerutbredningar är det dock tydligt att den tillkommit nära efter att hus H/G upphört. I ritningen av NV profilen finns en större sten i fyllningen i diketets övre del, vilket gör stratigrafien otydlig. Det första lager som i profilen med säkerhet kan bestämmas överlagra en del av stenen, och därmed kan bestämmas vara yngre än diket/dikesnedgrävningen, är lager 3219 (grupp 87).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3449	Kulturlagerslager	Ett 0,25 meter tjockt brunt, fett ask- och kolblandat kulturlagerslager med inslag av träflis, träpinnar och sten.
3450	Dike	Dike, bredd 0,2–0,3 meter, längd över 2 meter. Enligt profilritning ca 0,3 meter djupt. Lodräta nedgrävningskanter och plan botten.

Tabell 39. Kontexter tillhörande grupp 70.

S10**Tomt II:1 NO****Konstruktionstyp: staket****Funktion: tomtavgränsning****Storlek: >3,5 meter långt**

Spår av ett NV/SÖ staket som varit i bruk samtidigt med den öppna ytan på tomt II:1 nordost (se grupp 87). Det har troligen varit ett flätverksstaket, och tolkas ha utgjort en gränsmarkering mellan tomt II och passage 3.

Relationen mellan flätverksstaket S10 och S11 som var parallellt beläget var svår att avgöra, men staketen tolkas ha avlöst varandra över tid. Båda staketen bör ha tillkommit efter att diket (grupp 71) återfyllts. Rimligen är S10 äldst, och samtida med den första kavelbron i passage 3 (se grupp 29)

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2899	Pinnar/Störar	Tio stycken pinnbottnar vilka var 0,04 meter i diameter. Pinnarna var placerade i en rad i NV-SO riktning.

Tabell 40. Kontexter tillhörande staketet S10.

S11**Tomt II:1 NO****Konstruktionstyp: staket****Funktion: tomtavgränsning****Storlek: >3,5 meter långt**

Spår av ett NV/SÖ staket som varit i bruk samtidigt med den öppna ytan på tomt II:1 nordost (se grupp 87). Det har troligen varit ett flätverksstaket och tolkas ha utgjort en gränsmarkering mellan tomt II och passage 3.

Relationen mellan flätverksstaket S11 och S10 (parallellt beläget) var svår att avgöra, men staketen tolkas ha avlöst varandra över tid. Båda staketen bör ha tillkommit efter att diket (grupp 71) återfyllts. Rimligen är S11 yngst, och har tillkommit efter att den första kavelbron i passage 3 tagits ur bruk (se grupp 29). Detta eftersom störrarna i S11 förefaller överlagra en träsyll (kontext 3308) tolkas ha ingått i kavelbron.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2898	Pinnar/Störar	Bottnar av 25 stycken pinnar/störar vilka var 0,04–0,06 meter i diameter. Pinnarna/störrarna var placerade i en rad i NV-SO riktning.

Tabell 41. Kontexter tillhörande staketet S11.

Grupp 86**Tomt II:1 SV****Lagertyp: utomhuslager**

Lagren är spår av aktiviteter som skett på den SV delen av tomt II:1, efter att diket (grupp 70) har grävts. Ett siltlager med skörbrända stenar och invidliggande hårdutkast tolkas som spår av en utomhushärd (3112, 3113, 3114). Förekomst av gödsel i ett yttäckande lager (3073) indikerar

djurhållning. Lagret var omrört/bökat och/eller delvis påfört. Bland fynden märks keramik typ A, hornspill, litet läderspill, vävtyngder och bränd lera, en lång hamrad bronsten (fnr 14570), en bennål (fnr 14794) och ett fragment av en skärvel från ädelmetallhantering.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3073	Gödsellager	Ett ljus brunt gödsellager med vertikalt ställda djurben, bark och träflis. Lagret var delvis kompakt och delvis poröst.
3112	Härdlager	Ett ljus grått/svart ask- och sotlager med brända ben, kolbitar och sand. Lagret var fläckvis förekommande och där det fanns var det kompakt. Härdutkast.
3113	Siltlager	Ett ljus grått ler- och sandblandat siltlager. Poröst. Påfört.
3114	Raseringslager	Ett 10-tal skärvida stenar som var <0,10–0,20 meter i diameter. Stenarna saknade synbar inbördes struktur.
3372	Raseringslager	16 stycken rundade stenar med måtten 0.10x0.20-0.30 meter lagda i en NV-SO riktning.

Tabell 42. Kontexter tillhörande grupp 86.

Grupp 85**Tomt II:2–4****Lagertyp: utomhuslager**

En utomhusyta på sydvästra delen av tomt II. Den tolkas bestått av avsatt och delvis påförd/omgrävd jord och avfall. Förekomst av gödsel kan tyda på djurhållning. Ytan har tillkommit strax

efter att hus H/G upphört. Den motsvarar nivå för grupp 37, längre åt nordväst på tomt II. Bland fynden märks A-keramik, vävtyngdsfragment, något läderspill och spill efter hornhantverk, bennålar (fnr 14720 och 14721), en islägg (fnr 14800) och ett fragment av en skärvel.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3052	Kulturjordslager (träflislager)	Ett 0,15 meter tjockt brunt främst träflisblandat men även något gödsel- och halmblandat (i ruta F–G 10) kulturjordslager. Inslag av sot, kol och fläckar av lera. Homogent, men bitvis även heterogent lager.
3188	Kulturjordslager	Ett rödbrunt fett kulturjordslager med inslag av träflis i form av stickor och huggspån. Även inslag av djurben. Lagret var kompakt.
3190	Kulturjordslager (träflislager)	Se kontext nr 3052.

Tabell 43. Kontexter tillhörande grupp 85.

Grupp 73**Tomt II:1–4****Konstruktionstyp: stenkonstruktioner****Funktion: varierande****Storlek: varierande**

Fyra stensamlingar och stenkonstruktioner på tomt II. Samtliga har tillkommit efter att hus H/G har upphört.

En större koncentration av sten (kontext 3157) har tillkommit invid nordöstra gaveln på hus O. Den tolkas ha anlagts för att fungera som fundament för en större kavelbrokonstruktion på den öppna ytan här (se även grupp 30). Fundamentet kan ha utgjort en undre nivå i konstruktionen B1 (se fas 5). Övriga ansamlingar/konstruktioner har oklar bakgrund.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3155	Utfyllnad?	Fyra stycken stenar i ett stråk i NO–SV riktning. Stenarna hade en diameter på 0,10–0,15 meter. Stenarna var skörbrända eller frostsprängda.
3156	Rasering?	Tre stycken stenar med 0,3–0,6 meters diameter. Saknade synlig struktur. Skärviga och rundade.
3157	Stenkonstruktion	Tjugofyra stycken stenar med 0,1–0,4 meter, lagda i NV–SO riktning. Stenmaterialet utgjordes av kantiga stenar och var tätt placerade.
3224	Rasering?	Fjorton stenar med 0,15–0,30 meters diameter.

Tabell 44. Kontexter tillhörande grupp 85.

Hus O

Tomt II:3

Konstruktionstyp: flätverk

Funktion: bostad/flerfunktionshus med stor kupolugn

Storlek: ca 4,5x3,5 meter

Byggnaden var ett flätverkshus som brunnit och rasat. En obränd och mer intakt sektion av flätverket från (nordvästra?) väggen påträffades direkt nordväst om huslämningen (kontext 2986). Den visar att väggen varit minst 1,5 meter hög. Tydliga rester av flätverksväggarna fanns även kvar in situ, i form av nederdelen av käppar med i flera fall kvarsittande flätverksvidjor samt även löst liggande vidjor. Ingen säker syllstock kunde dokumenteras, utan flätverkskäpparna var satta direkt i marken. Den enda plats där spår av flätverksväggar inte påträffades var i en del av den sydvästra kortväggen. Möjligen är det här som husets ingång funnits. Flera avbrutna/raserade och delvis brända delar av syll-liknande bjälkar med borrarade hål för flätverkskäppar påträffades liggande i husets östra och norra vägglinjer. I vissa fall fanns avbrutna käppar kvar i hålen. Bjälkarna tolkas som överliggare, som har stabiliserat flätverksväggarna i överkant, alltså motsvarande hammarband och röstband. Dessa har rasat ned då huset brunnit och kollapsat. Bjälkdelen kontext nr 3056 skall ha tillvaratagits och sparats som fynd; men kan inte återfinnas i fynddatabasen.

Väggarna har stabiliserats med jordgrävda vertikala plankor, som företrädesvis stått parvis placerade på väggarnas in- och utsida. Flera bottnar av sådana plankor påträffades in situ. Fragment av plank av samma dimension som var brända

på en sida påträffades även liggande i husets östligaste del (fynd 18921). Möjliga spår av ristning iaktogs på den brända sidan, vilket indikerar att väggplankorna (invändigt?) kan ha varit dekorerade.

För att bära upp överliggare och tak har vertikala jordgrävda stolpar varit placerade i vägglinjen i husets hörn och långsidor. Dessa kan ha varit fyrkantsbilade ovan jord. En kvarsittande nederdel på en hörnstolpe fanns i husets sydligaste hörn, och mitt i den södra långväggen fanns nederdelen på en kvarstående fyrkantsbilad stolpe. Ett stolphål som påträffades strax innanför norra långväggen är möjligen också spår av en takbärande stolpe. Ytterligare ett stenscott stolphål var placerat mer mot husets mitt (kontext 2938). Utifrån stratigrafin är det dock osäkert om detta stolphål verkligen tillhört huskonstruktionen; det kan vara yngre.

Kring foten på husets ytterväggar, främst invid dess sydöstra vägg, fanns ansamlingar av sten. Dessa antas ha påförts dels för att skydda nederdelen på husets väggar, dels (i sydöst) för att fungera som stöd/underlag för kavelbrokonstruktioner i den förbindande tvärpassagen (zon II:4). En mer massiv stenpackning fanns även invid husets sydöstra kortände (kontext 3157, grupp 73).

Över lämningarna av huset fanns brand- och destruktionslager. Lagrens utseende, med bränd sand, indikerar att husets tak varit täckt av grästorv som brunnit. Rester av takkonstruktionen utgörs antagligen av ett antal plank- och bjälkbitar, flera brända, som påträffades i lagren. Fynd av näver i raseringen, mellan takplanken och grästorven, indikerar att ett näverskikt funnits på taket.

Huset var försett med ett lergolv. På golvet, under brand- och destruktionslagren, fanns ett lager av kulturjord med inblandning av bland annat hasselnötter och träbitar. Lagret tolkas ha avsatts i samband med husets brukning.

I östra delen fanns en överliggande större grusad yta, som gick in mot östra väggen (kontext 3047). I fält tolkades detta som en lagning eller förstärkning av husets golv. Emellertid fanns direkt över gruslagret omfattande rester av en raserad kupolugn i form av stora mängder bränd lera och hundratal stenar. Gruslagret kan därmed tolkas som ugnens fundament. Ytterligare påträffades mindre grusansamlingar utgör antagligen raserade och omgrävda delar av samma fundament. Utifrån ugnslämningarnas läge och utseende har ugnen varit placerad i husets mittaxel, nära invid eller emot husets nordöstra kortvägg. Diametern för ugnens bas kan antas ha varit kring 1,5 meter. Fynd av flera plana sandstensbitar i raseringen kan utgöra lämningar av ugnens häll.

Ugnskonstruktionen har uppenbarligen delvis kollapsat ut över husets nordöstra kortvägg och förefaller då ha fallit över och eventuellt slagit av väggens röstband. Detta, tillsammans med raserings utbredning, indikerar att ugnskonstruktionen haft en betydande höjd. En längre försänkning (kontext 2931) i ugnsraseringen är troligen spår av ugnens kollapsade kammare. Försänkningens utbredning indikerar möjligen också att ugnen har varit försedd med en skorstensliknande rökgång.

Huskonstruktioner med liknande vägg- och takkonstruktioner på andra platser har haft utvändiga stöttor/bjälkar i vinkel mot huset för att stötta och avlasta tyngden från taket (t ex i Hedeby och i Cowderys Down i England; se Schulze 2008; Millet & James 1983). Inga spår av att sådana stöttor funnits i hus O:s konstruktion påträffades. Att sådana saknats kan innebära att hus O varit en relativt instabil konstruktion, vilket kan ha bidragit till att huset kollapsat. Att en del av de konstruktionslämningar av trä m.m. som påträffades inte var brända indikerar att huset bara delvis brunnit innan det rasat.

En mycket stor och varierad mängd fynd kunde knytas till huset. Detta indikerar att huset inte blivit medvetet bränt/raserat, utan att det handlat om en oförutsedd olycka/brand med hastigt förlopp. Att husets destruktions- och brandnivå var så pass heterogen liksom att rikligt med fynd

påträffades i denna tyder på att rivningsmassorna efter destruktionsen har blivit omgrävda. Möjligen har man grävt efter föremål.

I raseringslagren/brandlagren påträffades, utöver stora mängder bränd lerklining, bland annat olika järnföremål, samt ett möjligt fragment av en spelpläs av glas (fnr 14179). I ugnsraseringen fanns, inblandat med stenar, bränd lerklining och trä, en stor mängd hela och fragmenterade vävtyngder. Delar av vävtyngder påträffades också i flera av de övriga brand- och destruktionslagren.

I lergolvet och det mer orörda avsatta lager som påträffades direkt över detta påträffades också många fynd. Rester av ett näverkärl in situ fanns i husets sydligaste hörn (ej tillvarataget). Bland andra fynd här kan nämnas en skärva av en grön till ljusblå glasbägare (fnr 14475). Fynd av flera bennålar (fnr 14414–18, 14093–94), synålar av järn (fnr 14106 & 14639), en sländtrissa av ben (fnr 14387) och vad som troligen är en del av en sax tyder på ett flitigt aktivt textilhantverk i byggnaden. Även här gjordes fynd av vävtyngdsfragment och en komplett vävtyngd. Det påträffades också en del färdiga kamdelar i form av skenor och tandplattor till sammansatta enkelkammar, men bara en mindre mängd rent hantverksspill. Detta kan tyda på att färdiga delar sammanfogats till kammar i huset. En gjutform (fnr 40313), några degelfragment och en puns av järn (fnr 42085) kan antyda ett visst metallhantverk i bygganden eller i dess närhet.

Sammantaget påträffades cirka 3,5 kilo svartgodsskärvor och drygt 20 kilo hela och fragmenterade vävtyngder. En stor del av vävtyngderna påträffades i ugnsraseringen. En vävstol har stått nära ugnen. I brandlagren påträffades även ett par fyndposter textil som togs in som preparat (fnr 13612 och 13841).

Byggnaden stod kvar i fas 5 och in i fas 6a.

Källkritiska aspekter

Husets fulla omfattning rekonstruerades utifrån en noggrann genomgång av stratigrafi och dokumentationsmaterial vid rapportarbetet. Rekonstruktionen innefattar kontexter som tidigare antagits tillhöra eller utgöra andra hus. Tre tidigare tolkade hus utgår därmed (gäller hus BC, hus BM och hus N). I samband med rekonstruktionen av husets konstruktion (jordsatta stolpar, flätverk med låsande överliggare) konsulterades ugnsmuarmästare och lerbyggare Johannes Riesterer.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
Destruktion		
2995	Brandlager	Ett 0,01–0,04 meter tjockt svart/gult/orange bränt kol- och sotblandat sandlager. Enstaka brända/obrända djurben. Homogent och luftigt.
2994	Brandlager	Ett 0,04–0,08 meter tjockt orange/brunt kulturjordsblandat bränt sandlager med inslag av kol och sot. Luftigt och heterogent.
2993	Destruktion /brandlager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt grått/brunt siltlager med inslag av kulturjord och lera. Rester av brunnet torvtak. Heterogent.
2991	Destruktion /brandlager	Kontext nr 2991 bestod av ett 0,03 meter tjockt brunt/grått kulturjordslager med inslag av kol, sot och sand. Heterogent lager.
2937	Destruktion /brandlager	Ett 0,04–0,10 meter tjockt grått/brunt sandblandat kulturjordslager med enstaka inslag av träflis, kolbitar och sot. I ruta E–G 10–12 var lagret uppblandat med kvartssand. Heterogent.
2935	Destruktion	Ett brunt kulturjordsblandat kvartssandlager med inslag av näver och stenar. Stenarna var 0,1–0,15 meter i diameter. Heterogent och kompakt lager.
2872	Destruktion	Ett 0,02–0,04 meter tjockt grått/brunt kulturjordslager med inslag av både brända och obrända träbitar och plankstumpar. Något fetaktigt.
2870	Brandlager	Ett 0,02–0,08 meter tjockt rött/grått bränt sandlager med rikligt av sot, kol och skörbrända stenar (<0,1 meter i diameter). Lagret hade även inslag av grus. Något heterogent.
Brukning		
3048	Kulturjordslager	Ett 0,02-0,04 meter tjockt brunt gödselblandat kulturjordslager med inslag av hasselnötter och träbitar. Homogent med distinkt kontaktyta. I ruta D10 framkom botten till ett näverkärl, ca 0,3-0,4 meter i diameter. Kärlet var mycket tunt och dåligt bevarat och förstördes helt vid grävandet av lagret (syntes som ett negativt avtryck).
Konstruktion		
3348	Pinnar/störar	Sexton pinnar, en kluven stör och en kvadratisk bilad stör. Pinnarna/störarna uppvisade ingen synbar struktur. En del av kontexten tillhör fas 1.
3347	Pinnar/störar	Sex stycken pinnar/störar med diametrar på upp till 0,05 meter. De var placerade med ett avstånd på 0,1-0,4 meter från varandra i en NV-SO linje.
3345	Pinnar/störar	Nio stycken pinnar/störar med en diameter på 0,05 meter. Placerade i en nord-sydlig rad. Pinnarna var ställda med ett inbördes avstånd om 0,25–0,5 meter.
3126	Stolphäl	Kontext nr 3126 bestod av en 0,12 meter i diameter stor stolpe. Stolpen var placerad intill en bilad plank i nordost-sydväst och en i nordväst-sydöst.
3124	Bjälkdelar	Kontext nr 3124 bestod av fyra stycken plank/stockar med måtten 0,3–1x0,06–0,14x0,02–0,1 meter. Alla hade avbrutna ändar och den sydvästligaste plankan var delvis bränd. Den nordöstligaste stocken var bilad och hade kvadratisk tvärsnitt och på dess ena sida fanns fem borrarade hål med rester av avbrutna pinnar.
3123	Störar/pinnar	Ett 20-tal pinnar med 0,02–0,03 meter i diameter. Pinnarna var ställda i nordostlig-sydvästlig riktning.
3122	Vidjor	Flätade vidjor som var 0,01–0,02 meter i diameter. Flätverket, vilket var placerat i nordostlig-sydvästlig riktning, var som bäst bevarat längs en 2,5 meter lång sträcka.

Tabellen fortsätter på nästa sida

3121	Plank	Kontext nr 3121 bestod av fyra stycken plank vilka ställts med kortsidans högkant i NO–SV riktning. Planken hade måtten 0,2x0,1–0,2x0,02–0,03 meter och var delvis brända.
3120	Störrar/pinnar	Fjorton pinnar som var 0,02–0,03 meter i diameter. Pinnarna var ställda med 0,1–0,2 meters mellanrum och placerade i nordöstlig-sydöstlig riktning.
3119	Vidjor	Flätade vidjor som var 0,01–0,02 meter i diameter. Vidjorna var bevarade längs med en tre meter lång nordöstlig-sydvästlig linje.
3118	Plank	Elva stycken plank vilka ställts på kortsidans högkant. Planken, 0,2x0,06–0,12x0,02–0,03 meter stora, var placerade i nordöstlig-sydvästlig riktning med 0,2–0,4 meters mellanrum. Flera av dem var brända.
3117	Bjälkdel	En 1,3x0,12x0,07 meter stor bilad stock med kvadratisk tvärsnitt. Stocken hade på dess ena sida fyra borrarade hål med rester av avbrutna pinnar (0,02–0,03 meter i diameter). Dessutom fanns, infogat i varsin ände av stocken, två bilade plank. Planken var 0,01–0,03 meter tjocka och 0,08–0,12 meter breda. Stocken var delvis bränd.
3056	Bjälkdelar	En bilad stock med kvadratisk tvärsnitt, 1,1x0,12x0,07 meter. På dess ena sida fanns sex stycken borrarade hål med rester av avbrutna pinnar. Stocken var delvis bränd och låg vält med de borrarade hålen åt nordost. Till en början såg det ut som om stocken hade ett urtag i dess nordvästra ände och att den nordvästligaste resvirkesplankan i 3053 delvis infogats i detta urtag. Men när 3056 lyftes verkade det snarast som om formen bildats genom att träet utsatts för långvarigt tryck. Stocken sparades som fynd.
3055	Konstruktion	Flätade vidjor, placerade i NV–SO riktning, som var 0,01–0,02 meter i diameter. Vidjorna var delvis brända.
3054	Pinnar/störrar	Kontext nr 3054 bestod av sju stycken pinnar som var 0,02–0,04 meter i diameter vilka var ställda i nordvästlig-sydöstlig riktning.
3053	Plank	Sex stycken plank i nordvästlig-sydöstlig riktning vilka ställts på kortsidans högkant. Planken var 0,2x0,08–0,14x0,02–0,03 meter. Avståndet mellan planken varierade mellan 0,3–1 meter. I E 14 fanns ytterligare en plank vilken ställts på kortsidans högkant i nordöstlig-sydvästlig riktning mot en av planken i nordvästlig-sydöstlig så att det bildade en T-form. I D 14 och G 14 bildade 3053 hörn med den NV (3121) respektive SÖ (3118) väggen i samma hus (se tolkning). Flera av planken var brända.
3051	Stolphål	Ett 0,12 meter i diameter stort stolphål. Stolphålet var 0,05 meter djupt och hade plan botten.
3049	Lergolv	Kontext nr 3049 bestod av ett 0,03–0,08 meter tjockt grått, bitvis grus- och kulturjordsblandat, rent lerlager. Kompakt, homogent (förutom i C–D 10–14: endast lerfläckar blandat med kompakt kulturjord) och med distinkt kontaktyta.
3047	Gruslager	Kontext nr 3047 bestod av ett 0,02–0,08 meter tjockt grått lerblandat gruslager. Homogent, mycket kompakt och med distinkt kontaktyta.
3046	Stenansamling	Femton stenar med 0,1–0,4 meters diameter, placerade i NO–SV riktning. Några av dem var lagda i NV–SO riktning (dessa med en diameter på 0,4 meter). Alla stenar var kraftigt skörbrända.
2999	Bjälkdel(?)	Trästycke (planka/stock/bjälke), ca 1,05 meter långt och 0,12 meter brett. Endast dokumenterat på planritning (saknar textbeskrivning).
2999	Stenansamling	Stenar vilka var 0,1–0,4 meter i diameter. Stenarna var i det närmaste placerade i NO–SV riktning. Stenarna låg i ett gruslager (2992).

Tabellen fortsätter på nästa sida

2998	Konstruktion (trä/sten)	Raserade delar av konstruktion/konstruktioner bestående av spridda stenar, träplank och hela eller delar av vävtyngder (17 stycken). Vävtyngderna var spridda över en större yta men en koncentration fanns dock i ruta F 13–14 (där även det mesta av stenskrumlet var placerat). Fyra av vävtyngderna är dekorerade med fyra mindre fördjupningar.
2996	Stenansamling	Sju stenar vilka var 0,15–0,2 meter i diameter. Främst kantiga stenar; utan synbar inbördes struktur.
2992	Gruslager	Ett 0,02–0,15 meter tjockt rent grått gruslager. I botten av lagret fanns dock en tunn lins av k-jord vilket grävdes samman med 2992. Även inslag av kol, sot lera och sand
2986	Flätverk	Ett rektangulärt format flätverk med måtten 1,5x0,8 meter vilket påträffades i horisontalt läge. Flätverket var uppbyggt av en stomme bestående av fem parallellt placerade pinnar/störar med ett avstånd på 0,2 meter ifrån varandra. Pinnarna/störarna var 0,04–0,05 meter i diameter och hölls på plats av flätade vidjor som var 0,005–0,02 meter i diameter.
2941	Vidjor	Vidjor vilka var placerade i NV-SO riktning. Vidjorna var 0,02 meter i diameter.
2940	Plank	En plank vilken var ställd med ena kortsidans högkant nedåt. Plankan var 0,08 meter bred och 0,03 meter tjock.
2939	Stenansamling	Ett 10-tal stenar vilka var 0,05–0,15 meter i diameter. Utan tydlig inbördes struktur.
2938	Stolphål	Botten av en stenskodd stolpe. Stolpen var 0,15 meter i diameter och stenarna var 0,05–0,15 meter i diameter.
2934	Stenansamling	Ett 10-tal stenar som var 0,2–0,5 meter i diameter. Stenarna var övervägande kantiga. Låg utan synbar inbördes struktur.
2933	Stenansamling	Ett 10-tal stenar som var 0,2–0,5 meter i diameter. Stenarna var placerade i NO–SV riktning.
2932	Ugn (raserad)	Ett 0,1–0,15 meter tjockt gult/rött kol- och lerkliningsblandat bränt sandlager. Några av lerkliningsbitarna var upp till 0,2 meter långa och hade avtryck från sten. Lagret var luftigt och homogent.
2931	Försänkning	En ojämn grop/försänkning som var ca 4,4x2 meter stor och 0,1–0,12 meter djup, dock något grundare i den östra delen.
2875	Ugn (raserad)	Ett 0,02–0,05 meter tjockt hårt bränt sandblandat lerlager. Lagret innehöll bitar av bränd lerklining och en plank med en bit textil.
2874	Ugn (raserad)	Ett 0,05–0,1 meter tjockt grått/brunt grusigt kulturjordslager med skörbrända och skärviga stenar. I ruta D 14 framkom även lerkliningsbitar vilka var 0,2 meter i diameter varav en del hade stenvtryck. Lagret var luftigt och homogent.
2873	Ugn (raserad)	Cirka 200–300 stenar, främst kantiga men även skärviga. Täckte en 16m ² stor yta. Stenarna låg bitvis tätt packade och bitvis med stenar på högkant och i flera lager med luftfickor i mellan. Stenarna låg i en närmast oval form placerad i öst-västlig riktning.
2873 (trä)	Plank	Fem trästycken, varav fyra var brända/kolade. Det största var ca 0,45x0,17 meter stort. Tjocklek/övrigt utseende okänt. Endast dokumenterade på planritning (saknar textbeskrivning).
2851	Vidjor	Kontext nr 2851 bestod av ett 30-tal väldigt fragmenterade vidjor (har troligtvis ursprungligen varit färre – flera av dem bör ha suttit ihop) vilka var 0,01 meter i diameter. Vidjorna var placerade i NO–SV riktning.

Tabell 45. Kontexter tillhörande hus O.

Grupp 88**Tomt II:5****Konstruktionstyp: hårdlämning****Funktion: utomhushärd**

Lämningar av en nedgrävd utomhushärd strax intill det sydvästra hörnet av hus J. Underst i nedgrävningen fanns en påförd grusbädd varpå den raserade härden varit anlagd. I grusbädden påträffades en fragmenterad oljelampa i A-gods (fnr 14963) och en laggkärlstav av trä (fnr 16388).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3147	Rasering	Ett 0,02–0,03 meter tjockt blått/grått bränt sand-, kulturjords- och sotblandat asklager. Lagret innehöll fem stycken skärviga stenar med 0,05–0,10 meters diameter. Lagret var homogent och poröst.
3183	Gruslager	Ett grusblandat småstenslager (stenar: <0,05 meter i diameter). Luckert och luftigt.
3189	Hårdlager	Ett 0,01 meter tjockt grått/svart kol- och sotlager.
3191	Nedgrävning	En troligen i det närmaste cirkelrund grop med en iakttagbar diameter på 0,30–0,40 meter. Gropen fortsatte dock in den SÖ profilväggen. 0,50 meter djup.

Tabell 46. Kontexter tillhörande grupp 88.

Hus J**Tomt II:5****Konstruktionstyp: oklar****Funktion: byggnad****Storlek: bredd minst 5 meter**

Lämningar av ett hus med lergolv. Lämningar återstod av husets nordvästra ände. Huset har fortsatt mot sydöst, utanför undersökningsytan. Huset har brunnit. Inga fynd finns registrerade från huslämningen.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3148	Brandlager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt grått/svart fläckvis förekommande bränt sandblandat ask- och sotlager
3149	Lergolv	Ett vitt/grått fläckvis förekommande kulturlagerjordsblandat lerlager.

Tabell 47. Kontexter tillhörande hus J.

Grupp 89**Tomt II:5****Lagertyp: utomhuslager**

Ett kulturlager som avsatts utomhus. Överlagrar de iakttaga lämningarna av hus J. Lagret var fyndtomt, förutom ett ben med en ristad triquetra (fnr 14789).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3146	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt brunt halvfett kulturjordslager starkt träflisblandat och med inslag av kol. Lagret grävdes ihop med 3147.

Tabell 48. Kontexter tillhörande grupp 89.

S2**Tomt II:5****Konstruktionstyp: staket****Funktion: tomtavgränsning****Storlek: oklar**

Konstruktionen består av sju störhål/störbottnar som framkom på samma stratigrafiska nivå, nära invid den sydöstra schaktväggen. Störhålen/störbottnarna bildade en SV–NÖ rad, och tolkas

som lämningar av ett staket. Tydligast är detta för de tätt ställda störrarna närmast passage 3 längst i nordost (kontexter 3185 & 3186). Staketets ursprungliga längd är oklar.

Staketet kan tolkas ha utgjort en sydöstlig gräns mellan den använda/bebyggda delen av tomt II och den del av den öppna ytan, breddningen av passagen till ett öppet gårdstun, som var belägen inom tomt II:2–4.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3185	Pinn-/störbottnar	Fyra stycken pinnar med 0,02–0,03 meters diameter, placerade i en rad i NO–SV riktning.
3186	Störbotten	En obarkad stör med 0,06 meters diameter. Stören lutade mot väster.
3187	Pinn-/störbottnar	En pinne och ett pinnhål. Båda hade en diameter på 0,03 meter.

Tabell 49. Kontexter tillhörande gruppstaketet S2.

Passage 3**Grupp 29****Tomt II:2–II:4 (del av), passage 3 samt tomt III:2–III:5****Lagertyp: passagelager och lager i utvidgad passage**

Lager som tillkommit utomhus, i det öppna utrymmet inom tomt II, passage 3 och tomt III. I lagren fanns dessutom konstruktionsrester, några längre trästockar- och bjälkar. Gruppen har tillkommit efter att stenfundamenten uppförts

(grupp 30, del av grupp 73). De större trärester som fanns i gruppen tolkas som rester av en eller flera kavelbroar som legat över stenfundamenten. Träet tolkas främst ha utgjort underliggare för gångplank.

Bark, och kanske även träflis och sand, har påförts för att dränera och skapa gångytor. Förekomst av gödsel kan indikera djurhållning. En nivå med ett par mindre brandlager kan möjligen utgöra spår av en husbrand. Bland fynden märks keramik typ A och amforagods, laderspill, hornspill och några fynd bärnsten, bennålar (fnr 14779, 14772, 14785 och 14683), samt textilfragment (fnr 14693, 14766 och 16045).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2962	Träflislager	Ett 0,02–0,07 meter tjockt, brunsvart, fett kulturordslager med ett stort inslag av träflis. Homogent och kompakt.
2963	Syllstock	En stock som ligger i NO–SV riktning.
2967	Syllstock?	En 3,5x0,10 meter stock som låg i NV–SO riktning. Den var mycket krokig.
2969	Träflislager	Ett 0,10–0,15 meter tjockt, grått träflisblandat kulturjordslager. Lagret var torrt, luftigt och innehöll rikligt med djurben. I rutorna E–G 17–18 fanns ett barklager som grävdes in i 2969. I D–H 17 verkade lagret vara omgrävt med vertikalt stående djurben.
3007	Sandlager	Ett 0,03–0,07 meter tjockt, gulbeige-grått finkornigt sandlager.

Tabellen fortsätter på nästa sida

3204	Kulturlagerslager	Ett 0,03–0,10 meter tjockt ljusbrunt kulturlagerslager med stort inslag av träflis.
3240	Brandlager?	Ett 0,02–0,08 meter tjockt gulbeige lager av sand med inslag av kol. Lagret var relativt kompakt och homogent.
3247	Kulturlagerslager	Ett 0,005–0,030 tjockt, homogent rödbrunt organiskt kulturlagerslager.
3257	Brandlager	Ett 0,005–0,01 meter tjockt, svart fett lager av sot. Lagret var homogent.
3265	Konstruktion	En bilad stock som var 2,5x0.15 meter.
3270	Gödsellager	Kontext nr 3270 bestod av ett brunt kulturlagerslager med stort inslag av gödsel och med ett litet inslag av träflis.
3292	Gödsellager	Ett 0,05–0,15 meter tjockt brungrönt gödsellager med inslag av träflis. Kompakt.
3294	Barklager	Kontext nr 3294 bestod av ett 0.05–0.10 meter tjock lager bestående av bark.
3295	Stock	En 1,5x0,10 meter stor stock som låg i NO–SV riktning.
3308	Rasering	En 2,6x0,10–0,20x? meter stor avbilad stock. Dåligt bevarad och starkt sammanpressad.

Tabell 50. Kontexter tillhörande grupp 29 i passage 3.

Grupp 71

Passage 3 & tomt III:1

Konstruktionstyp: dike

Storlek: iakttagbar längd ca 3 meter (NV–SÖ) respektive 2 meter (NÖ–SV) bredd >1 meter respektive 0,6 meter och ca 0,2 meter djupt.

Ett grävt dike i L-form. Dikena fortsatte in i de nordvästra och nordöstra schaktväggarna. Det NV–SÖ diket gick över hela passage 3:s bredd. Utifrån profilritning av den nordvästra profilen ställd mot planritningen förefaller diket vid schaktväggen ha gjort en sväng mot norr.

Dikena hör tidsmässigt samman med anläggandet av ”den utvidgade passagen”, den stora öppna yta eller gårdstun som utgjorde en del av tomt II, passage 3 och tomt III. Dikena tolkas ha grävts för att avgränsa den nordvästra delen av tomt III (=III:1) från denna yta.

Under tiden dikena varit öppna bör den invidliggande delen av tomt II ha utnyttjats som passage mellan denna öppna yta och Stora gatan i nordväst (se grupp 87).

Dikena förefaller ha igenfyllts relativt snart efter att de grävts. Det NV–SÖ diket har längst i nordväst till stor del fyllts igen med en mängd stenar, 0,1–0,4 meter stora. Bland fynden märks en syl av järn (fnr 41894).

Källkritiska aspekter

Respektive dike dokumenterades vid olika tillfällen vid fältundersökningen: det SV–NÖ diket upptäcktes och dokumenterades före det NV–SÖ diket. De antogs också vara grävda vid olika tillfällen, där det NV–SÖ skulle vara det äldsta. Profilritningen av NV profilen visar dock att diket grävts från en betydligt högre nivå än där det iaktogs i plan.

Utifrån en samlad förnyad genomgång av dokumentationsmaterialet (stratigrafiska relationer, planritningar och sektioner) kan båda dikena bestämmas utgöra delar av en och samma dikesgrävning.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2970	Stenfyllning	Ursprungligen bestämt som stenskott stolphål. Den i plan dokumenterade kraftiga ”stenskoningen” fortsatte in i NV schaktväggen. Utifrån ritningen av NV profilen kan stenen bestämmas att företrädesvis ha utgjort fyllning i diket (3381). Stolphålet med bevarad stolpbotten har förts till grupp 92.

Tabellen fortsätter på nästa sida

3262	Nedgrävning /dike	En >3 meter lång, 0,6 meter bred och 0,2 meter djup (0,25–0,35 meter djup enligt profilritning) nedgrävning. Fortsatte in i NÖ schaktväggen. Sydöstra nedgrävningskanten var lodrät, medan NV nedgrävningskanten var mer flack och mindre tydlig. Går ihop med nedgrävning 3381.
3293	Fyllning i nedgrävning	Ett gråsvart sandlager med inslag av kol, träflis och skörbränd sten. Lagret var heterogent. Fyllning (eventuellt avsatt) i nedgrävning 3262.
3381	Nedgrävning /dike	En >2 meter lång, >1 meter bred och 0,2 meter djup (0,55 meter djup enligt profilritning) nedgrävning/dike i NV-SÖ riktning. Fortsatte in i NV schaktväggen. Med raka nedgrävningskanter (NÖ nedgrävningskanten sluttande enligt profilritning) och med plan botten med spadmärken (mer spetsig botten enligt profilritning). Går ihop med nedgrävning 3262.
3391	Kulturjordlager	Ett mörkt brungrått kulturjordlager med inslag av mörkt grå sand, aska och kol och träflis. Lagret var heterogent men mycket kompakt. Fyllning (eventuellt avsatt) i botten av nedgrävning 3381.
3426	Fyllning i nedgrävning	Ett gulbrunt/grått lager bestående av två tredjedelar sand och en tredjedel kulturjord, med inslag av träflis. Påförd fyllning i nedgrävning 3381.

Tabell 51. Kontexter tillhörande grupp 71.

Tomt III

Grupp 36

Tomt III:1

Lagertyp: utomhuslager

Lagren har tillkommit utomhus på tomt III:1. En förekomst av gödsel indikerar djurhållning. Bland fynden finns begränsade spår av olika hantverk. Ett antal pinnar/störar och pinnhål utgör spår av aktiviteter och konstruktioner inom ytan. En grupp med tätt ställda störar var brända. Två separata nivåer med brandlager visar också på

spår av brand. Lagren har tillkommit innan diket (grupp 71) grävts. Dikesgrävningen har skurit igenom samtliga lager i gruppen. Bland fynden märks laggkärlsband (fnr 16266 och 16269), en segmenterad silverfoliepärå (fnr 14701), en sländtrissa av sten (fnr 14713), en bennål (fnr 39811) och ett litet ringspanne med upprullade ändar (fnr 15018).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3192	Gödsellager	Ett 0,005–0,03 meter tjockt, rödbrunt, mycket fett gödsellager med välbevarat organiskt material, till exempel halm. I lagret fanns ett stort inslag av fiskben och en del hasselnötter. I lagret fanns också inslag av askfläckar.
3214	Brandlager	Ett 0,02 meter tjockt ljusgult lager av bränd sand med inslag av kol. Lagret var poröst och homogent.
3215	Brandlager	Ett 0,005–0,02 meter tjockt svart, kompakt och sotigt lager. Det var svårt att avgöra om lagrets utbredning i plan var den ursprungliga utbredningen för lagret eller om lagret var avgrävt.
3238	Gödsellager	Ett 0,005–0,06 meter tjockt, rödbrunt, mycket fett, kompakt och illaluktande gödsellager med välbevarade rester av organiskt material som till exempel halm och hasselnötter. I lagret fanns inslag av askfläckar. Lagret var homogent.
3239	Pinnbottnar /pinnhål	Tolv stycken pinnar med en diameter på 0,04 meter. Två av pinnarna är förkolnande, medan resten är helt bortbrända och endast kvarstår som negativa avtryck i marken. Pinnarna står i en regelbunden formation inom en 0,50x0,30 meter stor yta. De står med andra ord relativt tätt.

Tabellen fortsätter på nästa sida

3245	Pinnhål	Tre stycken pinnhål med 0,03 meters diameter som stod i en linje i nordnordvästlig till sydsydöstlig riktning. Pinnarna har förmultnat helt och lämnat negativa avtryck efter sig.
3258	Utgjämningsslager	Ett 0,01 meter tjockt gråvitt lager av sand. Homogent.
3260	Brandlager	Ett 0,03 meter tjockt, gråsvart sot- och kollager med inslag av gul bränd torv och vit aska. I övrigt var lagret homogent.
3261	Nedgrävning	En 0,65x0,45 meter stor nedgrävning med skålad botten och sluttande kanter. Djupet var 0,16 meter. Fyllningen utgjordes av överlagrande brandlager (3214 och 3215). I nedgrävningens norra del fanns ett djupare avsnitt som verkade vara en nedgrävning i nedgrävningen. Denna mindre nedgrävning hade en diameter på 0,20 meter och ett djup på 0,06 meter med lodräta kanter och var rund till formen. Fyllningen utgjordes av 3214.

Tabell 52. Kontexter tillhörande grupp 36.

Grupp 92**Tomt III:1****Konstruktionstyp: nedgrävningar****Funktion: avgränsande?**

Gruppen bestod av fyra gropar som grävts i övre delen av nedgrävningskanten/"insidan" (nordöstra respektive nordvästra sidan) av dikesnedgrävningen grupp 71, innan diket återfylldes. Ett stolphål med bevarad stolpbotten (kontext 2970), som även det anlagts i nedgrävningskanten av diket, kan ha anlagts vid samma tillfälle.

I minst tre av groparna, kontexter 3160/2965 (fnr 40299) samt kontexter 3194, 3213, fanns deponerade brända vävtyngder av lera. Ytterligare delar av vävtyngder som förts till lager 2965 (grupp 90) kan härröra från groparna. I stolphålet 2970 påträffades en gjuten bältessölja av kopparlegering (fnr 14883).

Nedgrävningarna tolkas ha tillkommit i någon form av juridiskt/rituellt sammanhang. Kanske har de, liksom diket (grupp 71), tjänat för att avgränsa ytan motsvarande tomt III:1.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2970	Stolphål (stolpbotten)	Ursprungligen bestämt som stenskott stolphål. Den i plan dokumenterade kraftiga "stenskoningen" fortsatte in i NV schaktväggen. Utifrån ritningen av NV profilen kan stenen bestämmas att företrädesvis ha utgjort fyllning i diket (förd till grupp 71), så kontexten utgjordes alltså primärt av ett stolphål med bevarad stolpbotten. Stolphålet och stolpen har överlagrats av fyllningen i diket.
3160	Nedgrävning	En 0,45x0,77 meter stor rund nedgrävning med skålad botten. Djup 0,35 meter. I nedgrävningen låg en bränd vävtyngd i lera. Nedgrävningen låg kant i kant med flätverk (S28). Fylld med 2965 (grupp 90).
3193	Kulturlager	Ett 0,16 meter tjockt mellanbrunt poröst kulturlagerslager med sex stycken stenar, varav två stycken var skörbrända. Stenarna var kantiga och med en diameter på 0,10x0,10x0,08 meter. Lagret var homogent. Fyllning i 3194.
3194	Nedgrävning	En 0,45x0,60 meter stor rund skålad grop med branta kanter. Djup 0,2 meter.
3195	Kulturlager	Ett ca 0,10 meter poröst lager av sand med inslag av kulturlager. Det var homogent. Fyllning i 3211.
3211	Nedgrävning	En 0,35 meter i diameter stor nedgrävning som är skålad med sluttande kanter. Djup 0,10 meter.
3212	Kulturlager	Ett 0,25 meter tjockt gråbrunt kulturlagers- och lerblandat sandlager. Lagret var heterogent. Fyllning i 3213.
3213	Nedgrävning	En 0,45x0,45 stor oval grop med skålad botten och lodräta kanter. Djup 0,25 meter.

Tabell 53. Kontexter tillhörande grupp 92.

S28**Tomt III:1****Konstruktionstyp: flätverksstaket****Funktion: avgränsande**

Gruppen bestod av rester av vidjor och störar från ett flätverksstaket. Staketet har löpt i L-form på insidan av diket (grupp 71), i linje med de tidigare upptagna groparna (grupp 92). Staketet har fortsatt mot nordväst och nordost, utanför undersökningsområdet.

Dikt an mot utsidan på staketets NV-SÖ sträckning fanns en lagd rad med mindre stenar. Staketet med stenraden tolkas ha avgränsat en aktivitetsyta på tomten (grupp 90).

Arrangemanget med aktivitetsytan och flätverksstaket har troligen existerat fram till undergrupp 195 (se kontext 3159, 2964).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2964	Vidjor	Flätade vidjor i vinkel som möttes i ett sydligt hörn. Både den NV-SÖ delen och den NÖ-SV delen var två meter långa och bestod av 3-5 stycken sammanflätade vidjor. Vidjornas tjocklek var 0,02–0,05 meter. En av vidjorna ligger i nedgrävning 2950. Vidjorna i det NV-SÖ flätverket var diagonalt avskurna.
3159	Käppar	En liggande och nio stycken stående pinnar och störar av trä. Pinnarna och stöarna gick i nordsydlig och östvästlig riktning och bildade på så sätt ett hörn. I stöarna hade vidjor (2964) flätats in. Att döma av de störar som var intakta verkade deras ursprungliga avstånd till varandra ha varit 0,20 meter. Pinnarna och stöarna hade en diameter på 0,03–0,05 meter. I nordsydlig riktning stod fem pinnar och störar. I östvästlig riktning stod fyra pinnar och störar och den västligaste pinnen/stören låg ned i nedgrävning (2950).
3161	Konstruktion	Sju stenar med en diameter på 0,15–0,20 meter, lagda i en rad i NV-SÖ riktning. Stenmaterialet utgjordes både av kantiga och rundade stenar.

Tabell 54. Kontexter tillhörande grupp 28.

Grupp 90**Tomt III:1****Lagertyp: utomhuslager****Funktion: aktivitetsyta**

Ett lager som i grunden bestod av påförd sand. Lagret var uppblandat med kulturlager. Lagret tolkas som en anlagd och använd aktivitetsyta utomhus på tomt III:1. Aktivitetsytan har avgränsats av flätverksstaketet S28.

Frånvaro av gödsel talar emot en användning för djurhållning och frånvaron av avfall från

hantverk (med enstaka undantag) talar emot att ytan använts för hantverk. Det som kan sägas är att ytan verkar ha hållits städad. Fynden var få. Främst bestod de av delar av vävtyngder, som kan härröra från depositionerna i de underlagande groparna (se grupp 92), och enstaka järnobjekt. Ett noterbart fynd, intaget som prov (prov nummer 1428), utgörs av vax.

Arrangemanget med aktivitetsyta och flätverksstaket har troligen existerat fram till undergrupp 195 (se kontext 3159, 2964 i S28).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2965	Typ	Ett 0,01–0,08 m tjockt gråvitt till mörkbrunt sandlager med inslag av kulturlager och kolstänk. Kontaktytan mot underliggande lager (inklusive grupp 92) var diffus och på vissa ställen odefinierbar. Lagret var svårt att avgränsa västerut i plan. Sanden har runnit ner under vidjorna i underlagande flätverkstaket (S28).

Tabell 55. Kontext tillhörande grupp 90.

S50**Tomt III:1****Konstruktionstyp: staket****Funktion: avgränsande**

Stör- och pinnbottnar i ett huvudsakligen SV–NÖ stråk, sannolikt spår av minst två staket.

Staketen har tillkommit efter att diket (S71) har igenlagts. Ett av staketen har brunnit.

Staketen tolkas ha avgränsat den öppna ytan mot sydost från aktivitetsytan på tomt III:1.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3241	Pinnbottnar	Fjorton stycken pinnbottnar med en diameter på 0,04 meter. De stod inom ett 2,0x0,4 meter stort område. De flesta av pinnarna var eldpåverkade.
3246	Störar	Två störbottnar med 0,08 meters diameter, som står med 0,6 meters inbördes avstånd i nordsydlig riktning.

Tabell 56. Kontexter tillhörande grupp 50.

Hus V**Tomt III:3****Konstruktionstyp: hus på syllsten?****Funktion: oklar****Storlek: oklar**

Möjligen en del av en huslämning av ett hus som, om det varit ett hus, fortsatt mot nordost utanför undersökningsområdet. Lämningarna bestod av fyra stenar, som kan ha utgjort en del av det tänkta husets sydvästra syllstensrad, samt ett däröver liggande lager med påförd lera.

Konstruktionen tolkas som syllsten till en byggnad som legat mot den nordöstra avgränsningen för den öppna ytan, det stora gårdstunet på tomt II, passage 3 och tomt III. Fynden var få, litet läderspill, bränd lera och ett par fragment keramik typ A.

Källkritiska aspekter

Två klenare stockar har tidigare tolkats som delar av huset syll (2963, 2967). Ingen av stockarna hade fysisk kontakt med den tänkta syllstenen. En stock låg en bit bort ifrån och närmast vinkelrätt mot syllen. Den andra stocken, som låg parallellt med syllen (NV om denna), överlgrades av lerlagret. Båda stockarna har omtolkats som möjliga underliggare för kavelbroar och tillförts grupp 29.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2968	Syllsten	Fyra kantiga stenar cirka 0,2x0,2 meter stora.
3158	Kulturlager	Homogen grå lera, cirka 0,03–0,05 meter tjockt.

Tabell 57. Kontexter tillhörande hus V.

Grupp 30**Tomt III:2–3****Konstruktionstyp: stenpackning****Funktion: dränerande kavelbrofundament****Storlek: oregelbunden form, ca 4x2 meter**

En huvudsakligen enskiktad packning av stenar, som delvis anlagts på ett påfört gruslager. Sten-

packningen tolkas ha fungerat dränerande och har utgjort ett fundament för en överliggande kavelbrokonstruktion (se grupp 29). Den har anlagts i samband med att den öppna ytan inom en del av tomt II/passage 3/tomt III anlagts som ett utvidgat gårdstun som varit gemensamt för tomtarna II och III. Stenpackningen kan vara anlagd i den öppna ytans NÖ kant. En motsvarande

stenpackning längst den SV kanten fanns invid hus O (del av grupp 73). Bland fynden från kon-

struktionen märks en bennål (fnr 14998) och ett ben med en ristad triquetra (fnr 15026).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3259	Konstruktion	Sju större och nio mindre stenar som ligger i NO–SV riktning. De stora stenarna har en diameter på 0,3–0,5 meter och de mindre stenarna var 0,15–0,25 m i diameter.
3296	Gruslager	Ett 0,05 meter tjockt påfört lager med grus.
3309	Konstruktion	Två stenar med diametern 0,2–0,35 meter.
3332	Konstruktion	Trettio flata och kantiga stenar i varierande storlek. Den minsta stenen var 0,10 meter i diameter och den största stenen var 0,30x0,10 meter.

Tabell 58. Kontexter tillhörande grupp 30.

Hus Z

Tomt III:5

Konstruktionstyp: hus på syllstensram?

Funktion: oklar

Storlek: oklar

En eventuell huslämning som utgjordes av vad som tolkats som syllsten i form av en gles NV–SÖ stenrad samt en bränd stock som kan ha utgjort husets NÖ–SV syll. Stocken, som fortsatte utanför undersökningsområdet, låg på ytterligare en möjlig syllsten. Lämningarna täcktes av brandlager, och däröver rasering i form av sand. En intilliggande ansamling eldpåverkad sten tol-

kas också utgöra rasering, möjligen i form av ut-riven syllsten, från huset (kontext 3205)

Lämningarna fortsatte mot sydost och nordost, utanför undersökningsområdet.

Tolkade som huslämning utgör de iakttagna lämningarna spår av husets västligaste hörn. Huset utgjorde då också begränsning för den öppna ytan, det utvidgade gårdstunet, som omfattade delar av tomt II, passage 3 och delar av tomt III. Huset var nästan fyndtomt.

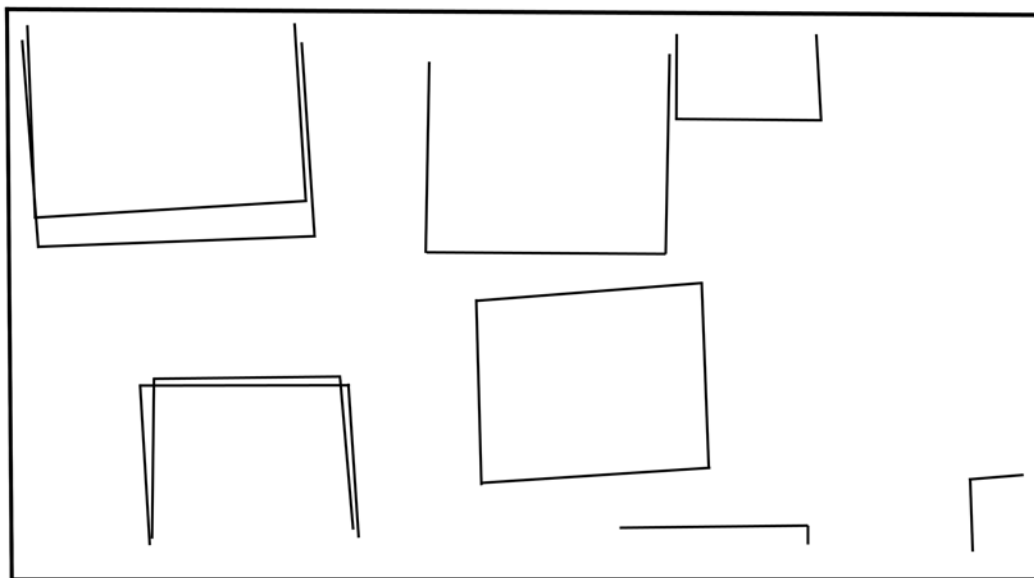
Kontext ID	Typ	Beskrivning
3205	Rasering	Fyra skörbrända stenar, 0,2–0,4 meter i diameter.
3206	Sandlager (rasering)	Ett 0,02 meter tjockt ljusbeige sandlager.
3207	Brandlager	Kontext nr 3207 bestod av ett hårdbränt grått brandlager med inslag av kol och k-jord.
3208	Brandlager	Kontext nr 3208 bestod av ett 0,01–0,05 meter tjockt orangerött lager bestående av sand, k-jord och lera.
3209	Syllsten	Kontext nr 3209 bestod av fyra stenar som var ca 0,40 meter i diameter som låg i NV–SÖ riktning.
3210	Syllstock	Kontext nr 3210 bestod av en bränd stock som var 0,30x0,20 meter. Stocken vilade på en sten som var 0,20 meter i diameter. Resten av konstruktionen fortsatte in i profilen.

Tabell 59. Kontexter tillhörande hus Z.

Fas 5, ca 1000–1015

Fas 5, som omfattar tiden ca 1000 till ca 1015, är delad i två underfaser eftersom det skett strukturella förändringar i tomternas användning med byggande av nya hus under fasens lopp. Den strukturerade tomtstruktur med passager samt smärre hus inom tydligt zonindelade tomter som

uppstod under fas 4, konsoliderades ytterligare. Även den säregna utvidgningen av passage 3 till ett kanske tomtgemensamt gårdstun på ömse sidor om passagen som anlades i föregående fas, levde vidare kvar i fasen. Vi kan vagt ana en liknande lösning kan ha funnits väst om tomt I:3.

Figur 50. Husen i fas 5a och 5b lagda över varandra, samt hus O på tomt II:3 som låg kvar sedan fas 4.

Fas 5a

Hus O som uppfördes på tomt II under fas 4, stod kvar under hela fas 5 och in i fas 6. Alla övriga byggnader har haft sina livstider inom fasen. På tomt I uppfördes husen M och C med snarlika utbredningar som sina föregångare från fasen före, hus I och B.

Hus M har varit ett stolpburet hus med oklar konstruktion, kanske med torvtak. Det har tolkats som ett flerfunktionshus. Hus C har varit byggt i flätverk och med torvtak delvis stött av jordgrävda stolpar. Inga av husen visade spår efter härdar. Längs passage 1 och vid ena kanten av tvärpassagen mellan husen har dräneringsrännan från föregående fas utvecklats till en ränna av mera permanent karaktär, med plankfodring längs sidorna. För första gången ser vi en antydan till flätverksstaket i tomtgränsen mot passage 2, S38.

Inom tomt II har hus O stått kvar fasen igenom. Husen U, S och K uppfördes under fasen. Hus U, närmast Stora gatan, har anlagts på syllsensram men i obekant byggnadsteknik. Det har troligen utförts visst horn- och benhantverk i byggnaden. Hus S var också uppfört på syllsten

men också i obekant byggnadsteknik. Byggnaden kan ha hyst metallhantverk. Dock finns en osäkerhet om hantverket utövats inomhus eller i utomhusmiljö. Hus K längst ned i zon 5 har varit byggt i jordgrävt stavverk, i palissadteknik, och har hyst en vävstol.

Inom tomt III ser vi endast ett hörn av ett hus längst ned i zon 4, hus B:L. Det har varit byggt på kraftig syllstensram, vilket kanske skvallrar om ett stort hus, och har haft torvtak. I övrigt är byggnadstekniken obekant. Huset var fyndfattigt och visade endast något läderspill samt en nål av horn. Liksom i passage II avgränsades detta huset mot passagen av ett flätverksstaket, S12.

Passage 2 visade fortfarande inga spår efter någon broläggning, vilket däremot passage 3 gjorde. Därtill ser vi en kraftig stenläggning i tomt II:1–4, som kan ha varit ett underlag för en träbroläggning i tomtmiljö av det slag vi tydligast såg bevarad i faserna 6 och 7 men som kan ha funnits redan i fas 4 och ända upp i fas 9. Detta har utgjort en säregen miljö, där gränserna mellan passage och tomter lösts upp genom ett större gårdstun som kan ha varit vara tomtgemensamt.

Figur 51. Grupper och konstruktioner tillhörande fas 5a. Hos O på tomt II:3 syns inte i planen då det är redovisat i beskrivningen av sin tillkomstfas, fas 4.

Tomt I

Hus M

Tomt I:1

Konstruktionstyp: jordgrävda stolpar

Funktion: flerfunktionshus

Storlek: >4x6 meter

Husets konstruktion är oklar. Ett lager som tolkats som byggnationslager innehöll mycket träflis vilket antyder någon form av träkonstruktion som burit upp ett torvtak. Golvet bestod av påförd grå lera. Fyra stolphål, varav tre stenskodda, har tolkats ingått i väggkonstruktionen. Byggnaden tolkades delvis ligga utanför undersökningsområdet. Den har brunnit helt eller delvis och inom delar av konstruktionen fanns ett svart, sotigt lager med träkol och aska vilket tolkats som rester efter ett bränt torvtak.

Från golvlagret samt från det brända raseringslagret tillvaratogs ett stort antal föremål, flera skärvor A-keramik, ett kamfodral till en sammansatt enkelkam ornerat med streck och punktcirklar och med upphängningshål (fnr 14965), slanka långsmala pilspetsar, ca 12 cm långa med smal tånge, stridsspetsar (fnr 14992 och 14993), en malsten (fnr 37194) och ett stycke tovad filt (fnr 16230). Det påträffades även ett flertal järnföremål, bland annat ett bultlås (fnr 14976), och spår efter metallhantverk som fragment av en degel och en skärvel (fnr 44788) samt slagg och ässjefodring. Sammantaget visar fynden att huset bör tolkas som ett flerfunktionshus som både kan ha fungerat som verkstad och bostad.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3234	Brandlager	Svart, sotigt lager med träkol och aska.
3301	Stolpe med stenskonning	Stolphål med stolpe och stenskonning. Stolpen var 0,55 meter lång, 0,16 meter i diameter och hade trubbig spets. Den hade formen av en kluva med den plana sidan mot NO och den ovala mot SV. Skonningen bestod av enstaka ca 0,05–0,10 meter stora stenar.

Tabellen fortsätter på nästa sida

3302	Kulturlagerslager	Brunt, avsatt kulturlagerslager.
3304	Stolpe med stenskonig	Stolphål med stolpe och stenskonig. Stolpen var 0,7 meter lång, 0,23 meter i diameter och hade trubbig spets. Den var en kluva med den plana sidan mot SO och den ovala mot NV. Skonigen bestod av ca 0,1–0,3 meter stora stenar, ända ner till botten.
3305	Stolpe med stenskonig	Stolphål med stolpe och stenskonig. Stolpen var 0,65 meter lång, 0,25 meter i diameter och hade trubbig spets. Den var en kluva med den plana sidan mot SO och den ovala mot NV. Skonigen bestod av ca 0,1–0,3 meter stora stenar, ända ner till botten.
3306	Nedgrävning	Nedgrävning genom lergolv.
3307	Fyllning i nedgrävning	Kulturlagerslager i nedgrävning 3306.
3329	Byggnationslager	Brunt kulturlagerslager med mycket träffis.
3330	Lergolv	Grått lerlager.
3331	Stolphål	Stolphål cirka 0,25 meter i diameter.

Tabell 60. Kontexter tillhörande hus M.

Grupp 42**Tomt I:1****Konstruktionstyp: herrelösa stolphål****Funktion: oklar****Storlek: 0,30 meter samt 0,40 meter i diameter****Funktion: oklar**

Två stenskodda stolphål med oklara tillhörigheter, troligtvis äldre än hus Q. De kan ha tillhört en innervägg i hus M eller varit knutna till den utomhusyta som troligtvis funnits en tid innan hus Q i underfas 5b anlagts.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2891	Stolphål med stenskonig	Stenskott stolphål 0,30 meter i diameter. Inga rester efter stolpen fanns kvar.
3012	Stolphål med stenskonig	Stenskott stolphål 0,40 meter i diameter. Inga rester efter stolpen fanns kvar.

Tabell 61. Kontexter tillhörande grupp 42.

Grupp 95**Tomt I:1****Konstruktionstyp: en grupp stolphål och nedgrävningar****Funktion: utomhusyta**

Gruppen omfattade ett stort antal smärre anläggningar som generellt tolkats som tillhörande anläggningsfasen till hus Q i underfas 5b, efter att hus M brunnit, eller till en mellanperiod mellan de bägge husen. Anläggningarna är i många fall nedgrävningar som antas ha uppkommit då stolpar avlägsnats inför husbyggnationen. Flera av dessa stolpar har klassificerats som "herrelösa"

då de ej direkt kunnat knytas till det äldre huset M och dess funktioner varit oklara. Kanske kan de ha tillhört utomhuskonstruktioner av obekant slag. Ett utomhusavsatt jordlager, kontext 3233, antyder att tomten legat obebyggd en tid mellan det att hus M brunnit och hus Q uppförts. Några av groparna har tolkats som avfallsgropar, och gropen 3273 har tolkats som en härd eller ässa som föregått hus Q. I utomhuslagret 3233 fanns järnfragment varav nitar och ett klipp samt ett par fragment av skärvar (fnr 41490). Metallhantverk kan ha utförts vid något tillfälle medan platsen varit utomhusyta.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3169	Nedgrävning	Rund nedgrävning, 0,65 meter i diameter, med lodräta sidor och skålformad botten, fylld med två lager. 3170 och 3172, och tre träbitar, 3171.

Tabellen fortsätter på nästa sida

3170	Fyllning i nedgrävning	Ett 0,04 meter tjockt, brunt, organiskt k-jordslager med mycket träflis, träbitar och någon enstaka benbit. Lagret var ganska poröst och luckert, men med tydliga horisontella nivåer. Distinkta kontaktytor.
3171	Fyllning i nedgrävning	Tre träbitar som låg omlott i en nedgrävning (kontext nr 3169). Träbitarna bildade ingen tydlig konstruktion, men låg på samma nivå och har därför separerats från över- och underliggande lager. Troligtvis var de endast nedslängda i gropen.
3172	Fyllning i nedgrävning	Ett 0,08 meter tjockt, brunt, organiskt k-jordslager med en hel del halm, växtdelar, fiskfjäll och fiskben. Lagret var ganska poröst och hade distinkta kontaktytor.
3233	Kulturjordslager	Ett brunt, avsatt k-jordslager.
3236	Nedgrävning	Nedgrävning med en fyllning av lera (kontext nr 3137).
3263	Stolphål med stenskonig	Stolphål med stenskonig, men utan stolpe.
3264	Stolphål med stenskonig	Stolphål med stenskonig.
3271	Nedgrävning	Nedgrävning med en fyllning av lera (kontext nr 3137).
3272	Nedgrävning	Nedgrävning med en fyllning av lera (kontext nr 3137).
3273	Nedgrävning	Nedgrävning med en fyllning av lera (kontext nr 3137). Nedgrävningen hade raka kanter, oval form och var 0,10 meter djup.
3274	Nedgrävning	Nedgrävning med en fyllning av lera (kontext nr 3137).
3275	Nedgrävning	Nedgrävning med en fyllning av lera (kontext nr 3137).
3276	Nedgrävning	Nedgrävning med en fyllning av lera (kontext nr 3137).
3298	Stolphål	Stolphål efter en spetsig stolpe.
3299	Stolphål	Stolphål.
3303	Stolpe	Stolphål med stolpe. Stolphålet var spetsigt och 0,35 meter i diameter. Stolpen hade formen av en kluva, 0,12 meter bred och med spetsig botten.
3488	Nedgrävning	Sten- och k-jordsfylld nedgrävning med skålformad botten och lodräta sidor. Fyllningen var porös och bestod av sand och lera.

Tabell 62. Kontexter tillhörande grupp 95.

Grupp 93**Tomt I:2****Konstruktionstyp: ränna****Funktion: dräneringsränna****Storlek: ca 5,4 m lång och upp till 1 m bred**

Konstruktionen är tolkad som en dräneringsränna i SV/NO riktning, i utrymmet mellan hus

M och hus C. Rännan har på ömse sidor varit fodrad med ett träfoder av liggande rundtimmer stött av nedslagna träpålar. Längst vid den nordöstra kortsidan har rännan avgränsats av plankor. I rännan fanns ett avsatt organiskt lager med något träflis i, samt enstaka benbitar. Inga föremålsfynd finns registrerade. Gruppen ligger i både fas 5a och 5b.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3088	Träfodring	Träkonstruktion med vertikalt nedslagna pålar 0,15 meter i diameter som stödde en träram av liggande rundtimmer. Det liggande rundtimret fungerade som skoning i rännans längdriktning. Rännan var placerad i NO–SV riktning. I rännans NO ände fanns vertikalt nedslagna plankor som troligtvis fungerat som begränsning.

Tabellen fortsätter på nästa sida

3235	Nedgrävning	Nedgrävning som hade nästan lodräta kanter med skålformad botten.
3466	Kulturjordslager	Ett 0,03 meter tjockt, brunt, organiskt lager med lite träflis och enstaka benbitar. Lagret hade horisontalstratigrafi och distinkta kontaktytor.

Tabell 63. Kontexter tillhörande grupp 93.

Hus C**Tomt I:3****Konstruktionstyp: syllsten, flätverk och jordgrävda stolpar****Funktion: flerfunktionshus/bostad****Storlek: >2,5x5 meter**

Husets väggar tolkas ha varit byggt med flätverk, delvis på syllsten och delvis med jordgrävda stolpar. Syllstenarna var bevarade i östra delen av huset. I husets norra del fanns spår efter jordgrävda stolpar med flätverk. Byggnaden tolkades ligga delvis utanför undersökningsområdet.

Golvet utgjordes av ett ca 0,03–0,05 meter tjockt lager påförd grå lera. Inom hela byggnaden

fanns ett brunsvart avsatt kulturlager. Från detta lager samt det brända raseringslagret tillvaratogs flera föremål. Här kan nämnas en brandskadad träkåsa med en snörstump från utomhusytan nordväst om huset (fnr 14750), keramik i form av A-gods samt ett 70-tal fragment av en bränd sammansatt enkelkam (fnr 14907), en slipsten av sandsten (fnr 41426), och rå bärnsten.

Byggnaden har brunnit helt eller delvis och inom delar av konstruktionen fanns ett ca 0,10 meter tjockt, orangefärgat lager med inslag av träkol och aska, tolkat som rester efter ett bränt torvtak. Från brandlagret tillvaratogs en stor mängd bränd lera eller lerklining.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3196	Brandlager	Orangefärgat lager ca 0,10 meter tjockt.
3197	Kulturjordslager	Brunsvart kulturjordslager med en del ben.
3198	Lergolv	Grått ca 0,03–0,05 meter tjockt lerlager.
3256	Brandlager	Orangefärgat, grusigt lager som var ca 0,1 meter tjockt.
3321	Stolphål	Stolphål med rester av en stolpe. Stolpen var 0,49 meter hög och 0,19 meter i diameter och hade plan undersida. Stolpen var ej centrerad i hålet utan placerad något åt NV. Stolphålet var 0,35 meter i diameter, hade plan botten och var något djupare än stolpen. Fyllningen bestod av sandig, svart kulturjord med enstaka stenar som skoning.
3322	Stolphål	Stolphål, 0,14–0,20 meter i diameter och 0,49 meter djupt.
3323	Stolpe	Stolphål med en stolpe. Stolphålet var 0,20 meter i diameter, 0,25 meter djupt med plan botten.
3324	Stolpe	Stolphål med en stolpe. Stolphålet var 0,20 meter i diameter och 0,23 meter djupt med plan botten. Stenar i fyllningen har troligtvis utgjort stenskonig.
3325	Stolpe	Stolphål med en stolpe. Stolphålet var 0,22 meter i diameter och 0,09 meter djupt.
3326	Stolpe	Stolphål med en stolpe. Stolphålet 0,20 meter i diameter och 0,2 meter djupt.
3327	Stolpe	Stolphål med en stolpe. Stolphålet var 0,16 meter i diameter och 0,13 meter djupt.
3328	Stolphål	Ett hål med stående plankor. Hålet var 0,23 meter djupt, 0,16 meter i diameter och hade plan botten. Plankorna var 0,035 meter tjocka och 0,33 meter breda.
3336	Utgjämningsslager	Brunt mot svart, grusigt lager med inslag av sand, kol, lera och brandrester.
3337	Syllsten	En rad med stenar.
3360	Stolphål	Stolphål med trärester, som var 0,14 meter i diameter och 0,32 meter djupt.

Tabellen fortsätter på nästa sida

3361	Stolphål	Stolphål med trärester. Stolphålet var ca 0,2 meter i diameter och ca 0,1 meter djupt.
3433	Stolphål	Stolphål som var 0,15 meter i diameter och 0,15 meter djupt. Fyllningen innehöll rester efter trä.

Tabell 64. Kontexter tillhörande hus C.

Passage 2

S38

Passage 2

Konstruktionstyp: flätverksstaket

Funktion: avgränsande och skyddande

Storlek: ca 3,40 meter

2 nära den nordöstra väggen till hus D. Staketet kunde följas till en längd av ungefär 3,40 meter. Staketets funktion kan både varit att avgränsa och för att skydda husets väggar från röta, genom att förhindra att avfall i passage 2 tryckts upp mot husväggen.

Konstruktionen tolkas som rester efter ett flätverksstaket, löpande mellan tomt 1 och passage

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3095	Vidjor	Kontext nr 3095 bestod av vidjor till ett flätverksstaket. Vidjorna hade varierande grovlek, 0,005–0,015 meter i diameter, och gick omlott mellan pinnarna.
3096	Pinnar	Kontext nr 3096 bestod av pinnar, 0,05–0,10 meter i diameter, som var placerade med 0,20–0,30 meters mellanrum. Ibland stod pinnarna i par och ibland ensamma. En eventuell fortsättning av staketet mot NV gick ej att avgöra.

Tabell 65. Kontexter tillhörande staketet S38.

Grupp 91

Passage 2

Lagertyp: passagelager

Avsatta passagelager i passage 2 med innehåll av sot- och kolrester efter husbrand, samt röjningssten. Bland fynden märks en karneolpärla (fnr 14910).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3045	Brandlager?	Mycket tunt och litet kollager med diffusa kontaktytor. Lagret fanns på spridda delar av passagen, men ottydligt och grävdes därför ihop med kontext nr 3022. Samband och kopplingar osäkra.
3288	K-jordslager	Ett 0,01–0,06 meter tjockt, brunt, ganska homogent lager som innehöll en del ben och enstaka föremål. Distinkta kontaktytor.
3289	Röjningssten	30-tal stenar i storleksordningen 0,04–0,15 meter. Stenarna låg som ett band i N–S riktning. Mellan stenarna fanns småsten och grus med inslag av kulturjord.

Tabell 66. Kontexter tillhörande grupp 91.

Tomt II

Grupp 87

Tomt II:1 NÖ

Lagertyp: utomhuslager

Gruppen innehåller spår av aktiviteter som skett på NÖ delen av tomt II:1, efter att diket (grupp 70) har grävts. Det understa lagret (kontext 3219)

har avsatts samtidigt med att diket i nordost (grupp 71) finns. Det kan tolkas ha tillkommit i en passagemiljö, eftersom ytan då förband den öppna ytan på tomt II–passage 3–tomt III med Stora gatan. Det översta lagret (kontext 3218) har tillkommit efter att diket i nordost (grupp 71)

lagts igen (kontext 3218 är samtida med 3269 i grupp 101). Det tolkas som ett påfört utjämningslager. Bland fynden märks keramik typ A, tre degelfragment, fragment av lödförpackningar, en smältkula och några kopparklipp.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3218	Utgjämningslager	Ett svart/grått kol-, ler- och kulturjordslager med inslag av träflis och nötskal. Lagret var homogent.
3219	Kulturjordslager	Ett brunt halvfett kulturjordslager med inslag av gödsel och träflis. Homogent.

Tabell 67. Kontexter tillhörande grupp 87.

Grupp 100

Tomt II:1

Konstruktionstyp: stenpackning

Funktion: oklar

Storlek: ca 1x0,80 meter

En stenpackning på den plats där hus S senare kom att anläggas under fas 5b. Konstruktionen bestod av en nedgrävning med fyllning som un-

derlag till själva stenpackningen som bestod av sju stenar, 0,15 till 0,30 meter stora. Fynden var få: oidentifierat järn, en länk till en järnkedja och något ässjefodring.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3220	Fyllning i nedgrävning	Grått grovt k-jordsblandat sandlager.
3221	Nedgrävning	En 1x0,70x0,16 meter stor grop. Gropen hade ojämn bottennivå, nedgrävningskanter med ca 60° lutning och skålformad profil.
3222	Fyllning i nedgrävning	Sju stycken rundade stenar med måtten 0,15x0,30 meter. Stenarna var lagda utan synbar inbördes struktur i en nedgrävning (3221).

Tabell 68. Kontexter tillhörande grupp 100.

Passage 3

B1

Tomt II och passage 3

Konstruktionstyp: stenläggning

Funktion: underlag för kavelbroläggning

Storlek: ca 8,00x 4,50 m

En större stenläggning inom tomt II, angränsande till passage 3, som tolkats som ett dränerande

underlag för en kavelbro. Konstruktionen bestod av grus, ett hundratal skärviga stenar samt träflis från anläggandet av själva kavelbron. Av kavelbron själv syns endast stockar i passagen tillhörande grupp B10, men kavelbroar återfanns inom denna tomt uppåt i faserna med mera manifasta broläggningar, i synnerhet i fas 6c. Några vävtyngdsfragment och A-keramik tillvaratogs i anslutning till konstruktionen.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3125	Gruslager	Ett 0,05–0,07 meter tjockt något k-jordsblandat gruslager med inslag av stenar med diameter 0,05–0,20 meter. Homogent med distinkt kontaktyta.

Tabellen fortsätter på nästa sida

3128	-	Mer än hundra stenar med diameter <0,10–0,70 meter. Stenarna var skärvida, skörbrända/frostsprängda och rundade. I rutorna B–C 13–17 utgjordes stenmaterialet främst av stenar med diameter 0,30–0,40 meter, medan D–G 13–16 bestod av stenar med diameter 0,10–0,30. Stenarna i den SÖ ”gruppen” var nästan genomgående lagda med flatsida uppåt, medan den NV ”gruppen” snarare låg i en hög. I B–D 16 fanns dessutom stenar som var lagda i NV–SO riktning.
3129	Kulturlagerslager	Ett 0,05 meter tjockt k-jordslager med inslag av träflis och småsten (med diameter 0,05 meter). Heterogent lager med diffus-odefinierbar kontaktyta. Mot botten av lagret fanns på vissa ställen fläckar av sot och kol vilka grävdes samman med 3129.
3130	-	Stenpackning med stenar med måtten 0,15–0,30x0,15–0,60 meter. Packningen var vällagd med noggrant utvalda plana stenar som låg i en jämn höjdnivå.
3151	Byggnationslager	Ett 0,03–0,05 meter tjockt k-jordsblandat träflislager. Bitvis distinkt, bitvis diffus kontaktyta.

Tabell 69. Kontexter tillhörande stenläggningen B1 i passage 3.

B10**Passage 3****Konstruktionstyp: kavelbro****Funktion: gångyta**

Ett antal stockar och plankor som tolkas som rest efter underreglar och möjligen gångplank i en kavelbroläggning i passage 3.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3165	Gångplank	Tre fragmentariska stockar som låg i Ö–V riktning.
3166	-	En stock som var 2,0x0,1 meter och låg i N–S riktning.
3167	-	Två plankor i N–V riktning.

Tabell 70. Kontexter tillhörande kavelbron B10 i passage 3.

Tomt III**Grupp 94****Tomt III:4****Lagertyp: avsatt utomhuslager**

Ett utomhusavsatt lager som varit omgrävt och utjämnat inför byggnationen av hus B:L. Lagret innehöll mycket träflis som kan vara rester efter husets anläggande.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3168	Byggnationslager	Ett 0,05 meter tjockt rödbrunt organiskt k-jordslager med stort inslag av träflis. Kontaktyta distinkt.

Tabell 71. Kontext tillhörande grupp 94.

Hus B:L**Tomt III:5****Konstruktionstyp: syllstensram med brandlager****Funktion: oklar****Storlek: längsta synliga väggparti ca 1,50 m**

Endast det västra hörnet på huset undersöktes då resterande del av byggnaden låg utanför undersökningsområdet. Huset var uppfört på kraftig syllstensram. Golvet bestod av påförd lera och inom byggnaden fanns vad som tolkades vara ett avsatt lager träkol.

Byggnaden har brunnit helt eller delvis och inom konstruktionen fanns ett homogent 0,02–0,10 meter tjockt, kompakt ljusbeige-orange brandlager med inslag av sand, lera och aska vilket har tolkats som rester efter ett bränt torvtak.

Fynden utgjordes främst av keramik typ A, avfall från hornhantverk, litet slagg och vävtyngdsfragment samt en bennål (fnr 14690). Huset har stått kvar in i underfas 5b.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2836	Brandlager	Ett homogent 0,02–0,10 meter tjockt, kompakt ljusbeige-orange brandlager med inslag av sand, lera och aska.
3086	Brandlager	Ett kompakt svart 0,02–0,05 meter tjockt lager med träkol och sot med inslag av vit aska.
3107	Kulturrjordslager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt lager med inslag av kol.
3163	Syllsten	Åtta stenar som var 0,20–0,60 meter stora. Stenarna bildade ett hörn i västlig riktning.
3164	Lergolv	Ett kompakt, 0,03–0,10 meter tjockt grått lerlager.

Tabell 72. Kontexter tillhörande hus B:L

S12

Tomt III:5

Konstruktionstyp: flätverksstaket

Funktion: avgränsande och skyddande

Storlek: ca 1,50 m långt

Ett stycke rest efter ett flätverksstaket som löpt jämte väggen till hus B:L i gränsen mot passage

III. Resterna bestod av fem pinnar som tillhört stolpkonstruktionen och fragmentariska rester efter de inflätade vidjorna. Staketet kan ha avgränsat tomten och skyddat husets väggar från ackumulerat avfall i passagen.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3109		Fem pinnar som var 0,05 meter diameter.
3110		Mycket fragmentariskt bevarade vidjor som hade en diameter om 0,04 meter.

Tabell 73. Kontexter tillhörande staketet S12.

Fas 5b

Under fas 5b ersattes husen M och C med husen Q och D, på i princip samma platser som de föregående. Svårtolkade stolphål och utomhusavsatta lager visade att ytan i tomt I:1 legat obebyggd under en obekant tidsperiod innan flerfunktionshuset Q uppförts. Där kan eventuellt metallhantverk utövats under en kortare tid. Hus Q som därefter uppförts, har varit ett större skiftesverks-hus med jordgrävda stolpar och trätak. Det har haft en härd och har brunnit. Det var fyndrikt och bland de anmärkningsvärda fynden var ett ethelredmynt (985–991) och en torshammarring med flertalet torshammare och ett litet eldståls-

format hänge, som påträffades tillsammans med ett fragment av en ringbrynja. Hus D var ett hus i obekant byggteknik med syllsten och torvtak. Huset har haft en hornhärd och var troligen ett rent bostadshus.

På tomt II ersattes hus S i den föregående underfasen av hus T. Huset var troligen knuttimrat och vilade på en syllstensram, och har sannolikt hyst metallhantverk. I zon 2, tvärfassagen inom tomten, fanns en kort kavelbrorest, B5. I övrigt var bebyggelsen densamma som i fas 5a.

Inom tomt III var bebyggelsen densamma som i fas 5a. Passage 2 har fortsatt saknat broläggning.

Fas 5b

Figur 52. Grupper och konstruktioner tillhörande fas 5b. Hus O på tomt II:3 syns inte i planen då det är redovisat i beskrivningen av sin tillkomstfas, fas 4.

Passage 1

Grupp 41

Passage 1

Lagertyp: utomhusavsatt lager

Ett utomhusavsatt gödsellager i passage 1, med inslag av träflis. Lagret var fyndfattigt.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3013	Gödsellager	Brunt gödsellager med inslag av träflis.

Tabell 74. Kontext tillhörande grupp 41 i passage 1.

Tomt I

Hus Q

Tomt I:1

Konstruktionstyp:

skiftesverk, jordgrävda stolpar

Funktion: flerfunktionshus

Storlek: >4,5x6 meter

Huset tolkades som ett skiftesverkshus med jordgrävda stolpar. I husets östra del fanns delar

av det understa skiftet bevarat (fig. 53 & 54). I byggnadens norra del fanns ett flertal pinnhål. Pinnarna bildade ingen tydlig konstruktion utan var utspridda över ytan, men tolkades som delar av en innervägg. Byggnaden tolkades delvis ligga utanför undersökningsområdet.

Golvet bestod av grå lera och inom hela konstruktionen fanns ett avsatt sandigt lager (2890).

Figur 53. En hörnstolpe i skiftesverkshuset hus Q.

Lagret var mycket fyndrikt och i ruta J4 påträffades bland annat en torshammarring av järn med 7–9 torshammare samt en kedja och ett eldstålsformat hänge av kopparlegering och en liten klump länkar av en ringbrynja (fnr 14615, *fig.*

55 & 56). Från samma lager tillvaratogs även ett silvermynt (fnr 14504) präglad under Ethelred II, typ Second hand, 985–991 (*se bilaga 4*).

Bland fynden kan även små fragment av en glasspegel nämnas (fnr 14490 och 14385). Övriga fynd är en rårack; en del av riggen till en mastad båt (fnr 17149), och en kubisk blyvikt (fnr 14509).

I husets västra del påträffades ett ca 0,4x0,4 meter stort lager som tolkats som rester efter en härd. Huset har brunnit och över hela konstruktionen fanns ett svart lager med träkol och sot som tolkats som ett nedbrunnet trätak.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2764	Brandlager	Svart sot- och kolblandat lager.
2890	Kulturlagerslager	Avsatt brunt, sandblandat kulturlagerslager.
3137	Lergolv	Grå lera.
3138	Härdlager	En 0,40x0,40 meter stor härd.
3139	Stolpe med stenskonning	Stolphål, 0,50 meter i diameter med plan botten och nästan lodräta nedgrävningskanter. Stolpen var 0,26 meter i diameter, 1,05 meter hög och hade plan botten. Stolpen hade fasade urtag i SV och NV och har troligtvis fungerat som en del i en skiftesverkskonstruktion. Stenskonningen bestod av 0,05–0,30 meter stora stenar hela vägen ner till botten.
3141	Bräddor	En fyrkantshuggen plank som löpte i NV–SO riktning, troligen del i en skiftesverkskonstruktion. Plankan var det understa skiftet i husets NÖ husvägg och var placerad i ett urtag i en stolpe, Kontext nr 3142.
3142	Stolpe med stenskonning	Stolphål med en stolpe och stenskonning. Stolphålet var 0,4 meter i diameter med plan botten. Stolpen var 0,19 meter i diameter, 0,51 meter hög och hade plan botten. Stolpen hade fasade urtag i NV och SO. En del av det understa skiftet, kontext nr 3141, fanns kvar i det NV urtaget. Stenskonningen bestod av 0,05–0,15 meter stora stenar hela vägen ner till botten.
3143	Stolpe med stenskonning	Stolphål med en stolpe och stenskonning. Stolphålet hade plan botten. Stolpen var 0,28 meter i diameter, var 0,37 meter lång med plan botten och hade formen av en kluva med den plana ytan mot NV.
3232	Stolpe med stenskonning	Stolphål med en stolpe. Stolpen hade fasade urtag i NO och NV.
3539	Pinnar och störrar	17 pinnar som var orienterade i NO–SV riktning. Pinnarna bildade ingen tydlig konstruktion utan var utspridda över ytan. Pinnarna hade en diameter på 0,05–0,08 meter.

Tabell 75. Kontexter tillhörande hus Q.

Grupp 96

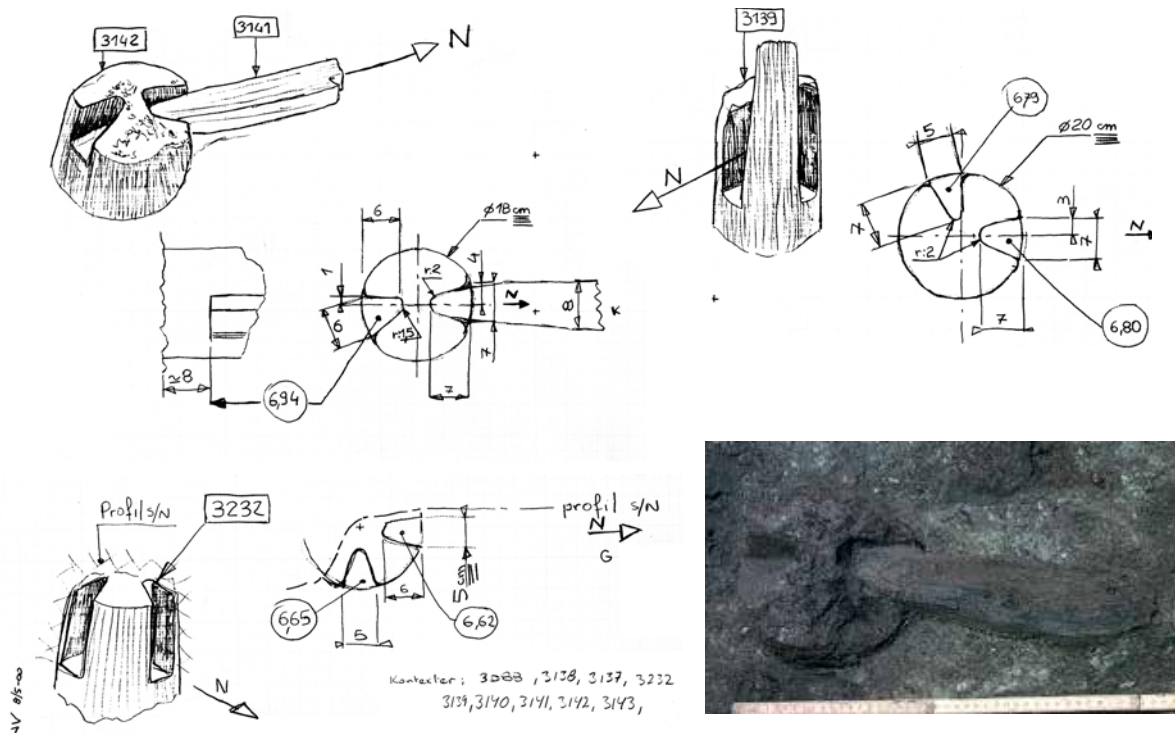
Tomt I:2

Konstruktionstyp: ränna

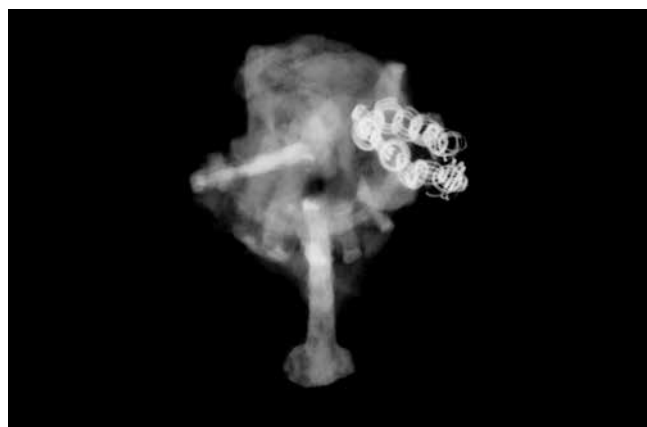
Funktion: dränerande

Storlek: upp till ca 0,8 meter bred, drygt 4 meter lång

En träfodrad ränna i NV–SO riktning längs passage 1, troligtvis helt lik rännan grupp 93 som löpte i vinkel från denna. Rännan var knappa metern bred och kunde följas till en längd av något mer än fyra meter. Träfodringen längs sidorna har

Figur 54. Tre stolpar från skiftesverkshuset hus Q med urtag för väggplankor. Kontext 3142 är en mittstolpe i den nordöstra väggen, kontext 3232 en hörnstolpe i det södra hörnet och kontext 3139 är en hörnstolpe i det östra hörnet. Jämför fotot nedtill, av kontexter 3141 och 3142. Teckning i fält: Jacques Vincent.

Figur 55 & 56. Torshammare på en korroderad ring samt ringbrynjefragmentet, kedjan och det eldstålsformade hängset från hus Q. Röntgenbild t.h, hammaren är endast 20 mm lång. Röntgen: Folktandvården Sigtuna.

stöttats av nedslagna stolpar. I rännans fyllning (kontext nr 3402) påträffades träföremål; en kåsa (fnr 14878), laggkärilstavar (fnr 16178, 16182

och 16206) och ett troligt handtag till en åra (fnr 16183), klumpar av tjära (fnr 41445); samt ett fragment av en skärvel och ett par brynen.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3100	Stolpe	Vertikalt nedslagen påle som var 0.08 meter i diameter.
3133	Träfodring	Stolpe och en kluva orienterad i NV-SÖ. Kluvan var 0.07-0.10 meter i diameter och stolpen var 0.07 meter i diameter.
3179	Träfodring	Träregel.
3383	K-jordslager	Grå-brunt, sandigt k-jordslager.

Tabellen fortsätter på nästa sida

3401	Träfodring	En 2 meter lång kluven stock med en diameter på 0.10 meter. Stocken låg i NV–SO riktning.
3402	K-jordslager	Gråbrunt k-jordslager. Under syllstensrad 3177 kom ett tydligt mycket tunt sotlager som troligtvis var resterna efter en brandhorisont, brandlager 3180. Sotlagret grävdes ihop med 3402.

Tabell 76. Kontexter tillhörande grupp 96.

S14**Tomt I:3****Konstruktionstyp: flätverksstaket****Funktion: avgränsande****Storlek: ca 3,60 m**

Konstruktionen tolkas som rester efter ett flätverksstaket, löpande mellan passage 1 och tomt 1. Staketet kunde följas till en längd av knappt fyra meter.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3014	-	Ett antal stående käppar som var 0,05 meter i diameter. Käpparna var placerade i NV–SO riktning.
3344	-	Ett antal pinnar som var 0,05–0,08 meter i diameter. Pinnarna var troligtvis av björk. Pinnarna var placerade i NV–SO riktning.

Tabell 77. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S14.

Grupp 35**Tomt I:3****Konstruktionstyp: utomhusyta**

En utomhusyta, angiven av utomhusavsatta lager med mycket träflis och djurben. Här ingick även

ett stolphål och ett lerlager som möjligen tillhört ett lergolv, bäge av obekanta funktioner. Lagren var fyndfattiga, i lagret 3427 påträffades en laggstav (fnr 16158).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3091	Träflislager	Kontext nr 3091 bestod av ett brunt k-jordslager som innehöll rikligt med träflis.
3237	Kulturlager	Kontext nr 3237 bestod av ett brunt, fett k-jordslager med mycket träflis och djurben. Djurbenen var orienterade både horisontellt och vertikalt.
3277	Stolphål	Kontext nr 3277 bestod av ett stolphål som var 0,28 meter djupt och 0,40 meter i diameter. Fyllningen innehöll aska, lera och små stenar.
3427	Kulturlager	Kontext nr 3427 bestod av ett k-jordslager.
3428	Lerlager	Kontext nr 3428 bestod av ett grått lerlager.

Tabell 78. Kontexter tillhörande grupp 35.

Hus D**Tomt I:3****Konstruktionstyp: hörnhärdshus på syllsten****Funktion: bostadshus****Storlek: >3x4 meter**

Huset tolkas som delvis byggt på syllstensram. Stenramen var bevarad i östra delen av byggnaden. Byggnaden tolkades delvis ligga utanför undersökningsområdet.

Golvet bestod av 0,02–0,10 meter tjock grå lera. Bland fynden som tillvaratogs kan nämnas en konisk spelpjäs (fnr 14798), ett fragment ostronskal (fnr 15099) samt ett litet fragment från en glasspegel (fnr 15044) och en möjlig bit av relingen till en båt (fnr 16241). I nordöstra hörnet

av byggnaden fanns spår efter en raserad ugn eller härd i form av ett antal stenar.

Byggnaden har brunnit och inom konstruktionen fanns ett orangefärgat sandigt lager som innehöll träkol och aska, rester efter ett torvtak.

KontextID	Typ	Beskrivning
3175	Raseringslager	stora stenar, raserad härd
3176	Raseringslager	Stora stenar
3178	Syllsten	Syllsten
3180	Brandlager	Orangefärgat lager, 0,05–0,01 meter tjockt. Lagret innehöll sand, kol och aska.
3181	Kulturjordslager	Brunsvart lager, 0,02–0,05 meter tjockt.
3182	Lergolv	Grå lera, 0,02–0,05 meter tjockt.
3243	Lergolv	Grå lera, 0,05–0,10 meter tjockt.

Tabell 79. Kontexter tillhörande hus D.

Passage 2

Grupp 98

Passage 2

Lagertyp: passagelager

Avsatta och påförda lager i passage 2, fyndfattiga. En synål av järn påträffades (fnr 14749). Avsatta kulturlager och lerlager som kan ha haft samband med anläggandet av lergolvet kontext 3137 i hus U på tomt II:1.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1776	Kulturjordslager	Ett 0,01 meter tjockt, brunt, något organiskt, ganska homogent och kompakt lager med enstaka ben och träflis. Diffusa kontaktytor.
3041	Lerlager	Ett 0,05 meter tjockt, fett, kompakt, kulturlager inblandat, grått lerlager med en melerad struktur. Lagret hade en del inslag av organiskt material och kolbitar. Distinkta kontaktytor.
3044	Kulturjordslager	Svartbrunt mot svart, mycket sandigt och fett lager med en del träflis och enstaka benbitar. Lagret övergick gradvis mer till brunt mot den SÖ delen. Lagret hade en melerad, fläckig karaktär, men kändes inte omrört. Diffusa kontaktytor. Lagret hade en ganska distinkt "tjärig" lukt.
3097	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, brunt mot brunsvart och lite grönt, organiskt, ganska fett lager med en del träflis och inblandning av gödsel. Distinkta kontaktytor.
3098	Lerlager	Ett 0,005–0,02 meter tjockt, grått, ganska fläckigt och omtrampat lerlager. Lagret innehöll en del organiskt material, kolbitar och skärviga stenar. Distinkta kontaktytor.
3134	Kulturjordslager	Brunt k-jordslager med en del organiskt inslag, ben och träflis.

Tabell 80. Kontexter tillhörande grupp 98.

Tomt II

Hus U

Tomt II:1 SV

Konstruktionstyp: oklar,
hus på syllstensram eller utomhuslager?
Storlek: minst 4,5x4,5 meter

Lagren är en ansamling lager och ett par stenrader i nordvästra delen av tomt II. De tolkades i samband med fältundersökningen som lämningar av ett hus på syllsten. Lämningarna gick upp mot nordvästra schaktkanten, varför deras verkliga utbredning mot nordväst är osäker.

De tre understa lagren utgjordes av ett kompakt grått/mörkbrunt kulturjordsblandat ler- och siltlager med lerfläckar (kontext 3072) respektive ett delvis överlagrande kompakt sand- och lerblandat kulturlager med fiskben, trä, djurben och kol (3078) samt, längst ned i östra hörnet, ett litet sand- och lerblandat gruslager (3077). Lagren tolkades som rester av husets lergolv.

Däröver fanns en nivå bestående av två fläckar tjock, ren aska, som tolkades som spår efter en härd.

Lämningarna av husets tänkta syllstensram utgjordes av två parallella (NV–SÖ) rader av sten. Den västliga raden var ca fyra meter lång och delvis sporadisk. Den utgjordes av stenar, 0,1–0,25 meter stora, delvis lagda i en dubbel rad. Den östra raden utgjordes av en meterlång enkel rad av tätt lagda 0,2–0,3 meter stora stenar. Båda stenraderna löpte upp mot den nordvästra schaktkanten, så deras verkliga längd är osäker.

Överst fanns ett lager brunsvart kol-, sot- och siltblandad kulturjord med ett kraftigt inslag av fiskben och hasselnötter (3071), tolkat som omrörda spår av en brand som förstört huset.

Figur 57.
Lunulahänget
fnr 14317.

Tolkningen att lämningarna hör samman och utgör spår av ett hus får betraktas som osäker.

Fynden visar att man ägnat sig åt horn/benhantverk, kamtillverkning, och kanske även metallhantverk på platsen eller i närområdet. Anmärkningsvärda fynd är ett lunulaformigt hänge av vitmetall eller silver (fnr 14317, *fig. 57*), en guldring (fnr 14318), spegelglas (fnr 14590), musselskal (fnr 40296 och 40076), och bivax.

Källkritiska aspekter

Mycket osäkert hus. Lagren har övervägande karaktärer som gör att de kan antas vara tillkomna utomhus. "Golvet" är synnerligen heterogent, "härden" tveksam och "brandlagret" har inte karaktär av ett verkligt husbrandlager. Spår av brunnet trä eller tak tycks saknas. Stenraderna bör ha ingått i konstruktioner, men de hör inte övertygande samman med varandra. De har olika karaktär och tycks ligga på olika nivåer. Stenarna i den västra syllen (kontext 3075) har bottenhöjder som gör det mindre sannolikt att de ens legat på nivån för det antagna "golvlageret", bottenhöjderna överensstämmer med "huslagrens" toppmått. "Huset" ser också ut att vara grundlagt på ett "gödsellager". En troligare tolkning kan vara att lagren övervägande är utomhusavsatta.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
Destruktion		
3071	Brandlager	Ett 0,001–0,03 meter tjockt brunt/svart kol-, sot- och siltblandat kulturjordslager med kraftigt inslag av fiskben och hasselnötter. Kompakt med distinkt kontaktyta.
Brukning		
3074	Härdlager	Ett 0,07 meter tjockt rent asklager. Kompakt och med distinkt kontaktyta.
Konstruktion		
3072	Lergolv	Ett grått/mörkt brunt kulturjordsblandat ler- och siltlager, bitvis rena lerfläckar. Kompakt och med distinkt kontaktyta.
3075	Syllsten	Stenar som var 0,10–0,25 meter i diameter lagda i NV–SO riktning.

3076	Syllsten	Fem stycken stenar som var 0,20–0,30 meter i diameter.
3077	Gruslager	Ett 0,03–0,12 meter tjockt grått/brunt sand- och lerblandat gruslager. Lagret var homogent, mycket kompakt och hade distinkt kontaktyta.
3078	Lergolv	Ett 0,01–0,08 meter tjockt sand- och lerblandat k-jordslager med fiskben, trä, djurben och kol. Lagret var bitvis kompakt och hade distinkt kontaktyta.

Tabell 81. Kontexter tillhörande den osäkra kontextgrupperingen "hus U".

Hus S

Tomt II:1 NO

Konstruktionstyp: hus på syllstensram

Funktion: hantverkshus

Storlek: ca 3 meter brett

Rester av en huskonstruktion på syllsten. I boten fanns ett påfört lergolv som var tydligt avgrävt i sydöst (kontext 3231) samt en trolig rest av en NV–SÖ syllstensrad (kontext 3230). Dessa lämningar låg nära, och fortsatte in i, den N–V schaktväggen. Husets säkra avgränsning utgjordes endast av dessa lämningar. En tolkad möjlig fortsättning på golvet mot söder hade karaktär av lerblandat kulturlager. Tolkningen som golv måste därför betraktas som osäker (kontext 3217).

I övrigt utgjordes lämningarna som förts till hus S övervägande av gropar och kulturlager med ett stort inslag av spill och föremål relaterade till metallhantverk. Ett par påförda sandlager kan ha fungerat som vällsand i samband med metallhantverket. Fyra gropar tolkas vara relaterade till metallhantverk, främst gropässjor men kanske även fundament för städstabe. De var i samtliga fall överlagrade/fyllda med metallhantverkslager.

Det är mycket osäkert om hantverkslämningarna verkligen tillkommit som ett resultat av hantverk i huset eller om de tillkommit utomhus, och då helt eller delvis tillkommit efter det att huset tagits ur bruk eftersom huslämningarna delvis överlagrades av hantverkslämningarna.

Stratigrafiskt över metallhantverket fanns även ett ytmässigt begränsat lager av hårt bränd sand med inslag av lera (kontext 3532). Lagret var fyndlöst och kan härröra från ett bränt torvtak.

Fynden var till stor del lämningar av metallhantverk: ässjefodring, degelfragment skärvar, gjutformar och lödförpackningar, råämnen, spill, klipp, tråd och smältor av Cu-legering, silver

Figur 58. Träspateln eller klapprät fnr 16436.

och bly samt ett par guldlänkar (fnr 14740)) och järnföremål, bland annat flera punsar (fnr 39703, 14735 och 14756) och en mejsel (fnr 46167).

Bland fynden finns också tre fragment av gröna och blå glasbägare, en av dem med trådornamentik (fnr 14705, 14754 och 14756). Ett träföremål som sticker ut är ett spadformat redskap registrerat som klapprät (fnr 16436, fig. 58).

Källkritiska aspekter

Störarna 3068 och syllstenen 3255 kan tillhöra nästföljande hus på platsen, hus T.

En tidigare antagen syllsten till huset (kontext 3255) underlagras av lager med spår av metallhantverk och hör därmed inte till konstruktionen av hus S. Den kan istället ha fungerat som syll i hus T. Stenen överlagras direkt av 3058=störar hörande till hus T.

Stratigrafiskt över lämningarna efter metallhantverk fanns tre längre trästörar liggande i NV–SÖ riktning, utan underlagrande syllsten (kontext 3068). Dessa har förts till hus S och tolkats ha kunnat utgöra en lämning av husets västra vägg. Om störarna ingått i en väggkonstruktion är dock osäkert; de kan ha varit spår av någon form av hägnad. En annan möjlighet är att de tillhört det överlagrande hus T, som delvis utgjordes av liknande störar.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
Konstruktion		
3230	Syllsten	Ett 15-tal stenar med 0,1 meters diameter. Stenarna var lagda i en dubbel rad i NV–SO riktning.

3231	Lerlager	Ett 0,07–0,10 meter tjockt blått/grått lerlager med inslag av brun kulturjord och silt. Homogent och kompakt. I ruta K16 fanns en tydlig lins av rosa/grå silt överst i lagret. I SO hade lagret en tydlig avgrävningskant.
Metallhantverk		
3065	Kulturjordslager	Ett brunt kulturjordslager med inslag av träflis och kol. Lagret var homogent.
3066	Kollager	Ett grått/svart lerblandat kollager med inslag av träflis. Lagret var homogent.
3067	Sandlager	Ett ljus grått fint kvartssandlager. Lagret var homogent och hade distinkt kontaktyta. Vällsand?
3144	Kollager	Ett svart sot- och kollager med inslag av träflis och lera. Lagret var homogent.
3145	Sandlager	Ett ljus grått fint sandlager. Lagret var homogent och hade distinkt kontaktyta. Vällsand?
3216	Kulturjordslager	Ett grått/brunt kulturjordslager med rikligt av träflis och med inslag av kvistar, kol och hasselnötsskal. Lagret var homogent.
3217	Kulturjordslager	Ett grått lerblandat kulturjordslager med inslag av träflis och kol. Lagret var heterogent.
3228	Nedgrävning	En cirkelformad grop, 0,4–0,5 meter i diameter och 0,20 meter djup. Gropen hade mycket distinkta lodräta nedgrävningskanter (bitvis t.o.m. över 90 graders vinkel) och plan botten.
3229	Kollager	Ett svart sot- och kollager med inslag av träflis och hasselnötsskal, linser med kvartssand, slagg, metallsmältor och klipp av metall (Au, Ag, Fe, Cu). Även inslag av delar av metallföremål, gjutformsfragment och degelfragment. Spordiskt inslag av något gult/orange material. Luckert och med torr karaktär.
3251	Nedgrävning	En cirkelformad grop som var 0,30 meter i diameter och 0,13 meter djup. Gropen hade plan botten och lodräta nedgrävningskanter.
3252	Nedgrävning	En cirkelformad grop som var 0,30 meter i diameter och 0,10 meter djup. Gropen hade kraftigt sluttande nedgrävningskanter.
3253	Nedgrävning	En cirkelformad grop som var 0,30 meter i diameter och 0,15 meter djup. Gropen hade kraftigt sluttande nedgrävningskanter.
3254	Fyllning i nedgrävning	Ett grått/brunt sot- och koluppblandat kulturjordslager. Lagret var heterogent och hade distinkt kontaktyta.
3255	Sten	En rundad sten, 0,3x0,2 meter i diameter.
Destruktion		
3068	Raseringslager (störar)	Tre stycken på varandra liggande störar med en diameter på 0,04–0,06 meter. Störarna var 0,5–1,7 meter långa och de var alla avbrutna.
3532	Brandlager?	Ett grått/rött/orange hårt bränt sandlager (NÖ delen) med inslag av lera. Lagret var homogent med distinkt kontaktyta.

Tabell 82. Kontexter tillhörande hus S.

Hus T**Tomt II:1 NO****Konstruktionstyp: hus på syllstensram; möjligen knuttimrat****Funktion: smedja****Storlek: >3x>1,5 meter**

Rester av en träkonstruktion på syllsten. Troli-

gen en enkel knuttimrad konstruktion. I botten utgjordes lämningarna av syllstenar (kontexter 2988, 2989 och 3255). På dessa fanns liggande trä i form av två syllstockar längs sydvästra respektive sydöstra vägglinjerna (kontext 2990 & 3069). Ytterligare bevarade delar av väggkonstruktionen utgjordes av längre störar (kontext 3058 & 3068).

Två gropar, med en sten vardera i botten, har tolkats varit stolphål för takbärande stolpar som ingått i huskonstruktionen (kontext 3249 & 3250). Detsamma gäller ett likadant stolphål med en bevarad stolpbotten av lindträ (kontext 3248). Stolpen var kluven i botten och skodd med stenar och en klen spetsad granstör (kontexter 3375/3248). Det är också möjligt att dessa stolphål/gropar tillkommit i samband med det metallhantverk som bedrivits på platsen, de kan ha fungerat för gropässjor respektive stolpar som underlag för arbetsbänkar eller städ o.d.

Ett litet sandlager påträffades inom husets begränsning, i botten av stratigrafin (kontext 3064). Möjligen har det anlagts som ett golv, men kanske mera troligt rör det sig om sand som påförts i samband med metallhantverk på platsen, kanske vällsand. Två överlagrande lager föreföll ligga gentemot den sydvästra väggen, och kan därmed möjligen tolkas ha avsatts eller påförts i huset. Dessa utgjordes i botten av ett kol- och sotlager tolkat som ässjeutkast (kontext 3063), samt där över ett lager av kolblandad lera som möjligen kan ha anlagts som golv (kontext 3062). Båda dessa lager var avgrävd i nordöst.

Övriga, högre liggande, lager som förts till huset hade en stratigrafi och utbredning som visar att de tillkommit efter att huset upphört. Dessa har tidigare tolkats som brand- och raseringslager som uppkommit i samband med husets destruktions. Lagren hade dock en karaktär och fyndinnehåll som visar att de snarast tillkommit i samband med metallhantverk på platsen.

Fynden visar således genomgående att metall-

hantverk har bedrivits, och att en tydlig kontinuitet från det föregående huset funnits (hus S). Här fanns delar av ässjefodring, fragment av deglar och lödförpackingar, gjutformsfragment och en barrgjutform av sandsten (fnr 38312) samt metallfragment och metallföremål, främst av järn men även enstaka klipp av kopparlegering och bly och mässing. I huset fanns även en puns (fnr 39538) och två sylar (fnr 39541 och 39567) samt en skärva av en grön glasbägare med trådornamentik (fnr 14717, jfr Henricson 2011:28).

Huset tolkas sammanfattningsvis som en enklare temporär knuttimrad huskonstruktion där metallhantverk har bedrivits. Kol- och sotlagren kan antyda järnsmide, jfr smedjan hus X i kvarteret Humlegården 3 som hade närmast decimeterjocka sotlager (Söderberg 2008:120f & 277). Huset har troligen rivits på ett strukturerat sätt. Redan innan huset uppfördes har metallhantverk bedrivits på platsen och sådant har fortsatt bedrivits även efter husets rivning.

Källkritiska aspekter

Enligt matrisen är kontext 3058 samma som kontext 2789 (=lerlager med inslag av sot och kol, ritning 536), och utgjorde de översta lagret i hus T. Att det skulle vara samma lager/rasering verkar mindre sannolikt. Kontext 3058 utgör uppenbarligen en del av husets väggkonstruktion. Kontexterna är dokumenterade vid olika tillfällen (kontext 3058 daterad 0502, 2789 daterad 0506).

Även störrarna kontext 3068 (nu förd till hus S) kan antas vara rest av den västra väggen i hus T.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
Brukning		
2789	Brandlager?	Grått lerlager med inslag av kol och sot. Lagret var heterogent och hade diffus kontaktyta.
3037	Raseringslager	Ett 0,03 meter tjockt bränt ler-, kulturjords- och kolblandat sandlager. Lagret innehöll delar av brända vävtyngder.
3057	Raseringslager	Svart sot- kollager med fläckar av lera, träflis och djurben. Lagret var homogent och hade en diffus kontaktyta.
3058	Raseringslager /störrar	En stör NO–SV riktning och två störrar i NV–SO riktning, varav den ena låg ovan på den först nämnda. Störrarna var 0,06–0,10 meter i diameter. Ytterligare två störrar i NO–SV riktning ingick i 3058. En av dessa togs in som fynd.
3062	Lergolv	Grått lerlager med inslag av kolstänk. Lagret var homogent och hade en distinkt kontaktyta.
3064	Sandgolv	Ljust grått fint siltblandat sandlager. Lagret var homogent och hade distinkt kontaktyta.

Tabellen fortsätter på nästa sida

3533	Brandlager?	Svart kollager med inslag av sot och träflis. Lagret var homogent och hade en distinkt kontaktyta.
Konstruktion		
2988	Syllsten	Åtta stycken rundade stenar med måtten 0,15x0,35 meter. Stenarna var placerade i NV–SO riktning.
2989	Syllsten	Tre stycken rundade stenar med måtten 0,15x0,30 meter.
2990	Syllstock	En stock med 0,15 meter i diameter, placerad i NO–SV riktning. Stockens NÖ ände låg ovanpå syllsten (2988).
3063	Ässjeutkast	Svart kol- och sotlager. Lagret var homogent och hade en distinkt kontaktyta.
3068	Raseringslager (störar)	Tre stycken på varandra liggande störar med en diameter på 0,04–0,06 meter. Störarna var 0,5–1,7 meter långa och de var alla avbrutna.
3069	Syllstock	En stock i NV–SO riktning. Stocken var 1,40x0,18 meter och så gott som helt förrutnad. Dess SÖ ände låg på syllsten (2989).
3248	Stolpe med stenskonig	Bottenskodd stolpe som var 0,35 meter i diameter. Stolpen hade plan botten och var ställd på en sten i en ovalt formad grop, 0,60x0,40x0,50 meter. Stolphålet hade i det närmaste lodräta nedgrävningskanter.
3249	Stolphål med stenskonig	Cirkelformad grop som var 0,40 meter i diameter och 0,70 meter djup. Gropen hade lodräta nedgrävningskanter och plan botten, där det låg en sten.
3250	Stolphål med stenskonig	Cirkelformad grop som var 0,30 meter i diameter och 0,35 meter djup. Gropen hade lodräta nedgrävningskanter och plan botten, där det låg en sten.
3255	Sten	En rundad sten, 0,3x0,2 meter i diameter.
3375	Stolpe med stenskonig	Stolpe, 0,20 meter i diameter i plan. Skonigen utgjordes av fyra stenar vilka placerats mot kluvans flata sida och en stolpe, 0,10 meter i diameter och 0,31 meter hög, som stöd på den andra sidan. Stolphålet hade raka nedgrävningskanter med skålformad i botten. Nedgrävningen var 0,60 meter i diameter och 0,53 meter djup.
3481	Fyllning i stolphål	Grå lera, fyllning i stolphål 3375.

Tabell 83. Kontexter tillhörande hus T.

B5
Tomt II:2
Konstruktionstyp: kavelbro
Funktion: gångyta
Storlek: ca 2,50x1,00 m

Konstruktionen tolkas som en kavelbro, med underliggande regler samt en underliggande nedgrävning från anläggandet av kavelbron. Lager 3060 innehöll ett degelfragment, en lödförpackningsfragment, slagg samt ässjefodring.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2987	-	14 stycken kluvor, kvadratisk bilade stockar och obearbetade stockar. Virket var mellan 1,00–1,80 meter långa och var placerade parallellt med varandra i NV–SO riktning. De naturliga stockarna hade dock urtag undertill där två vertikalt placerade stockar var inpassade (3059). Delar av materialet var på olika vis bearbetat, t.ex. hade en av stockarna ett hugget rundhak med en träplugg. Konstruktionens utbredning var 1,80x2,60 meter.
3059	-	Två stycken NO–SV belägna stockar vilka var 2,20–2,60 meter långa och 0,08–0,10 meter i diameter. Stockarna var lagda med ett mellanrum av 1,30 meter. Troligen var stockarna av björk.
3060	Fyllning i nedgrävning	Brunt k-jordslager med inslag av träflis, kol och sand. Lagret var heterogent och hade en diffus kontaktyta.
3061	-	En 3x1,2 meter stor grop.

Tabell 84. Kontexter tillhörande kavelbron B5.

Hus K**Tomt II:5****Konstruktionstyp: stavverk****Funktion: oklar****Storlek: en minst 3 meter lång vägg**

Rester av nordvästra delen av ett hus i stavverk, som varit jordgrävt (palissadteknik). Huslämnarna påträffades nära invid sydöstra schaktväggen, och huset har sträckt sig vidare mot sydost, utanför undersökningsområdet. Bevarade bottnar av två vertikalt ställda väggplankor påträffades. Ett par raserade stenar kan indikera att huset vilat på syllsten.

Huset har brunnit. Brandlagret var omblandat. Bränd sand i brandlagret antyder torvtak.

Ett kulturjordsblandat siltlager låg stratigrafiskt mellan de bevarade plankresterna och brand-

lagret. Lagret uppfattades därför som relaterat till huset, men det hade en karaktär som talar för att det kan vara utomhusavsatt. Rimligen rör det sig om ett lager som avsatts upp mot husets nordvästra vägg. Fynden i det lagret ska sannolikt knytas till tvärpassagen direkt nordväst om huset. Det mest anmärkningsvärda fyndet här var en rårack, en detalj från en båtrigg (fnr 16370).

Fragment av brända vävtyngder i brandlagret talar för att en vävstol kan ha funnits i huset.

Källkritiska aspekter

Kontext 2981 finns inte som shapefil. Den stratigrafiska & geografiska relationen mellan 2981 och 2980 är osäker. Kontext 2980 tolkades ursprungligen som ett underlag och stöd för den nordöstra stavverkswäggen i hus K.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
Destruktion		
2977	Brandlager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt heterogent gult/blått/grått/rött bränt sandlager med inslag av kolstänk.
2979	Raseringslager	Två stycken stenar med en diameter på 0,25 respektive 0,35 meter.
Brukning		
2980	Siltlager	Ett 0,01–0,1 meter tjockt blått/grått kulturjordsblandat siltlager. I norr utgjordes lagret av hälften kulturjord och hälften silt.
Konstruktion		
2981	Konstruktion	Två stycken vertikalt ställda plankor, ca 0,1–0,15x0,02x0,15–0,2 meter stora.

Tabell 85 Kontexter tillhörande hus K.

S3**Tomt II:5****Konstruktionstyp: flätverksstaket**

En pinne och en vidja bevarade. Konstruktionen tolkas som rester efter ett flätverksstaket inom tomt 2.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3150	-	En pinne med diameter 0,03–0,04 meter.
3184	-	En vidja med diameter 0,01 meter, 0,30 meter lång och placerad i öst–västlig riktning.

Tabell 86. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S3.

Passage 3**Grupp 101****Passage 3****Lagertyp: avsatta lager och brandlager**

Utomhusavsatta lager från brukningstiden av hus B:L, fas 5a, i tomt III samt raseringslager och brandlager från då detta brunnit ned. Brandlagren bestod av träkol, sot och bränd grågul sand. Huset kan ha haft torvtak. I lagren fanns slagg, litet läderspill, brynen, en bennål och ett träflöte.

Kontext ID	Lagertyp	Beskrivning
3081	Brandlager	Ett 0,05 meter tjockt k-jordsblandat sot- och kollager med bränd grågul sand. Lagret var poröst och heterogent och troligen avgrävt runt hela sin begränsning. Kontaktytan mot underliggande lager var distinkt.
3082	Brandlager	Ett 0,05 meter tjockt k-jordsblandat sot- och kollager med bränd grågul sand. Lagret var poröst och heterogent. Kontaktytan mot underliggande lager var distinkt.
3083	Träffislager	Ett 0,05–0,12 meter tjockt, gråbrunt k-jordslager med stort inslag av träffis. Lagret var heterogent med distinkt kontaktyta, men begränsningen i plan var svår att avgöra.
3104	K-jordslager	Ett 0,05–0,07 meter tjockt rödbrunt k-jordslager med inslag stort inslag av träffis och en del kol och aska. Lagret var poröst med distinkt-diffus kontaktyta.
3105	Brandlager	Ett tunt sandigt brandlager.
3106	Raseringslager	Åtta stenar som var 0,15–0,50 meter stora i diameter.
3108	K-jordslager	Ett 0,05–0,15 meter tjockt k-jordslager med inslag av sot och träffis. Lagret var poröst.
3162	K-jordslager	Ett 0,10–0,15 meter tjockt avsatt k-jordslager.
3269	K-jordslager	Brunsvart k-jordslager med inslag av sot och kol. Kontaktyta distinkt.

Tabell 87. Kontexter tillhörande grupp 101.

Tomt III

Grupp 104

Tomt III:1–3

Konstruktions- och lagertyp: nedgrävningar och fyllnadslager

Nedgrävningar, raseringar och fyllnadslager i utomhusmiljö. Möjligen kan groppen kontext 2950 ha varit en latringrop som funnits en tid på platsen. Lagren var fyndfattiga, men en nål av trä med huvud och håll kan nämnas (fnr 17111).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2906	Utgjämningsslager	Ett 0,04–0,10 meter tjockt, rödbrunt/orange, något fett k-jordslager med inslag av gödsel blandat med sotfläckar. Flera rundade stenar med diameter 0,07 meter låg spridda i lagret. Kontaktytan var till stor del distinkt men diffus i SO.
2907	Fyllning i nedgrävning	Ett 0,13 meter tjockt, gulbrunt, mycket fett gödsellager. Homogent med distinkt kontaktyta.
2950	Nedgrävning	En 0,55x0,40 meter stor oval nedgrävning med lodräta kanter (dock lite fläckare i NV) och skålad botten.
2954	Raseringslager	25 stenar varav 15 stenar låg i en klunga som gick in i den NO profilen. Dessa stenar hade diameter 0,10–0,15 meter och var både rundade och kantiga. Sex stenar låg på en oregelbunden NO-SV linje. Dessa stenar var 0,30x0,35x0,15 meter stora. De var både kantiga och rundade.
3006	Brandlager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, svart kol- och sotlager. Homogent och poröst med distinkt kontaktyta.
3084	Lerlager	Ett 0,03 meter tjockt, grått lerlager. Kompakt och homogent med distinkt kontaktyta.

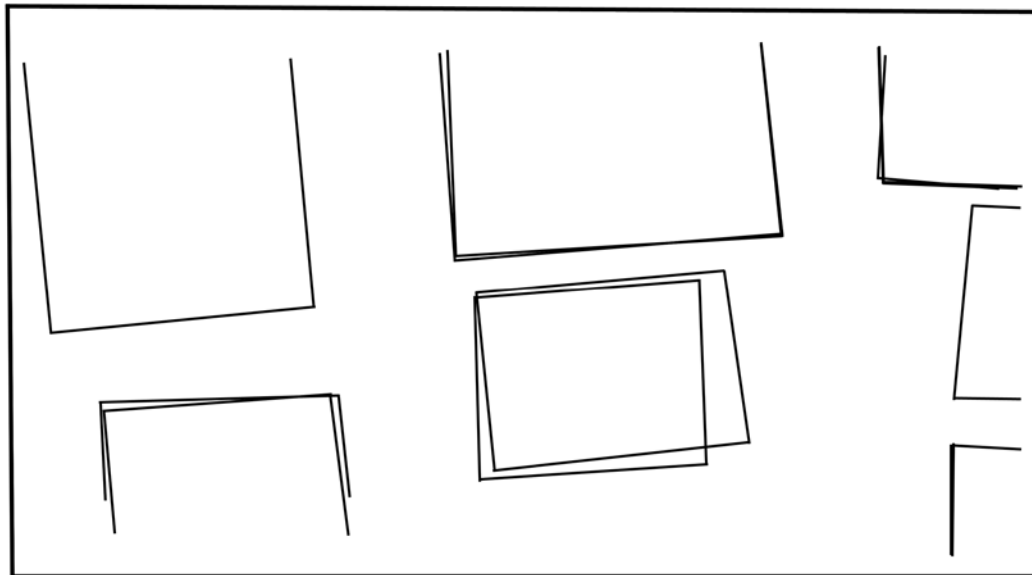
Tabell 88. Kontexter tillhörande grupp 104.

Fas 6, ca 1015–1030

I fas 6 kan vi se att den utvidgade passage 3 och de stora träbrolagda gårdstunen runt passagen som uppkom redan i fas 4, levte vidare. Vi ser också att tomter delvis legat öppna och obebyggda i vissa tider, som zonerna 1 till 3, grupp 62 och 108, som legat öppna och inhägnade av flätverksstaket. Troligen har de nyttjats i djurhållning en tid vid fasens början, liksom zon 2 på tomt III i fas 6c som utifrån gödsellagren också bedömts som ett djurhågn. Passage 2 har inte varit belagd med någon broläggning, och dess sidor har avgränsats med flätverksstaket mot tomterna. I övrigt dominerades fasen av byggnader i skiftesverk och timmer på väl markerade syllstensramar. Näringsmässigt präglades fasen av metallhantverk – det är i denna fas vi finner de största volymerna deglar och skärvar, eller kapell som är det sakord de registrerats under i fynddatabasen. De sistnämnda har använts vid raffinering eller test av

ädelmetall och de berättar om en intensifierad hantering av ädelmetaller i fasen (jfr Söderberg 2011).

Kanske har ett visst glashantverk bedrivits, vi har några fragment av glasdeglar i fasen och flera små fynd av glasmassa. Fasen visar upp lättare toppar av läderspill och registrerade vävtyngder och undersökningens högsta topp registrerade bennålar, 26 stycken, samt en lätt topp av funna sländtrissor, åtta stycken. Därtill präglas fasen av internationella handelskontakter. Vi finner en ökning av påträffade vikter och vågar i fasen, men det statistiska underlaget från utgrävningen med sina totalt blott 31 registrerade vikter och tre vågar är magert. Fas 6 gav fyra fynd av vikter. Fynden av mynt ligger mycket högt i fasen tack vare fyndet av en större myntskatt. Antalet enskilda fyndposter från fas 6 är endast fyra, men antalet faktiska mynt är 159 stycken.

Figur 59. Husen i fas 6abc lagda över varandra, inklusive hus O på tomt II:3 som låg kvar alltsedan fas 4.

Fas 6a

På tomt I byggdes hus B:N närmast Stora gatan, ett stort skiftesverkshus med lätt svängda väggar. Huset har varit ett flerfunktionshus i en troligen burgen kontext med internationella kontakter att döma av två fynd av kontinentaleuropeiska gropmaljspannen. Huset var stabilt både till byggnadsteknik och livslängd, det stod kvar genom både fas 6 och 7. Till tomten hörde hus E som var dess huvudsakliga bostadshus.

Tomt två låg till stora delar obebyggd i underfasen. Grupp 62 i zon 1 närmast Stora gatan var inhägnad. Där kan grisar ha hållits av gödsellagren att döma. Lagren var fyndrika och det mest iögonenfallande bör vara det lilla träkors som påträffades där. Fyndet ger, trots den enkla fyndkontexten i ett grishågn, en tidig fingervisning om platsen som en vistelseort för kyrkans män. Motsägelsefullt, men kanske betecknande

Fas 6a

Figur 60. Grupper och konstruktioner tillhörande fas 6a. Hus O på tomt II:3 syns inte i planen då det är redovisat i beskrivningen av sin tillkomstfas, fas 4.

för denna brytningstid, är att en liten smidd torskhammare påträffades i den samtida passage 2. Troligen har hus O från föregående fas legat kvar in i fasen, men under en period kan zon 2 och 3 liksom zon 1 varit obebyggda och inhägnade, och vi ser ingen antydning om bebyggelse längre

in i tomten. I zon 4 låg en träbrolagd tvärpassage. Närmast Stora gatan i tomt III låg hus B:J på kraftig syllstensram. En hörnstolpe kan antydna skiftesverk eller resvirke som byggnadsteknik. I zon 2 och 3 tillkom ett djurhågn under fasens lopp. Även zon 4 har där varit obebyggd.

Tomt I

Hus B:N

Tomt I:1

Konstruktionstyp: träsyll på syllsten, ramverkshus

Funktion: hantverkshus

Storlek: >6x6 meter

Huset var byggt dels på syllsten och dels med takbärande stolpar i vägglinjerna. Båda dessa stolpar, av furu, har daterats genom dendrokronologi och var fällda på vintern 1014/1015 AD. Både i husets södra och norra vägglinjer fanns rester efter syllstockar. I byggnadens nordvästra del fanns ett flertal stör- och pinnhål, de bildade ingen tydlig konstruktion utan var utspridda över ytan. Bygg-

naden låg delvis utanför undersökningsområdet. Golvet utgjordes av grå kompakt lera och har troligen lagts om vid ett tillfälle. I byggnadens norra del fanns ett avsatt brunt kulturjordslager. Byggnaden, med sina lätt svängda väggar och en synlig mellanstolpe i ena vägglinjen, har varit uppförd på ramverk, att döma av fynd i tvärpässagen i fas 7a kan tekniken ha varit stavverk.

Av fyndsammansättningen att döma har huset haft en stark inriktning på hantverk. Från golvet och det avsatta lagret tillvaratogs en stor mängd föremål (215 fyndposter). Flera av dessa stammar från metallhantverk som fragment av blästermunstycken och ässjefodring, flera fragment av deglar varav en skärva sannolikt kommer från en glasdegel (fnr 26951), en gjutform och en lödförpackning, bronsklipp, ett klippt fragment av en blytacka samt silvertråd. Dessutom tillvaratogs en del slagg. Det fanns inga spår efter någon hård

eller ugn i denna del av byggnaden, men en bit eldslagningsflinta samt ett antal flintavslag tyder på att det kan ha funnits en i närheten. Tre fläckar i husets mitt med träkol, sot och aska skulle kunna antyda närvaron av en ässja.

Bland föremålen kan även nämnas en bit oarbetad bärnsten, två silvermynt (fnr 12229 och 12716; Knut, England och Otto-Adelheid, Tyskland, *se bilaga 4*) och två ottonska-saliska spännen av kopparlegering som möjligen varit förgyllda. Det större (fnr 12200, *fig. 28*) är ett runt genombrutet spänne, 42 mm i diameter, med del av låsanordningen kvar på baksidan. Motivet är en fågel med gropemaljinläggningar. Smycket kommer från tyskt område och kan dateras till 1020-tal (Roslund 2010:44f). Det andra (fnr 12409), är en rund korsemaljfibula av liknande ursprung, 27 mm i diameter och 1 mm tunn (*fig. 27, s. 47*). Även på detta spänne finns gropemalj, i korsmitten och i de fyra korsarmarna. Därtill gav huset en grön glasslåndtrissa med inlagd silverfolie (fnr 13230, *fig. 61*), ett par ytterligare i sten och lera, ett stycke röd sandsten, synålar, en dubbelhelkam av trä (fnr 12227, *fig. 63*) och ett mässingsföremål, registrerad som vikt (fnr 12410, *fig. 62*), med ett blomornament på en sida och ett kors på den andra.

Huset har brunnit. I husets nordöstra del fanns ett lager med träkol och aska som bör ha varit rester efter taket. Även syllstockarna var kraftigt brända. Huset har stått in i fas 7.

Prover

Dendrokronologi: prov 1574, kontext 3099, analyserat av Bartholin (nr 0157176); 1014–1015 AD (*bilaga 1*).

Prov 1573, kontext 3140, analyserat av Bartholin (nr 0157177); 1014–1015 AD (*bilaga 1*).

Figur 61. Slåndtrissa av glas med silverfolie, fnr 13230, ca 29 mm i diameter.

Figur 62. Mässingsföremålet fnr 12410.

Figur 63. Dubbelhelkammen av trä, fnr 12227. Fragmentets bredd 84 mm.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2702	Lergolv	Ett grått kompakt lager med lera. I toppen av lagret förekom nedtrampad träflis. 0,10 meter under lerans topp fanns ett mycket tunt lager. Detta kan tolkas som en omläggning av lergolv.
2727	Syllstock	En fyrkantshuggen syllstock som löpte i NV–SO riktning. Syllstocken var kraftigt bränd. Längst i SO vilar syllstocken på syllstensrad 2766.
2728	Brandlager	Ett lager med träkol och aska.
2730	Kulturlager	Ett brunt kompakt lager som troligtvis innehöll djurspillning.

Tabellen fortsätter på nästa sida

2766	Syllsten	Ett antal stenar av varierande storlek. I den S och Ö delen fanns två större stenar som tolkas som hörnstenar.
2731	Hårdlager	runt lager, 0,4 meter i diameter, med kol, aska och sot. Lagret innehöll en del brända ben.
2762	Hårdlager	svart lager, 0,4 meter i diameter, som innehöll kol, sot och aska.
2763	Hårdlager	ovalformat lager med kol, sot och aska. Lagrets utbredning var 0,7x0,5 meter.
2889	Syllstock	En kraftigt bränd syllstock som löpte i NV–SO riktning. Stocken gick delvis in i schaktets SV profilvägg.
3099	Stolpe med stenskoning	Stolphålet var 0,23 meter i diameter och hade plan botten. Stolpen var av tall, 0,21 meter i diameter, 0,59 meter hög och hade plan botten.
3140	Stolpe med stenskoning	Stolphålet hade plan botten och var endast några centimeter bredare än stolpen. Fyllningen bestod av lerblandad kulturjord. Stolpen var av tall, 0,20 meter i diameter, 0,87 meter lång och hade plan botten. Stenskoningen bestod av 0,10–0,25 meter stora stenar som var tillhuggna och platta.
3540	Pinnar	Ett flertal pinnhål, 0,05 meter i diameter, utan tydlig struktur.

Tabell 89. Kontexter tillhörande hus B:N.

S46**Passage 2****Konstruktionstyp: flätverksstaket****Funktion: avgränsande och skyddande****Storlek: ca 6,4 m långt**

Ett flätverksstaket i tomt I som avgränsat tomten mot passage 2. Staketet kunde följas i drygt sex meter, invid hus B:N och förbi tvärpassagen, tomt I:2. Förutom att fungera som tomtavgränsning mot passagen, kan det också tjänat som rötskydd genom att hålla passagedynga och skräp undan från husets vägg.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2735	Vidjor	0,02–0,04 meter tjocka vidjor som löpte växelvis mellan pinnar 2736. Mot den NV delen var vidjorna mycket dåligt bevarade, men syntes som förmultnad jord och trärester. I den SO delen var de välbevarade och kunde följas i längre stycken.
2736	Pinnar	Ett antal pinnar med 0,04–0,06 meter i diameter. Pinnarna var placerade med mellan 0,20–0,40 meters mellanrum. Ibland var pinnarna parställda.

Tabell 90. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S46.

Grupp 43**Tomt I:2 och passage 1****Lagertyp: avsatta utomhuslager**

Utomhuslager i passage 1 intill hus E och i tvärpassagen på tomt I:2, innehållande träflis och bark som avsatts vid husbygge. Lagren innehöll också några brynen, ett par laggkärlsdelar, lite huggspån av horn samt ett skedblad av trä (fnr 13200).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2818	K-jordslager	Ett 0,03–0,06 meter tjockt, brunt, kompakt lager med inslag av ben och lite träflis. Enstaka kolbitar.
2859	Träflislager	Brunt, kompakt k-jordslager med mycket bark och träflis.
2909	Träflislager	Ett 0,04 meter tjockt, brunt och kompakt k-jordslager med homogen struktur. Lagret innehöll mest bark och träflis. Något diffusa avgränsningar men tydliga kontaktytor.

Tabell 91. Kontexter tillhörande grupp 43.

Figur 64. De två väsbyglarna fnr 14159, ca 53 cm vida.

Hus E

Tomt I:3

Konstruktionstyp: hus med härd

Funktion: bostad

Storlek: >4x5 m

Huset var byggt på kraftig syllstensram. Stenramen bestod av två rader, bevarade i husets sydvästra och nordöstra delar. I husets sydöstra del fanns ett antal stolphål med oklar funktion. Möjligen var dessa spår efter den takbärande konstruktionen eller en väggkonstruktion. I husets nordvästra del fanns flera plankor bevarade som kan ha varit rest efter golv eller vägg. Byggnaden låg delvis utanför undersökningsområdet, avgrävd av schaktningsarbeten på 1920-talet.

Golvet bestod av påförd lera. I västra delen fanns ett avsatt lager som tolkats varit från husets brukningstid. I husets nordöstra del fanns rester efter en raserad ugnskonstruktion, ett raseringslager med sten. Härden har inte legat intill hörnet, men väl intill ena väggen.

Från byggnaden tillvaratogs ett stort antal fynd som kan knytas till hushållsaktiviteter, som keramik av typen A, flera vävtyngder och stora mängder bränd lera som antyder att en vävstol funnits

i huset, många delar av laggkärl av trä samt flera träföremål, bland annat en träslev och två stora väsbyglar (fnr 14159, *fig. 64*). Från ugnens raseringslager tillvaratogs ett runben med texten **fu** (futhark?) (fnr 14100, SL 98). Andra specifika fynd var en bergkristallpärla (fnr 14508), ett halvfabrikat till guldfoliepärla med del av glasstav fastsmält (fnr 14699), en mejsel (fnr 40760) och en puns (fnr 26744) av järn, en skärva från ett grönt glaskärl (fnr 14708), ett fragmenterat sammanflyttat omgjort till hänge (fnr 14588) bedömd präglad i Balkh(?) i nuvarande Afghanistan, AH ca. 292–293/ca. 904–906 e Kr (*se bilaga 4*), samt ett ostronskal (fnr 15101).

Byggnaden har brunnit och inom södra delen av konstruktionen fanns ett kompakt svart lager med träkol, vilket kan vara rester efter ett trätak. Från raseringslagren tillvaratogs även en hel del bränd lera.

Källkritiska aspekter

Kontext 3101 är samma som 3010. Kontext 3102 är samma som 3031. Kontext 3103: golv, är samma som kontext 3018.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2853	Raseringslager	Grått, grusigt lager med en hel del brandrester och små till medelstora stenar.
2955	Raseringslager	Heterogent lager med många stenar.
2982	Stolphål	Stolphål.

Tabellen fortsätter på nästa sida

2983	Fyllning i stolphål	Fyllning i ett stolphål.
3010	Brandlager	Ett 0,02 meter tjockt, homogent, svart, kompakt sandigt kollager. Mitt i lagret fanns en tunn (0,005 meter) lins av mörkbrun k-jord innehållande lite nötskal. Distinkta kontaktytor.
3011	Syllsten	Syllstenar.
3015	Raseringslager	Rödbrunt k-jordslager med inslag av kol och sand.
3016	Plank	Plankor i NV–SÖ och NÖ–SV riktning.
3018	Lergolv	Grått, kompakt lerlager med inslag av kol, träflis och småsten. I rutorna D5, C5, C4 fanns ett 0,01 meter tjockt, påfört sandlager.
3025	Stolphål med stenskonig	Stolphål, 0,40 meter i diameter och 0,16 meter djupt. Stolphålet hade plan botten och i fyllningen låg ett par mindre stenar som troligtvis fungerat som stenskonig.
3026	Fyllning i stolphål	Brunt lager som innehöll lera, små stenar och rester efter trä.
3027	Stolphål med stenskonig	Fem stolphål, 0,3–0,4 meter i diameter, med stenskonig.
3028	Fyllning i stolphål	Fyllning till stolphål 3027. Fyllningen innehöll kol, lera och aska.
3029	Rasering	Två större plankor, 0,22 meter breda och 0,02 meter tjocka.
3030	Lergolv	Ett kompakt, sandigt, grått lager av lera med inslag av träflis.
3031	Kulturjordslager	Brunrött, kompakt kulturjordslager med inslag av träflis och små stenar.
3089	Raseringslager	Rostbrunt, grusigt och sotigt lager.
3090	Plank	En plank som var placerad i NÖ–SV riktning.
3101	Brandlager	Svart lager med mycket träkol och sot. Samma som 3010
3102	Kulturjordslager	Brunt kulturjordslager på lergolv 3103. Samma som 3031
3103	Lergolv	Grått lerlager. Samma som 3018
3177	Syllsten	Stenar.
3297	Lerlager	Grått lerlager med inslag av kulturjord.

Tabell 92. Kontexter tillhörande hus E.

Grupp 97**Tomt I:3 mot passage 1****Konstruktionstyp: stenkonstruktion****Storlek: ca 0,25x0,35 meter**

Tre stenar lagda tillsammans i rutorna DE:1, inom grupp 43, två av dem kantställda och tillhuggna. En stenkonstruktion med oklar funktion. Den kan ha varit någon form av stolpstöd relaterat till byggnaden hus E.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3385		Tre stenar. Stenarna var 0,05–0,15 meter stora. Två av dem var kantställda och tillhuggna.

Tabell 93. Kontext tillhörande grupp 97.

Figur 65. Runstickan
fnr 50407, SL 99.
Längd ca 135 mm.

Passage 2

Grupp 99

Passage 2

Lagertyp: avsatta passagelager

Lagren utgjorde en följd av avsatta passagelager i passage 2 under fas 6a, med ingående träflis, träbitar, halm och andra växtdelar, mossor, djurben, gödsel, samt rester av raserade flätverksstaket. Lagren var fyndrika och innehöll keramik av typ A samt en liten torshammaramulett av järn (fnr

14163), helt lik amuletterna på torshammarringen fnr 14615 från hus Q i föregående fas, samt 17 fyndposter skodon och läderspill, ett knappt tiotal fynd deglar och en skärvel, brynen, ässjefodring, ett fragment tråd av mässing eller guld (fnr 41722). En runsticka av trä (fnr 50407, SL 99) med ännu ej uttydd text ...-um ' m--...-pan 3 a--... är knuten till kontext 3203, men med en rutreferens som inte stämmer med kontexten, troligen har vi att göra med en fel-skrivning i fält (*fig. 65*).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2948	K-jordslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, brunt lager med ljusa små fläckar av något organiskt material. Lagret bestod i övrigt av en hel del träflis, träbitar, halm, läder och mossor. Distinkta kontaktytor gentemot lerlager 3098, men mycket diffus mot lagren under leran, 1776 och 3024.
3020	K-jordslager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, brunt k-jordslager med distinkta kontaktytor.
3021	K-jordslager	Ett 0,02–0,10 meter tjockt, grått mot gråbrunt, fett och kompakt, lerigt lager. Lagret innehöll en hel del ben, ganska lite organiskt material, kolbitar och kolfläckar. Distinkta kontaktytor.
3040	K-jordslager	Ett 0,02–0,15 meter tjockt, brunt, ganska organiskt och kompakt lager med mycket djurben. Djurbenen låg både horisontellt och vertikalt, vilket gjorde att lagret kändes omrört. Tjockleken varierade kraftigt och var tunnast mot NV. Diffusa kontaktytor.
3042	K-jordslager	Ett 0,05 meter tjockt, gått mot gråbrunt lager med en hel del ben och träflis och stenar. Lagret kändes något omrört. Påminner till karaktären om kontext nr 3021. Diffusa kontaktytor i ruta E2, i övrigt distinkta kontaktytor.
3043	Gödsellager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, gulbrunt, mycket organiskt gödsellager med halm, växtdelar, enstaka ben, träflis och lerfläckar. Distinkta kontaktytor.
3094	Raseringslager	Raserade vidjor och pinnar från ett flätverksstaket, 3095 och 3096. Resterna efter de andra pinnarna och vidjorna ligger utspridda på toppen av lager 3044.
3203	K-jordslager	Ett 0,01–0,06 meter tjockt, brunt, ganska sandigt lager med mycket djurben, en hel del träflis och träbitar. Benen ”släppte” på ett ganska distinkt sätt. Distinkta kontaktytor.

Tabell 94. Kontexter tillhörande grupp 99.

Tomt II

Grupp 62

Tomt II:1

Typ: tomtaktiviteter

Lagren tolkas som avsatta utomhuslager på en öppen yta där det tidvis hållits djur, möjligen grisar. I miljön ingick gödsellager med inslag av halm, träflis och kol, och lagren var i ett par fall tydligt omrörda eller omtrampade. Bland utmärkande fynd återfinns ett litet träkors, fnr 13750 (fig. 22, s. 45), ett ortoceratitfossil (fnr 14427), en hornske med flätbandsmönster (fnr 14584),

fyra musselskal (fnr 28605, 28610, 28874 och 40567), ett revben med flera båtavbildningar (fnr 13807) (Edberg & O'Meadhra 2016:8ff) samt ett ändfragment av trä till en trolig pilbåge (fnr 16386). Därtill fanns spår av textilhantverk: flera synålar, vävtyngder och ett tinblbein (fnr 15412) och metallhantverk i form av en barr av kopparlegering (fnr 14429), slagg, ässjefodring, järnverktyg, ett femtontal degelfragment och fragment av skärvar, samt spår efter läderhantverk.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2788	Gödsellager	Ett brunt fett halmblandat gödsellager med inslag av k-jord, kolfläckar och träflis. Lagret var heterogent och hade en diffus kontaktyta.
2790	K-jordslager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt brunt träflisblandat k-jordslager med inslag av gödsel och kol. Den SÖ delen av lagret var omtrampat och omrört. Lagret var heterogent och hade en distinkt kontaktyta.
2791	Gödsellager	Ett brunt fett gödsellager med inslag av halm, träflis och kol. Lagret var homogent och hade en distinkt kontaktyta.
2897	Brandlager/hårdlager	Ett brunt/svart k-jordsblandat kollager. Lagret var homogent och hade en diffus kontaktyta.
2904	K-jordslager	Ett grått/brunt sandigt k-jordslager med inslag av träflis, kvartssand och kol. Lagret var heterogent och hade en distinkt-diffus kontaktyta.
2936	K-jordslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt brunt träflisblandat och organiskt k-jordslager. Lagret var kompakt, homogent och hade en distinkt kontaktyta.
2984	K-jordslager	Ett grått/brunt sandigt k-jordslager med rikligt av träflis. Lagret innehöll även kol och småsten. Homogent och med en distinkt kontaktyta.
2985	K-jordslager	Kontext nr 2985 bestod av ett träflisblandat k-jordslager med inslag av kol och klumpar av lera. Lagret var heterogent och hade en diffus kontaktyta.
3070	Syllstock	Kontext nr 3070 bestod av två stycken plankor placerade i vertikal vinkel mot varandra. Den ena plankan var lagd i NV–SO riktning och var 0,57x0,08x0,02 meter stor, medan den andra låg i NO–SV riktning och var 0,62x0,15x0,03 meter stor. Den NV–SO plankan hade intakt avslut i den SÖ änden. Båda plankorna var delvis brända.

Tabell 95. Kontexter tillhörande grupp 62.

S1

Tomt II:1–3

Konstruktionstyp: flätverksstaket

Funktion: avgränsande och skyddande

Storlek: synlig längd ca 9 meter

Konstruktionen tolkas som ett flätverksstaket mellan tomt II och passage 2, skyddande väggen till hus O, som legat på tomt II:3 sedan slutet av fas 4. Staketet kunde följas i nästan hela passagens synliga längd.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2942	-	Pinnar placerade i NV–SO riktning. Pinnarna var 0,04 meter i diameter.
3000	-	Vidjor placerade i NV–SO riktning. Vidjorna var 0,03 meter i diameter.
3079	-	Åtta störar som var 0,05–0,10 meter i diameter. Störarna var placerade i NV–SO riktning och var ställda med ett avstånd av 0,4–0,6 meter från varandra.

Tabell 96. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S1.

S4**Tomt II:4****Konstruktionstyp: flätverksstaket****Funktion: avgränsande och skyddande**

Konstruktionen tolkas som ett flätverksstaket i en tvärpassage på tomten, löpande längs väggen till hus O, som legat på tomt II:3 sedan slutet av fas 4. Staketet kan ha varit avgränsande men även ha skyddat byggnadens väggar från utomhusmiljöns avfall.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2871	-	Vidjor som var 0,01–0,04 meter i diameter. Vidjorna var delvis flätade runt 2972 och delvis nedrasade därifrån (sluttning). NO–SV riktning.
2920	-	Två stycken störar i dålig kondition. Störarna var 0,05 meter i diameter.
2972	-	Åtta stycken pinnar/störar vilka var 0,02–0,05 meter i diameter. Pinnarna/störarna var placerade i NO–SV riktning.

Tabell 97. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S4.

Grupp 108**Tomt II:3–4****Storlek: 0,02–0,06 meter tjockt****Lagertyp: avsatt utomhuslager**

Ett avsatt utomhuslager kring flätverksstaketet S4 i tvärpassagen zon 4. Lagret var organiskt med enstaka lerfläckar, och fyndfattigt.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2868	K-jordslager	Kontext nr 2868 bestod av ett 0,02–0,06 meter tjockt organiskt k-jordslager med enstaka lerfläckar. Lagret var luftigt, heterogent och hade främst distinkt kontaktyta.

Tabell 98. Kontexter tillhörande grupp 108.

B2**Tomt II:4–5****Konstruktionstyp: kavelbro****Funktion: gångyta**

Konstruktionen tolkas som rester efter en stock- och barkklädd tvärpassage genom tomten med underliggande nedgrävning inför anläggandet av densamma, samt senare tillkomna reparationer.

Prover

Dendrokronologi: prov 1271, kontext 2831 (0157105): datering V1014–15. (*bilaga 1*).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2831	-	En ej avbarkad stock i NV–SO riktning vilken var 1,6 meter lång och med 0,10–0,12 meter i diameter och en kluva i NV–SO riktning som var 1 meter lång och 0,20 meter i diameter vilken hade intakt avslut och ett bilat urtag i den SÖ änden. Kluvan var upplagd med en plankstump/stolprest. NO om stocken och kluvan fanns en plank i NO–SV riktning med måtten 1,40x0,20x0,07 meter. NO om plankan fanns en stock i NV–SO riktning vilken var 1,60x0,12x0,10 meter.
2915	-	K-jordsblandad bark. Barken var lagd i tre varv och med barkbitarna i NV–SO riktning. Ytan med bark var placerad i NO–SV riktning.
2976	-	Grund grop med rektangulär form. Nedgrävningskanterna var branta.

Tabell 99. Kontexter tillhörande kavelbron B2.

Grupp 105**Tomt II:4****Lagertyp: avsatt utomhuslager**

Utomhuslager i tvärpassagen i zon 4, knutna till kavelbron B2. Lagren innehöll några smärre fyndposter läderspill och spill från ben- och hornhantverk samt en träskål (fnr 14161).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2971	K-jordslager	Ett mörkt brunt/grått fett k-jordslager (70%) med inslag av träflis (10–20%), bark (5–10%) och bränd gråaktig sand (>5%). Lagret innehöll rikligt med djurben varav flera stod vertikalt. Lagret var luckert, heterogent och hade diffus-odefinierbar kontaktyta.
2973	K-jordslager	Se kontext 2971.
2975	K-jordslager	Ett mörkt brunt/grått fett k-jordslager (70–80%) med inslag av träflis (20%) och bränd, gråaktig sand (5–10%). Lagret var luckert, heterogent och hade distinkt kontaktyta.

Tabell 100. Kontexter tillhörande grupp 105.

Grupp 106**Tomt II:4–5****Lagertyp: avsatta utomhuslager.**

Utomhuslager i tvärpassage i zon 4, knutna till kavelbron B2. Fynden var få, ett degel- och ett gjutformsfragment, ett bryne, bränd lera och en träpropp till en tunna (fnr 17077).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2912	K-jordslager	Ett 0,01–0,07 meter tjockt mörkt brunt träflisblandat (huggspån, vidjor och plankrester) k-jordslager (60–70%) med inslag av ljusgrå k-jordsblandad lera (10–20%). I SO fanns även inslag av gul/orange bränd sand. Luckert, heterogent och med distinkt kontaktyta.
2914	K-jordslager	Mörkt brunt träflisblandat k-jordslager med inslag av ljusgrå k-jordsblandad lera och silt. Träfliset, ca 20%, utgjordes av huggspån, plankstumpar och brända pinnrester. Lagret innehöll även gul-orange bränd sand med kolstänk. Heterogent med diffus kontaktyta.
2916	K-jordslager	Mörkt brunt/grått k-jordslager bark (20%) och träflis (10–20%). Heterogent, luckert och med distinkt kontaktyta.
2974	Brandlager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt gult hårt bränt sandlager med inslag av kol. Homogent med distinkt kontaktyta.

Tabell 101. Kontexter tillhörande grupp 106.

Passage 3

B9

Passage 3, tomt II och III

Konstruktionstyp: kavelbro

Funktion: gångyta

Storlek: omfattade passagens synliga längd

En kavelbro i passage 3, med gångplank och underliggande regler som stöttats av störar, samt med under brukningstiden tillkomna förstärkande plankor. Broläggningen gick även in i de öppna gårdsytorna på tomt II och III.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2835	Underregel	17 stockar som låg delvis parallellt med varandra och delvis på rad i NV-SO riktning. De var 0,80–5,00x0,10 meter.
3003		Två plankor som var 0,50x0,15 meter. Plankorna låg i NO-SV riktning.
3008	Underregel	Tre stockar som låg i NV-SO riktning. De låg parallellt med varandra. Den SV stocken var 2,4x0,10 meter. Den andra stocken från SV var 0,90x0,10 meter och den NO stocken var 3,00x0,10 meter. Konstruktionens totala utbredning var 4,40x0,60 meter.
3009	Stör	Sex störar som står på var sida om den SO stocken i knr 3008. Störarnas diameter var 0,05 meter.
3032	Gångplank	Fem plankor och en stock som var orienterade i NO-SV riktning. De var 0,30 – 1,30 meter långa och 0,10 - 0,20 meter breda. De låg med ca 0,80 meters mellanrum och konstruktionens totala utbredning var ca 3,00 meter.
3034	Pinnar	Två störar som sät bredvid varandra i NO-SV riktning. De står med 0,60 meters avstånd. Diameter 0,04 meter.
3036		Tre plankor. Två plankor låg i Ö-V riktning ovanpå den tredje som låg i NV-SV riktning. Plankorna var bilade och var 0,70–0,80x0–10 meter. Konstruktionens utbredning var ca 1x1 meter.
3038	Pinnar och störar	14 störar som stod på en linje i NV-SO riktning mellan stockarna i knr 2835. Diameter 0,04–0,08 meter.
3039	Underregel	En bränd bilad plankor som låg i NO-SV riktning. Den var 0,50x0,15 meter.

Tabell 102. Kontexter tillhörande kavelbron B9.

Grupp 102

Passage 3

Lagertyp: avsatta passagelager

Avsatta lager i passage 3 nära tomt III, med rikliga inslag av träflis och djurben. Lagren var fyndfattiga och innehöll litet bränd lera, hornavfall, slagg och ässjefodring.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3080	K-jordslager	Ett 0,07 meter tjockt mellanbrunt avsatt k-jordslager. Lagret var homogent med distinkt kontaktyta mot underliggande lager. Däremot var lagret svårt avgränsa i plan.
3087	Träflislager	Ett grått k-jordslager med ett rikligt inslag av träflis. Lagret var i huvudsak luckert med distinkt kontaktyta mot underlagrande brandlager, men med diffus- ej urskiljbar mot underlagrande träflislager. I vissa fall var fynd och djurben vertikalt orienterade, vilket tyder på att lagret grävts om. Lagret var i det närmaste fyndtomt (knr 3105).

Tabell 103. Kontexter tillhörande grupp 102.

Grupp 103**Passage 3****Lagertyp: utomhusavsatta passagelager**

Lager i passage 3, avsatta under brukningstiden av kavelbro B9. Fyndrika, framför allt av vanliga passagefynd som A-keramik, något slagg och avfall från ben- och hornhantverk, träföremål och

träspill, även en konisk sländtrissa av keramik (fnr 14108), ett stycke kåda (fnr 14668), ett textilstycke (fnr 14158) och en laggkärlsbotten.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
3001	K-jordslager	Kontext nr 3001 bestod av ett 0,05–0,10 meter tjockt, rödbrunt och fett k-jordslager med inslag av träflis. Kontaktyta distinkt.
3002	K-jordslager	Kontext nr 3002 bestod av ett 0,03–0,08 meter tjockt k-jordslager med rikligt inslag av träflis. Kontaktyta diffus.
3005	K-jordslager	Kontext nr 3005 bestod av ett 0,05 meter tjockt k-jordslager med en del sand och träflis. Distinkt kontaktyta.
3085	Stenkonstruktion	Kontext nr bestod av tre stenar som låg i en rad i NO–SV riktning. De låg i en sträng av hårt packad lerblandad k-jord.

Tabell 104. Kontexter tillhörande grupp 103.

Tomt III**Hus B:J****Tomt III:1****Konstruktionstyp: hus på syllstensram****Funktion: oklar****Storlek: >3x>3,5 meter**

Huset tolkas som byggt på en syllstensram, som var bevarad i husets södra hörn och som fortsatte utanför undersökningsområdet. I södra hörnet påträffades resterna efter ett stolphål som troligen varit del av väggkonstruktionen. Stolpen kan antyda skiftesverk eller resvirke. Det påträffades inga spår efter väggen men fynd av bränd lera tyder på att väggarna kan ha varit klinade. Golvet ut-

gjordes av ett kompakt rödbrunt kulturjordslager med inslag av träkol som tolkats som ett stampat jordgolv. Byggnaden har troligen brunnit, ovanpå syllstenarna i SO påträffades ett lager med bränd sand och träkolsbitar som kan vara fragmentariska rester efter tak eller vägg. Den brända sanden antyder torvtak. Bland fynden märks en träsked med rektangulärt blad (fnr 13614).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2718	Syllsten	11 stenar som låg på rad i NO–SV riktning. Syllstensraden var 2,4 meter lång, men fortsätter in i den NO profilväggen utanför undersökningsytan.
2838	Syllsten	Åtta stenar som ligger på rad i NV–SO riktning. Syllsradens total längd var 3 meter och fortsätter in i den NV profilen utanför undersökningsområdet.
2864	Stolphål	Ett stolphål.

Tabellen fortsätter på nästa sida

2884	Jordgolv	Ett kompakt rödbrunt, 0,07–0,13 meter tjockt kulturjordslager med inslag av träkol.
2885	Fyllning i nedgrävning	Ett gråbrunt, 0,01–0,10 meter tjockt, lerblandat, kulturjordslager. Fyllning i nedgrävning 2886.
2886	Nedgrävning	En rund grop som var 0,40x0,10 meter. Nedgrävningskanten var brant och nedgrävningen var skålad.
2951	Raseringslager	Tre stenar.
2952	Brandlager	Ett 0,03 meter tjockt lager med bränd sand och träkolbitar med inblandning av kulturjord.

Tabell 105. Kontexter tillhörande hus B:J.

Grupp 116**Tomt III:1****Lagertyp: avsatta utomhuslager**

Ett asklager samt utomhusavsatta lager som antas ha uppkommit efter att hus B:J brunnit ned. Bland fynden märks en islägg (fnr 45059).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2863	Asklager	Ett 0,005–0,02 meter tjockt gulvitt asklager med inslag av kol. Lagret var homogent och poröst med distinkt kontaktyta.
2882	K-jordslager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt gråbrunt k-jordslager. Homogent med distinkt kontaktyta.
2883	Utjämningslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt gruslager med inslag av sot och kol. Lagret var kompakt och med distinkt kontaktyta.

Tabell 106. Kontexter tillhörande grupp 116.

Grupp 109**Tomt III:5****Lagertyp: påfört lager**

Ett påfört lerlager i utomhusmiljö. Lagret innehöll endast två fynd av fragmenterad A-keramik.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2960	Lerlager	Ett 0,07 meter tjockt ljusbrunt k-jordsblandat lerlager. Kontaktyta distinkt.

Tabell 107. Kontext tillhörande grupp 109.

Fas 6b

Den synliga delen av tomt I dominerades fortfarande av skiftesverkshuset hus B:N. I tomtens zon 3 ersattes hus E med ett kanske lika stort hus på samma plats, hörnhärdshuset B:O, ett hus på syllram och med en markerad hörnhärd med reflektorsten.

På tomt II ersattes djurhägnet i zon 1 av hus B:D som var knuttimrat. Huset har främst använts för hantverk, troligtvis metallhantverk. Längre in på tomten ersattes det långlivade huset O, som byggts i flätverksteknik under fas 4, av hus B:A som var timrat. Huset har inte primärt

varit ett boningshus utan har tolkats som en ekonomibyggnad eller ett förrådshus, kanske knutet till import av långväga gods. I zon 4 har troligen löpt en kavelbrolagd tvärpassage, som inte lämnat tydliga spår efter sig.

Närmast Stora gatan på tomt III låg hus B:I som antas kan ha varit ett kokhus att döma av fynd av aska och fiskben. Därefter följde det troliga djurhägnet S16 och nedan det i zon 5 låg hus B:H, anonymt till byggnadsteknik och användning, men det kan vara rimligt att anta att det varit ett bostadshus sett till läget inom tomten.

Tomt I

Hus B:O

Tomt I:3

Konstruktionstyp: träsyll på syllsten

Funktion: bostadshus med hörnhärd

Storlek >2x5 meter

Huset var delvis byggt på syllsten, dessa fanns bevarade i husets sydvästra och nordöstra väggar. På syllstenen har legat syllstockar. Större delen av byggnaden låg utanför undersökningsområdet. Golvet var stampat och bestod av grå lera. I husets norra hörn fanns en lämning efter en härd eller ugn. Den bestod av ett lager med aska och träkol. I härdens utkanter fanns ett sandigt, grusigt kolbemängt lager som sannolikt utgjort resterna efter härdens väggar. I den nordöstra delen

fanns en vertikalt ställd sten som troligtvis fungerat som reflektor. Längs med den nordvästra vägen påträffades en trästock, rester efter en ramkonstruktion till en härd eller kupolugn. I huset fanns en stolpe (kontext 2911) som tolkas som en stolpe tillhörande en väggfast bänk. Kontexten bestod av två "stolphål" men det ena torde ha utgjort ett hål som uppstod när den ursprungliga stolpen grävts upp, och inte av stolpen i sig.

Från huset tillvaratogs föremål av hushållskaraktär som keramik av typ A, delar från laggkärn och fragment av vävtyngder, fyra glaspärlor varav tre var guldfoliepärlor, en spelpjäs av bärnsten (fnr 13111, *fig. 66*), en vinare av ben (fnr 13769), en sälja av kopparlegering (fnr 13804) och en lekare av trä (del till ett kreaturstjuder, fnr 16416).

Huset har stått upp i fas 7 och har troligen brunnit. Över större delen av byggnadsresterna fanns ett lager med träkol och sot.

Figur 66. Förmodad spelpjäs av bärnsten, fnr 13111.

Figur 67. Grupper och konstruktioner tillhörande fas 6b. Hus O som stått på tomt II:3 sedan fas 4 har ersatts med hus B:A.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
193	Kulturlager	Profilbeskrivning. Brungrå k-jord. Porös men lerig. Inslag av nötskal. Tydliga avgränsningar mot topp och botten.
194	Kulturlager	Profilbeskrivning. Ljusgrå sandig lera med inslag av träflis samt någon sten. Tydlig gräns mot topp och botten.
203	Kulturlager	Profilbeskrivning. Brunsvart mycket uppblandat k-jordslager med inslag av smågrus samt sand. Lerfläckar, orangefärgade sandfläckar här och där.
204	Kulturlager	Profilbeskrivning. Bråbrun kompakt och mycket fet k-jord med inslag av ben, nötskal och organiskt material. Tydlig gräns mot topp och botten. Inslag av lera. Lite kolstrimmar mot topp och botten.
2759	Raseringslager	Ett 0,15 meter tjockt, fett, lerigt lager med många skärviga stenar i olika storlekar. Distinkta kontaktytor uppåt och nedåt men mycket diffus avgränsning.
2781	Syllsten	Två rader med 0,20x0,20 meter stora stenar i NV-SO riktning.
2782	Syllstock	Mycket dåligt bevarade och porösa stockar med 0,20 meter i diameter.
2896	Brandlager	Ett lager med träkol och sot.
2910	Härdlager	Ett kompakt, homogent lager med aska och träkol. Tydliga kontaktytor. I härdens utkanter framkom ett sandigt, grusigt kolbemängt lager som sannolikt utgjort resterna efter härdens väggar.
2911	Stolphål med stenskonig	Stolphål, 0,40 meter i diameter och 0,35 meter djupt. Stenskoningen bestod av 0,1–0,2 meter stora stenar. Fyllningen bestod av lös, mjuk, gråbrun kulturjord. I den Östra delen fanns ytterligare ett stenscott stolphål. Det stolphålet var 0,30 meter i diameter och 0,20 meter djupt. Stenarna var 0,01 meter stora. Fyllningen bestod av rester av ett orangefärgat brandlager.

Tabellen fortsätter på nästa sida

2924	Lergolv	Ett grått lerlager.
2925	Härdlager	Ett homogent 0,02–0,04 meter tjockt, blågrått, kompakt lerlager med inslag av ben med tydliga kontaktytor. Mot botten av lagret låg en koncentration av småsten och grus. I den NO delen fanns en vertikalt ställd sten som troligtvis fungerat som reflektor i härden.
2949	Ramkonstruktion	En 1,50x0,20 meter stor trästock.

Tabell 108. Kontexter tillhörande hus B:O.

Passage 2

Grupp 44

Passage 2

Lagertyp: avsatta utomhuslager i passage 2

Passagelager med utkastat avfall. Gruppen omfattar också spår efter grävda dräneringsdiken i passagen.

Avfallet var av både hushålls- och hantverkskaraktär. Närvaro av horn- och läderhantverk samt metallhantverk fanns tydligt antydda i det rikliga fyndmaterialet i form av spill, skodelar, ässjefodring, slagg och ett tjugotal degelfragment; liksom textilhantverk: flera synålar av järn och flera bennålar (fnr 14092 och 14095–60); och möjligen även glashantverk (ljusblå glasmassa, fnr 13066).

Bland de mera utmärkande fynden fanns en komplett fågelhuvudkniv av järn med skaft av tennbrons, rimligen övfångsgjutet över knivens tånge (fnr 13000, *fig. 68*) (Wojnar-Johansson 2001c, O'Meadhra & Söderberg 2017:14ff) samt en skärva av ett ofärgat glaskärl i slipat klarglas bedömt som senromerskt, 400-talets slut eller 500-tal (fnr 12487, jfr Henricson 2011:27), samt en sisare (fnr 39434), en vinare (fnr 14091), en islägg (fnr 30898), ett skedblad av trä (fnr 17143) samt två gjutformar för barrer (fnr 13298 och 13774) och skal av målarmussla (fnr 36086).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2570	Dike	
2691	K-jordslager	Ett 0,05–0,20 meter tjockt, brunt, ganska homogent och kompakt lager. Lagret innehöll en del ben och mycket rester efter metallhantverk. Kontaktytorna nedåt var diffusa, men kolstänk i botten av lagret fick utgöra bryt mot nästa lager.
2756	K-jordslager	Ett 0,05–0,15 meter tjockt, brunt, mycket organiskt, poröst och torrt lager med en distinkt "tjärig" lukt. Distinkta kontaktytor.
2757	K-jordslager	Ett 0,05–0,20 meter tjockt, brunt, ganska homogent och kompakt lager. Lagret innehöll en del ben och mycket rester efter metallhantverk. Kontaktytorna nedåt var diffusa, men kolstänk i botten av lagret fick utgöra bryt mot nästa lager.
2758	K-jordslager	Ett 0,05–0,20 meter tjockt, brunt, ganska poröst, "torrt" och organiskt lager. Lagret hade tydliga horisontella skiktningar. Lagret innehöll mycket växtdelar, läder, metallhantverksspill. Övre delen av lagret innehöll mycket kol, men kolet avtog längre ned mot botten utan några säkra "bryt". Distinkta kontaktytor och en tydligt "tjärig" lukt.

Tabellen fortsätter på nästa sida

Figur 68. Kniven med fågelhuvudskaft och kort blad, fnr 13000. Längd 140 mm.

2760	Hantverksavfall	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, kompakt, svart kollager. Lagret innehöll en del fynd i form av ben, keramik, obrända träföremål. Detta tyder på att det inte är ett brandlager utan utkastade rester efter någon form av hantverk. Distinkta kontaktytor.
2761	K-jordslager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, brunt, mycket humöst lager med inslag av kolstänk. Distinkta kontaktytor.
2809	Hantverksavfall	Ett 0,01–0,04 meter tjockt, svart mot svartbrunt, poröst lager med horisontalstratigrafi. Lagret innehöll mycket kol, enstaka benbitar och mycket läder. Lagret hade en organisk karaktär. Distinkta kontaktytor.
2810	Dike	
2811	K-jordslager	Ett 0,03–0,06 meter tjockt, kompakt, mycket organiskt lager med mycket tydlig horisontalstratigrafi. Lagret innehöll mycket trä, träflis, träbitar och växter. Distinkta kontaktytor.
2813	K-jordslager	Ett 0,05 meter tjockt, brunt, mycket poröst och homogent lager som nästan bara innehöll ben. Distinkta kontaktytor uppåt, något diffusa nedåt.
2814	K-jordslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, brunt, ganska grusigt, kompakt och fett k-jordslager. Lagret innehöll nästan bara djurben och en del lerfläckar. Djurbenens antal ökade mot NV där lagret också blev mer organiskt och stenigt. Övergången var flytande. Distinkta kontaktytor.
2852	Lerlager	Ett 0,08 meter tjockt, fett, kompakt lerlager. Leran var dock inte homogen utan väldigt ”melerad”, inblandad med k-jord och en del näverbitar och växtdelar. Känns omtrampad. Distinkta kontaktytor.
2854	Hantverksavfall	Ett 0,005–0,01 meter tjockt, svart, tunt och sporadiskt förekommande kollager. Lagret grävdes tillsammans med 2855. Diffusa kontaktytor och svårt att skilja ut från underliggande kollager 2856.
2855	K-jordslager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, brunt, organiskt lager med en del kolbitar. Lagret innehöll en del organiskt material, växtdelar, pinnar.
2856	Hantverksavfall	Ett 0,01 meter tjockt, mycket litet och diffust kollager.
2857	K-jordslager	Ett 0,03–0,04 meter tjockt, brunt, mycket organiskt, kompakt lager med utpräglad horisontalstratigrafi. Lagret innehöll en del järnföremål och kolbitar troligtvis från metallhantverk. Kontaktytorna var distinkta nedåt.
2858	Hantverksavfall	Ett 0,005–0,01 meter tjockt, svart kollager. På vissa ställen var lagret mycket tunt och otydligt med diffusa kontaktytor. Lagret innehöll ganska få fynd, enstaka järnbitar.

Tabellen fortsätter på nästa sida

2876	K-jordslager	Ett 0,03–0,04 meter tjockt, brunt mot brungrått, organiskt k-jordslager med en hel del ben och träflis. Lagret kändes omrört pga. att det fanns både horisontella och vertikala riktningar i lagret. Kontaktytorna var mycket diffusa och avgränsningen nedåt gjordes mer eller mindre på känsla. Det som avgjorde var ett mycket otydligt ”släpp”. Lagret under, 2880, var mycket likartat i karaktär.
2877	Hantverksavfall	Ett 0,01 meter tjockt, svart påfört kollager. Se beskrivning för 2858. 2877 var något tjockare och innehöll mer träflis och träbitar.
2878	K-jordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, brunt, ganska homogent och kompakt lager med en mängd små vita fläckar och en del organiskt material i form av träflis och träpinnar. Lagrets karaktär var ganska distinkt. Jorden i lagret var ganska humös och kändes lite som matjord. Kontaktytorna var distinkta uppåt och nedåt men avgränsningen mot 2879 och 2880 var diffusa.
2879	Träflislager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, mycket organiskt lager som innehöll mängder med träflis, växtdelar, gödsel och ben om vartannat. Det fanns dock horisontalstratigrafi, men i ytterst tunna nivåer. Enstaka träkolsbitar förekom också. Liknar knr 2811 till strukturen. Distinkta kontaktytor uppåt men mer diffusa nedåt.
2880	K-jordslager	Ett 0,04–0,15 meter tjockt, olivgrönt, svart mot svartbrunt, poröst och ganska fett lager med mycket djurben och träflis. Benen var stora och låg med både horisontell och vertikal riktning. De vertikalt liggande benen låg i nedgrävning 2945. Lagret avgränsades av flätverksstaket 2735 men hade ej fysisk kontakt.
2881	K-jordslager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, brunt, något sandigt, ganska homogent och kompakt lager. Lagret kändes lite som matjord. Innehöll nästan bara ben och något lite träflis. Distinkta kontaktytor.
2943	Konstruktion	En ganska förmultnad trästock, 1,50x0,30 meter stor.
2945	Dike	
2946	K-jordslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, svart mot svartbrunt k-jordslager med mycket kolbitar och enstaka lerfläckar. Lagret innehöll en hel del organiskt material och träflis. Innehållet låg skiktat i horisontella nivåer. Lagret var ganska luckert i karaktären troligtvis beroende på allt träflis och träkol. Distinkta kontaktytor.
2947	Stolpe	Stolpe med 0,25 meter i diameter. Stolpen var avbruten i toppen och var endast 0,20 meter hög med plan undersida. Stolpen var mycket svår att placera i tiden, den har dock tagits ur bruk innan knr 2691 som överlagrar stolpen.
3019	K-jordslager	Ett 0,03 meter tjockt, gödselliknande lager med mycket kolbitar. Lagret var ganska organiskt och låg bara över en begränsad yta. Innehöll en del träflis och djurben. Distinkta kontaktytor.

Tabell 109. Kontexter tillhörande grupp 44 i passage 2.

Tomt II

Hus B:D

Tomt II:1

Konstruktionstyp: knuttimrat hus på syllstensram

Funktion: flerfunktionshus/hantverkshus

Storlek: >4x6,5 meter.

Lämningar av ett knuttimrat hus på syllsten med lergolv. Huset fanns på tomtens nordvästra del,

och har fortsatt utanför undersökningsområdet mot nordväst.

I botten utgjordes den antagna huslämningen av ett lerlager blandat med kulturjord, gödsel och träflis (kontext 2786). Över detta fanns ett lager bestående av lera med fläckar av kulturjord och inslag av träflis, kol och gödsel (kontext 2783). Lagren tolkas ha fungerat som golv i ett hus. Kring lerlagren fanns två ojämna stenrader, som tolkas som rester av syllstensrader för sydväst-, sydost- och nordostväggarna. Ett tillvarataget komprimerat fragment trä (fnr 17039) är

Figur 69. En botten till en näverask, fnr 13065, ca 29 cm bred.

beskrivet som en knut, och antyder att det varit knuttimrat.

Huset kan antas att ha använts främst i samband med metallhantverk. Fynden i de antagna golvlagen var till stor del relaterade till sådant, bland annat i form av några fragment av deglar och skärvar. Spår av järnsmede utgjordes bland annat av ässjefodring och smidesslagg, därav en del bottenskållor. Det påträffades också relativt många objekt och odefinierade föremål av järn, som kan vara relaterade till smidet. Därutöver påträffades en dubbel botten till en oval näverask (fnr 13065, fig. 69), ett skal av målarmussla (fnr 42996) och ett fragment av en sannolik glasdegel (fnr 42904).

Destruktionslager saknas. Möjligen kan huset ha genomgått en renoveringsfas (se hus B:F) eller också har det rivits på ett strukturerat sätt.

Källkritiska aspekter

Den stratigrafiska relationen mellan stenraderna och lagren är oklar eller osäker. Enligt matrisen låg ett utomhusavsatt lager (passagelagret kontext 2698) mellan lerlagren. Raderna och lagren har delvis undersökts och dokumenterats vid olika datum.

Lerlagren, särskilt lager 2786, har ett utseende som gör att man kan ifrågasätta att de varit golv i ett hus. Det kan även röra sig om utomhusavsatta lager.

Utbredning och stratigrafi kan tala för att hus B:D och det senare huset B:F egentligen är lämningar av samma byggnad. Den enligt gruppmatrisen stratigrafiskt ”mellanliggande” gruppen S10 utgörs av pinnhål/störhål, som ligger öster om och utanför lämningarna av B:D och B:F.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
Konstruktion		
2669	Syllsten	Fem stenar vilka var 0,25–0,50 meter i diameter. Stenarna var placerade NO–SV riktning. En av stenarna låg dock något utanför denna linje.
2783	Lergolv	Ett grått lerlager med fläckvisa inslag av brun kulturjord. Lagret hade även inslag av träflis, kollinser och gödsel. Den SÖ delen av lagret var mer uppblandat med kulturjord och träflis. Homogent. Lagret var svåravgränsat i NO.
2785	Syllsten	Tolv stycken stenar vilka var 0,25–0,50 meter i diameter. Stenarna var placerade i NV–SO riktning och de hade alla plan botten.
2786	Lergolv?	Ett gråbrunt/grått kulturjordsblandat lerlager med bitvis rena fläckar av fet lera. Lagret hade även inslag av träflis och gödsel. Homogent och med distinkt kontaktyta. Lagret hade diffust horisontalstratigrafiskt lagerbryt i NO.
2787	Syllsten	Tio stycken stenar vilka var 0,20–0,65 meter i diameter. Stenarna var i stort placerade i ett stråk i NV–SO riktning, men några av dem avvek.

Tabell 110. Kontexter tillhörande hus B:D.

S7**Tomt II:1–3****Konstruktionstyp: flätverksstaket****Funktion: avgränsande och skyddande****Storlek: synlig längd 3,5 ch 2 meter**

Konstruktionen tolkas som ett avgränsande flätverksstaket mellan passage 2 och tomt II, som avgränsat tomten men som även skyddat byggnaders väggar från passagens avfall. Staketet kunde följas både längs zon 1 vid hus B:D och delvis även längs zon 3 vid hus B:A. Staketet kunde följas till ca 3,5 plus 2 meters längd.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2625	-	Sex pinnar/störrar som var 0,03–0,06 meter i diameter. Pinnarna/störrarna var placerade i NV-SO riktning.
2722	-	Flätade vidjor som var 0,03 meter i diameter och placerade i NV-SO riktning.
2775	-	Nio pinnar som var 0,02–0,04 meter i diameter. Pinnarna var placerade i en NV-SO riktning.
2847	-	Flätade vidjor som var placerade i NV-SO riktning. Vidjorna var 0,01–0,02 meter i diameter. Bäst var de bevarade i dess NV del.
2848	-	17 pinnar/störrar som var placerade i NV-SO riktning.

Tabell 111. Kontexter tillhörande staketet S7.

Grupp 107**Tomt II:2****Lagertyp: avsatta och påförda utomhuslager**

Avsatta och påförda lager i dropprum eller i en av lång dräneringsränna mellan husen B:D och B:A. Lagren har fyllt en fem meter lång oval nedgrävning i dropprummet, kanske grävd i dränerande syfte. Vid ena långsidan av gropan låg en plank

som kan ha haft en stödjande funktion. Fyllningen i gropan bestod dels av dumpade jordmassor innehållande träflis från uppförandet av de omkringliggande husen, dels av avsatta lager. Bland fynden märks en karneolpärla (fnr 13801), två broddar (fnr 14660), en islägg (fnr 13950) samt två möjliga handtag till åror som kan ha återanvänts som klubbor (fnr 16395 och 16431).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2900	K-jordslager	Brunt träflisblandat k-jordslager med inslag av lerfläckar. Lagret var luckert och hade en distinkt kontaktyta.
2901	Träflislager	Mycket organiskt k-jordslager med ett dominant inslag av träflis, träpinnar och en del ris. Lagret var kompakt och hade en distinkt kontaktyta.
2902	Nedgrävning	Ovalt formad grop, 5,30x0,50x0,15 meter stor. Gropan var anlagd i NO-SV riktning.
2903	Plank	En 2,35x0,23x0,02 meter stor plank vilken ställts med ena långsidans högkant nedåt i en nedgrävning (2902). Dess övre del vilade mot flätverksstaket 8. Planken var placerad i NO-SV riktning.

Tabell 112. Kontexter tillhörande grupp 107.

Hus B:A**Tomt II:3****Konstruktionstyp: knuttimrat hus på syllstensram****Funktion: ekonomibyggnad, förrådsbyggnad****Storlek: 5,5x3,8 meter**

Knuttimrat hus på syllsten. Syllstensraderna liksom rester av det understa stockvarvet i samtliga väggar kvarlåg in situ.

Rester av det äldsta golvet utgjordes av sandlager varvade med avsatta kulturlager och, på en nivå, aska med djurben. Askan tolkades härröra

från en matberedningshård *in situ*. Inblandat i övre delen av den äldsta golvnivån/bruksfasen fanns en sporadisk nivå med spridda plankbitar och stockar. Dessa tolkades som spår av en golvmöblering och indikerar att ett trägolv har funnits. Det är tänkbart att sanden påförts som ett underlag för trägolvet. Husets yngsta golv utgjordes av ett lager påförd lera. Lergolvet överlagrades av ett avsatt kulturlager (kontext 2645).

Ett stolphål, en mindre nedgrävning samt ett antal störrar tolkas höra till huset. Stolphålet kan möjligen ha tjänat för en takbärande stolpe medan störrarna kan ha ingått i inomhuskonstruktioner. Avseende störrarna kan emellertid inte sägas att de säkert hört till huset, de kan vara äldre.

Tydliga spår av att huset raserats eller brunnit saknades. Detta tolkas som att huset har rivits/demonterats på ett strukturerat vis. Kanske har det flyttats? De tecken på rasering som iaktogs var framförallt enstaka rubbade syllstenar. I anslutning till dessa påträffades och tillvaratogs änden på en träknut (kontext 2801, fnr 17065).

Fynden från husets äldre bruksfas var relativt många och mångskiftande. Bland annat påträffades ett silvermynt i två delar (fnr 13059). Myntet är tyskt, en Otto Adelheid-penning (Hatz IV, sannolikt variant 4b eller 4g, daterad till 995–1010/15, dock råder tvekan om variantbestämelsen (*se bilaga 4*). Handelsindikerande är en kubooktraedisk bronsvikt (fnr 13049, *fig. 70*). Här påträffades även ett intakt ringspänne av brons (fnr 13060).

Speciella är fynden av ett par skärvor av äggskalstunt konvext spegelglas (fnr 13053, 13054), liksom fyndet av en mindre glassmälta, tolkad som vit glasmasa (fnr 13071). Ett fynd beskrivet som ”röd lera med grön glasyr” kan vara ett fragment av en glasdegel (fnr 13417). Här fanns även flera skärvor från ett mer ovanligt (baltiskt?) svartgodskärl (fnr 42878), samt två skal av må-

Figur 70. Vikt, fnr 13049. Foto Gabriel Hildebrand.

larmussla (fnr 13080 och 13410) och en karneolpärla (fnr 13067).

I huset påträffades relativt många järnföremål, bland annat vad som tolkats som en mindre fil. Anmärkningsvärda är även fynden av två hästskor (fnr 13777 och 13778) och en brodd. Ett annat järnföremål som tolkats som en möjlig ringnål utgör möjligen en del av ett betsel. I lagren tillvaratogs flera större och mindre bitar av flinta. Även flera bitar bivax påträffades. Det fanns också ett betydande inslag av hasselnötter och hasselnötsskal.

Här bör träsyllabariet uppmärksammas, läskedet som redovisas i anknytning till hus B:G i fas 7, men som bör ha tillhört denna fas. Se detta hus och fyndkapitlet för närmare beskrivning.

Möjligen indikerar fynden att huset använts som förråd för importföremål, råvaror och matvaror. Härdlämningen tyder på att matlagning i något skede kan ha skett i huset.

Fynden hörande till den yngre golvfasen är relativt fåtaliga. Eventuellt har huset fortsatt utgöra en förrådslokal. Bland fynden finns ett par mindre möjliga ämnesjärn, ett litet stycke bivax, ett större flintämne samt tre flintavslag. I fält tolkades det som huset mot slutet kan ha använts för förvaring av säd, men det är oklart vad den tolkningen bygger på.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
Brukning		
2645	Avsatt	Ett 0,02–0,08 meter tjockt gult/brunt gödsel- och halmblandat kulturlager. Lagret var kompakt, homogent och hade en distinkt kontaktyta.
2802	Avsatt	Ett 0,05–0,06 meter tjockt grått/brunt, fett sot- och kolblandat kulturlager med rikligt av hasselnötsskal. Lagret var kompakt och något heterogent.
2820	Härdlager	Ett 0,01–0,04 meter tjockt svart/vitt kolblandat asklager. I lagret påträffades djurben. Homogent och kompakt.

Tabellen fortsätter på nästa sida

2821	Avsatt	Ett 0,02–0,05 meter tjockt svart/brunt kulturjordslager med rikligt med hasselnötter. Lagret var något fettartat, främst kompakt och homogent.
2840	Fyllning i stolphål	Ett 0,25 meter tjockt grått/brunt halmblandat kulturjordslager. Luftigt och heterogent. Sekundär fyllning i stolphål 2841.
2842	Fyllning i nedgrävning	Ett 0,27 meter tjockt grått/brunt kulturjordslager. Luftigt och heterogent. Fyllning i nedgrävning 2843.
Konstruktion		
2745	Lergolv	Ett 0,01–0,05 meter tjockt gult/grått halmblandat lerlager. Lagret var kompakt, homogent och hade en distinkt kontaktyta.
2748	Pinnar och störar	Fyra stycken pinn-/störbottnar vilka var 0,04–0,06 meter i diameter. Pinnarna/störarna, vilka var spetsade nedtill, var ställda tätt intill varandra i en triangulär form.
2792	Störar	Tretton stycken pinn-/störbottnar som var 0,03–0,10 meter i diameter. Pinnarna/störarna var ej placerade i någon tydlig struktur.
2793	Syllsten	Stenar som var 0,2–0,4 meter i diameter. Stenarna var lagda i en rad i NO–SV riktning.
2794	Syllstock	En stock liggande i NO-SV riktning. Stocken var fem meter lång och 0,25 meter bred.
2795	Syllstock	En plank/stock som var 0,25 meter bred och 0,02–0,07 meter tjock. Plankan/stocken var lagd i NV–SO riktning.
2796	Syllsten	Ett 20-tal stenar vilka var 0,2 meter i diameter. Stenarna var placerade i en rad i NV–SO riktning. Stenarna hade ett homogent utseende och var övervägande kantiga. De var tätt lagda och bitvis med den flata sidan uppåt.
2797	Syllstock	En fragmenterad plank/stock vilken var 0,02 meter tjock. Plankan/stocken var placerad i NO–SV riktning.
2798	Syllsten	Cirka 25 stenar som var 0,1–0,5 meter i diameter, lagda i en något gles rad i NO–SV riktning. Stenarna var främst kantiga men en del var rundade.
2799	Syllstock	En plank/stock vilken var 0,25 meter bred och 0,03–0,08 meter tjock. Plankan/stocken var lagd i NV–SO riktning.
2800	Rasering (syllsten)	Stenar vilka var 0,15–0,3 meter i diameter. Stenarna var kantiga. Sammanhör med 2801.
2801	Rasering (syllsten)	Tre stenar vilka var 0,20–0,35 meter i diameter. Stenarna var kantiga. Ej placerade i någon tydlig struktur. Sammanhör med 2800,
2819	Sandlager (golv?)	Ett 0,02–0,08 meter tjockt brunt grusigt sandlager. Lagret var homogent.
2822	Sandlager (golv?)	Ett 0,05 meter tjockt grått något kulturjordsuppblandat kvartssandlager. I lagret påträffades fragment av deglar, spegelglas och glasmassa. Luftigt och homogent.
2823	Rasering (golv?)	Spridda bitar av plankor/stockar vilka var 0,05–0,15 meter tjocka.
2841	Stolphål	Ett stolphål vilket var 0,2 meter i diameter och 0,25 meter djupt. Nedgrävningskanterna var grävda med ca 50–60 graders lutning och botten på stolphålet var skålformad.
2843	Nedgrävning	En asymmetriskt formad grop vilken var 0,35 meter i diameter och 0,27 meter djup.
2846	Störar	Fem stycken störbottnar som var 0,05–0,08 meter i diameter. Störarna var ställda tätt intill varandra. Två av dem var förmodligen avbildade.

Tabellen fortsätter på nästa sida

Figur 71 & 72. Knut i det nedersta stockvarvet till hus B:A, och syllstensramen till detsamma.

2850	Syllsten	Ett 15-tal stenar vilka var 0,2–0,3 meter i diameter. Stenarna var tätt lagda och placerade i NV–SO riktning. I ruta C–D 10 saknades sten på en sträcka av 0,75 meter. Parallellt med den NV–SO stenraden och vid de ändar där sten saknades fanns två stenar placerade mot varandra med ett avstånd av 0,50 meter (stenarna hade en storlek om 0,25–0,45 meter i diameter).
2938	Stolphål	Botten av en stenskodd stolpe. Stolpen var 0,15 meter i diameter och stenarna var 0,05–0,15 meter i diameter.
2869	Syllsten	Fyra stycken stenar som var ca 0,2 meter i diameter och en som var 0,6 meter i diameter. De mindre stenarna var kantiga och skörbrända.

Tabell 113. Kontexter tillhörande hus B:A.

Grupp 110

Tomt II:4

Konstruktionstyp: stock, stolpe och störrar

Funktion: gångyta, möjligen del av bro B2

Prover

Dendroprov 1329 (knr 2917): datering E=1014

Dendroprov 1588 (knr 2773): datering V1006–07 (bilaga 1).

Trästock med spetsad botten och störrar nedkörda i marken. Har möjligen ingått i en kavelbro i tvärpasset inom tomten.

Källkritiska aspekter

Sannolikt detsamma som B2: både B2 och undergrupp 202 är dendrodaterade till 1014–15.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2773	Stör	Kluva som var 0,22 meter i diameter.
2777	-	Stock med kvadratisk bilat tvärsnitt som var 0,10 meter i diameter. Stocken hade spetsad botten.
2917	-	Ej digitaliserad, finns inte i kontextregistret, men det finns en dendrodatering (prov 1329)
2918	Stör	Stör som var 0,09 meter i diameter.
2919	Pinnar	Pinne som var 0,03 meter i diameter.
2921	-	Bilad stolpe med kvadratisk tvärsnitt vilken var 0,08 meter i diameter. Stolpen lutade kraftigt mot öster.
2923	Stör	Stör som var 0,06 meter i diameter.
2944	Pinnar	Pinne som var 0,04–0,05 meter i diameter.

Tabell 114. Kontexter tillhörande grupp 110.

Grupp 111**Tomt II:4****Lagertyp: avsatta utomhuslager**

Utomhusavsatta lager i tvärpassage inom tomten, med rikliga inslag av träflis, plankstumpar, vidjerester och trækubbar. Troligtvis avfall från hus B:A. Lagrens övre delar kan ha varit material

som pressats mellan plankorna och hamnat under den senare kavelbroläggning B4 i fas 6c, och således vara yngre än fas 6b. Bland fynden fanns ett flertal träpluggar, A-keramik, bränd lera, en vinare (fnr 13767) och en amulett, en svinbete med borrar hål upptill (fnr 13776).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2584	K-jordslager	Ett 0,02–0,20 meter tjockt, fett k-jordslager med rikligt av träflis, huggspån, trä föremål, plankstumpar, vidjerester (20–40%). Ca 10% av det organiska materialet var bränt eller helt förkolnat. I Y 9–10 linjen framkom ett 10-tal stenar vilka var 0,10–0,25 meter i diameter. Luckert, homogent och med distinkt kontaktyta.
2829	K-jordslager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt mörkt brunt/grått, något fettartat, k-jordslager med rikligt av träflis, huggspån, delar av trækubbar och plankstumpar (30–40%). Främst luckert och med distinkt-diffus kontaktyta.

Tabell 115. Kontexter tillhörande grupp 111.

Passage 3**B8****Passage 3, tomt II och III****Konstruktionstyp: kavelbro****Funktion: gångyta**

Storlek: konstruktionen kunde följas över stora delar av de öppna ytorna i passage och tomter.

Konstruktionen tolkas som en kavelbro i passage 3, broläggning 8, med ingående konstruktions-element som underreglar och enstaka rester av gångplank. Broläggningarna gick även in i de öppna gårdsytorna på tomt II och III.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2834	-	Tre stockar, 1,5x0,10–0,20 m, som låg i NV–SO riktning i passagens NV del.
2892	-	2 st. bilade plankor som båda låg i NV–SO riktning. Den NV plankan var 3,5x0,10 meter och den SO var 2,5x0,05 meter.
2894	-	Fyra plankor som låg i NO–SV riktning. De var 0,30–1,00 meter långa, 0,10 meter breda och 0,05 meter tjocka. De ligger med ca 1,00 meters avstånd från varandra.
2926	-	Fyra stockar som var 1,5–2,5 meter långa och av sex stockar som var 0,5 meter långa. Alla stockar låg i NV–SO riktning.
2930	-	Fyra stockar som låg i NV–SO riktning parallellt bredvid varandra med 0,10–0,20 meters avstånd. Den SV stockens mått var 2,80x0,12x0,10 meter. Stockarna till NO om denna var 0,70x0,10x0,08 meter, 1,70x0,10x0,07 meter och 0,30x0,10x0,07 meter.
2956	-	Nio plankor som låg NV–SV riktning. Plankorna var 0,20–1,10 meter långa, 0,10 meter breda och 0,05 meter tjocka.
2966	-	Fyra störrar, 0,04–0,08 meter i diameter.
3004	-	Del av en stock som var 0,40x0,10 meter. Stocken låg i NO–SV riktning.

Tabell 116. Kontexter tillhörande kavelbron B8 i passage 3.

Grupp 115**Passage 3****Lagertyp: avsatta passagelager och fyllningar i nedgrävningar**

Lager som avsatts under brukningstiden för kavelbro B8, med stora inslag av bark, träflis och en

del djurben. Bland fynden märks ett stycke spegelglas (fnr 13400), textil (fnr 13691), läderspill, laggkärlsfragment och brynen. Ett av lagren var fyllning i nedgrävningen 2807 i ruta F19, som antagits kunna vara rester av en hård utifrån fynd av skörbränd sten och smärre mängder ässjefodring.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2807	Nedgrävning	En 0,70x0,40x0,10 meter stor nedgrävning med skålad botten.
2808	Fyllning i nedgrävning	Ett tiotal skörbrända stenar, 0,10–0,15 meter i diameter, sandig svartbrun k-jord och en del sot.
2832	K-jordslager	Ett 0,05–0,15 meter tjockt k-jordslager med stort inslag av bark och träflis.
2927	K-jordslager	Ett 0,10 meter tjockt k-jordslager med stort inslag av bark och träflis. Kontaktyta distinkt-diffus.
2929	K-jordslager	Ett 0,10 meter tjockt, ljusbrunt, fett k-jordslager med stort inslag av träflis och djurben. Kontaktyta distinkt.

Tabell 117. Kontexter tillhörande grupp 115.

Tomt III**Hus B:I****Tomt III:1****Konstruktionstyp: hus på syllsten****Funktion: kokhus****Storlek: >2,5x>3 meter**

Hus B:I tolkas vara en ombyggnation av hus B:J. Golvet utgjordes av ljusgrå lera. Golvet antas vara resterna av ett omlagt golv i hus B:J där man återanvänt samma syllsten. På lergolvet fanns ett avsatt lager som innehöll rikligt med fiskben. På

golvet fanns även ett tunt asklager med inslag av sot och träkol. Detta tolkades som utrakad aska från en hård som troligtvis låg utanför undersökningsområdet. Förekomsten av fiskben och aska på golvet tyder på att huset använts för matberedning. Fynden var få: keramik typ A, två bitar kalksten, två synålar av järn och en silversmälta (fnr 42662).

Byggnaden har troligen brunnit, ett 2–3 cm tjockt svart asklager med kol och sot tolkas vara ett brunnet tak. I östra delen fanns tre pinnhål som tolkats vara rester efter någon typ av konstruktion inne i huset.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2719	Brandlager	Ett poröst, homogent kolsvart sotlager, 0,02–0,05 meter tjockt.
2837	Kulturjordslager	Ett homogent, gråbrunt 0,01–0,02 meter tjockt kulturjordslager med rikligt inslag av fiskben.
2839	Hårdlager	Ett vitbeige, 0,005–0,01 meter tjockt asklager med inslag av sot och träkol.
2860	Hårdlager	Ett poröst 0,02–0,03 meter tjockt asklager med inslag av träkol.
2861	Pinnar	Tre pinnhål 0,04 meter i diameter. Pinnhålens djup var 0,06 meter.
2862	Lergolv	Ett kompakt och homogent, ljusgrått 0,03 meter tjockt lergolv.

Tabell 118. Kontexter tillhörande hus BI.

S16**Tomt III:3****Konstruktionstyp: flätverksstaket****Funktion: djurgård****Storlek: synlig längd ca 2,70 m**

Ett flätverksstaket knutet till grupp 114 som antas ha varit en inhägnad djurgård som funnits på platsen innan hus B:K uppförts i fas 6c. Spåren efter staketet bestod i två parallella rader pinnhål som kunde följas till en längd av ungefär 2,70 meter.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2701	Pinnar	Två parallella rader med 17 pinnhål. Pinnhålens diameter var 0,04 meter. De var placerade på var sin sida om syllstensrad 2700. Den SV raden består av 9 pinnar och den nordöstra raden består av 8 pinnar.

*Tabell 119. Kontexter tillhörande staketet S16.***Grupp 114****Tomt III:3****Konstruktionstyp: djurgård****Storlek: ca 4 meter i sida**

Ett upp till 0,07 meter tjockt gödsellager, fyndfattigt, i en djurgård som varit inhägnad med flätverksstaket (S16). Inhägnadens ena sida har varit ungefär fyra meter lång, de andra sidorna försvann utanför utgrävningsytan.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2895	Gödsellager	Ett 0,04–0,07 meter tjockt, mörkgrått, avsatt gödsellager. Kompakt med distinkt kontaktyta.

*Tabell 120. Kontexter tillhörande grupp 114.***Hus B:H****Tomt III:5****Konstruktionstyp: syllsten och lergolv****Funktion: oklar****Storlek: synlig längd ca 1,5 m**

Huset var uppfört på syllsten, av vilken återstod en dryg meterlång rad. Golvet bestod av grå lera som delvis var bränt. Närmast syllstenarna framkom även ett lager med träkol och sot som tolkats vara rester efter en rasering av en härd. Huvuddelen av byggnaden låg utanför undersökningsområdet. Fynden var få: A-keramik, ett vävtyngdsfragment och bränd lera.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2928	Kulturjordslager	Ett 0,05 meter tjock kulturjordslager med inslag av sot och kol.
2957	Raseringslager	Ett kol- och sotlager med inslag av kulturjord och aska.
2958	Syllsten	Sju stenar, 0,15–0,30 meter i diameter på en linje i NV–SO riktning.
2959	Lergolv	Ett grått lerlager som delvis var bränt.

Tabell 121. Kontexter tillhörande hus B:H

Figur 73. Grupper och konstruktioner tillhörande fas 6c. Broläggningen B4 är orienterad efter hus B:A på tomt II:3 i fas 6b. De har rimligen samexisterat under en tid.

Fas 6c

Inom tomt 1 låg husen från föregående underfas, hus B:N och B:O, fortfarande kvar. På tomt II har hus B:A legat kvar en tid, medan hus B:D ersatts av hus B:F, liksom föregångaren byggt på markerad syllstensram och kanske även det knuttimrat. Husets användning är något svårångad, men troligen har det använts till hantverk liksom föregångaren. Anmärkningsvärda är några blekblå glassmältor funna i huset. I zon 4 fanns en väl bevarad kraftig kavelbroläggning i tvärpassagen. Tomtens närhet till tidens strandlinje kan antyda att denna utgjort de inre delarna av en bryggmiljö. Broläggningarna kring passage 3 kan ha varit

av samma karaktär som i denna underfas ända sedan fas 4, det råkar bara vara i fas 6c som de kommit att ligga kvar så välbevarade (fig. 74–76).

Inom tomt III stod hus B:Z närmast Stora gatan, ett anonymt hus avseende byggnadsteknik, men uppseendeväckande avseende fyndbilden. I huset påträffades en stor vaxtavla och en myntskatt med 156 silvermynt, alla från kontinenten varav 148 var tyska. Skattens TPQ var år 1027. Därtill påträffades föremål som alla kan sättas i samband med dyrbar import: en bergkristallpärla, en glättsten av glas och ett fragment av ett gult kärl av blyglas.

Tomt II

Hus B:F

Tomt II:1

Konstruktionstyp: syllstensburen konstruktion

Funktion: flerfunktionshus/hantverkshus

Storlek: ca >4x6,5 m

Lämningar av en konstruktion på syllsten, eventuellt ett knuttimrat hus. Konstruktionen har sträckt sig längre mot nordväst, utanför det aktuella undersökningsområdet, därför kan bara

längden för dess ena bredd (nordöstra–sydvästra) bestämmas. Lämningarna utgjordes av delvis fragmentariska syllstensrader samt rester av ett lergolv. Ett stolphål och den brända botten av en stolpe är möjligen spår av en takkonstruktion. Ett antal spridda pinn- och störhål kan vara spår av invändiga konstruktioner. I nordöstra delen fanns lämningar av en nedgrävd och stenskodd mindre härd.

Lämningarna överlagrades av ett brandlager. Detta, tillsammans med den brända stolpbotten, indikerar att konstruktionen har brunnit. En stenrasering talar för att den sydöstra syllen i samband med detta har raserats.

De fynd som gjordes var relativt fåtaliga och påträffades enbart i brandlagret. Enstaka fynd talar för att glas- och metallhantverk kan ha bedrivits på platsen. Tre små stycken av glasmassa påträffades: ett stycke klart glas som satt fast på

keramik, kanske en degelskärva (fnr 13246), samt två små stycken blått opakt glas (fnr 12484 och 24847) av samma kulör som fragmentet från grupp 44 i passage 2.

Utbredningen för syllar och lager stämmer väl överens med de direkt underlagrande lämningarna av hus BD. Den nordöstra syllstensraden tolkades vid utgrävningen också som återanvänd från hus BD (kontext 2647). En möjlig förklaring är att hus BF utgör en senare fas av samma hus, efter att det genomgått en ombyggnation eller renovering.

Källkritiska aspekter

Syllen 2647 finns ej som shapefil. Den motsvarar enligt ritningen (nr 495) nästan helt, med enstens undantag, kontext 2785 (hus B:D).

Sannolikt är hus B:D och hus B:F samma konstruktion.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
Destruktion		
2634	Brandlager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, homogent, ”luftigt”, svart lager som innehöll kol och sot. Distinkta kontaktytor.
2646	Raseringslager	Ett 30-tal stenar med 0,1–0,4 meter i diameter. Stenarna var kantiga och rundade. Stenarna låg i en diffus NO–SV riktning.
2664	Brandlager	Ett 0,01–0,04 meter tjockt, homogent, svart och grått lager som innehöll kol och sot. Distinkta kontaktytor.
Brukning		
2665	Härdlager	En härd, 0,34 meter i diameter. Lagret innehöll skörbränd sten, sot och kol. Härden låg i en skålformad nedgrävning som var 0,05 meter djup, knr 2666. Lagret var homogent med distinkt kontaktyta.
2666	Nedgrävning	En rund nedgrävning, 0,35 meter i diameter och 0,05 meter djup. Nedgrävningen går genom lergolv 2635. För härden 2665.
Konstruktion		
2635	Lergolv	Ett 0,02–0,03 meter tjockt, kompakt, homogent och grått lerlager med distinkta kontaktytor.
2637	Stolphål med stenskoning	Ett ovalt stolphål, 0,40x0,30 meter stort och 0,37 meter djupt med en U-formad nedgrävning. Stolphålet var stenskott runt om kanten utom mot NV där det stod en plank.
2647	Syllsten	Tretton stenar i NV–SO riktning, 0,25–0,50 meter i diameter. Stenarna hade en jämn struktur och stenmaterialet var homogent. Stenarna var främst rundade men även några kantiga. Stenarna bör utgöra en återanvänd syllstensrad (kontext 2785, hus BD).
2656	Syllsten	Åtta stenar, 0,1–0,5 meter i diameter. Stenarna var främst kantiga och lagda i NV–SO riktning.

Tabellen fortsätter på nästa sida

2741	Syllsten	Fyra stenar som låg samlade i två grupper med ett mellanrum av 4 meter. I varje grupp fanns två stenar. Stenarna hade ojämn form och var 0,20x0,30 till 0,20x0,45 meter stora.
2742	Pinnar och störar	Kontexten utgörs av 27 pinnar, 0,05 meter i diameter, samt två störar, 0,06 meter i diameter, och en kluven stör, 0,09 meter i diameter. Pinnarna och stöarna uppvisade ingen enhetlig struktur förutom att de påträffades ”innanför” den begränsning som utgjordes av syllstenarna 2656, 2741 och 2647. Vissa pinnar var brända.
2743	Stolpe	En bränd stolpbotten med 0,16 meters diameter.

Tabell 122. Kontexter tillhörande hus B:F.

Grupp 112**Tomt II:2****Lagertyp: avsatt utomhuslager**

Ett avsatt lager i dropprummet mellan hus B:F och platsen för hus B:A. Lagren var fyndfattiga och innehöll små mängder slagg och läderspill.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2865	K-jordslager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt organiskt k-jordslager med inslag av träflis. Lagret var luftigt, homogent och hade en distinkt kontaktyta.

Tabell 123. Kontexter tillhörande grupp 112.

S8**Tomt II:2****Konstruktionstyp: flätverksstaket****Funktion: avgränsande****Storlek: ca 6 meter långt**

Ett flätverksstaket i passagen i zon 2, som gränsat av tomt II:3 under en tid sent i fas 6.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2866	-	Rester av vidjor vilka var 0,01–0,02 meter i diameter samt en plank vilken ställts med ena långsidans högkant nedåt.
2867	-	32 stycken pinnar/störar vilka var 0,02–0,10 meter i diameter.

Tabell 124. Kontexter tillhörande staketet S8.

Grupp 113**Tomt II:3****Lagertyp: avsatta utomhuslager**

Avsatta utomhuslager som tillkommit nära passagen vid platsen för hus B:A, med inslag av gödsel, träflis, grus och sot. Gödslet kan antyda att djur gått här en tid. Lagret var fyndfattigt.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2844	Gödsellager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt brunt/grått lerblandat gödsellager. Lagret var kompakt, homogent och hade en diffus kontaktyta.
2845	K-jordslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt brunt/mörkt brunt k-jordslager med inslag av träflis och grus. Lagret var poröst och hade en distinkt kontaktyta.
2849	K-jordslager	Ett 0,03–0,12 meter tjockt grått/brunt k-jordslager med inslag av grus och sot. Distinkt-diffus kontaktyta.

Tabell 125. Kontexter tillhörande grupp 113.

Figur 74 ovan. Ett parti av den kraftiga kavelbroläggningen B4. Syllstenen tillhör hus B:G i fas 7a. Foto: Anders Söderberg.

Figur 75 t.h. Kavelbro B11 i passage 3. Syllstensraden vid vänsterkanten tillhör hus B:G i fas 7a. Jämför med rekonstruktionsteckningen av samma miljö, fig. 77.

B4

Tomt II:4

Konstruktionstyp: kavelbro

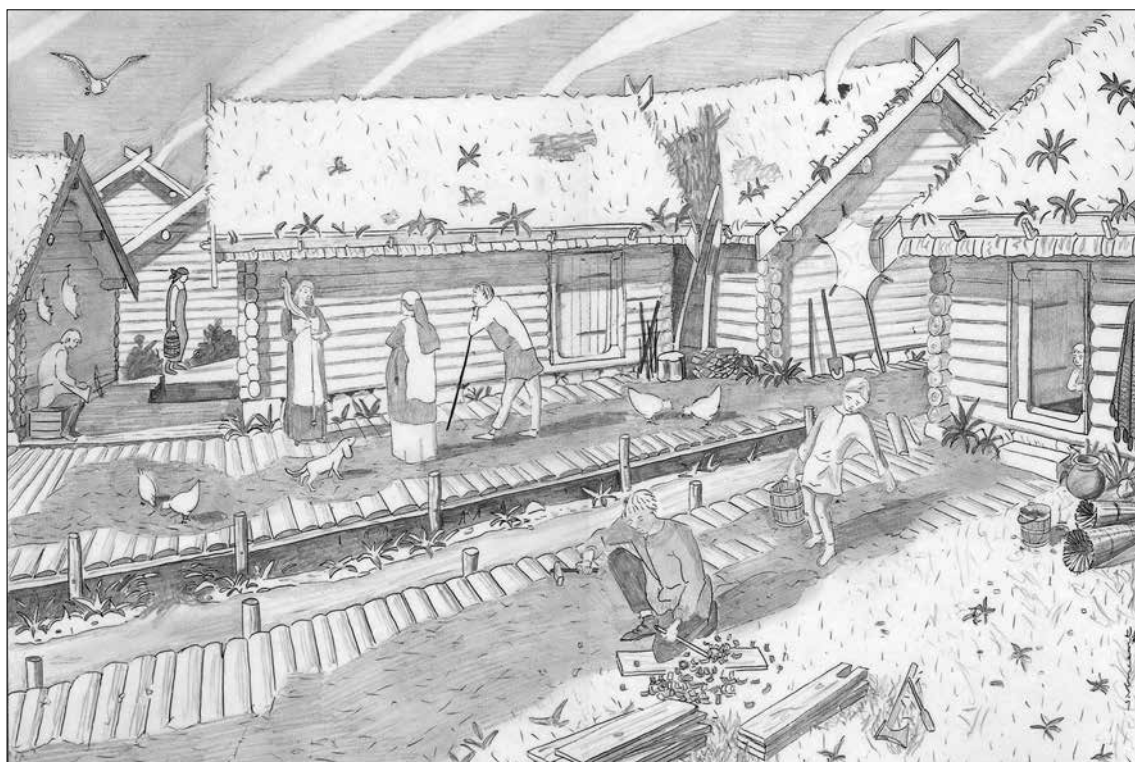
Funktion: gångyta

Storlek: 6x2 meter

En mycket kraftig och tätt lagd kavelbroläggning i tvärpassage inom tomten, med gångplank, underliggande regler och en lagning (fig. 74 & 76).

Figur 76. Kavelbro B4 i tvärpassagen på tomt II:4. Syllstenen tillhör hus B:G, fas 7a. Foto: Anders Söderberg.

Figur 77. Broläggningarna i passage 3 som kan ha haft brygg- och sjökontakt. Så här var de öppna ytorna mellan tomt II och III disponerade från årtusendeskiftet och fram till 1000-talets slut. Teckning: Jacques Vincent.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2423	Gångplank	26 avbarkade och kluvna stockar, 1–2 meter långa och 0,10 meter breda. Stockarna var placerade i NV–SO riktning och med den avbildade delen uppåt. 4 av stockarna var delvis brända på ovansidan. Till största delen var stockarna mycket välbevarade.
2585	Stock	Två brända stockar i NV–SO riktning. Stockarna var 0,15–0,20 meter breda.
2749	Gångplank	15 avbarkade, runda stockar, 1,0 meter långa och 0,10 meter i diameter. Stockarna fortsatte in i den S profilväggen men hade ett tydligt avslut mot norr.
2752	Stenkonstruktion	4 stenar som låg i två grupper. Stenarna var 0,30 meter i diameter.
2824	Underregel	2 avbarkade, obrända stockar med plan ovansida. Stockarna var 2,7 resp. 5,0 meter långa och var 0,1–0,12 meter i diameter. Placerade i Ö–V riktning.
2825	Underregel	En avbarkad, obränd ekstock, 1,8 meter lång och 0,10 meter i diameter. Stocken låg i N–S riktning.

Tabell 126. Kontexter tillhörande kavelbron B4.

B11

Passage 3, tomt II och III

Konstruktionstyp: kavelbro

Storlek: 10x5 meter

Konstruktionen tolkas som en kavelbro i passage 3, med ingående konstruktionselement som underreglar, rester av gångplank och reparationer samt lager av bark som lagts ut som ersättning för

gångplank (fig. 75). Underregeln kontext 2771 var en återanvänd syll från ett s.k. "sigtunahus", ett flätverkshus på syllram som haft hål borrade för flätverkets stölar. Broläggningarna gick även in i de öppna gårdsytorna på tomt II och III och bildade tillsammans med broläggningen B4 i tvärpasset på tomt II en vidsträckt planklagd gångyta. Bland fynden märks en fingerring av silver (fnr 13048, fig. 79).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2378	Gångplank	Sex stockar, 0,50–1,00x0,20 meter, som låg NO–SV riktning.
2575	Barklager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt barklager. Lagret var poröst och kontaktytan distinkt.
2576	Underregel	14 stockar, 0,5–3x0,15–0,20 meter, NV–SO riktning och tre stockar, 2,00x0,15 meter, NO–SV riktning. Stockarna var av tall.
2577	Barklager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt barklager. Kontaktyta distinkt.
2578	Underregel och gångplank	Fem plankor, 1,00–2,00x0,10–0,20, i NO–SV riktning och sex plankor, 0,50–1,50x0,20, NV–SO riktning.
2694	Gångplank	Bilade plankor, 0,70x0,10 meter, som låg i NO–SV riktning. De var fragmentariskt bevarade och i mycket dåligt skick.
2695	Gångplank	Två bilade plankor, 0,80x0,10 och 0,40x0,10, som låg i NO–SV riktning. Plankorna var rubbade ur sitt originalläge och var mycket fragmentariskt bevarade.
2696	Pinnar	16 pinnar, 0,05 meter i diameter. Pinnarna står i NV–SO riktning och stöttar stockarna i knr 2576.
2697	Underregel	Två stockar som var 2,20x0,15 meter och en stock som var 5,40x0,15 meter. Stockarna låg i NV–SO riktning. Stockarna var av tall.
2769	Gångplank	12 bilade plankor, 0,5–1,5x0,2 meter, som låg i NO–SV riktning.
2770	Underregel	Nio stockar, 1,00–2,00x0,10–0,20 meter och två bilade plankor. De låg alla i NV–SO riktning.
2771	Underregel	Stock, 6,00x0,10–0,15x0,20 meter, som låg i NV–SV riktning. I stocken fanns sex borrade hål eventuellt efter flätverkspinnar.
2772	Pinnar och störrar	14 pinnar, 0,02 meter i diameter, och fem störrar 0,05–0,08 meter i diameter. Pinnarna och störrarna stod i NV–SO riktning.

Tabell 127. Kontexter tillhörande kavelbron B11.

Grupp 50**Passage 3****Lagertyp: utomhuslager i passage**

Lagren tolkas som passagelager i passage 3, avsatta på och utom kavelbroläggning B11. Lagren var fyndrika och innehöll mycket läderspill och sko-

delar, slagg, ässjefodring, vävtyngdsfragment, och huggspån av horn samt tre bennålar (fnr 11558–60), fragment av en trådornerad glasbägare (fnr 11998, jfr Henricson 2011:27), ett toppfragment av en speltpjä av grönt glas (fnr 13227), en karneolpärla (fnr 11585) samt textil (fnr 11672, 12563 och 12857).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2375	K-jordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt brunsvart organiskt k-jordslager med stort inslag av träflis och djurben. Kontaktyta diffus-distinkt.
2377	K-jordslager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt k-jordslager.
2469	K-jordslager	Ett 0,03–0,15 meter tjockt k-jordslager med inslag av träflis och bark.
2515	K-jordslager ⁶	Ett 0,02–0,07 meter tjockt brunsvart k-jordslager med inslag av gödsel och träflis. Heterogent och kompakt med en distinkt kontaktyta.
2698	K-jordslager	Ett 0,05–0,15 meter tjockt mörkbrunt k-jordslager. Kompakt och fett med distinkt kontaktyta.
2768	K-jordslager	Ett 0,05–0,1 meter tjockt svartbrunt k-jordslager med inslag av mycket träflis, bark och en del bäver. Kompakt med distinkt kontaktyta.

Tabell 128. Kontexter tillhörande grupp 50.

Hus B:Z**Tomt III:1****Konstruktionstyp: hus på syllstensram****Funktion: flerfunktionshus/bostad****Storlek: 2,7x>3 meter**

Huset var byggt på syllsten. Det fanns inga spår efter väggkonstruktionen men i huset fanns ett stolphål som kan ha varit en del av takbärande konstruktion. I byggnadens SO del fanns ett flertal stör- och pinnhål, de bildade ingen tydlig konstruktion utan var utspridda över ytan. Största delen av byggnaden låg utanför undersökningsområdet.

Golvet utgjordes av kompakt och homogent ljusgrått lera och inom hela konstruktionen fanns ett avsatt mörkbrunt kulturjordslager som innehöll fiskben och hasselnötter (kontext 2433). Från lagret tillvaratogs bland annat keramik av A-typ, ett par spelpjäser, sitsen till en träpall (fnr 11384, *fig 78*) samt en stor vaxtavla (fnr 11461, *fig. 25 s. 46 & 78 nästa uppslag*).

I södra delen av byggnaden påträffades en avlång nedgrävning som såg ut att mynna ut genom väggen. Rännan har grävs i husets lergolv under brukningstiden. Den SO delen av rännan har grävts igenom lergolvet. Den tolkades i fält som en möjlig dräneringsränna. Det som talar mot detta är att den saknade lutning. I fyllningen tillvaratogs en nyckel, ett skifferbryne samt en bit odefinierbart glas.

Bland fynden kan särskilt nämnas en skattgömma med 156 silvermynt (fnr 12361, *fig. 30 s. 47*). Den påträffades nedgrävd i golvet i anslutning den sydöstra väggen. Mynten kommer från Tyskland, Böhmen, Italien och England, med tpq 1027 (Jonsson 2004b). I huset fanns också keramik typ A, ett fragment av ett kärl av gult blyglas (fnr 11588), en 20-sidigt slipad pärla av bergkristall (fnr 13234), fragment av glättsten av glas (fnr 13297 och 12480) samt en nyckel av järn (fnr 14477).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2433	Kulturjordslager	Ett kompakt och homogent, 0,07 meter tjockt mörkbrunt kulturjordslager med distinkt kontaktyta. Stort inslag av fiskben och hasselnötter.
2435	Pinnar och störar	Sju pinnar, 0,02–0,03 meter i diameter och två störar, 0,06 meter i diameter. De bildar ingen synlig struktur. Pinnarnas djup är ca 0,15 meter.
2466	Plankor	Fyra plankor, vilka visade sig vara del av en vaxtavla samt sitsen till en pall.
2467	Lergolv	Ett kompakt och homogent 0,03–0,08 meter tjockt ljusgrått lerlager med distinkt kontaktyta.
2468	Pinnar och störar	15 pinnar och två störar. Pinnarna och stöarna var mycket dåligt bevarade. De bildar inte någon synlig struktur.
2703	Nedgrävning	En långsmal lätt svängd mycket flack nedgrävning som var 1,90x0,10x0,03–0,06 meter. Nedgrävningskanterna var lätt sluttande.
2704	Fyllning i nedgrävning	Ett homogent, poröst 0,05 meter tjockt brungrått kulturjordslager, med distinkt kontaktyta.
2705	Nedgrävning	En rund nedgrävning som var 0,30x0,04 meter stor.
2706	Fyllning i nedgrävning	Ett homogent, poröst 0,04 meter tjockt mellanbrunt kulturjordslager med inslag av småsten, distinkt kontaktyta.
2716	Stolpe	Stolphål med bevarad trästolpe. Nedgrävningen var 0,2 meter i diameter och hade raka kanter. Den bevarade stolpen var 0,10 meter i diameter och 0,25 meter lång.
2717	Syllsten	Sex kantiga stenar som var 0,15x0,30x0,10 meter och sex rundade stenar som var 0,30x0,25x0,15 meter. Stenarna ligger i vinkel i NV–SO, NO–SV riktning. Så gott som samtliga stenar var eldpåverkade på undersidan, fyra skörbrända.

Tabell 129. Kontexter tillhörande hus B:Z.

Figur 78 t.h. Pallsitsen
fnr 11384 in situ
överst. Underst i den
lilla planktraven ligger
vaxtavlan fnr 11461.

Figur 79 nedan:
Silverringen fnr 13048.

Hus B:K
Tomt III:3
Konstruktionstyp: hus på syllstensram
Funktion: bostadshus
Storlek: >4x>1,2 meter

Huset var byggt på en kraftig syllstensram. Ett lager som tolkats som ett byggnationslager innehöll mycket träflis, vilket tyder på att det kan ha varit en skiftesverks- eller timmerkonstruktion. Golvet bestod av ett kompakt grått lager av sand och grus. Byggnaden har brunnit. Ovanpå syllstensraden påträffades ett lager med spridda kol- och sotfläckar som tolkats som del av bränt tak eller vägg. Från huset tillvaratogs ett litet antal

fynd (31 st), mestadels lerklining, keramik av typ A, fragment av järnföremål samt ett skedblad av trä (fnr 16412) och ett fragment av ett båtboard med nit och kvarsittande drev (fnr 14628). Ytterst få föremål från hantverk tillvaratogs varför huset troligen fungerat som bostad. Största delen av byggnaden låg utanför schaktet

Källkritiska aspekter

Kontext 2693: tak; spridda sot- och kolfläckar ovanpå syll och golv, tolkat som del av bränt tak eller vägg. Enligt plan 516 ligger lager 2693 ovanpå kontexter 2699 och 2700 orienterat i väst–öst istället för nord–syd som anges i kontextbeskrivningen.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2693	Brandlager	Spridda kol- och sotfläckar som var 0,01–0,03 meter tjocka. Kol- och sotfläckarna låg spridda på syll 2700 och golv 2699. Kontaktytan var distinkt.
2699	Gruslager, Golv	Ett 0,05 meter tjockt grått sand- och gruslager. Lagret var kompakt och kontaktytan var distinkt.
2700	Syllsten	7 större stenar, 0,2x0,4 meter stora, och ca 25 mindre rundade stenar.
2893	Sättsandslager	Ett 0,05 meter tjockt gulgrått sandlager. Kontaktyta distinkt.
2953	Syllsten	En sten som var 0,6x0,3x0,3 meter stor. Den var flathuggen på undersidan och lite skörbränd.
2961	Byggnationslager	Ett 0,05–0,20 meter tjockt brunt träflislager med inslag av k-jord. Homogent och kompakt med distinkt kontaktyta.

Tabell 130. Kontexter tillhörande hus B:K.

Hus B:X**Tomt III:5****Storlek: synliga delar var 3x2 meter****Konstruktionstyp: syllstensram****Funktion: bostadshus**

Huset tolkas som ett hus byggt på syllstenram, möjligen med klinade väggar. Strax väster om byggnaden påträffades ett lager hårt bränd lera som tolkats som rester efter en vägg. Syllstenarna utgjorde det nordvästra hörnet av byggnaden. Strax norr om huset fanns ett flertal stenar vilka tolkats som raserade rester efter syllstensraden. Byggnaden låg till största delen utanför undersökningsområdet.

Golvet bestod av påförd lera och inom delar av den undersökta ytan påträffades ett lager som

tolkats som avsatt under husets brukningstid. På golvet fanns även ett lager med utrakad aska från en härd. Fynden i huset var relativt få. Keramik typ A, oidentifierade järnföremål, slagg, bränd lera och två skärvar från ädelmetallhantering samt två skärvor av vad som sannolikt är glasdeg-lar, registrerade som glaserad keramik (fnr 40832 och 40833).

Byggnaden har brunnit helt eller delvis och norr om konstruktionen fanns ett träkolslager med inslag av beige och orangefärgade sandfläckar, rester efter ett bränt torvtak. Norr och nordväst om byggnaden fanns ett brandlager som antagits vara omtrampade lager från huset och som är utkastade på tomt och tvärpassage.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2307	Härdlager	Ett gråsvart kompakt, smetigt 0,02–0,05 meter tjockt asklager.
2419	Brandlager	Ett gråbrunt poröst, heterogent lager med träkol, sot, lera och träflis.
2420	Brandlager	Ett orangesvart homogent 0,05 meter tjockt lager med kol och sand.
2684	Raseringslager	Ett femtontal stenar, 0,1–0,2 meter stora. En del skörbrända.
2685	Brandlager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt träkolslager med inslag av beige och orangefärgade sandfläckar.
2686	Lergolv	Ett homogent grått 0,01–0,15 meter tjockt, kompakt lerlager.
2687	Syllsten	Sju stenar, fem var större ca 0,40–0,80 meter stora. Stenarna bildade nordvästra hörnet i en byggnad.
2711	Raseringslager	Ett 0,05–0,08 meter tjockt lager med hårt bränd lera med inslag av kol och sot. Lagret låg längs med syllstensraden 2687.
2715	Raseringslager	Två plankor som var 2,0x0,10x0,05 meter. Plankorna låg i NO–SV riktning. Plankorna var förkolnade på ovansidan men obrända på undersidan.
2803	Kulturlager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt organiskt lager med inslag av kol och trärester.
2804	Raseringslager	En flat sten som var 0,50x0,15 meter och av en mindre avlång sten som var 0,2 meter och låg inkilad under den större stenen.
2805	Brandlager	ett 0,01–0,05 meter tjockt svart kollager med inslag av gula sandfläckar.

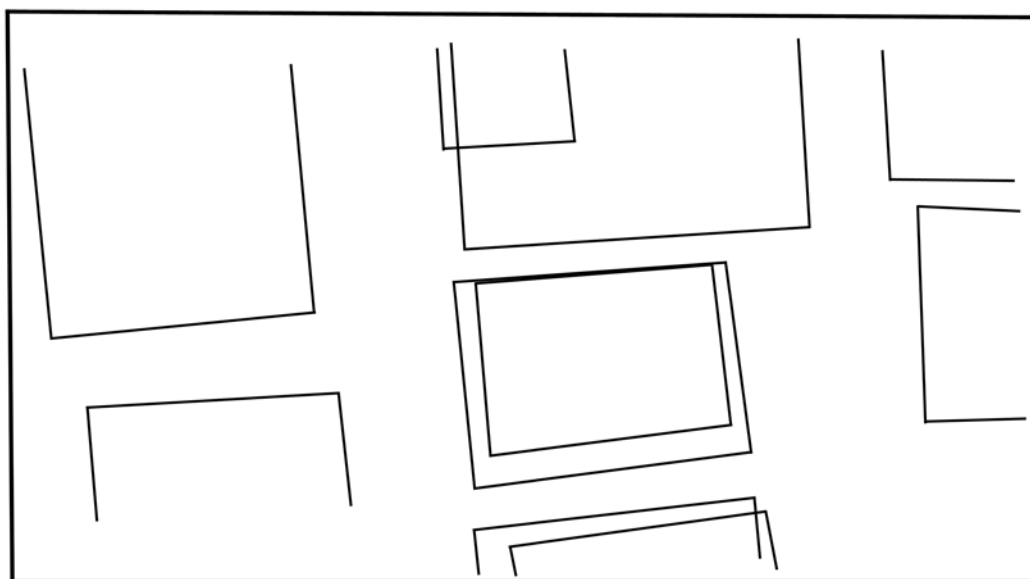
Tabell 131. Kontexter tillhörande hus B:X.

Fas 7, ca 1030–1040

Under fasen har alla tomternas zoner varit bebyggda, med undantag för zon 1 i tomt III som legat obebyggd i fasens senare del. Byggnadsmönstret med hus på väl markerade syllsensramar levde kvar sedan föregående fas, liksom de utvidgade träbrolagda gårdstunnen i tomt II och III som skapat en stor öppen yta kring passage 3. Fasen har inte varit speciellt dynamisk avseende hantverk. Både avseende metallhantverk, horn-

hantverk och läderhantverk ser vi en nedgång sedan föregående fas.

Avseende fynd av textilhantverk är fynden av vävtyngder och sländtrissor glesa, men fynden av registrerade knapp- och synålar av järn och kopparlegering, som ökat sedan fas 5, når sin topp i fas 7 med 73 registrerade fyndposter. Fynden av nålar av ben och horn utgör 15 fyndposter i fasen.

Figur 80. Husen i fas 7a lagda över varandra, inklusive hus B:N på tomt I:1 som låg kvar sedan fas 6.

Fas 7a

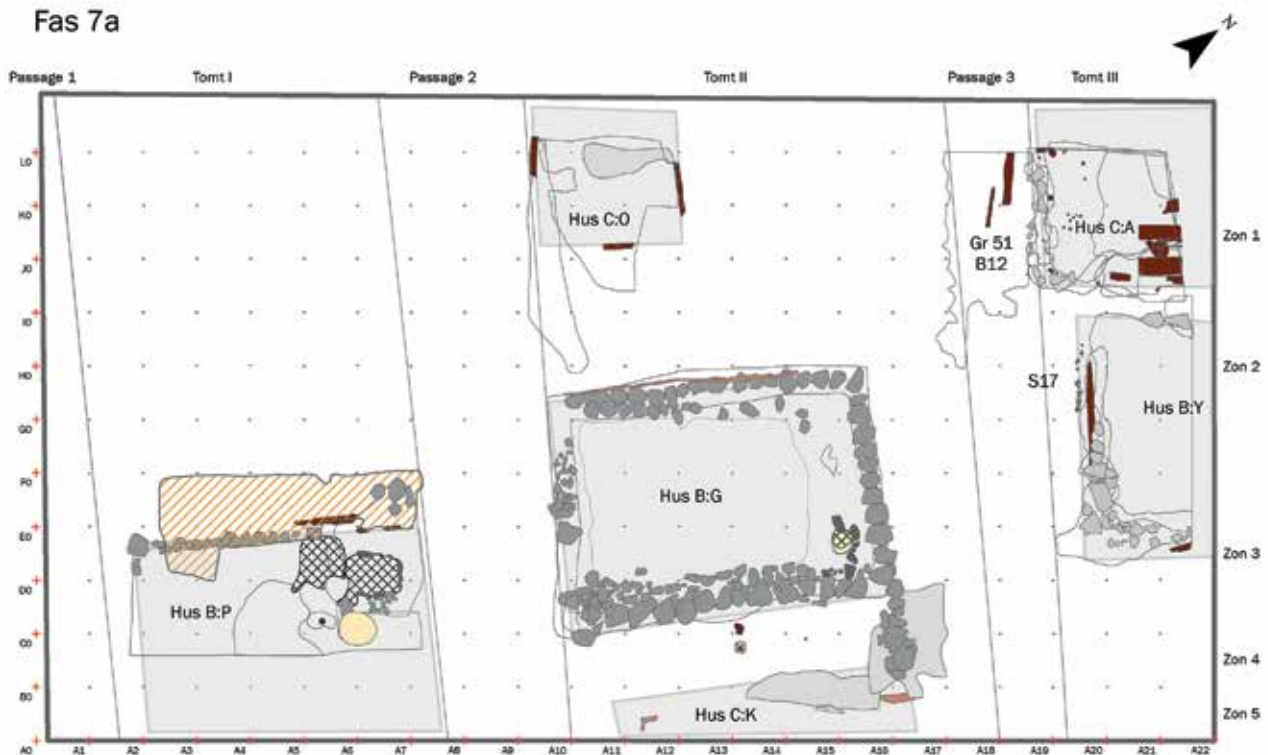
På tomt I låg den stora skiftesverksbyggnaden B:N kvar sedan föregående fas, och innanför detta ersattes hus B:O från föregående fas av hus B:P på samma plats och med likadant placerad hörnhärd.

Närmast Stora gatan på tomt II byggdes ett litet hus, hus C:O, endast ca 2x2,6 meter stort av vad vi kunnat se. Huset var vad som sedan vattenledningsgrävningen 1925 ofta kommit att kallas "sigtunahus", ett hus byggt i flätverk på en syllram liggande direkt på marken med regelbundet borrarade hål för flätverkets stående stölar (jfr Arbman 1926:178ff). Att döma av fyndmaterialet från huset har det i hög grad används till metallsmide. En intressant iakttagelse är att en metallsmedja byggd på helt liknande vis, men

något större, funnits i kvarteret Trädgårdsmästarens tomt IV vid nästan samma tid, hus 206, ca 1050–1075 (Wikström red. 2011:68ff). Innanför smedjan var en bred tvärpassage och i zon ersattes hus B:A från fas 6 med ett hus i samma läge men med ny vällagd stensyll, hus B:G, och nedan detta hus C:K. Bägge husen var tämligen anonyma avseende funktion. Fyndbilden gav ingen klar ledning.

På tomt III uppfördes hus C:A närmast Stora gatan, möjligtvis i flätverk. Dess funktion är oklar. Innanför detta, i zon 3, låg hus B:Y. Byggnadstekniken är obekant. Fyndbilden antyder att det huvudsakligen varit ett bostadshus.

Passage 2 saknade fortfarande gatubeläggning, medan passage 3 fortsatt hade träbeläggning.

Figur 81. Grupper och konstruktioner tillhörande fas 7a. På tomt I:1 har hus B:N stått kvar sedan föregående fas.

Tomt I

Hus B:P

Tomt I:3

Konstruktionstyp: syllsten och torvtak

Funktion: bostad, hörnhärdshus

Storlek: >2,5x5 meter

Huset var delvis byggt på syllsten, som fanns bevarade i husets SV vägg. På stenen har legat en syllstock. Större delen av byggnaden låg utanför undersökningsområdet. Golvet bestod av brungrå och kompakt kulturjord. I husets norra hörn fanns lämningarna efter en härd eller ugn. Den var uppbyggd av lera och stenar och ovanpå leran fanns ett asklager. Utanför ugnen fanns ett 0,02–0,04 meter tjockt, svart lager som tolkas som utrakad aska och träkol från härd. Kontext

2671 har tolkats som en rasering av härd. I huset fanns en stolpe (kontext 2815) som antagits tillhört en väggfast bänk samt en grop som tolkats som ett stolphål eller alternativt en nedgrävning fylld med brandrester (kontext 2413).

Från huset tillvaratogs föremål av hushållskaraktär som keramik av typen A, men även en skärva paffrathgods som kan vara av den tidiga typen daterad till 1100-talet (fnr 27518), och vävtyngdsfragment, ett tinblbein (fnr 13768), några fragment textil (fnr 12561 & 12562). Mycket bränd lera tillvaratogs, kanske från en ugnskappa eller vävtyngder som sprängts sönder i brand.

Huset har brunnit. Strax NV om byggnaden påträffades ett orangefärgat lager (kontext 2494) med träkol och lerklining från ett bränt torvtak. Brandresterna har efter branden rakats ner i en fördjupning strax NV om huset. Även syllstocken i husets NV del var kraftigt bränd.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
201	Lergolv	Ett 0,03 meter tjockt, ljusgrått, grusigt och sandigt, lerblandat kulturjordslager. Lagret innehöll nästan inga fynd. Tydliga kontaktytor och avgränsningar.

Tabellen fortsätter på nästa sida

2413	Nedgrävning	En cirkelformad nedgrävning 0,60 meter i diameter. Mot gropens botten fanns en del små stenar 0,05–0,08 meter stora. Mycket lite fynd i fyllningen, som utgjordes av brandlager 210=2288. Nedgrävningen hade skålformad botten.
2494	Brandlager	Ett orangefärgat, sandigt/grusigt lager med träkol och lerklining. Lagret var kompakt och hade heterogen struktur. I de SO delarna var lagret mer homogent orangefärgat och mot de NV delarna övergick lagret till en mer blandat och grå/mörk karaktär. Kontaktytorna var distinkta. Innehöll keramik.
2671	Raseringslager	Ett brunsvart, poröst, sandigt och grusigt lager. Enstaka bitar keramik, lerklining och benbit. Lagret hade heterogen struktur med diffusa kontaktytor och avgränsningar.
2738	Lergolv	Ett 0,07 meter tjockt, brungrått, kompakt kulturjordslager som innehöll djurben och näver. Lagret var omväxlande lerigt och matjordsaktigt med en övervikt mot lerigt. Heterogen struktur och tydliga kontaktytor mot underliggande lager.
2767	Härdlager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, svart lager med sot, träkol och aska. Lagret hade homogen struktur och kompakt konsistens med tydliga kontaktytor men diffusa avgränsningar.
2815	Stolpe	Stolphål, 0,50x0,35 stort och 0,40 meter djupt med rester efter en vittrad stolpe som stod vinklad med botten i den NO delen av hålet. Stolpen var 0,10 meter i diameter i toppen och 0,17 meter i diameter i botten. Fyllningen bestod av lerblandad gråbrun kulturjord med inslag av träkol och några ben. Fynd av tinblsein.
2908	Härdlager	Ett asklager. Under askan låg ett lager med lera. Möjligen tyder detta på att härden har byggts om eller att ett nytt hus byggs. (se kontext 2896 och skiss på kontextblankett 2910). Kontexten innehöll också stenar som troligtvis kommer från väggarna till den nya härden.
3543	Konstruktion	Tre brända stockar. Två av stockarna var mycket små och fragmentariska. Den tredje var 1,20 meter lång och 0,20 meter bred.
3544	Syllsten	En stenrad med stenar som var 0,20x0,15 meter stora, något mindre dimensioner än 2781. Möjligen har de östra stenarna i 2781 också använts tillsammans med stenarna i 3544 som syllstenar.

Tabell 132. Kontexter tillhörande hus B:P

Tomt II

Hus C:O

Tomt II:1 SV

Konstruktionstyp: flätverk och lergolv

Funktion: smedja

Storlek: >2x2,6 meter

Fragmentariska rester av en mindre byggnad uppförd i flätverk. Huset har, baserat på läget för de fragmentariska syllstockarna, varit ca 2,6 meter långt i SV–NÖ riktning. I nordväst–sydöst har längden varit mera än två meter; huslämningarna sträckte sig här vidare mot nordväst, utanför den undersökta ytan.

I botten bestod lämningarna av vad som tolkats som ett byggnationslager, med innehåll av träflis, gödsel och sot. Stratigrafiskt över detta fanns tre fragmentariska syllstockar. Syllarna var av vad som kallats "sigtunatyp", dvs. de hade borrade hål för infästning av vertikala störrar mellan vilka vidjorna för väggarna har flätats. En av syllstockarna hade ett urtag med en inkilad eventuell plankrest, som kan ha utgjort en rest av husets bärande stomme. Denna fragmentariska syll tillvaratogs som fynd (fnr 18925). Syllen är fyrkantsbilad (=bjälke) och har två borrade hål; i det helt bevarade hålet finns en fastsittande rest av en stör kvar. Syllsten saknades, syllarna har legat direkt mot marken. Huset har varit försett med lergolv, av vilket en rest fanns kvar.

Ett täckande lager bestående av kol och sot och med rikligt med järnfragment och föremål som kan relateras till metallhantverk tolkas som avsatt i huset. Punsar (fnr 24436, 24447, 25756 och 31051) och mejslar (fnr 28914 och 28916) fanns i lagret, samt ett par oidentifierade verktyg och en skärvel samt en nål av guld eller en

tunn dubbelvikt guldtän (fnr 12474). Att döma av fynden och det sotiga golvet tolkas huset som ett hantverkshus där metallhantverk, främst järnsmede, har bedrivits.

Avsaknad av brand- eller raseringslager tyder på att huset kan ha demonterats under strukturerade former.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
Brukning		
2513	Hantverksavfall	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, kompakt, svart lager med kol och sot.
Konstruktion		
2644	Byggnationslager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, kompakt, brunt lager som innehöll träflis, dynga och sot. Distinkta kontaktytor.
2653	Lergolv	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, kompakt, ljusgrått lerlager med distinkta kontaktytor.
2654	Syllstock	En 0,60x0,09x0,07 meter stor, fyrkantshuggen stock i NO–SV riktning. Stocken hade två borrarade hål med träpluggen kvar och var skadad i båda ändar. I den SV delen fanns en rest av en plankan inkilad i stocken.
2655	Syllstock	En 1,0x0,08x0,07 meter stor fyrkantshuggen stock i NV–SO riktning. Stocken hade fyra borrarade hål med bevarade träpluggar i och den var skadad i båda ändar.
2744	Syllstock	En 0,75 meter lång kluva med två borrarade hål där det fanns rester efter pinnar. Kluvan var avbruten i SO och fortsatte in i profil VII.

Tabell 133. Kontexter tillhörande hus C:O.

Hus B:G

Tomt II:3

Konstruktionstyp: hus på syllstensram

Funktion: bostadshus

Storlek: ca 6x4 meter

En rektangulär huskonstruktion på mycket kraftig syllstensram. I botten fanns påförda jordfundament som syllstenarna lagts på. Längs långsidorna var syllstensraderna dubbla. Syllstenar saknades i huslämningens sydvästligaste hörn mot passagen, vilket kan antyda att en ingång till huset funnits här. Frånvaron av en tydlig golvbeläggning kan tyda på att huset har varit försett med ett, senare avrivit, trägolv.

Av själva huset påträffades en kvarliggande längre plankan, som bör ha ingått i nordvästra långväggs konstruktion. I husets sydöstligaste hörn hade en eldstad byggts i form av en grop klädd med grus och kringliggande stenar. Av hu-

sets brukningstid fanns spår i form av hårdlager och ett tjockare, troligen avsatt, kulturlager.

Husets har troligen rivits på ett strukturerat sätt. Spår av dess destruktion utgjordes av ett par mindre "raseringslager" som fanns över syllsten i husets södra hörn. Efter att huset demonterats eller rivits har syllstenarna rubbats.

De fynd som påträffades i jordfundamenten under syllstenarna bör snarast tillhöra föregående bebyggelse och utomhuslager. Här påträffades bland annat enstaka fynd relaterade till metallhantverk. Ett intressant fynd i form av en rund trärisa försedd med inristade runor (SL97, fnr 12810) påträffades ungefär mitt i det sydöstra jordfundamentet (ruta C13). Föremålet är identifierat som ett syllbarium, och det påvisar att undervisning i att läsa runor bedrivits (Gustavson 2007). Dess utseende tyder på att det ursprungligen utgjort något annat; ett lock till en

Figur 82. Syllen till hus B:G. Till vänster ses kavelbron B4 i tvärpassagen, tillhörig föregående fas.

smörkärna har föreslagits, liksom ett svänghjul till en borr eller ett block med marin anknytning (jfr Söderberg 2019). Syllabariets brukningsperiod kan vara samtida med det föregående hus B:A i fas 6, och det kan möjligtvis härröra från detta.

Det kulturlager som fanns i huset kan till en del antas ha innehållit sådant som avsatts i huset under dess brukningstid, men en del kan också antas ha avsatts på platsen efter att huset upphört och rivits. Lagret innehöll bland annat relativt omfattande spår av metallgjuteri och järnsmide,

samt en del keramikskärvor. Att en eldstad fanns i byggnaden visar på att den kan ha använts som bostad och kanske även för matlagning.

Källkritiska aspekter

Relationen mellan kontexterna i de ursprungligen tolkade hus BG, C:M och C:N har granskats ingående. Därvid har hus B:G kommit att innefatta större delen av vad som grävts som hus C:M. Övriga delen av hus C:M har tillförts hus C:N. Hus C:M har därmed utgått.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
Destruktion		
2622	Raseringslager	Ett homogent, kompakt, brunt lager. Bitvis distinkta kontaktytor.
2623	Raseringslager	Fyra större stenar, 0,15–0,30 meter i diameter, och två mindre, 0,10 meter i diameter. Stenarna var platta och kantiga.
2648	Raseringslager	Ett heterogent lager med inslag av lera, sot och träflis. Lagret låg i ett område med mycket komplicerad stratigrafi. Mycket omrört.
2710	Raseringslager	Ett antal spridda stenar, 0,08–0,20 meter i diameter. Stenarna hade varierande former, men liknade de stenar som fanns i 2476.
2723	Raseringslager	Tre stenar, 0,15–0,30 meter i diameter, som har rubbats ur ursprungligt läge.
Brukning		
2447	Avsatt?	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, homogent, gråbrunt lager som innehöll rikligt med djurben och inslag av kolbitar. Distinkta kontaktytor.
2448	Härdlager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, homogent, svartgrått, kolinblandat asklager. Distinkta kontaktytor.

Tabellen fortsätter på nästa sida

2477	Härdlager	Ett tunt, litet sandlager som innehöll mycket aska. Lagret låg inklämt mellan några stenar i kontext 2474.
Konstruktion		
2449	Gruslager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, homogent, gulrött, sandblandat gruslager. Härdunderlag.
2450	Nedgrävning	Kontext nr 2450 bestod av en 0,60x0,40x0,06 meter stor oval grop med mjukt, skålformad botten.
2411	Syllsten	Sjutton stora stenar, 0,3–0,6 meter i diameter. Stenarna hade varierande former men var natursten utan tillhuggning. Några av stenarna hade dock påtagliga platta ovansidor. Stenarna låg i NO–SV riktning.
2473	Stenkonstruktion	Tio stenar, 0,08–0,35 meter i diameter. Ett par av de större stenarna var något skörbrända.
2475	Syllsten	Kontext nr 2475 bestod av ett antal stenar, 0,40 meter i diameter, som låg i NO–SV riktning. Stenarna hade varierande form, men de flesta var stora och runda.
2476	Syllsten	Kontext nr 2476 bestod av ett antal stenar, 0,1–0,40 meter i diameter. Stenarna hade varierande form, de flesta kantiga.
2649	Väggplank	En 4,30 meter lång plank. I den SV delen var plankan 0,25 meter bred. Den östra delen var i betydligt sämre skick och bränd/svedd och var endast 0,15 meter bred. Plankan var bearbetad i SV, tillskuren. Plankan låg intill flätverk 1953 och störrar 2152, och låg på syllstensrad 2650.
2650	Syllsten	Sjutton stenar, 0,20 – 0,45 meter i diameter, i rad i NO–SV riktning. Stenarna utgjordes av ej tillhuggen natursten.
2708	Syllsten (raserad)	Sjutton stenar, 0,08 – 0,20 meter i diameter. Stenarna var kantiga och en del skörbrända. Låg på den västra syllstensraden 2709 mot flätverksstaket 2150, 2151.
2709	Syllsten	Tre stenar, 0,2–0,5 meter i diameter. Stenarna var natursten som inte var tillhuggna.
2720	Syllsten	Tolv stenar, 0,3–0,5 meter stora, som låg i NV–SO riktning. Stenarna var runda till formen, natursten, och inte tillhuggna.
2721	Syllsten	Elva stenar i NO–SV riktning, 0,15–0,20 meter i diameter. Stenarna var kantiga och hade liknande karaktär.
2746	Byggnationslager	Ett 0,02–0,08 meter tjockt, heterogent, ”luftigt”, gråbrunt, grusblandat lager med bitvis rikligt med skärvig och enstaka skörbrända stenar. Distinkta kontaktytor.
2747	Byggnationslager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, heterogent, gulbrunt, något träflisblandat lager. Distinkta kontaktytor. I ruta C13 hittades ett ”trähjul” med 94 runor.

Tabell 134. Kontexter tillhörande hus B:G.

Hus C:K

Tomt II:5

Konstruktionstyp: hus på träsyll?

Funktion: oklar

Storlek: SV–NO vägglinje var >5 meter lång

Lämningarna utgjordes av en stock, uppdelad på två kontextnummer, som kan ha utgjort syllstock i den nordvästra väggen till ett hus direkt söder om tvärpassagen i zon 4. Huset har i sådana fall

fortsatt utanför undersökningsområdet mot sydöst.

Möjligen har även lager 2750/2501 varit relaterat till detta hus. Lagret har påförts innan det antagna syllträet lagts. Eventuellt rör det sig om påford golvlera. Den här undersökta delen av lagret har emellertid till största delen legat nordväst om syllen, troligen utanför det eventuella huset. Fynden utgjordes av keramik- och järnfragment.

Till huset kan föras ett troligen inomhusavsatt

lager, av vilket endast en mycket liten del var tillgänglig för undersökning. Inga fynd påträffades.

Övriga kontexter som tidigare förts till huset har varit belägna i tvärpassagen, zon 4. Ett sporadiskt förekommande lager, bestående av gråaktig lera och rödbrun, fet kulturjord – möjligen förmultnade trärester – har tidigare förts till hus C:K (kontext 2779). Lagret fanns både i tvärpassagen och ut i passage 3. Lagret har tydligt tillkommit eller påförts utomhus; utifrån dess beskrivning framgår att lagret främst legat direkt mot eller över plankor i tvärpassagens kavelbro (B4).

Den NV-SÖ ”syllstensraden” (2454) låg i nordöstra änden av tvärpassagen och anslöt direkt till syllstensraderna i det östliga hörnet av hus B:G. Stenarna har utgjort eller ingått i någon form av spärr eller konstruktion som funnits tvärs över passagen här. Rimligen var den samtida med, och har ingått i ett sammanhang med, en kavelbro – kanske som fundament för kavelbroplank? Stratigrafiskt förefaller ”syllstensraden” varit samtida med kontext 2752, som var stenar tolkade som en lagning av kavelbro B4.

Källkritiska aspekter

De kontexter som förts till ”hus C:K” utgör definitivt inte sammanhållna lämningar av ett hus. Möjligen härrör träet (kontext 2827 och 2828) från syllar/vägg hörande till nordvästväggen till ett hus som fortsatt mot söder, utanför undersökt område. Eventuellt kan även lager 2750 föras dit, men det är mycket osäkert.

”Syllstensraden” 2454 ansluter, både enligt kontextblanketten och upprättade planer, direkt till syllstensraderna i hus BG (kontexter 2411 och 2720). Stenarna har utgjort eller ingått i någon form av fundament eller spärr i nordöstra änden av tvärpassagen (II:4). Lager 2779 låg i denna tvärpassage, och även ut i passage 3. Det måste röra sig om ett lager som påförts eller avsatts utomhus. Om lagret och ”syllstensraden” haft något samband är oklart; kontext 2779 finns ej med i matrisen.

Ett mindre stenskott stolphål med bevarat trä (kontext 2774) liksom en stolpbotten (kontext 2774) var placerade i linje med varandra mitt i tvärpassagen. Båda kontexterna låg i tvärpassagens nordvästra del, alltså nära invid husmiljön i zon 3. Utifrån stratigrafin förefaller de ha tillkommit i samband med anläggningen av kavelbro B4 eller dess brukande. Precis i höjd med stolparna fanns också ett tydligt brott i broläggningen till B4, som haft full bredd öster om dessa. Det finns därför en möjlighet att stolparna hört till samtida byggnader direkt norr om kavelbron. Hypotetiskt kan de t ex ha fungerat som tvärstöttor (för hammarband eller bärlina för tak) till hus B:G och/eller C:N. Till miljön i tvärpassagen hörde också en stör (kontext 2457).

De lager som kan föras till tvärpassagen var relativt fyndtomma. Det mest anmärkningsvärda fyndet var en barrgjutform av sandsten i lerlagret (fnr 13077). Ett annat intressant fynd var en pärla som kom i botten av fyllningen i stolphål 2774 (kontext 2830), under själva stolpen (fnr 13402). Pärlan har sannolikt nedlagts med avsikt.

Stolphålen 2774 (med fyllning 2830) och 2776 togs här ursprungligen upp som tillhörande hus C:K. Båda dessa kontexter saknar underlagring i matrisen. Stolphålen är placerade i linje med varandra exakt mitt i nordvästra delen av tvärpassage II:4. En gissning är att de hört till byggnader direkt norr om tvärpassagen. De kan t ex ha fungerat som tvärstöttor för (hammarband eller bärlina för tak) på hus, den ena kanske för hus BG (+del av C:M), den andra för C:N (+ del av C:M).

Stören 2457 har tidigare förts till hus C:L och angetts som en ”inomhuskonstruktion”. Den var dock placerad i tvärpassagen utanför husets syll.

Lager 2586 har tidigare förts till hus C:L och angetts som ett avsatt lager i det huset. Både utbredningsmässigt och stratigrafiskt förefaller det snarast att höra till hus C:K.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
Tvärpassage		
2454	Syllsten	Femton stenar, 0,15–0,4 meter stora, lagda i en rad i NV-SO riktning. Stenraden ansluter till syllstensrad 2720 och 2411 (hus BG).

Tabellen fortsätter på nästa sida

2457	Stör	Den spetsade botten av en obränd, fyrkantig, kvadratisk stör, 0,05x0,03x0,03 meter. Stolpen lutar mot NO.
2774	Stolphål	Ett stolphål med en bevarad stolpbotten och fyllning (knr 2830). Stolpen var en rund, avbarkad, obränd och tillspetsad stock, 0,5 meter lång och 0,08 meter i diameter. Stolphålet var skott med fyra mindre stenar.
2776	Stolpe	En obränd stock (stolpbotten), 0,12–0,14 meter i diameter stor, som tryckts ner i marken.
2779	Lerlager	Kontext nr 2779 bestod av ett homogent, kompakt, gråaktigt lerlager med gula, organiska fläckar. Lagret var uppblandat med rödbrun, fet k-jord som möjligen var förmultnade trärester. Nästan fyndtomt och med distinkta kontaktytor. Lagret var ej heltäckande utan förekom främst mellan plankorna knr 2423.
2830	Fyllning	Mörkt grå träflisblandad kulturjord med inslag av brända och helt förkolnade organiska bitar. Fyllning i stolphål 2774.
Hus?		
Brukning		
2586	Avsatt?	Ett kompakt, homogent, rödbrunt lager.
Konstruktion		
2501	Golvlager?	Se kontext 2750,
2750	Golvlager?	Ett 0,05 meter tjockt, kompakt, heterogent ljusgrått lager med inslag av grus, lera och flis. Distinkta kontaktytor.
2827	Syllstock	En 5,6x0,28x0,10 meter stor stock i NO–SV riktning. Det var svårt att avgöra om stocken var avbarkad eller hade kvadratisk tvärsnitt pga. att den var sammanpressad.
2828	Syllstock	Se beskrivning för knr 2827.

Tabell 135. Kontexter tillhörande hus C:K.

Passage 3

B12

Passage 3

Konstruktionstyp: kavelbro

Funktion: gångyta

Storlek: regelfragmenten var upp till 1 m långa

Två underreglar till broläggning 12 i passage 3. Detta var det enda som fanns kvar av denna broläggning.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2376	Underregel	Kontext nr 2376 bestod av två stockar, 1,00x0,20 meter resp. 0,50x0,20 meter. Båda stockarna låg i NV–SO riktning.

Tabell 136. Kontext tillhörande kavelbron B12.

Grupp 51

Passage 3

Lagertyp: utomhusavsatta passagelager

Ett passagelager, avsatt i passage 3 under brukningstiden av kavelbro B12 och hus C:P i tomt 2. Lagret innehöll bland annat hantverksavfall något läder- och hornspill.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2470	K-jordslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt svartbrunt k-jordslager. Lagret var poröst. Kontaktyta distinkt.

Tabell 137. Kontext tillhörande grupp 51.

Tomt III

Hus C:A

Tomt III:1

Konstruktionstyp: hus delvis på syllstensram

Funktion: oklar

Storlek: >2x>2,5 meter

Huset var delvis byggt på syllsten, som syntes i väggen mot passage 3 och i det södra hörnet. Tre stolpar (kontexter 2360 och 2387) i vägglinjen tolkades som rester efter väggkonstruktionen. Tre störar i husets östra vägg kan vara spår efter ett flätverk. Här påträffades även en trästock som tolkats vara rester efter syllen. Det fanns också ett

flertal störar och pinnar i byggnadens södra del, som inte bildade någon tydlig konstruktion utan var utspridda över ytan. Största delen av byggnaden låg utanför undersökningsområdet.

Golvet utgjordes av ett kompakt grått gruslager med inslag av lera. Från avsatta lager i byggnaden tillvaratogs hushållsföremål som keramik av typ A, träföremål, exempelvis delar av ett laggkär, men även en mungiga (fnr 11025) och delar av en benflöjt (fnr 13260), textil (fnr 10955 och 11052), en bergkristallpärla (fnr 11305) samt ett träföremål tolkat som alnsticka (fnr 18554).

På golvet påträffades även trästockar och plankor som tolkats som rester efter en konstruktion inne i huset. Byggnaden har brunnit. Ett lager med sot och träkol tolkas utgöra rester efter taket.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2308	Brandlager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt svart sotlager med inslag av kol. Kompakt och homogent. Kontaktyta diffus.
2359	Träflislager	Ett 0,03–0,08 meter tjockt mörkbrunt träflislager.
2360	Stör	En fyrkantig stör 0,07x0,07x0,07 meter.
2361	Konstruktion	Två bilade plankor som stack fram ur den NV profilväggen. Båda var spetsigt tillhuggna i ändarna.
2362	Pinnar och störar	Fyra störar, 0,05 meter i diameter, och två pinnar, 0,02 meter i diameter.
2387	Stolpe	En stolpe, 0,26x0,10meter.
2388	Störar	Tre störar, 0,08 meter i diameter.
2389	Kulturjordslager	Rödbrunt 0,01–0,04 meter tjockt organiskt homogent lager med distinkt kontaktyta.
2390	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt mörkbrunt lager med inslag av gödsel, en del halm och gräs. Kompakt och homogent. Diffus kontaktyta.
2402	Pinnar och störar	Sju pinnar, 0,02–0,03 meter i diameter och tre störar, 0,05 meter i diameter, utan någon synlig struktur.
2403	Syllsten	13 kantiga stenar. Fem var 0,25x0,30x0,20 meter. Fyra var 0,10x0,10x0,15. Fyra var 0,07 meter i diameter. Stenarna bildade ett hörn.
2404	Konstruktion	Två stockar som var bilade på undersidan och en bilad plank. Den SO stocken och plankan låg i NO–SV riktning. Den NO stocken låg i NV–SO riktning. Den SO stocken var 0,82x0,22x0,05 meter. Den bilade plankan var 0,76x0,16 meter. Den NO stocken var 0,29x0,15x0,08 meter.

Tabellen fortsätter på nästa sida

2405	Gruslager	Ett 0,03–0,07 meter tjockt grått gruslager med inslag av lera. Kompakt och homogent, distinkt kontaktyta.
2432	Syllstock	En delvis bränd stock som var i två delar. Stocken låg i NO–SV riktning. Den SV delen av stocken var 0,09x0,32 meter och den NO delen av stocken var 0,08x0,32 meter.
2434	Stolphål	En stör, 0,10 meter i diameter och 0,22 meter djup.

Tabell 138. Kontexter tillhörande hus C:A.

S17**Tomt III:3****Konstruktionstyp: flätverksstaket****Funktion: avgränsande och skyddande****Storlek: resterna kunde följas i drygt 1 meter**

Ett flätverksstaket som stått längs vägglinjen till hus B:Y som kan ha skyddat syllen mot passagens avfall. Staketet har brunnit då hus B:Y brunnit.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2255	Vidjor	Fragmentariskt bevarade vidjor. En del av vidjorna är brända.
2256	Käpp	8 pinnar som stod i NO–SV riktning. Alla var 0,05 meter i diameter.

Tabell 139. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S17.

Hus B:Y**Tomt III:3****Konstruktionstyp: syllsten****Funktion: bostadshus****Storlek: >2x4 meter**

Huset var byggt på kraftig syllstensram, som delvis var raserad. En bränd planka i husets södra del har tolkats som rest efter en syllstock. Även i den SO delen påträffades rester efter en syll-

stock. Golvet var jordstampat och bestod av ett brunsvart kulturjordslager med inslag av träflis.

Från golvlageret tillvaratogs mycket djurben samt föremål av hushållskaraktär, mestadels keramik av typ A samt ett revben som registrerats som väsvärd (fnr 13257). Huset har brunnit, helt eller delvis. Ett lager bestående av aska, sot, träkol och bränd torv tolkas som resterna efter ett bränt torvtak. Större delen av byggnaden låg utanför undersökningsområdet.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2216	Brandlager	Ett heterogent 0,05–0,15 meter tjockt lager med sand, kol, och kulturjord, distinkt kontaktyta.
2252	Raseringslager	En bilad bränd planka som var 2,0x0,2 meter. Plankan låg i NV–SV riktning.
2253	Brandlager	Ett kompakt 0,03–0,10 meter tjockt lager bestående av aska, sot, träkol och bränd torv, distinkt kontaktyta.
2254	Jordgolv	Ett luckert 0,03–0,10 meter tjockt brunsvart kulturjordslager med inslag av träflis. Kontaktytan mot underliggande lager är distinkt. Innehöll mycket djurben
2369	Raseringslager	En sprucken skörbränd sten som var 0,40x0,20 meter.
2370	Syllsten	19 stenar. Stenarna i den SV raden var 0,20–0,40 meter och kantiga. Stenarna i den SV raden var kantig och 0,10–0,20 meter.
2371	Syllsten	Två fyrkantiga stenar med rundade hörn som var 0,40 meter.
2372	Raseringslager	Åtta stenar som låg utan någon synlig struktur. Stenarna var 0,10–0,20 meter i diameter och rundade.
2373	Raseringslager	En fragmentariskt bevarad bränd planka som var 0,40x0,15 meter.

Tabell 140. Kontexter tillhörande hus B:Y.

Fas 7b

På tomt I stod fortfarande husen B:N och B:P. På tomt II ersattes den lilla flätverksbyggda smedjan hus C:O av ett stort hus på syllstensram, hus C:P. Innan det byggdes har möjligen stått ett mindre hus uppe i tomtens norra hörn, ett hus som kan ha varit av ungefär samma storlek och funktion som huset C:O i fas 7a.

Hus C:P var ett mycket stort hus som sträckte ut sig i tomtens hela bredd, och byggt i skifverks- eller resvirketeknik. Det har haft flera

funktioner, bland annat för hantverk, men avsaknaden av hård antyder att bostadsfunktionen varit underordnad.

På tomt III stod samma byggnader som i fas 7a, med undantag för hus C:A. Utrymmet närmast Stora gatan var då obebyggt. Passage 3, liksom de öppna gårdstunen i tomt II och III, hade kavelbroläggningar av vilka tydliga rester fanns kvar i jorden. Passage 2 saknade fortfarande träbeläggning.

Tomt II

Hus C:P

Tomt II:1

Konstruktionstyp: ett tidigare mindre hus(?), samt ett större yngre hus på syllstensram

Funktion: hantverkshus

Storlek: >2,4x2,4 meter resp. >4x7,4 meter

Äldst har funnits vad som möjligen varit en bod eller ett litet hus, beläget vid tomtens norra hörn. Lämningarna av detta utgjordes av ett lager påförd lera, som kan ha utgjort golv samt ett stenskott stolphål med bevarad stolpbotten. Ett antal stenar kan utgöra spår av en hårdkonstruktion. På leran, det möjliga lergolvet, fanns ett avsatt lager. Ett litet raseringslager med sten, kulturjord och trä kan utgöra spår av husets destruktion. Den begränsade raseringen talar för att byggnaden rivits kontrollerat, och att rivningsmassorna därefter bortforslats.

De fynd som kan knytas till lämningarna utgörs av bland annat av enstaka spår av metallhantverk (slagg) samt enstaka spillbitar från ben- och hornhantverk, bränd lera och enstaka järnföremål; bland annat en nyckel och ett par nålar.

Ett speciellt fynd påträffades i stenskoningen till den stolpe som kan knytas till konstruktionen. Det rör sig om en sten i tre delar, med passning, med en skålgrop i (fnr 21940).

Sammantaget kan den eventuella äldsta byggnaden tolkas som en mindre bod där olika typer av hantverk bedrivits.

Samtidigt med att den eventuella äldsta byggnaden existerade, och troligen även efter det att

den rivits, har delar av och senare hela ytan för hus C:P troligen utgjort en utomhusmiljö. Ett större antal störbottnar visade på närvaron av utomhuskonstruktioner, bland annat i form av staket/hägnader. Ett större yttäckande avsatt lager som hörde till fasen innehöll gödsel, vilket tyder på djurhållning.

Över ytan för det äldsta hus C:P fanns ett tolkat påfört utjämningslager. Vidare hörde ett påfört lerlager tolkat som en hårdbotten och ett litet sandlager tolkat som vällsand, till utomhusfasen. Här fanns också ett större sporadiskt kol- och sotlager, tolkat som ett omrört brandlager, samt ett avsatt kulturlager.

Fynden tillhörande utomhusmiljön visar att främst metallhantverk har bedrivits. Fynden utgörs av slagg från järnsmide, degelfragment, verktyg i form av bl.a. mejslar, stycken av ässjefodring m.m. Mindre frekventa spår fanns även av annat hantverk. Textilhantverk indikerades bland annat genom fynd av nålar av ben och järn. En skärva eller halvfabrikat av turkost glas (fnr 12215) och bukskärvor av glas (fnr 12216) påträffades, liksom fynd av trolig arseniksulfid, auripigment (fnr 12007), ett långväga importerat målarpigment. Enstaka horn- benspill samt kamdelar av sammansatta enkelkammar var spår av kammakeri. Det påträffades också en del snidat och bearbetat trä liksom ett par repstumpar (av hår?). Av andra föremål kan t.ex. nämnas en mindre bultlåsnöckel (fnr 12218) och en mässingspincett med bärögla (fnr 12206). Ett myntfragment som påträffades vid profilrensning kommer antingen från kontext 2507 eller 2508 (fnr 36930), sannolikt en sen Samanid (ca 950–980) (*se bilaga 4*).

Figur 83. Grupper och konstruktioner tillhörande fas 7b. På tomt I stod husen B:N och B:P kvar sedan tidigare, och syns därför inte på den här planen.

Efter att tomten legat obebyggd har ett större hus uppförts över hela tomtbredden. Huset har haft en långsida som varit 7,4 meter lång och en bredd i NV–SÖ riktning som varit mera än fyra meter; huslämningen fortsatte mot norr utanför den undersökta ytan.

Lämningarna av huset utgjordes av syllstensrader, förutom i det sydligaste hörnet där de saknades. En stenkonstruktion vid det östligaste hörnet, på den södra sidan, tolkades som ingångsstentar till husets ingång. Huset kan ha varit uppfört i skiftesverk eller resvirke. I huset fanns ett sporadiskt lergolv, som tolkades som spår av ett påfört lergolv. Mitt i den sydöstra syllstensraden fanns ett stenskott stolphål med en bevarad stopbotten bestående av en kluven stolpe av gran.

Husets brukning hade lämnat avsatta kulturlager; en mindre del föreföll ostörd (kontext 2465) medan ett större yttäckande lager var omrört eller omgrävt (kontexter 2295/2392), kanske i samband med eller strax efter att huset upphört.

Huset verkar ha demonterats eller rivits mycket strukturerat; den rasering som kan knytas till husets upphörande utgjordes av endast av stolpbotten och några stenar.

De fynd som kan knytas till huset är omfattande. Det finns rikliga spår från metallhantverk,

bland annat i form av relativt mycket slagg, ässjefodring, fragment av deglar och en lödförpackning, klipp av järn, koppar och mässing eller guld och många brynen. En stor mängd andra metallobjekt, främst av järn, kan vara relaterade till hantverket.

Här påträffades också relativt omfattande spill från horn- och benhantverk i form av sågade och huggna bitar och spån samt en hel ornerad kam-skena (fnr 11600).

Textilhantverk påvisades bland annat genom fynd vävtyngdsfragment och flera olika typer av nålar, främst av järn men även av ben eller horn: en nålbindningsnål (fnr 42140) och vad som registrerades som en möjlig stylus (fnr 45136). Vidare påträffades ett tinblbein (fnr 11590).

Bland påträffade järnföremål fanns flera möjliga knivar, bland dem något som bestämts som antingen en kniv eller en stor pilspets (fnr 13299). I huset påträffades ytterligare en möjlig pilspets (fnr 44846).

Spår av handel fanns i form av en balansvåg (fnr 11549) och ett fragmenterat och svårbestämbart silvermynt (fnr 11548), Moesgaard bedömer det preliminärt som troligare tyskt än engelskt (*se bilaga 4*). Därtill påträffades ovan nämnda fragmenterade dirhem (fnr 36930).

Figur 84. Örslevsnål 11464, 68 mm lång. Foto: Gabriel Hildebrand.

Av övriga föremål som påträffades kan nämnas en flöjt av ben (fnr 11563), en ornerad örslev av silver (fnr 11464, *fig. 84*), ett par skodon av läder (fnr 14821 och 14822), två pincetter (fnr 11553 och 11554), en möjlig fingerring av kopparlegering (fnr 11961), ett möjligt eldstål (fnr 42368) och en slipad infattningssten av obekant mineral (fnr 12389).

Sammantaget kan sägas att huset har använts för hantverk och handel, men fynden vittnar också om ett vardagsliv. Frånvaro av eldstad, med reservation för att hela huset inte är undersökt, talar dock för att huset inte använts som bostad.

Källkritiska aspekter

Hus C:P framstod som ett ”kompilat-hus”, byggt av delar av flera olika konstruktioner. Kontexterna är undersökta under en period av ca 1 ½ månad (000216–000327). Flera av dem är undersökta vid datum som gör att de omöjligen kan tillhöra samma komplex. Exempelvis är destruktionslager för det antaget äldre huset B:F, som har samma utbredning som hus C:P, undersökt senare än flera av de antaget överlagrande kontexterna i hus C:P.

Den här presenterade rekonstruktionen av hus C:P som två separata hus och en utomhusmiljö bygger framför allt på att kontexterna uppordnats i enlighet med undersökningsdatum; en fullständig matriskontroll har ej genomförts.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
Yngre hus		
Destruktion		
2296	Rasering	Tre–fyra stenar, 0,1–0,2 meter i diameter, som låg i/på kulturjorden som grävdes som 2296.
Brukning		
2295	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,07 meter tjockt, relativt luckert, mörkbrunt lager med inslag av sot, grus, dynga, ensstaka träflis och växtrester samt skärpiga och skörbrända stenar. Benen stod ibland vertikalt och sot och kulturjord låg omrört, ställvis varvigt.
2392	Kulturjordslager	Ett luckert, omtrampat, gråbrunt lager som innehöll träflis, djurben, sot och fläckvisa inslag av lera.
2465	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, kompakt, rödbrunt, gödselblandat lager som innehöll rikligt med hasselnötsskal.
Konstruktion		
2257	Syllsten	Tio stenar, 0,3–0,6 meter i diameter, och två stenar, 0,15 meter i diameter, lagda i ett stråk i NO–SV riktning.
2258	Stenkonstruktion	Sex stenar, 0,2–0,5 meter i diameter, lagda i ett stråk i N–S riktning.
2276	Syllsten	Stenar lagda i rad i NV–SO riktning.
2463	Syllsten	Nio stenar, 0,2–0,4 meter stora, lagda i rad i NV–SO riktning. Stenarna hade flata ovansidor.

Tabellen fortsätter på nästa sida

2506	Lergolv	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, kompakt, brungrått, grusigt lerlager som också innehöll en del enstaka småstenar. Lagret påträffades fläckvis över ytan.
2662	Stolpe med stenskoning	Ett stenskott stolphål med kvarsittande stolpe. Stolphålet var placerat i syllstensrad 2257. Stolpen utgjordes av en kluva som var 0,25x0,12 meter och hade en rakt avkapad botten. Nedgrävningen för stolpen hade i det närmaste lodräta kanter och var 0,50 meter djup. Stenskoningen täcks av syllstenarna.
Äldre hus		
Destruktion		
2642	Raseringslager	Fem rundade, kantiga och skörbrända stenar som saknade synlig struktur. Kontexten innehåller också en gren/klyka utan bark.
Brukning		
2638	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, kompakt, brunt lager med inslag av sot.
Konstruktion		
2639	Lergolv	Kontext nr 2639 bestod av ett 0,01 meter tjockt, kompakt, ljusgrått lerlager med distinkta kontaktytor.
2640	Stenkonstruktion (hård)	Ett 10-tal kantiga, skörbrända stenar, 0,10–0,25 meter i diameter, i NV–SO riktning med flata sidor liggande uppåt. Tolkas sammanhöra med 2641.
2641	Stenkonstruktion (hård)	Fyra stenar, 0,30–0,40 meter i diameter, som låg i NV–SO riktning. Tolkas sammanhöra med 2640,
2643	Stolpe med stenskoning	Ett stenskott stolphål. Stolpen var 0,15 meter i diameter. Nedgrävningen var 0,25 meter djup och hade stenskoning med stenar 0,1–0,2 meter i diameter.
Utomhusmiljö		
Brukning		
2393	Kulturjordslager	Se beskrivning för 2508.
2394	Kulturjordslager	Se beskrivning för 2508
2395	Lerlager (härdbotten)	Ett 0,01–0,04 meter tjockt, homogent, ljusgrått lager med sandblandad lera och inslag av kol, enstaka skörbrända stenar och härdbränd lera. Distinkt kontaktyta. Lagret hade i SV två mycket raka och tydliga kanter som ursprungligen bör ha stöttats/legat emot någon bräda eller dylikt.
2507	Raseringslager	Ett 0,01–0,07 meter tjockt, kompakt, svart kol- och sotlager. Lagret var tjockast mot NV och SO.
2508	Kulturjordslager	Kontext nr 2508 bestod av ett 0,01–0,02 meter tjockt, kompakt brunrött lager med inslag av dynga och träspill. Delar av ytan hade lerfläckar och kol- och sotfläckar. Samma som 2393 och 2394.
2509	Utgjenningslager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, luckert, brungrått lager som innehöll träflis, sot, sand, enstaka kolbitar, djurben och skörbränd sten.
2512	Vällsand	Ett kompakt, ljusgrått sandlager med distinkta kontaktytor.
Konstruktion		
2510	Pinnar och störrar	Trettio störrar och pinnar, 0,02–0,06 meter i diameter, utan någon tydlig struktur.
2511	Stör	Tjugotre störrar och stolpar som bildade en vinkel.
2663	Stör	Tjugosex störrar, 0,04–0,06 meter i diameter. Sju störrar bildade en tydlig NV–SO linje. De övriga bildade ingen tydlig struktur.

Tabell 141. Kontexter tillhörande hus C:P

Hus C:N**Tomt II:3****Konstruktionstyp: hus på syllstensram, troligen knuttimrat****Funktion: oklar, förråd eller bostad****Storlek: ca 5,1x3,8 meter**

Spår av ett troligen knuttimrat hus uppfört på syllsten. I botten bestod lämningarna av omrörda jordlager; troligen rör det sig om utomhusavsatta lager och äldre raseringslager som utjämnats inför husets anläggande (kontexter 2431, 2504 och 2624). Däröver fanns jordfundament för syllstenarna samt syllstenarna själva. Den sydöstra syllen med fundament var delvis raserad. Mot insidan mitt på den nordöstra syllen fanns en närmast kvadratisk stenkonstruktion, som kan ha fungerat som ett fundament.

Ett klenare stolphål var placerat i huset sydvästra vägglinje, i höjd med ett avslut för syllstensramen. Frånvaron av syllsten kan stödja att husets ingång funnits här och att stolphålet kan ha utgjort en dörrpost. Jämför ingångens placering på det föregående hus B:G.

Ett par mindre fläckar av sand och en större fläck av lera med mindre stenar i kanten kan utgöra spår av husets golvnivå. Ett antal nedstuckna pinnar påträffades; troligen utgjorde de spår av en eller flera inomhuskonstruktioner. En koncentration av pinnar, som närmast bildade en L-form, fanns centralt i huset, inom och i direkt anslutning till ruta E11. Troligen kan dessa ha utgjort en konstruktion relaterad till en härd (se lager 2502).

Ett decimetertjockt yttäckande lager tolkas ha avsatts i samband med husets brukning (lager 2229). Mitt i huset (ruta E12) var ett mindre kol- och sotlager, möjligen spår av en härd (2502).

Huset har brunnit. Brandlager påträffades främst över husets syllar och nordöst om huset. Förekomst av raserad sten och raseringslager sydöst om huset visar att den kvarvarande huskonstruktionen delvis har raserats.

Fynden i de omrörda kulturlagren i botten samt därpå liggande jordfundament bör härröra från föregående hus, hus B:G i fas 7a, samt omkringliggande äldre utomhuslager. Fynden är mångskiftande och utgör bland annat spår av metallhantverk och enstaka av ben/hornhantverk.

Det kulturlager som tolkades som avsatt i huset innehöll varierade fynd. Här påträffades relativt mycket keramik och enstaka spår av läderhantverk och metallhantverk. Därtill påträffades bland annat ett par pincetter och synål samt en fiskesticka och en draglåsnyckel (fnr 10747).

I det antagna härdraget (kontext 2502, belägen i ruta E12) påträffades endast en orange glaspärla (fnr 11992). I samma ruta påträffades inga fynd i det avsatta kulturlagret (kontext 2229) vilket möjligen beror på att en härd funnits här.

Fynden i husets destruktionsnivå med brandlager kan antas till största delen härröra från husets brukning. Här påträffades bland annat en spelpjäsa av valrosselfenben (fnr 12242) och ett större stycke textil (fnr 11059). Ett fynd av trä, vad som troligen var en del av en knut, indikerar att huset kan ha varit knuttimrat (fnr 13518).

Sammantaget är husets användning oklar; möjligen kan det ha använts som förråd, i analogi med äldre hus på platsen. Den möjliga förekomsten av en härd indikerar att huset även kan ha använts som bostad.

Källkritiska aspekter

Huset är stratigrafiskt genomgånget, varvid vissa kontexter tillfogats huset från *hus C:M* som utgår.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
Destruktion		
2234	Brandlager	Flera tunna sotfläckar, omkring 0,2 meter i diameter.
2246	Raseringslager	Ett antal kantiga och platta stenar, 0,2–0,3 meter i diameter, i NV–SO riktning.
2337	Raseringslager	Ett antal kantiga och skörbrända stenar, 0,1–0,2 meter i diameter.
2339	Brandlager	Ett 0,02 meter tjockt, sotigt lager mellan flätverk 2152 och syllstensrad 2235.
2343	Brandlager	Ett torrt, smuligt, heterogent, svartgråbrunt lager med kulturjord och brandrester i form av kolfnas, aska och bränd torv.

Tabellen fortsätter på nästa sida

2350	Brandlager	En 0,02 meter tjock sotfläck, 0,30 meter i diameter.
2374	Brandlager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, gulorange brandlager med inslag av kol och bränd torv.
2409	Raseringslager	Större och mindre stenar och lucker, heterogen, kringrörd, brungråsvart kulturjord med inslag av sand. Lagret innehöll också inslag av kolstänk och obränt träflis.
Brukning		
2229	Avsatt	Ett 0,1 meter tjockt, fett, kompakt, homogent, gråbrunt, något gödselblandat lager med visst inslag av träflis.
2502	Brandlager	Ett 0,02 meter tjockt, homogent kol- och sotlager.
Konstruktion		
2235	Syllsten	Ett antal kantiga stenar, 0,10–0,40 meter i diameter, som låg i NO–SV riktning. Stenarna var påfallande platta; endast 0,08 meter tjocka.
2344	Raseringslager	Ett antal platta, kantiga stenar, 0,04–0,10 m i diameter, och ett rörigt lager med inslag av sot, träflis och grus. Lagret hade en mycket tydlig omrörd karaktär.
2347	Syllsten	Ett antal stenar, 0,50 meter i diameter. Stenarna var rundade och låg i ett stråk i NV–SO riktning.
2351	Utjämningslager	Ett luckert kulturjordslager med inslag av skörbränd sten och grus.
2365	Lergolv	Ett 0,05–0,07 meter tjockt, hårt packat, homogent, gult, siltigt lerlager. Stenar, ca 0,20 meter i diameter, var placerade längs den NO och NV kanten.
2367	Raseringslager	Ett antal platta och kantiga stenar, 0,15–0,50 meter i diameter, som låg i NV–SO riktning.
2410	Utjämningslager	Ett 0,3 meter tjockt, hårt, kompakt, homogent, brunsvartgrått lager som var något sandblandat. Lagret låg pressat mot syllstensrad 2411.
2421	Utjämningslager	Ett 0,05–0,20 meter tjockt, homogent, siltigt, gult lerlager som var tjockast i 11-rutorna. I lagret låg ett träföremål som såg ut som en leksaksträbåt. Distinkta kontaktytor.
2429	Pinnar	Ett antal pinnhål, 0,02–0,05 meter i diameter. Pinnhålerna låg utspridda och bildade ingen tydlig struktur.
2430	Stolphål	Ett stenskott stolphål. Stolpen var 0,08 meter i diameter och dåligt bevarad. Stenarna i skoningen var 0,05–0,10 meter i diameter och låg enbart i den SO delen. Stolphålet låg ytligt och var ganska otydligt.
2431	Raseringslager	Ett 0,10 meter tjockt, gråbrunt lager med inslag av sot, trä och organiskt material. Mycket fiskben. Samma som 2504.
2444	Utjämningslager	Ett långsmalt, mörkbrunt lager. Syllstensrad 2235 låg nedtryckt i lagret.
2474	Syllsten	Ett antal stenar, 0,10–0,40 meter i diameter. Stenarna hade varierande form och låg i huvudsak i NV–SO riktning. I rutorna E–F 14–15 drog sig stenarna mot SV och bildade en kvadrat. Stenarna låg här tätare och skulle kunna utgöra ett fundament med oklar funktion.
2491	Golvlager	Ett 0,02–0,10 meter tjockt, homogent, ljust sandlager.
2504	Raseringslager	Ett 0,02–0,08 meter tjockt, heterogent, något grusblandat lager som innehöll rikligt med kolbitar och sot, stora djurben och träflis/träbitar. Samma som 2431.
2624	Raseringslager	Ett hårt, grusigt och sotigt lager med inslag av kol och skörbränd sten. Distinkta kontaktytor.

Tabell 142. Kontexter tillhörande hus C:N.

Hus C:L**Tomt II:5****Konstruktionstyp: hus med träsyll på syllsten****Funktion: bostad, hörnhärdshus****Storlek: den SV–NO vägglinjen var 6 meter lång**

Lämningar av ett hus på syllstensram med ovanpåliggande träsyll. Husets väggar har troligen varit lerklinade, och husets tak har varit klätt med torv. Endast husets absolut nordvästligaste del fanns inom undersökningsområdet; lämningarna av huset fortsatte utanför schaktet mot sydost.

De rester av huset som fanns in situ bestod av syllstensrader och en rest av en delvis bränd syllstock/planka. Här fanns också en rest av ett påfört lergolv. I huset har det funnits både en härd och en rökugn. Rester av härden bestod av ett par lerfläckar, som troligen tjänat som härdens underlag, och ovanpå denna skörbrända härdstenar. Härden låg i husets västra hörn.

Rökugnen har varit placerad i husets norra hörn. Dess kvarstående fundament bestod i botten av en nedgrävning uppfylld med grus och

grov sand och mindre sten och däröver ett gruslager som fungerat som rökugnens underlag, och över detta rester av ugnens härdplatta (kontext 2484). Längst dess nordvästra kant fanns rester av en kantkedja/stenfundament (kontext 2483).

In situ-spår av husets brukning utgjordes av ett avsatt lager över husets lergolv (kontext 2726). Enligt dokumentationen verkar detta lager ha underlagrat rökugnen. Emellertid beskrivs lagret ha inslag av grus, och det är troligt att en del av rökugnens underlag kommit att undersökas som det avsatta lagret. Antagandet stöds av att fynden i det avsatta lagret är knutna till rutan B13, från ytan för rökugnen i rutorna A–C 14–15 finns inga fynd.

Ett brukningslager (härdlager) kunde knytas till rökugnen (kontext 2456), och ytterligare brukningslager kunde knytas till husets härd (kontexter 2490 och 2589) varav det ena även innehöll rasering från själva härden (kontext 2490).

Huset har brunnit. Destruktionsfasen bestod i botten av ett brandlager bemängt med kol och rödbränd "torvsand", som kan visa på en tak-

Figur 85. Träpanelen fnr 12270, med en tunn organisk avlagring på ytan, synlig i bild i synnerhet på föremålets övre halva. Höjd 37 cm.

brand i ett torvtak. I lagret fanns även kol och större delar av träplank, vilket tyder på en kollapsad konstruktion. Över denna undre brandnivå fanns varvade brandlager och raseringslager med omfattande rester av det brunna och kollapsade/raserade huset och rökugnen.

Bland tillvaratagna fynd står mängden lerklining ut. Totalt tillvaratogs närmare 16 kilo. Leran kommer dels från den raserade rökugnen och dels från det brunna husets klinade vägg. Det totala spikar och nitar av järn som påträffades kan också ha ingått i huskonstruktionen.

Förekomsten av rökugnen visar att huset används för matlagning. Det kan även stödjas av den relativt stora mängden keramik. Totalt påträffades 62 skärvor med en vikt på ca 800 gram. Bland övriga tillvaratagna fynd finns en handfull trädetaljer, bland dem ett rektangulärt träföremål med rundad sida som osäkert registrerats som en vaxtavla (fnr 12270, *fig. 85*), men som också kan

vara någon form av målad panel med färgrester på. I brand- och raseringslagren lagren påträffades dessutom en liten skärva amforagods (fnr 47684).

En hel vävtyngd av lera, liksom ett par vävtyngdsfragment, kan tyda på att vävstol stått i huset. En del av den brända leran kan också härröra från vävtyngder som sprängts vid eldsvådan. Det fanns även spår av hantverk i metall och ben och horn. Dessa var dock fåtaliga och stödjer knappast att de hantverken har bedrivits i huset.

Källkritiska aspekter

Shapefilen för kontext 2483 korrupt? Shapefilen för kontext 2497 har inte kunnat återfinnas. Kontext 2457 (stör) har flyttats till tvärpassagekontexterna "hus C:K" (se detta). Kontext 2586 (kulturlager) har flyttats till hus C:K.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
Destruktion		
Rasering rökugn		
2426	Rasering (hårdlager)	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, heterogent, torrt, grusigt, brungrått lager som innehöll grus, aska, sand, k-jord, kol och lite bränd lera.
2428	Raseringslager	Ett grusigt, omrört lager med inslag av sot, kol, brända ben och stora bitar lerklining.
2453	Rasering (hårdlager)	Ett heterogent, brungrått, grusigt lager som innehöll sand, fint grus, aska, kol och kulturlager.
2458	Lerlager	Två 0,01–0,03 meter tjocka, lågbrända, blågrå lerfläckar, 0,3 och 0,1 meter i diameter. Leran innehöll enstaka kolbitar.
2459	Gruslager	Ett grått lager med grus, grov sand, sot och knytävsstora eldpåverkade stenar.
2460	Stenkonstruktion	Ett drygt 50-tal stenar, 0,05–0,30 meter i diameter. Övervägande delen av stenarna var skörbrända och skärviga. Stenarna låg ostrukturerat.
2486	Raseringslager	Ett 0,08 meter tjockt, blågrått lerlager med lågbränd lera i SO och mer hårdbränd, rödbrun lera mot NV. Lagret var uppblandat med sand och skärviga brända mindre stenar och inslag av kol och sot. Något omblandad karaktär. Mycket diffus kontaktyta mot 2497.
2488	Raseringslager	Ett 0,03–0,10 meter tjockt, heterogent, poröst, rödsvartgrått lager med sand, grus, kulturlager, bränd lera, brända träbitar och kol.
2489	Raseringslager	Ett luckert, heterogent och kompakt, beige lager med fin sand, lera, bränd lera, grå sand samt rester av bränt och obränt trä.
2503	Raseringslager	Två större skörbrända kalkstenar, 0,35x0,5 och 0,2x0,04 meter stora. Kontexten innehåller också en bjälkrest i NV–SO riktning, 0,15x0,4x0,6 meter.

Tabellen fortsätter på nästa sida

Rasering hus		
2425	Rasering	En 0,4 meter tjock, 0,10 meter bred och 1,00 meter lång stock.
2427	Raseringslager	Ett heterogent, luckert, ”luftigt”, mörkgrått lager. Lagret innehöll skörbränd sten, sot, ben, bränt trä i form av plankrester och pinnar, och stenar.
2487	Raseringslager	Kontext nr 2487 bestod av ett 0,01–0,03 meter tjockt, brunsvartgrått lager. Lagret innehöll sot, kolbitar, brända trärester och k-jordsrester. I de NV delarna fanns fetare k-jord medan det mot den SV delen fanns mer kol, sot och bränd torv. Lagret hade dock en hög inblandning av obränt material som träflis och huggspån.
2451	Kulturlager (rasering)	Ett fett, rödbrunt lager som innehöll en del obränt träspill som spån och stickor. Lagret var något uppblandat med brandrester som kol och grus/sand.
2452	Kulturlager (rasering)	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, ganska luckert, homogent och ”fjädrande”, gråbrunt lager med mycket murket trä.
2455	Kulturlager (rasering)	Ett ganska luckert, homogent, halvfett, rödbrunt lager som innehöll en lins av obränt förmultnat trä.
2487	Raseringslager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, brunsvartgrått lager. Lagret innehöll sot, kolbitar, brända trärester och k-jordsrester. I de NV delarna fanns fetare k-jord medan det mot den SV delen fanns mer kol, sot och bränd torv. Lagret hade dock en hög inblandning av obränt material som träflis och huggspån.
2587	Raseringslager	Kontext nr 2587 bestod av ett 0,02 meter tjockt, heterogent, ganska kompakt, brunsvart mot mörkgrått lager. Lagret innehöll en del k-jord, träflis, huggspån, vidjestumpar, näver, lövträdsbark och plankrester. En liten del av träresterna var brända. Lagret innehöll också en del stenar och skörbrända stenar. Distinkta kontaktytor. I lagret påträffades en vaxtavla.
2588	Raseringslager	Kontext nr 2588 bestod av ett 0,05–0,10 meter tjockt, heterogent, ganska poröst, svartgrått mot blågrått lager. Lagret innehöll aska, kol, sot, grov sand, grus, lera, lite k-jord, enstaka stenar och en del skörbrända stenar.
Brand		
2318	Brandlager	Ett torrt, homogent, svart lager med kol, sot, grus, sand och en del kulturlager.
2320	Brandlager	Ett 0,01 meter tjockt, kompakt, homogent, gråsvart lager med grus, sand och uppblandat med gråaktig kulturlager och kolfnas. Samma som 2318.
2422	Brandlager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, gult torvlager med inslag av kol och sot. Färgen går från rödbränd sand till gul sand till svart kol. I ruta B10–12 är brandlagret uppblandat med kulturlager (omrört/”omkringtrampat”).
2485	Brandlager	Ett 0,02 meter tjockt, ganska homogent, brunsvart lager som innehöll sot, aska och kolfnas.
Brukning		
Rökugn		
2456	Hårdlager	Ett kompakt, homogent, skiktat, vitbeige lager med aska och enstaka kolstänk.
Hård		
2490	Hårdlager (rasering)	Ett 0,1 meter tjockt, luckert, heterogent lager med kol, sot, kulturlager och skörbrända små stenar. Lagret hade en omrörd karaktär. Enligt matrisen samma som 2724.
2589	Hårdlager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, sotigt, sandigt lager.

Tabellen fortsätter på nästa sida

Hus		
2726	Avsatt (golv)	Ett 0,05–0,07 meter tjockt, heterogent, gråbrunt lager med inslag av ben, grus och små lerfläckar.
Konstruktion		
Rökugn		
2483	Stenkonstruktion	Fyra brandpåverkade stenar, 0,15–0,30 meter i diameter. De två stenarna i SO var rektangulärt tuktade och stod på högkant.
2484	Stenkonstruktion	Kontext nr 2484 bestod av ett 10-tal skör- och skärnbrända stenar, 0,10–0,20 meter i diameter. Stenarna var lagda med flatsidan uppåt.
2497	Gruslager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, heterogent, löst lager med grov sand, grus, sand och skärnbrända stenar. Lagret hade inslag av lågbränd lera.
2499	Fyllning i nedgrävning	Ett heterogent, luckert, gråsvart lager med grov sand, grus och enstaka mindre skärviga stenar. Lagret innehöll också lera, sot och lite kulturljord. Fyllning i 2500.
2500	Nedgrävning	En 0,15 meter djup och 0,4 meter bred nedgrävning som fyllts med 2499. Nedgrävningskanten var övervägande skarp men övergick till obefintlig mot NV.
Härd		
2724	Stenkonstruktion (delvis raserad)	Ett antal skörbrända stenar, 0,05–0,10 meter i diameter.
2725	Lerlager	Två 0,01–0,02 meter tjocka, lerfläckar, 0,15 meter i diameter.
Hus		
2739	Lergolv	Ett 0,08 meter tjockt, kompakt lerlager. Lagret gick in i södra profilväggen och låg över syllstenar (2740).
2740	Syllsten	Ett tjugotal stenar, 0,15–0,60 m i diameter, låg i NO–SV rad.
2753	Syllstock	En mycket tunn rest efter av stock/planka, 0,01 meter tjock och 0,10 – 0,15 meter bred. Stocken var på ett flertal ställen bränd eller svedd.
2754	Syllsten	Fyra stenar, 0,10–0,45 meter i diameter, som låg i NV–SO riktning. Stenarna hade varierande form. Den eventuella hörnstenen (längst i NV) var platt och 0,45 meter i diameter.

Tabell 143. Kontexter tillhörande hus C:L.

Passage 3

B13

Passage 3

Konstruktionstyp: kavelbro

Funktion: gångyta

Storlek: 11x4 meter

En kavelbroläggning i passage 3, med bevarade rester av underreglar och gångplank. Underreglarna har hållits på plats av nedkörda störar. I passagens nordöstra del fanns en risbädd som kan tolkas som en lagning av kavelbron. I anslutning till underregeln 2185 påträffades myntfragment som bedömts som ett tyskt vikingatidsmynt av silver med spår av prägling, fnr 10167, möjligtvis med nederdelen av en "Holzkirche", kanske Otto Adelheid eller rhenländskt (*bilaga 4*).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2165	Underregel och gångplank	Sju plankor som låg i NV–SO riktning och åtta plankor som låg i NO–SV riktning. Plankorna var 0,10–0,20x0,30–2,00 meter. De var brända.
2185	Underregel	Fyra stockar, 1,50–2,60x0,10–0,20 meter, NV–SO riktning, som låg i den norra delen av passage 3 och tre stockar, 1,90–3,00x0,10 meter, NV–SO riktning, som låg i den södra delen av passage 3.
2186	Risbädd	0,1–0,40x0,02 meter stora kvistar som låg över en yta av ca 1,5 m ² .
2289	Underregel och gångplank	Fem plankor, 0,5–2,00x0,10–0,20 meter, NV–SO riktning, och fem plankor, 0,5–2,00x0,10–0,20 meter, NO–SV riktning, samt en stock, 1,00x0,20 meter, NO–SV riktning.
2290	Gångplank	Fyra plankor, 3,00x0,15 meter, i N–S riktning, samt ca 15 kortare plank, 0,5–1,0x0,15 meter, NO–SV riktning
2312	Underregel och gångplank	Fyra brända bilade plankor, 0,40–0,40x0,10 meter. Två av plankorna NO–SV och två av plankorna låg i NV–SO riktning. Plankorna var mycket fragmentariskt bevarade och komprimerade.
2313	Pinnar och störar	19 pinnar och störar, 0,02–0,08 meter i diameter. de stod på linje i NV–SV riktning som stöd för 3185 i broläggning 2185.
2314	Pinnar och störar	11 pinnar och störar, 0,02–0,10 meter i diameter. Pinnarna och stöarna står NV–SO riktning.
2331	Risbädd	Kvistar och grenar som låg på en yta om två kvm.
2332	Underregel	Fem stockar, 0,5–1,5x0,10–0,20 meter, som låg i NO–SV riktning. Stockarna var av tall.
2333	Gångplank	Ett tiotal plankor, 0,6–2,2x0,10–0,25 meter, i NV–SO riktning.
2334	Pinnar och störar	11 plankor och en stock, 1–3x0,005–0,20 meter, i NV–SO riktning, samt två tvärgående plankor, 0,90x0,10 meter, i NO–SV riktning. Invid de NV–SO plankorna fanns det störar och pinnar (knr 2314).
2713	Pinnar	Ett tiotal pinnar, 0,02–0,05 meter i diameter,

Tabell 144. Kontexter tillhörande kavelbro B13.

Utomhuskontexter i fas 7

Tomt II

Grupp 79

Tomt II:1–4

Lagertyp: tomtaktiviteter

Flera utomhusavsatta lager från utomhusytor på tomt II:1 och 2 samt i tvärpassagen i zon 4. Mitt på ytan i zon 1 låg en avfallsgrop som fyllts med gödsel och täckts över med plank i samband med att hus C:P uppförts på platsen under fas 7b. I lagersekvensen fanns också lager som tolkats som avsatta utomhuslager från tiden innan hus C:O i fas 7a uppförts.

Övertäckningen över gödselgropen utgjordes av flera nivåer plank, varav två båtboard med nithål (fnr 18540) och en delikat ristad panel, med en skissad slinga med entrelac och cirkelsegment, som av den tunna skissen att döma troligen varit bemälad (fnr 12800, *fig. 33 s. 49*, jfr Kitzler Åhfeldt 2011:53ff).

I tvärpassagen i zon 4 fanns en stock tolkad som rasering från hus C:L, avsatta lager från brukningstiden av hus C:L och ett flätverksstaket.

Lagren på platsen var av utomhuskaraktär, bitvis trampade och med innehåll av gödsel och avfall från olika hantverk som smide, trähantverk

Figur 86. Utomhuskontexter i fas 7, grupp 79 och grupp 81.

och hornhantverk. Bland specifika fynd märks många synålar, ett nålhus av ben (fnr 13782), en sländtrissa av kalksten (fnr 13262), punsar (fnr 21654 och 21323), samt flera fynd av blekblå

till turkosa opaka glassmältor, en antydning om att pärlmakare kan ha vistats i grannskapet under en tid (fnr 12241, 12239, 12446 och 12215) och en bit transparent grönt glas (fnr 12238).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2338 1	K-jordslager	Ett långsmalt lager avsatt mot syllstensrad 2235 och flätverk 2152.
2345 4	K-jordslager	Ett 0.01–0.05 meter tjockt, ganska luckert och fett, rödbrunt lager som innehöll träflis och inblandning av brandrester som siltig grå sand, kol och aska. Distinkta kontaktytor.
2366	K-jordslager	Ett 0.05 meter tjockt, mjukt rödaktigt k-jordslager.
2391 1	K-jordslager	Ett ganska homogent, fett, gråbrunt, fläckvist lager som var uppblandat med träflis och gödsel. Lagret innehöll djurben, fynd och enstaka kolbitar. Distinkta kontaktytor men bitvis diffusa.
2396 1	Brädor	9 stycken tätt liggande trävirke i NV–SO riktning. 1 stock, 7 kluvor och 1 fyrkantshuggen stock. Kluvorna låg alla med utsidan uppåt. De två NO var flyttade från sitt ursprungliga läge. Den fyrkantshuggna stocken var 0.02x0.15 meter stor och hade ett 0.05 meter djupt uthugget urtag som löpte i stockens längdriktning.
2397 1	Fyllning i nedgrävning	Ett 0.02–0.08 meter tjockt, fett, homogent, brungrönt gödsellager med inslag av halm och träflis. Distinkta kontaktytor.
2408 1	Vidjor	En rest av en NO–SV gående, obränt och dåligt bevarat flätverk. Flätverket bestod av ett tiotal vidjor, 0.01–0.02 meter i diameter.
2424 4	Raseringslager	En 0.15 meter tjock och 1.00 meter lång stock. Stocken låg i NV–SO riktning.

Tabellen fortsätter på nästa sida

2464 1	Gödsellager	Ett 0.01–0.05 meter tjockt, kompakt, ”krämigt”, ljusbrunt dynglager med inslag av halm och träflis. Distinkta kontaktytor.
2498 1	K-jordslager	Ett 0.05 meter tjockt, hårt packat, heterogent, brunt lager med inslag av ler- och sandfläckar. Diffusa kontaktytor.
2590 4	K-jordslager	Ett 0.05–0.07 meter tjockt, kompakt, heterogent, gråbrunt lager med inslag av grus, skörbränd sten och enstaka lerfläckar.
2626	Plank	En plank, 0.12 meter bred och 0.01 meter tjock. Plankan satt inklämd mellan stenarna i 2411.
2636 1	K-jordslager	Ett 0.04–0.10 meter tjockt grått/brunt gödselblandat k-jordslager med inslag av kolbitar och lera i L-linjen. I 13–15 rutorna var k-jordslagret uppblandat med träflis och sand och i 12–13 påträffades näverrullar. Främst heterogent och med distinkt-odefinierbar kontaktyta.
2652 1	K-jordslager	Se beskrivning för 2657.
2657 1	K-jordslager	Ett 0.01–0.03 meter tjockt, kompakt, brunt lager med inslag av sot. Distinkta kontaktytor.
2658 1	K-jordslager	Ett 0.37 meter tjockt, kompakt, svart lager som innehöll sot och kol. Distinkta kontaktytor.
2659 1	Brädor	Tre nivåer av trä. Den översta utgjordes av två störar vilka var parallellt placerade i NO–SV riktning. Nivå två bestod av tre stycken NV–SO belägna plankor vilka var 0.02–0.03 meter tjocka. De överlagrande störrarnas funktion var att hålla planken på plats. Den tredje nivån utgjordes av ytterligare en plank i NV–SO riktning. Denna plank var dekorerad med en inristad ornamentik. Hela konstruktionen framkom i horisontalt läge och hade en utbredning på 0.90x1.10 meter.
2660 1	Raseringslager	Två brädor och en stör. Virket kom ursprungligen från knr 2659 men har i ett senare skede flyttats från sitt ursprungliga läge. Detta har troligtvis skett i samband med nedgrävning 2661.
2661	Nedgrävning	En ovalformad nedgrävning, 0.10–0.15 meter djup, med raka nedgrävningskanter i SV och NV och sluttande kanter i NO och SO.
2667 1	K-jordslager	Ett 0.01–0.04 meter tjockt grått/brunt k-jordslager med rikligt av halm och inslag av träflis. Lagret var homogent och hade en distinkt kontaktyta.
2668 1	K-jordslager	Ett poröst, heterogent, gråbrunt lager som innehöll träflis, djurben, kvistar, kolbitar, gödsel, små stenar, lera och fynd. Lagret gav ett intryck av att vara omgrävt och innehöll vertikalt placerade ben. Diffusa kontaktytor.
2670 1	Gödsellager	Ett grönt/brunt gödsellager med inslag av halm och k-jord. Lagret var fett, homogent och hade en distinkt kontaktyta.
2707 1	K-jordslager	Ett heterogent, brungrått lager som låg intill flätverksstaket 2150/2151. Lagret kan ev vara rester av 2447.
2751 4	K-jordslager	Ett k-jordslager med inslag av flis och grus. Lagret låg upp mot syllstensrad 2740.
2784 1	K-jordslager	Ett 0.01–0.05 meter tjockt, homogent, brunt lager med mycket träflis, en del djurben och enstaka kolbitar. Diffus kontaktyta gentemot underliggande lager.
2826 1	K-jordslager	Ett 0.05 meter tjockt, kompakt, homogent, halvfett, mörkgrått k-jordslager med gula fläckar av organiskt material. Distinkta kontaktytor. Lagret innehöll endast djurben och något enstaka järnföremål.

Tabell 145. Kontexter tillhörande grupp 79.

Tomt III

Grupp 81

Tomt III

Lagertyp: tomtaktiviteter

Avsatta lager i utomhusmiljö på tomt III, samt ett raserat flätverksstaket (kontext 2517). Kontext 2292 var ett gödsellager som antyder att zon 1 på tomten legat obebyggt en tid. Fynden var läderspill, järnspik och oidentifierade järnföremål, hornspill, ett tinbläse (fnr 10934) och en 113 cm lång spatserkäpp med enkelt ristad flätbandsdekor som stack fram ut profilen vid lager 2292 (fnr 50408, *fig. 87*).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2283	K-jordslager	Ett 0,02 meter tjockt svart k-jordslager. Kompakt och homogent med distinkt kontaktyta.
2284	Sotlager	Ett 0,02 meter tjockt svart sot/kollager med inslag av aska. Kontaktyta distinkt.
2286	K-jordslager	Ett 0,05–0,07 meter tjockt, mörkbrunt organiskt k-jordslager med inslag av träflis.
2291	K-jordslager	Ett 0,05–0,07 meter tjockt orange/brunt k-jordslager med inslag av en del träflis. Kompakt med distinkt kontaktyta. Det fanns mycket mögel i lagret.
2292	Gödsellager	Ett 0,05–0,13 meter tjockt olivgrönt gödsellager med stort inslag av organiskt material (halm, hår, fjädrar, mossor). Lagret var mycket homogent och kompakt med en distinkt kontaktyta.
2516	Raseringslager	Ett ljusbrunt finkornigt och sandigt lager.
2517	Raseringslager	Ett tiotal stenar, ca 0.10 meter i diameter samt rester av flätverk liggande utan synbar struktur.
2806	K-jordslager	Ett mörkt gråsvart organiskt k-jordslager.

Tabell 146. Kontexter tillhörande grupp 81.

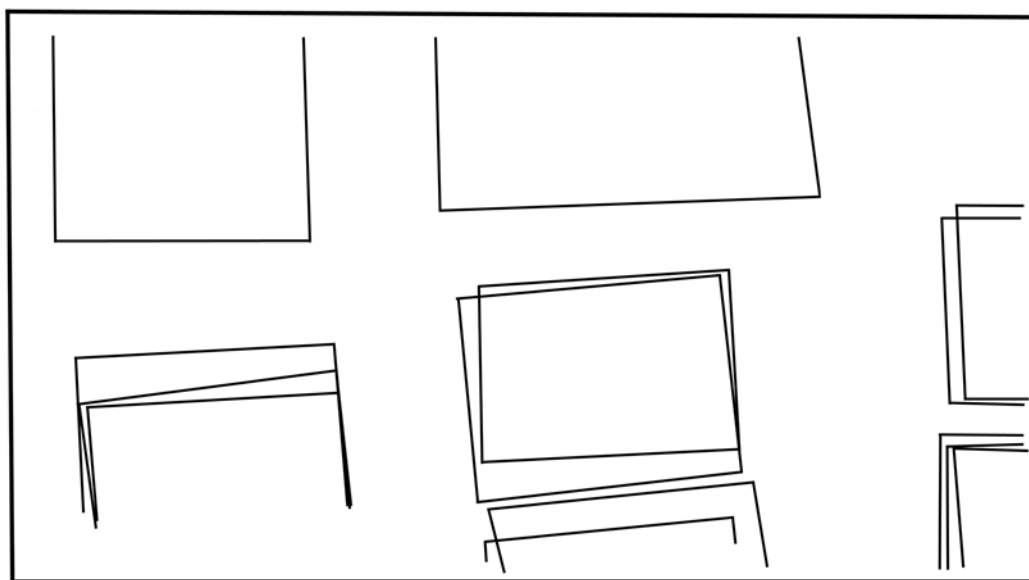

Figur 87. Spatserkäppen fnr 50408. Infälld nedtill t.h. den enkelt ristade dekoren.

Fas 8, ca 1040–1055

Under fasen har alla tomternas zoner legat bebyggda, med undantag för zon 1 i tomt III som låg obebyggd fasen igenom. Byggnadsmönstret med hus på väl markerade syllsensramar lever kvar sedan föregående fas, liksom de utvidgade träbrolagda gårdstunnen i tomt II och III som skapat en stor öppen yta kring passage 3. Hantverket ökade i fasen efter att ha varit stillsamt i föregående fas. Fynd efter järnsmide, slagg och ässjefodring, når sina toppar, och så gör även avfall från läderhantverk. Hornspillet ökar något

sedan föregående fas. Fynden av sländtrissor visar undersökningens största funna antal, 18 stycken, och antalet når i ben och horn när en andra topp med 22 stycken. Fynden av vävtyngder visar också upp en lättare ökning i fasen för att sedan dyka markant i nästa fas och därefter aldrig öka igen. Myntfynden når en tydlig topp med 13 fyndposter om en sammantagen mängd av tjugotalet mynt. Även fynden av vikter och vågar ökar något, med reservation för det magra statistiska underlaget – totalt antal fynd i fasen är tre.

Figur 88. Husen i fas 8abc lagda över varandra, inklusive hus B:P på tomt I:2 som låg kvar sedan fas 7.

Fas 8a

Under den första tiden i fas 8 har tomt I legat obebyggd. Istället har en stor yta närmast Stora gatan använts som djurhägn en tid. Utomhusytan kan även tidvis ha nyttjats för hantverksaktiviteter. Bland fyndmaterialet fanns dessutom flera fynd av lyxkaraktär, bland annat en korse-maljfibula. I tomtens tvärpassage har funnits en bastant kavelbroläggning, B48, delvis byggd av vad som kan vara en utrasad väggrest från hus B:N från föregående fas. I tomtens zon 3 har hus B:P stått kvar sedan fas 7 och detta har under underfasens lopp brunnit och lämnat ett brandlager efter sig, grupp 48.

På tomt II har hus D:A uppförts, ett hus som tolkats varit uppdelat i en dyngstad och en del där djur hållits. Den centrala delen av byggnaden

den tolkas ha utgjorts en genomgående farstu och i anslutning till denna kan ett avträde ha legat. Längre in på tomten har hus C:S uppförts, på samma plats och i samma vinkel inom tomten som det tidigare hus C:N. Husets funktion är oklar. Nedanför detta stod bostadshuset C:T, byggt på syllsten och med hörnhärd.

På tomt III har zon I närmast Stora gatan varit obebyggd hela fas 8 igenom, och i zon 3 byggdes hus C:D, ett hus rest på syllsten men i övrigt i obekant byggnadsteknik. Detsamma kan sägas om byggnaden i zon 5, hus C:G. Bägge husen visade dock fyndbilder som antydde bostadsfunktion.

Passage 2 saknade fortfarande kavelbroläggning och passage 3 hade samma karaktär som i

Figur 89. Grupper och konstruktioner tillhörande fas 8a. På tomt I:3 har hus B:P stått kvar sedan föregående fas.

föregående fas, med anslutande kavelbrolagda gårdstun som brett ut sig på passagens ömse sidor. Tomt I och II har avgränsats med staket längs sidorna till passage 2.

I fas 8 finner vi de största volymerna läderspill och skodelar. Läderhantverket har haft en topp i fasen men sjunker sedan för att åter tillfälligt öka i fas 12.

Passage 1

Grupp 83

Passage 1

Konstruktionstyp: kavelbro och passagelager

Funktion: gångyta

Fragmentariska rester av kavelbroläggning i passage 1, bestående av en underregel och några gångplank. Konstruktionen var bränd. Ovan denna fanns ett avsatt passagelager med inslag av träflis, med sparsamma fynd av slagg, hornspill, bränd lera och ett halvfabrikat till en sammansatt enkelkam (fnr 47681).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2386	K-jordslager	Kontext nr 2386 bestod av ett 0,03–0,08 meter tjockt k-jordslager med inslag träflis. Lagret var kompakt med homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
2493	-	Saknas i kontextregistret
2816	Underregel och gångplank	Kontext nr 2816 bestod av rester efter bilade trästockar, 0,08–0,10 meter i diameter och 0,06 meter tjocka. Ovansidan på trästockarna var plana på ovansidan och brända av 2493.

Tabell 147. Kontexter tillhörande grupp 83.

Tomt I

Grupp 61

Tomt I:1

Konstruktionstyp: djurgård med staket (S31)

Funktion: djurhägn

Storlek: synlig storlek ca 6x4 m

En tomtyta som stått öppen en tid, och som av gödsellagren att döma nyttjats som en inhägnad djurgård. Förutom spillning innehöll några av lagren träflis och enstaka plankor, vilket ytterligare understryker platsens karaktär av utomhusyta. Hantverk kan tidvis ha utförts på platsen av fynd av bränd flinta att döma samt spår efter en eventuell arbetsbänk eller liknande, anad i pinnar och störar på platsens västra del. Lagren var mycket fyndrika, i synnerhet avseende fynd knutna till hantverk: metallhantverk representerades av slaggsamt klipp och tråd av kopparlegering, läderhantverk av spill och flera skorest, textil av vävtyngder och nålar i ben och järn. Även några smärre fynd av glasmassa gjordes. Fynd som sticker ut är en ottonsk-salisk korsemaljfibula (fnr 12360 *fig. 90*) (Roslund 2010:44ff), en vikt (fnr 11001, *fig. 91*), ett hängsmycke i silver med korsdekor (fnr 11767, *fig. 92*) och ett toiletteset i kopparlegering (fnr 12477).

Därtill hittades flera träföremål, bland dem en ornerad bindnål (fnr 10595, *fig. 93*), en möbeldetalj (fnr 10930, *fig. 94*), ett skjutlock (registrerat som "vävsvärd", fnr 11865, *fig. 95*), ett tänkbart skaft till ett fiberfäste använt vid spånad (fnr 10901, *fig. 96*) samt ett skavjärn med skaft och egg (fnr 11010, *fig. 21*, s. 45). Ett klippt silvermynt påträffades (fnr 12228), bedömt som ett knutsmynt eller en skandinavisk imitation (Short Cross, ca 1029–35 eller senare, myntort och myntmästare obestämda). I gödsellagret 2583

Figur 90. Korsemaljfibulan fnr 12360.

Foto: Gabriel Hildebrand.

Figur 91. Vikten fnr 11001.

Foto: Gabriel Hildebrand.

Figur 92. Hänget fnr 11767.

fanns ett bysantinskt 900-talsmynt mynt präglat under Basileios II & Konstantin VIII, fnr 12481 (*se bilaga 4*).

Figur 93. Bindnålen fnr 10595, ca 16 cm lång.

Figur 94 t.v. Möbeldetaljen för 10930, ca 30 cm lång.

Figur 95 i mitten. Ett skjutlock, för 11865, 36 cm långt (jfr Yirka 2021).

Figur 96 t.h. Ett möjligt skaft till ett fiberfäste, ca 29 cm långt.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2049	Gödsellager	Träflis och gödsel. Lagret innehöll en hel del pinnar och enstaka brädor.
2050	K-jordslager	Svartbrunt, fett och styvt lager med trä.
2300	K-jordslager	K-jordslager. Se beskrivning för 1979.
2328	K-jordslager	Ett 0,01 meter tjockt, hårt sammanpressat k-jordslager som innehöll växtfibrer och mycket hasselnötter. Speciella fynd t ex metrevssticka och bennål.
2398	Hantverksavfall	Sotigt, sandblandat k-jordslager med inslag av djurben och träflis. I toppen framkom rikligt med bränd flinta. Lagret är avsatt och bör vara liktydigt med en aktivitetsyta. Med anledning av den jämna fördelningen av bränd flinta i toppen av lagret kan aktiviteten möjligen knytas till härdar eller ugnar. Det fanns dock inga spår av dylika anläggningar inom lagrets utbredning.
2399	Stenkonstruktion	En rad med gråstenar, 0,15 meter i diameter.
2400	K-jordslager	Svart k-jordslager med rikligt inslag av organiskt material. På lagret fanns mycket fragmenterade rester efter plank som löpte i NO–SV riktning.
2401	Plank	Fragmenterad rest efter en träplanka som löpte i NO–SV riktning.

Tabellen fortsätter på nästa sida

2471	Pinnar och störrar	Stolphål, 0,05–0,15 meter i diameter. Hålen innehöll enstaka rester efter trä.
2472	Pinnar och störrar	Nedslagna träpinnar/störrar med en genomsnittlig diameter av 0,04 meter.
2521	Lerlager	Brungrått, sandblandat och något grusigt lerlager. Med ledning av djurbenens oregelbundna placering bör lagret vara påfört eller möjligen omrört.
2580	Lerlager	Grått, kompakt, något sandblandat lerlager med inslag av träflis och pinnar.
2581	Gödsellager	Brunt, kompakt lager med djurspillning.
2582	Stolphål med stenskonning	Stolphål med två stenar som skoning.
2583	Gödsellager	Brunt, sandblandat, kompakt lager med djurspillning.
2729	Lerlager	Brungult, sandblandat lerlager.

Tabell 148. Kontexter tillhörande grupp 61.

B48**Tomt I:2****Konstruktionstyp: kavelbro****Funktion: gångyta****Storlek: ca 5,5x2 meter**

Kavelbroläggning i en tvärpassage inom tomt I med rester av underreglar och gångplank, samt en stenpackning som utgjort underlag till den-

na. I konstruktionen har virke återanvänts, bland annat delar av syllträ från en konstruktion byggd på stavverk, möjligen en utfallen vägg från hus B:N från föregående fas (fnr 13113). Bland tillvaratagna fynd är keramik typ A, bränd lera, en eventuell reling till en båt samt byggnadsdelar.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2211	Underregel och gångplank	T-formade reglar med plank på urfasningarna. Några av reglarna och planken var brandpåverkade.
2495	Stenfyllning	Stenpackning. Utfyllnaden var brunsvart, porös k-jord som innehöll stenar i storleksordningen 0,05x0,05 meter till 0,3x0,3 meter. K-jorden var fyndfattig sånär som på några bitar keramik och lerklining. Homogen struktur och tydliga kontaktytor. Den NV och NÖ delen av konstruktionen utgjordes av större stenar som stadgade utfyllnaden. SV delen var stadgad av träkonstruktionen 2211.
2817	Ramkonstruktion	Återanvänd del av stavverksvägg/syll. Stocken hade plan undersida och en skåra på ovensidan med stående plankrester. Stocken var 0,20 meter i diameter och plankorna var 0,16 meter breda. Toppen av plankorna var brända.

Tabell 149. Kontexter tillhörande kavelbron B48.

Figur 97. T-formad regel, kontext nr 2211 i broläggningen B48.

Figur 98 ovan. Kontext 2817, en återanvänd del av stavverkswägg i kavelbro B48.

Figur 99 t.h. Kavelbron B48.

Grupp 48

Tomt I:2–3

Konstruktionstyp: brända takrester

Storlek: ca 5x3 meter

Rester efter ett bränt torvtak. Det är oklart varifrån dessa brandrester kommer, de har inte kunnat sammankopplas med något specifikt hus.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2288	Brandlager	Orangefärgat lager med inslag av kolbitar, lite bränd lera och keramik. Lagret hade porös struktur och var ganska homogent. Tydliga kontaktytor.
2303	Brandlager	Orangefärgat lager blandat med lera och k-jord med små stenar i.

Tabell 150. Kontexter tillhörande grupp 48.

Passage 2

S32

Passage 2

Konstruktionstyp: flätverksstaket

Funktion: avgränsande och skyddande

Storlek: ca 9,5 meter långt

Ett flätverksstaket som avgränsat tomt I från passage 2, men som även skyddat byggnaders väggar från passagens avfall. Staketet kunde följas i drygt nio meter under grävning. I höjddled återstod bara störrarna upp till ursprunglig markhöjd, de beskrivs som avbrutna ned vid vidjeflätningens avslut vid marken.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2236	Vidjor	0,015 meter tjocka vidjor flätade mellan pinnar 2734.
2734	Pinnar	Ett antal pinnar till ett flätverksstaket. Pinnarna på den NV delen står med 0,30 meters mellanrum, men tätar mot den SO delen till 0,20 meter. Det som återstod av staketet var endast 0,05–0,10 meters höjd på vidjorna. Pinnarna var på vissa ställen avbrutna ända ned till vidjornas avslut mot marken.

Tabell 151. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S32.

S29**Passage 2****Konstruktionstyp: flätverksstaket****Funktion: avgränsande och skyddande.****Storlek: ca 9,5 m långt**

Ett flätverksstaket som löpt längs hela passagen och som avgränsat den från tomt II, och som kan ha skyddat byggnadernas trä från röta orsakad av avfallet i passagen.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2150	Vidjor	Vidjor till ett flätverksstaket. Vidjorna löpte längs med hela passagens längd och var 0,01-0,03 meter i diameter. Höjden på staketet kan möjligen ha varit mellan 0,15-0,20 meter. Pinnarna var avbildade i toppen och inte avbrutna vilket kan tyda på att staketet är i det närmaste intakt i höjd.
2151	Pinnar	Ett antal pinnar med 0,20 meter mellanrum till för att bära upp ett flätverksstaket. Pinnarna var 0,05-0,08 meter i diameter.
2733	Insektsprov	Lager som låg mellan vidjorna 2150 i ett flätverksstaket. Denna kontext finns för att ett jordprov togs som skall visa på fossila insekter i staketet. Kontexten kan m.a.o. motsvara flera kontexter vid sidan om flätverksstaketet och som avsågs upp mot vidjorna.

Tabell 152. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S29.

Grupp 49**Passage 2****Lagertyp: avsatta passagelager**

Avsatta lager i passage 2, bestående av gödsel, växtdelar och utkastat material från omgivande tomter. I lagren fanns mycket rikligt med avfall från hantverksaktiviteter, både metall- horn- läder- och trähantverk, liksom rester efter husbrän-

der på de omgivande tomterna i form av träkol och rester efter bränt torvtak. I lagren påträffades två toiletteset av kopparlegering (fnr 12300 och 12301), med ”örslev”, sil av obekant användning och pryl eller tandpetare (*i fig. på omslagets baksida*), liknande ett set från grupp 61 på intilliggande tomt (fnr 12477). Därtill fanns mycket läderspill, skodelar, ett fragment av en glasdegel (fnr 12804) och en bit turkos glasmassa (fnr 10705).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2301	K-jordslager	Brun k-jord. Se beskrivning för 2306.
2302	Hantverksavfall	Ett 0,01–0,08 meter tjockt, ganska poröst och blåsvart kollager (vivianit). Lagret innehöll mycket kol, småsten, bronsföremål och bronsämnen, järnklumpar. Distinkta kontaktytor.
2305	Kollager	Ett 0,02 meter tjockt, gråvitt ask- och kollager. Lagret innehöll nästan inga fynd, men enstaka brända benbitar. Distinkta kontaktytor.
2306	K-jordslager	Brunt k-jordslager med mycket organiskt material. 2306 låg i de NV delarna av nedgrävning 2570 och 2301 låg på den SV kanten av nedgrävningen. Dessa båda lager möttes sedan i H-rutorna. Lagret var tydligt skiktat i horisontella tunna nivåer. Mot den SO delen blev kontaktytorna mer diffusa men gick att avgöra.
2379	Brandlager	Ett 0,01–0,06 meter tjockt, rödbränt lager med kraftigt brända träbitar. Träbitarna låg utan synbar struktur. Lagret är därför troligtvis utslängt i passagen. Distinkta kontaktytor.
2514	Torvtakslager	Ett 0,01–0,04 meter tjockt, brunt mot gråbrunt, torvigt lager som var ganska organiskt och innehöll nästan inga fynd. Lagret var ganska siltigt och det gick att urskilja olika små tunna nivåer som var varvigt gråa, gråbruna och bruna. Distinkta kontaktytor.

Tabellen fortsätter på nästa sida

2571	Gödsel/ hantverksavfall	Ett 0,02–0,10 meter tjockt, ganska kompakt, brunt mot gråbrunt mot grönbrunt lager med tunna horisontella nivåer. Lagret var varvat med hornspill, gödsel och växtdelar i mycket tunna skikt med enstaka lerfläckar. Distinkta kontaktytor.
2572	Raseringslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, svart, organiskt och ganska poröst lager med många halvstora skärviga stenar, en del brända och obrända träbitar, samt stora ben. Lagret innehöll både horisontellt och vertikalt riktade föremål, kändes omrört. Distinkta kontaktytor förutom i mitten av passagen vilket gjorde kopplingarna mot den NV delen ganska komplicerad.
2573	Raseringslager	Gråbrunt, något poröst lager med en hel del ben, trärester, enstaka mindre stenar och organiskt material. Lagret var ganska omrört med ben i både horisontella och vertikala riktningar. Kontaktytorna var något diffusa mot 2814.
2574	Kollager	Ett 0,01 meter tjockt, organiskt kollager. Fanns bara över en begränsad yta. Kändes som att ytan var svedd. Distinkta kontaktytor men diffusa avgränsningar.
2688	Hantverksavfall	Ett 0,01–0,03 meter tjockt kollager med en del järnklumpar (vivianitblå). Distinkta kontaktytor.
2689	Gödsel/ hantverksavfall	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, brunt mot gulbrunt, organiskt, kompakt lager med mycket gödsel, växtdelar och en del hornspill. Lagret bestod av horisontella mycket tunna skikt med varvat horn, gödsel och växtdelar. Distinkta kontaktytor med tydliga ”släpp”.
2690	K-jordslager	Ett 0,01–0,04 meter tjockt, brunt mot gulbrunt lager med mycket organiskt material som växtdelar, trä, gödsel, hornspill och en del läder. Lagret var horisontellt skiktat och kompakt. Distinkta kontaktytor.
2737	K-jordslager	ett 0,01–0,10 meter tjockt, brått mot brungrått, ”fett” och lerigt lager som var kompakt och hade ganska enhetlig struktur. Lagret var tjockast mot NV och avtog kraftigt mot SO där det tunnade ut och försvann. Lagret kändes påverkat av vatten möjligen genom avrinning från stora gatan. Distinkta kontaktytor.

Tabell 153. Kontexter tillhörande grupp 49.

Tomt II

Hus D:A

Tomt II:1

Konstruktionstyp: syllsten, timmer & flätverk

Funktion: fähus, har innefattat djurhållning, dyngstad och avträde

Storlek: >3,5x7,5 (SV–NÖ) meter

Lämningarna låg i undersökningsområdets nordvästra del, och fortsatte utanför undersökt område. Full utbredning har inte kunnat undersökas.

I grunden bestod den undersökta delen av konstruktionen av två NV–SÖ syllstensrader i kortsidorna samt lämningar av två däröver liggande syllstockar längs sydöstra långsidan. Syllstensraden för den nordöstra kortsidan var raserad medan syllen för den sydvästra kortsidan var mer intakt. Syllträet hade ett tydligt urtag för en

knut i den sydöstra änden, och ett mer otydligt urtag i den nordöstra änden.

En nivå med avsatta lager med mycket träflis kan ha tillkommit i samband med konstruktionens uppförande. Ett par stolpbottnar i nordöstra delen kan vara spår av stolpar som ingått i huskonstruktionen, men kan också ha tjänat för någon form av invändig konstruktion. Ett större antal stör- eller pinnhål, som främst påträffades i nordöstra delen av konstruktionen kan likaledes tolkas som spår av inre konstruktioner. Det är dock sannolikt att vissa av dessa inte sammanhört med huset, utan kan vara äldre eller yngre.

Ett lerlager med knytnävsstora stenar som överlagrades av ett mindre lager med spår av brand påträffades mot botten av stratigrafen i konstruktionens nordöstra del. Lämningarna tolkas utgöra spår av en raserad härd. Härden kan ha existerat under konstruktionens allra äldsta tid eller innan den färdigställdes.

Att komplexet i grunden bestod av en husliknande konstruktion försedd med syllar är otvetydigt. Däremot kan ifrågasättas hur välbyggd och tät denna konstruktion varit. Lagrens utbredning talar för att väggar och syllar inte varit helt täta.

Spår av den färdigställda konstruktionens brukning utgörs av ett stort antal lager varav en övervägande del med tolkat innehåll av gödsel. Majoriteten av de tjockare och renare gödsellagren fanns i komplexets sydvästra del, medan jämförelsevis tunnare lager fanns i nordöst. Varvat mellan de gödselrika lagren fanns nivåer och linser med träspill, sand, grus och lera. I komplexets sydvästra del fanns i nordväst fyra breda plank liggande parallellt i NV–SO riktning (kontext 2505). Planken fortsatte utanför undersökningsytan mot nordväst.

Precis mitt genom konstruktionen fanns en nordväst–sydöstlig ränna, som delade upp komplexet i två lika stora delar. Rännan utgjorde gräns för de flesta av de iakttagna lagren i både nordöst och sydväst. Rännan kan konstateras ha blivit omgrävd eller urgrävd under brukningstiden.

De fynd som kan föras till komplexet är omfattande och omfattar närmare tusen fyndposter. Här finns spill från olika typer av hantverk, inte minst ben- och hornhantverk och trähantverk, liksom även enstaka personliga föremål, verktyg, skodon m.m. Särskilt kan nämnas ett rikt trämaterial, med fynd av bland annat en pilbåge (fnr 9954) och en stor flack träskål (fnr 11642, *fig. 100*). Bland personliga föremål kan nämnas ett antal pärlor och ett litet bronsbeslag i urnestil (fnr 9997). Tre mynt (fnr 10700, 11213, 16140). Fnr 10700 bedöms svårbedömt och utan säkra spår av präglings, fnr 11213 från Tyska riket, Andernach 1000-talets första hälft och fnr 16140 ett möjligt engelsk ethelred-mynt (möjligen 978–1016) (*se bilaga 4*).

Sydvästra delen – dyngstad

Den stora mängden tjocka gödsellager i sydväst tolkas utgöra spår av en dyngstad. På denna har även diverse annat avfall hamnat, bland annat kasserat trä och läder (skodon) samt avfall från olika hantverk. Enstaka påförda lager och nivåer med sand, grus och lera kan tolkas ha fungerat som dränering eller som bärande trampnivåer. De fyra träplanken (kontext 2505) kan tolkas som en utlagd spång för körslor, som lett upp mot en infart från Stora gatan.

Förekomsten av en syllstensrad i sydväst och en syllstock i sydöst indikerar att dyngstaden varit försedd med en avgränsning i form av plank eller väggar. Syllstocken var försedd med urtag för knutar, vilket kan visa att väggarna åtminstone i botten kan ha varit knuttimrade. Dyngstaden har avgränsats av rännan mot nordost.

Nordöstra delen – djurhållning

Den huskonstruktion som var belägen nordost om rännan anslöt sig lägesmässigt och storleksmässigt till dyngstaden. Spåren av själva konstruktionen utgjordes av en raserad syllstensrad i nordöst och en överliggande och delvis fragmentarisk syllstock i sydöst. Syllstocken låg i linje med dyngstadens syllstock, med maximalt 0,8 meters lucka dem emellan.

Spår av husets brukning fanns i form av tunnare gödsellager. Förekomsten av gödsel indikerar djurhållning. Detta var varvat eller uppblandat med tydligare golv- eller trampnivåer av påförd lera och sand eller grus och mycket spill från trähantverk och horn- och benhantverk, främst i form av huggspån. Hornspill och träflis kan tolkas delvis ha påförts som dränering och/eller för att skapa trampnivåer.

Antalet störhål inom ytan var markant, och här fanns som nämnts även ett par bevarade stolpbottnar. Störhålen och stolpbottnarna kan delvis möjligen utgöra spår av baskonstruktioner. Ingen tydlig struktur för hur dessa kan ha varit arrangerade kunde dock rekonstrueras.

Husets golv kan antas regelbundet ha mockats, och gödslet har då påförts den invidliggande dyngstaden. I byggnaden påträffades lämningar av ett större stående träkärl.

Centrala delen – farstu och möjligt avtråde

I direkt anslutning till nordöstra änden på dyngstadens träsyll fanns i rät vinkel en ytterligare kortare syllstock mot sydöst (kontext 2190). Den utgjordes av en vält och delvis bränd stock som var kluven/bilad i längdriktningen och försedd med fem borrarade hål med rester av flätverkskåpar. Syllen hade ett intakt avslut mot sydöst, där rester av en inbilad och fastpluggad stående plank fanns.

Nordöst om syllstocken 2190 fanns en rest av en ytterligare möjlig träsyll i form av en stockdel, som var kluven i längdriktningen (kontext 2297). Även denna stock var bränd.

Figur 100. Träfatet fnr 11642, 42 cm i diameter.

Lämningarna kan tolkas som spår av en förstuga som varit uppförd i flätverksteknik, och som bestått av en vägg i sydväst och troligen även en vägg i sydöst. Utbredningen av lager som kan knytas till konstruktionen indikerar att den sträckt sig i SV–NÖ riktning längs det nordöstra husets sydöstra långsida. Dess ingång har därmed troligen varit från nordöst. Farstun har anslutit till en ingång som funnits in i den nordöstra huskonstruktionen, och som indikeras av det ca 0,8 meter breda mellanrummet mellan dyngstadens och husets syllstockar.

En smal ingång som dessutom antagligen varit försedd med farstu i vinkel bör exklusivt ha varit avsedd för människor. Detta innebär rimligen att en ytterligare ingång för de djur som kan antas ha hållits i den nordöstra huskonstruktionen bör ha funnits; troligen har den lett ut mot Stora gatan i nordöst.

Direkt innanför den med farstu försedda ingången, ungefär en halvmeter in i huset, fanns en central NÖ–SV ränna. Rännans botten sluttade lätt mot sydöst. En tolkning är att rännan tjänat för ett avträde. Det kan konstateras att rännan har underhållits genom att ha blivit omgrävd. Om rännan tjänat som avträde kan antas att den regelbundet grävts ur, och att dess innehåll då påförts dyngstaden.

Ett arrangemang med ett flätverk tvärs över rännan i dess sydöstra del (kontext 2126/2275) kan ha tjänat för att hindra avrinning av träck. På samma sätt kan en mindre påförd stensamling

(kontext 2030) sydöst om flätverket ha fungerat som en stenkista, avsedd att förhindra hastig avrinning ur rännan mot sydöst.

Destruktion

Överst fanns bränt trä samt brandlager med inslag av torvsand, som täckte delar av konstruktionen i både nordöst och sydväst. Detta, tillsammans med det brända och raserade syllträet i farstun, indikerar att konstruktionen härjats av brand. Torvsanden visar att byggnaden kan ha varit försedd med torvtak.

Brandlagret i sydväst (kontext 1933) var tydligt avgränsat i linje med den omgrävda rännan (kontext 2027), vilket indikerar att rännan grävts om och fortsatt att fungera även efter branden.

Vissa djupare liggande lager tolkades vid fältundersökningen och senare som bestående av rasing (kontexter 2127, 2201, del av 2204 och 2269). Dessa utgjordes av tunna och välvgränsade lager främst bestående av sand och grus. De låg inbäddade i övrig stratigrafi med avsatta lager och kan inte i något fall knytas till en större destruktionsnivå. Dessa lager tolkas därför som påfört material och inte som spår efter en raserad byggnad.

Källkritiska aspekter

Den stratigrafiska dokumentationen var rörig, där av allt att döma lämningar av en större huskonstruktion har delats upp i (minst) fem olika hus och en utomhusgrupp, samt att ett antal mellan-

liggande lager och konstruktioner utelämnats. Detta kommer sig sannolikt delvis av att området undersöktes av olika personer vid olika tillfällen; den östra delen av zon II:1 verkar ha undersökts ett par veckor före motsvarande stratigrafiska nivå i väster; samt av förekomsten av ett dike som antagligen inte noterades initialt.

För nu genomförd rekonstruktion har en begränsad stratigrafisk kontroll genomförts.

Den tidigare stratigrafiska analysen är mycket bristfällig. Några exempel:

Kontext 1975 förekommer två gånger i matrisen vilket har förorsakat en rejäl loop, som endast delvis kunnat kontrolleras under bearbetningen inför rapporten.

Enligt matrisen överlagrar kontext 2299 kontext 2381, Dessa har dock enligt plandokumentationen ingen fysisk koppling.

Kontext 2274, ett yttäckande lager i nordost som ej tillskrivits något hus, anges ligga över kontext 2297 (en stock förd till hus D:A) och under kontext 2190 (syllstock förd till hus D:A).

För här presenterad tolkning är det också viktigt att notera att kontext 2124 i matrisen anges överlagra kontext 2125. Dessa har dock ingen fysisk koppling enligt plandokumentationen.

Ett NV-SO dike/nedgrävning ha gjorts på platsen "efter att hus C:V tagits ur bruk". Denna nedgrävning är lika med den rännliknande kontexten 2299. Nedgrävningen går precis mitt över lämningarna av det nu rekonstruerade huskomplexet, och har s.a.s. delat detta i två lika stora delar, motsvarande gränsen mellan de olika tidigare tolkade småhusen. Nedgrävningen finns inritad i plan, men har inte dokumenterats i profil. Man har tydligen inte heller tagit hänsyn till den då de olika husen grupperats.

"Hus D:A" och "hus DE" finns sydväst om nedgrävningen.

"Hus D:B", "Hus C:V" och "hus D:C" finns nordost om nedgrävningen.

"Hus D:E" och "hus D:C" består enbart av påförd lera och destruktion i form av brandlager; tolkas därför som (yngsta brukning och) destruktionsnivå för huskomplexet.

Flätverket 2126 och 2275 (dvs. grupp S35) är enligt matris och planritning placerat i nedgrävningen/rännan 2299, och går tvärs över denna. Anläggandet av 2126 anges dessutom ha "grävt av" kontexterna 2178 och 2130 (hus C:V). Även

den direkt överlagrande kontext 2124 ligger i 2299 enligt planritning.

Av planritningar framgår att lager 2384 (hus D:A) enbart finns väster om en NV-SÖ avgränsning vid ca 12,5 m. På samma sätt finns lager 2274 ("utomhusavsatt lager"), i rutorna J-L, enbart öster om en NV-SÖ avgränsning vid ca 13,5 m. Avgränsningen stämmer med nedgrävningens utbredning så som den dokumenterats i plan.

I profilritningen finns inte nedgrävningen 2299 angiven eller markerad. Där anges att kontext 2298 (gödselblandat lager med ris, rester efter träbearbetning, bilade stockar, stolpar, plank, f.d. syllstock och ev. tunnband) och kontext 2274 (kompakt, brunrött lager med träflisblandning och mycket organiskt material) är samma lager. Detta stämmer inte utifrån plandokumentationen; nedgrävningen 2299/2173 har legat emellan och skurit genom dessa lager.

Lager 2274 beskrivs som "ett 0,02–0,05 meter tjockt, kompakt, brunrött lager med träflisblandning och mycket organiskt material. I den nordvästra delen var lagret gödselblandat med växtdelar och gräs. Mot den sydöstra delen avtog detta och lagret blev mer likt ett brunt k-jordslager med träflis. I H-rutorna var lagret luckert och gråbrunt. Successiva övergångar från nordväst till sydost. Distinkta kontaktytor och bitvis diffusa". Här framgår således att det som undersöktes som lager 2274 hade en helt annan karaktär i H-rutorna, dvs. utanför huset = i den rekonstruerade farstun.

Lager 2129 tolkades som rester av en förstörd smideshård. Detta stöds knappast av fyndmaterialet. Lagret ligger exakt placerat där den rekonstruerade dörröppningen in i den nordöstra huskroppen funnits. Därför är det mer sannolikt material som påförts/avsatts vid ingången till huset.

Störarna m.m. i kontext 2070 anges enligt matrisen överlagrade av kontext 1975 (hus D:D) och underlagrad av kontext 2274 (ett lager som enligt tidigare dokumentation ligger mitt i stratigrafin för hus D:A; se ovan). Med all sannolikhet är majoriteten av störarna i kontext 2070 egentligen äldre än det här rekonstruerade huset, och kan t.ex. sammanhöra med utomhusfasen i hus C:P. För enkelhets skull har de dock tillförts det rekonstruerade huset, eftersom matrisen annars behövt omtolkas än mer.

Störarna 2122 och 2123 underlagras enligt matrisen endast av störarna 2176; Ingen tydlig

fysisk koppling dem emellan kan påvisas. Här antas att samtidighet finns mellan dessa kontexter.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
Konstruktion		
1931	Stolpe	En spetsig stolpbotten som var 0,10 meter i diameter.
2070	Pinnar och störar	Tolv pinnar/störar, 0,02–0,10 meter i diameter, varav vissa var runda och vissa var fyrkantiga.
2122	Pinnar och störar	Sju pinnar/störbottnar, 0,02–0,06 meter i diameter, varav en var fyrkantshuggen.
2123	Pinnar	tre pinnbottnar, 0,02 meter i diameter.
2174	Pinnar och störar	Nio pinnar och störar med spetsig botten. Alla hade ett rundat tvärsnitt utom en som var fyrkantig. Stören längst i SO var stenskodd med ett malstensfragment. Stören var placerad mitt i malstenshålet.
2176	Pinnar och störar	Två stolpbottnar, fem störar och 16 pinnhål. Vissa hade trärester kvar medan andra saknade trärester.
2177	Stolphål	Fyra stolphål, 0,15 meter i diameter, med kolrester i fyllningen.
2190	Syllstock (Raseringslager)	En bilad stock, 1,30 meter lång, som låg i NV–SO riktning. Stocken hade ett intakt avslut i SO änden och var trasig i den andra. Stocken låg vält med undersidan mot NO. På stockens ovansida fanns fem pluggar med 0,20 meters mellanrum, hålen var 0,10 meter djupa och 0,03 meter i diameter. Den sida som låg uppåt var svartbränd.
2200	Syllsten	Tre stenar, 0,20–0,30 meter i diameter, som var placerade i NV–SO riktning.
2204	Syllstock (del av Raseringslager)	Kontexten dokumenterades som ett raseringslager bestående av en lerkoncentration som överlagrade en stock, 0,20x1,40 meter stor, som fortsatte mot SV i delar. Kontexten innehöll också några mindre småstenar, 0,10 meter i diameter. Allt låg i NO–SV riktning.
2268	Syllsten	Tre stenar lagda i en rad i NO–SV riktning.
2269	Sten (Raseringslager)	Kontexten dokumenterades som ett raseringslager bestående av ett sandigt lager med ett antal stenar, 0,10–0,20 meter i diameter.
2270	Sten (Raseringslager)	Sju stenar, 0,10–0,40 meter i diameter.
2274	Avsatt	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, kompakt, brunrött lager med träflisblandning och mycket organiskt material. I den NV delen var lagret gödselblandat med växtdelar och gräs. Mot den SO delen avtog detta och lagret blev mer likt ett brunt kulturjordslager med träflis. I H-rutorna var lagret luckert och gråbrunt. Successiva övergångar från NV till SO.
2297	Stock (Raseringslager)	En halv stock som var kluven i längdriktningen. Stocken var tillyxad i ena änden och trasig i den andra. Den rundade sidan låg nedåt och den kluvna uppåt och var bränd.
2330	Syllstock	En stock, fyra meter lång och 0,15 meter tjock. I den NO delen fanns en ut-huggen knut. En likadan kunde skönjas i den SV delen, men där var syllstocken skadad. Uthuggningen var 0,16 meter bred i ytan och 0,10 meter bred i botten och den var 0,05 meter djup.
2385	Avsatt	Ett 0,01–0,10 meter tjockt, kompakt, brunt lager med dynga och träflis. Lagret innehöll också större träföremål och plankrester.
2462	Syllsten	Nio stenar, 0,20–0,40 meter stora, som var lagda i rad i NV–SO riktning. Stenarna hade en flat ovansida. På den SO stenen låg syllstock kontext 2330,

Tabellen fortsätter på nästa sida

Hård?		
2272	Brandlager	Ett 0,01–0,04 meter tjockt, kol- och grusblandat lager med enstaka lerfläckar (både grusig och kompakt mjuk lera). I den södra delen kom mot botten fläckar av sandig orangefärgat brandlager och kolbitar.
2273	Lerlager	Ett 0,02 meter tjockt lerlager med ett flertal knytnävsstora stenar. I den NO delen var lagret kompakt och utan stenar. I den SV delen var lagret mer grusigt och innehöll sten.
Nedgrävning/ ränna		
1844	Avsatt	Ett 0,10 meter tjockt, mörkbrunt lager med rikligt av träflis. Lagret var halvluckert och hade distinkta kontaktytor.
2027	Nedgrävning	En nedgrävning, 3,40x0,40 meter stor och 0,10–0,15 meter djup. Nedgrävningen låg i NV–SO riktning. Den NO nedgrävningskanten var lodrät medan den SV var flackare.
2030	Påfört	Fem stenar, 0,10–0,17 meter i diameter och 0,10 meter tjocka. Stenarna låg samlade i nedgrävning 2027.
2124	Avsatt	Ett 0,04 meter tjockt, svart, kollager med inblandning av kulturjord. I lagret fanns flera bitar kraftigt bränd lera.
2126	Konstruktion	Vidjor till ett flätverksstaket.
2275	Pinnar	Två pinnar till ett flätverksstaket.
2299	Nedgrävning	En nedgrävning med plan botten. Avgränsningen gick ej att avgöra i SO och i SV.
Golv/brukning		
1928	Påfört	Ett 0,05 meter tjockt, hårt, kompakt lerlager med rikligt av grus och småsten.
2029	Avsatt	Ett 0,10–0,15 meter tjockt, kompakt, heterogent, brunt lager av dynga med inslag av sot. Lagret innehöll rikligt med hasselnötsskal och luktade starkt.
2031	Avsatt	Ett 0,05–0,07 meter tjockt, kompakt, brunt lager med inblandning av träflis och dynga. Halm- och gräskoncentration i rutorna I 9–11,
2066	Lergolv	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, kompakt, homogent, gråvitt mot beigegrått lager som var kraftigt lerblandat.
2067	Avsatt	Ett 0,02 meter tjockt, rödbrunt till brunt, organiskt lager med hornspill fläckvis över ytan. Lagret innehöll mycket läderspill och enstaka järnklumpar. Lagret var homogent över hela ytan förutom mot den SO begränsningen där det flöt ihop med 2199 och ev. 2208.
2068	Avsatt	Ett 0,01–0,04 meter tjockt, organiskt lager med mycket träflis, en stor fläck av hornspill i centrum av kontexten och även en hel del hornspill mot botten av lagret. Lagret var luckert, som om ett dynglager hade fått förmultna kraftigt och blivit matjordsaktig. Mot schaktkanten var dyngan dock kompakt och inte förmultnad.
2127	Sand (Raseringslager)	Ett 0,005 meter tjockt, sandigt, gråbrunt lager som låg direkt på lerlager 2128 och spritt ut över lager 2067.
2128	Lergolv	Ett 0,02 meter tjockt, homogent, grusigt, ljusblågrått lerlager med distinkta kontaktytor. Lagret var ytterst fragmentariskt och avslutades i SV med en skarp kant. I ruta I 13 såg lagret annorlunda ut och bestod av tjockare, finare, mycket kompakt sand som var varvat med hårda klumpar med järnutfällning.

Tabellen fortsätter på nästa sida

2129	Påfört	En blandning av k-jord, lerfläckar, grus/grusig sand, sand med järnutfällning, korroderat järn och stenar (0,05–0,15 meter i diameter). Mot botten låg fläckar med kol och under det ett lager som såg ut som det beskrivna ovan. Stenarna låg inblandade i fyllningen och var något skärvida. Mot botten och den SV kanten låg rester efter en lerkappa med bränd lera som var förslaggad på ena sidan. I den SO väggen satt korroderat järn tillsammans med kol.
2130	Sandgolv	Ett 0,04 meter tjockt, gulbeige sand- och gruslager.
2173	Avsatt	Ett 0,01–0,10 meter tjockt, relativt kompakt, brunt lager som var blandat med dynga och innehöll mycket träflis och träpinnar.
2175	Avsatt	Ett 0,05 meter tjockt, kompakt, brunt lager med inslag av dynga och innehåll av stora mängder läder.
2178	Lergolv	Ett 0,01–0,07 meter tjockt, kompakt, fläckvis grusigt, ljusblågrått lerlager.
2201	Sand (Raseringslager)	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, ljusbrunt, grusigt/sandigt lager.
2204	Lera och småsten (Del av raseringslager)	En lerkoncentration som överlagrade en stock, 0,20x1,40 meter stor, som fortsatte mot SV i delar. Kontexten innehöll också några mindre småstenar, 0,10 meter i diameter. Allt låg i NO–SV riktning.
2269	Sand (Raseringslager)	Kontexten dokumenterades som ett raseringslager bestående av ett sandigt lager med ett antal stenar, 0,10–0,20 meter i diameter.
2271	Konstruktion	Ett stort träkärl, 0,30 meter i diameter. Med fyllning som provtogs (prov 764).
2277	Avsatt	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, kompakt, mörkbrunt lager som innehöll enstaka bitar av träflis.
2294	Avsatt	Ett 0,01–0,10 meter tjockt, närmast ”krämigt”, grågrönt i princip rent dynglager som innehöll mycket organiskt material som halm, gräs och rötter.
2298	Avsatt	Ett 0,01–0,10 meter tjockt, gödselblandat lager med ris, rester efter träbearbetning, bilade stockar, stolpar, plank, f.d. syllstock och ev. tunnband.
2348	Avsatt	Ett 0,03 meter tjockt, kompakt, brunt, kulturjords- och träflisblandat dynglager. Lagret innehöll mycket ben, laderspill, enstaka hornspill och förslaggad lera.
2349	Avsatt	Samma lager som 2294,
2381	Avsatt	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, något organiskt, gråbrunt lager med inslag av sot.
2382	Lerlager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, kompakt, brungrått lerlager som var sandigt/grusigt.
2383	Avsatt	Ett 0,01–0,07 meter tjockt, kompakt, brunt rent dynglager.
2384	Avsatt	Ett 0,01–0,07 meter tjockt, relativt kompakt, brunt lager med dynga och träflis.
2446	Avsatt	Ett 0,01–0,04 meter tjockt, kompakt, brunt mot brungrått rent dynglager.
2505	Plank	Fyra plankor, den smalaste var 0,13 meter bred och den bredaste var 0,28 meter bred. Plankorna var 0,01–0,02 meter tjocka. Planken gick in i profilväggen så längden gick inte att avgöra.
Destruktion		
1736	Brandlager	Ett 0,02 meter tjockt, kompakt, gul-orange mot beige, sandigt lager
1933	Brandlager	Ett 0,01 meter tjockt, kompakt, svart brandlager med kol och sot.
2065	Brandlager	Ett 0,01 meter tjockt, svart, gulbeige, orangefärgat fläckigt brandlager.
2069	Rasering	En bränd rest av en tillhuggen stock.

Tabell 154. Kontexter tillhörande hus D:A.

Figur 101. Flätverksstaketet S33 löper diagonalt i bildens mitt. Syllstenarna är något äldre, de tillhör hus B:G i fas 7a.

S33

Tomt II:2

Konstruktionstyp: flätverksstaket

Funktion: avgränsande och skyddande

Storlek: staketet kunde följas ca 6 meter

Ett flätverksstaket som löpt i tvärpassagen inom tomten, tätt intill hus C:S, och troligen skyddat dess väggar från ackumulerat avfall i tvärpassagen.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1953	Vidjor	Kontext nr 1953 bestod av flätade vidjor, 0,02–0,03 meter i diameter, kring pinnar knr 2152. En del av vidjorna i H12 var brända vid brand knr 1882, I G, 11–12 utgjordes flätningen av tre vidjor och i G, 12–13 utgjordes den av två vidjor. Längre mot NO fanns endast fragment bevarade.
2152	Pinnar och störar	Kontext nr 2152 bestod av ungefär 25 djupt nedkörda pinnar, 0,05 meter i diameter, varav tre var kvadratisk bilade. Några pinnar var betydligt kraftigare, 0,08 meter i diameter. Pinnarna var anlagda NO–SV riktning.

Tabell 155. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S33.

Hus C:S

Tomt II:3

Konstruktionstyp: syllsten och lergolv

Funktion: oklar, möjligen ekonomibyggnad

Storlek: ca 5,6x 3,7 meter

Ett hus på syllstenar, med lergolv. Två påträffade stolphål har möjligen fungerat för stolpar som ingått i huskonstruktionen, liksom ett antal störhål och störbottnar som möjligen utgjort spår av inomhuskonstruktioner. Ett kulturjordslager (kontext 2154) tolkadessom spår av husets brukning. Ett antal stenar tolkades som rasering från husets syll.

De fynd som kan knytas till huset består till exempel av ett tjugotal oidentifierade föremål

och fragment av järn samt ett tjugotal järnnitar och järnspikar, en hästbrodd, en möjlig järnyxa och en trefot/grytunderlägg av järn samt bränd lera och laderspill. Vidare påträffades bland annat ett trettiotal övervägande större skärvor av keramik samt ett större råämne av horn.

Knutet till husets sydöstra syllstensrad (kontext 2245) finns även ett fynd av ett silvermynt (fnr 11500). Myntet är av en okänd sachsisk eller västslavisk typ som sannolikt kan ha präglats senare än 1046–1056 (se bilaga 4).

Utifrån frånvaron av härd och fyndens sammansättning kan huset möjligen tolkas att ha använts som en förrådslokal.

Källkritiska aspekter

Hus C:S, C:Y i fas 8 och C:Z i fas 9a har haft samma utbredning och har delvis eller helt använt samma syllstenar. Dessutom brister den ”förväntade” lagerföljden, där t ex hus C:S och C:Y inte har några tydliga destruktionsnivåer medan hus C:Z har mycket omfattande brand/raseringslager. Mycket talar därför att det rör sig om samma hus, som möjligen ombyggt eller renoverats under brukningstiden. Detta har dock pga. tidsbrist inte närmare kunnat utredas.

I förarbetet anges (i kommentar vid kontext 2444) att hus C:S har brunnit och att denna brand skett samtidigt med att hus C:T brunnit. Det finns dock inget i de kontexter som förts till hus C:S som visar på brand. Snarast rör detta sig istället om den brand som finns belagd för hus C:Z. Eventuellt kan det röra sig om en och samma byggnad.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2082	Syllsten	Ett 20-tal stenar, 0,30–0,40 meter i diameter, och 7–8 stenar, upp till 0,10 meter i diameter. Stenarna var främst kantiga och skärviga. Stenarna var också tätt lagda med flatsidorna uppåt.
2095	Syllsten	Tjugofem stenar, 0,20–0,30 meter i diameter, och 7–8 stenar, <0,10–0,15 meter i diameter. Stenarna var tätt lagda med flatsidorna uppåt i NV–SO riktning. Stenarna var genomgående kantiga och skärviga.
2149	Syllsten	Elva stenar, 0,30–0,50 meter i diameter, och 12 stenar, 0,10–0,15 meter i diameter. Stenarna var kantiga, skärviga och tätt lagda. Stenarna i rutorna D–E 15 gav intrycket av att ha blivit sekundärt förskjutna åt NO.
2154	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,15 meter tjockt, kompakt, homogent, ljusbrunt kulturjordslager blandat med grus och småsten. Lagret innehöll enstaka lerfläckar.
2155	Stenkonstruktion	Ett antal stenar, 0,10–0,50 meter i diameter, som låg i rad i NV–SO riktning. Utanför stenraden låg en packning med mindre stenar, 0,05–0,15 meter i diameter.
2227	Stolpe med stenskoning	En stolpe, 0,20 meter i diameter, med tre skoningsstenar på stolpens SO sida. Stenarna var rundade och var 0,15 meter i diameter. Stolphålet var 0,20 meter djupt med ett par stenar i botten.
2228	Lergolv	Ett 0,10–0,15 meter tjockt, homogent, kompakt, ljust brungult lerlager med grusinblandning. Lagret var tjockast mot det Ö hörnet. Distinkta kontaktytor.
2244	Raseringslager	Ett 15-tal skärviga stenar, <0,10–0,40 meter i diameter, som låg ostrukturerat.
2245	Syllsten	Ett 25-tal, kantiga, tätt lagda stenar, 0,20–0,30 meter i diameter, som var placerade med den flata sidan uppåt i NO–SV riktning.
2259	Stolpe med stenskoning	Ett stenskott stolphål som liknade stolphål knr 2227. Stenskoningen bestod av stenar som var 0,05–0,15 meter i diameter. Träet i stolpen var murket, nästan helt borta, och gick 0,07 meter djupt. Under träet i botten på stolphålet låg en stor platt sten, 0,10 meter tjock och 0,20 meter i diameter.
2260	Syllsten	Ett antal stenar, 0,20–0,40 meter i diameter.
2261	Pinnar och störrar	Ett antal pinn- och störrhåll, 0,05–0,07 meter i diameter.
2267	Raseringslager	Ett antal spridda, kantiga och skörbrända stenar, 0,05–0,25 meter i diameter, som låg huller om buller. De större stenarna var platta.
2346	Utjämningslager	Ett 0,05–0,08 meter tjockt, heterogent, grått något kulturjordsblandat gruslager som innehöll rikligt med kantiga/skörbrända småstenar, <0,10 meter i diameter.
2364	Lergolv	Ett 0,03–0,05 meter tjockt, gult, siltigt lerlager. I lagret låg en fyrkantig sten, 0,10x0,10 meter.

Tabell 156. Kontexter tillhörande hus C:S.

S30**Tomt II:4****Konstruktionstyp: flätverksstaket****Funktion: avgränsande och skyddande**

En rest av ett flätverksstaket som kan ha löpt NV–SO inom tomtens tvärpassage. Av staketet återstod endast en stolpe och tre vidjor.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2321	Vidjor	Kontext nr 2321 bestod av en rest efter 3 obrända vidjor, 0,005 meter i diameter, i NV–SO riktning. Vidjorna sitter på stolpe 2322,
2322	Stolpe	Kontext nr 2322 bestod av en 0,25 meter lång, tillspetsad, obränd stolpe som var rektangulärt bilad, 0,04x0,03 meter.

Tabell 157. Kontexter tillhörande flätverksstaket S30.

Hus C:T och kavelbro i tvärpassage**Tomt II:5 och II:4****Konstruktionstyp: hus på syllsten****och kavelbroläggning****Funktion: bostad, hörnhärd samt en gångyta****Storlek: huset var ca 5 m i den synliga vägglinjen (SV–NÖ), kavelbron ca 5x1,5 meter**

Endast lämningar av husets absolut nordvästligaste del påträffades inom ramen för undersökningen. Lämningarna av huset fortsatte mot sydöst, utanför undersökningsområdet. De undersökta resterna av huset bestod av en nivå med materialmassor i botten som troligen påförts som utjämning (kontexter 2406 och 2407). En del av utjämningen tolkas ha påförts som underlag för en härd i husets nordligaste hörn (kontext 2461). Däröver fanns lera som påförts som golv (2341). Spår av husets väggar fanns i form av syllstensrader (kontexter 2196 och 2197).

Spår av brukningen av husets hörnhärd utgjordes av ett härdlager (kontext 2317). Husets brukningstid hade i övrigt lämnat spår i form av ett avsatt kulturjordlager (kontext 2243).

Huset har brunnit. Spår av branden fanns dels i form av kolinblandning i toppen av det avsatta kulturlagret, dels i form av en brandnivå som främst iaktogs i tvärpassagen nordväst om huset (kontexter 1917/2160 och 2198). En betydande iblandning av rödbränd sand tyder på att huset har haft torvtak. Fynd av relativt mycket bränd lera kan tala för att husets väggar varit tätade med lera. Brandlagren och det avsatta lagret i huset har delvis omrörts eller omgrävt efter branden.

De fynd som kan knytas till huset talar inte tydligt om vilka aktiviteter som huset använts till. Här fanns relativt sett mindre mängder av spill från horn- och benhantverk, metallhantverk och

enstaka fragment av vävtyngder – dock inte i den omfattningen att hantverk mer säkert kan antas ha bedrivits i byggnaden. I det avsatta lagret i huset påträffades endast enstaka keramikskärvor, en handfull spill från ben- och hornhantverk och ett bärnstenshänge (fnr 10702).

I tvärpassagen (zon II:4) nordväst om resterna av hus C:T fanns en nivå med delvis klivna/bilade klenare trästockar, ca 1,2–1,6 meter långa. Stockarna låg övervägande med jämna avstånd från varandra. En av stockarna hade kvarsittande björknäver, och ett analyserat dendroprov bestämde en av stockarna som varande av alträ. Både över och under nivån med stockarna fanns rester av plank liggande i NÖ–SV riktning. Planken var övervägande brända och kolade, och även stockarna var delvis brandpåverkade.

Träet har tidigare tolkats som en utrasad skiftesverksvägg från huset. Träets utseende och placering talar dock starkt den tolkningen. Snarast rör det sig om underliggare och gångplank i en kavelbrokonstruktion. En del trä härrör dock uppenbart från raserade byggnader; så hade t.ex. en plank ett tydligt urtag för en rännknut (tillvaratagen som fnr 18581). Ytterligare en tillhuggen knut påträffades (fnr 13828). Andra plankor kan vara från kasserade båtar (fnr 18555).

Träet har blivit bränt i samma eldsvåda som drabbat hus C:T. Kavelbron har då blivit förstörd och resterna av den brända kavelbron har täckts av brandnivån från husbranden.

Ett tidigare tolkat mycket grunt stolphål (2323) ska troligen omtolkas som att en underliggare från kavelbron (2315) har kilats in mellan stenarna i syllramen till hus C:T. Alternativt har kavelbrons underliggare lagts ut före syllstenarna för huset; när syllstenarna sedan lagts har den hamnat över/kring stockens ända.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
Hus		
Destruktion		
1917	Brandlager	Motsvarar 2160; se beskrivning för detta lager. I rutorna C10–13 och B 11–12 var lagret tunt och starkt uppblandat med obränt träflis och lite k-jord.
2160	Brandlager	Ett 0,1 meter tjockt, heterogent, varvigt lager. Varven bestod av gulorange bränd sand i botten, kulturjord, kol/sot och sist gulorange sand igen i toppen. Linserna var intakta vilket tyder på att lagret inte var omrört eller påfört.
2198	Brandlager	Ett 0,02 meter tjockt, homogent, svart kol/sotlager med distinkta kontaktytor. Under soten fanns ett 0,01 meter tjockt, brunt kulturjordslager med samma utbredning. Dessa två lager grävdes tillsammans som ett lager.
Brukning		
2243	Kulturjordslager	Ett brunfärgat lager som främst bestod av ren, ganska fet kulturjord. Fläckvis förekom inblandning av kol/sot i toppen av lagret, särskilt i de NV delarna.
2317	Härdlager	Ett lager med ett varv av beigevit aska och ett varv med kol/sot. Lagret innehöll större kolbitar, 0,03 meter i tjocklek. Relativt fyndtomt, endast ett par keramikbitar.
Konstruktion		
2196	Syllsten	Tolv tillhuggna stenar, 0,1–0,5 meter i diameter och 0,05–0,3 meter i tjocklek. Stenarna var inte brandpåverkade.
2197	Stenkonstruktion	Åtta mer eller mindre rektangulära stenar, 0,15–0,2 meter i diameter och 0,05–0,1 meter i tjocklek, som var lagda i rad i NO–SV riktning. Samtliga stenar var eldpåverkade, varav en hårt skörbränd.
2319	Lerlager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, ljusbrungult lerlager som delvis var bränt.
2341	Lergolv	Ett 0,01 meter tjockt, obränt, blågråvitt lerlager.
2406	Golvlager	Ett 0,03 meter tjockt, hårt sammanpressat, svartgråbrunt lager som innehöll träflis, kulturjord, kol/aska och sand/grus. Lagret skivade sig i sjok när det grävdes, varvigt.
2407	Golvlager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, ganska poröst men klumpartat lager som innehöll kulturjord, träflis i form av huggspån och grenbitar, ett par ej eldpåverkade stenar och lite kol/aska.
2461	Utjämningslager	Ett 0,02–0,15 meter tjockt, gråsvart lager som innehöll sot/aska, grus, sand och eldpåverkade knyttnävsstora stenar.
Tvärpassage		
Kavelbro		
2195	Stolpe	Fyra obrända, tillbilade, kluvna stockar i NV–SO riktning. Stockarna var 1,5 meter långa och 0,1 meter i diameter. Överlag var stockarna dåligt bevarade och ”kexiga”.
2239	Plank	Ett 20-tal mer eller mindre bevarade, delvis brända plankor i huvudsak i NO–SV riktning. Plankorna var 0,1–2,0 meter långa, 0,05–0,2 meter breda och 0,01–0,09 meter tjocka.
2242	Plank	I den östra delen sju starkt förkolnade plankdelar, 0,2 meter breda och 0,02–0,05 meter tjocka, som låg i NO–SV riktning. Under planken låg tunna linser av gulbränd torvtakssand. I en av dessa linser påträffades djurspillning. I den västra delen fanns ett 10-tal starkt förkolnade rester efter NO–SV liggande plank och stolpar.

Tabellen fortsätter på nästa sida

2315	Stock	Tre stockar, 1,5 meter långa och 0,10 meter i diameter, som låg i NV–SO riktning med 1–1,5 meters avstånd. Två av stockarna var bilade på ovensidan. Den tredje var av björk med näver fortfarande kvar och spår efter brand.
2323	Stolpe med stenskoning	Beskrivet som ett 0,05 meter djupt stolphål där en stock i 2315 har stått. Stolphålet bestod av två mindre stenar, 0,1 meter i diameter, samt en sten från 2196. I stolphålet fanns rester efter den knäckta stocken.
2340	Plank	Två obrända träföremål. Den ena utgjordes av en tydligt tillhuggen ändknut, 0,1 meter i diameter. Den andra bestod av en tillskuren plankbit, 0,35 meter lång, 0,02–0,20 meter bred och 0,02–0,05 meter tjock.

Tabell 158. Kontexter tillhörande hus C:T och kavelbro.

S34**Tomt II:5 och passage 3****Konstruktionstyp: flätverksstaket****Funktion: avgränsande****Storlek: synlig längd ca en meter**

Ett flätverksstaket på det öppna gårdstunet i tomt III. Det fragmentariska staketet kunde följas till ca en meters längd.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2780	Pinnar	Kontext nr 2780 bestod av åtta obrända pinnar, 0,01–0,02 meter i diameter, stående på en ojämn rad i NV–SO riktning.

Tabell 159. Kontexter tillhörande flätverksstaket S34.

Passage 3**Grupp 52****Passage 3****Lagertyp: avsatta passagelager**

Avsatta lager i passage 3. Kulturjord bestående av träflis, kvistar, bark, kol och sot. Lagren var fyndrika, med nära kilot spill från läderhantverk

och några skorester, spill från hornhantverk, två bennålar (fnr 9989 och 10221), samt huvudet till en bennål med stort triangulärt huvud med en enkelt ristad triquetra på (fnr 9999), ett bultlås (fnr 43743) och två nycklar (fnr 10425 och 10621), ett glasfragment, möjligen botten till en flaska (fnr 9377, jfr Henricson 2011:27), botten till en näverask (fnr 9955), textil (fnr 10163) samt amforagods (fnr 39143 & 44637) och A-gods.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1961	K-jordslager	Kontext nr 1961 bestod av ett tjockt organiskt k-jordslager med stort inslag av träflis, kvistar och bark. Kontaktyta diffus.
2043		Kontext nr 2943 bestod av tre stenar, två var 0,25 meter diameter och en var 0,50 meter diameter. Stenarna hade flata ovensida.
2161	K-jordslager	Kontext nr 2161 bestod av ett 0,03–0,15 meter tjockt k-jordslager med stort inslag av träflis, kol och sot. Kontaktyta distinkt.
2202	K-jordslager	Kontext nr 2202 bestod av ett 0,02–0,10 meter tjockt brunrött organiskt k-jordslager med inslag av träflis. Lagret var luckert med diffus kontaktyta.
2208	K-jordslager	Kontext nr 2208 bestod av ett tunt brungrått k-jordslager med inslag av träflis och grus. Diffus kontaktyta.
2209	Lerlager	Kontext nr 2209 bestod av ett 0,01–0,05 meter tjockt lerlager. Homogent med distinkt kontaktyta.

Tabellen fortsätter på nästa sida

2293	K-jordslager	Kontext nr 2293 bestod av ett 0,01–0,16 meter tjockt rödbrunt organiskt k-jordslager med rikligt inslag av träflis och bark. Kompakt och homogent. Kontaktyta distinkt.
2309	Fyllning i nedgrävning	Kontext nr 2309 bestod av 0,10 meter tjockt rödbrunt fett k-jordslager som var fett och kompakt, Homogent och kontaktyta distinkt.
2310	Nedgrävning	Kontext nr 2309 bestod av en långsmal nedgrävning som var 0,70x0,17x0,08 meter. Raka nedgrävningskanter.

Tabell 160. Kontexter tillhörande grupp 52.

S19**Passage 3****Konstruktionstyp: flätverksstaket****Funktion: avgränsande och skyddande****Storlek: >3 meter långt**

Kontext 1612 tolkas som käppar i ett flätverksstaket, S 19, som står i NV–SO riktning i den

västra delen av passage 3. Staketet har troligtvis markerat tomtgräns för tomt II eller fungerat som skydd för hus D:A från avfall i passagen. Staketet kunde främst följas till ungefär tre meters längd intill hus D:A, men några enstaka staketpinnar längre ned på de öppna gårdstunet nedanför (rutor F–H 17) har också knutits till anläggningen.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1612	Käpp	Kontext nr 1612 bestod av 15 störrar och tre pinnar, 0,02–0,08 meter diameter, som stod NV–SO riktning.

Tabell 161. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S19.

B14**Passage 3****Konstruktionstyp: kavelbro****Funktion: gångyta**

Kavelbroläggning i passage 3 med rester av underreglar och gångplank, samt ett lerlager som tolkas som ett anlagt underlag till kavelbron.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1769	Underregel och gångplank	Kontext nr 1769 bestod av 16 plankor, 0,20–2,00x0,10 meter, tre av plankorna låg i NV–SO riktning och 15 av plankorna låg i NO–SV riktning.
1939	Underregel	Kontext nr 1939 bestod av åtta bilade plankor, 0,10–1,00x0,12 meter, NV–SO riktning. Fragmentariskt bevarade.
2148	Gångplank	Kontext nr 2148 bestod av 13 bilade fragmentariskt bevarade plankor, 0,10–0,80x0,08–0,15 meter, NO–SV riktning.
2189	Lerlager	Kontext nr 2189 bestod av två fläckar av gråvit lera som var 0,03 meter tjocka. Homogent och kompakt med distinkt kontaktyta.

Tabell 162. Kontexter tillhörande kavelbron B14.

Tomt III**Hus C:D****Tomt III:3****Konstruktionstyp: syllsten****Funktion: oklar, bostadshus?****Storlek: >1,2x3,6 meter**

Endast en mindre del av byggnadens sydvästra del undersöktes då större delen av huset låg utanför undersökningsområdet. Byggnaden var uppförd på syllsten och golvet bestod av gråvit lera. Det var endast fragmentariskt bevarat i form av tre mindre fläckar. Från ett avsatt lager tillvaratogs fynd av främst hushållsskär: keramik av typ A, en eldslagningsflinta samt två brynen varav ett

rav ett var ett hängbryne. Byggnaden har troligen brunnit, kontext nr 2214 tolkas utgöra brandlager som har uppkommit vid branden. Brand-

lagret har sedan skottats omkring. Lagret utgör resterna av husets vägg eller tak. Detta lager påträffades även ute i passagen intill tomt II.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2213	Brandlager	Ett 0,03 meter tjockt gulrött lager med kulturlager, bränd sand, träkol och lera. Distinkt kontaktyta.
2214	Brandlager	Ett 0,10 meter tjockt orange/svart lager med träkol, bränd sand, lera och kulturlager. Lagret var heterogent med distinkt kontaktyta.
2247	Kulturlagerslager	Ett 0,05 meter tjockt, brunt kulturlagerslager. Lagret var kompakt och homogent med distinkt kontaktyta.
2248	Syllsten	Ett tiotal stenar, 0,20 meter i diameter. Samtliga stenar var rundade. Stenarna utgör en NV-SO linje och en NO-SV linje.
2249	Lergolv	Tre fläckar med gråvit lera som var 0,03 meter tjocka. Lagret var mycket kompakt och homogent med distinkt kontaktyta.
2250	Raseringslager	Tre stenar, 0,10–0,20 meter stora, som låg i NO-SV riktning.

Tabell 163. Kontexter tillhörande hus C:D.

Hus C:G

Tomt III:5

Konstruktionsstyp: stolpburet, ramverk på syllsten

Funktion: oklar, bostadshus?

Storlek: >2,5x>1,5 meter

Byggnadens väggar var uppförda på syllsten. Den NV delen av syllunderlaget låg inte in situ, utan har blivit raserat när huset har tagits ut bruk. I

husets västra hörn fanns en stolpe som kan ha varit del av en takbärande konstruktion. Strax intill stolpen påträffades en större sten som tolkades vara placerad som ingångssten vid husets ingång. Golvet utgjordes av ett lager bränd lera med grus. Från avsatta lager påträffades föremål av hushållskaraktär, som keramik av typen A samt en del av en vävtyngd. Endast det västra hörnet av byggnaden undersöktes, huset låg till största delen utanför undersökningsområdet.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2278	Stolpe med stenskonig	En stolpe med stenskonig. Stolpen var 0,24 meter i diameter och 0,49 meter djup. Stenskoningen bestod av två kantiga stenar, 0,20x0,15x0,12 meter. Själva stolpen var mycket förmltnad, men träresterna kunde följas ända ner till botten.
2418	Raseringslager	Ett 20-tal stenar, som var 0,05–0,20 meter stora. De flesta stenarna låg i ruta C 20 och några stenar låg i B 20.
2579	Lergolv	Ett lager med bränd lera och grus.
2683	Kulturlagerslager	Ett 0,01 meter tjockt, ljusbrunt organiskt kulturlagerslager med distinkt kontaktyta.

Tabell 164. Kontexter tillhörande hus C:G.

Figur 102.
Detalj av
klinkbyggd
bordläggning
med bevarat
drev mellan
borden,
fnr 11640.

Figur 103. Grupper och konstruktioner tillhörande fas 8b. Hus D:A på tomt II:1 har stått kvar sedan fas 8a och syns inte i fasplanen.

Fas 8b

På tomt I har uppförts hus B:Q, troligtvis ett korsvirkeshus med flätverk som kan ha haft en dubbel funktion som bostadshus och hantverks-hus. I huset fanns lämningar både efter horn- och metallhantverk. I tvärpassagen påträffades väggrester från huset, och bitar av båtordläggning som antagits återanvänts som dörr till detta. Längre ned på tomten låg hus B:R, ett bostadshus med hörnhärd byggt i oklar byggnadsteknik. På tomt II stod hus D:A fortfarande kvar sedan

fas 8a, hus C:S i zon 3 ersattes eller modifierades till hus C:Y, ett hus med diffus funktion liksom föregående byggnader på platsen. Skiljt från detta av ett dropprum låg bostadshuset C:U i zon 5.

Liksom i fas 8a var passage 2 utan kavelbroläggning, och avgränsad med staket mot omgivande tomter. Passage 3 hade samma karaktär som i föregående underfas, med anslutande kavelbrolagda gårdstun som brett ut sig på passagens ömse sidor.

Tomt I

Hus B:Q

Tomt I:1

Konstruktionstyp: syllsten

Funktion: flerfunktionshus

Storlek: >4x5 meter

Huset var byggt på syllsten. Väggarna bestod av korsvirke med flätverksväggar. Resterna efter en ramkonstruktion till en korsvirkessvägg samt delar av flätverk påträffades strax utanför huset och

tolkades vara raserad vägg från huset (fig.104). Virket i korsvirkessstrukturen har varit både ek och furu. I byggnadens SO hörn påträffades rester en dörr som i samband med att huset brunnit rasat ut och låg strax utanför byggnaden. Dörren har troligen varit tillverkad av återvunna bordplankor från en klinkbyggd båt (fnr 11624–29 och 11640, fig. 102). Byggnaden låg delvis utanför undersökningsområdet.

Golvet utgjordes av grå kulturjordsblandad lera. Centralt på golvet, i husets SV del påträffades ett ca 2,8x2,3 meter stort sandigt lager med träkol och aska som tolkats som resterna efter en

Figur 104, Reglar och flätverk i kontexterna 2212 och 2327 i tvärpassagen på tomt I vid hus B:Q.

eldplats eller ässa. Här påträffades både fragment av ässjefodring och blästermunstycken, dvs. delar av ässjefodring med blästerhål.

Från huset tillvaratogs ett stort antal fynd (336 fyndposter). Flera av dessa utgörs av hantverks-spill från ben- och hornhantverk, men även ett stort antal fyndposter som kan förknippas med metallhantverk, både järnsmide och gjuteriverksamhet. Här kan nämnas trådar och klipp av kopparlegering samt av guld (fnr 21438). Fragment av deglar och lödförpackningar påträffades också.

Det tillvaratogs även föremål av hushållskaraktär, som keramik av typen A, fragment av laggkärn av trä, ett tinblbein, en sländtrissa av volhy-nisk skiffer (fnr 10799), ett nålhus av ben (fnr 12219), en del av en vävbricka och vävtyngder.

Sammanfattat kan antas att byggnaden kan ha fungerat både som verkstad och som bostadshus.

Från golvet i västra delen av huset tillvaratogs en myntskatt bestående av sju mynt, med TPQ 1046 (Jonsson 2004a:16, 2006:8). Myntpacken (fnr 10593) innehöll 4 mynt i krusta, 2 lösa mynt samt rester av behållare eller en förpackning med mynt, och tillvaratogs som preparat. I fyndet ingick bland annat en Otto Adelheid-penning från 991–1040, ett mynt som var en efterprägling av föregående, ca 1020–1050 och ytterligare ett tyskt mynt. Därtill påträffades ett mynt (fnr 10800) fastärgat på en plank från golvet närmast dörren. Det senare har bedömts som en trolig Otto Adelheid-penning, Hatz IV, präglad 983/991–1040 (*se bilaga 4*).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2026	Hårdlager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, brunvitt, sandigt lager med aska och träkol.
2045	Syllsten	0,3–0,5 meter stora stenar lagda i tre rader.
2046	Lergolv	Grått, kulturjordsinblandat lerlager.
2051	Raseringslager	0,15–0,30 meter stora stenar som låg på syllstensrad 2045,
2077	Raseringslager	0,10–0,30 meter stora stenar.
2089	Plank	Tre 0,2 meter breda plankor av ek.
2167	Torvtakslager	Ett brunt, homogent, kompakt lager direkt på en näverbit.
2179	Plank	En träkonstruktion med 0,1–0,25 meter breda, brända träbjälkar med varierande längder.
2180	Brandlager	Ett 0,02–0,07 meter tjockt, orangefärgat lager med träkol.
2181	Torvtakslager	Förkolnade plankor och näverbitar samt förkolnade gräsrester eller ”ag”. Vass.
2182	Dörr	Bestod av NV–SO orienterade brända plankor.
2183	Torvtakslager	Ett brunt, hårt packat torvlager mellan två träkonstruktioner 2182 och 2181, Homogent och liknar kontext 2167.

Tabellen fortsätter på nästa sida

2184	Träflislager	Ett svartbrunt kulturjordslager med mycket träflis.
2206	Kulturjordslager	Ett brunsvart, styvt, fett kulturjordslager med stora enstaka ben. Lagret innehöll inslag av träkol och sot. Lagret är troligtvis omrört efter tidpunkten för dess bildande. Diffusa kontaktytor.
2207	Rasering	0,05 – 0,10 meter stora stenar.
2212	Ramkonstruktion	Fyrkantiga träreglar som bildade två ramkonstruktioner. 1,5 meter långa, 0,2 meter breda och 0,15 meter tjocka.
2326	Träflislager	Ett träflislager.
2327	Flätverk	En 1,7x1,1 meter stor flätverksvägg. De liggande vidjorna var 0,05–0,12 meter i diameter och de stående var 0,08–0,20 meter i diameter.
2492	Kulturjordslager	Ett kulturjordslager som till största delen innehöll växtdelar. Lagret hade samma utbredning som flätverk 2327.
2496	Plank	Ett flertal utspridda plankrester utan någon inbördes ordning. Dimensionerna var 0,2 meter breda, 0,2–0,6 meter långa och 0,02 meter tjocka.

Tabell 165. Kontexter tillhörande hus B:Q.

Figur 105. Myntet fnr 33102 från grupp 45, slaget i Deventer 1014–24.

Grupp 45

Tomt I:2

Lagertyp: utomhusavsatta lager i tvärpassage

Utomhusavsatta lager med spår efter metallhantverk. Lagren innehöll stora mängder smidesslagg, ässjefodring samt degelfragment och fjorton brynen av sandsten och skiffer.

Ett anmärkningsvärt fynd är en halvsmält silversmälta med ett mynt i, (fig 105), en penning slagen i Deventer under kejsar Henrik II, 1014–24 (se bilaga 4). Myntet satt fast tillsammans med med bitsilver i form av trådar, vad som eventuellt kan vara klipp från armband och en mindre rektangulär silverbit (fnr 33102).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1979	K-jordslager	0,10–0,18 meter tjock k-jord.
2121	K-jordslager	K-jordslager.

Tabell 166. Kontexter tillhörande grupp 45.

Hus B:R

Tomt I:3

Konstruktionstyp: syllsten och hård Funktion: bostadshus med hörnhärd Storlek: >2,5x5,5 meter

Huset var delvis byggt på syllsten, dessa fanns bevarade i husets NV och SV väggar. På syllstenen har legat syllstockar. Större delen av byggnaden låg utanför undersökningsområdet. Golvet utgjordes av ett 0,02–0,03 meter tjockt, lerigt,

kompakt och heterogent lager med flera tunna nivåer av träkol och sot samt tunna linser av organiskt material. I husets norra hörn fanns lämningarna efter en stor ugn. Den var uppbyggd av ett fundament av stenar med en fyllning av sten, grus och sand. I ugnen fanns ett kompakt gråblått grus- och sandlager som tolkats som en hårdbotten. På golvet framför ugnen fanns utrakade ask- och kolrester. I direkt anslutning till ugnen fanns ett stolphål (kontext 2732) som tolkas som en stolpe som tillhört en väggfast bänk.

Figur 106. Ugnen i hus B:R.

Från avsatta lager i huset tillvaratogs föremål av hushållskaraktär som keramik av typ A en sländtrissa och ett bryne. Huset har troligen brunnit

och över delar av byggnaden fanns ett lager med träkol och aska.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
191	Lergolv	Ett 0,02–0,03 meter tjockt, lerigt, kompakt heterogent lager med flera tunna nivåer av träkol och sot samt tunna linser av organiskt material.
2304	Brandlager	Ett svart lager med träkol och aska. Lagret uppträdde fläckvis över ytan.
2329	Härdlager	bestod av träkol, aska och sotlinser. Lagret hade homogen struktur och var kompakt. Distinkta kontaktytor.
2335	Gruslager	Ett mörkbrunt, poröst, stenigt, grusigt och sandigt lager med inslag av lerfläckar. Lagret innehöll enstaka bitar djurben. Distinkta kontaktytor.
2363	Stenkonstruktion	En stenkonstruktion med stående, vertikalt ställda stenar i nästan rektangulär form med en öppning mot SV. 1,3x1,0 meter stor. Bakdelen och SO långsidan nästan intakt och den NV långsidan var delvis raserad.
2368	Lerlager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, kompakt, blågrått, grus- och sandlager med homogen struktur. Distinkta kontaktytor.
2414	Byggnationslager	Ett mörkgrått homogent lager med nästan bara träflis.
2415	Syllsten	Kontext nr 2415 bestod av 0,20x0,20 meter stora stenar lagda i två rader. I det norra hörnet fanns en något större sten, 0,30x0,40 meter. Syllstensraden var skadad på ett par ställen och den NO delen var helt borta.
2416	Byggnationslager	Kontext nr 2416 bestod av ett mörkgrått, fett och homogent lager med nästan bara träflis.
2417	Syllstock	Tre 0,01 meter tjocka plankor i NO–SV riktning.
2732	Stolphål	Ett ovalt stolphål, 0,40 meter i diameter och 0,45 meter djupt med nästan lodräta nedgrävningskanter. Stolpen var uppryckt men avtecknade sig i fyllningen. Fyllningen bestod av ljusbrun, grusig och lerig kulturjord.

Tabell 167. Kontexter tillhörande hus B:R.

Figur 107. Amforafragmentet fnr 42634 från grupp 47. Fågeln är ristad på kärlets skuldra, och bilden är upp-och-nedvänd för att symbolen skall ses rättvänd.

Passage 2

S36

Passage 2

Konstruktionstyp: staket

Funktion: avgränsande och skyddande

Storlek: >9 meter

Ett staket som avgränsat tomt I från passage 2 och som kan ha skyddat angränsande husväggar från avfall. Det bestod delvis av plank och återanvända syllstockar varav en hade regelbundet borrarade hål, troligtvis en syllrest efter ett flätverkshus.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2120	Plank	Staket med stående plankor. Plankorna var både runda och rektangulära i snittet. De plankor som går ned i stolphål 2380 var störst och gick djupast. Botten på plankorna var plana. De övriga plankorna var nästan alla rektangulära och nedstuckna direkt i jorden. Några hade hål rakt igenom och var troligtvis återanvända syllstockar.
2237	Stock	stock, 0,15 meter i diameter, med regelbundet placerade hål, 0,05 meter i diameter, för stående pinnar. Mellanrummet mellan hålen var 0,3 meter. Stocken låg parallellt med staket 2120, Troligtvis är de samtida.

Tabell 168. Kontexter tillhörande flätverksstaket S36.

Grupp 47

Passage 2

Lagertyp: avsatta lager i passage

Avsatta lager i passage 2, till stor del v utkastade raseringsmassor från ett nedbrunnet hus, djurben, keramik och mycket träflis, kvistar, halm och annat organiskt material samt mycket läderspill och ett drygt tjugotal skodelar. Därtill påträffa-

des ett runben (SL 94, fnr 9998, jfr Källström 2018), en karneolpärla (fnr 10010), en pincett av kopparlegering (fnr 9991), tre tråkåsor (fnr 10130, 10818 och 10826), amforagods, varav ett fragment med en inristad dykande falk, symbol för den gammalryska riksdynastin (fnr 21965, 23126, 46510 samt 42634, *fig. 107*) och ett textilstycke (fnr 10658). I ett raseringslager påträffades en sepulkralsten (fnr 11957, jfr Tesch 2007).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2144	K-jordslager	Kontext nr 2144 bestod av ett 0,03–0,10 meter tjockt, brunt, organiskt lager som var ganska poröst framförallt mot de NV delarna. Lagret innehöll en del djurben, keramik och mycket träflis, kvistar, halm och annat organiskt material. Vissa rutor hade mycket stora mängder läder och läderskor. Distinkta kontaktytor.
2146	Raseringslager	Kontext nr 2146 bestod av ett 0,02–0,12 meter tjockt, svart mot brunsvart, poröst lager. Lagret innehöll ganska mycket kolbitar, skärviga stenar, en del ben, läder, keramik och järnklumpar. Fynden och benen låg i både horisontella och vertikala riktningar vilket tyder på att lagret är påfört/utslängt i passagen. Distinkta kontaktytor i mitten mer diffusa mot kanterna.
2170	Kollager	Kontext nr 2170 bestod av ett mycket tunt, 0,005 meter, och sporadiskt förekommande kollager. Mycket diffusa kontaktytor. Grävdes tillsammans med 2144 och ritades ej i plan.
2171	Raseringslager	Kontext nr 2171 bestod av ett 0,01–0,10 meter tjockt, grått mot gråbrunt, ganska poröst lager med mycket skärviga stenar, grus, aska, kol, benbitar, keramik och brända trärester. Lagret var ganska tjockt mot den SV delen av passagen och tunnade ut mot N. Känns omrört med tanke på alla fynd och brandrester och lagret hade ingen horisontalstratigrafi. Distinkta kontaktytor i SV mer diffusa i N.
2380	Stolphål	Kontext nr 2380 bestod av tre hål som troligtvis ursprungligen grävts för stolpar. Nedgrävningarna var 0,35–0,45 meter med plan botten och vertikala sidor. Den SO nedgrävningen var något vinklad i NO–SV riktning. I de två NV fanns stolpar efter 2120 nedstuckna. Om nedgrävningarna grävdes för dessa stolpar eller inte var svårt att avgöra, övriga stolpar i 2120 hade inga nedgrävningar. Troligtvis är nedgrävningarna dock gjorda för stolpar som inte längre fanns kvar.
2519	Fyllning i nedgrävning	Kontext nr 2519 bestod av ett grått, sandigt lager som påminner mycket om 2171, Lagret utgjordes också av en blandning av brandlager 2379 och 2305, Nästan inga fynd, enstaka benbitar.

Tabell 169. Kontexter tillhörande grupp 47.

Tomt II

Hus C:Y

Tomt II:3

Konstruktionstyp: syllsten och lergolv

Funktion: oklar

Storlek: ca 5,6x3,7 meter

Hus anlagt på gles syllstensram, med lergolv. Ett kulturjordslager (kontext 2079) tolkades som spår efter husets brukning. Vad som tolkats som utkastlager från en hård indikerar att en sådan kan ha funnits i huset. Inga synliga spår av själva håarden iakttogs dock. Det fanns spår, i form av rasering och mindre brandlager, som antyder att huset har brunnit.

De fynd som kan knytas till huset är mångskiftande och indikerar inte tydligt hur huset

har använts. Bland annat fanns en större mängd obestämda järnobjekt samt ett tjugotal nitlar och spikar. Endast tio skärvor av keramik påträffades. Begränsade spår av hantverk fanns, bland annat i form av en mindre mängd spillbitar från horn- och benhantverk, slagg, en liten klump grön glasmassa (fnr 10197), en vinare (fnr 9986), en sländtrissa av ben (fnr 10093) samt en handfull läderbitar.

Det kan noteras att hus C:Y har samma utbredning, och delvis eller helt har utnyttjat samma syllstenar, som de yngre respektive senare husen C:S och hus C:Z. Eventuellt kan det röra sig om samma byggnad.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1914	Lerlager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, gråvitt obränt lerlager. På toppen av lagret fanns sot- och kolrester.
1968	Lergolv	Ett 0,05–0,15 meter tjockt, hårt packat, gulbrunt lerlager med distinkta kontaktytor. I lagret påträffades ett antal båtnitar i ruta G 14–15 (nitar påträffades här även i lager 2079).
1971	Lergolv	Se beskrivning för knr 1968.
2078	Brandlager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, homogent, svart sot- och kollager.
2079	K-jordslager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, ganska homogent, brungrått k-jordslager med inblandning av kol/sot. I lagret fanns båtnitar i ruta G 14–15 (nitar påträffades här även i lager 1968).
2080	Syllsten	Ett antal stenar, 0,08–0,35 meter i diameter.
2081	Syllsten	Ett antal stenar, 0,05–0,30 meter i diameter, som låg i en rad i NV–SO riktning.
2093	Härdlager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, gråsvart lager med inslag av sot och skörbränd sten.
2094	Härdlager	Ett 0,02 meter tjockt, gråsvart lager med inslag av sot och skörbränd sten.
2100	Brandlager	Ett 0,02 meter tjockt, homogent, gulorange, hårt bränt sandlager.
2103	Raseringslager	Ett antal skörbrända stenar, 0,05–0,15 meter i diameter, som låg utspridda på ett gulaktigt lerlager.
2105	Syllsten	Ett antal platta stenar, 0,40 meter i diameter. Se beskrivning för 2149 (hus CS).
2137	Utgjänningslager	Ett 0,05 meter tjockt, diffust lager med inslag av skörbränd sten.
2139	Raseringslager	Ett grusigt lager med inslag av sot och lerfläckar.
2226	Lergolv	Ett 0,05 meter tjockt, kompakt, homogent, något siltblandat lerlager.

Tabell 170. Kontexter tillhörande hus C:Y.

Hus C:U**Tomt II:5****Konstruktionstyp: syllträ,
lergolv och härdrester****Funktion: bostadshus med rökugn****Storlek: >2,2x5,70 meter**

Ett hus på träsyll men utan några synliga syllstenar under denna. Huset har varit ca 5,70 meter i den helt frilagda vägglinjen, de andra två väggarna fortsatte utanför utgrävningsytan. En del av en syllstock som var bränd på insidan fanns bevarad i husets norra hörn, men inget hos denna avslöjade husets byggnadsteknik. Huset har haft en

eldstad nära den nordöstra väggen, uppförd i sten och med stödjande timmer i en ram, av vilken två hårt brända stockar påträffades. Golv- och takkonstruktion kunde inte avgöras. Huset har brunnit och vid röjning och avjämning av platsen efter branden har eldstaden rivits och ugnsmaterialet; ugnsvägg, hållstenar, träkonstruktion, sand, lera som tätat mellan stenarna samt kol och aska; spridits över ytan. Raseringen innehöll bränd lera som troligtvis varit bygg- och sättmaterial i eldstaden. Bland fynden märks en pincett av kopparlegering (fnr 9034), ett ej tytt runben (fnr 9420) och en skärva andennegods som dock kan vara kontaminerande nedfall från profilen.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1949	K-jordslager	Se beskrivning för knr 2134.
1992	Sandlager	Kontext nr 1992 bestod av ett 0,02 meter tjockt, heterogent sandlager med inslag av skörbrända stenar, 0,10 meter i diameter.
1996	Syllstock	Kontext nr 1996 bestod av en stock, 0,15 meter tjock och 0,66 meter lång. Stocken var kraftigt bränd på den SV sidan.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1997	Stock	Kontext nr 1997 bestod av en kraftigt bränd stock, 0,20 meter tjock och 1,30 meter lång.
1998	Syllstock	Kontext nr 1998 bestod av en stock, 0,15–0,20 meter bred och 1,20 meter lång. Stocken var bränd på ena sidan.
1999	Stenkonstruktion	Kontext nr 1999 bestod av ett antal skörbrända stenar, 0,10–0,20 meter i diameter.
2000	Stenkonstruktion	Kontext nr 2000 bestod av två kantställda stenar, 0,40x0,12 meter. Den ena stenen fortsatte in i profilväggen.
2001	Raseringslager	Kontext nr 2001 bestod av ett lager med sand och stenar, 0,10 meter i diameter. Diffusa kontaktytor.
2074	Kollager	Kontext nr 2074 bestod av ett 0,03 meter tjockt, svart kol- och sotlager med distinkta kontaktytor. Lagret bestod egentligen av två mindre fläckar men dessa grävdes ihop.
2091	Raseringslager	Kontext nr 2091 bestod av ett 0,10–0,15 meter tjockt, mycket poröst lager som innehöll sand och skörbränd sten. Distinkta kontaktytor.
2092	Pinnar	Kontext nr 2092 bestod av en pinne, 0,03 meter i diameter.
2104	Lerlager	Kontext nr 2104 bestod av ett 0,02–0,10 meter tjockt, homogent, brunrött lerlager. Lagret var kraftigare i den SV delen och avgrävd i ruta C12.
2117	Härdlager	Kontext nr 2117 bestod av ett 0,05 meter tjockt, vitgrått mot svart asklager. Lagret bestod av både aska och sot och låg direkt på hällen i en rökugn.
2118	Raseringslager	Kontext nr 2118 bestod av ett 0,05–0,15 meter tjockt lager som innehöll kol, sot, sand och skörbränd sten. Alla komponenter i lagret låg huller om buller. Distinkta kontaktytor.
2119	Stenkonstruktion	Kontext nr 2119 bestod av sex flata stenar, 0,20 meter i diameter, som tillsammans utgjorde en håll i en rökugn.
2132	Träflislager	Kontext nr 2132 bestod av ett rödaktigt träflislager med inslag av skörbränd sten.
2133	Kollager	Kontext nr 2133 bestod av ett 0,01–0,05 meter tjockt kollager med diffusa kontaktytor. I ruta C12 var lagret tjockare och hade inslag av skörbrända stenar.
2134	K-jordslager	Kontext nr 2134 bestod av ett 0,05–0,20 meter tjockt, brunt lager med inslag av ben, lera och sot. Lagret var djupast i ruta B11 och avgränsades i SV av stock knr 2135, Distinkta kontaktytor.
2136	Raseringslager	Kontext nr 2136 bestod av ett 0,05 meter tjockt, heterogent, brunt lager som låg SV om stock knr 2135, Lagret hade inslag av träflis och enstaka skörbrända stenar.
2157	Raseringslager	Kontext nr 2157 bestod av ett 10-tal små, skörbrända stenar och av ett grus-, aska- och sotlager som var 0,10 meter tjockt. Diffusa kontaktytor.
2158	Lerlager	Kontext nr 2158 bestod av ett grått lerlager som var nedpetat mellan rökugnens hällar. Det fanns ingen lera under hällarna.
2159	Sandlager	Kontext nr 2159 bestod av ett 0,05–0,10 meter tjockt, grågult sandlager med distinkta kontaktytor.
2192	Raseringslager	Kontext nr 2192 bestod av tre skörbrända stenar, 0,10–0,15 meter i diameter.
2193	Syllsten	Kontext nr 2193 bestod av fyra rundade stenar, 0,20–0,30 meter i diameter, och två skörbrända stenar, 0,10 meter i diameter. Stenarna var lagda i NV–SO riktning.
2240	Stolphål	Kontext nr 2240 bestod av ett stolphål. Av hålet att döma var det en oval stolpe, 0,10 meter i diameter.

Tabell 171. Kontexter tillhörande hus C:U.

Passage 3

Grupp 53

Passage 3

Lagertyp: avsatta passagelager

Avsatt lager i passage 3 samt störar och en stolpe med okänd funktion. De avsatta lagren innehöll

ben, bland annat fisk- och fågelben, raseringar från närliggande byggnader samt raseringsrester från kavelbro B14. Bland fynden märks keramik typ A, spill från läderhantverk, horn- och benhantverk och metallhantverk samt ett fragmenterat runben, ännu otolkat (SL 93, fnr 10196).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1747	Fyllning i nedgrävning	Kontext nr 1747 bestod av ett 0,02–0,20 meter tjockt gulgröngrått k-jordslager. Lagret var mycket kompakt och fett. Homogent med distinkt kontaktyta.
1778	Nedgrävning	Kontext nr 1778 bestod av en nedgrävning som var 3,20x0,20–0,60x0,02–0,20 meter. Den NV nedgrävningskanten var brant och där var djupet också som störst. I övrigt var nedgrävningen flack med svagt sluttande nedgrävningskanter.
1814	K-jordslager	Kontext nr 1814 bestod av ett 0,15–0,20 meter tjockt brunt, organiskt k-jordslager. Luckert och med distinkt kontaktyta.
1815	K-jordslager	Kontext nr 1815 bestod av ett 0,10–0,20 meter tjockt brungrått organiskt k-jordslager med stort inslag av djurben och en del kol och sot. Homogent och poröst med distinkt kontaktyta.
1857	Stör	Kontext nr 1857 bestod av tre störar, 0,06–0,08 meter diameter. de står inom ett 1,5 meter ² område.
1960	K-jordslager	Kontext nr 1960 bestod av ett 0,03–0,05 meter tjockt brunt organiskt k-jordslager med stort inslag av fågel- och fiskben. Poröst lager med distinkt kontaktyta.
1987	Stolphål	Kontext nr 1987 bestod av ett stolphål som var 0,20x0,15 meter.
1988	Stolpe	Kontext nr 1988 bestod av en mycket förmultnad stolpe som var 0,10 meter diameter.
1989	Stenskoning	Kontext nr 1989 bestod av en sten som är nedtryckt vid stolpe 1988.
2018	K-jordslager	Kontext nr 2018 bestod av ett 0,03–0,09 meter tjockt gråbrunt k-jordslager. Lagret var kompakt och homogent med odefinierbar-diffus kontaktyta.
2099	Raseringslager	Kontext nr 2099 bestod två stenar, 0,30x0,25x0,15 meter, en kantig och en rundad sten.
2163	Raseringslager	Kontext nr 2163 bestod av fem fragmentariska plankor, 0,15–0,25x0,10 meter, som låg utspridda över en 2 m ² stor yta.
2164	Sotlager	Kontext nr 2164 bestod av ett 0,01–0,03 meter tjockt sotlager. Homogent och poröst med distinkt kontaktyta.

Tabell 172. Kontexter tillhörande grupp 53.

S18

Passage 3

Konstruktionstyp: flätverksstaket

Funktion: avgränsande

Kontext 2017 tolkas utgöra fragmentariska rester av ett staket, tre staketpinnar, S18 som står i den norra delen av passage 3 jämte staketet S20.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2017	Käpp	Kontext nr 2017 bestod av tre pinnar, 0,02 meter diameter, i NV–SO riktning.

Tabell 173. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S18.

S20**Passage 3****Konstruktionstyp: flätverksstaket****Funktion: avgränsande**

Kontext 1938 tolkas utgöra käppar i ett flätverksstaket, S20, Staketet står i den nordöstra delen av passage 3 vid tomt III:1 och har markerat tomtens gräns mot passagen.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1938	Käpp	Kontext nr 1938 bestod av åtta pinnar och fyra störrar, 0,02–0,06 meter diameter. Pinnarna och störrarna står i NV–SO riktning.

Tabell 174. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S20.

Tomt III**B16****Tomt III:2****Konstruktionstyp: kavelbro****Funktion: gångyta****Storlek: bevarad rest var ca 1,5 meter lång**

Kavelbroläggning i en tvärpassage inom tomt III med rester av underreglar och gångplank, samt ett lerlager som tolkas som ett anlagt underlag till kavelbron.

Kontext ID	typ	Beskrivning
2020	Underregel och gångplank	Kontext nr 2020 bestod av sex träplankor, 0,30–1,00x0,10 meter, i NO–SV riktning.
2285	Lerlager	Kontext nr 2285 bestod av ett 0,05 meter tjockt gulgrått lerlager. Lagret var kompakt och homogent med distinkt kontaktyta

Tabell 175. Kontexter tillhörande kavelbron B16.

Hus C:E**Tomt III:3****Konstruktionstyp: syllsten,****syllstock och lergolv****Funktion: bostadshus****Storlek: >1,5x4 meter**

En byggnad uppförd på syllstensram, i den sydöstra väggen fanns en syllstock delvis bevarad och i den sydvästra väggens mitt fanns resten av en stenskodd stolpe (kontext 2255). Stolpen kan ha varit en vek mellanstolpe i en ramverksvägg. Huset har haft ett 0,10 meter tjockt golv av grågul lera. I lergolvet fanns ytterligare två stolprester

tätt intill varandra (kontexter 2035/2036), möjligen takbärande stolpar. Nära husets nordöstra vägg hanns ett sotlager (kontext 2027) som skulle kunna härröra från en härd i huset. Raseringslagret 1925 antydde med ingående kol, sot och bränd sand att huset brunnit. Den brända sanden kan antyda ett torvtak.

Bland fynden märks litet spill från hornhantverk, keramik typ A, en sländtrissa av ben (fnr 32433) och ett dubbelsidigt silvermynt (fnr 9040) med kors på ena sidan, sannlikt tyskt, 900/1000-tal (*se bilaga 4*). Det togs tillvara vid grävningen av lergolvet kontext nr 1991, en anteckning säger dock ”troligen tillhörande underliggande lager”.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1925	Raseringslager	Kontext nr 1925 bestod av ett 0,03–0,08 meter tjockt lager med framför allt kol, sot, en del k-jord bränd sand och lera. Lagret var heterogent med distinkt kontaktyta.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1991	Lergolv	Kontext nr 1991 bestod av ett 0,10 meter tjockt grågul lerlager. Lagret var mycket kompakt och homogent med distinkt kontaktyta.
2010	K-jordslager	Kontext nr 2010 bestod av ett 0,01–0,05 meter tjockt, rödbrunt k-jordslager.
2021	Syllsten	Kontext nr 2021 bestod av 15 kantiga stenar, 0,10–0,20 meter diameter. Stenarna bildade en NV rad, en SV rad och en SO rad. Den NV raden bestod av sex stenar och var 1,10 meter. Den SV raden bestod av 12 stenar och var 3,30 meter. Den SO raden bestod av fem stenar och var 1,45 meter. Både den NV och den SO raden förmodades fortsätta utanför schaktkanten.
2022	Raseringslager	Kontext nr 2022 bestod av ett tiotal stenar, 0,10–0,30 meter diameter. Stenarna hade ingen tydlig struktur men låg i två grupper till väster och söder om knr 2021,
2035	Stolpe	Kontext nr 2035 bestod av de två stolpar som stod i stolphålen knr 2036. Båda stolparna var mycket fragmentariskt bevarade.
2036	Stolphål	Kontext nr 2036 bestod av två stolphål som var 0,15 meter diameter.
2037	Sotlager	Kontext nr 2037 bestod av ett 0,02 meter tjockt svart sotlager. Kontaktyta distinkt.
2055	Stolpe	Kontext nr 2055 bestod av en förmultnad stolpe i stolphål 2056. Stolpens diameter var 0,15 meter.
2056	Stolphål med stenskoning	Kontext nr 2056 bestod av ett stenskott stolphål. Stolphålet var 0,10 meter diameter och 0,15 meter djupt. Stenskoningen bestod av fyra små stenar som var 0,05 0,10 meter och en som var lite större, 0,30 meter.
2114	Syllstock	Kontext nr 2114 bestod av en stock, 1,00x0,20 meter, i NO–SV riktning. Plan-kan var mycket fragmentariskt bevarad och komprimerad.
2215	Syllsten	Kontext nr 2215 bestod av en fyrkantig sten, 0,60x0,30 meter.

Tabell 176. Kontexter tillhörande hus C:E.

Hus C:H**Tomt III:5****Konstruktionstyp: stolpburet****med ramverk på syllstensram****Funktion: bostadshus****Storlek: >2,5x>1,2 meter**

Väggarna var uppförda på syllsten. I husets västra vägg fanns ett stenskott stolphål som kan ha varit del av den takbärande konstruktionen. Golvet utgjordes av ljusgrå lera. Från avsatta lager i huset tillvaratogs fynd av hushållskaraktär, som keramik av typ A och en del från en vävtyngd.

I husets västra del fanns ett lager med aska som tolkats vara utrakat från en ugn som låg utanför undersökningsområdet. Huset har brunnit. Orange- och svartfärgade brandlager med träkol, sot, bränd sand och lera utgjorde rester efter det brända torvtaket. Endast en mindre del av husets västra del undersöktes då huvuddelen av byggnaden låg utanför undersökningsområdet. Fynden var mycket sparsamma, endast något vävtyngdsfragment och keramik typ A.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2057	Brandlager	Ett poröst och homogent 0,02–0,04 meter tjockt orange/svart lager med träkol, bränd sand och lera med distinkt kontaktyta.
2058	Stolpe med stenskoning	Ett stolphål som var 0,52 meter i diameter och 0,25 meter djupt, med stenskoning som bestod av sex stenar, 0,10 meter stora. Stolpen var 0,20 meter i diameter.

Tabellen fortsätter på nästa sida

2060	Syllsten	Åtta kantiga och rundade stenar 0,10x0,10x0,15 meter, i en 2,35 meter lång rad som låg i NV–SO riktning.
2096	Brandlager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, svart sot- och träkolslager med inslag av lite lera. Kontaktyta distinkt.
2166	Hårdlager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt vitt asklager med inslag av sot. Lagret var homogent och kompakt med distinkt kontaktyta.
2280	Lergolv	Ett 0,05–0,11 meter tjock ljusgrå lera. Lagret var relativt kompakt och homogent med distinkt kontaktyta.
2281	Raseringslager	11 stenar varav nio låg i ett litet kluster i C–D 20–21 och två av stenarna låg i B 20. Stenarna varierade i storlek och vara mellan 0,20x0,30x0,20–0,10x0,10x0,15 meter.
2282	Kulturlagerslager	Ett 0,02 meter tjockt, gråbrunt kulturlagerslager med inslag av träkol. Lagret var homogent och poröst med distinkt kontaktyta.

Tabell 177. Kontexter tillhörande hus C:H.

S23**Tomt III:5****Konstruktionstyp: flätverksstaket****Funktion: avgränsande och skyddande**

Tre staketpinnar längst nere i sydöstra delen av passage 3, intill tomt III:5. Det har varit samtida med hus C:H. Staketet tolkas ha utgjort tomtavgränsning och ett skydd för hussyllen mot avfall som fyllt passagen.

Kontext ID	Typ	
2097	Käpp	Kontext nr 2097 bestod av tre pinnar, 0,03 meter diameter, på rad i NV–SO riktning, 0,30 meter.

Tabell 178. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S23.

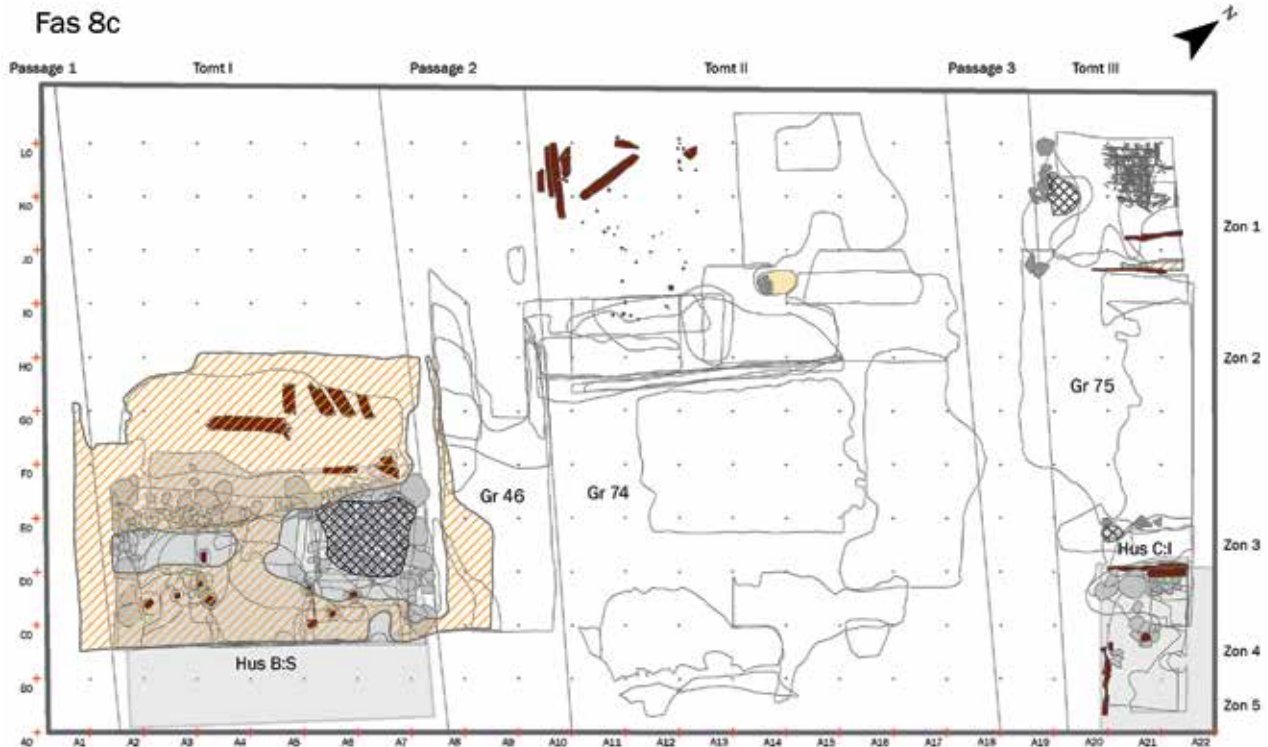
Fas 8c

I underfas 8c har hus B:Q stått kvar i zon 1 på tomt I, medan hus B:R ersatts med hus B:S. Hus B:S var ett bostadshus med härden placerad i samma hörn som de tidigare tre generationerna hus på platsen.

Tomt II har varit obebyggd i zon 1, medan husen C:Y och C:U längre in på tomten stått kvar. Zon 1 på tomt III har fortfarande legat obebyggd och innanför i zon 3 har hus C:E uppförts, troli-

gen ett bostadshus byggt i ramverksteknik. I zon 5 stod hus C:H, ett bostadshus med trolig härd.

Passagemönstren var stabila sedan föregående underfaser: passage 2 saknade broläggning och avgränsades med staket gentemot intilliggande tomter, och passage 3 hade samma karaktär som i föregående underfas med anslutande kavelbrolagda gårdstun som brett ut sig på passagens ömse sidor.

Figur 108. Grupper och konstruktioner tillhörande fas 8c. Hus D:A på tomt II:1 har stått kvar sedan fas 8a och syns inte i fasplanen.

Tomt I

Hus B:S

Tomt I:3

Konstruktionstyp: syllsten och hård
Funktion: bostadshus med hörnhärd
Storlek: >3x6 m

Huset var byggt på en kraftig syllstensram, och låg delvis utanför undersökningsområdet. Golvet bestod av ljusgrå lera, delvis bränd, med inslag av träkol. I byggnadens norra hörn påträffades ett poröst, sandigt och grusigt, ljusbrunt lager med inslag av lera som tillsammans med raserade stenar tolkats som resterna efter en kupolugn. I husets nordöstra del, närmast kupolugnen, påträffades stolphål med trärester som tolkats vara rester

efter en väggfast bänk. Det dokumenterades även flera stolpar men dessa har haft en oklar funktion. I huset fanns också flera gruslager, tolkade som utjämningslager vid omläggning av lergolv.

Från avsatta lager i huset tillvaratogs en stor mängd keramik, huvuddelen av typ A, men även fem skärvor amforakeramik, samt en spelpjäs av valben (fnr 10379), en synål av kopparlegering (fnr 10225), ett hankfäste i samma metall (fnr 10091 och en löpare av malungsskiffer till en handkvarn (fnr 36700).

Över hela konstruktionen fanns ett orange-färgat lager med träkol vilket tyder på att huset brunnit, och har haft torvtak. I utrymmet mellan husen fanns ett tjockt lager träkol som troligen var rester efter en vägg eller efter taket.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
183	Brandlager	Kontext nr 183 bestod av ett 0,01–0,04 meter tjockt, brunt mot brunsvart, hårt packat lager med en del ben. Distinkta kontaktytor.
186	Brandlager	Ett 0,03–0,15 meter tjockt, orangefärgat lager. I den NV delen var lagret ganska tjockt och var ihopblandat med kolbitar. Kändes omrört/utrakat i mellanrummet mellan husen. I den SO delen var lagret mer homogent med en tydlig orange färg. Distinkta kontaktytor.
187	Lergolv	Ljusbrunt, lätt bränt, lergolv, kompakt med en strimma av kol mot botten. Distinkta gränser.

Tabellen fortsätter på nästa sida

189	Lergolv	Ett ljusgrått, kompakt lerlager.
208	Raseringslager	Ett tunt, brungrått lager med inslag av träkol, orangefärgad lera, sand, småsten och grus. Inslag av bränd lera. Distinkta kontaktytor.
2062	Lergolv	Ett 0,01–0,06 meter tjockt, kompakt, homogent, ljusbrunt och lätt bränt ler- och gruslager med inslag av träkol. Gruset fanns framförallt mot botten av lagret. Distinkta kontaktytor.
2063	Utgjämningsslager	Kontext nr 2063 bestod av ett 0,03–0,08 meter tjockt, mörkbrunt lager med grus och k-jord. Lagret hade porös konsistens och heterogen struktur. Distinkta kontaktytor.
2071	Brandlager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, svart lager träkol. Distinkta kontaktytor.
2072	Brandlager	Ett svart lager träkol med en del brända trästockar.
2083	Utgjämningsslager	Kontext nr 2083 bestod av ett 0,01–0,08 meter tjockt, poröst, grått mot gråbrunt lager med nästan enbart småsten, grus och sand. Den grå färgen kom från frekventa inslag aska och kolbitar. Mycket diffusa kontaktytor nedåt.
2084	Raseringslager	Ett 0,01–0,15 meter tjockt, grått lager med mycket grus, sand och mindre stenar. Lagret innehöll en del kolbitar, aska, brandfläckar, lera, djurben och lerklining. Distinkta kontaktytor nedåt, diffusa uppåt.
2085	Utgjämningsslager	Kontext nr 2085 bestod av ett 0,02–0,05 meter tjockt gruslager med diffusa kontaktytor.
2086	Utgjämningsslager	Kontext nr 2086 bestod av ett 0,01–0,10 meter tjockt, gulgrått gruslager med nästan inga fynd. Distinkta kontaktytor.
2087	Utgjämningsslager	Kontext nr 2087 bestod av ett 0,01–0,02 meter tjockt, gråbrunt, poröst, stenigt och grusigt lager med heterogen struktur. Kändes omrört. Distinkta kontaktytor.
2106	Utgjämningsslager	Kontext nr 2106 bestod av ett 0,02–0,15 meter tjockt, gulgrått gruslager. Lagret innehöll nästan uteslutande småsten, grus men också enstaka ben. Distinkta kontaktytor.
2107	Syllsten	Tre rader med stenar med varierande storlek. Delar av den NV syllstensraden var raserad.
2108	Kulturlagerslager	Ett 0,02–0,08 meter tjockt, brunt, ganska poröst lager med inslag av kol, lite träflis och en del stora djurben. Lagret hade homogen struktur och distinkta kontaktytor.
2109	Raseringslager	0,15x0,15 meter stora stenar utan någon struktur.
2156	Härdlager	Ett 0,05 meter tjockt, poröst, sandigt och grusigt, ljusbrunt lager med inslag av lera. Distinkta kontaktytor.
2162	Lergolv	Ett 0,005–0,02 meter tjockt, kompakt, gråbrunt mot gulgrått lerlager. Lagret var inblandat med en del kulturlager och ben. Distinkta kontaktytor.
2217	Stolpe	Tre stolphål med lodräta nedgrävningskanter och stolparna bevarade. Stolparna var 0,15–0,20 meter i diameter. Fyllningen bestod av brun kulturlager med grus och träkol.
2218	Stolphål	Ett stenskott stolphål med en bevarad stolpe som var bränd i toppen. Nedgrävningen hade lodräta nedgrävningskanter. Stolpen var 0,15 meter i diameter.
2219	Stolphål	Ett stenskott stolphål med något oregelbunden nedgrävning. Nedgrävningen hade lodräta nedgrävningskanter. Stenarna var kantställda och flata. Stolpen var i dåligt skick och fragmentarisk men var troligtvis 0,10–0,20 meter i diameter.
2220	Stolpe	Kontext nr 2220 bestod av ett stolphål, 0,20 meter i diameter. Nedgrävningen var oval. Stolpen stod något lutad och verkade bilad.

Tabellen fortsätter på nästa sida

2221	Stolpe	En fyrkantig stolpe, 0,17x0,17 meter, med mycket otydlig nedgrävning. En sten var nedkilad vid stolpen.
2222	Stolphål	En stolpe, 0,10 meter i diameter, med stenskoning och snäv nedgrävning.
2223	Stolphål	Ett stolphål med tydlig nedgrävning, 0,12 meter i diameter. Nedgrävningen hade sluttande kanter och rund botten. Fyllningen bestod av sand och grus.
2224	Stolphål	Ett stolphål med lodräta nedgrävningskanter och diffus botten. Inga tydliga stolprester men lite träkol i fyllningen, som också innehöll grus och småsten.
2225	Stolphål	Ett stenskott stolphål med bevarad stolpe. Nedgrävningen var oval och nedgrävningskanterna något sluttande. Stolpen var 0,12 meter i diameter. Fyllningen bestod av sten och grus.
2287	Stenkonstruktion	En stenpackning med stenar 0,1–0,2 meter i diameter.

Tabell 179. Kontexter tillhörande hus B:S.

Passage 2

Grupp 46

Passage 2

Lagertyp: utomhusavsatta lager

Avsatta lager i passage 2, bestående av gödsel och utkastat material från omgivande tomter. I lagren fanns avfall från trähantverk i form av träflis

liksom rester efter husbränder på de omgivande tomtarna i form av träkol. Bland fynden märks mycket läderspill, flera skorester och ett läderbälte (fnr 9861).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2142	Hantverksavfall	Ett 0,01–0,04 meter tjockt, organiskt lager som nästan uteslutande består av träflis. Distinkta kontaktytor. Tjockast i mitten.
2143	Gödsellager	Ett 0,01–0,15 meter tjockt, ganska kompakt, fett, mycket organiskt, olivgrönt mot gulgrönt gödsellager. Lagret var nästan rent från fynd. Enstaka ben och enstaka träflis förekom. Lagret var tjockast mot SO och tunnade ut mot NV. Distinkta kontaktytor.
2145	K-jordslager	Ett 0,01–0,10 meter tjockt, brunt, ganska poröst lager som innehöll en del djurben och träflis. Distinkta kontaktytor.
2168	Brandlager	Ett 0,01 meter tjockt, svart kollager med distinkta kontaktytor.
2169	Gödsellager	Ett 0,01–0,08 meter tjockt, mycket organiskt, olivgrönt mot gulgrönt gödsellager med ganska mycket innehöll av träflis och läderskor. Distinkta kontaktytor mot 2168, diffusa i övrigt.

Tabell 180. Kontexter tillhörande grupp 46.

Tomt II

Grupp 74

Tomt II

Lagertyp: tomtaktiviteter

Utomhusavsatta lager på tomt II samt ett knappt 40-tal nedkörda pinnar (kontext 1784) och vad som tolkats som en huggkubbe (kontext 2028).

Lagren var en sekvens av träflislager, halmblanda- de gödsellager, lager med mycket djurben samt aska och kol. Troligtvis har olika verksamheter avlöst varandra under en tid då tomten legat öppen – ibland har där gått djur, ibland har utövats hantverk, kanske trähantverk eller bearbetning av

byggnadsvirke till näraliggande husbyggen eller helt enkelt vedhuggning. Bland fynden märks läderspill och skor, spill från horn- och benhantverk, ett tinblbein (fnr 10195), en karneolpärla (fnr 10009) och en svepask av näver (fnr 10541).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1784	Pinnar och störrar	Kontext nr 1784 bestod av 38 pinnar och störrar, 0,02–0,10 meter i diameter. Hälften av pinnarna satt i 2029 och den andra hälften gick igenom 2029 och satt i 2031,
1807	K-jordslager	Kontext nr 1807 bestod av ett 0,08 meter tjockt, organiskt, heterogent, ”slemmigt”, fett, brunrött lager med träflis. Lagret var finporigt och elastiskt men ej kompakt. Distinkta kontaktytor.
1915	Gödsellager	Kontext nr 1915 bestod av ett grå-, gulbrunt mot grönbrunt starkt halmblandat gödsellager som luktade starkt. Lagret oxiderade snabbt i luften och fick en mörkgrå-gråsvartbrun färg. Lagret lossnade i sjök. Distinkta kontaktytor.
1916	K-jordslager	Kontext nr 1916 bestod av ett 0,05–0,08 meter tjockt, halvfett, homogent, brunt lager med inslag av träflis och riskvistar. Distinkta kontaktytor.
2028	Hantverksavfall	Kontext nr 2028 bestod av 13 trästockar, varav en var bilad och två hade upphuggna försänkningar (huggkubbe) och en mindre stock som också var en huggkubbe. Stockarna var 0,30–1,40 meter långa och 0,05–0,10 meter tjocka.
2041	Gödsellager	Kontext nr 2041 bestod av ett 0,02–0,04 meter tjockt, rödbrunt till svartbrunt, organiskt lager. Mot NV och mot NO var lagret kompakt med bajslykt. Mot SO var lagret mer luckert med inblandning av förmultnade växtdelar. Lagret var homogent och kontaktytorna var diffusa mot distinkta. Det hornspill som framkom i lagret kan ha kommit från lagret under knr 2068.
2052	K-jordslager	Kontext nr 2052 bestod av ett 0,03–0,20 meter tjockt, ganska kompakt, brunt lager som innehöll mycket organiskt material, mycket ben och lite keramik. Diffus kontaktyta gentemot knr 1949 men i övrigt distinkta.
2101	K-jordslager	Kontext nr 2101 bestod av ett 0,02–0,08 meter tjockt, homogent, ”luftigt”, mörkbrunt lager med enstaka djurben och inslag av träflis och träbitar. Lagret övergick mer och mindre succesivt till knr 2029. Distinkta kontaktytor.
2102	K-jordslager	Kontext nr 2102 bestod av ett 0,02–0,05 meter tjockt, homogent, ”luftigt”, gråbrunt lager med rikligt av djurben. Saknade träflis och träbitar till skillnad från 2101, Distinkta kontaktytor.
2125	K-jordslager	Kontext nr 2125 bestod av ett 0,02 meter tjockt, luckert, mörkbrunt, lager med inblandning av lite träflis. Kontaktytan mot 2173 var distinkt men i den SO delen var kontaktytan diffus.
2131	Nedgrävning	Kontext nr 2131 bestod av en oval nedgrävning med plan till skålad botten och lodräta nedgrävningskanter. 0,45x0,75 meter i plan och 0,20 meter djup. I den SV kanten låg tre stenar, 0,15–0,25 meter i diameter. Den understa låg i botten av gropen.
2147	K-jordslager	Kontext nr 2147 bestod av ett 0,01–0,07 meter tjockt grå/brunt något kol/sotblandat k-jordslager med inslag av träflis och djurben. Heterogent lager med främst distinkt kontaktyta.
2153	K-jordslager	Kontext nr 2153 bestod av ett 0,02–0,05 meter tjockt, kompakt, homogent k-jordslager som var lätt sotat.
2172	Brandlager	Kontext nr 2172 bestod av ett 0,01 meter tjockt, svart sotlager med distinkta kontaktytor. Lagret grävdes ihop med 2173 och ritades ej.

Tabellen fortsätter på nästa sida

2191	K-jordslager	Kontext nr 2191 bestod av ett 0,01–0,04 meter tjockt, heterogent, rödbrungrått k-jordslager med inslag av siltig lera och rödbrunt gödsel. Distinkta kontaktytor.
2194	K-jordslager	Kontext nr 2194 bestod av ett 0,04 meter tjockt, jämnbrunt lager med distinkta kontaktytor. Se mer beskrivning för knr 2134,
2199	K-jordslager	Kontext nr 2199 bestod av ett 0,02 meter tjockt, luckert, mörkbrunt lager.
2203	K-jordslager	Kontext nr 2203 bestod av ett 0,02 meter tjockt, rödbrunt, organiskt lager med inslag av kol. Distinkta kontaktytor.
2230	K-jordslager	Kontext nr 2230 bestod av ett 0,08 meter tjockt, luftigt, homogent, mörkbrunt träflis- och gödselblandat lager med distinkta kontaktytor.
2231	K-jordslager	Kontext nr 2231 bestod av ett 0,05 meter tjockt, kompakt, mörkbrunt lager med rikligt av läder, hornspill och inslag av träflis. Distinkta kontaktytor.
2232	Gödsellager	Kontext nr 2232 bestod av ett 0,04–0,06 meter tjockt, kompakt, finkornigt, homogent, fett, olivgrönt rent gödsellager med inslag av växtdelar. Distinkta kontaktytor. Lagret grävdes samman med 2391 i H 10–11,
2233	K-jordslager	Kontext nr 2233 bestod av ett 0,05–0,08 meter tjockt, homogent, brunt k-jordslager med distinkta kontaktytor.
2241	K-jordslager	Kontext nr 2241 bestod av ett 0,05 meter tjockt, heterogent, brunt mot gråbrunt lager med en stark inblandning av aska och kol. I lagret förekom större och mindre obrända djurben. Mot SV blev lagret luckert och avgränsningen mot ruta A11 blev svår att fastställa. I lagret förekom också ett 15-tal skörbrända stenar, 0,1 meter i diameter. Distinkta kontaktytor.
2316	K-jordslager	Kontext nr 2316 bestod av ett 0,02–0,30 meter tjockt, homogent, luckert och luftigt, halvfett, rödbrungrått lager som innehåller mycket träflis och huggspån. Lagret hade inslag av förkolnat trä och enstaka brända ben. När man tryckte på lagret "fjädrade" det. Lagret var som tjockast i rutorna 11–12, 0,2–0,3 meter, och avtog kraftigt till några centimeter vid avgränsningarna. Diffusa kontaktytor.
2324	K-jordslager	Kontext nr 2324 bestod av ett kompakt, homogent, gråbrunsvart lager med enstaka linser av brand i form av grått grus och gul torv. Distinkta kontaktytor.
2342	K-jordslager	Kontext nr 2342 bestod av ett ganska fett och kompakt, homogent, brunröd-grått lager som innehöll mycket träflis. Lagret hade en "fjädrande" konsistens när man tryckte på det. Distinkta kontaktytor.

Tabell 181. Kontexter tillhörande grupp 74.

Tomt III

Grupp 75

Tomt III:1–5

Lagertyp: utomhusavsatta lager

Lager och konstruktioner i en öppen utomhusyta: organiska avfallslager samt askutkast och

rester av brandlager från näraliggande husbrand samt ett stycke flätverk, 1,30x1,40 meter stort. I lagren fanns spår efter hornhantverk och läderhantverk. Ett anmärkningsvärt fynd var en nätsticka av rådjurshorn (fnr 44205).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1853	Stock	Kontext nr 1853 bestod av en bilad stock, 1,00x0,10x0,05 meter, i NO–SV riktning. Den bilade sidan låg uppåt och stockens SO del tippade nedåt så att stocken var snedställd.

Tabellen fortsätter på nästa sida

2014	K-jordslager	Kontext nr 2014 bestod av ett 0,02–0,06 meter tjockt rödbrunt organiskt lager. Lagret var kompakt och homogent med diffus kontaktyta.
2023	Plank	Kontext nr 2023 bestod av en plank, 1,30x0,10 meter, i NO–SV riktning.
2024	Kollager	Kontext nr 2024 bestod av ett 0,03–0,05 meter svart kollager. Lagret var homogent med distinkt kontaktyta.
2025	K-jordslager	Kontext nr 2025 bestod av ett 0,02–0,05 meter tjockt, brunrött k-jordslager. Homogent med distinkt kontaktyta.
2040	Flätverk	Kontext nr 2040 bestod av nio pinnar, som var 1,00 meter långa och 0,04 meter diameter. Pinnarna låg i NV–SO riktning och det var 0,15–0,20 meter mellan varje pinne. Pinnarna hade brutits av från SV. Mellan pinnarna, NO–SV riktning, hade vidjor flätats mycket tätt. Vidjornas diameter var 0,005–0,01 meter. Konstruktionens totala utbredning var 1,30 x 1,40 meter och runt detta område fanns spridda rester av den raserade konstruktionen
2098	Härdlager	Kontext nr 2098 bestod av ett 0,03–0,09 meter tjockt svart/grått ask- och sotlager. Lagret var kompakt och homogent med distinkt kontaktyta.
2111	Syllsten	Kontext nr 2111 bestod av tiotal stenar, 0,10–0,30 meter diameter, i NV–SO riktning.
2112	K-jordslager	Kontext nr 2121 bestod av ett rödbrunt k-jordslager. Lagret var kompakt och homogent med distinkt kontaktyta
2113	K-jordslager	Kontext nr 2113 bestod av ett 0,05 meter tjockt, rödbrunt k-jordslager med inslag av kol. Lagret var poröst och dess kontaktyta diffus.
2115	K-jordslager	Kontext nr 2115 bestod av ett 0,04 meter tjockt rödbrunt organiskt k-jordslager med diffus kontaktyta.
2116	K-jordslager	Kontext nr 2116 bestod av ett 0,02–0,05 meter tjockt mörkt gråbrunt, k-jordslager med inslag av en del träflis och småsten. Lagret var mycket kompakt och homogent. Kontaktyta diffus-distinkt.
2187	Asklager	Kontext nr 2187 bestod av en 0,02 meter tjockt, vitt asklager. Lagret var homogent och kompakt med distinkt kontaktyta.
2188	K-jordslager	Kontext nr 2188 bestod av ett 0,03 meter tjockt, rödbrunt organiskt k-jordslager.
2251	K-jordslager	Kontext nr 2251 bestod av ett 0,03–0,10 meter tjockt, svartbrunt k-jordslager med stort inslag av djurben. Kompakt med distinkt kontaktyta.
2311	Stolpe	Kontext nr 2311 bestod av en stör som var 0,08 meter diameter och med två stenar som utgjorde stenskoning.
2336	Syllsten	Kontext nr 2336 bestod av två stenar, 0,30 meter diameter som låg i NO–SV riktning.
2714	Raseringslager	Kontext nr 2714 bestod av fem skörbrända stenar. Stenarna var diameter 0,15 meter.

Tabell 182. Kontexter tillhörande grupp 75.

Hus C:I**Tomt III:5****Konstruktionstyp: träsyll på syllstensram****Funktion: bostadshus****Storlek: >2,8x>1,5 meter**

Byggnaden var uppförd på syllstensram, fragmentariska delar av träsyllsten återstod. En stenskodd stolpe nära husets västra hörn tolkades som en takbärande stolpe. Golvet var av ljusgrå lera med inslag av träkol och kulturjord. Vid husets nordvästra vägg påträffades en härd. Två träplankor i vägglinjen tolkades vara en fodring knuten till härden. Byggnaden har troligtvis brunnit, helt el-

ler delvis. Ett kulturjordslager med träkol och sot som påträffades i västra delen av byggnaden kan komma från en brand. Byggnaden låg till största delen utanför undersökningsområdet. Fynden var sparsamma, från golvet och avsatta lager i huset tillvaratogs fynd av hushållskaraktär som keramik av typ A.

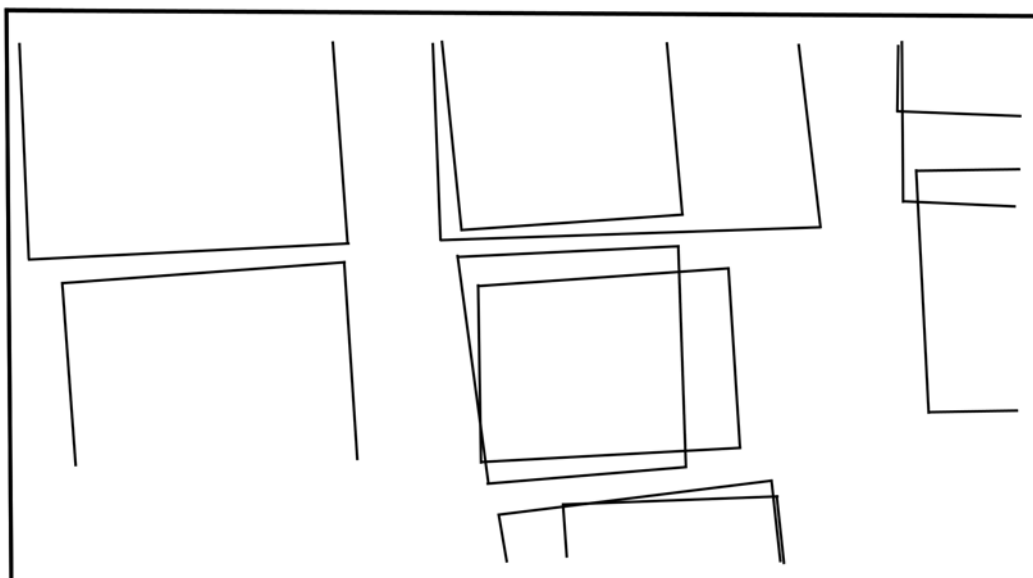
Kontext ID	Typ	Beskrivning
1722	Raseringslager	Ett 0,04–0,07 meter tjockt kulturjordslager med inslag av sot och träkol. Lagret var poröst och homogent med distinkt kontaktyta.
1723	Stenfyllning	Åtta stenar, 0,11–0,25 meter stora. Stenarna låg i ett kluster och samtliga var skörbrända.
1813	Raseringslager	Ett 0,03–0,18 meter tjockt lager med bränd lera, aska, sot och skörbränd sten.
1993	Kulturjordslager	Ett poröst och homogent, 0,03 meter tjockt, ljusbrunt, organiskt kulturjordslager med distinkt kontaktyta.
1994	Raseringslager	En trästock som var 2,00x0,20 meter och låg i NV–SO riktning.
1995	Lergolv	Ett kompakt och heterogent, 0,005–0,060 meter tjockt ljusgrått lerlager med inslag av träkol och kulturjord, med distinkt kontaktyta.
2007	Härdlager	Ett 0,02–0,10 meter tjockt ask- och träkolslager. Lagret var kompakt med diffus kontaktyta.
2008	Härdlager	Ett 0,05 meter tjockt skiktat ask och sotlager. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta.
2009	Syllstock	En trästock som var 1,50x0,10 meter och låg i NO–SV riktning. Stocken var delvis bränd.
2038	Stolpe med stenskoning	En stenskodd nedgrävning med en förkolnad stolpe. Stolpen var 0,20 meter i diameter och 0,18 meter djup. Skoningen bestod av åtta stenar i cirkel i plan som var 0,20x0,15x0,15 och av fyra stenar, 0,20x0,15x0,15, som stod på högkant i hålet.
2039	Härdlager	Ett homogent och poröst 0,09 meter tjockt gruslager med inslag av kolblandad kulturjord och ett tiotal stenar cirka 0,05x0,10 meter stora och med distinkt kontaktyta.
2059	Raseringslager	Fyra stenar som låg i ungefärlig NV–SO riktning. Stenarna i NV var skörbrända.
2061	Träfodring	Två träplankor, som var 0,67x0,17 respektive 0,52x0,08 meter och låg i NO–SV riktning. Båda plankorna gick in i den NO profilen och deras ursprungliga längd gick inte att avgöra.
2279	Syllsten	Fyra stenar som låg NV-SO riktning, 1,20 meter. Den NV stenen var skörbränd.

Tabell 183. Kontexter tillhörande hus C:I.

Fas 9, ca 1055–1075

Under fasen har alla tomternas zoner legat bebyggda, zon 1 i tomt III som legat obebyggd i föregående fas bebyggs åter. Däremot ligger zon 5 på tomt III obebyggd i fasen. Byggnadsmönstret med hus på väl markerade syllsensramar har levt kvar sedan föregående fas, liksom de utvidgade träbrolagda gårdstunnen i tomt II och III som ska-

pat en stor öppen yta kring passage 3. Fas 9 var dock den sista fasen då de fanns kvar. Förekomsten av slagg och ässjefodring minskade sedan föregående fas, och så gjorde även läderspillet. Däremot ser vi en fortsatt ökning av volymerna av hornspill, en ökning som påbörjats redan i föregående fas.

Figur 109. Husen i fas 9a lagda över varandra.

Fas 9a

I fas 9a byggdes hus B:T i zon 1 på tomt I. Byggnaden var ett hus på kraftig syllstensram, eller med stenlagda terrasskanter mot tomtens tvärpassage och passage 2, uppbyggd av mycket stora stenar. Huset var ett flerfunktionsshus där hantverk utövats. I zon 2 har eventuellt funnits en kavelbro, en ensam plank i utomhuslagren kan antyda detta. I zon 3 uppfördes hus B:U, ett relativt anonymt hus som saknade påvisbar härd men som haft mullbänkar längs väggarna, troligtvis ett bostadshus. Bostadshusen på denna plats kommer också att ha mullbänkar i några faser

framgent, fas 9a var den första fasen då sådana kunnat påvisas.

I tomt II, zon 1, uppfördes en stor men något svårångad byggnad, hus D:G, med syll- eller terrassten i sydväst och nordost. Inga väggrester berättade om byggnadsskicket, men i destruktionsfasen fanns rester av ett bränt torvtak. Huset har varit ett flerfunktionshus – vid sidan av hantverk fanns även djurhållning antydd. På andra sidan av en metersmal tvärpassage låg hus C:Z, i tomtens zon 3. Huset har saknat härd och kan antas ha varit en förråds- eller ekonomibyggnad. I huset har

Figur 110. Grupper och konstruktioner tillhörande fas 9a.

vävning utförts, något vi känner igen från kvarteret Trädgårdsmästaren där vävning påvisats i ett par fall ha pågått i ouppvärmade ekonomibyggnader (jfr hus 225a, Wikström (red) 2011:58). Innanför detta hus låg hus C:X, ett endast till delar undersökt bostadshus med golvhärd.

Tomt III bebyggdes med hus C:B i zon 1, en plats inom tomten som legat obebyggd sedan fas 7, ett anonymt hus både till byggnadsskick och funktion. Innanför detta låg hus C:F, ett bostadshus med golvhärd och kanske med torvtak.

Härden antyder primärt en bostadsfunktion men även hantverk har bedrivits i huset.

Passage 1 har varit belagd med kavelbro att döma av bevarat trä nära den sydvästra väggen till hus B:U. Passage 2 har fortsatt saknat brobeläggning medan passage 3 liksom tidigare haft sådan. Även den utvidgade gårdsytan i tomt II mot passage 3 har, liksom i flera fasen dessförinnan, varit belagd med träbeläggning. Inga spår fanns efter brobeläggningar i tvärpassagerna.

Tomt I

Hus B:T

Tomt I:1

Konstruktionstyp: hus på syllstensram

Funktion: flerfunktionshus/hantverkshus

Storlek: >4,2x6,2

Huset var byggt på en i sydost och nordost mycket kraftig syllstensram eller terrasskant av upp till

0,8 meter stora stenar. Det påträffades inga övriga spår efter väggkonstruktionen. Golvet bestod av grå lera med inslag av kulturpåverkad jord. Från avsatta lager tillvaratogs en del föremål som kommer från metallhantverk, såsom deglar, lödförpackningar, smältkylor, delar av ässjefodring, slagg och verktyg av järn, liksom metallklipp och tråd av kopparlegering, bly och silver. Verktygen utgjordes av punsar likväl som synålar. Det tillvaratogs även föremål av hushållskaraktär som keramik av typ A.

Huset har brunnit. I husets västra del påträffades ett lager med aska och träkol och i den östra delen fanns ett orangefärgat brandlager som be-

rättade att byggnaden haft torvtak. Huset låg delvis utanför undersökningsområdet.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1862	Kollager	Ett svart lager med kol, aska och brända benbitar.
1865	Kollager	Ett svart lager med aska, träkol och järnbitar. Distinkta kontaktytor.
1886	Raseringslager	Ett antal stenar, 0,1–0,3 meter stora, utan struktur.
1887	Raseringslager	Ett antal stenar utan struktur.
1890	Syllsten	En rad med stora stenar, 0,4–0,8 meter i NV–SO riktning.
1891	Syllsten	Ett antal stora stenar i NV–SO riktning, 0,4–0,8 meter stora.
1892	Syllsten	Ett antal stenar i NO–SV riktning, 0,4–0,8 meter stora.
1978	Lergolv	Ett 0,03–0,04 meter tjockt, grått lerlager med inslag av kulturjord, innehöll föremål som slagg och järn.
2012	Stenkonstruktion	Ett antal mindre stenar, 0,05–0,15 meter stora, som var placerade mellan stenarna i 1890,
2013	Brandlager	Ett orangefärgat brandlager.
2047	Raseringslager	Ett svart k-jordsinblandat lager med enstaka djurben. Distinkta kontaktytor.

Tabell 184. Kontexter tillhörande hus B:T.

Grupp 60

Tomt I:2

Lagertyp: utomhusaktiviteter

En utomhusyta mellan två hus med avsatta lager. Av fragmentariska kavelbrorester att döma kan ytan ha utgjort en brolagd tvärpassage mellan hu-

sen B:U och B:T. I de avsatta lagren påträffades Något spill från horn- och benhantverk, läderspill, slagg samt två skärivor amforakeramik (fnr 13276 och 13277).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1893	Stenkonstruktion	Ett antal delvis eldpåverkade stenar, 0,1–0,3 meter stora.
1937	Underregel och gångplank	Fem brända plankor som låg på två stockar, som var 2,00 meter långa. Dessa stockar vilade på tvärbalkar.
1956	K-jordslager	Ett 0,03–0,08 meter tjockt, brunt mot rödbrunt lager med ben och fläckvis hornspill. Distinkta kontaktytor.
1985	K-jordslager	Rödbrunt k-jordslager. Lagret var relativt löst packat med distinkta kontaktytor.
1986	K-jordslager	Ett 0,02–0,10 meter tjockt, gråbrunt k-jordsblandat sandlager. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta.
2033	K-jordslager	Hårt packat och kompakt k-jordslager med inslag av träflis. Kontaktyta distinkt.

Tabell 185. Kontexter tillhörande grupp 60.

Hus B:U**Tomt I:3****Konstruktionstyp: hus på syllstensram****Funktion: bostadshus****Storlek: >5x5,5 m**

Huset var byggt på syllsten. Det fanns inga spår efter väggkonstruktionen. I husets NV del fanns en stenpackning som tolkades vara lagd samtidigt som man lade ut syllstensramen. Vilken funktion stenpackningen haft är oklar, men den kan ha lagts för att stabilisera den delen av konstruktionen. Från ett påfört lager (kontext 1936) som lagts ut för att jämna ut stenpackningen tillvaratogs bland annat två skärivor amforakeramik (fnr 11324 och 27986).

Inne i huset påträffades en ramkonstruktion som bestod av två tvärställda tunna bilade plan-

kor. Tillsammans med två stolpar var dessa rester en väggfast bänk, mullbänkar. Golvet utgjordes av brun lera. Byggnaden har brunnit, helt eller delvis. Från avsatta lager tillvaratogs små mängder slagg. Bränd lera och ett fragment tråd av kopparlegering. Fyndbilden var generellt anonym och tillförde ingen information om husets användning, men i belysning av att platsen före fasen och även senare upptagits av bostadshus, kan detta vara ett rimligt antagande. Strukturerna i golvet som antyder mullbänkar längs väggarna styrker en funktion som bostadshus. Någon härd kunde inte påvisas inom den undersökta ytan.

Över hela konstruktionen fanns ett orange-färgat lager med en hel del träkol, ett brunnet torvtak. Byggnaden låg delvis utanför undersökningsområdet.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
179	Brandlager	Ett 0,03–0,05 meter tjockt, orange-färgat mot rött lager med en hel del kolbitar. Lagret var tjockast mot NV och N. I NO mot passagen var lagret tjockare och inblandat med brun kulturjord. Distinkta kontaktytor.
185	Sandlager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, sandigt lager med inslag av kolbitar. Distinkta kontaktytor. Mot botten fanns ett tunt k-jordslager som grävdes ihop med 185.
1641	Brandlager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, grått mot grågult lager med en del kolbitar. Lagret hade mycket sandig karaktär. Ytan var svår att väga av eftersom det låg dikt an mot stenpackning 1889 och lagret hade rasat ned bland stenarna. Troligtvis har inte stenarna varit täckta av andra lager innan branden, därav "luften" mellan stenarna. Enstaka benbitar och lerklining.
1849	Kollager	Ett 0,01 meter tjockt kollager som ligger som en hinna mellan brandlager 179 och underliggande lager. Distinkta kontaktytor.
1859	Gruslager	Ett 0,005–0,02 meter tjockt, kompakt, grågult lager med enbart grus och småsten. Distinkta kontaktytor.
1863	Lergolv	Ett 0,005–0,02 meter tjockt, brunt, ganska fett och lerigt lager med en del ben och enstaka föremål.
1864	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, brunt mot brungrått, mycket lerigt lager som innehöll en del ben. Lagret låg på och ner mellan stenarna 1889. Distinkta kontaktytor i den SO delen vid stenarna var kontaktytorna diffusa.
1875	Ramkonstruktion	En träkonstruktion med två tvärställda tunna bilade plankor i NV–SO riktning. Den SV var 1,40 meter lång, 0,03 meter bred och 0,05 meter hög. Denna plankor var delvis bränd. Den NO var 3,50 meter lång och med samma grovlek som den SV. Denna plankor var helt förkolnad.
1876	Stolpe	Två hårt brända stolpar, 0,08–0,20 meter stora. Båda var bilade med avrundade hörn.
1877	Utjämningslager	Ett 0,02–0,15 meter tjockt, poröst, grått, sandigt lager med inslag av kolbitar. Lagret var blandat med brandmaterial, sand och kulturjord. Distinkta kontaktytor.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1889	Syllsten	Ett stort antal stenar som bildade både en stenpackning och en syllstensrad. Stenpackningen bestod av en mängd stenar i flera skikt, dock ej urskiljbara i detalj. Endast de översta stenarna är ritade i plan. Stenarnas storlek varierade kraftigt mellan 0,10x0,05 till 0,20x0,30 meter. Stenarna låg huller om buller. Syllstenarna utgjorde ett lager med stenar som låg högre än stenpackningen men de hade ändå fysisk kontakt. Två mycket stora stenar i det V hörnet kan ha utgjort ingång till huset.
1936	Utgjörningslager	Ett 0,10–0,15 meter tjockt, brungrått, mycket poröst lager. Distinkta kontaktytor.

Tabell 186. Kontexter tillhörande hus B:U.

S51**Passage 1****Konstruktionstyp: flätverksstaket**

Ett flätverksstaket mellan passage 1 och tomt I, som löpte strax intill väggen till hus B:U.

Funktion: avgränsande och skyddande

Kontext ID	Typ	Beskrivning
2032	Käppar och flätverk	14 störrar, 0,05–0,08 meter i diameter, som stod i NV–SO riktning. Det fanns även rester av bevarade vidjor kvar.

Tabell 187. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S51.

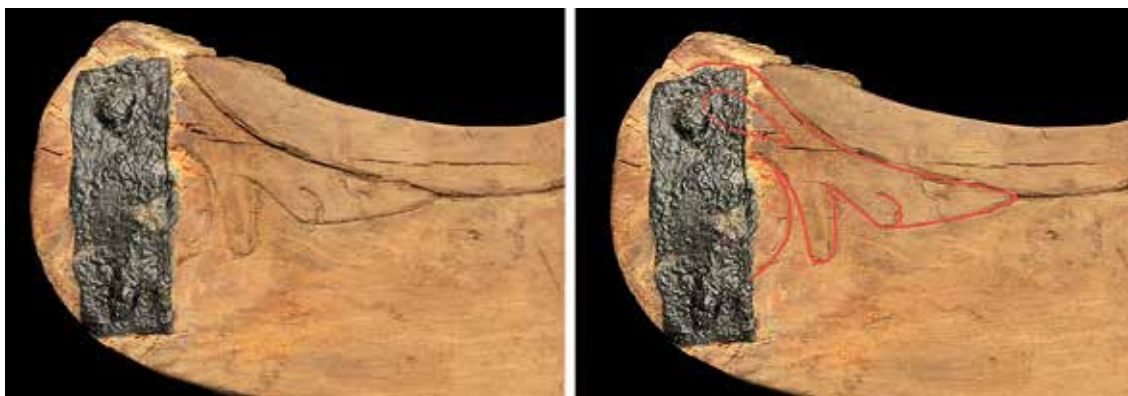
Passage 2**Grupp 57****Passage 2****Konstruktionstyp: passagelager**

Avsatta kulturlager och påförda lager i passage 2, med rikligt gödselinnehåll och raseringar från byggnader, eller möjligen kavelbro, i form av stockar. Lagen var mycket fyndrika, i synnerhet avseende horn- och benhantverk och läderhantverk, lagren gav närmare 10 kilo spill från det senare, jämför den kompletta skon fnr 14862 (fig.

111). Metallhantverket var rikt representerat i form av slagg och ässjefodring, men sparsammare avseende deglar. Bland mera anmärkningsvärda fynd var ett eggskydd av trä till en yxa, dekorerat med till ett rundjur närmast anslutande till Gräslunds stil Pr 3 (jfr Gräslund 1992) (fnr 8800, fig. 112), en liten yxa (fnr 33800), ett skal av målar-mussla (fnr 9045) samt ett runben (SL 91, fnr 7902) med lönnrunor och runtexten **r a þ u**.

Figur 111. Skon fnr 14862.

Figur 112. Detalj av eggskyddet fnr 8800, jämför fig. 20 sidan 45 där hela föremålet visas. Till höger det inristade djurhuvudet markerat, delvis dolt under den pånitade reparationen. Efter originalfoto av Gabriel Hildebrand.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1330	Gödsellager	Ett 0,05–0,25 meter tjockt, mycket organiskt, gulbrunt illaluktande lager med växtdelar och djurspillning. Lagret hade en ganska komplicerad struktur. Det bestod av en mängd tunna lager som ej grävdes separat. Lagren var endast några millimeter tjocka. 1330 var tjockast i mitten och tunnade ut mot kanterna och blev där mer brunt och homogent. Gränserna var dock mycket flytande och det gick inte att se några tydliga bryt. Troligtvis har lagret avsatts under lång tid med samma typ av aktivitet, utkastad djurspillning i passagen.
1766	K-jordslager	Ett 0,10–0,15 meter tjockt, något organiskt, ganska poröst, homogent, brunt lager. Distinkta kontaktytor.
1802	K-jordslager	Ett 0,05–0,25 meter tjockt, brunt, ganska poröst lager med en hel del läder och hornspill. Vissa delar av lagret kändes omrörda. Distinkta kontaktytor, men mot NV mer diffusa. Lagret avtog kraftigt i tjocklek mot den NV delen. Troligtvis representerar 1802 flera faser mot tomt II.
2011	Raseringslager	Tre trästockar. Stockarna varierar i storlek från 0,30–0,80 meter långa och alla är 0,12 meter breda. De två stockarna i NV är ytligt brända.
2019	Raseringslager	Tre bilade stockar. Den ena låg i NO–SV riktning och var 0,80x0,20 meter stor. De två andra låg i NV–SO riktning och var 0,50x0,08 meter stora.
2140	K-jordslager	Ett 0,05 meter tjockt, ganska poröst, brunt lager som var matjordsaktigt och relativt fyndfattigt. Distinkta kontaktytor.
2141	K-jordslager	Ett 0,01–0,06 meter tjockt, något uppluckrat och poröst, fett, brunt, organiskt lager med en hel del djurben. Tjockast mot mitten och distinkta kontaktytor.

Tabell 188. Kontexter tillhörande grupp 57.

Tomt II

Hus D:G

Tomt II:1

Konstruktionstyp:

konstruktion på syllstensram

Funktion: flerfunktionshus

Storlek: >4,3x7,6 meter

Lämningarna låg i undersökningsområdets nordvästra del, vilket innebär att deras fulla utbredning inte kunnat undersökas. Konstruktionen var en direkt fortsättning på den föregående konstruktionen på platsen, hus D:A i fas 8.

I grunden bestod lämningarna av konstruktions undersökta del av två NV–SÖ syllstensrader i kortsidorna. Syllstensraden för den nordöstra kortsidan går ca en meter längre åt sydost än syll-

stensraden för kortsidan i sydväst. Möjligen kan detta indikera att någon form av farstu funnits i den sydöstra långsidans nordöstra del, jfr den tolkade farstun för hus D:A.

Från den sydvästra kortsidans syllstensrad löpte två parallella kortare syllstensrader i NÖ–SV riktning. I dessas förlängning mot nordost fanns en kort, sylliknande stensamling i NÖ–SV riktning (kontext 1682). Sammantaget har detta skapat ett båsliknande utrymme i konstruktionens södra hörn.

Det är oklart i vilken mån konstruktionen verkligen varit en vägg- och takförsedd byggnad. Syllstensraderna indikerar väggar, men spår av möjligt väggträ var mycket begränsade och kunde endast iaktas i destruktionsfasen, i form av två kortare stockdelar i anslutning till den sydvästra syllstensraden (kontexter 1869 och 1897). Något som har avgränsat konstruktionens sydvästra del är, utöver syllstenrader med möjliga plank eller väggar, flätverksstaket. Flera lämningar av sådana staket mot passagemiljön som stratigrafiskt kan vara samtida med konstruktionen iaktogs, nu registrerade som tillhörande passage 2 och II:2. Förekomsten av torvtak indikeras möjligen av torvsanden i det brandlager som överlagrade lämningarna.

Begränsningen för de lager som kan knytas till konstruktionen visar att den NV–SÖ ränna som fanns i centrum av den föregående konstruktionen, hus D:A, fortsatt har funnits och varit i bruk. Ett flätverksstaket verkar ha löpt längs med rännans sydvästra sida (kontext 1840). Rännan kan ha använts som avtråde, i likhet med i konstruktionen i föregående fas.

Förekomsten av rännan innebär att konstruktionen, på samma sätt som den föregående byggnaden D:A, varit uppdelad i två delar, en på var sida om rännan.

Flertalet lager i den sydvästra delen bestod av gödsel eller tolkades som utomhusavsatta kulturlager. Liksom för den äldre konstruktionen, D:A, kan denna del ha utgjort en dyngstad där även annat material dumpats. En enstaka nivå med påförd lera och grus kan tolkas som en trampyta och/eller har tjänat för dränering. Ett litet kol- och sotlager innehöll bland annat över 200 bitar skiffer med en total vikt på drygt två kilo samt en lite större slaggbit (kontext 1927). Det är troligt att det rör sig om dumpat material från en hantverksmiljö. Ett annat lager utgör

uppenbart dumpat material från en hårdmiljö (kontext 1900).

Det är noterbart att vissa av lagren eller nivåerna här närmast utgjorde låga ”vallar” upp mot väggen/staketet i sydväst respektive sydost. Detta kan tolkas som spår av att gödsel och jord regelbundet bortkörts, men att delar av denna då blivit kvar närmast konstruktionens sidor.

Förekomsten av en mängd störrar och pinnar indikerade möjligen att djur hållits på ytan. Störarna och pinnarna kan ha använts som tjunderstakar.

Det oklara ”bås” som markerades av de korta SV–NÖ syllstensraderna har möjligen haft en roll i djurhållningen. Inom ytan för ”båset” har vid ett tillfälle en grophärd funnits (kontexter 1823 och 1734). Här påträffades också botten till ett mindre laggekärl av trä (kontext 1787).

Inom den nordöstra delen av konstruktionen fanns betydligt färre täckande lager. I botten fanns här ett lergolv och över det ett par avsatta kulturlager (kontexter 1976 och 1904/1973). Ett mindre och helt fyndtomt lager bestående av beige-orange sand (kontext 1680) som var inbäddat mellan de avsatta lagren tolkades som ett brandlager, men förefaller snarast påfört.

Det är tydligt att ytan har använts för hantverk. Här påträffades relativt omfattande spår av horn- och benhantverk. Närmare 30 hela eller delar av brynen påträffades (se även ovan, angående lager 1927). Det förefaller som om skifferbrynen kan ha tillverkats, och kanske berättar depån om en eller flera importhandelser, en mottagning av importerade skifferämnen till brynen. Det fanns även spår av metallhantverk, i form av främst slagg. Det är möjligt att sandlagret är relaterat till hantverket, och till exempel kan ha använts som vällsand.

Tre sammanfogade nedgrävningar (kontexter 1977 och 2064) var delvis klädda med lera och fyllda med lager innehållande bland annat kol, sot och bränt växtmaterial. Groparnas funktion är oklar. Möjligen rör det sig om rester av grophärdar, som sekundärt igenfyllets.

Bland gjorda fynd ska även lyftas fram en anmärkningsvärd mängd skärvor av amforakeramik i husets nordöstra del. Totalt påträffades 251 skärvor med en sammantagen vikt på drygt ett kilo. Den absoluta majoriteten av dessa skärvor påträffades i anslutning till rännan (241 skärvor påträffades i rutorna K–J 13).

Ett brandlager, bestående av kol, sot och torvsand, och som framförallt täckte konstruktions sydvästra del, indikerade dess destruktion (kontexter 1782 och 1866). I stratigrafisk anslutning fanns även en mindre del rasing från konstruktionen i form av trä och sten.

Källkritiska aspekter

Initialt mycket rörig stratigrafidokumentation, med en loop i matrisen, kontext 1975 förekom-

mer två gånger. De under tidigare materialbearbetning identifierade husen D:J, D:K, D:E, D:G och D:L utgjordes dessutom av kontexter som, enligt matrisen, stratigrafiskt var delvis uppbladdade. Kontexter som hänförs till hus D:G låg både över och under kontexter i hus D:E, brandlagret i hus D:L låg underst i husets stratigrafi mm. Dessutom fanns ogrupperade kontexter inblandade däremellan.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
Konstruktion		
1613	Syllsten	19 stenar, 0,15–0,60 meter i diameter, som låg i rad i NV–SO riktning. Begränsningen i den SO delen var svår att avgöra, eventuellt sak den största stenen i kontext 2043 föras till 1613.
1683	Pinnar	Tre pinnar/pinnbottnar.
1731	Pinnar och störrar	15 pinnar/störbottnar, 0,02–0,05 meter i diameter, utan tydlig struktur.
1840	Störrar	Sju spetsiga störbottnar, 0,05 meter i diameter.
1841	Störrar	Sex störbottnar, 0,05–0,10 meter i diameter, varav en var fyrkantshuggen.
1842	Störrar	Sju störbottnar, 0,05 meter i diameter.
1930	Störrar	Fem störrar, 0,06–0,08 meter i diameter.
1941	Syllsten	Sju stenar, 0,15–0,30 meter i diameter, som var lagda i en NO–SV rad.
1942	Syllsten	Fyra stenar, 0,15–0,20 meter i diameter, lagda i en NO–SV rad.
1943	Syllsten	Sex stenar, 0,30–0,40 meter i diameter och 0,10–0,20 meter tjocka, lagda i rad i NV–SO riktning.
1944	Syllsten (Rasing)	Tio stenar, 0,5–0,35 meter i diameter, som låg i en NV–SO rad.
1945	Stolpe med stenskoning	En stolpe med stenskoning. Stolpen var 0,08 meter i diameter. Stenskoningen bestod av fyra stenar, 0,05–0,25 meter i diameter.
1974	Störrar	Sex störhål (inget trä bevarat). Fyllningen bestod av mörk myllig jord. Störhålen hade en spetsig profil.
Nedgrävning		
1935	Fyllning i nedgrävning	Ett 0,01–0,04 meter tjockt svart kol- och sotlager med ett stort inslag av förkolnade barr och ett litet inslag av sandig kulturjord.
1977	Nedgrävning	En i plan oregelbundet formad nedgrävning, 0,8x1,40 meter. Den SV begränsningen var kantig och den NO begränsningen var utsträckt och böjd åt V. I profil syntes tre olika nedgrävningar: 1. kontext 2064, 0,01–0,10 meter djup. 2. I den SV delen fanns en nedgrävning som var rund i plan, 0,30 meter i diameter, och hade lodräta nedgrävningskanter och djupet 0,07 meter. 3. I nedgrävning 2 fanns nedgrävning 3 som var 0,20 meter i diameter i plan och 0,20 meter djup. Denna nedgrävning var U-formad i profil medan de två andra hade plan botten. Nedgrävning 2 och 3 fick kontextnummer 1977.
2042	Påfört (lerkappa i nedgrävning)	Ett 0,02 meter tjockt, kompakt, ljusblågrått lerlager med liten inblandning av kol och k-jord.

Tabellen fortsätter på nästa sida

2044	Fyllning i nedgrävning	Ett 0,02 meter tjockt kol- och kulturjordslager som innehöll brända barr och växtdelar.
2064	Nedgrävning	Se beskrivning för kontext 1977.
Golv/brukning		
1680	Brandlager (påförd sand?)	Ett 0,01–0,10 meter tjockt, kompakt, beige–orange, sandigt lager med distinkt kontaktyta.
1735	Påfört	Ett 0,05 meter tjockt, sandigt, grusigt, brunt lager (närmast som morän).
1783	Avsatt	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, kompakt, homogent, brunt dynglager med inslag av växtdelar. Mot den SO delen var lagret uppblandat med lite kulturjord.
1786	Påfört (lergolv)	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, kompakt ljusblågrått lerlager som fläckvis var bränt, ljusbeige, hårt och sandigt/grusigt.
1900	Påfört (hårdlager)	Ett 0,01–0,05 meter tjockt kol- och sotlager med en hel del brända ben.
1904	Avsatt	Se beskrivning för 1973.
1926	Avsatt	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, kompakt dynglager med mycket träflis.
1927	Brandlager (hantverksavfall?)	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, mörkgrått till svart, något sandigt kol- och sotlager.
1929	Avsatt	Ett 0,03–0,05 meter tjockt, homogent, mörkbrunt kulturjordslager med inblandning av sand.
1932	Avsatt	Ett 0,01–0,03 meter tjockt kulturjordslager. Lagret grävdes samtidigt med 1927.
1973	Avsatt	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, luckert, brunt kulturjordslager.
1975	Påfört (lergolv)	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, homogent, ljusbeige, grusigt lerlager som innehöll enstaka stenar, 0,01 meter i diameter. Lagret hade en ”stenig” karaktär i ytan som om det hade blivit bränt. När ytan togs bort var lagret mer grusigt.
1976	Avsatt	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, brunsvart, något grusigt lager med bitvis underlagrande kulturjordsfläckar som grävdes ihop med kontext 1976. Mot Ö var lagret 0,05 meter tjockt och uppblandat med bränd torv och sand.
Hård		
1734	Härdbotten Hårdsten Utkastlager	En hård uppbyggd av delvis skörbrända stenar, 0,10–0,27 meter i diameter, lagda runt en nedgrävning, 0,60x0,70 meter stor med en fyrkantig form i plan och 0,10–0,15 meter djup. Direkt NV om härden sträckte sig ett 0,01 meter tjockt sotlager som innehöll sotig och sandig lera med skärvig och skörbränd sten.
1823	Nedgrävning (hårdgrop)	En 0,70x0,80 meter stor och 0,15 meter djup nedgrävning som var ovalformad i plan och skålformad i profil.
Bås?		
1682	Syllsten	Ett antal stenar i en NV–SO rad.
1732	Avsatt	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, homogent, brungrått, k-jordsblandat grus/sand-lager
1733	Nedgrävningar (störhål)	fem runda hål/nedgrävningar i rad med spetsig botten. Hålen var 0,10 meter i diameter och 0,10 meter djupa.
1787	Konstruktion (laggkärlsbotten)	En träplatta, 0,16 meter i diameter och 0,01 meter tjock.
Destruktion		

Tabellen fortsätter på nästa sida

1726	Rasering (syllsten)	Två stenar; stenarnas diameter 0,10 meter.
1782	Brandlager	Ett 0,02 meter tjockt, svart sot- och kollager. I den NV delen fanns kol och i den SO delen sot med fläckar av bränd torv. I rutorna J–L 12 fanns också rester efter bränd torv.
1866	Brandlager	Ett brandlager. Tolkas motsvara kontext 1782.
1869	Rasering (syllstock)	En tillhuggen stock, 0,03x0,03x1,00 meter stor, som var trasig i ändarna.
1897	Syllstock	En huggen stock, 0,90 meter lång, 0,15 meter bred och 0,15 meter tjock. Stocken låg i Ö–V riktning. Två av stolparna i kontext 1868 satt i 1897.
1922	Rasering (syllsten)	Fyra stenar som låg i en liten hög. Stenarna hade varierande storlek och den största var 0,2 meter i diameter.

Tabell 189. Kontexter tillhörande hus D:G.

Hus C:Z

Tomt II:3

Konstruktionstyp: hus på syllstensram

Funktion: ekonomibyggnad

Storlek: ca 5,6 (SV–NÖ)x3,7 (NV–SÖ) meter

Hus på syllstensram med lergolv. Två påträffade stolphål i husets mittaxel var troligen lämningar efter takbärande stolpar. Ytterligare ett stolphål, som påträffades invid husets nordvästra syllstensrad, kan ha ingått i huskonstruktionen. Samtliga stolphål hade bevarade bottnar av fyrkantsbilade stolpar. Två av stolparna har analyserats, och båda visade sig vara av ek. Ett antal pinnar och pinnhål utgjorde möjligen spår av inomhuskonstruktioner.

Husets brukning har lämnat spår i form av vad som tolkades som ett avsatt kulturjordslager (kontexter 1907/1951). Ytterligare ett kulturjordslager (kontext 1910) som tolkats som avsatt i samband med husets brukning påträffades utanför, sydväst om husets sydvästra syllstensrad.

Huset har uppenbarligen brunnit. Spår av detta fanns i form av omfattande brandlager. Dess orange färg antydde torvtak.

De fynd som kan knytas till huset var relativt omfattande och mångskiftande. Här påträffades begränsade spår av ben- och hornhantverk i form av huggspån och sågade bitar, liksom delar av sammansatta enkelkammar. En hel kam påträffades (fnr 10124), liksom en benplatta med nit (fnr 10258); plattan är dekorerad med ristad flätbandsdekor.

Spår av metallhantverk utgörs bland annat av slagg. Av ca 25 påträffade slaggstycken har en

handfull bestämts som delar av bottensköllor, och flera andra som generellt härrörande från järnsmede. Delvis hantverksrelaterade är troligen också ett trettiotal obestämda föremål av järn. Här fanns även fem nitar och nio spikar. Av kopparlegering fanns bland annat en handfull objekt som bedömts utgöra hantverksspill samt en större ring eller solja (fnr 8824).

Enstaka påträffade träbitar och fragment bedöms härröra från trähantverk, och några få bitar av läder bedöms komma från läderhantverk. Här fanns även enstaka hela eller delvis hela träföremål, bland annat ett flöte (fnr 11857), ett tiotal vävtyngdsfragment och ett tiotal fragmentariska skifferbrynen samt en handfull flintavslag.

Två glasskärvor påträffades (fnr 8880) preliminärt bestämda tillhöriga en flaskbotten (Henricson 2011:27, 46), en guldfoliepärla (fnr 9607), samt ett 70-tal keramiksskärvor, varav en av amforagods (fnr 29151).

Frånvaron av eldstad talar emot att huset kan ha använts för bostads- eller matlagningsändamål. Huset kan ha tjänat som förråd och visst hantverk kan också ha bedrivits här, men hantverksspåren är så pass begränsade att detta inte är säkert.

Det kan noteras att hus C:Z har samma utbredning och delvis eller helt har utnyttjat samma syllstensram som de äldre hus C:S och hus C:Y. Eventuellt kan det röra sig om en och samma byggnad.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1882	Brandlager	Ett 0,02–0,08 meter tjockt, rödorange hårt bränt sandlager. I rutorna E12–13, D13 hade den brända sanden inslag av pulveriserad lerklining och lerkliningsbitar.
1906	Kulturjordslager	Ett 0,05 meter tjockt, hårt och kompakt, rödbrunt lager med inblandning av gödsel och en hel del träflis.
1907	Kulturjordslager	Se beskrivning för 1951.
1908	Pinnar	Knappa 30-talet pinnhål, 0,01–0,04 meter i diameter. Vissa pinnhål hade bevarat trä. Pinnarna var generellt dåligt bevarade, men troligtvis var alla obrända.
1909	Lergolv	Ett 0,01 meter tjockt, grävitt lager med obränd lera.
1910	Kulturjordslager	Ett 0,10 meter tjockt, ganska luckert, brunsvartgrått lager som innehöll relativt mager kulturjord som ”smulade” sig. Lagret liknade lager 1951 men utan träflis.
1911	Raseringslager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, rödbrunt mot orange lager som övergick till mer gråorange ute i passagen. Lagret innehöll en del sand/grus och var ganska hårt packat i passagen; omtrampat.
1913	Syllsten	Ett antal platta stenar, 0,40 meter i diameter, som var placerade i rad.
1948	Brandlager	Ett 0,05 meter tjockt, homogent, rödgult, hårt bränt sandlager.
1950	Brandlager	Ett 0,01 meter tjockt, bitvis luckert men mest kompakt lager med kolfnas, större kolbitar, sot och delvis bränt träflis.
1951	Kulturjordslager	Ett 0,03–0,10 meter tjockt, kompakt, brunsvart lager som innehöll mycket träflis, lite slagg, lite hornspill och diverse fynd. Motsvarar lager 1907. (Obs: i rutorna D–E 9–10 grävdes 1910 som 1951).
1966	Brandlager	Ett 0,03–0,05 meter tjockt, kompakt, orange lager som innehöll kol, sand och lera.
1967	K-jordslager	Ett 0,03–0,05 meter tjockt, kompakt, smetigt, brunt lager som innehöll mycket ben och keramik.
1970	Raseringslager	Ostrukturerad ansamling av sju kantiga stenar, 0,20–0,30 meter i diameter.
1972	Syllsten	Ett antal stenar, 0,20–0,50 meter i diameter.
1983	Raseringslager	Ett antal stenar, 0,15–0,25 meter i diameter.
1984	Raseringslager	En stock, 1,70 meter lång och 0,10–0,12 meter bred, som var lätt bränd på båda långsidorna.
2002	Stolpe	Ett stolphål med bevarad stolpbotten. Stolphålet var 0,25–0,30 meter i diameter och 0,20 meter djupt med tydliga nedgrävningskanter. Den murkna stolpen var 0,08–0,11 meter i diameter.
2003	Lergolv	Ett 0,03–0,07 meter tjockt, ljust lerlager med inslag av sot.
2004	Stolphål	Ett stolphål, 0,20 meter djupt och 0,20 meter i diameter, med kraftigt sluttande men otydliga nedgrävningskanter och plan botten.
2005	Stolpe med stenskoning	Ett stolphål med bevarad stolpbotten och stenskoning. Stolphålet var tydligt och hade kraftigt sluttande sidor och plan botten. Stolpen var fyrkantig och mycket dåligt bevarad.
2006	Brandlager	Ett 0,01 meter tjockt kollager. Lagret låg under lager 1966.
2053	Syllsten	Ett antal stenar, 0,20–0,40 meter i diameter, som var placerade i rad.
2054	Syllsten	Ett antal stenar, 0,10–0,30 meter i diameter, som var placerade i rad.

Tabell 190. Kontexter tillhörande hus C:Z.

Hus C:X**Tomt II:5****Konstruktionstyp: lergolv och stenlagd hård****Funktion: bostadshus med mitthård****Storlek: >4,5 meter**

Byggnaden definierades av sina brandlager, sina lergolvsrester och en mitthård förskjuten åt husets nordöstra del. Inga övertygande spår fanns avseende husets byggnadsskick, förutom en sten

i den nordöstra vägglinjen som skulle kunna varit enda kvarvarande syllsten efter att de andra röjts undan efter husbranden, men detta är en osäker bedömning. Huset var fyndfattigt, varför det inte finns någon information att hämta om husets funktion i fyndmaterialet. Nordostväggen kan ha varit ca 4,5 meter lång, de andra väggarna försvann in i profilen.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1980	Brandlager	Heterogent, bränt torvlager med inslag av ben, sot och kol. Diffusa kontaktytor.
1982	Raseringslager	Ett 0,05 meter tjockt, siltigt, ljus gråbrunt lager med diffusa kontaktytor som bitvis var distinkta. Lagret hade inslag av kol.
2073	Lergolv	Ett 0,10 meter tjockt, ganska poröst sand- och lerlager med distinkta kontaktytor.
2075	Lerlager	Ett 0,03–0,05 meter tjockt, kompakt, grått lager av grus och lera. Lagret låg över och mellan ett lager med skörbrända stenar, knr 2090.
2090	Gruslager	Lager med skörbrända stenar, 0,10 meter i diameter. Stenarna låg under ett lager med lera och sand knr 2075.

Tabell 191. Kontexter tillhörande hus C:X.

Tomt III**S21****Passage 3****Konstruktionstyp: flätverkstaket****Funktion: avgränsande och skyddande****Storlek: ca 1,5 meter var bevarad**

Käppar till staket som utgjort avgränsning mellan passage 3 och hus C:B på tomt III.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1850	Käpp	16 pinnar, 0,03–0,05 meter diameter, i NO–SV riktning.

Tabell 192. Kontexter tillhörande flätverkstaketet S21.

Hus C:B**Tomt III:1****Konstruktionstyp:****stolpburen byggnad på träsyll****Funktion: oklar****Storlek: >2,5x2,3 meter**

Huset var byggt på träsyll, som delvis var bevarad i byggnadens södra del. I SV delen fanns ett

stolphål som tolkades som del av takkonstruktionen. Två resta plankor som stod bredvid varandra i husets SV hörn kan ha varit rester efter en innervägg. Golvet utgjordes av ljusgrå lera som blandats med ett rödbrunt till svartbrunt organiskt kulturjordslager. Från avsatta lager tillvaratogs enstaka skärvar av keramik typ A samt spår efter ben- och hornhantverk och läderhantverk.

Destruktionen av byggnaden bestod av ett tunt svart sot- och träkolslager med inslag av aska. Detta kan tyda på att byggnaden brunnit. Byggnaden låg till största delen utanför undersökningsområdet.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1816	Raseringslager	Ett 0,005–0,007 meter tjockt svart sot-och träkolslager med askliknande vitgrå/gula inslag. Lagret var homogent och relativt kompakt med distinkt kontaktyta.
1818	Plank	Två resta plankor som stod bredvid varandra i NO–SV riktning. De var 0,10x0,02x0,15 meter.
1854	Raseringslager	En bränd trästock som bestod av två delar. Stocken var 1,35x0,11 meter och låg i NO–SV riktning.
1855	Stolpe	En stolpe som var 0,15 meter i diameter och 0,32 meter djup.
1856	Golvlag	Ett kompakt och heterogent 0,05–0,09 meter tjockt rödbrunt/svartbrunt organiskt kulturjordslager med stort inslag av ljusgrå lera, diffus kontaktyta.
1940	Kulturjordslager	Ett mycket kompakt och homogent 0,04–0,09 meter tjockt svartbrunt kulturjordslager med rikligt inslag av träflis, träbitar och träpinnar, distinkt kontaktyta.

Tabell 193. Kontexter tillhörande hus C:B.

Hus C:F

Tomt III:3

Konstruktionstyp: träsyll på syllsten

Funktion: bostadshus

Storlek: >2x5 meter

Väggarna tolkades som uppförda på träsyll på syllstensram. Golv utgjordes av bränd lera och grus. Från avsatta lager i huset tillvaratogs föremål som tydde på att huset kan ha använts både som bostad och som verkstad. Det tillvaratogs keramik av typ A samt en skärva amforagods (fnr 29917). Det tillvaratogs även en del hantverks-

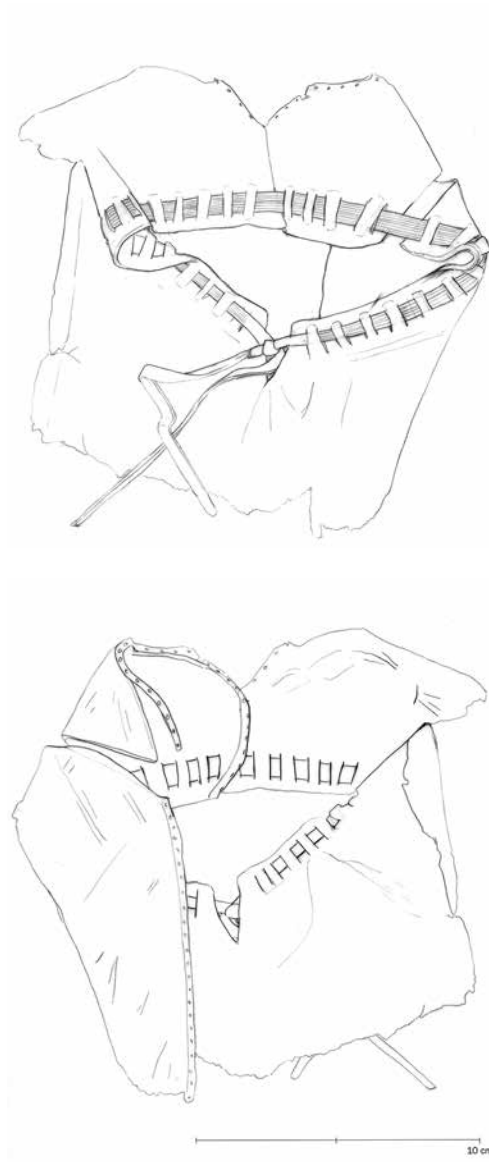
spill från ben- och hornhantverk och en del slagg samt fragment av ässjefodring samt blästermunstycken. Det påträffades även delar av brynen. I husets sydvästra hörn påträffades rester en härd. Den utgjordes av en grop med flera fyllningar med stenar. I härden fanns ett lager vitgul aska med inslag av svart till grå träkol, sot och bränd lera. Huset har brunnit. Ett kompakt röd-orangefärgat lager med kulturjord, sand och bränd lera tolkas som lämningar efter husets tak. Byggnaden låg till största delen utanför undersökningsområdet.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1738	Raseringslager	Fem stenar, 0,1–0,2 meter stora, som låg över en 10 m ² stor yta utan någon synlig struktur.
1771	Lergolv	Ett 0,03 meter tjockt lager med bränd lera och grus. Lagret var homogent och kompakt med distinkt kontaktyta.
1852	Syllstock	En plank som var 2,00x0,20 meter och låg i NO–SV riktning.
1878	Syllsten	10 stenar, 0,10–0,50 meter stora. Sju av stenarna var orienterade i NV–SO riktning och stenradens längd var 3,05 meter. Tre av stenarna var orienterade i NO–SV riktning och stenradens längd var 0,70 meter. Flera av stenarna var eldpåverkade.
1888	Brandlager	Ett 0,05 meter tjockt, röd/orangefärgat lager med kulturjord, sand och bränd lera. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1894	Golvlager	Ett 0,05–0,12 meter tjockt svartbrunt kulturjordslager med inslag av lerfläckar, ytan var sotig. Lagret var poröst med diffus/distinkt kontaktyta.
1918	Stenfyllning	Sju stenar, 0,10–0,05 meter stora. Stenarna låg ovanpå kontext 1920 i nedgrävning 1924.
1920	Stenfyllning	Ett 30-tal stenar, 0,10x0,20 meter stora som låg ovanpå kontext 1921. Ett par av stenarna var skörbrända och de flesta var eldpåverkade.
1921	Stenfyllning	Nio stenar, ca 0,20 meter stora, tätt packade i nedgrävning 1924.
1923	Härdlager	Ett lager med vitgul aska med inslag av svart/grå träkol, sot och bränd lera. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta.
1924	Nedgrävning	En rund 0,7 meter stor nedgrävning med skålad botten. Nedgrävningen var 0,15 meter djup, nedgrävningskanterna var flacka.

Tabell 194. Kontexter tillhörande hus C:F.

Figur 113. Skodel från passage 2, grupp 57, fas 9a, sedd från två sidor. Teckning: Jacques Vincent.

Fas 9b

I underfasen 9b var husen på tomt I desamma som i fas 9a. Tomt II bebyggdes med hus D:J, hus D:I och hus D:H. Hus D:J var en enkelt uppförd byggnad som fungerade både som djurhägn, dyngstad och avträde. Ett smalt dropprum har skiljt detta från hus D:I som, att döma av fynd av ässjerester, en tid kan ha hyst smide. Bakom detta låg det endast delvis undersökta huset D:H som gick in i schaktväggen. Huset var anonymt och

svårtolkat avseende funktion, men det låg på den plats där tidigare legat bostadshus.

På tomt III ersattes hus C: närmast Stora gatan med hus C:C, ett anonymt hus som endast lämnat en syllstensrad efter sig. Innanför byggnaden har tomten legat obebyggd en tid, och i utomhuslagren fanns spår efter horn- och läderhantverk.

Tomt II

Hus D:J

Tomt II:1 SV

Konstruktionstyp: flätverk, delvis på syllstock och kanske delvis på syllsten
Funktion: dyngstad, djurhägn och avträde
Storlek: >3,9x3,3 meter

Konstruktionen har fortsatt mot nordväst, utanför undersökt område. De undersökta lämningarna av konstruktionen utgjordes av två syllstockar, en NV-SÖ syll i nordöst (kontext 1709), och en NÖ-SV syll i sydöst. Den NÖ-SV syllstocken låg på en gles och troligen delvis utrasad syllstensrad (kontext 1821). Den var på nordvästra sidan skodd med tre motliggande plankor på högkant. Nordost och öst om den NV-SÖ syllstocken fanns en handfull stenar, som möjligen utgjorde spår av en utrasad syllstensrad (kontext 1845; se dock även nedan). Båda syllstockarna var försedda med störhål, vilket visar att de ingått i en flätverkskonstruktion.

Mot passagen i sydväst har konstruktionens avgränsning eller ”vägg” bestått av flätverksstaket/flätverk utan syll. Spåren av detta flätverk har övervägande tolkats som kontexter tillhöriga passagen (undantaget störrarna 1868).

De två störhålen i syllstocken i NÖ-SV riktning (kontext 1709) var placerade med en lucka på 0,8 meter, och sedan ytterligare ca 0,5–1,5–1 meter mellan störrarna i syllstockens förlängning i sydost (kontext 1683). Det kan tala för att flätverket här har varit glest och/eller försett med öppningar.

Direkt nordöst om denna NÖ-SV ”vägg” fanns fortfarande den NV-SÖ ränna som regelmässigt omgrävts, och som tolkas ha kunnat fungera i ett avträde. Se föregående hus D:G.

I direkt anslutning till rännan, nordöst om denna, fanns ett lager med inslag av gödsel, träflis och växtdelar (kontext 1843). Mot den sydöstra övergick lagret till att bli mer siltigt och hårt.

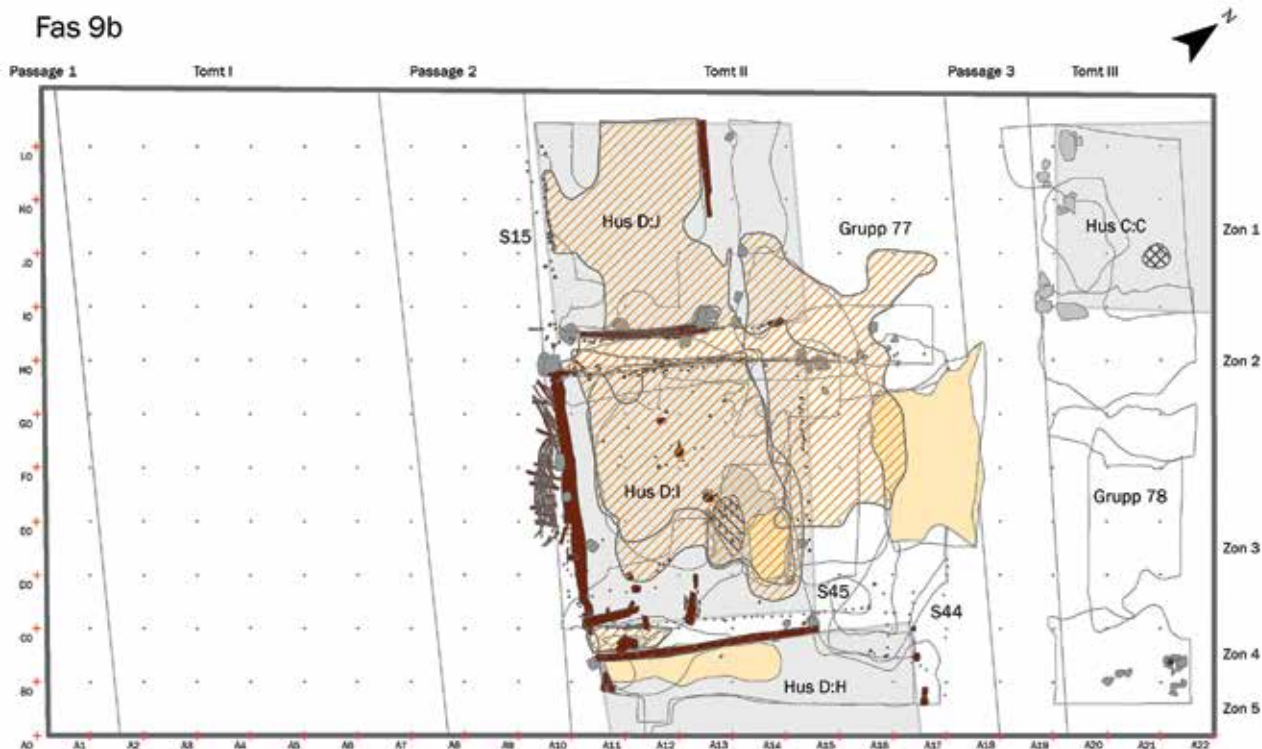
Det lager som fanns avsatt innanför flätverket och syllarna utgjordes av ljusbrunt lager bestående av djurspillning, växtdelar och träflis (kontexter 1684/1825). Närmast passagen i sydväst fanns ett märkbart inslag av hornspill och kamfragment.

Sammantaget kan rännan tolkas som en del av ett avträde, medan konstruktionen kan tolkas som en med flätverk avgränsad dyngstad eller djurhägning. Här kan dynga även ha påförts från den antagna avträdesrännan.

Fynden i lagren inom konstruktionen utgjordes av hantverksspill från ben- och hornhantverk (tillverkning av sammansatta enkelkammar och dubbelhelkammar), metallhantverk, måleri (arseniksulfid, auripigment; fnr 22991) och enstaka föremål och spill av läder, trä och textil samt glaspärlor och keramik m.m.

Fynden i lagret direkt nordöst om rännan bestod främst av enstaka hantverksspill från ben- och hornhantverk och metallhantverk. Mest anmärkningsvärt var förekomsten av åtta skärvor amforagods.

Förekomsten av ett täckande brandlager och brandspår på syllträt tyder på att konstruktionen eldhärjats. Förekomsten av ”torvsand” i brand-

Figur 114. Grupper och konstruktioner tillhörande fas 9b. Hus B:T och B:U på tomt I har stått kvar sedan fas 9a och syns därför inte i fasplanen.

lagret tyder möjligen på att konstruktionen varit försedd med ett torvbelagt tak. Inga övriga spår kan dock hänföras till existensen av ett sådant.

Möjligen har en del stenar som ingått i den NÖ–SV syllen i samband med eller strax efter

branden rasat ned i rännan (kontext 1845); en alternativ tolkning är att dessa stenar var medvetet utlagda för att fungera som någon form av fundament eller stegstenar i anslutning till avträdesrännan.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
Konstruktion		
1683	Stör	
1709	Syllstock	En stock som var bilad till en fyrsidig form, 0,15x0,15 meter stor. Stocken påträffades i NV–SO riktning. På stockens ovansida fanns två hål, 0,05 meter i diameter. Stocken gick in i profilväggen och sågades därmed av.
1710	Syllstock	En stock i NO–SV riktning, 2,2 meter lång, 0,10–0,15 meter bred och 0,10–0,17 meter hög. Stocken var bilad på ovansidan och den ena sidan medan den var hyvlad på den andra sidan och undersidan. Den SO sidan var bränd. På ovansidan fanns borrarade hål, 0,02 meter i diameter, och i ett av hålen fanns en tapp kvar. På undersidan fanns ett hål, 0,05 meter i diameter och 0,025 meter djupt där en pinne, 1824, fanns kvar.
1762	Planka	En plankan som var ställd på högkant, 0,05x0,20x0,85 meter stor. Plankan var trasig i båda ändar.
1763	Planka	En plankan som var ställd på högkant, 0,05x0,15x0,20 meter stor. Plankan var trasig i änden nedåt och avsågad i kanten uppåt.
1764	Planka	En plankan som var ställd på högkant, 0,05x0,35x0,20 meter stor. Plankan var trasig i den NO delen och avsågad i den andra änden.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1821	Syllstenar	Sex stenar, 0,30–0,40 meter i diameter, som var placerade i NO–SV riktning.
1824	Pinne/stör	En pinne, 0,05 meter i diameter, som passade in i ett hål på knr 1710,
1845	Syllsten	fyra kantiga stenar, 0,15–0,20 meter i diameter, som låg i rad i NV–SO riktning.
1868	Störar	Fyra störar (varav två satt ned i en äldre syllstock, knr 1897).
Brukning		
1684	Avsatt	Ett 0,03–0,07 meter tjockt, kompakt, homogent, ljusbrunt gödsellager som innehöll djurbajs, växtdelar och träflis. Längs den SV begränsningen fanns en del hornspill och kamfragment. Samma lager som 1825.
1825	Avsatt	Se beskrivning för 1684
1843	Avsatt	Ett gråbrunt, lager med inslag av dynga, träflis och växtdelar. Mot SO övergick lagret till att bli mer siltigt och hårt.
Destruktion		
1727	Brandlager	Se beskrivning för 1729.
1729	Brandlager	Ett 0,005–0,02 meter tjockt, homogent, brunsvart kol-, ask- och sotlager, bitvis omrört med k-kord. Fläckvis innehöll lagret ljusgulbeige fläckar av bränd torv med sandig konsistens, framförallt i rutorna L10–12 och I–K, 12 längs med syllsten och syllstock. Under den brända torven fanns ren kol. Samma lager som 1727.

Tabell 195. Kontexter tillhörande hus D:J.

S15**Tomt II:1****Konstruktionstyp: flätverksstaket****Funktion: avgränsande och skyddande****Storlek: 5 meter synlig längd**

Ett flätverksstaket längs tomt II i dess avgränsning mot passage 2 och mot tvärpassagen i zon 2. Staketet löpte runt det södra hörnet till hus D:J och in i tvärpassagen.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1469	Pinnar	17 runda pinnar, 0,02–0,05 meter i diameter, som låg i rad i NV–SO riktning med 0,15 meters mellanrum.
1761	Pinnar och störar	14 runda pinnar/störar, 0,04–0,06 meter i diameter, varav några var fyrkants-huggna.
1788	Vidjor	2 vidjor i ett flätverksstaket knr 1469.
1789	Pinnar och störar	18 runda pinnar/störar, 0,04–0,08 meter i diameter, varav några var fyrkants-huggna.
1835	Vidjor	Ett antal vidjor.
1867	Pinnar	8 pinnar, 0,04 meter i diameter, som troligtvis var runda.

Tabell 196. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S15.

Hus D:I**Tomt II:3****Konstruktionstyp: timmer eller ramverk och flätverk****Funktion: flerfunktionshus****Storlek: >4x5 meter**

En byggnad som under grävning och bearbetning hanterats som tre; hus D:I, D:F och D:N; men som sent i bearbetningen slagits samman till ett. Huset var i sydväst och sydöst uppfört med träsyll på hörn- och mellanplintar, i nordost kan det ha varit uppfört med flätverksvägg eller också

Figur 115. Syllstock med borrade hål för flätverksvägg i hus D:J.

kan syllen här varit bortrensad. Huset hade ingen klar härd, men väl en stenkonstruktion på golvet mitt som knutits till ett lager som tolkats som ett ässjeutkast (kontexter 1803 och 1838). Huset har fynd av slagg, blästermunstycken och ässjefodring, men inte i volymer som motiverar en tolkning av huset som en renodlad smedja. Smide har dock förekommit i byggnaden.

Bland fynden märks keramik av typ A, amforagods (fnr 26547), läderspill och skodelar, hornspill och kamdelar, en sländtrissa av vollhynisk skiffer (fnr 8690), en yxa (fnr 8421), en mejsel (fnr 32888), en sandstensgjutform (fnr 22632), några degelskärvar och fragment av lödförpackningar från bultslödning (fnr 9059 och 28282).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1533	Brandlager	0,05–0,10 meter tjockt, homogent, luckert, svart lager med sot och kol. Lagret innehöll rikligt med brända barr, obrända kvistar med barr, järnslag, korroderat järn och brända väggdelar. Distinkta kontaktytor.
1750	Syllstock	Obränd, bilad stock, 0,2–0,3 meter i diameter, som låg i NV–SO med den bilade sidan nedåt.
1790	Plank	Stor liggande plankstump, 0,6x0,15x0,01 meter, en mindre plankstump, 0,25x0,1x0,02, samt åtta störbitar mellan 0,05 och 0,3 meter långa och 0,01–0,03 meter i diameter. Alla var obrända och orienterade i NV–SO riktning.
1800	Plank	Två dåligt bevarade, obrända plankstumpar som låg bredvid varandra i NV–SO riktning. Storlek 0,25x0,5–0,1 meter resp. 0,12x0,12–0,15x0,18 meter stora och 0,01 meter tjocka.
1801	Plank	En stump av en grov, obränd plank, 0,2x0,1x0,03 meter.
1806	Stolpe	En knappt 0,3 meter lång, obränd, bilad stolpspets, 0,3x0,15x0,05 meter stor.
1829	Stolpe	En 0,70x0,30x0,10 meter stor koniskt formad, bilad och lätt sotad stolpe med spetsad ände. Den yttersta spetsen satt fortfarande in situ medan resten av stolpen hade rasat åt Ö. Dikt an mot N fanns en bilad plank, 0,60x0,12x0,05 meter, vilken var avbruten i båda ändar och delvis bränd.
1830	Utjämningslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, heterogent, halvfett, ganska luckert, brungråsvart lager som innehöll mycket träflis, enstaka knytävsstora stenar och större djurben. Distinkta kontaktytor.
1832	Stolphål med stenskoning	4 kantiga, skärviga och skörbrända stenar, 0,15–0,25 meter i diameter. Stenarna bildade en cirkulär formation som var 0,20 meter i diameter.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1833	Raseringslager	8 småstenar, 0,10–0,20 meter i diameter. Stenarna var eldpåverkade, skärviga och skörbrända, och låg ostrukturerat.
1898	Syllstock	En 0,55 meter lång och 0,20 meter bred obränd, bilad stock. Stocken var starkt sammanpressad och fragmenterad.
1899	Syllsten	6 stenar, 0,15–0,35 meter i diameter, som låg på rad i NV–SO riktning. Stenarna var ej brandpåverkade.
1690	Syllstock	Träplanka som var 0,15–0,20x0,90 meter och låg i nord–sydlig riktning. Den södra änden av plankan låg på en sten.
1691	Raseringslager	Rester av två träplankor.
1692	Golvlager	Ett 0,02 metertjockt, gulbeige något sandigt siltlager. Lagret var homogent med ”mjuk” konsistens. Kontaktyta mot underliggande lager var diffus.
1697	Syllstock	En mycket fragmentarisk rest av en träplanka som låg i NV–SO riktning. Plankan var 0,15 meter bred.
1799	Stolpe med stenskoning	Stolphål med en dåligt bevarad, kvadratisk bilad stolpe, 0,12x0,08x0,13 meter, och stenskoning. Stolpen hade plan botten. Stenskoningen bestod av ett tiotal skörbrända stenar, 0,10 meter i diameter.
1803	Stenkonstruktion	Skörbrända stenar, 0,20–0,25 meter i diameter, som bildade en halvcirkel. I direkt anslutning till de SO stenarna påträffades en del föremål med anknytning till sekundärsmide, som bränd lera, förslaggad lera, förglasad vägglera.
1831	Brandlager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, homogent men bitvis tendens till omgrävt, grågult sandlager som var hårt bränt. Distinkta kontaktytor.
1836	Brandlager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, homogent, mycket kompakt, svart lager bestående av kol och sot med ett rikligt innehåll av brända hasselnötsskal. Främst distinkta kontaktytor men bitvis diffusa och odefinierbara.
1837	Lerlager	Ett 0,01–0,10 meter tjockt, homogent, grått lerlager med inslag av grus och sot. Lagret var tjockast i den Ö delen. Kontaktytorna var oftast distinkta men ibland diffusa.
1838	Ässeutkast	Heterogent, luckert, lätt k-jordsinblandat gruslager med rikligt av skörbränd och skärviga stenar, 0,10 meter i diameter. Under gruset och småstenen framkom kol och sot. Distinkta kontaktytor.
1879	K-jordslager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, kompakt, homogent, brungrått lager med en blandning av k-jord, lite kol/sot och enstaka lerfläckar. Distinkta kontaktytor.
1880	Fyllning i nedgrävning	Ett 0,05 meter tjockt, brungrått sandlager med inslag av småsten, sot, ben, kol och aska. Diffusa kontaktytor.
1881	Nedgrävning	Nedgrävning.
1883	Stolpe	0,13x0,13x0,35 meter stor kvadratisk bilad stolpe som var bränd på ovansidan. Stolpen var till hälften spetsad.
1884	Stolpe	Stolpe, 0,18 meter i diameter och 0,22 meter djup, som hade plan botten och ingen stenskoning. Träet var i dålig kondition.
1885	Pinnar och störrar	21 pinnar, 0,04–0,05 meter i diameter, en stör och en rektangulärt bilad stör. Pinnarna var placerade i NV–SO riktning.
1902	Hantverksavfall	Ett 0,02–0,20 meter tjockt, huvudsakligen kompakt men bitvis luckert, gråsvart lager med inslag av silt, kol och brända torvtaksrester. I lagret förekom bitvis fläckar av fetare, brun k-jord och gråvit aska samt relativt mycket större och mindre djurben. Distinkta kontaktytor.
1903	Nedgrävning	Rektangulär, flack nedgrävning, 0,1–0,2 meter djup.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1905	Plank	mörkfärgning efter en plank, 0,15 meter lång, 0,04 meter bred och 0,07 meter djup. Plankan var ställd på högkant.
1946	Stolpe med stenskonig	Stolphål med en dåligt bevarad stolpe, 0,20 meter i diameter och 0,25 meter djup, och en stenskonig. Stenskoningen bestod av tre skörbrända småstenar, 0,10 meter i diameter. Stolpen hade troligtvis plan botten.
1947	Plank	En 0,20x0,04x0,08 meter stor bilad plank som var ställd på kortsidans högkant. Träet var i hyfsad kondition.
1954	Pinnar	Ett antal pinnar, 0,05 meter i diameter och 0,05 meter djupa. De flesta pinnar hade trärester kvar men en del var bara mörkfärgningar.
1963	Stolpe	Stolphål med en murken stolpe, 0,15 meter i diameter. Stolphålet hade diffusa nedgrävningskanter, var 0,15 meter djupt och hade plan botten.
1964	Stolpe	Stolphål, 0,20 meter i diameter och 0,20 meter djupt, med nästan inget bevarat trä i.
1965	K-jordslager	Ett 0,03–0,05 meter tjockt, heterogent, poröst och grusigt lager med mycket kol, en hel del mindre ben, keramik och lite slagg. Distinkta kontaktytor.

Tabell 197. Kontexter tillhörande hus D:I.

Figur 116. En väl bevarad del av flätverksstaket S45 mellan passage 2 och hus D:I.

Grupp 77

Tomt II:2–5

Lagertyp: utomhuslager

Funktion: hantverksmiljö utomhus

Aktivitetslager uppkomna i utomhusmiljö på tomt II och passage 3. Här fanns både gödsellager och huggspånslager från hornhantverk; mera än 70 kilo av det senare. Mycket kamdelar till sammansatta enkelkammar påträffades; hantverkets inriktning bör ha koncentrerats just på kammar men även läderhantverk har varit representerat,

visat av större mängder läderspill och flera skores-ter. Metallhantverket anas som ett brus av slagg och ässjefodring samt någon smälta av kopparle-gering. Bland specifika föremålsfynd märks fyra tinblbein (fnr 8414,8415, 8577 och 8749), ett stycke röd målarsandsten (fnr 46083), ett frag-ment amforakeramik (fnr 40272) samt ett obe-stämbart silvermynt (fnr 9144) (*se bilaga 4*). Av gödsellagren att döma bör platsen under en tid nyttjats som djurhägn. Varvat i utomhuslagren fanns också raseringslager och brandlager, troli-gen från intilliggande byggnader.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1576	Hantverksavfall	Ett 0,01–0,10 meter tjockt, ljus rödbrunt hornspillslager med inslag av rödbrun k-jord och sporadiskt med kol/sot/aska. Lagret var luckert med distinkt kontaktyta mot underliggande lager (1533). Mot SO tunnar lagret ut (efter D-linjen) och innehåller då något mer rödbrun k-jord oh mindre hornspill.
1652	K-jordslager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt rödbrunt organiskt lager med ett litet inslag av sand. Lagret var luckert-kompakt, homogen struktur. Kontaktytan mot underliggande lager var distinkt.
1698	Pinnar	Åtta pinnar, 0,02–0,05 meter i diameter.
1704	K-jordslager	Ett 0,02–0,10 meter tjockt svartbrunt–rödbrunt k-jordslager. Lagret hade en heterogen struktur, kompakt konsistens och där lagret underlagrades av knr 1576 var kontaktytan distinkt, annars diffus.
1718	Gödsellager	Ett 0,05–0,20 meter tjockt, kompakt, homogent, rödbrunt träflis- och gödselblandat lager. Lagret innehöll en del skärviga och skörbrända stenar. Distinkta kontaktytor.
1755	K-jordslager	Ett 0,08–0,15 meter tjockt, heterogent, luckert, grusigt, brungrått lager med en del trärester, träflis och rikligt med stora djurben. Bitvis distinkta kontaktytor men mest diffusa.
1775	K-jordslager	Mindre fläck med torr, klimpig, brun mot rostbrun k-jord. Lagret innehöll en del hornspill, ben och keramik.
1793	Plank	Fyra tunna, mycket dåligt bevarade plankor, 0,1–0,15x0,4 resp. 0,02–0,04x0,3 resp. 0,1x0,25 resp. 0,05x0,12 meter och 0,01 meter tjocka.
1805	Stolpe	Obränd stolpe, 0,10–0,12 meter i diameter. Stolpen lutade kraftigt åt SV.
1808	Brandlager	Ett 0,01–0,10 meter tjockt, svart kollager med distinkt kontaktyta.
1809	Raseringslager	Planka och ett näverlock. Plankan var 0,80 meter lång och 0,10 meter bred. Näverlocket var 0,30 meter i diameter och skadat i den SV delen. En av pinnarna i 1751 stack igenom och har skadat locket.
1834	K-jordslager	Ett 0,01–0,10 meter tjockt, varvigt, luckert, fett, ”rent”, brunrött mot brunt lager. Distinkta kontaktytor.
1912	K-jordslager	Ett 0,05 meter tjockt, brunt, poröst, finkornigt lager med mycket ben och keramik. Dess begränsning mot SV var osäker.
1952	Stolpe	Stolphål med en murken, bevarad stolpe. Stolphålet var 0,50 meter i diameter och stolpen var 0,20 meter i diameter.
1969	K-jordslager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, brunt, halvfett träflisblandat k-jordslager.
1981	Nedgrävning	

Tabell 198. Kontexter tillhörande grupp 77.

S44**Tomt II:3****Konstruktionstyp: pinnar och störar****Funktion: oklara utomhusaktiviteter**

En konstruktion av oklar natur, av ett större antal pinnar och störar nedkörda i marken, i gränsområdet mellan gård och passage.

S45

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1752	Pinnar	Sju obrända pinnar, 0,02–0,03 meter i diameter, som löpte i en halvbåge från SV till Ö.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1779	Pinnar	Dåligt bevarad, obränd pinne, 0,03 meter i diameter.
1792	Pinnar	Fem dåligt bevarade, obrända pinnar, 0,02–0,03 meter i diameter, som löpte i NV–SO riktning.
1794	Pinnar	Sex obrända pinnar, 0,03–0,06 meter i diameter, som stod i en NV–SO linje.
1795	Pinnar	Tre obrända pinnar, 0,03 meter i diameter, som löpte i en NO–SV linje.
1796	Pinnar	Fyra pinnar, 0,03 meter i diameter, som stod i en NO–SV linje.
1797	Pinnar	Kontext nr 1797 bestod av en ensam, obränd pinne, 0,02 meter i diameter.
1798	Stör	Två tätt placerade, obrända störrar, 0,02–0,03 meter i diameter.

Tabell 199. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S44.

S45

Tomt II:3

Konstruktionstyp: pinnar och störrar

Funktion: flätverksstaket

Funktion: avgränsande och skyddande

Ett större antal pinnar/störrar nedkörda i marken, troligen ett flätverksstaket i gränsområdet mellan gård och passage. Konstruktionen löper runt hela hus D:I, längs de sydvästra och sydöstra vägglinjerna. I sydväst, mot passage 2, var ca tre meter av staketet väl bevarat.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1685	Pinnar och störrar	14 pinnar, varav 2 kvadratisk bilade, och 16 störrar, varav 5 kvadratisk bilade och en kluva. Två av pinnarna var brända.
1686	Vidjor	5–6 vidjor, 0,02 meter i diameter, vilka delvis var hårt brända och avbrutna. De flesta låg NV om pinnarna 1685 och några låg in situ.
1700	Flätverk	Raserade stolpar och vidjor som låg på knr 1330,
1708	Pinnar	34 obrända pinnar, 0,03–0,05 meter i diameter, de flesta runda men en del fyrkantiga. Samtliga lutar mer eller mindre åt SV.
1751	Pinnar	30 obrända pinnar, 0,02–0,03 meter i diameter, som löpte i NO–SV riktning.
1791	Pinnar	13 dåligt bevarade, obrända pinnar, 0,02–0,05 meter i diameter.
1811	Vidjor	En aning brända vidjor till ett flätverksstaket, 1751. Vidjorna sträckte sig 0,50 meter i längd och var 0,03–0,10 meter brett.

Tabell 200. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S45.

Hus D:H

Tomt II:5

Konstruktionstyp: byggnad

Funktion: oklar, bostadshus?

Storlek: >2x6 meter

Ett hus som försvann utanför utgrävningsytan, men vars synliga hela vägglinje var ca 6 meter lång. Den markerades delvis av en 4 meter lång syllstock liggande på glest placerade syllstenar som löpte i SV–NO riktning och två stolpar nära det norra hörnet. I övrigt var byggnadstekniken oklar. Syllstocken hade störhål, men hållens distribution är atypiska för ett "sigtunahus"; flätverks-hus på syllram; då de var parvis ställda istället för

borrhade med jämna avstånd. Huset kan ha varit ett sådant hus, och i så fall ovanligt stort, eller också har syllstocken återanvänts från något annat. Vid den nordöstra väggen fanns fyra stolpar. Golvet markerades av fyndrika kulturlager med smärre mängder hantverksspill från horn- och benhantverk, metallhantverk – ässjefodring och slagg – och läderhantverk, samt keramik typ A.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1573	Stolpe	Två, grova, något kvadratiska, bilade, obrända stolpar, 0,10 resp 0,15 meter i diameter.
1574	Stolpe	Obränd, något kvadratisk, bilad stolpe, 0,15 meter i diameter.
1694	K-jordslager	Ett 0,15 meter tjockt, siltigt, halvfett, brunrött lager som innehöll en del större djurben, enstaka knytävsstora skörbrända stenar och mot SV mer trärester. I SV hade lagret en omgrävd karaktär och mot NO hade det en mer avsatt karaktär. Distinkta kontaktytor.
1785	Stolpe	Obränd, något bilad och fyrkantig stolpe, 0,10 meter i diameter.
1810	K-jordslager	Ett 0,15 meter tjockt, homogent, sotigt, mörkt gråbrunt lager med inslag av kol, djurben och keramik. Bitvis distinkt, bitvis diffus kontaktyta.
1693	Syllstock	Dåligt bevarad, obränd, bilad stock som låg med den ej bilade sidan nedåt. Stocken var 4 meter lång och 0,2 meter i diameter och låg i NO–SV riktning.
1695	Syllsten	5 stenar, 0,15–0,30 meter i diameter. Tre av stenarna var skörbrända.
1793	Plank	Fyra tunna, mycket dåligt bevarade plankor, 0,1–0,15x0,4 resp. 0,02–0,04x0,3 resp. 0,1x0,25 resp. 0,05x0,12 meter och 0,01 meter tjocka.

Tabell 201. Kontexter tillhörande hus D:H.

Passage 3

B15

Passage 3 och tomt II:3

Konstruktionstyp: kavelbro

Funktion: gångyta i passage 3 och på tomt

Spridda rester av kavelbroläggning, både längsgående underreglar och tvärlagda gångplank. Fragment av broläggningen påträffades sporadiskt i hela passagen samt i det utvidgade gårdstunet på tomt II:3.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1746	Underregel och gångplank	Ett 20-tal plankor, 0,50–1,50x0,10–0,20 meter, som både låg i NV–SO och NO–SV riktning. Den NV delen av konstruktionen var bättre bevarad än den SO delen av konstruktionen.

Tabell 202. Kontexter tillhörande kavelbron B15.

Grupp 54

Passage 3 och tomt II

Lagertyp: avsatta passage- och utomhuslager

Avsatta utomhuslager i passage 3, och delvis inom tomt II närmast passagen. Fyndbilden var som i omgivande tomter: spill från hornhant-

verk, läderhantverk och metallhantverk. Utmärkande föremålsfynd var ett hängkors av bärnsten med punktcirkelornamentik och liljeavslutningar i korsarmarna (fnr 8170) och ett runben (fnr 48303), enligt fältanteckning med text sida A: ”**rathurunar fiilfar-ltfiort-**”, och sida B: ”**t t t t l i k**”.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1514	K-jordslager	0,15 meter tjockt svart/brunt k-jordslager med inslag av kol och sot. Lagret var homogent och kompakt med diffus–distinkt kontaktyta.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1745	K-jordslager	Ett 0,10–0,15 meter tjockt svartbrunt k-jordslager med inslag av en del träflis, mycket djurben en del hornspill och läderspill. Lagret var homogent och kompakt med en distinkt kontaktyta.

Tabell 203. Kontexter tillhörande grupp 54.

Hus C:C**Tomt III:1****Konstruktionstyp: hus på syllstensram****Funktion: oklar****Storlek: >3,5x>1 meter**

Av huset fanns endast rester efter syllstensramen bevarad. Den tolkades vara ett syllstensfundament som utgjort det södra hörnet av byggnaden.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1737	Syllsten	Fyra stenar som samtliga var kantiga. Tre av stenarna var 0,20 meter stora och den största stenen var 0,60x0,20 meter. Stenarna låg i vinkel mot söder.
1851	Raseringslager	Nio stenar som samtliga var kantiga. Sex av dem var 0,10x0,15x0,15 meter, 2 var 0,20x0,25x0,20 meter och den största stenen var 0,50x0,30x0,25 meter. Stenarna låg i NV–SO riktning.

Tabell 204. Kontexter tillhörande hus C:C.

Grupp 78**Tomt III****Lagertyp: tomtaktiviteter****Funktion: hantverksyta**

Utomhuslager från en period då platsen legat obebyggd. Lagren innehöll mycket rikligt med huggspån av horn samt kamdelar till samman-satta enkelkammar, men även läderspill, keramik av typ A och BI samt amforagods (fnr 24625), brynen och ett par deglar.

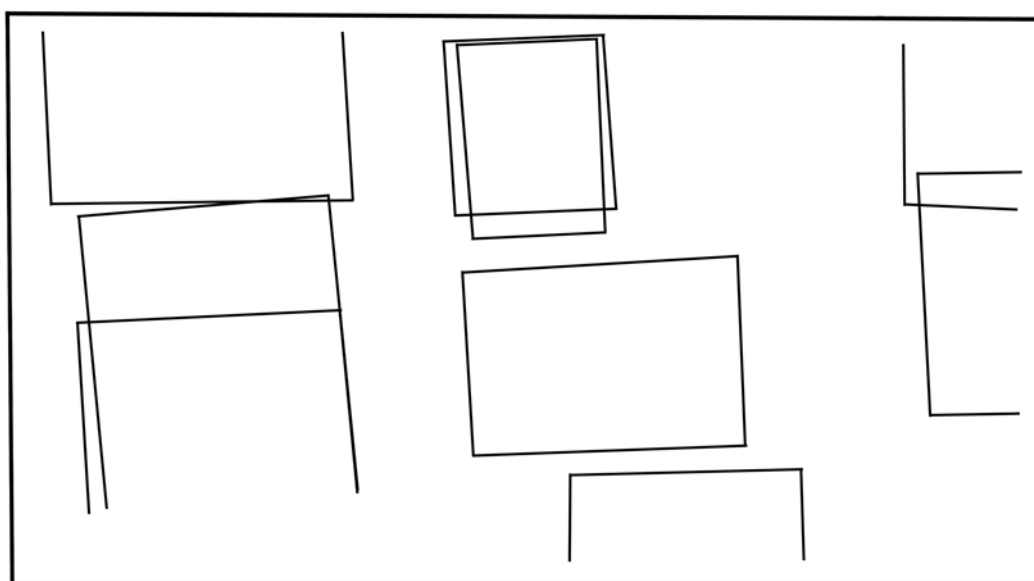
Kontext ID	Typ	Beskrivning
1541	Hantverksavfall	Ett 0,05–0,15 meter tjockt hornspillslager med inslag av k-jord. Lagret var poröst och homogent med distinkt kontaktyta.
1599	K-jordslager	Ett 0,07–0,13 meter tjockt, brunt k-jordslager med inslag av kol, träflis och mycket djurben. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta.
1768	K-jordslager	Ett 0,05 meter tjockt, brunt organiskt k-jordslager med inslag av kol och en hel del hornspill. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta.
1770	K-jordslager	Ett 0,10–0,15, gråsvart k-jordslager med inslag av kol och sot. Lagret var poröst och homogent med distinkt kontaktyta.
1781	K-jordslager	Ett 0,07–0,25 meter mörkbrunt/svart k-jordslager med rikligt med träflis och träbitar. Lagret var mycket kompakt och homogent med distinkt kontaktyta.
1817	K-jordslager	Ett 0,02–0,07 meter tjockt gråbrunt k-jordslager. Lagret var kompakt och homogent med diffus–distinkt kontaktyta.
1957	Raseringslager	Sex stenar som var 0,15 meter i diameter.
1959	Stolphål med stenskonning	Stenar i stolphål 1958 som stöttade stolpe 1962. Stenarna var 0,10–0,15 meter i diameter.
1962	Stolpe	En mycket förmultnad stolpe.
2015	Asklager	Ett 0,30 meter tjockt vitgrått asklager med inslag av sot. Lagret var poröst och homogent med distinkt kontaktyta.

Tabell 205. Kontexter tillhörande grupp 78.

Fas 10, ca 1075–1090

Under fasen har alla tomternas zoner legat bebyggda, förutom zon 5 på tomt III som var fortsatt obebyggd sedan föregående fas. Byggnadsmönstret börjar här förändras något, syllstensramarna glesar ut och vi ser också en tendens hos de enskilda husen att ha längre livslängder, ett

förhållande som kommer att slå igenom markant under fas 12. Läderhantverket, som hade sin höjdpunkt i fas 8, fortsatte att kraftigt gå ned, och även smidet, som också hade sin intensivaste fas i fas 8, fortsatte att minska. Hornhantverket fortsatte att öka i fasen.

Figur 117. Husen i fas 10ab lagda över varandra. Husen C:C och C:F på tomt III står kvar sedan föregående fas.

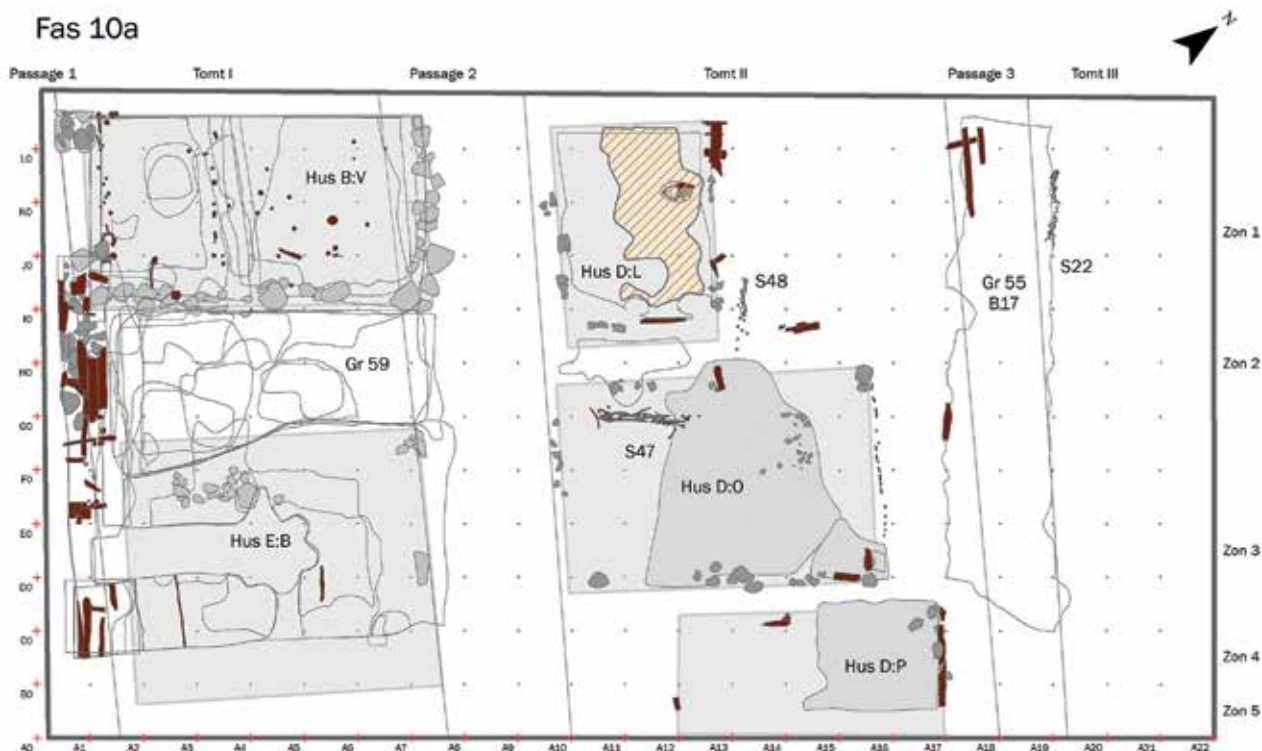
Fas 10a

I underfas 10a har vi sett en tendens att bygga något mindre hus än under fas 9, i synnerhet inom tomt II. I tomt I upptogs ytan närmast Stora gatan av hus B:V, ett hus ägnat åt hantverk, byggt på en markerad syllstensram. Att döma av störhål inom huset har det ha haft en rumsindelning. Tvärpassagen i zon 2 vidgade sig i förhållande till föregående fas och var två meter bred. I zon 3 låg hus E:B vars funktion var oklar i avsaknad av konstaterad hård.

På tomt II upptogs zon I delvis av hantverks-huset D:L som delvis fungerat som smedja. Bredvid detta låg en öppen gårdsyta mot passage 3, i vilken ett flätverksstaket löpt nära huset. Bak-

om hus D:L låg hus D:O, ett anonymt hus avseende funktion, men denna tomtzon i tomt II har tidigare upptagits av flerfunktions- och ekonomibyggnader. Längst inne på tomten låg det endast delvis undersökta huset D:P, också detta med oklar funktion. Mellan de olika husen fanns dropprum om ca 50–75 centimeters bredd.

Tomt II visar inga byggnader i underfasen. Passage 3 har varit belagd med kavelbro, medan passage 2 fortfarande saknat sådan. Arrangemanget med ett öppet gårdstun i den nordöstra delen av tomt II mot passage 3, som introducerades i fas 4, bestod i fas 10 men kom därefter att försvinna.

Figur 118. Grupper och konstruktioner tillhörande fas 10a. Husen C:C och C:F på tomt III som stått kvar sedan föregående fas syns inte i fasplanen.

Tomt I

Hus B:V

Tomt I:1

Konstruktionstyp: hus på syllstensram

Funktion: hantverkshus

Storlek: >3,5x6,5

Huset var byggt på en kraftig syllstensram. I husets sydvästra hörn fanns delar av en syllstock bevarad. Golvet bestod av grå lera som låg fläckvis över ytan. I huset påträffades ett flertal stör- och pinnhål som tolkas som rester efter flätverk som

fungerat som innerväggar och rumsindelningar. I husets sydvästra del fanns ett lager träflis som tolkats som rester efter trähantverk. Från andra avsatta lager i huset tillvaratogs även en del hantverksavfall från ben- och hornhantverk, samt något läderspill och huggspån av trä, vilket tyder på att huset varit ett hantverkshus. Utmärkande föremålsfynd var en grön glasring (fnr 8408) och ett fragment båtordläggning med nit och kvarsittande drev (fnr 11176).

Huset har brunnit, i norra delen av huset påträffades ett bränt, svart, delvis orangefärgat lager som tolkats som det nedbrunna torvtaket.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1554	Brandlager	Ett svart ask- och sotlager. Mot den SO delen var lagret orangefärgat med sotfläckar.
1602	Brandlager	Ett 0,01 meter tjockt sot- och asklager som låg fläckvis över ytan.
1603	Kulturlagerslager	Ett 0,01 meter tjockt, homogent, brunt lager med inslag av träflis och hasselnötter. Distinkta kontaktytor.
1618	Lergolv	Ett grått lerlager.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1619	Lergolv	Ett 0,01 meter tjockt, grått lerlager som låg fläckvis över ytan.
1620	Hantverksavfall	Ett rödbrunt, grovt träflislager.
1663	Kulturlagerslager	Ett 0,01 meter tjockt, svart lager med lite träflis, växtfibrer, enstaka hasselnötter. Lagret hade mager konsistens. Distinkta kontaktytor.
1664	Lergolv	Ett 0,005 meter tjockt, grått lerlager som låg fläckvis över hela ytan. Distinkta kontaktytor.
1701	Syllsten	En stenrad i NO–SV riktning.
1741	Pinnar	Ett antal pinnar, 0,07 meter i diameter, som stod i en linje men med oregelbundna avstånd.
1742	Pinnar	Pinnar, 0,1 meter i diameter, som var placerade i linje men med oregelbundna avstånd.
1743	Pinnar	Ett antal pinnar, 0,04–0,08 meter i diameter, med oregelbunden placering.
1819	Raseringslager	Kontext nr 1819 bestod av ett gruslager.
1820	Pinnar	Ett antal pinnar, 0,1 meter i diameter. Pinnarna var placerade i linje, men med oregelbundna mellanrum.
1826	Syllsten	En stenrad med 0,3–0,5 meter stora stenar i NV–SO riktning.
1827	Syllsten	En stenrad med 0,2–0,6 meter stora stenar i NV–SO riktning.
1846	Raseringslager	Kontext nr 1846 bestod av ett antal stenar, 0,2–0,5 meter stora.
1847	Syllstock	En mycket dåligt bevarad träsyll. Troligtvis var syllen bilad.
2076	Stolpe	Ett par stolpar och en liggande pinne. Stolparna var spetsiga i botten och runda. Stolparna var brända i toppen.
2088	Stolpe	En stolpe, 0,2 meter i diameter, som var rund med spetsig botten och bränd i toppen.

Tabell 206. Kontexter tillhörande hus B:V.

Grupp 59**Tomt I:2****Konstruktionsstyp: kavelbro i passage 1 och utomhuslager i tvärpassage på tomt 2****Funktion: gångytor**

Lagerföljden med ingående anläggningsfragment tolkas som spår av utomhusaktiviteter i passage 1 samt i tvärpassagen mellan hus B:V och E:B på tomt I. Där fanns konstruktionsrester; återstoden av en kavelbroläggning med både rester av underreglar och gångplank. Gångplanken bestod delvis av återanvänd bordläggning från båtar. De avsatta lagren var både hantverkslager med

spår av horn- och läderhantverk och gödsellager som berättar om djurhållning i grannskapet. Lagren var fyndrika och gav mycket flintfragment, glaspärlor, små bivaxstycken, en benflöjt (fnr 32068), en ullkam av järn eller möjligen en frörepa använd vid linberedning (fnr 33000, *fig. 119*), deglar, hasselnötter, brynen, läderspill samt mycket hornspill och smidesslagg.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1645	Gödsellager	Gult, finfördelat, smetigt, gödsellager med mycket växtfibrer. Distinkta kontaktytor.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1676	K-jordslager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, brunt k-jordslager med inslag av träflis. Lagret var kompakt med ganska homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1677	Golvslager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, gulbrunt sand- och gruslager. Lagret var homogent med distinkta kontaktytor mot underlagrande kontext.
1678	Hantverksavfall	Ett 0,01–0,04 meter tjockt hornspillslager med inslag av brun k-jord och lite läderspill. Lagret var poröst och homogent med tydliga kontaktytor mot underlagrande kontext.
1679	K-jordslager	Gråsvart k-jordslager med inslag av träflis.
1702	K-jordslager	Ett 0,05–0,15 meter tjockt, brunt k-jordslager. Lagret var kompakt och hårt packad med distinkt relativt distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1703	Bordläggningsplank	Planka, 1,40x0,04 meter. Plankan var bilad och låg i NO–SV riktning.
1753	K-jordslager	Ett 0,01–0,04 meter tjockt, grått lerlager. Lagret var lätt kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1754	K-jordslager	Svartbrunt k-jordslager med inslag av gödsel, träflis och läderspill. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1765	K-jordslager	
1839	K-jordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, mörkbrunt k-jordslager med inslag av gödsel och lite träflis. Konsistensen skiftade från lättpackad till lös. Diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
1858	-	Ej beskriven
1860	Underregel	Träplankor, 0,10–0,15 meter breda, som låg NV–SO riktning.
1861	K-jordslager	Ett 0,01–0,08 meter tjockt, brunsvart k-jordslager med inslag av träflis.
1874	K-jordslager	Brunsvart k-jordslager.
1895	Underregel	Runda trästörar, 0,08–0,10 meter i diameter, som låg i NV–SO riktning. De som var helt synliga hade en längd på 0,70 meter.
1896	K-jordslager	Ett 0,01–0,08 meter tjockt, runt k-jordslager med inslag av träflis och kol.

Tabell 207. Kontexter tillhörande grupp 59.

Figur 119. Ullkammen eller frörepan för 33000. Mellan de två platta beslagen till vänster sitter trärester kvar. Kammen har troligen varit monterad på en bräda.

Hus E:B**Tomt I:3****Konstruktionstyp: syllsten****Funktion: oklar****Storlek: >4x5 meter**

En mycket fragmentarisk lämning efter en byggnad. Huset var byggt på syllstenar, delvis bevarade i husets norra del. Det fanns inga rester av golvet bevarat. I husets västra hörn fanns rester efter en stenkonstruktion med oklar funktion. Ett lager med aska och träkol som täckte stora delar av konstruktionen antydde att huset brunnit. Huset låg troligen delvis utanför undersökningsområdet.

Husets funktion var oklar, men en planka knappa metern innanför den sydvästra vägglinjen antydde en väggbänk, liksom i hus B:U i fas 9, varför det kan vara rimligt att även hus E:B varit ett bostadshus.

Fynden som tillvaratogs från avsatta lager i huset bestod till största delen av keramik av typ A samt av slagg efter metallhantverk och ässjefodring, en gjutform samt delar av en balansväg (fnr 45812).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
45	Stolpe	Ett ovalt stolphål, 0,4 meter i diameter och 0,4 meter djupt. Stolpen satt kvar.
145	Brandlager	Kontext nr 145=1637
178	Kulturjordslager	Ett brunsvart kulturjordslager med inslag av kol, sot och lera. Lagrets konsistens var från lös till lätt kompakt med distinkta kontaktytor.
214	Kulturjordslager	Ett gråbrunt, lerigt kulturjordslager med inslag av kol.
1637	Brandlager	Ett orangegult brandlager. Lagrets struktur var varvigt med tunna ljusgrå fläckar, samt kol och aska. Omrört.
1640	Konstruktion	En stenkonstruktion med ett antal stenar i oordning. Stenarnas storlek och utseende och storlek varierade, 0,10–0,50 meter.
1655	Askager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, ask- och kollager. Askan var vitgul och låg i toppen. Kolet låg i botten av lagret och var kompakt. Kontaktyta distinkt.
1665	Brandlager	Kontext nr 1665=1667
1740	Syllsten	En större sten, 0,2x0,3 meter, och fyra något mindre stenar, 0,20–0,30 meter.
1828	Fyllning i stolphål	Gråbrun, grusig fyllning i stolphål, kontext ID 45. Lagret var ganska poröst med distinkta kontaktytor.
1955	Kulturjordslager	Ett 0,08–0,10 meter tjockt, brunt kulturjordslager. Lagret var poröst med distinkta kontaktytor.

Tabell 208. Kontexter tillhörande hus E:B.

Tomt II**Hus D:L****Tomt II:1 SV****Konstruktionstyp: syllsten och syllstockar****Funktion: smedja****Storlek: 4,20x3 m**

Ett mindre hus uppfört på träsyll vilande på spridda syllstenar. Byggnadsskicket är oklart, men det

kan ha varit knuttimrat. Huset har brunnit och taket var ett torvtak att döma av brandresternas utseende. Nära husets nordostvägg fanns rester efter en konstruktion som tolkats som en gropäsja använd vid järnsmede. Förutom smidesslagg och järnföremål påträffades även en del avfall från

horn- och benhantverk, varför huset vid sidan av flera hantverk. Framträdande fynd från huset är att fungera som smedja kan antas varit använt för en sländtrissa av volhynisk skiffer (fnr 8282).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1585	Brandlager	Ett 0,02 meter tjockt rödbrunt lager med bränd torv. Distinkt kontaktyta.
1644	Stock	Stock som var 1 meterx0,20 meter. Stocken låg i N–S riktning. Den var mycket komprimerad.
1657	Raseringslager	Ett 0,03 meter tjockt, halvfett, grusigt, gulrödbrunt sandlager med distinkta kontaktytor och homogen karaktär.
1683	Pinnar	Tre pinnar.
1709	Syllstock	Stock som var bilad till en fyrsidig form, 0,15x0,15 meter stor. Stocken påträffades i NV–SO riktning. På stockens ovansida fanns två hål, 0,05 meter i diameter. Stocken gick in i profilväggen och sågades därmed av.
1710	Syllstock	Stock i NO–SV riktning, 2,2 meter lång, 0,10–0,15 meter bred och 0,10–0,17 meter hög. Stocken var bilad på ovansidan och den ena sidan medan den var hyvlad på den andra sidan och undersidan. Den SO sidan var bränd. På ovansidan fanns borrarade hål, 0,02 meter i diameter, och i ett av hålen fanns en tapp kvar. På undersidan fanns ett hål, 0,05 meter i diameter och 0,025 meter djupt där en pinne, 1824, fanns kvar.
1711	K-jordslager	Ett 0,03–0,07 meter tjockt, svartbrunt k-jordslager med inslag av av träflis. Lagret var fett och fuktigt med distinkt kontaktyta.
1712	Syllsten	Fyra stenar.
1713	Syllsten	Nio stenar, 0,05–0,15 meter i diameter som låg i N–S riktning.
1717	Raseringslager	Tiotal stenar över en yta av ca 1 kvm. Några av stenarna var skörbrända.
1719	Syllstock	Tre korta underliggare i trä till syllstock.
1720	Syllstock	En 0,8 meter lång rundad stock, ca 0,08 meter i diameter, som låg i N–V riktning. Stocken var skadad i båda ändarna. Mitt på stocken fanns ett hål med en pinne som stack ner i underliggande lager.
1721	Raseringslager	Träkonstruktion. Rundat virke.
1725	Raseringslager	Plankstump, 0,50x0,20 meter, som delvis var bränd. Den låg i NV–SO riktning
1726	Raseringslager	Två stenar, 0,10 meter i diameter.
1727	Brandlager	Se beskrivning för 1729.
1729	Brandlager	Ett 0,005–0,02 meter tjockt, homogent, brunsvart kol-, ask- och sotlager, bitvis omrört med k-kord. Fläckvis innehöll lagret ljusgulbeige fläckar av bränd torv med sandig konsistens, framförallt i rutorna L10–12 och I–K, 12 längs med syllsten och syllstock. Under den brända torven fanns ren kol. Distinkta kontaktytor.
1730	Syllsten	Sju kantiga stenar, 0,10–0,30 meter i diameter, som låg i en rad i NV–SO riktning. Stenarna låg dikt an mot flätverksstaket 1469.
1756	Raseringslager	Träplanka som låg ovanpå korroderat järn och slagg uppblandat med kol och k-jord/dynga. Hela kontexten upptaget som preparat, 553.
1760	Hantverksavfall	Ojämnt rund järnkonzentration, 0,30 meter i diameter och 0,04–0,08 meter djup. Hela koncentrationen blev intaget som preparat.
1821	Syllsten	Sex stenar, 0,30–0,40 meter i diameter, som var placerade i NO–SV riktning.
1824	Pinnar	Pinne, 0,05 meter i diameter, som passade in i ett hål på knr 1740.

Tabell 209. Kontexter tillhörande hus D:L.

S48**Tomt II:1****Konstruktionstyp: flätverksstaket****Funktion: inhägnad,
avgränsande och skyddande****Storlek: 1,5 meter**

Ett fragmentariskt bevarat flätverksstaket mellan hus D:L och gårdsytan ut mot passage 3.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1666	Käppar	Ett tjugotal pinnar, 0,02 meter i diameter, som stod i NV–SO riktning. Pinnarna stod med ett mellanrum på 0,10–0,15 meter.
1667	Vidjor	Vidjor som var mycket fragmentariskt bevarade. Vidjorna låg rund de nordligaste pinnarna i knr 1666.

*Tabell 210. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S48.***Hus D:O****Tomt II:3****Konstruktionstyp: stavverk, syllsten
och syllträ****Funktion: oklar, kanske en ekonomibyggnad****Storlek: ca 5,9x4 meter**

En byggnad delvis på syllram eller på hörn- och mellanplintar. I nordost har stått en stavvägg, medan de andra väggarna kan ha varit knuttimrade eller byggts i skiftesverk. Huset har haft stampat jordgolv och bedömdes ha haft torvtak. Nära husets nordvästra vägg fanns en flätverkskonstruktion, S47, som kan ha varit rums- eller

funktionsindelande. I husets nordvästra del fanns en samling skörbrända stenar av decimeterstorlek, återstoden av en riven smideshård eller en golvhård av hushållstyp. Det fanns några fynd av slagg i huset, varav några små bottenskällor, men mängden hornspill var större än slaggyfnden. Det är svårt att utifrån fynd och konstruktioner avgöra om huset varit ett hantverkshus eller ett bostadshus. Mängden keramik i huset motsvarar närmast det bakgrundsbrus vi finner i de flesta kontexter. I tidigare faser har dock denna plats på tomten upptagits av flerfunktions- och ekonomibyggnader.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1523	Syllsten	Två stenar som var 0,35x0,25 meter respektive 0,20x0,15x0,20 meter.
1534	Raseringslager	Resterna av en träplanka som låg i nord–sydlig riktning.
1535	Raseringslager	Rester av två träplankor som låg i NO–SV riktning.
1563	Takbräda	Två bilade plank, alternativt stockar, av björk med näver kvar. Träet vilade dessutom på näverbitar. En plank/stock låg i NO–SV riktning och var 0,50x0,10x0,01 meter. Den andra plankan/stocken låg i NV–SO riktning och var 0,40x0,10x0,05 meter.
1564	Syllsten	Nio kantiga stenar, 0,10–0,40 meter i diameter, som var placerade i NO–SV riktning och bildade en ca 3,00 meter lång linje. En av stenarna var skörbränd.
1578	Stenkonstruktion	20-tal stenar, 0,10 meter i diameter. Stenarna var skörbrända. Stenarna låg utan struktur och hade rubbats ur sitt ursprungliga läge. Möjligen var fem stenar som låg NV delen av konstruktioner i orubbat läge.
1579	Pinnar	Fyra pinnar, 0,02–0,03 meter i diameter. Pinnarna var mycket dåligt bevarade.
1580	Golvlager	Ett 0,05–0,12 meter tjockt, rödbrunt, kompakt organiskt k-jordslager. Lagret var heterogent. I den västra delen av lagret fanns en del inslag av träflis, i den södra delen av lagret var kompakt och organiskt och den NO delen av lagret var något siltig och det var mindre fett och kompakt. Kontaktyta mot underliggande lager, knr 533 och 1576, var distinkt, och mot knr 1633 var kontaktytan diffus.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1589	Torvtakslager	Ett 0,05 meter tjockt gråbrunt siltlager. Lagret var kompakt, med homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underliggande lager.
1590	Syllsten	18–20 rektangulärt bilade plank, 0,10x0,04 meter, vertikalt stående på högkant. Vissa av plankorna var i mycket dålig kondition.
1593	Golvlagret	Grått k-jordslager, med inslag av sand och lite kol. Lagret var heterogent, inte så fett och med diffus kontaktyta mot underliggande lager.
1705	Syllsten	Sex stenar på en linje i NV–SO riktning. Stenarnas diameter var 0,10–0,15 meter.
1706	Syllsten	Tre stenar på rad i NO–SV riktning.
1724	Syllsten	Fem kantiga stenar, 0,10–0,20 meter i diameter, som låg i NO–SV riktning.

Tabell 211. Kontexter tillhörande hus D:O.

S47**Tomt II:3****Konstruktionstyp:** flätverk**Storlek:** ca 1,5 meter långt

Ett stycke flätverk inom hus D:O, kanske en rums- eller funktionsavdelare.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1604	Käppar	Bilad stör med kvadratisk form. Den är 0,05 meter tjock, 0,08 meter bred och 0,10 meter lång.
1605	Käppar	11 pinnar, 0,02–0,03 meter, som stod i NO–SV riktning, med ett avstånd mellan varje pinne på 0,17–0,25 meter. Pinnradens totala sträckning var 1,90 meter.
1606	Flätverk	Fem sammanflätade vidjor som låg NO–SV riktning. Vidjornas tjocklek var 0,005–0,01 meter. Den totala längden för flätverkets utsträckning var 1,30 meter. Vidjorna var delvis brända och över vidjorna låg ett tunt sotskikt.
1607	Käppar	Två pinnar, 0,03–0,04 meter i diameter, som stod NO–SV riktning. Avståndet mellan pinnarna var 1,00 meter.
1608	Flätverk	Två–fem sammanflätade vidjor som låg i NO–SV riktning. Vidjornas tjocklek var 0,01–0,015 meter tjocka. Vidjorna var fragmentariskt bevarade, men den sammanlagda sträckningen var 1,65 meter. Över vidjorna låg en tunn sotlins.
1609	Käppar	Tre kvadratiskt tillhuggna störrar, 0,02x0,05 meter. De stod precis intill varandra i NO–SV riktning. Samtliga störrar var brända.

Tabell 212. Kontexter tillhörande flätverkstaketet S47.

Hus D:P**Tomt II:5****Konstruktionstyp:** syllsten och syllträ**Funktion:** oklar**Storlek:** >2,30x5 meter

Fragmentariska rester av en byggnad vars sydöstra delar försvann utanför utgrävningsytan. Huset var byggt på träsyll vilande på syllsten. Huset har haft lergolv, takets konstruktion är obekant och spår efter hård saknades. I golvlagret fanns något kilo hornspill och i raseringslagret kontext 1572

påträffades en guldfoliepärla, men inga fynd som kan berätta om husets funktion.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1565	Golvlager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt ren, grått lerblandat siltlager med inslag av strimmor med brun/rött organisk k-jord. Lagret var kompakt och homogent (bortsett från k-jordsstrimmorna) med distinkt kontaktyta.
1566	Raseringslager	Två bilade plankstumpar, 0,50x0,10x0,02 meter, som låg i NO–SV riktning. En plankstump, 0,08x0,04x0,01 meter, som låg i NV–SO.
1567		Bilad plank, 0,30x0,10x0,02 meter i NV–SO riktning. Plankan var i mycket dålig kondition.
1571	Syllstock	En 1,80x0,15x0,02 meter stor bilad plank som var i tre delar. Plankan låg i NV–SO riktning.
1572	Raseringslager	Åtta kantiga stenar, 0,10–0,20 m i diameter meter. Heterogen struktur.
1592	Syllsten	Rundad sten, 0,30 m i diameter.

Tabell 213. Kontexter tillhörande hus D:P.

Passage 3

B17

Passage 3

Konstruktionstyp: kavelbro

Funktion: gångyta

Underreglar och gångplank i passage 3.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1513	Underregel och gångplank	Tvärgående underreglar, på dessa ligger längsgående underreglar. På de längsgående underreglarna låg gångplank. Träbeläggningen finns fragmentariskt bevarad över hela passage 3.
1767	Underregel	Tre stockar. Två av stockarna, 0,10–0,15 meter i diameter, låg i NV–SO riktning. En stock, längd 0,50 meter, låg NO–SV riktning. Den korta stocken låg under de långa stockarna.

Tabell 214. Kontexter tillhörande kavelbron B17.

Grupp 55

Passage 3

Lagertyp: avsatta utomhuslager i passage 3

0,20 meter tjocka, avsatta jordlager, med inslag av lera, uppkomna under brukningstiden för kavelbroläggning B17. I lagren fanns stora mängder spill från hornhantverk; huggspån, kilformade städ och halvfabrikat, varav ett halvfabrikat till en

dubbelhelkam (fnr 34556). Där fanns även slagg och järnföremål. Bland föremålsfynden märks två runben; SL 84 (fnr 6931) med text **ptkai**; samt SL 92 (fnr 7145) med text **nera-nae -k-p**.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1391	K-jordslager	0,20 meter tjockt svartbrunt k-jordslager med inslag av lera. Lagret var luckert och ganska heterogent.
1418		Kontext nr 1418=1391

Tabell 215. Kontexter tillhörande grupp 55.

Tomt III

S22

Tomt III:1

Konstruktionstyp: flätverksstaket

Funktion: avgränsning mellan passage 3 och tomt III

Storlek: längd ca 1,5 meter

Ett till en och en halv meters längd bevarat flätverksstaket i gränzonen mellan passage 3 och tomt III, bestående av vidjor inflätade i en rad av sex tunna pinnar eller störrar.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1392	Vidjor	Fragmentariskt bevarade vidjor som låg i NV–SO riktning runt pinnar, knr 1739.
1739	Käpp	Sex pinnar, 0,03 meter i diameter, NV–SO riktning. Pinnarna stod med 0,10–0,20 meters mellanrum.

Tabell 216. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S22.

Fas 10b

I zon 1 på tomt I ersattes hus B:V med en öppen utomhusyta med spår av horn- och metallhantverk, en härdgrop kan tolkas som en liten ässja för smide eller smältning av metaller. Innanför detta låg ett välbyggt hus med en väl bevarad stensatt rökugn.

På tomt II ersattes hus D:L med hus D:Q, också det ett hantverkshus som arbetat med metaller. Bakom detta hus har husen D:O och D:P fortfarande stått kvar. Tomt III har fortsatt att vara en utomhusyta.

Figur 120. Det lilla beslaget med triskelen, fnr 7585.

Tomt I

Grupp 58

Tomt I:1

Konstruktionstyp: härd och nedgrävning

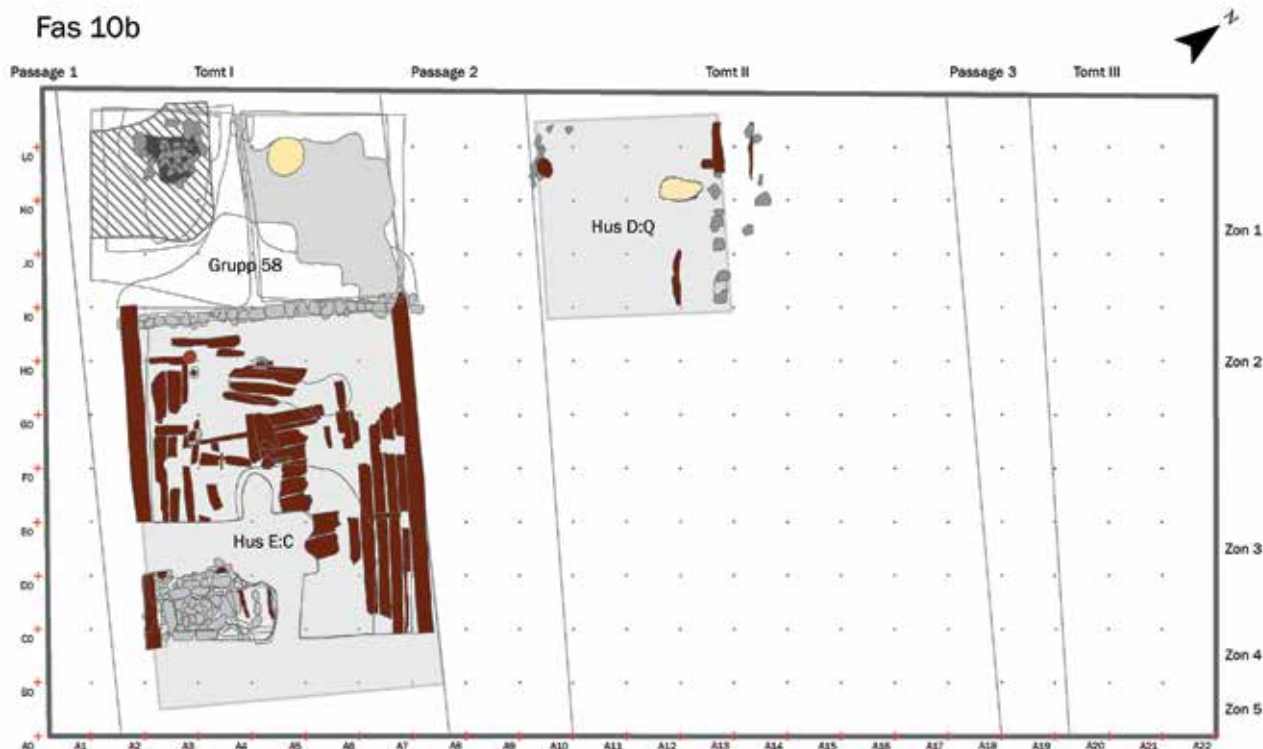
Funktion: utomhusaktiviteter

En härd samt avsatta lager som tillkommit i utomhusmiljö. Lagren var fyndrika med mycket hornspill och slagg, något läderspill, brynen, ett

runben med fragmentarisk text **...astb---...** och **...× runa×---...** (fnr 7505, SL 90), en mässingsströning med en triskele (fnr 7585, *fig. 120*) samt ett drygt trettiotal fyndposter glaspärlor, varavs två guldfoliepärlor. Vid sidan av slagg fanns ett vagt brus av metallhantverk i form av spridda degelskärvor, litet ässjefodring och några klipp kopparbleck.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1546	K-jordslager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, brunsvart k-jordslager. Kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1550	Raseringslager	Ett 0,05 meter tjockt lager bestående av lera, bränd lera och brunbeige sand. Distinkta kontaktytor.
1551	K-jordslager	Ett 0,01–0,03 meter, brunt, ganska kompakt k-jordslager med inslag av träflis och hornspill. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1552	Lerlager	Ett 0,04 meter tjockt k-jordslager, blågrått, kompakt lerlager med inslag av sot/kol. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1553	K-jordslager	Brunt k-jordslager.
1555	Härd	Härdrest.
1556	Kollager	Kol- och asklager.
1560	K-jordslager	ca 0,05 meter tjockt, brunt och kompakt k-jordslager med inslag av gödsel och hasselnötter. Lagret var ganska kompakt med distinkta kontaktytor.
1562	Planka	Stående träplanka och två störar.
1600	Nedgrävning	Rund nedgrävning, diameter 0,65 meter, djup 0,17 meter. Lodräta nedgrävningskanter.
1601	Fyllning i nedgrävning	Svart k-jordslager med stort inslag av kol, sot, slagg och grus. Även inslag av ben och hanverksspill. Fyllning i nedgrävning knr 1600.

Tabell 217. Kontexter tillhörande grupp 58.

Figur 121. Grupper och konstruktioner tillhörande fas 10b. I de bakre regionerna av tomt II och på tomt III stod husen från fas 10a kvar, och syns därför inte i fasplanen.

Hus E:C

Tomt I:3

Konstruktionstyp: hus, delvis på syllsten

Funktion: bostadshus med hörnhärd

Storlek: >6x5,5 meter

Träsyllen vilade delvis på en vällagd rad syllsten i kortsidan mot NV. Träsyllen i långsidorna vilade delvis med sina ändar på syllstensraden. Huset kan ha varit timrat, med tanke på att inga större stolphål påträffades och att syllstockarna inte hade några tapphål. Stockarna var sex meter långa längs den västra och östra sidan, men huset kunde inte studeras i dess fulla längd då det grävts av i sydväst av sentida anläggningsarbeten. Ett dendrokronologiskt prov från en av stockarna visar att huset byggts med timmer som avverkats 1064 e.Kr. Ett stolphål i västra delen kan ha fungerat som stötta till taket.

I det sydvästra hörnet fanns en rökugn. Den var byggd med en träram med en isolerande fyllning av grus runt själva ugnsrummet, som bestod av stora flata stenar. Nära ugnöppningen stod ett keramikkärl, troligen ett glödkrus, in situ (fig. 122 & 123). Tre stolpar i husets västra del tolkas som troliga rester efter en väggbänk.

Från avsatta lager i huset tillvaratogs ett stort antal fynd, 273 fyndposter. Här kan nämnas en trätunna på golvet i husets västra del, närmare ett kilo hasselnötskal (fnr 47160) amforakeramik (fnr 47334), A-keramik, kammar, hantverksspill från kamtillverkning, glaspärlor, bultlås, verktyg, fyra textilfynd, men kanske framförallt bör ett uppståndelseägg framhållas (fnr 7146) som tolkades ha legat uppe vid taket på en av sparrarna vid husets västra gavel.

Huset har brunnit, över hela konstruktionen låg ett orangefärgat brandlager och brända plankor. Taket var således av torv på en underliggande träkonstruktion av näver, takbrädor, sparrar samt sidoåsar. Byggnaden låg delvis utanför undersökningsområdet; den var störd av tidigare anläggningsschakt i sydost.

Prover

Från huset finns ett dendroresultat (0157063), provnummer 431 från kontext 1518, furuträ med fällningstid år 1064 (bilaga 1).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
30	Brandlager	Ett orangefärgat brandlager.
144	Brandlager	Samma som kontext ID 30
1517	Takbräda	Åtta bilade plankor liggande i NV–SO riktning och två runda regler som låg i NO–SV riktning. På de bilade plankorna låg stora näverplattor. Plankorna var 0,30x0,60x0,05 meter. Reglarna var 0,80x2,20x0,05 meter. Takresterna låg något i vinkel mot väggresterna (K1518) Konstruktionen var kraftigt störd, förmodligen redan efter brandtillfället.
1518	Brädor	Helt förkolnade plankor. Längd: 1,10 meter, bredd: 0,10–0,30 meter. Tjocklek: 0,020–0,025 meter.
1519	Kollager	Ett sot- och träkolslager med distinkt kontaktyta.
1529		En trätunna.
1539	Brandlager	Ett orangefärgat brandlager.
1547	Hasselnötslager	Ett 0,01 meter tjockt lager med hasselnötsskal. De flesta av skalen var eldpåverkade. Distinkta kontaktytor.
1548	Raseringslager	Ett 0,05 meter tjockt sandigt, grusigt och stenigt kulturjordslager. Stenarna var av knytnävsstorlek och kulturjorden var porös och gråbrun. Lagret var heterogent med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1557	Konstruktion	Samma som kontext ID 1518
1558	Kollager	Samma som kontext ID 1519
1559	Raseringslager	Ett 0,15 meter tjockt sand- och grusblandat lager. Lagret var poröst och heterogent med distinkt kontaktyta.
1561	Härdlager	ett 0,04–0,06 meter tjockt ask-, sot- och träkolslager. Lagret hade distinkt kontaktyta mot överlagrande kontext, men diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
1577	Stenkonstruktion	En stenkonstruktion. Tre stenar var runda och ovala och fyra stenar var tunna och platta.
1614	Syllsten	Ett antal stenar, 0,10x0,20 meter.
1615	Kulturjordslager	Ett 0,03–0,09 meter tjockt, brun, ganska organisk kulturjord. Lagret var poröst ut mot kanterna av det och mer kompakt mot mitten. Distinkta kontaktytor.
1616	Syllstock	Två stockar. Den NO stocken var 6,00x0,30 meter och den SV stocken var 4,00x0,30 meter. Den NO stocken hade en urfasning på den NV delen av stocken. Stockarna var ganska dåligt bevarade och därför var det svårt att avgöra om de har varit bilade.
1617	Golvlager	Ett 0,03–0,12 meter tjockt, gråbrunt kulturjordslager med viss inblandning av grus och sand och i varierande grad blandat med kol och gulbränd sand. Konsistensen varierade från packad och kompakt till lös och luckert. Kontaktytor distinkta.
1639	Härdlager	Ett 0,02–0,06 meter tjockt sot- och träkolslager, som utgjordes av flera tunnas ask- och sotlinser. Lagret var poröst med homogen struktur med diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
1642	Brandlager	Ett gult sandigt brandlager med brända lerkulpar. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot överlagrande kontext och diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
1643	Konstruktion	En bränd trästock.
1646	Kulturlager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt sot-, träkols- och asklager. Lagret var heterogent med diffusa kontaktytor. Lagret bestod av flera ask-, träkols- och sotlinser.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1654	Stenkonstruktion	Stenar som både stod på högkant och låg mer. De stående var 0,3x0,4–0,5x0,4–0,5 meter. De liggande stenarna var flata på en ena sidan och spetsiga på den andra sidan (triangulära i genomskärning).
1661	Utnjämningsslager	Ett brunt kulturjordsslager med inslag av bränd lera, grus och stenar i storleken 0,04x0,04 meter. Lagret var heterogent med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1662	Asklager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, vitgult ask- och träkolsslager. Lagret var homogent med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1687	Stolpe med stenskonning	Ett stenskott stolphål med stolpe. Stolpen var 0,20x0,06 meter.
1688	Stolpe	Ett stolphål med stolpe. Stolpen var 0,15x0,10 meter med ett lätt rektangulärt tvärsnitt.
1689	Stolpe	En stolpe som vilade på en flat bottensten. Stolpen var 0,20x0,15 meter med rektangulärt tvärsnitt.
1812	Kulturlager	Brungrå kulturjord uppblandad med stenar, 0,10–0,15 meter stora.
1848	Stolpe med stenskonning	Två stolpar, 0,10–0,15 meter i diameter. Stolparna hade stenskonning och stod placerade 1,05 meter från varandra.

Tabell 218. Kontexter tillhörande hus E:C.

Figur 122 och 123. Härden i hus E:C, kontext 1654. Ugnen har en kraftig reflektorsten i bakänden. Till höger i framkant stod en glödkruka kvar in situ.

Tomt II

Hus D:Q

Tomt II:1 SV

Konstruktionstyp: syllstensrader och träsyll

Funktion: hantverkshus

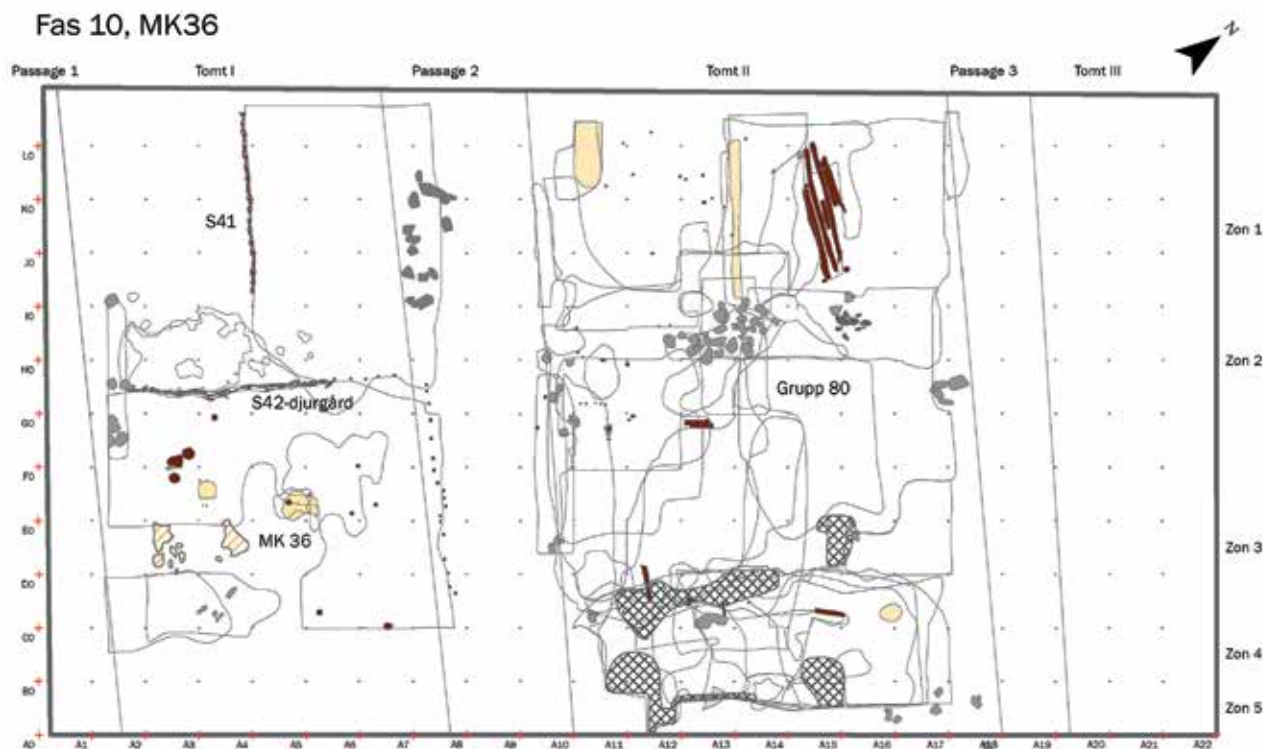
Storlek: 3,5x3,7 m

En liten byggnad uppförd på syllsten och syllstock samt med en stolpe i den sydvästra vägglinjen. Byggnadstekniken är oklar. Även takkonstruktionen är oklar. Nära den nordöstra väggen

fanns en grophärd klädd med trä och väl bränd, delvis förslaggad, lera på samma plats som i det föregående huset, hus D:L i fas 10a. Den tolkades vid grävningen försiktigtvis som en ässja använd vid gjutning i kopparlegeringar. Några degelskärivor eller bitar av kopparlegering påträffades ej, däremot smidesslagg/bottenskällor och ässjefodring samt något hornspill. Troligen var verkstaden en flerfunktionsverkstad. I en av stolphålsfyllningarna påträffades en pärla av bergkristall (fnr 8570).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1341	Raseringslager	Ett 0,25 meter tjockt raseringslager av hårt bränd lera med en viss k-jordsinblandning. Flera ugnsdelar med förslaggade ytor framkom.
1342	Nedgrävning	En 0,80x0,40x0,25 meter stor ovalsformad grop med raka (90°) nedgrävningskanter på den SV halvan och svagt sluttande (20°) på den NO halvan.
1398	Stolpe	Kluven stocka med 0,25 meter i diameter. Stolpens djup var 0,38 meter. Stolpens botten var planbilad.
1586	Syllstock	Stock, 1,00x0,15 meter, och som låg i NV–SO riktning.
1627	Raseringslager	Sten, 0,20x0,20 meter.
1628	Syllsten	Sex stenar, 0,10–0,20 meter i diameter, som låg i en jämn rad i NV–SO riktning.
1629	Raseringslager	Fem stenar, 0,10–0,20 meter i diameter, som låg i en något ojämn rad NV–SO riktning. Raden med sten var ca 2,00 meter.
1630	Raseringslager	Planka, 0,80x0,07 meter, som låg i NV–SO riktning.
1638		stock, 0,20x0,15 meter, som låg i NO–SV riktning.
1647	Raseringslager	Två bitar av en björkstam som låg omlott i NO–SV riktning. Runt och mellan stockbitarna låg näver.
1668	Syllsten	Två stenar, 0,20 meter i diameter som låg i NV–SO riktning.
1671	Träfodring	Träplankor, 0,20–0,20x0,10x0,01 meter.
1672	Lergolv	Lerlager.

Tabell 219. Kontexter tillhörande hus D:Q.

Figur 124. Grupper och konstruktioner tillhörande fas 10, MK36 och grupp 80.

Utomhuskontexter i fas 10; MK 36 och grupp 80

I perioder under fas 10 har ytor legat obebyggda. På tomt 1 har av allt att döma hållits djur i inhägnader, och detsamma tycks ha varit fallet inom tomt II, som dessutom visade raseringslager från de byggnader som stått där tidigare. På

bägge tomterna fanns spår efter hornhantverk men även efter metallhantverk i lagren. Djurhållningen kan ha varvats med hantverk under bar himmel.

Tomt I

MK36, utomhus

Tomt I:1–3, MK 36

Lager- och konstruktionstyper:

utomhusavsatta lager och staket S41 och S42

Funktion: utomhusaktiviteter och djurhågn

Gödsellager, hantverkslager samt stolphål och pinnar härrörande från utomhusaktiviteter då ytor legat obebyggda. Flätverksstaketen S41 och S42 har ingått i sammanhanget. Tecknen för djurhållning var tydliga, med delvis tjocka gödsellager av tät ljusbrunt gödsel utan tydligt ingående växtfibrer – ett grishägn? Under gödslet, i zon 2, fanns ett kompakt och gropigt lerlager som var väl omtrampat (kontext 1324). Förutom spår av djurhållning fanns också spår efter horn-

hantverk i zon 3; tiotals kilo huggspån, halvfabrikat och kilformade städ; men även smidesslagg, något ässjefodring, fynd efter hantverk i kopparlegering och en del laderspill. Utmärkande fynd är ett fragment av ett hängsmycke i guld med pålodd hängögla (fnr 7231) en liten slipad bergkristall (fnr 7199), en sandstensgjutform för en fingerring (fnr 6109) fragment av en roterande slipsten (fnr 21952) och en nätsticka av trä (fnr 10782).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
70	Fyllning i stolphål	Ljusbrunt organiskt lager.
87	Fyllning i nedgrävning	Ett 0,01–0,13 meter tjockt, grått lerlager. Lagret var kompakt med distinkta kontaktytor.
1207	Hantverksavfall	Hornspillslager.
1324	Lerlager	Ett 0,05–0,15 meter tjockt lerlager med gropig och valkig yta.
1405	Utgjämningsslager	Ett 0,02–0,15 meter tjockt, brunt k-jordslager. Lagret var poröst på vissa ställen och mer kompakt på andra.
1410		Rund grop, 0,30 meter i diameter, djup 0,20 meter. Nedgrävningen hade brant sluttande kanter.
1411	Fyllning i nedgrävning	Gråbrunt k-jordslager. Diffusa kontaktytor.
1434	K-jordslager	0,01 meter tjockt, grått till rödbrunt k-jordslager. Lagret var fyllt med sporadiska ben, lite hornspill, hårdbränd/förglasad lera och mot botten grus. Lagret var kompakt med diffusa kontaktytor.
1440	Brandlager	Orangerött, järnoxidfärgat. Lagret var poröst med distinkta kontaktytor.
1442	Hantverksavfall	Ett 0,10 meter tjockt hornspillslager med distinkta kontaktytor.
1448	K-jordslager	Ett 0,01–0,12 meter tjockt, grått, grusblandat k-jordslager. Lagret hade varierande konsistens från luckert till kompakt. Kontaktytor distinkta.
1449	Stolphål	Stolphål, 0,10 meter i diameter, djup: 0,09 meter.
1456	Nedgrävning	Nedgrävning. Längd: 0,70 meter. Djup: 0,13 meter. Nedgrävningen hade ore-gelbunden form med nästan vinkelräta nedgrävningskanter i NV.
1467	Gödsellager	Ett 0,03–0,06 meter tjockt gödsellager med smärre inslag av pinnar och träflis. Lagret var kompakt och bitvis mycket kompakt. Distinkt kontaktyta.
1478	K-jordslager	K-jordslager med gödsel och enstaka hornspill och träflis.
1488	Stolphål	Stolphål, 0,10 meter i diameter. Djup 0,23 meter.
1489	Stolpe	Stolphål, 0,20 meter i diameter. Djup 0,12 meter.
1490	Fyllning i stolphål	Brunt k-jordslager blandat med träflis.
1491	Stolphål	Stolphål, 0,23 meter i diameter. Djup 0,26 meter.
1492	Fyllning i stolphål	Poröst k-jordslager med träbitar.
1493	Stolpe med stenskoning	Stolphål, 0,29 meter i diameter. Djup 0,20 meter. Med stenskoning och rester av stolpe.
1494	Fyllning i stolphål	Kompakt k-jordslager med inslag av hornspill, träflis och träkol.
1503	Pinnar	Sex pinnar, 0,03 meter i diameter.
1622	Pinnar	Fem pinnar, 0,02–0,03 meter i diameter. Pinnarna var nedkörda i underlagran-de kontext nr 1617

Tabell 220. Kontexter tillhörande MK36.

S41**Tomt I:1–3****Konstruktionstyp: flätverksstaket****Funktion: inhägnande****Storlek: 3,5 meter**

Ett flätverksstaket som delat utomhusytan närmast Stora gatan i två delar.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1457	Flätverk	Pinnar i ett flätverksstaket, som var 4 meter långt. Pinnarnas diameter var 0,03–0,04 meter.

Tabell 221. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S41.

S42**Tomt I:2–3****Konstruktionstyp: flätverksstaket****Funktion: djurhägn****Storlek: 10 meter**

Käppar och flätverk som utgjort ett djurhägn i slutet av fas 10, efter att hus E:C brunnit ned och innan hus E:D byggts i fas 11.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1292	Käppar	10 störrar, 0,06–0,08 meter i diameter.
1312	Käppar och flätverk	14 störrar, 0,05 meter i diameter, med flätverk.

Tabell 222. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S42.

Tomt II**Grupp 80****Tomt II****Lagertyp: utomhusaktiviteter**

Gruppen omfattar husraseringar efter äldre hus, utomhusavsatta aktivitetslager och omdeponerade lager härrörande från utomhusaktiviteter under fas 10 då inga hus stått på tomten. Det har delvis hållits djur på platsen. Lagren omfattar avsatta jordlager, gödsellager men också avfall från hantverksaktiviteter som bedrivits på utomhusytorna. Tydliga är flera lager med huggspån från hornspill och en ässjerest med askutkast (kontexter 1522 och 1524).

I lagren fanns stora mängder hornspill, flera halvfabrikat till sammansatta enkelkammar och någon dubbelhelkam, en hel del läderspill och några skodelar, textil, några båtnitar, samt bland

annat en yxa av järn (fnr 8249), en nål av horn med ringerikeornamentik (fnr 8460), spelpjäser (fnr 6861 och 7139), ett runt flöte av trä samt glaspärlor varav flertalet med guldfolie, och en karneolpärla (fnr 7334). I gödsellagret kontext 1387, som tillkommit i utomhusmiljö efter att hus D:Q i fas 10b tagits ur bruk, påträffades ett stort stycke bivax, 1524 gram, fnr 6622 (*fig. 125*). Vaxet är analyserat, och analysen bekräftar att materialet är bivax.

Analys

Bivax, fnr 6622, analyserat av Isaksson (2002).

Figur 125. Bivaxstycket fnr 6622.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1116	Kollager	Ett 0,01 meter tjockt kollager.
1117		Kontext nr 1117=1453
1387	Gödsellager	Ett 0,05–0,15 meter tjockt, gråsvart mycket organiskt gödsel/k-jordslager med inslag av riskvistar, träflis och halm. Lagret hade en homogen struktur och var mycket kompakt och släppte i form av skivor. Kontaktyta mot underliggande lager var distinkt.
1404	K-jordslager	Ett 0,05–0,15 meter tjockt, siltblandat, brunrött k-jordslager. Lagret var heterogent och kompakt med distinkt kontaktyta mot underliggande lager.
1445	K-jordslager	Rödbunt k-jordslager. Lagret var ganska kompakt (som att gräva i tillpackad matjord) och fett med heterogen struktur.
1450	Kollager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, svartgrått lager med k-jord, sot och kol. Lagret var inte kompakt.
1453	Raseringslager	Ett rödbrun/brunt/brunsvart/rödorange k-jordslager. Lagret var ganska kompakt och heterogent. Kontaktyta diffus.
1470	Pinnar	21 pinnar som var spridda över en större yta. Pinnarna var 0,02–0,05 meter i diameter. De flesta hade ett runt tvärsnitt.

Tabellen fortsätter på kommande sidor

1475	Stör	Två störrar, 0,05–0,07 meter i diameter..
1502	Stenkonstruktion	Tjugotal stenar, 0,10–0,30 meter i diameter.. De flesta låg med en flat yta uppåt. Ingen av stenarna var skörbränd, men de flesta var eldpåverkade.
1510	Nedgrävning	Nedgrävning, 0,40 meter i diameter, djup: 0,06 meter. Nedgrävningen hade skålformad botten.
1520	K-jordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, gråsvart, sandblandat k-jordslager med enstaka träflis och kolbitar. Lagret var homogent i sin heterogena karaktär. Lagrets kontaktyta mot underlagrande kontext var bitvis distinkt (mot knr 1530), bitvis diffus.
1521	Hantverksavfall	Ett 0,05 meter tjockt, gråbrunt, k-jordsblandat hornspillslager. Lagret var homogent med distinkt kontaktyta. I rutorna D–G 15 grävdes knr 1521 i hop med de två underlagrande lagren knr 1575 och 1576 och i rutorna D 15 och E 16 grävdes knr 1521 i hop med knr 1404 och 1576.
1522	Stenkonstruktion	Fem stenar, 0,05–0,20 meter i diameter, som var skörbrända. Stenarna låg utan iakttagbar struktur. Mot den västra stenen satt en slaggklump fast.
1524	Härdlager	Tre fläckar med aska, sot och kol som var 0,01 meter tjocka. 1. Grå mestadels aska, enstaka kolbitar. 2. Svartgrått till gult, flammigt, aska och kol 3. Gråsvart, sot, lite kol. Kontaktytan för alla fläckar var distinkt.
1530	Hantverksavfall	Ett 0,05 meter tjockt, rödbrunt, organiskt, hornspillsblandat k-jordslager. Lagret var något luckert, ganska homogent med distinkt kontaktyta. På vissa sällan, rutorna E 11, D 11, C 11 var lagret endast organisk k-jord utan hornspill.
1532	Stolpe med stenskoning	Stensködd stolpe. Stenskoningen bestod av fem stenar som syntes i ytan. Fyra av stenarna var 0,10–0,30 meter i diameter och en sten var 0,40x0,50 meter. Stenarna låg runt stolpen på tre sidor. Tre stenar och stolpen gick ned 0,20 meter och den största sten gick ner 0,50 meter. Botten på stolpen var plan och stolphålet var skålformat. Stolphålet var i plan runt, 0,50 meter i diameter. Det fanns inga stenar i botten av stolphålet under stolpen.
1568	K-jordslager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, rödbrunt k-jordslager med inslag av aska, kol, sot och sand. Luckert konsistens och heterogen struktur. Kontaktyta diffus. Relativt mycket och stora slaggklumpar.
1569	Käppar	Tre störrar, 0,05–0,08 meter i diameter, djup 0,10–0,15 meter.
1570	K-jordslager	Ett 0,03–0,05 meter tjockt brunrött organiskt k-jordslager med fläckar av grå silt. Kontaktyta mot underliggande lager var distinkt på mindre ytor, men främst diffus kontaktyta. Lagret var homogent, men med en viss förändring från 14 och vidare mot NO.
1575	K-jordslager	Svartgrått-gråbeige siltblandat k-jordslager. Lagret var relativt homogent, ganska kompakt. Kontaktyta mot underliggande lager var mot 1533 distinkt, mot 1576 distinkt och mot 1580 diffus.
1581	Hantverksavfall	Ett 0,01 meter tjockt, brunrött hornspillslager med inslag av organisk k-jord. Mycket luckert med diffus kontaktyta.
1582	K-jordslager	Ett 0,02–0,07 meter tjockt, mörkt gråbrunrött sandblandat organiskt k-jordslager. Lagret var relativt luckert, homogent med diffus–distinkt kontaktyta mot underliggande lager.
1583	Raseringslager	Plankrest, 0,08x0,50 meter, som låg i öst–västlig riktning.
1584	K-jordslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, brungrått k-jordslager. Fett med distinkt kontaktyta.
1587	Härdlager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, svart/rödbrunt, luckert k-jordslager med stort inslag av sot och enstaka kolbitar. Kontaktyta mot underliggande lager var distinkt.

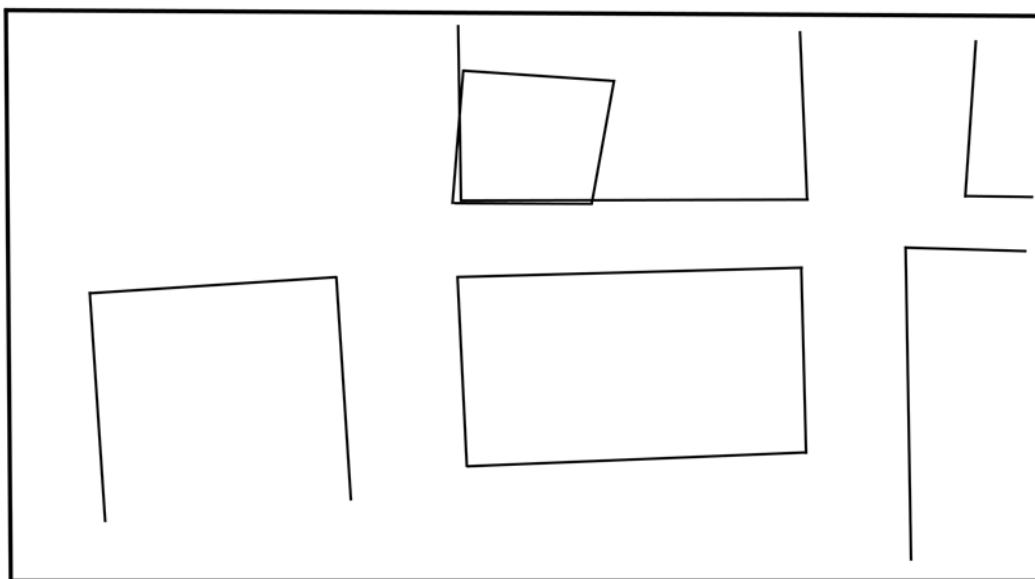
1588	K-jordslager	Ett 0,15 meter tjockt, gråbrunt, lerblandat k-jordslager. med en viss inblandning av träflis i rutorna J–K 13. I dessa rutor var lagret uteslutande k-jord med pinnar och träflis. Kontaktyta motunderliggande lager, knr 1632, var diffus. Kontaktytan mot underlagrande sotlager, knr 1533, var distinkt.
1591	Raseringslager	11 stenar, 0,10–0,20 meter i diameter, som låg spridda över en 2 kvm stor yta.
1605	Pinnar	11 pinnar, 0,02–0,3 meter i diameter. Pinnarna stod på linje i NO–SV riktning. Avståndet dem emellan var 0,17–0,25 meter och konstruktionens totala sträckning var 1,90 meter.
1607	Pinnar	Två pinnar, 0,03–0,04 meter i diameter. Pinnar står i linje i NO–SV riktning.
1610	Väggband	Bilad plank, 0,17x0,46 meter, som låg i NO–SV riktning.
1611	K-jordslager	Ett 0,08–0,15 meter tjockt, mörkbrunt fett k-jordslager. Homogen struktur med distinkt kontaktyta.
1624	Härd	Sju–åtta stenar i varierande storlek, 0,05–0,30 meter i diameter. Stenarna ligger i en klunga med heterogen struktur.
1625	K-jordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, homogent, kompakt, mörkbrunt lager med mycket träflis. Distinkta kontaktytor, men avgränsningen i O var diffus.
1626	Träfodring	Tre stockar och två plankor som låg tätt samman i en skålad nedgrävning som bildade en NV–SO ränna. Konstruktionen var 2,5 meter lång och 0,47–0,70 meter bred. Stockarna var 0,14 meter i diameter och plankorna var bilade. Rännan omgärdades i den SO delen av två stolpar, 0,07 meter i diameter. Dessutom fanns en lika stor stolpe vid rännans SV del mot NV. I övrigt ingick tre kantiga stenar, 0,15–0,20 meter i diameter.
1632	K-jordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt träflislager.
1633	K-jordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, gråsvart organiskt och luckert k-jordslager med inslag av träflis, djurhår och hornspill. Lagret var heterogent och varvigt. I rutorna H9 och H10 fanns rikligt med hornspill (=knr 1648) mot botten av lagret. Kontaktyta mot underliggande lager var framför allt distinkt.
1634	K-jordslager	Brunt organiskt k-jordslager med inslag av sand, växtdelar och hornspill. Kontaktyta mot underliggande lager var diffus.
1635	Raseringslager	Stensamling med sju stenar, 0,10x0,15–0,20x0,20 meter. Fyra stenar var flata och tre var rundade.
1636	Utjämningslager	Ett 0,05–0,15 meter tjockt, k-jordslager med inslag av sand och en del hornspill. Lagret var poröst och heterogent med en mycket distinkt kontaktyta mot underliggande lager.
1648	K-jordslager	Ett 0,10–0,15 meter tjockt träflisblandat, något luckert k-jordslager med rikligt inslag av pinnar, vidjor, plankstumpar och störbitar. I ruta G9 fanns hornspill mot botten av lagret. Lagret var homogent i sin flisiga struktur och hade en distinkt kontaktyta mot underliggande lager.
1649	Raseringslager	Fem stenar, 0,10 i diameter, som var något skörbrända, samt rester av plankor.
1650	K-jordslager	Ett 0,03 meter tjockt, gulbeige, kompakt och homogent siltlager med enstaka inslag av små lerklumpar.
1651	Raseringslager	Ett 0,01–0,06 meter tjockt, gråsvart lager med inslag av aska och kol. Homogen struktur med distinkt kontaktyta.
1653	Raseringslager	tre plankrester som låg i väst–östlig riktning. Plankresterna var 0,20–0,60 meter långa och 0,08–0,10 meter breda.
1656	K-jordslager	Ett 0,05–0,08 meter tjockt, gråsvart (med brunröda fläckar), finporigt mycket kompakt k-jordslager med inslag av näver, enstaka djurben och hornspill. Kontaktyta mot underliggande lager knr 1648 var distinkt, men kontaktyta mot underliggande lager knr 1652 var odefinierbar.

1658	Käppar	Fyra pinnar, 0,05 meter i diameter. Pinnarna stod på rad i öst–västlig riktning, med ett avstånd mellan pinnarna på 0,20 meter.
1659	Lerlager	Lerlager med inblandning av k-jord.
1660	K-jordslager	Organiskt k-jordslager.
1673	Raseringslager	Två träbitar, 0,20x0,10 meter som låg över en 0,60 meter lång träslana, 0,07 meter i diameter.
1674	Flätverk	Vidjor som är sammanflätade runt stöarna i 1675. Vidjorna är delvis mycket välbevarade, delvis mycket fragmentariska.
1675	Käppar	80-tal stöar som stod i NO–SV riktning. Mellan stöarna var det 0,05–0,15 meter.
1681	K-jordslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, gråbrunt något sandblandat halvfett k-jordslager med inslag av träflis.
1696	K-jordslager	Ett 0,05 meter tjockt organiskt k-jordslager med mycket träflis. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta.
1707	K-jordslager	Relativt kompakt, mörkbrunt lager. Lagret var troligtvis en blandning av 1718 och 1330. Åt SV såg lagret ut som 1330 och åt NO såg det ut som 1718.
1715	Lerlager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt ljusgrått lerlager som bitvis var sandigt/grusigt och hade en hård konsistens. Distinkta kontaktytor.
1716	K-jordslager	0,02–0,06 meter tjockt, homogent, relativt kompakt, mörkbrunt lager med distinkt kontaktyta.
1744	Nedgrävning	Nedgrävning som var 3 meter lång, 0,10–0,16 meter bred och 0,05 meter djup. Nedgrävningen hade sluttande nedgrävningskanter och gick i NV–SO riktning.
1748	Utgjänningslager	Ett 0,1–0,2 meter tjockt, ganska heterogent, luckert, brunrött lager. Lagret innehöll relativt mycket hornspill, en mindre mängd träflis och djurben. Lagret var utseendemässigt likt 1718 men var mer poröst och heterogent. Jorden i 1718 var fetare och innehöll mer gödsel. Distinkta kontaktytor.
1749	Raseringslager	Två stenar, 0,2 meter i diameter, som låg på varandra utan synlig struktur.
1757	Fyllning i nedgrävning	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, heterogent, fett, gråsvart lager som innehöll en hel del kol, sot och hornspill. I lagret var en del av benen vertikalt ställda. Distinkta kontaktytor.
1758	Nedgrävning	Oval grop med lodrät nedgrävningskant mot NO och svagt sluttande från SO och SV. Gropen hade plan botten och var 0,30 meter djup.
1759	K-jordslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, mestadels luckert men ibland kompakt, mörkbrunt lager som var sandblandat. Längs med den SV begränsningen fanns rikligt med hornspill och längs den SO begränsningen fanns rikligt med träflis.
1772	Pinnar	5 pinnar, 0,02–0,03 meter i diameter, placerade i NO–SV riktning. Pinnarna hade tydliga tilltäljda spetsar och fanns bevarade 0,05–0,08 meter djupt.
1773	Stolpe	Två fyrkantsbilade, spetsiga stolpar, 0,07x0,04x0,15 meter resp. 0,04x0,03x0,10 meter. Stolparna var lodrät nedkörda i marken.
1774	Stolpe med stenskoning	Fyrkantsbilad stolpe med plan botten, 0,07x0,08x0,15 meter stor. I den SO delen fanns en stenflisa, 0,07x0,08x0,17 meter stor, ställd på högkant. På den SV sidan fanns en högkantsställd sten, 0,15x0,10x0,04 meter stor. På den NV sidan fanns en spetsigt formad kil av trä, 0,04x0,06x0,15 meter. Stolpen lutade något åt SV.
1804	Raseringslager	Två stenar, 0,15–0,20 meter i diameter.
1822	Pinnar	Tre pinnar, 0,02–0,04 meter i diameter.

Tabell 223. Kontexter tillhörande grupp 80.

Fas 11, ca 1090–1105

Under fasen har nästan alla tomternas zoner legat bebyggda, förutom zon 1 på tomt I som hållits som en utomhusaktivitetsyta och i zon 5 på tomt II. På tomt III inträffar det att hus D:T i zon 3 breder ut sig över zonerna ända ned i zon 5. Fasen var den allra intensivaste av samtliga faser avseende hornhantverk.

Figur 126. Husen i fas 11ab lagda över varandra. Inga hus står kvar sedan föregående fas. Det enda huset i fas 11b, hus E:A på tomt II:1, överlagrar hus D:R från fas 11a.

Fas 11a, MK 33 och MK 35

Fasen utmärkte sig med tät bebyggelse, i synnerhet på tomt II som bebyggdes med breda bastanta hus. Zon 1 på tomt I var dock fortfarande en utomhusyta, där djur kan ha hållits men som också bar spår efter hornhantverk, metallhantverk och vaga spår efter glashantverk. I tomtzon 2 fanns en kavelbrobelagd tvärpassage, knappt 2 meter bred, och i tomtzon 3 låg den knuttimrade byggnaden hus E:D med mullbänkar längs väggarna. Huset har tolkats som flerfunktionshus, både en bostad och ett hus där hantverk bedrivits.

På tomt II har hus D:R uppförts närmast Stora gatan, ett hus som till storlek och fason påminde om de delade dubbelbodar för hantverk som började uppträda vid denna tid i kvarteret Trädgårdsmästaren. Huset har varit avdelat i mitten av en flätverksvägg. Främst tycks bodarna an-

vänts av kammakare, det är också i denna fas som fynden av hornspill nådde sin höjdpunkt på platsen med ett halvt ton tillvarataget spillmaterial. Bakom huset fanns en 1,5 meter bred tvärpassage som varit träbrobelagd, och nedan denna låg hus D:U. Huset var ett timrat bostadshus, rumsindelad med en förstuga och ingång mot passage 3. Nedanför hus D:U var tomten obebyggd.

Tomt III bebyggdes med husen D:S och D:T av vilka det förra var ett hantverkshus, troligen för både horn- och metallhantverk, och det senare kan ha varit en bostad där även hantverk bedrivits.

Passage 1 och 2 visade inga spår efter kavelbroläggning, medan passage 3 haft det likt i tidigare faser.

Figur 127. Multikontexter, grupper och konstruktioner tillhörande fas 11a.

Passage 1

MK 33, utomhus

Passage 1

Lagertyp: avsatta utomhuslager

Gruppen består av kulturjords- och gödsellager som tillkommit i passage 1. Det fanns också lager med hantverksavfall i form av hornspill, sammantaget ca fem kilo. Ett utmärkande fynd var ett litet glaser av klart glas (fnr 7285).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1086	Lerlager	Ett 0,03–0,07 meter tjockt, grått lerlager. Lagret var kompakt med distinkta kontaktytor.
1087	Kulturjordslager	Ett 0,03–0,04 meter tjockt, rödbrunt, organiskt kulturjordslager. Lagret var kompakt med distinkta kontaktytor.
1355	Hantverksavfall	Ett 0,04–0,05 meter tjockt hornspillslager. Lagret var poröst med distinkta kontaktytor.
1363	Hantverksavfall	Ett hornspillslager. Lagret var kompakt med diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
1335	Utgjänningslager	Ett 0,02–0,08 meter tjockt, ljusgrått siltlager. Lagret var kompakt med distinkta kontaktytor.
1344	Gödsellager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, brunt gödsellager med stark arom/odör.
1345	Kulturjordslager	Ett 0,005–0,02 meter tjockt, grått kulturjordslager med ett smärre inslag av kol och träflis. Lagret var hårt komprimerat med distinkta kontaktytor.
1358	Utgjänningslager	Ett 0,01–0,10 meter, mörkgrått kulturjordslager. Lagret var kompakt med distinkta kontaktytor.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1362	Uttjämningslager	Ett 15-tal stenar 0,05–0,15 meter stora, som låg blandat med kulturjord, grus och lera.
1370	Gödsellager	Ett 0,05 meter tjockt, brunt, illaluktande gödsellager. Lagret var kompakt med distinkta kontaktytor.

Tabell 224. Kontexter tillhörande MK 33 i passage 1.

Tomt I

MK 33, utomhus

Tomt I:1, MK 33

Lagertyp: avsatta utomhuslager

En öppen utomhusyta i tomtzon 1. Gruppen bestod till största delen av kulturjords- och gödsellager, men även av pinnar, stolphål och träplankor. Lagren var mycket fyndrika, med mycket stora mängder spill från hornhantverk, smidesslagg, ässjefodring, smältdeglar, en sandstensgjutform för barrer (fnr 36502), samt en del läderspill. Där fanns även vaga fynd av spill från glashantverk i form av smärre smältor, en skärva av ett bysantinskt glaskärl (fnr 4421, se Henricson 2006:43ff

& fig 10:1) och ett fragment av en grön armring av glas (fnr 5808, jfr Henricson 2006:40 & 43ff) och ett stort antal glaspärlor, ett runben med inskrift **ir** (fnr 48301, SL 80), en gjuten fingerring av silver med flåtmönster (fnr 5620), en infattning av silver eller vitmetall, troligtvis för en bergkristall (fnr 4471, *fig. 128*) samt spridda föremål relaterade till fiske: flöten, ett nätsänke, en fiskesticka och ett näverfodral (fnr 9973, jfr tolkning hos Edberg 2012 & 2015).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
911	Uttjämningslager	Ett hornspillslager med inblandning av mörk fet kulturjord.
984	Kulturjordslager	Ett kulturjordslager med mycket hornspill.
1013	Fyllning i stolphål	Brun kulturjord med stora mängder hornspill. Lagret var poröst med distinkta kontaktytor. Fyllning i stolphål.
1014	Stolphål	Ett stolphål utan bevarade trärester, 0,18 meter i diameter och 0,33 meter djupt. Stolphålet var koniskt avsmalnade nedåt.
1045		En stör-och planktrave.
1059	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,08 meter tjockt brunt kulturjordslager med stort inslag av hornspill. Lagret varierade mellan att vara poröst och kompakt till sin konsistens. Kontaktytor distinkta.
1178	Kulturjordslager	Ett brunt poröst kulturjordslager.
1203	Kulturjordslager	Ett mörkbrunt kulturjordslager med inslag av ben och ytterst få föremål.
1205	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,07 meter tjockt, brunt kulturjordslager med inslag av lera och mycket träflis. Lagret var kompakt
1206	Gödsellager	Ett gödsellager.
1208	Träplanka	En träplanka.
1214	Pinnar	10 pinnar.
1217	Sotlager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt sandblandat sotlager.

Tabellen fortsätter på nästa sida

Figur 128.
Infattningen fnr 4471.

1240	Lerlager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, gråbrunt, kompakt kulturjordslager. Lagret fanns fläckvis i rutorna G 3–5. I ruta H G var lagret homogent och tjockare.
1242	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, brunt kulturjordslager med ett visst inslag av träflis och gödsel. Lagret var kompakt och heterogent.
1258	Kulturjordslager	Ett 0,03–0,04 meter tjockt, brunt träflisblandat kulturjordslager.
1264	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, brunsvart kulturjordslager med inslag av sand. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1265	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt kulturjordslager med inslag av träflis.
1266	Gödsellager	Ett 0,02–0,06 meter tjockt, ljusbrunt kulturjordslager av gödselkaraktär.
1267	Gödsellager	Ett gråbrunt, mycket kompakt gödsellager.
1288	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,04 meter tjockt, brunt kulturjordslager.
1291	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, brunt kulturjordslager. Lagret var poröst med inslag av träflis.
1297	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,08 meter tjockt, brunt kulturjordslager.
1323	Träplanka	En träplanka, 1,1x0,2 meter, som låg nordsydlig riktning. Bredvid denna låg en plankbit, 0,3x0,3 meter. Över den stora plankan låg en plankbit, 0,2x0,1 meter, som låg i NO–SV riktning.
1354	Kulturjordslager	Ett 0,04–0,05 meter tjockt, grått kulturjordslager med mycket träflis och en del gödsel. Lagret var kompakt med relativt distinkta kontaktytor.
1549	Pinnar	Pinnar.

Tabell 225. Kontexter tillhörande MK 33 på tomt I.

B49

Tomt I:2, MK33

Konstruktionstyp: kavelbro i tvärpassage

Funktion: gångyta

Storlek. 4x1,5 meter

Konstruktionen tolkas som rester efter en gångyta med längsgående gångplank i tvärpassagen på tomt I.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1226	Gångplank	Träplankor som var orienterade i NO–SV riktning. Bredd: 0,10–0,20 meter. Tjocklek: 0,03 meter.

Tabell 226. Kontexter tillhörande kavelbron B49.

Hus E:D**Tomt I:3, MK 33****Konstruktionstyp: timrat, delvis på
syllstenram****Funktion: flerfunktionshus eller bostadshus****Storlek: >4,5x5,5 meter**

Huset var byggt delvis på syllsten och delvis med träsyll direkt på marken. I husets västra hörn kunde man se att väggarna varit knuttimrade (*fig 139, s. 284*). Ovanpå syllstocken tillvaratogs splittrat trä i ett tiotal större och ett flertal mindre delar (fnr 18927 och 18927) som bildade en timrad knut. Husets tak tolkas ha varit ett torvtak.

Två fläckar (kontext 1120) med lera i husets nordvästra del tolkas som spår efter stöd till en mullbänkskonstruktion. Ett brandgult sandlager tolkas vara rester efter bänken som funnits längs med väggarna i nordväst och sydost. I norra hörnet av golvet, i anslutning till mullbänken, påträffades ett lager med träflis och näver som tolkades som rester efter en träkonstruktion, möjligen ramkonstruktionen av mullbänken. Golvet utgjordes av grå lera med inslag av grå-

brun kulturjord. Ovanpå lergolvet, i nordvästra och nordöstra delen, fanns ett lager som tolkats vara förmultnat trä, som kan ha varit rester efter ett förmultnat trägolv.

Från avsatta lager i huset tillvaratogs fynd av hushållskaraktär som keramik av typ A, även BII-gods, en bjällra (fnr 6735), en gul cylinderpärla av glas (fnr 4567), en bronsvikt (fnr 19182), två små sydda näverfodral (fnr 16402 & 17015) av en typ som kan tolkas som möjliga nätflöten, med hänvisning till baltisk praktik (Edberg 2012 & 2015), samt en glättsten. Det tillvaratogs även en stor mängd avfall från horn- och benhantverk.

Över hela konstruktionen fanns ett orange-färgat brandlager, resterna efter ett torvtak som brunnit. Byggnaden var avgrävd i sydost vid tidigare anläggningsarbeten. Den undersökta delen av huset saknade spår efter härd.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
28	Brandlager	Ett orangefärgat brandlager. Lagret var fläckvis förekommande och täckte en yta av 0,5 m ² . Lagret grävdes tillsammans med knr 29.
29	Kulturjordslager	Påförd kulturjord. Brun gödsel.
142	Lergolv	Ett kompakt 0,005–0,07 meter tjockt, grått, kulturjordslager med distinkta kontaktytor.
176	Lergolv	Profilbeskrivning: Gråbrun, kompakt, lerblandad kulturjord med lerfläckar och fläckar av träkol.
1119	Kulturjordslager	Ett brunt, kompakt och homogent lager med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1120	Lerlager	Två grå lerfläckar, 0,10 meter tjocka, med distinkta kontaktytor.
1138	Kulturjordslager	Samma som knr 1119.
1149	Lergolv	Ett 0,01 meter tjockt, ej heltäckande grått lerlager med distinkt kontaktyta.
1150	Kulturlager	Ett 0,03–0,05 meter tjockt, ej heltäckande, fläckvis, brandgult sandlager.
1152	Syllstock	En mycket komprimerad träsyll. Svårt att se om den varit en hel stock eller plank.
1259	Lergolv	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, kompakt grått lerlager med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1326	Kulturlager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, homogent, ljusbrunt kulturjordslager med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1327	Golvlag	Ett 0,02–0,05 meter tjockt kulturjordsblandad lera. Grävdes tillsammans med knr 29

Tabellen fortsätter på nästa sida

1334	Kulturlager	Ett rödbrunt träflislager med inslag av näver.
1343	Kulturlager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, brunt kulturjordslager med inslag av lera och småsten. Lagret hade en heterogen struktur, delvis poröst, delvis kompakt. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1357	Lergolv	Ett ljusgrått lager med ljusgrå lerfläckar och små grå siltinlagringar. Lagret var relativt kompakt med distinkta kontaktytor.
1366	Sandlager	0,01–0,02 meter tjock sand.
1367	Syllstock	Resterna efter en mycket dåligt bevarad stock.
1414	Syllsten	14 stenar i NV–SO riktning, 0,20x0,15–0,20 meter stora.

Tabell 227. Kontexter tillhörande hus E:D.

Passage 2

MK33, utomhus

Passage 2, MK 33

Lagertyp: passagelager

Gruppen tolkas utgöra ett antal kulturjordslager som tillkommit i passage samt lager med hantverksrester i form av hornspill. Det fanns även rester av ett flätverksstaket i form av käppar samt en dräneringsränna med halm som kan ha fungerat som dränering. Hornspillsmängderna var rika, liksom fynden av smidesslagg och även ladderspill och skodon. Bland utmärkande fynd är

ett prövostycke av ben med en ristad romansk växtslinga (fnr 6937, *fig. 129*), ett knivhandtag av troligt valrosselfenben (fnr 7462), holken till en miniatyryxa (fnr 7286, jfr Edberg & Söderberg 2018:54), en leksaksbåt av trä (fnr 9957, *fig. 130*) och flera näverfodral (fnr 9971, *fig. 31, s. 48*).

Lagren innehöll även flera runben; fnr 6402 med futharkinskrift (SL 71); fnr 6404 med text **sihurþr × b...** och **...-fasta** (SL 73, *fig. 131*), fnr 6933, SL 86; fnr 6935, SL 88; fnr 6936, SL 89 med texten **rap þat**; (Källström 2014) samt fnr 6932 (SL 85) med runor och latinsk skrift: **fr PAXTEC** (jfr Gustavson & Söderberg 2014:36f) (*fig. 132*).

Figur 129. Detalj av det ristade benet fnr 6937 med den romanska växtslingan.

Figur 130. Leksaksbåten fnr 9957, ca 160 mm lång. Foto: Gabriel Hildebrand..

Figur 131. Runbenet SL 73 fnr 6404 med text **sihurpr** × **b....**

Figur 132. Runbenet SL 85 fnr 6932 med text **fr** PAXTEC (Pax tecum). Det äldsta kända exemplet på skrift i det latinska alfabetet från Sigtuna.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1290	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,04 meter tjockt, gråsvart kulturjordslager med en del träflis. Lagret var poröst med diffus kontaktyta mot knr 1293.
1293	Kulturjordslager	Ett brunt kulturjordslager. Artefakterna låg både vertikalt och horisontellt. Distinkta kontaktytor.
1295	Kulturjordslager	Ett 0,10–0,20 meter tjockt, gulbrunt kulturjordslager med mycket hornspill och gödsel. Den gulbruns ”illaluktande” delen övergick gradvis till en mer brun karaktär. Övergången skedde vid D. Sellings schakt och det skulle kunna förklaras genom sämre bevarandegrad. Föremålen låg i huvudsak horisontellt, men en del vertikalt. Distinkta kontaktytor.
1328	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,10 meter tjockt kulturjordslager som utgjordes av flera, olika färgade, mycket tunna lager som bestod av halm, träflis, och annat organiskt material
1329	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, brunt kulturjordslager. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta.
1360	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,10 meter tjockt, gråbrunt, något illaluktande kulturjordslager med inslag av djurben, näver och gödsel. Distinkta kontaktytor mot under- och överlagrande kontexter.
1361	Kulturjordslager	Ett brunt kulturjordslager med inslag av lerfläckar.
1369	Kulturjordslager	Ett 0,04–0,06 meter tjockt, rödbrunt kulturjordslager.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1371	Kulturjordslager	Ett 0,03–0,12 meter tjockt, gråbrunt mot grått, ganska kompakt och homogent, lerhaltigt lager med få fynd. Enstaka ben, hornspill och läderbitar. Distinkta kontaktytor.
1372	Fyllning i nedgrävning	Ett 0,01–0,06 meter tjockt, gulbrunt kulturjordslager. Lagret var något poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext. Lagret påminde mycket om knr 1295 till innehåll och konsistens.
1373	Nedgrävning	En nedgrävning som var 1,50x0,60 meter. Nedgrävningens kanter var sluttande i NO och skarpare vertikala i SV. I den NO delen av nedgrävningen fanns resterna efter en kort kantställd plank, 0,35x0,14 meter.
1386	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,13 meter tjockt, rödbrunt kulturjordslager. Lagret var bitvis kompakt och heterogent till struktur. Kontaktyta mot underlagrande kontext var diffus.
1412	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, rödbrunt kulturjordslager med inslag av djurben och hantverksavfall. Lagret var poröst.
1429	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,08 meter tjockt kulturjordslager av matjordskaraktär. Lagret var poröst och mycket homogent och fyndtomt.
1458	Käppar	Störrar, 0,04–0,08 meter i diameter.
1459	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, svart kulturjordslager. Lagret var poröst. Djurben och föremål låg både horisontellt och vertikalt i lagret. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext med obefintlig mot knr 1295. Det skedde en mycket gradvis övergång mot knr 1295. Troligtvis är det samma händelser som har skapat lagren. De skiljde sig dock en hel del åt genom färg, konsistens och delvis genom innehållet.
1460	Hantverksavfall	Ett brunt kulturjordslager bestående av horisontella skikt med hornspill. In mot centrum av passagen och ner i nedgrävning (knr 1461) blev lagret mer organiskt.
1461	Nedgrävning	En nedgrävning, 7,0x0,8 meter. I NV var nedgrävningen ganska grund, ca 0,05 meter och mot SO ökade djupet till ca 0,25 meter.
1480	Raseringslager	24 stenar som låg på rad i NV–SO riktning. Stenarna var 0,10–0,15x0,15–0,30 meter.
1486	Fyllning i nedgrävning	Ett 0,01–0,10 meter tjockt, kraftigt organiskt kulturjordslager som till stora delar bestod av halm och enstaka träbitar. Distinkta kontaktytor.
1669	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,10 meter tjockt, organiskt, ganska poröst lager med mycket träflis och ben. Distinkta kontaktytor.
1699	Kollager	Ett 0,002–0,004 meter tjockt, svart kol- och gruslager. Grävdes tillsammans med knr 1371.

Tabell 228. Kontexter tillhörande MK 33, passage 2.

Tomt II

S24

Tomt II:1–3, MK 35

Konstruktionstyp: flätverksstaket

Funktion: avgränsande och skyddande

Storlek: staketet löpte längs passagens hela sida

Rester efter ett flätverksstaket som avgränsat tomt II mot passage 2, samt skyddat byggnaderna från passagens avfall. Staketet tillvaratogs och registrerades som fnr 11838 (*fig. 18, 19, s. 44 & 133*).

Figur 133. Flätverksstaketet S24, som togs in och registrerades som fynd under fnr 11838.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
931	Käppar	Störar
1201	Pinnar	Fem pinnar, 0,03–0,04 meter i diameter och vidjor.
1244	Pinnar	Tre pinnar, 0,03–0,05 meter i diameter. Pinnarna stod i NV–SO riktning.
1294	Flätverk	Flätverk.
1403	Stör	En kvadratisk bilad stör, Stolpen var 0,08 meter i diameter och den var 0,25 meter hög.
1473	Pinnar	Sex pinnar, som bildade en linje i NV–SO riktning längs med den SV passagen. Pinnarna var 0,02–0,04 meter i diameter.
1484	Pinnar	Två pinnar, 0,03 meter i diameter.

Tabell 229. Kontexter tillhörande staketet S24.

Hus D:R

Tomt II:1, MK 35

Konstruktionstyp: träsyll på syllstensram

Funktion: hantverkshus, dubbelbod

Storlek: >3,5x7 meter

Kontext nr 1273 tolkas utgöra syllstensgrund till den sydvästra väggen till ett hus med en innervägg av flätverk (kontext 1339/1340). Innerväggen har delat huset i två avdelningar så det liknat de dubbelbodar för hantverk som tidigare setts i kvarteret Trädgårdsmästaren från och med 1000-talets slut (jfr Wikström (red) 2011:26f

& 78ff). I den sydvästra väggens syllstengrund (kontext 1273) fanns en stolpe. Troligt är att denna vägg utgjorts av skiftesverk. Anledningen till att väggen fått en kraftigare grund och en solidare konstruktion tolkas vara närheten till passage 2, där avsevärda mängder avfall lagrats upp som måste ha genererat röta. Golvet utgjordes av grå lera. I husets västra del fanns ett lerlager med sot

Figur 134. Den troliga handtagsdelen till en åra, fnr 11639. Fragmentets längd 46 cm.

på som kan ha varit en hårdplatta (kontext 1338). Från avsatta lager i huset fanns en riklig mängd av hornspill, främst huggspån. Det vittnar om att huset/bodarna har fungerat som kammakarverkstad. Det tillvaratogs en stor mängd delar från sammansatta enkelkammar. Från avsatta lager tillvaratogs även smidesslagg, ungefär ett halvt kilo läderspill och keramik av typerna A, BI och pingsdorfsgods. Det tillvaratogs dessutom 22 glaspärlor varav 11 var guldfoliepärlor samt en

karneolpärla (fnr 7297) och en del järnföremål, varav kan nämnas en bultlåsnöckel (fnr 21018), en pilspets (fnr 21065) och ett troligt handtag till en åra (fnr 11639, *fig. 134*).

Dubbelbodens sydvästra halva utgjordes av kontexter 1339, 1340, 1273 och 1398 medan den nordöstra utgjordes av kontexter 1339, 1340, 1377, 1388, 1389 och 1408. Bevarat syllträ (kontext 1389) påträffades endast i den nordöstra delen av byggnaden. Huset har brunnit.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1268		Kontext nr 1268=1389
1273	Syllsten	Ett 15-tal kantiga och rundade stenar, 0,2–0,4 meter i diameter.
1337	Kulturlagerslager	Ett 0,1 meter tjockt, gråsvart, homogent kulturlagerslager med inslag av träflis och hornspill. I L 10–11 var lagret fetare och innehöll markant mindre hornspillsmängder och dessutom framkom i dessa rutor enstaka läderspill.
1338	Lerlager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, bitvis rent lerlager. I den södra delen av lagret fanns en ca 0,2 meter stor kol- och sotfläck.
1339	Pinnar och störrar	16 pinnar och tre störrar. 1 av pinnarna var bilade med rektangulärt tvärsnitt.
1340	Vidjor	Fyra–fem vidjor, 0,01–0,02 meter i diameter. Dessa låg sammanflätade.
1377	Syllstock	En kolad stock som låg i NV–SO riktning. Stocken var av på mitten och den NV delen av stocken var 1,01x0,18 meter. Den SO delen var 1,32x0,22 meter. Den SO delen av stocken var avgrävd av knr 1166.
1388	Syllsten	En kantig sten och två rundade stenar, 0,5x0,05–0,15x0,25 meter. Två av stenarna var sotiga stenarna var sotiga på undersidan.
1389	Syllstock	En kolad stock, 1,05x0,28–0,42x0,10 meter, som låg i NO–SV riktning. Den bredare, NO änden, av stocken var kolad och det kan ha bidragit till att stocken är bredare och bättre bevarad i NO. Delar av stocken var bortgrävd av knr 1166.
1397	Plankor	Sex bilade plank i NO–SV riktning med storlek (som störst) 0,60x0,10x0,02 meter. De två sydligaste sydostligaste plankorna var brända. Den tredje plankan från SO var intakt.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1399	Pinnar och störar	Sex störar och 19 pinnar. En stör var kvadratisk bilad, en var kluven och fyra var bilade med kvadratisk tvärsnitt.
1400	Kulturlagerslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, brungrått, hornspillsblandat kulturlagerslager med enstaka djurben och läderspill. Lagret var ganska homogent med distinkt kontaktyta mot underliggande kontext.
1408	Stolpe med stenskonig	En stenskodd stolpe. Stolpen var 0,25 meter i diameter. Skonigen bestod av ca 40 st. rundade och kantiga stenar, 0,06x0,09–0,20x0,22. Toppmått: +7,55. Bottenmått: +7,27.
1409	Lergolv	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, grått siltigt lerlager. Lagret var homogent och mycket kompakt. Kontaktytan mot underliggande lager var distinkt.
1427	Stolpe med stenskonig	En stolpe med stenskonig. Stenskonigen bestod av stenar, 0,06x0,10–0,09x0,15 meter. De flesta stenarna i skonigen var skärvida och skörbrända.
1428	Pinnar och störar	Tre störar och sex pinnar, som stod samlade inom en yta av 0,8x0,8 meter.
1435	Pinnar och störar	Två störar och sex pinnar.
1436	Syllstock	En träplanka, 0,42x0,08 meter, som låg i NO–SV riktning. Träet var mycket fragmentariskt bevarat och komprimerat, därför var det svårt att avgöra tjockleken.
1437	Syllsten	Sex stenar på rad i NO–SV riktning. Tre stenar var rundade och större, 0,15–0,20x0,30–0,40 meter. Tre stenar var kantiga, 0,05–0,12x0,08–0,15 meter. Två av de kantiga stenarna stod på högkant.
1443	Nedgrävning	En avlång nedgrävning som var 1,55x0,30x0,06 meter. Nedgrävning var orienterad i NV–SO riktning.
1472	Nedgrävning	En oval nedgrävning, 1,70x0,60x0,10 meter. Nedgrävningen hade en plan botten med något sluttande kanter.
1516	Lergolv	Ett 0,05 meter tjockt, grått siltigt lerlager i botten och ovanpå låg ett något fett hornspillsblandat kulturlagerslager. Lagret var mycket kompakt med distinkt kontaktyta.
1623	Fyllning i stolphål	Ett organiskt kulturlagerslager.
1631	Syllsten	Tre stenar, ca 0,2–0,3 meter stora, som låg NO–SV riktning.

Tabell 230. Kontexter tillhörande hus D:R.

S37**Tomt II:1, MK 35****Konstruktionstyp: flätverksstaket****Funktion: avgränsande och skyddande****Storlek: staketet gick att följa ca 3,20 meter**

Konstruktionen bestod av käppar och vidjor och tolkas som rester ett flätverkstaket som stått längs kanten av tomten vid hus D:R, ut mot passage 3. Staketet kan ha fungerat avgränsande eller som skydd mot att avfall i passagen tryckts upp mot husväggen och orsakat röta.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
997	Pinnar och störar	17 pinnar/störar, 0,05–0,10 meter i diameter. Pinnarna stod med 0,2 meters avstånd från varandra på en sträcka av ca 3 meter i NV–SO riktning.
1376	Vidjor	Flätade vidjor, 0,01–0,015 meter i diameter, i NV–SO riktning på en sträcka av 1,67 meter.

Tabell 231. Kontexter tillhörande flätverkstaketet S37.

B18**Tomt II:2, MK 35****Konstruktionstyp: kavelbro****Funktion: gångyta**

Spridda, fragmentariskt bevarade träplank som låg tvärs tvärpassagen. Konstruktionen har utgjort broläggning i tvärpassagen mellan husen D:R och D:U på tomt II. I lagren påträffades en stav av trä till ett laggkärl (fnr 13697) samt en del spill från hornhantverk.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1250	Gångplank	En mycket fragmentariskt bevarade träplank som låg NV–SO riktning.
1251	Underregel	En mycket fragmentariska träplank som låg NO–SV riktning.
1285	Raseringslager	Störspetsar, plankstumpar och mindre plankbitar som låg utan struktur.
1347	Raseringslager	Dåligt bevarade plank- och stockbitar som i huvudsak var orienterade NV–SO riktning.
1454	Fyllning i nedgrävning	Ett brunt kulturjordslager. Lagret var inte så kompakt men homogent. Kontaktyta mot underlagrande kontext var distinkt.
1498	Nedgrävning	En flack och närmast oval nedgrävning.

Tabell 232. Kontexter tillhörande kavelbron B18.

Hus D:U**Tomt II:3, MK 35****Konstruktionstyp: knuttimmer, träsyll på syllstensram och stenskodda stolphål****Funktion: bostadshus****Storlek: 7,5x4,5 meter**

Husets väggar var uppförda på syllstensram. I det nordvästra hörnet var en knut bevarad vilket berättade att huset varit timrat. Ett stycke bevarat syllträ i vinkel mot husets nordvästra vägg i ruta G15, antydde att byggnaden varit rumsindlad. I den nordöstra delen påträffades två stolphål, kontext 1351 & 1352, som tolkats ha ingått i väggkonstruktionen, rimligen knutna till dörrkonstruktionen – huset har haft sin ingång mot passage 3 och denna ledde in till en mindre förstuga medan det övriga huset bestod av ett större

uppvärmt rum. I det senare rummet låg en härd nära det nordöstra hörnet mot innerväggen. Golvet var av grå lera med ett brunt avsatt och instampat jord- och lerlager på.

Från avsatta lager i huset tillvaratogs keramik av typ A. Det tillvaratogs även ett stort antal delar av sammansatta enkelkammar (15 st.), ett kamfodral eller påbörjad kamskena (fnr 6941) och ett halvfabrikat till en dubbelhelkam (fnr 1378) samt några kilo hornspill. Troligast har huset fungerat som bostadshus och hornspillet och halvfabrikaten kan ha kommit från näraliggande verksamhet i hantverkshuset hus D:R, eller också har hantverket även till viss del utövats även i det uppvärmda bostadshuset.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1104	Raseringslager	En bilad plank.
1299	Syllsten	Fyra stenar, ca 0,1–0,2 meter stora.
1300	Syllstock	En stock, 7,00x0,25x0,05 meter, som låg i NO–SV riktning. Stocken var troligen tillbilad på över- och undersidan, men den var mycket dåligt bevarad och komprimerad.
1301	Syllsten	Två stenar. 0,10x0,10 meter.
1302	Syllsten	Sex stenar, ca 0,20 meter stora, som låg på en linje i NV–SO riktning.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1444	Syllstock	Bilad stock, 1,15x 0,30x0,15 meter, som låg i NV–SO riktning.
1464	Raseringslager	Fyra stenar, samtliga kantiga och den största var skörbränd. Tre av stenarna var 0,10 meter stor och en var 0,15x0,30x0,15 meter.
1466	Lergolv	Ett 0,03 meter tjockt ljusgrått/brunrött lerlager. Lagrets kontaktyta var diffus-distinkt.
1481	Jordgolv	Ett 0,03–0,05 meter tjockt, brunrött kulturjordslager med inslag av lera. Lagret var mycket kompakt och homogent.
1482	Syllsten	En stensamling med totalt sju stenar. Sex av stenarna var 0,15x0,25x0,20 meter och den sjunde stenen var 0,50x0,40x0,20 meter. Fyra av stenarna låg med den flata sidan uppåt och dessa hade en kantig form.
1317	Sandlager	Ett grågul/gulvitt/brunt grus- och sandlager. Lagret var luckert och homogent med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1350	Stolphål med stenskoning	Två stenar, 0,10–0,15 meter stora.
1351	Stolphål med stenskoning	Stenskott stolphål. Stenarna var ca 0,25 meter stora. Stolphålet var 0,10–0,15 meter djupt. Stolpen var uppdragen. Fyllningen i stolphålet bestod av gråsvart kulturjord.
1352	Stolpe med stenskoning	Tre stenar, ca 0,05–0,15 meter stora, som fungerade som stenskoning. En kvarstående stolprest fanns bevarad. Stolpen var 0,03 meter i diameter.
1378	Kulturjordslager	Ett brunrött, organiskt kulturjordslager. Lagret var ganska fett och kompakt. Kontaktyta mot underlagrande kontext var distinkt.
1379	Asklager	Ett kol-och asklager.
1382	Stenkonstruktion	En stenkonstruktion med ett 50-tal stenar, ca 0,10–0,40 meter stora. Några av stenarna var skörbrända.
1420	Utgjänningslager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, ljusbrunt, halvfett kulturjordslager med inslag av lite aska. Lagret var luckert och homogent med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1421	Syllstock	En plank, 2,80x0,02 meter, som låg i NV–SO riktning. Plankan var mycket dåligt bevarad.
1284	Lergolv	Ett stålgrått, kulturjordsuppblandat lerlager med inslag av träflis. Lagret var kompakt med heterogen struktur och diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
1384	Syllsten	Tre stenar. Två av stenarna var ca 0,20 meter stora och en sten var 0,3x0,5 meter.
1385	Syllsten	Fem stenar, ca 0,2 0,3 meter stora. Stenarna bildade ett hörn.
1468	Stolpe	En stolpe, 0,12x0,08 meter. Stolpens tvärsnitt var rektangulärt.

Tabell 233. Kontexter tillhörande hus D:U

S43**Tomt II:4-5, MK 35****Konstruktionstyp: flätverksstaket****Funktion: avgränsande och skyddande****Storlek: staketresterna kunde följas ca 1 meter**

Konstruktionen bestod av en rad käppar nedkörda i marken och tolkas som rester av ett flätverkstaket som stått längs kanten av tomten vid hus

D:U, ut mot passage 3. Staketet kan ha fungerat avgränsande och som skydd mot att avfall i passagen tryckts upp mot husväggen och orsakat röta.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1424	Käppar	Fem pinnar, 0,02–0,03 meter i diameter. Pinnarna stod i NV–SO riktning.
1425	Käppar	Två pinnar, 0,02–0,03 meter i diameter Pinnarna stod i NO–SV riktning.

Tabell 234. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S43.

MK 35, utomhus

Tomt II:1-5, MK 35

Lagertyp: utomhuslager

Gruppen består till största delen av olika kulturjordslager. Men även av upp till 0,2 meter tjocka lager av hantverksavfall i form av hornspill. Utmärkande fynd i lagren var ett snidat djurhuvud, kanske en käppkrycka (fnr 6268, fig. 135),

en stämnyckel av horn till ett musikinstrument (fnr 6214, SL 76, fig. 136) med texten **hayr þu · huer hita · kiarpi eri × slipi × harbu × þisi × hailum × hantum** (Gustavson 2008), samt runbenet med texten **hera : nikala** (fnr 6407, SL 77, fig. 137), deponerat på den plats där hus D:U tidigare stått.

Figur 135 t.h. Djurhuvudet av trä, fnr 6268.

Figur 136 nedan. Två sidor av Erres stämnyckel. I den ena kortsidan, ej synlig i bild, finns ett rektangulärt hål ämnat att passa in över en stämskruv.

Figur 137 längst ned. Runbenet med texten "Herr Niklas".

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1123	-	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, rödbrunt, sand- och sotblandat kulturjordslager. Lagret var något luckert och poröst med diffus kontaktyta.
1163	Hantverksavfall	Ett 0,02–0,20 meter tjockt, brunrött hornspillslager som i vissa delar var uppblandat med kulturjord. Lagret var som tjockast i NV. Där bestod lagret enbart av hornspill. Lagret var luckert, men kompakt där kulturjorden blev en större del av lagret. Kontaktyta diffus-distinkt.
1167	Kulturjordslager	Kontext nr 1167=1332
1182	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,15 meter tjockt, brunrött/grått kulturjordslager. Lagret var finkornigt, fett och kompakt med homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1241	Kulturjordslager	Ett 0,03 meter tjockt, brungrått, sandigt siltlager. Lagret var homogent.
1246	Kulturjordslager	Ett 0,03–0,05 meter tjockt, mörkgrått lerblandat, sandigt, siltigt kulturjordslager. Lagret var kompakt och homogent. Kontaktyta diffus-distinkt.
1249	Raseringslager	Rasering från hus.
1263	Gödsellager	Ett 0,10 meter tjockt, brunt, smetigt gödsellager som luktade mycket illa. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta.
1272	Kulturjordslager	Ett grå svart kulturjordslager med stort inslag av träflis och träspill (30%). Lagret var inte så kompakt och ganska homogent. Kontaktyta distinkt-diffus.
1274	Raseringslager	Ett tiotal stenar, ca 0,02–0,10 meter stora. Stenarna var främst kantiga, men också rundade. Heterogen struktur.
1280	Träflislager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, gråsvart kulturjordslager med stort inslag av träflis och träspill (30%). Lagret var inte så kompakt, men inte heller luckert. Det var homogent med diffus-distinkt kontaktyta.
1281	Raseringslager	Fyra plankstumpar, 0,30–0,30x0,01–0,03 meter. Plankstumparna var orienterade både NV–SO och NO–SV riktning.
1283	Kulturjordslager	Ett svartgrått kulturjordslager med inslag av träflis (10–20%). Lagret var halvfett och kompakt med homogen struktur. Kontaktyta mot underlagrande kontext.
1311	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,07 meter tjockt, gråbrunt kulturjordslager. Lagret var mycket fett och smetigt med homogen struktur och distinkt kontaktyta.
1314	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, beige-grått, något träflis- och siltblandat lerlager. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta mot knr 1284 och 1315 och diffus kontaktyta mot knr 1182, 1316, 1284, 1283.
1315	Hantverksavfall	Ett hornspillslager.
1313	Kulturjordslager	Ett 0,03 meter tjockt, brunrött, organiskt kulturjordslager med inslag av träflis och sand. Lagret var kompakt med relativt distinkt kontaktyta.
1316	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, svartbrunt, sandigt kulturjordslager. Lagret var luckert och homogent med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1318	Kulturjordslager	Ett grått/brunrött kulturjordslager. Lagret var fett och poröst med diffus-distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1331	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,08 meter tjockt, mörkbrun kulturjord. Lagret var mycket hårt packat och kompakt med distinkt kontaktyta.
1332	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, grått, lerigt kulturjordslager med inslag av kol. Lagret var fett och kompakt med homogen struktur. Kontaktyta distinkt.
1333	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,06 meter tjockt, rödbrunt, torvigt kulturjordslager med inslag av kol. Lagret var poröst och homogent med distinkt kontaktyta.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1348	Kulturjordslager	Ett grått och mycket poröst kulturjordslager med stora mängder djurben och hornspill. Kulturjorden var halvfet och lagret var homogent. Kontaktyta distinkt mot underlagrande knr 1349 och diffus mot knr 1303.
1349	Kulturjordslager	Ett 0,01 meter brunrött, organiskt kulturjordslager med inslag av kol. Lagret var halvfett och kompakt. Lagret var homogent med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext, knr 1378.
1353	Raseringslager	25 stenar, ca 0,10–0,25 meter stora. Blandat med stenarna och under dessa låg ett lager som innehållsmässigt var identiskt med knr 1348.
1380	Raseringslager	Fem vidjor.
1381	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, svartbrunt kulturjordslager med inslag av lite hö/gräs/växtdelar och relativt mycket träffis. Lagret var ganska kompakt med mycket diffus kontaktyta.
1383	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, svartbrunt kulturjordslager med inslag av träspill. Lagret var ganska kompakt med diffus-odefinierbar kontaktyta.
1390	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,07 meter tjockt, grått kulturjordslager med kolstänk. Lagret var kompakt och homogent med distinkt kontaktyta.
1401	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, brunsvart kulturjordslager. Lagret var luckert och kompakt med heterogen struktur.
1402	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt svartbrunt kulturjordslager med inblandning av lite sand. I lagret fanns mycket hornspill och djurhår. Lagret var luckert med diffus-distinkt kontaktyta.
1406	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, brunsvart kulturjordslager med inslag av träffis. Lagret var kompakt och homogent med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1422	Härdlager	Ett grågult asklager med inslag av kolstänk. Lagret var starkt uppblandat med över- och underlagrande lager.
1423	Raseringslager	Fem stenar, ca 0,05–0,25 meter stora.
1426	Kulturjordslager	Ett grått kulturjordslager med ett visst inslag av kol. Lagret var både kompakt och poröst. Kontaktyta odefinierbar.
1438	Kulturjordslager	Ett 0,03–0,07 meter tjockt, brunrött kulturjordslager med inslag av kolstänk. Lagret var poröst med heterogen struktur. Kontaktyta distinkt mot knr 1439, i övrigt diffus.
1439	Sotlager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt kol- och sotlager. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta.
1451	Nedgrävning	n avlång nedgrävning, 1,00x0,20–0,35x0,05 meter.
1452	Fyllning i nedgrävning	Gråsvart kulturjordslager. Lagret var luckert och heterogent med diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
1455	Härdlager	Ett gråsvart asklager. Lagret var homogent med distinkt kontaktyta. Obs! Hela kontexten togs som makroprov.
1463	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,3 meter tjockt, grått, leraktigt lager med inslag av kolstänk. Lagret var fett, smetigt och kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1465	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,08 meter tjockt, rödbrunt kulturjordslager med inslag av spridda kolbitar. Lagret var poröst och homogen med distinkt kontaktyta.
1474	Kulturjordslager	Ett 0,04–0,09 meter tjockt, grått/gråsvart/brunrött kulturjordslager. Lagret var heterogent med distinkt kontaktyta.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1483	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,05 meter, gråbrunt kulturjordslager innehållande en del hornspill. Lagret var poröst och heterogent med diffus kontaktyta.
1499	Kulturjordslager	Ett brungråsvart kulturjordslager. Lagret var heterogent, ganska kompakt och hårt packat. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext, knr 1500,
1500	Raseringslager	Ett 20-tal plankstumpar som var, 0,05–0,35x0,02–0,10x0,01–0,05 meter. Plankstumparna låg utan struktur, men huvudsakligen i orienterade i NO–SV riktning.
1501	Utgjänningslager	Ett svart kulturjordslager med stort inslag av träflis. Lagret var kompakt och hårt packat. Kontaktyta mot underlagrande kontext var diffus.
1531	Raseringslager	Tre träplanksrester.
1594	Vidjor	Vidjor, som var 0,15–0,30 meter långa och 0,01 meter i diameter. Vidjorna var väl bevarade och sammanflätade.
1621	Hantverksavfall	Ett hornspillslager.

Tabell 235. Kontexter tillhörande MK 35 på tomt II.

Passage 3

B19

Passage 3, MK 35

Konstruktionstyp: kavelbro

Funktion: gångyta

Konstruktionen tolkas utgöra en broläggning som har förstörts vid brand. Lagret var fyndfattigt, endast tre fyndposter spill efter hornhantverk och en fyndpost A-keramik.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1238	Underregel och gångplanka	Två plankor som låg i NV–SO riktning. Dessa var inte brända. Från och med började fragmentariska plankor som låg i NO–SV riktning och var brända. Runt omkring de brända plankorna låg ett asklager som var omtrampat.
1298	Lager	Ett 0,01 meter tjockt, brungrått lager med kulturjord, lera och kol.

Tabell 236. Kontexter tillhörande kavelbron B19.

Grupp 56, MK 35

Lagertyp: passagelager

Gruppen består av kulturjordslager som tillkommit i passagen efter det att broläggning 19 har brunnit. I lagren påträffades ett revben med lönnrunor på den ena sidan (fnr 6403, SL 72)

uttydda **k r s l k**, möjligen en felskrivning av uppmaningen *Kyss mig* ”Kyss mig” enligt en preliminär tolkning (Nordby 2018:395f) (*fig. 138*). I övrigt gav lagren ca 1100 gram hornspill och A-keramik.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1303	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, svartgrått kulturjordslager med inslag av lera och kol. Kontaktyta mot underlagrande kontext var kompakt.
1416	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,15 meter tjockt, gråsvart kulturjordslager med inslag av lera och kol. Lagret var halvfett och kompakt med distinkt kontaktyta.

Tabell 237. Kontexter tillhörande grupp 56.

Figur 138. Runben med lönnrunor, fnr 6403.

Tomt III

Hus D:S

Tomt III:1, MK 35

Konstruktionstyp: träsyll på syllstensram

Funktion: hantverkshus

Storlek: >1,2x>3 meter

Väggarna var uppförda på träsyll som låg på syllstenar. Golvet utgjordes av ett rostbrunt till mörkbrunt kulturjordslager. Från avsatta lager tillvaratogs föremål som tyder på att huset fungerat som verkstad och möjligen som bostad. Föremål som kan föras till metallhantverk utgörs av rester efter ässjefodring, en bit från en degel samt en del slagg, samt tre brynen som också de kan vara spår

efter metallhantverk. Det påträffades tre till fyra kilo hantverksspill från hornhantverk, bland annat halvfabrikat till dubbelhelkammor, samt delar av och hela kammar. Mönstret med blandat horn- och metallhantverk i bodar mot Stora gatan är tidigare känt från kvarteret Trädgårdsmästaren (jfr till exempel Wikström 2011:93f). Det tillvaratogs även keramik av typ A samt en möjlig mejsel (fnr 33375) och ett blybleck eller en flat smälta (fnr 9398). Den eldpåverkade syllstocken tyder på att huset troligen brunnit. Byggnaden låg till största delen utanför undersökningsområdet.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1213	Syllstock	En syllstock, 2,2x0,1 meter stor, som låg i NV-SO riktning och var till den största delen bränd.
1237	Kulturjordslager	Ett homogent, kompakt 0,03–0,06 meter tjockt, rostbrunt-mörkbrunt kulturjordslager som lossnar i block. Diffus kontaktyta mot underliggande lager.
1417	Syllsten	Fyra stenar, 0,3–0,4 meter stora. Stenarna ligger på rad i NV-SO riktning.
1512	Syllsten	Fem stenar. En var lite större än de andra, 0,30–0,35 meter stor. De övriga fyra var 0,2–0,1 meter stora. Den större stenen var rundad på ovensidan och var flat på undersidan. De mindre stenarna var kantiga. Stenarna låg på rad i NO-SV riktning.
1542	Golvlager	Ett mycket poröst, heterogent 0,06–0,15 meter tjockt mellanbrunt kulturjordslager. Lagrets kontaktyta mot underliggande lager, diffus-distinkt.
1543	Golvlager	Ett heterogent 0,05–0,10 meter tjockt, mellanbrunt poröst kulturjordslager med distinkt kontaktyta mot underliggande lager.
1544	Syllsten	Två rundade stenar, 0,3–0,4 meter stora som låg i NO-SV riktning.
1545	Syllsten	Kontext nr 1545 bestod av sju stenar som låg på rad i NV-SO riktning med en sträckning på ca 3,00 meter.

Tabell 238. Kontexter tillhörande hus D:S.

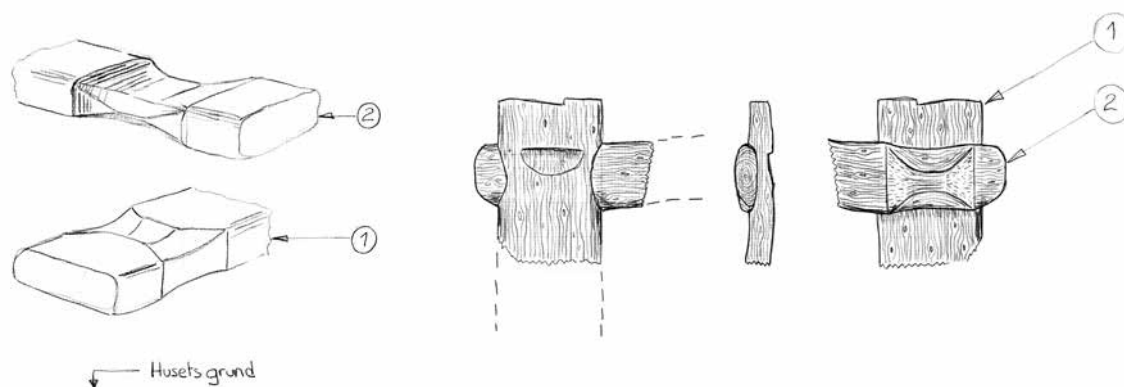
Hus D:T**Tomt III:3****Konstruktionstyp: träsyll på gles syllsten eller hörn- och mellanstenar****Funktion: bostadshus, flerfunktionshus****Storlek: >2,5x5 meter**

Väggarna tolkades vara uppförda på träsyll som låg direkt på marken eller på hörn- och mellanplintar. Golvet utgjordes av gråbrun lera som lagts som ett underlag, varpå man lagt ett trägolvet av vilket några plankor fanns fragmentariskt be-

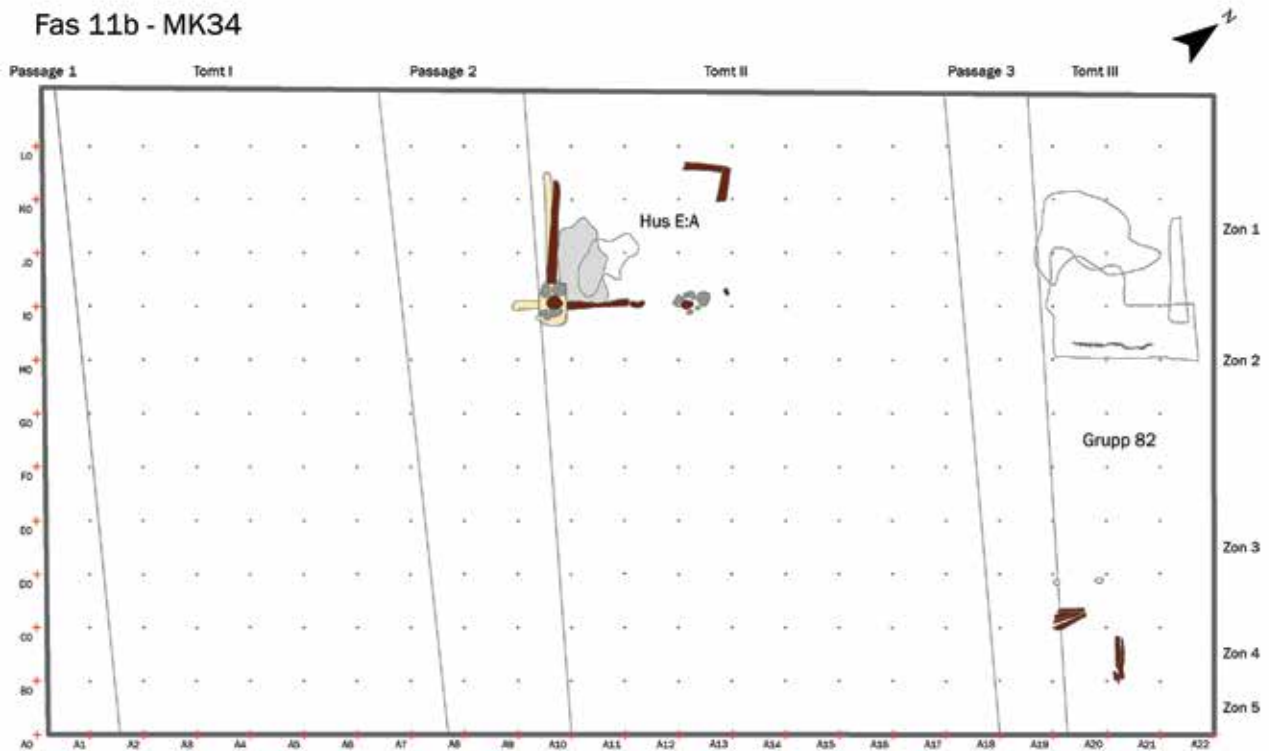
varade. Från avsatta lager tillvaratogs främst keramik, både av typ A samt några av typ BI. Det tillvaratogs även en del avfall från horn- och benhantverk, främst hantverksspill men även delar av kammar. Huset har brunnit, helt eller delvis. I byggnadens östra del påträffades ett lager med svartgrå träkol och rikliga mängder bränd lera som tolkats som en brunnen vägg.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1507	Brandlager	Kontext nr 1507=1508
1508	Raseringslager	Ett svartgrått träkolslager med rikliga mängder bränd lera. Kontaktytan mot underliggande lager var distinkt.
1509	Brandlager	Kontext nr 1509=1508
1526	Syllstock	En komprimerad och sammanpressad trästock, 2,20x0,10 meter, som låg i NO–SV riktning.
1527	Syllstock	En mycket komprimerad och fragmentariskt bevarad trästock, 4,50x0,15 meter, som låg i NV–SO riktning.
1528	Kulturlagerslager	Ett kompakt, 0,02–0,05 meter tjockt kulturlagerslager med distinkt kontaktyta mot underliggande lager.
1537	Brädor	Mycket fragmentariskt bevarade träplankor, som var knappt urskiljbara. Fibrernas riktning låg i NO–SV riktning och av det kan man sluta sig att plankorna har legat i den riktningen.
1538	Utgjämningsslager	Ett 0,05–0,15 meter tjockt, gråbrunt lergolv med inslag av organisk kulturlager mot botten av lagret. Lagret hade en mycket kompakt yta, men föll sönder i pulver när det grävdes. Kontaktyta mot underliggande lager var distinkt.

Tabell 239. Kontexter tillhörande hus D:T.

Figur 139. Komprimerad rännknut från hus E:D på tomt I, kontext 1152. Fältteckning: Jacques Vincent.

Figur 140. Grupper och konstruktioner tillhörande fas 11b.

Fas 11b, MK 34

I underfas 11b tillkom ett enda hus, det lilla huset E:A i tomtzon 1 på tomt II. Huset var relativt anonymt, men kan ha varit en hantverksbod eller en ekonomibyggnad. Tomt III uppvisade spår

efter hornhantverk. I passage 3 har kavelbron brunnit och den har legat utan broläggning en tid. Kulturlager har vuxit på brandresterna.

Hus E:A

Tomt II:1, MK 34

Konstruktionstyp: skiftesverk med jordgrävda stolpar

Funktion: hantverksbod

Storlek: 3,5x2,5 meter

Väggarna var uppförda på träsyll som låg direkt på marken i grunda nedgrävningar. En bilad plank som ställts på högkant tolkas utgjort rester efter skiftesverksvägg. Huset har haft jordgrävda hörnstolpar. Golvet utgjordes av grå lera. I husets SV hörn påträffades ett tunt lager kalk. Från stolp-

hållet i boden tillvaratogs en roterande slipsten av sandsten (fnr 36988), golvlagren var fyndfattiga med smärre mängder horn- och läderspill. Det är rimligt att anta att huset fungerat som hantverksbod eller ekonomibyggnad, med ledning av storlek och läge inom tomten.

Prover

Träprover av ek från huset (kontexter 1146, 1308 & 1309) har genom dendrodatering påvisats varit fällda tidigast år 1087 samt 1102/3±5 (Bartolin 0157046, 0157127 & 0157179) (bilaga 1).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1113	Stolpe med stenskoning	Ett 0,4 meter djupt och 0,3 meter i diameter stor delvis bilad stock. Stocken hade rektangulärt bilade sidor. Den var något tillspetsad nertill. Stolpen var stenskodd med ett 30-tal kantiga och rundade stenar ca 0,1–0,3 meter stora.
1143	Planka	En bilad plank, 0,10x0,04, som ställts på högkant.
1146	Syllstock	En trästock, 1,95x0,15x0,15 meter, som låg i NV–SO riktning. Stocken vilade på en kantig sten som var ca 0,20 meter stor.
1260	Kalklager	Ett 0,005–0,03 meter tjockt kalklager. Lagret var homogent med distinkt kontaktyta.
1261	Lergolv	Ett 0,08–0,12 meter tjockt, grått lerlager. Lagret var kompakt och homogent med distinkt kontaktyta.
1271	Nedgrävning	En grop som var 2,00x0,10–0,20x0,15 meter med vertikala nedgrävningskanter.
1304	Syllstock	En trästock, 1,15x0,17 meter, som var orienterad i NO–SV riktning. Den var mycket förmultnad på ovansidan.
1305	Syllstock	En trästock, 0,58x0,18 meter, som låg i NV–SO riktning. Stockens NV ände var avfasad. Undersidan av stocken var bilad.
1306	Raseringslager	En bilad plank, 0,80x0,17 meter, som låg i NO–SV riktning.
1307	Stolpe med stenskoning	=1113
1308	Stolpe med stenskoning	Stolpe med stenskoning. Stolpen var 0,12x0,25 meter i diameter. Stenskoningens stenar var 0,08x 0,08–0,15x0,15 meter stora.
1309	Stolpe med stenskoning	Stenskodd stolpe. Stolpen var 0,22 meter i diameter och dess djup var 0,68 meter. Stolpen hade planbilad botten. Stenskoningen bestod av fem stenar, 0,10–0,20 m i diameter, som syntes i ytan. Mellan stolpen och två av de större stenarna satt träkilar.
1310	Nedgrävning	En avlång nedgrävning, 1,15x0,17 meter. Toppmått: 7,82 m ö h. Bottenmått: 7,73 m ö h
1471	Fyllning i stolphål	Ett 0,02–0,03 meter tjockt, luckert k-jordslager med ett litet inslag av sand och enstaka hornspill. Kontaktyta distinkt.
1670	Primärfyllning	Kulturlager. Fyllning i stolphål 1309.

Tabell 240. Kontexter tillhörande hus E:A.

MK 34, utomhus**Lagertyp: tomtaktiviteter**

Gruppen tolkas utgöra ett kulturjordslager som tillkommit i utomhusmiljö utanför bodkonstruk-

tionens hus E:A SV vägg. Har alltså tillkommit under brukningstiden av boden. Lagret innehöll spill efter horn- och läderhantverk.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1270	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, grått, sandblandat kulturjordslager med rikligt inslag av träflis och hornspill. lagret var homogent med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.

Tabell 241. Kontexter tillhörande MK 34.

Grupp 82**Tomt III****Konstruktionstyp: tomtaktiviteter**

Konstruktionerna och lagren tolkas som spår efter utomhusaktiviteter, med avsatta lager, raseringslager, flätverksstaket och två stolphål. Möjligt har aktiviteterna varit knutna till hornbearbetning av fynd av hornspill att döma.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1419	Hantverksavfall	Ett 0,05 meter tjockt hornspillslager med inslag av k-jord. Kontaktytan mot underliggande lager var distinkt.
1511	Kulturjordslager	Ett 0,06–0,17 meter tjockt, gråbrunt kulturjordslager. Lagret var poröst och relativt heterogent med distinkt kontaktyta mot underliggande lager.
1515	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,15 meter tjockt kulturjordslager med inslag av en hel del hornspill. Lagret var homogent.
1540	Vidjor	Vidjor som låg sammanflätade i NO–SV riktning.
1595	Raseringslager	Träplankor som låg orienterade i både NV–SO riktning NO–SV riktning. Plankorna var 0,50x0,08 meter och var delvis brända.
1596	Stolphål	Ett stolphål utan stolpe som var 0,1 meter i diameter och 0,1 meter djupt.
1597	Stolphål	Ett stolphål utan stolpe som var 0,1 meter i diameter och 0,1 meter djupt.
1780	Kulturjordslager	Ett 0,05 meter tjockt rödbrunt organiskt kulturjordslager med inslag av träfibrer. Kompakt och homogent med distinkt kontaktyta.

Tabell 242. Kontexter tillhörande grupp 82.

Fas 12, MK 32 och MK 31, ca 1105–1130

Den tendens som kunde anas redan i fas 10, att husen nu stått i längre perioder än vad de gjort förr, befästes tydligt i fas 12. Den tidigare täta och snabba omsättningen på byggnader har upphört till förmån för en annan stabilitet. Därutöver kom också större partier av tomterna att ligga obebyggda under längre perioder än tidigare. Bebyggelsen blev glesare men stabilare. Fasernas längd, som under tusentalet varit femton till tjugio år, i många fall med flera underfaser, var under elvahundratalet istället trettio till fyrtio år långa och som regel utan underfaser.

Avseende hantverk har både metall- och hornhantverk nu minskat till förmån för läderhantverket. Efter att ha ökat under flera faser sedan fas 7 och haft sin höjdpunkt i fas 11, har andelen hornspill i fyndmaterialet minskat drastiskt i fas 12. Hornhantverket har då lagt sin höjdpunkt bakom sig i denna del av staden, även om det finns kvar in i fas 13. Fynden av sländtrissor ökade i fasen till fjorton, liksom når av ben och horn som ökat redan i föregående fas. Från fas 12 finns 12 stycken registrerade. Fynden av vågar och vikter visar upp utgrävningens största frekvens i fasen, med fem stycken registrerade.

I fasen finner vi hus E:F närmast Stora gatan på tomt I, ett stort hus bland annat ägnat åt hornhantverk. Bakom hantverkshuset fanns en 2 meter bred tvärpassage belagd med kavelbro och innanför detta låg hus E:E i tomtzon 3. Hus E:E var troligtvis ett bostadshus, det hade väggbänkar liksom i tidigare faser men saknade påvisbar härd inom de delar av huset som fanns kvar att under-

söka. Av syllstockarnas förhållande till varandra att döma kan huset ha varit timrat, men det finns inga uppgifter om knutkonstruktioner.

På tomt II låg hus E:J närmast Stora gatan, ett timrat hus med trägolv, som att döma av fyndbilden fungerat som garveri och läderverkstad. Läderhantverket nådde en andra höjdpunkt i fasen med över 20 kilo tillvarataget läder, den tidigare produktionstoppen låg i fas 8. Utmärkande fynd i huset och i tvärpassagen bakom var två alsengemmer av glas (*fig. 144*) (jfr Selling 1948, Roslund 2009 & 2010:46f). Tvärpassagen var knappt två meter bred och nedan denna stod två mindre ekonomibyggnader, hus E:L och E:K. Någon byggnad i tomtzon 4 kunde ej påvisas. Tomt II visade inga tecken på brand.

På tomt III var ytan närmast Stora gatan obebyggd, och innanför fanns en knappa metern bred träbrobelagd tvärpassage avgränsad med flätverksstaket på ömse sidor. Innanför denna låg hörnhärdshuset E:H av vilket endast en del fanns inom undersökningsytan, men redan denna synliga mindre del antydde en stor byggnad.

Passage 2 fick sin första belagda kavelbroläggning i fasen, en broläggning med längsgående gångplank som vilade på tvärlagda underreglar. Passage 3 var också brolagd.

En anmärkningsvärd detalj i fasen är de relativt rika fynden av medeltida fönsterglas på tomt II, MK31, fördelat över nio fyndposter. Detta är de allra tidigaste förekomsterna av fönsterglas på platsen.

Figur 141. Schaktbild från september 1999, med anläggningar huvudsakligen tillhörande fas 12.

Fas 12, MK32 och MK31

Figur 142. Lager och konstruktioner tillhörande fas 12, MK 32 och MK 31.

Fas 12, MK32 och MK31

Figur 143. Fasplan med endast konstruktionerna från fas 12.

Tomt I

Hus E:F

Tomt I:1, MK 32

Konstruktionstyp: träsyll

Funktion: hantverkshus eller flerfunktionshus

Storlek: >4x>6 meter

Byggnaden tolkades varit uppförd på träsyll lig-
gande direkt på marken utan syllstenar. Golvet
var av grå lera med inslag av träkol. Flertalet
poster, 128 stycken, av de fynd som tillvaratogs
var relaterade till ben- och hornhantverk, som
hantverksspill och städ av horn, men även halv-

fabrikat till enkelkammar och dubbelhelkammar.
Bland andra fynd kan nämnas keramik av typ A
samt fyra glaspärlor varav en silverfoliepärla (fnr
4417) och en guldfoliepärla. Byggnaden låg del-
vis utanför undersökningsområdet.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
986	Kulturjordslager	Ett 0,05 meter tjockt, brunt kulturjordslager. Lagret var halvfett med distinkta kontaktytor.
987	Träplank	Träplankor, 1,50x0,10x0,01 meter, som var orienterade i NV–SO riktning.
1004	Lergolv	Ett kompakt, 0,01–0,05 meter tjockt, grått lerlager med inslag av träkol, diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
1041	Kulturjordslager	Ett finkornigt, smetigt, 0,01–0,04 meter tjock, ockragult lager med distinkta kontaktytor. Lagret var uppblandat med hornspill.
1058	Störhål	Ett störhål, 0,12 meter i diameter och 0,25 meter djupt. Inga trärester var bevarade.
1275	Trästock	En trästock. Längd: 1 meter, 0,25 meter i diameter.

Tabell 243. Kontexter tillhörande hus E:F.

B21

Tomt I:2, MK 32

Konstruktionstyp: kavelbro och avsatta lager

Funktion: gångyta i tvärpassage inom tomten

Storlek: 5,5 meter lång

Konstruktionen tolkas utgöra resterna efter en
broläggning i tvärpassagen mellan hus E:E och
hus E:F. I de avsatta lagren fanns stora mängder
spill efter hornhantverk.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
916	Kulturjordslager	Ett brunt kulturjordslager med ett dominant inslag av hornspill. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot överlagrande kontext och diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
920	Underregel och gångplank	En kavelbro vilande på underreglar. Underreglarna bestod av bilade plank.
930	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, rödbrunt kulturjordslager med träflis, bark och för- multnade träfibrer. lagret var bitvis kompakt, men var i det stora hela poröst. Kontaktytor distinkta.

Tabell 244. Kontexter tillhörande kavelbron B21.

Hus E:E**Tomt I:3, MK 32****Konstruktionstyp: träsyll på hörnsten och mellanstenar****Funktion: bostadshus****Storlek: >4,5x5,5 meter**

Huset var byggt på träsyll lagd på enstaka stenar i hörnen och under väggarnas mitt. Golvet utgjordes av ett mycket kompakt lager gulgrå lera med sand och grus. I huset påträffades delar av en ramkonstruktion av trä, som troligen utgör resterna efter en mullbänk som funnits längs med de nordvästra och nordöstra väggarna. Av mullbänken att döma och av husets läge inom tomten kan huset tolkas som ett bostadshus. Någon

övertygande hårdkonstruktion fanns dock inte bevarad i huset.

Från avsatta lager i huset tillvaratogs en del hantverksspill efter horn- och benhantverk vilket antyder att visst hantverk kan ha utövats. I övrigt tillvaratogs föremål av hushållskaraktär som keramik typ A, glaspärlor, en axnyckel (fnr 40639), ett träfat (fnr 4478), ett nålbryne (fnr 26828) och ett tinblbein (fnr 4586).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
27	Golvager	Ett mycket kompakt gulgrått sand-, grus- och lera lager med distinkta kontaktytor.
143	Kulturjordslager	Samma som knr 175.
175	Kulturjordslager	Ett brunt kulturjordslager.
915	Syllstock	En trästock, 5,70x0,28 meter i NO–SV riktning och två stockar i NV–SO riktning, 4,35x0,24 meter. Den en av stockarna ligger under den NO–SV gående stockens SV ände och den andra stocken ligger under dess NO ände.
1081	Konstruktion	Åtta stenar.
1085	Kulturjordslager	Ett brunt, grusigt och poröst kulturjordslager.
1092	Konstruktion	En stående plank i NO–SV riktning, 2,20 meter; en plank i NV–SV riktning, 3,21x0,22 meter; parallellt med den i NV–SV gående plankan låg fyra mindre plankbitar.
1093	Kulturjordslager	Ett heterogent brunt lager med inslag av lera med distinkt kontaktyta mot underliggande kontext.
1121	Syllsten	15 stenar, 0,2–0,4 meter stora.
1124	Konstruktion	En träplanka, 0,15 meter bred, som var orienterad i NO–SV riktning.

Tabell 245. Kontexter tillhörande hus E:E.

Passage 2**B20****Passage 2, MK 32****Konstruktionstyp: kavelbro****Funktion: gångyta**

Konstruktionen tolkas vara resterna efter en broläggning i passage 2, med två bevarade fyra till

fyra och en halv meter långa gångplank i passagens längdriktning och två kortare underliggare liggande tvärs mot gångplankens riktning.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1184	Underregel	Två trästockar som orienterade i NV–SO riktning. Den ena stocken var 4,00x0,15 meter. Den andra stocken var 4,50x0,15 meter. Konstruktionen bestod också av två korta underliggare. Den NV var 1,60 meter lång och den andra var 1 meter lång, men kapad av D. Sellings schakt. Överliggarna var runda och underliggarna var ovalt bilade.
1221		En trästock, 0,70x0,15 meter. Stocken var avbildad i den SV delen och låg placerad på ett märkligt sätt i förhållande till knr 1171.

Tabell 246. Kontexter tillhörande kavelbron B20.

MK31, utomhus**Passage 2, MK31****Funktion: utomhusaktiviteter**

Kulturlager med spår efter utomhusaktiviteter. Bland fynd märks smärre mängder läder- och hornspill, ett stycke huggen och polerad röd sandsten (fnr 15308), textil (fnr 5551) samt en borste (fnr 13805).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1026	Kulturlagerslager	Ett 0,02 meter tjockt, ljusgrått sand- och lerblandat lager. Lagret var poröst.
1200	Kulturlagerslager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, gråbrunt kulturlagerslager med inslag av lera. Lagret var kompakt med diffus till distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1222	Kulturlagerslager	Ett 0,05 meter tjockt, mörkbrunt, halvfett kulturlagerslager. Lagret var homogent med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.

Tabell 247. Kontexter tillhörande MK 31, passage 2.

MK32, utomhus**Passage 2, MK32****Lagertyp: avsatta utomhuslager**

Ett flertal kulturlager i passage 2 med inblandat hornspill, mycket läderspill, flera skodelar, lera, organiskt material, gödsel och enstaka möjliga kalkfläckar samt flera fynd kalksten. Vidare bland

fynden fanns keramik typ A och BI, flera tunnband, textil (fnr 5236), en bit grön och vit glas-massa (fnr 46579), ett råämne av valrosselfenben (fnr 4576) och flera näverfodral (fnr 17010–12, 18550, 20110 & 27718) (jfr Edberg 2012 & 2015).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
243	K-jordslager	Kontext nr 243 bestod av ett 0,02 meter tjockt, brungrått k-jordslager med inslag av lera. Lagret var fett och poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontexter, men diffus kontaktyta mot överlagrande kontexter.
967	K-jordslager	Kontext nr 967 bestod av ett 0,01–0,03 meter tjockt, brunt k-jordslager med en del hornspill och träflis. Hornspillet fanns framför allt i den NV delen av lagret. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext knr 968, men med diffus kontaktyta mot överlagrande kontext knr 1006. Lagret avgränsades i NO av flätverkssvägg.
968	Gödsellager	Kontext nr 968 bestod av ett brungrönt k-jordslager som utgjordes av gödsel och träflis. Lagret var mycket organiskt och innehöll en del ben, läder och hornspill. Kontaktyta var distinkt. Lagret avgränsades i NO av flätverkstaket knr 9131 och knr 932.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1007	K-jordslager	Kontext nr 1007 bestod av ett brunt k-jordslager med inslag hantverkspill. Lagret var poröst.
1010	K-jordslager	Kontext nr 1010 bestod av ett 0,02–0,15 meter tjockt, brunt k-jordslager med stort inslag av hornspill. Lagret var relativt poröst.
1011	K-jordslager	Kontext nr 1011 bestod av ett brunt k-jordslager med mycket träflis och organiskt material. Lagret utgjordes av många små tunna lager som grävdes som ett lager.
1015	K-jordslager	Kontext nr 1015 bestod av ett 0,02–0,07 meter tjockt, gulbrun k-jordslager med inslag av kol. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1016	K-jordslager	Kontext nr 1016 bestod av ett 0,02–0,06 meter tjockt k-jordslager. Lagret var mycket heterogent.
1046	K-jordslager	Kontext nr 1046 bestod av ett 0,01–0,03 meter tjockt, brunsvart k-jordslager som innehöll en del hornspill. Lagret ganska kompakt och homogent med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontexter.
1047	K-jordslager	Kontext nr 1047 bestod av ett blågrått-trärött k-jordslager. Lagret var heterogent, men smetig konsistens.
1076	K-jordslager	Kontext nr 1076 bestod av ett 0,03–0,04 meter tjockt, rödbrunt, organiskt k-jordslager.
1139	K-jordslager	Kontext nr 1139 bestod av ett 0,01–0,03 meter tjockt, rödbrunt k-jordslager. Lagret var mycket poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext nr 1140.
1140	K-jordslager	Kontext nr 1140 bestod av ett svartbrunt k-jordslager. Lagret var kompakt.
1141	K-jordslager	Kontext nr 1141 bestod av ett 0,02–0,06 meter tjockt, brungrått k-jordslager med inslag av mycket läderspill. Lagret var fett och smuligt med inslag av lerfläckar och en del sand. Kontaktyta till största delen distinkt.
1158	K-jordslager	Kontext nr 1158 bestod av ett grågrönbunt, smetigt gödsellager. Lagret hade homogen struktur. Kontaktyta distinkt.
1183	K-jordslager	Kontext nr 1183 bestod av ett 0,01–0,05 meter tjockt, brunt k-jordslager med stort inslag av träflis och läderspill. Lagret var relativt kompakt. Distinkta kontaktytor mot över- och underlagrande kontexter.
1185	K-jordslager	Kontext nr 1185 bestod av ett mörkbrunt k-jordslager som fläckvist var ljusgrått (kalkfläckar?) Lagret var homogent och fett och lättgrävt. Distinkt kontaktyta.
1186	K-jordslager	Kontext nr 1186 bestod av ett 0,02–0,04 meter tjockt k-jordslager som var något lerigt med inslag av grus.
1187	K-jordslager	Kontext nr 1187 bestod av gråbrun siltig lera.
1190	K-jordslager	Kontext nr 1190 bestod av ett 0,01–0,03 meter tjockt, brun mot brunrött k-jordslager med inslag av enstaka lerfläckar. Lagret var poröst och verkade vara omrört och omkringtrampat. Kontaktytor diffusa.
1191	K-jordslager	Kontext nr 1191 bestod av ett 0,01–0,04 meter tjockt, brunt k-jordslager. Lagret var poröst och heterogent med diffusa lagerbegränsningar.
1192	K-jordslager	Kontext nr 1192 bestod av ett 0,01–0,10 meter tjockt, svartbrunt k-jordslager som utgjordes av gödsel och multnat trä. Lagret var kompakt och heterogent.
1193	Träkonstruktion	Kontext nr 1193 bestod av en träkonstruktion som utgjordes av tre tillkapade trästockar, som orienterade i NO–SV riktning. Längd: 0,15–0,25 meter. 0,15–0,25 meter i dia meter. Stockarna var kluvna och låg med den kluvna sidan nedåt. En av stockarna var delvis bränd.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1218	K-jordslager	Kontext nr 1218 bestod av ett 0,01–0,03 meter tjockt, brunsvart k-jordslager med inslag av rödbruna fläckar. Lagret var poröst med diffusa kontaktytor mot under- och överlagrande kontexter. Lagret avgränsades i NO av regel, knr 1184. I SV avgränsades lagret av flätverksvägg.
1219	K-jordslager	Kontext nr 1219 bestod av ett 0,05–0,08 meter tjockt, brunt k-jordslager med mycket organiskt material som växtdelar och läderspill. Lagret var poröst med diffusa kontaktytor.

Tabell 248. Kontexter tillhörande MK 32, passage 2.

Tomt II

Hus E:J

Tomt II:1, MK 31

Konstruktionstyp: timrad byggnad

Funktion: garveri och läderverkstad

Storlek: >3,80x7,80 meter

Ett stort hus som vände långsidan mot Stora gatan. Huset var uppfört på en ram av spridda syllstenar eller på stenplintar under träsyllan. I husets sydvästra gavel, mot passage 2, observerades ingen syllsten alls. Stora partier av syllstockarna fanns bevarade i främst kortsidan mot passage 2 och mot långsidan av gatan, men fanns delvis representerade även i de andra vägglinjerna. Byggnaden har haft trägolv, vartill stora delar av underreglarna var bevarade, samt smärre spridda fragment av golvplankorna. Den i husets längdriktning delade ramkonstruktionen kan också antyda att huset haft en loftgång ut mot gatan. Ett stycke näver (fnr 18567) tolkades som taknäver, varför byggnaden bör ha haft torvtak. Huset visade inga spår efter brand.

De avsatta lagren innehöll kalk (i kontexter 229 och 1000), bark (i kontext 1017), djurhår och flera kattkranier (i kontext 842), gödsel samt

närmare 25 kilo läderspill och några fynd av skodelar. Redan under grävning tolkades verksamheten som knuten till garvning, skinnberedning och läderhantverk. Bland utmärkande enskilda fynd var en alsengem (fnr 4168), en andra sådan påträffades i samtida utomhuslager i tvärpassagen vid huset (*fig. 144*). Därutöver påträffades en rund blyvikt (fnr 4495), en grön glasknapp med rest av metallögla baktill (fnr 4460), järnverktyg (fnr 26029 och 24242), två silverfoliepärlor (fnr 4419 och 4454), och en komplett malsten av röd sandsten (fnr 28680). I lagret kontext 1017 påträffades dessutom ett besynnerligt och delikat träföremål (fnr 13874, *fig. 146*) med ännu okänd funktion. Ett identiskt föremål har påträffats i Novgorod (A Grinev, personlig kommunikation).

Figur 144. En av de bägge alsengemmerna, fnr 4334.

Figur 145 & 146. En släppt bergkristall från hus E:J fnr 3701, och det delikata träföremålet fnr 13874.

Figur 147–150.

Lämningarna efter hus E:J, med konstruktionsdetaljer i syll och ramverk under golvet.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
811	Kulturjordslager	Ett 0,1–0,2 meter tjockt, brunt, mycket organiskt gödsel- och träflisblandat kulturjordslager.
842	Hantverksavfall	Ett 0,10 meter tjockt, brunt, mycket organiskt, fett kulturjordslager med mycket gödsel och bitvis mycket djurhår och många kattkranier. Distinkt kontaktyta och bitvis heterogen struktur.
947	Hantverksavfall	Ett 0,05–0,010 meter tjockt grå/brunt träflis- och läderspillslager med kulturjordsinblandning och inslag av bark och näver. Lagret hade homogen struktur med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
999	Gödsel/ hantverksavfall	Ett 0,10 meter tjockt, brunt, fett gödsellager med läderspill och djurben.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1017	Hantverksavfall	Ett 0,20 meter tjockt grå/brun/rött läderspill- och träflislager med inslag av bark och kulturjord. Lagret var kompakt med homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext. Då lagret var så pass tjockt delades det in i två stick och grävdes som 1017:1 och 1017:2.
1018	Hantverksavfall	Ett 0,10 meter tjockt brun/svart trä-, bark- och läderspillslager med kulturjordsinblandning. I vissa rutor bestod lagret till 80% av läderspill. Lagret hade en homogen struktur med distinkt kontaktyta.
1019	Kulturjordslager	Ett 0,05 meter tjockt grå/brunt, fett något läderspills- och träflisblandat kulturjordslager.
1020	Kulturjordslager	Ett 0,05 meter tjockt, brun/grått, något träflisblandat kulturjordslager med enstaka läderspillsbitar.
1032	Syllstock	En plank, 1,60x0,10–0,15 meter, som låg i NV–SO riktning.
1033	Syllsten	Sju stenar, ca 0,40 meter stora, som låg i NV–SO riktning.
1035	Syllstock	En stock, 3,00x0,25x0,10–0,15 meter, som låg i NV–SO riktning. Stockens undersida var planbilad. Den norra delen av stocken var urbilad och hade en skålad form i profil. I NV vilade stocken på en bilad plank (knr 1060), som låg i NO–SV riktning.
1060	Syllstock	En bilad plank, 3,80x0,15, som låg i NO–SV riktning. Plankan hade intakt avslut i båda ändarna. Plankans SV ände vilade i på en NV–SO belägen plank med ett uttag.
1061	Syllstock	Bilad plank, 1,70x0,30x0,05 meter, som låg i NV–SO riktning. Den bilade plankan överlagrades av två stockar (knr 1062). I det norra hörnet var knr 1061 nedfasad och där vilade en NO–SV belägen plank (knr 1060).
1065	Kulturjordslager	Ett 0,10–0,15 meter tjockt brun/grått trä- och barkflislager med inslag av läderspill. Lagret hade en homogen struktur med bitvis distinkt kontaktyta och bitvis diffus kontaktyta.
1067	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, brunsvart, träflis- och något barkblandat kulturjordslager med kvistar och plankstumpar. Lagret hade en homogen struktur med distinkt kontaktyta.
1110	-	En plank, 0,12x0,52x0,03 meter. Plankan hade snittspår på ytan. Plankan hade intakt avslut i båda ändarna.
1112	Syllstock	En bilad plank, 1,30x0,15x0,10, som låg i NO–SV riktning.
1144	Raseringslager	Åtta bilade plankstumpar, 0,20–0,40x0,10–0,30x0,01–0,05 meter.
1145	-	Två bilade plankor, 0,55x0,08x0,01 meter resp. 0,70x0,12x0,02 meter, som låg i nord-sydlig riktning. En utav plankorna hade ett rektangulärt urbilat urtag, 0,08x0,04 meter.
862	Kulturjordslager	Ett 0,03–0,05 meter tjockt, brunt, fett och träflisblandat kulturjordslager. Lagret var kompakt med diffus kontaktyta.
879	Syllstock	En 1,72x0,17x0,01–0,12 meter stor, bilad kvadratisk plank som låg NV.SO riktning. Plankan var avbruten i den SO änden och i NV fortsatte plankan in i profilväggen. Knr 879 låg dikt an mot en plank i NO–SV riktning.
880	Golvplank	En 1,10x0,16x0,01 meter stor bilad plank som låg i NO–SV riktning. Den SV plankänden hade intakt avslut medan den östra var trasig.
884	Syllstock	Rester av bilade plankor, 0,90x0,30x0,04 meter och 0,50x0,15x0,02 meter stora, som låg i NV–SO riktning.
886	Golvplank	En på mitten avbruten bilad plank, 1,14x0,30x0,03 meter. Plankan underlagrades av en trävidja och en 0,40 meter i diameter stor gul sandsten.

Tabellen fortsätter på nästa sida

922	Syllstock	En stock, 1,95x0,28x0,24 meter, som låg NV–SO riktning. Stocken var lagd ovanpå en annan stock som låg i NO–SV riktning. Stocken hade ett L-format uttag, 0,10x0,10x0,20 meter. I uttaget vilade knr 924. Stocken hade ytterligare ett uttag som fanns 0,30 meter från det första. Det uttaget var 0,30 x0,12x0,10 meter och var rektangulärt. Det var förmodligen för en bilad stolpe. Det fanns ytterligare ett uttag som var 0,10 meter från det andra. Det var L-format och 0,08x0,06x0,05 meter stort. Stocken hade intakt avslut i den SO änden och den NV änden fortsatte in i profilen.
923	Träflislager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, gråbrunt, mycket organiskt träflislager med enstaka laderspillsbitar. Lagret var kompakt med homogen struktur med bitvis distinkt, bitvis diffus kontaktyta.
924	Syllstock	En bilad trästock, 4,96x0,20x0,15 meter, som låg i NO–SV riktning. Stocken låg placerad i ett urbilat uttag i knr 922 och hade naglats fast i den underlagrande trästocken (knr 942, 942) med en trädympling. Trädstammen hade intakt avslut i den SV änden men var avbruten (sekundärt) i avbruten i NO.
929	Hantverksavfall	Ett 0,05 meter tjockt lager med krossad (bränd?) kalk. Lagret var homogent med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
940	Syllstock	En trästock, 1,75x0,16x0,10 meter, som låg i NV–SO riktning. Stocken låg direkt under knr 924. Den SO änden av stocken hade ett intakt avslut, medan den NV fortsatte in i den NV profilväggen.
941	Syllstock	En bilad plank, 1,70x0,16, 0,12 meter, som låg i NV–SO riktning. Plankan underlade en bilad stock (knr 924), som låg i NO–SV riktning. Kontexten överlade en stock (knr 942) som låg i NO–SV riktning och en plank (knr 943) som också låg i NO–SV riktning. I både den NV och SO änden var knr 941 fastnaglad med en trädympling. Plankan hade spruckit i samband med att den NV dymplingen hade slagits ned. Intakt avslut i den SO änden. I NV fortsatte kontexten in i profilväggen.
942	Syllstock	En trästock, 1,45x0,26x0,39 meter, som låg i NV–SO riktning. Den kvadratiske bilade stocken hade ett hål för dympling i den SO änden. Dymplingen nitade fast de två överlagrande syllstockarna (knr 924 och 941). 0,20 meter NV om dymplingshålet fanns uttag i stocken.
943	-	En 1,50x0,15x0,10 meter stor bilad träplanka som låg i NO–SV riktning och en plankstump, 0,40x0,05x0,12 meter. Plankstumpen låg dikt an mot den bilade plankan. Både plankan och plankstumpen var fastnaglade med en dympling, 0,08 meter i diameter. Både plankan och plankstumpen fortsatte in i profilväggen.
944	-	En 1,40x0,20x0,05 meter stor bilad plank som låg i NV–SO riktning. Plankan var i mycket dålig kondition.
945	Syllstock	En 1,56x0,17x0,05 meter stor stock som låg i NO–SV riktning. Stocken var avbruten i båda ändarna.
946	Syllstock	En 1,48x0,46x0,25 meter stor stock som låg i NO–SV riktning. Stocken underlade en NV–SO belägen stock, knr 922, vilken tolkats som den västra vägglinjen. Stocken var naturligt tudelad i den NO änden. Båda ändarna hade intakta avslut.
998	Hantverksavfall	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, brunsvart kulturjordsblandat bark-och träflislager med laderspillar och enstaka hornspillsbitar. Lagret var kompakt med homogen struktur och bitvis odefinierbar kontaktyta (utom i norra hörnet där knr 999 underlade).
1000	Hantverksavfall	Ett 0,03 meter tjockt, gulvitt krossat kalklager. Lagret var homogent med distinkt kontaktyta.
1001	Sotlager	Ett 0,03 meter tjockt, gråsvart sot- och kollager. Lagret var homogent med distinkt kontaktyta.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1063	Nedgrävning	En 1,50x0,50x0,25 meter stor, rektangulärt formad grop med raka nedgrävningskanter och skålad botten.
1064	Nedgrävning	En 1,50x0,30x0,20 meter stor, rektangulärt formad grop med raka nedgrävningskanter och plan botten. Gropen sluttade ned mot SO och var som djupast där (0,25 meter).

Tabell 249. Kontexter tillhörande hus E:J.

S25**Passage 2, MK 31****Konstruktionstyp: flätverksstaket****Funktion: avgränsande och skyddande**

Konstruktionen tolkas utgöra ett flätverksstaket i avgränsningen mellan passage 2 och tomt II. Staketet kan ha fungerat avgränsande eller som skydd mot att avfall i passagen tryckts upp mot husväggen och orsakat röta.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1048	Stör	Fyra störrar, ca 0,05–0,10 meter i diameter, som stod på rad i NV–SO riktning.
1256	Vidjor	Ett flätverk med ett tiotal vidjor. Vidjornas diamter var 0,01–0,02 meter och vidjornas längd var 0,10–0,30 meter.

Tabell 250. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S25.

B24**Tomt II:2, MK 31****Konstruktionstyp: kavelbro och rasering****Funktion: gångyta**

Konstruktionen tolkas, tillsammans med B25, ha utgjort rester efter en kavelbro i tvärpassagen på tomt II. Kavelbron har tydligt lagts med tvärställda gångplank över längsgående underreglar. I lagren fanns hornspill, läder och kalksten.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1196	Gångplank	En välbevarad plank och tre mindre välbevarade plankor. Den bäst bevarade plankan var 1,60x0,20x0,03 meter.
1197	Underregel	Två smala, 0,10–0,15 meter, och långa, 3,5 meter och 1,2 meter, stockar, som låg i NO–SV riktning. I konstruktionen ingick också en plank, 1,30x0,20x0,02, som låg NO–SV riktning.
1245	Kulturlag	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, svartgrått, fett, organiskt kulturlager. Lagret var kompakt och homogent med diffus kontaktyta.
1253	Raseringslager	En plank som var 0,36x0,10x0,01.
1254	Raseringslager	En sten, 0,30x0,40x0,40 meter.
1255	Raseringslager	Två trästycken som var 0,05x0,15x0,02 meter resp. 0,40x0,15.
1278	Underregel	Fyra parallellt liggande stockar, längd: 0,40–1,70 meter och 0,05–0,10 meter i diameter. I konstruktionen ingår också tre mindre plankbitar.
1282	Nedgrävning	Nedgrävningar. De följde knr 1278 utbredning och var 0,05 meter djupa.

Tabell 251. Kontexter tillhörande kavelbron B24.

Figur 151. Kavelbron B25, kontexter 1070 och 1071, gångplank och underreglar.

B25

Tomt II:2, MK 31

Konstruktionstyp: kavelbro och avsatta utomhuslager

Funktion: gångyta

Konstruktionen tolkas tillsammans med B24 ha utgjort rester efter en kavelbro i tvärpassagen på tomt II. Kavelbron har tydligt lagts med tvärställda gångplank över längsgående underreglar. Fynden i de avsatta lagren ansluter till verksam-

heten i det intilliggande hus E:J, med läderspill, ett kalklager (kontext 1082) och liksom i hus E:J påträffades även här en alsengem (fnr 4334). Dessutom påträffades en långtandskam av troligt valrosselfenben (fnr 4583).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1024	Kulturjordslager	Ett grått, sandigt kulturjordslager med lite lerinblandning. Lagret var poröst. Kontaktyta mot underlagrande kontext var bitvis distinkt, men diffus mot underlagrande kontext, knr 1039.
1038	Underregel	Två plankor, 0,5–0,1 meter.
1039	Kulturjordslager	Ett 0,03–0,08 meter tjockt, gråbrunsvart, ler- och kolblandat kulturjordslager. Lagret var mycket fett och kompakt med homogen struktur.
1068	Kulturjordslager	Ett 0,10 meter tjockt, grå/brunt, något sandigt, träflisblandat kulturjordslager. Lagrets struktur var homogent med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1070	Gångplank	Plankor som låg i NV–SO riktning. Plankorna var 1,00–1,20x1,15–0,30x0,0–0,05 meter. Hela konstruktionens dimension var 1,5x4,0 meter. Plankorna var bilade. Plankornas ursprungliga längd kunde inte avgöras eftersom ingen hade bevarade avslut.
1071	Underregel	Tre björkstockar som låg NO–SV riktning. De var 2,00–3,00x0,08–0,12 meter. Hela konstruktionens dimensioner var 1x4 meter.
1073	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, rödbrunt kulturjordslager. Lagret var ganska kompakt med diffusa kontaktytor.
1075	Kollager	Ett mycket tunt kollager.
1077	Kulturjordslager	Ett 0,03–0,06 meter tjockt, brunsvart kulturjordslager. Lagret var halvkompakt med diffusa kontaktytor.
1082	Kalklager	Ett 0,005–0,15 meter tjockt, grått kalklager. Lagret var smetigt med homogen struktur och distinkt kontaktyta.
1083	Asklager	Ett 0,01–0,25 meter tjockt asklager med inslag av kol. Lagrets struktur var homogent med distinkt kontaktyta.
1084	Kulturjordslager	Ett 0,03–0,08 meter tjockt kulturjordslager med stora mängder av trärester (pinnar, bitar och flis). Lagret var fett och kompakt med diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
1126	Underregel	Två bilade plankor som låg i NO–SV riktning. Den ena plankan var 1,7x0,2 meter. Den andra plankan var 1,85x0,10 meter. Konstruktionens dimension var 3x1 meter.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1135	Underregel	Två stockar som låg i NV–SO riktning. Den ena stocken var 1,20x0,10 meter och den andra var 1,05x0,10 meter. den SV stockens SO ände var avsågad. Konstruktionens dimensioner var 1,4x3,0 meter.
1164	Stenfyllning	Ett 20-tal kantiga och rundade stenar, ca 0,10–0,50 meter stora. Stenarna var ställda med platt sida uppåt.
1165	Kulturlagerslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, gråbrunt. luckert kulturlagerslager med enstaka hornspillsbitar.
1166	Nedgrävning	En grop som var 1,60x0,90x0,25 meter. Gropen hade raka nedgrävningskanter i NV, SV och SO. Gropen var plan i botten.

Tabell 252. Kontexter tillhörande kavelbron B25.

Hus E:K**Tomt II:3 NO, MK 31****Konstruktionstyp: lerklinad träbyggnad****Funktion: ekonomibyggnad****Storlek: 2,5x2,5 meter**

En liten byggnad uppförd på syllstensram. Byggnadstekniken var osäker, där fanns tre plankor bevarade från syllen, kanske var den timrad eller uppförd i ramverk. Ett påträffat lerlager (kontext 1234) tolkades ha tillhört väggkonstruktionen – väggarna har varit klinade eller tätade med lera.

I huset fanns rester av underreglar och golvplankor till ett trägolv, samt plank som tolkats som spår efter ett trätak. Huset visade inga spår av brand.

Fynden från huset var mycket sparsamma, och där fanns inget som kunde berätta om dess funktion. Några järnspik kan härröra från huskonstruktionen. Utmärkande fynd är ett gjutformsfragment (fnr 19342), ett nålbryne (fnr 20183) samt ett knivskaft av horn (fnr 4566).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
964	-	Åtta träplanksstumpar som stod snett ner i marken. De var 0,10 meter långa. Plank 1, 0,10 meter lång, stod rakt upp. Plank 2. Gick ner i underlagrande lager (knr 1148) och stod rakt upp men hade vikt sig och vilade på knr 1148. Plank 3. Stod mer i lagret under knr 1148, hade vikt sig och låg på knr 1148. Stod precis intill en ev. syllsten. Plank 4. Stod ner i lagret under knr 1148, hade vikt sig och låg på knr 1148. Plank 5,6,7,8. Stod ner i lagret under knr 1148. Plank 6. Stod ner i lagret under knr 1148.
1122	Kulturlagerslager	Ett 0,01 meter tjockt, grått lerlager med inslag av kulturlager. Lagret var homogent med distinkt kontaktyta.
1127	Golvplank	Träplankor som låg i NO–SV riktning. Träet var mycket dåligt bevarat.
1180	Kulturlagerslager	Ett 0,02 meter tjockt kulturlagerslager med inslag av förmultnat trä.
1188	Kulturlagerslager	Ett 0,02 tjockt, mörkbrunt, något lerblandat kulturlagerslager.
1228	Raseringslager	Två stenar, ca 0,30 meter stora.
1229	Syllstock	Tre stenar, 0,15–0,40 meter stora, samt resterna av en träplanka som låg över den största stenen.
1234	Lerlager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, ljusgrått lerlager.
965	Golvplank	Tre träplankor, 0,65–1,20x0,25 meter, som låg i NO–SV riktning. Träet var mycket dåligt bevarat.
1040	Syllstock	Tre träplankor, varav två låg i NV–SO riktning och en låg i NO–SV riktning. Plankorna var 2,20–2,50x0,20 meter. Dåligt bevarade.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1102	Syllsten	12 stenar, 0,15–0,30 meter stora. Fem av stenarna låg i NV–SO riktning. Sju av stenarna låg i NO–SV riktning.
1109	Raseringslager	Två träplankor, 0,80x0,10–0,35 meter, som låg i väst–östlig riktning. Träet var mycket dåligt bevarat.
1115	Underregel	Två träplankor, 1,80–2,50x0,10–0,15 meter breda och låg i nord–sydlig riktning. Träet var mycket dåligt bevarat.
1128	Raseringslager	Fyra stenar, 0,10–0,20 meter stora, som låg i ett mörkgrått, lerblandat kulturlagerslager.
1129	Raseringslager	Två stenar, 0,10 meter resp. 0,40 meter stora.
1161	Raseringslager	En bilad plank, 1,20x0,16 meter, som låg i NO–SV riktning. Plankan var mycket dåligt bevarad.

Tabell 253. Kontexter tillhörande hus E:K.

Hus E:L**Tomt II:3 SV, MK 31****Konstruktionstyp: syllsten, träsyll och trägolv****Funktion: ekonomibyggnad****Storlek: 4,4x4 meter**

E:K oklar. Huset har haft trägolv som vilat på underreglar. Fynden var få och anonyma. Byggnaden tolkas, liksom hus E:K, som en ekonomibyggnad. I husets raseringslager fanns mycket hornspill, läderspill, kalksten, keramik typ A och en droppe blå-vit glasmassa.

En mindre träbyggnad rest på syllstensram. Byggnadstekniken var liksom hos grannhuset

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1049	Syllsten	Kontext nr 1049=1073
1052	Syllstock	Resterna av en grövre plank, 0,30x0,10x0,02 meter. Plankan låg NV–SO riktning. Plankan låg direkt på knr 1227.
1171	Golvplank	En bilad träplanka, 0,90x0,15 meter, som låg i NO–SV riktning. Plankan vilade på två underreglar som låg i NV–SO riktning. Ytterligare två plankstumpar framkom i NO–SV riktning.
1172	Underregel	Tre bilade plankor med mätten, 0,90x0,15 meter. Plankorna låg i NV–SO riktning.
1173	Syllsten	Tre kantiga stenar, 0,15–0,50 meter stora. Stenar i NO–SV riktning.
1227	Syllsten	Fyra stenar, 0,15–0,25 meter stora. Stenarna låg tätt samlade, men utan struktur. Ej skörbrända eller eldpåverkade.
1232	Syllsten	Sex kantiga och rundade stenar, 0,15–0,20 meter stora.
1247	Syllstock	En bilad stock, 2,10x0,10, Stocken var genomborrade av ett yngre flätverksstaket (knr 1201).
1103	Syllsten	Fem stenar, 0,10–0,20x0,30–0,40 meter stora.
1105	Golvplank	Tre träplankor, 1,00x0,20 meter, 0,50x0,20 meter och 0,60x0,20 meter.
1107	Syllstock	En träplanka, 1,20x0,10–0,20 meter.
1108	Syllsten	Två stenar, 0,30x0,35 meter resp. 0,20x0,30 meter.
1130	Raseringslager	Stenar, 0,08x0,08–0,20x0,10 meter, som låg koncentrerade på en 0,40x0,60 meter stor yta.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1131	Raseringslager	Stenar, 0,05x0,10–0,25x0,30 meter. Stenarna låg över en 2,00x3,00 meter stor yta.
1132	Syllstock	En träplanka, 1,80x0,20 meter. Mycket fragmentariskt bevarad.
1133	Syllstock	Kontext nr 1133 bestod av en träplanka, 2,00x0,20 meter. Träplankan var välbevarad i SV delen, men mycket fragmentariskt bevarad i den NO delen.
1134	Syllsten	Två stenar, 0,20x0,10 meter.
1153	Raseringslager	Vidjor.
1154	Raseringslager	Stenar, 0,14x0,18–0,06x 0,14 meter.
1157	Raseringslager	En träplanka.
1159	Raseringslager	En träplanka.

Tabell 254. Kontexter tillhörande hus E:L.

MK 31, utomhus**Tomt II, MK 31****Lageryp: tomtaktiviteter**

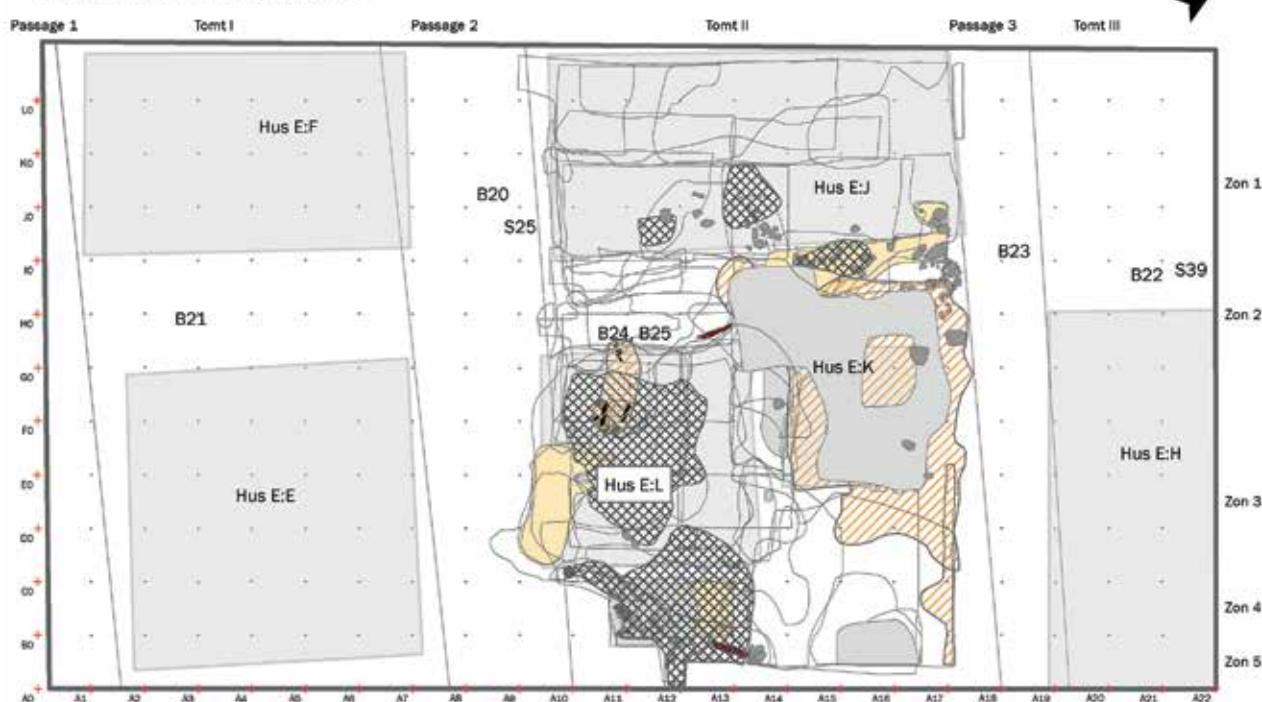
Gruppen innehåller till största delen av kulturjordslager som tillkommit utomhus. Där fanns även raseringslager och lager med aska och träkol som tolkas komma från härdar, kammakeri och lager med hantverksavfall från i synnerhet läderhantverk, varav det påträffades mycket stora mängder spill. Här fanns även rester efter raserat flätverk. Utmärkande fynd i lagren var flertalet fragment av tjockt medeltida fönsterglas (fnr

3390, 4032, 4033, 4052, 4095, 4096, 4099, 4191, 4519 och 25706), två sågade ämnen av valrosselfenben (fnr 4571 och 15207) och ett oidentifierat föremål i samma material (fnr 5360), ett runben med text **...t-rgar a knif** (fnr 6406, SL 75), ett runstensfragment med en runa och med eventuella färgrester i ristningsspåren (fnr 21531), kalk, kalksten och kalkbruk samt en nyckel av kopparlegering (fnr 9935).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
252	Härdlager	Ett gult sandigt gruslager med inslag av sot och kolbitar. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
253	-	Kontext nr 253 = knr 995
254	-	Kontext nr 254 = knr 1022
269	-	Kontext nr 269 = knr 850,
270	-	Knr 270 = 1022
271	-	Knr 271 = knr 1022
763	Kulturjordslager	Ett 0,10–0,15 meter tjockt, brungrått, fett kulturjordslager. Lagret var inte homogent. distinkt kontaktyta.
791	Härdlager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, vit/svart askblandat kol/sotlager med brända ben, degelfragment och hornspill.
807	Härdlager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt vit/svart askblandat kol- och sotlager med brända ben, degelfragment och hornspill.
810	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt brunt kulturjordslager med stort inslag av organiskt material och med inslag av kol och lera. Lagret var luckert med heterogen struktur.

Tabellen fortsätter på nästa sida

Fas 12, MK32 och MK31

Figur 152. Aktivitetslagren MK 31 på tomt II, MK32 och MK31.

825	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,09 meter tjockt, rödbrunt kulturjordslager. Kontaktyta distinkt.
827	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, gulgrått, lerblandat kulturjordslager. Kontaktyta diffus mot underlagrande kontext.
850	Härdlager	Ett 0,02–0,09 meter tjockt kulturjordslager med inslag av sot, kol och aska, som ofta låg i koncentrerade fläckar. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
859	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,10 meter tjockt, brungrått kulturjordslager, något kol- och sotblandat. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta.
860	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, brunt, organiskt kulturjordslager med inslag av träflis och läderspill. Kontexten var den första som grävdes efter bortschaktningen av profilbänken.
861	Kulturjordslager	Ett 0,05 meter tjockt, brunsvart, träflisblandat, mycket organiskt kulturjordslager
878	Brandlager	Ett brandlager med två träplankor som låg i NV–SO riktning samt sex kantiga stenar. Lagret liknar knr 827, men är kolbemängt.
881	Hantverksavfall	Ett 0,20–0,25 meter tjockt, gråsvart, mycket organiskt kulturjordslager rikligt inslag av träflis och läderspill. Då lagret var mycket tjockt delades upp i två stick om ca 0,10 meter vardera (endast K–L 11) Det undre sticket innehöll avsevärt mer läderspill.
882	Kulturjordslager	Ett 0,05 meter tjockt gråbrunt, organiskt, fett kulturjordslager med kraftigt inslag av gödsel.
895	Lerlager	Ett 0,03–0,07 meter tjockt, mörkbrungrått lerlager som var något kulturjordsblandat med lite inslag av kol. Kontaktyta diffus,
912	Kulturjordslager	Ett 0,10–0,20 meter tjockt kulturjordslager som var mycket organiskt. Kontaktyta mot underlagrande kontext var diffus.

Tabellen fortsätter på nästa sida

914	Kulturjordslager	Ett siltigt, fint och kompakt kulturjordslager. Lagrets struktur var homogen i den SV delen och heterogen i den NO delen av lagret. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
921	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,15 meter tjockt, brunt, organiskt kulturjordslager med rikligt inslag av träflis. Lagret var halvfett med homogen struktur.
925	Kulturjordslager	Ett 0,05 meter tjockt, brunt, organiskt kulturjordslager. Lagret var bitvis kompakt och halvfett. Lagrets struktur var ej helt homogen.
926	Härdlager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt sotlager.
928		Ett 0,01 meter tjockt kalklager.
934		Kontext nr 934=956
948	Sotlager	Ett 0,005 meter tjockt, gråsvart sotlager med kolstänk. Lagret var poröst med homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
949	Hantverksavfall	Ett mörkbrunt, luckert kulturjordslager med stort inslag av hornspill.
950	Hantverksavfall	Ett mörkbrunt, luckert kulturjordslager med stort inslag av hornspill.
956	Kulturjordslager	0,02–0,09 meter tjockt, rödbrunt kulturjordslager med kraftig inblandning av stålgrå lera. Kontaktyta distinkt.
966	Brandlager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, gråvitt asklager.
969	Raseringslager	Ett rödbrunt, luckert ler- och sandblandat kulturjordslager med 20 stenar, ca 0,10–0,25 meter stora som alla låg i ytan. I lagret låg 5–10 stenar och några av dessa var lite skörbrända.
971	Kulturjordslager	Ett gråbrunt silt/lerlager med kolinslag.
974	Nedgrävning	En oval nedgrävning, 0,40–0,90x3,40 meter. Nedgrävningsbotten var plan till skålformad. Den SO nedgrävningskanten var flack. Den NV nedgrävningskanten var tvär.
975	Raseringslager	Ett 40-tal kantiga och rundade stenar. Heterogen struktur. Stenarna låg i ett 0,15 meter tjockt, brunt, något sandblandat kulturjordslager.
985	Brandlager	Ett 0,02–0,07 meter tjockt något lerblandat, mycket sandigt, brunorange brandlager.
988	Asklager	Ett kol- och asklager.
990	Raseringslager	Ett 0,02–0,08 meter tjockt ler- och kolblandat kulturjordslager. Lagret var kompakt med heterogen struktur med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
991	Raseringslager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt ler- och kolblandat kulturjordslager med drygt 10 skärviga stenar. Lagret var mycket kompakt med homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
994	Raseringslager	Ett 0,02–0,06 meter tjockt, gulbrunt, siltigt lerlager med kolstänk. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta.
995	Raseringslager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, gulbeige lerlager med visst inslag av grus. Lagret var kompakt med homogen struktur och distinkt kontaktyta.
1003	Kulturjordslager	Ett rödbrunt kulturjordslager med rikligt inslag av träflis. Lagret var fett med bitvis distinkt, bitvis diffus kontaktyta mot underlagrande kontexter.
1005	Raseringslager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, gulbeige gruslager. Lagret var homogen och poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1008	Lerlager	Ett 0,05 meter tjockt, blågrått lerlager som var uppblandat med brunsvart kulturjord.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1009	Kulturjordslager	Så tjockt att det grävdes i två stick. Kontext nr 1009:1 bestod av ett 0,05–0,10 meter tjockt, mörkbrunt kulturjordslager. Lagret var kompakt med mycket organiskt material. Kontext nr 1009:2 bestod av ett 0,02–0,06 meter tjockt, svartbrunt kulturjordslager. Lagret var mycket kompakt och homogent. Kontaktyta mot underlagrande kontext var diffus.
1021	Kulturjordslager	Ett 0,10 meter tjockt, grått, något sandigt kulturjordslager
1022	Raseringslager	Ett 0,04–0,12 meter tjockt, lejongult, grusblandat sandlager. Lagret var homogent med porös konsistens och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1023	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt sotblandat kulturjordslager. Lagret klumpade sig vid grävning och var heterogent med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1025	Kulturjordslager	Ett kolblandat kulturjordslager med rikligt inslag av träflis.
1027	Kulturjordslager	Ett 0,02 meter tjockt, lilabrunt sandblandat kulturjordslager. Lagret var poröst.
1030	Lerlager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, ljusgrått lerlager som låg fläckvis över utbredningsytan. Kontaktyta mot underlagrande kontext var diffus (knr 1030).
1031	Kulturjordslager	Ett 0,10 meter tjockt, brunt, organiskt kulturjordslager med rikligt inslag av hornspill.
1036	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, ljusbeige-grått kulturjordslager med inslag av sand och lera. Lagret var luckert med diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
1050	Kulturjordslager	Ett rödbrunt kulturjordslager. Lagret var halvfett och ganska kompakt med relativt homogen struktur. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1051	Kulturjordslager	Ett rödbrunt kulturjordslager. Lagret var homogent och kändes som ”smör” vid grävning. Kontaktyta mot underlagrande kontext var diffus till distinkt.
1057	Raseringslager	Fyra stenar, ca 0,10–0,15 meter stora, som låg på två stenar, 0,10 meter. Runt och mellan stenarna låg ett sandigt och lerigt grått lager med inblandning av skörbränd sten.
1069	Kulturjordslager	Ett 0,05 meter tjockt, grå/brunt, finkornigt, bitvis luckert, fett kulturjordslager.
1074	Raseringslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, grått lerigt lager med inslag av sand och organiskt material- Lagret var luckert.
1088	Kulturjordslager	Ett 0,02 meter tjockt, sandblandat och lerigt kulturjordslager. Lagret var något kompakt.
1089	Raseringslager	En träplanka.
1090	Siltlager	Ett 0,02–0,07 meter tjockt, brungrått lerblandat siltlager. Lagret var till sin konsistens luckert.
1098	Kulturjordslager	Ett 0,05 meter tjockt, gråsvart kulturjordslager med inslag av träflis. Lagret var vid grävning något luckert. Homogen struktur med diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
1100	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt brunrött, homogent och organiskt kulturjordslager. Kontaktyta diffus–distinkt.
1101	Nedgrävning	En nedgrävning som var 1 m ² i plan och 0,07 meter djup. På den NV sidan var nedgrävningskanten tydlig och SO var den diffus. Den NO kanten var svagt sluttande inåt och den SV nedgrävningskanten uppmärksammandes inte vid grävning av överlagrande lager.
1106	Stenfyllning	Ett 40-tal kantiga stenar, ca 0,10–0,20 meter stora. Fem stenar bestod av kalksten.
1111	Raseringslager	Ett 10-tal kantiga stenar, ca 0,10–0,20 meter stora. Heterogen struktur.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1125	Kulturlagerslager	Ett brunt kulturlagerslager med organiskt innehåll. Lagret var poröst med distinkta kontaktytor.
1136	Kulturlagerslager	Ett 0,02–0,12 meter tjockt, grå/gul/orange/beige lager. Lagret var mycket organiskt. lagret var kompakt och homogent med diffus kontaktyta.
1142	Vidjor	Sammanflätade kvistar, 0,70x0,09x0,04 meter.
1147	Kulturlagerslager	Ett 0,03 meter tjockt, grått, något sandigt och sotigt kulturlagerslager. Lagret var något luckert med heterogen struktur och diffus kontaktyta.
1156	Kulturlagerslager	Ett 0,02 meter tjockt, gråsvart lerlager som var något sandblandat. Lagret var luckert.
1160	Kulturlagerslager	Ett kulturlagerslager
1169	Kulturlagerslager	Ett 0,03 meter tjockt, brunt, fett kulturlagerslager med inslag av sot.
1170	Kulturlagerslager	Ett 0,02–0,08 meter tjockt, grå/svart kulturlagerslager- Lagret var homogent och fett med bitvis distinkt kontaktyta, bitvis diffus kontaktyta.
1181	Kulturlagerslager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, röd/orange/brunt, mycket organiskt kulturlagerslager med inblandning av sand. Lagret var kompakt och klumpade sig vid grävning.
1194	Träflislager	Ett 0,01–0,15 meter tjockt, mörkgrått träflislager med inslag av gödsel. Lagret var inte så kompakt och skivade sig vid grävning. Lagret var heterogent till sin struktur. Kontaktyta mot underlagrande kontext var distinkt.
1198	Kulturlagerslager	Ett 0,03–0,05 meter tjockt, brunt, något sandblandat kulturlagerslager. Lagret var fett och homogent.
1199	Kulturlagerslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, grått, något träflisblandat kulturlagerslager med enstaka småsten och enstaka spridda plankstumpar.
1230	Lerlager	Ett 0,03–0,05 meter tjockt, grå/brunt kulturlagersblandat lerlager som var något sandigt. Lagret var heterogent med distinkt kontaktyta.
1231	Kulturlagerslager	Ett 0,05–0,08 meter tjockt, brungrått kulturlagerslager. Lagret var fett och kompakt med homogen struktur och bitvis odefinierbar kontaktyta.
1233	Gödsellager	Ett 0,05 meter tjockt brunt, gödselblandat kulturlagerslager. Lagret var kompakt och homogent med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1248	Fyllning i nedgrävning	Ett 0,15 meter tjockt, brunt, fett, gödselliknande kulturlagerslager. Mot botten av lagret var det uppblandat med rikligt av hornspill och träflis. Dessutom fanns fläckar av grå/svart kulturlagerslager. Lagret var homogen med distinkt/diffus kontaktyta.
1252	Kulturlagerslager	Ett gråsvart kulturlagerslager med inslag av näver och träflis. Lagret var bitvis kompakt, bitvis luckert och ganska heterogent till sin struktur. Kontaktyta mot underlagrande kontext var diffus.
1262	Träflislager	Ett 0,04–0,10 meter tjockt, mörkbrunt träflislager med inslag av näver. Lagret var torvigt till sin konsistens.
1269	Nedgrävning	En oval grop, 2,20x1,20–1,50x0,15 meter. Gropen hade sluttande kanter, 35–40°. Den norra nedgrävningskanten var vertikal, 90°.
1279	Kulturlagerslager	Ett svartgrått kulturlagerslager med stort inslag av träflis. Lagret var ganska kompakt och homogent. Kontaktyta mot underliggande kontext var diffus.
1286	Kulturlagerslager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, mörkbrunt, sandblandat kulturlagerslager med mycket träflis som gjorde lagret poröst. Kontaktytan mot underlagrande kontext var mycket diffus.

Tabell 255. Kontexter tillhörande MK 31.

Passage 3

B23

Passage 3, MK 31

Konstruktionstyp: kavelbro

Funktion: gångyta i passage

Konstruktionen tolkas vara resterna efter en kavelbro i passage 3, bestående av några bevarade underreglar och gångplank.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
959	Underregel och gångplank	Ett 10-tal plank som låg i NV–SO riktning och ett par plank som låg i NO–SV riktning.
1211	Underregel	En trästock, 1,40x0,12 meter. Stocken var mycket förmultnad och komprimerad.

Tabell 256. Kontexter tillhörande B23.

Tomt III

S39

Tomt III:1, MK 31

Konstruktionstyp: flätverksstaket

Funktion: avgränsande och skyddande

Konstruktionen tolkas vara rester efter ett flätverksstaket i tomtmiljö, som löpt tvärs över tomten på ömse sidor om tvärpassagen B22 och avgränsat denna från utomhusytan i zon 1 respektive hus E:H.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1176	Käppar	Fem störar, 0,05–0,10 meter i diameter, som stod på en linje i NO–SV riktning. Avståndet dem emellan var 0,2–0,5 meter. Störarna var så förmultnade att de endast syntes som en mörkfärgning.
1177	Käppar	Tio störar, 0,05–0,10 meter i diameter, som stod NO–SV riktning. Avståndet mellan störarna varierar mellan 0,1–0,5 meter. Störarna var så förmultnade så att de bara fanns kvar som en mörkfärgning.

Tabell 257. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S39.

B22

Tomt III:2, MK 31

Konstruktionstyp: kavelbro

Funktion: gångyta

Konstruktionen bestod av en plank som låg i tvärpassagens längdriktning på tomt III. Den tolkas varit rester en kavelbro i tvärpassagen.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1175	Underregel	En träplanka, 2,80x0,18 meter, som låg i NO–SV riktning. Plankan var mycket förmultnad och komprimerad.

Tabell 258. Kontexter tillhörande kavelbron B22.

Hus E:H**Tomt III:3, MK 31****Konstruktionstyp: syllsten och träsyll samt härd****Funktion: bostadshus med hörnhärd****Storlek: >3x7 meter**

Huset var uppfört på syllsten och träsyll. I husets NV del finns en planka bevarad som tolkats som syllträ. Golvet utgjordes av grå lera och det har lagats vid minst ett tillfälle. I husets västra hörn fanns rester efter en välbyggd ugnskonstruktion som reparerats vid ett flertal tillfällen (*fig. 153–155*). Från avsatta lager i huset tillvaratogs föremål som tyder på ben- och hornhantverk. Det rör sig om avfall från tillverkningen men även delar av och hela kammar. Det tillvaratogs ock-

så ett flertal fynd som anger att huset fungerat som bostad, som exempelvis keramik, främst av typen A men även enstaka skärvor BI. Längs med väggarna har det troligen funnits en mullbänk, rester efter konstruktionen kunde iakttas i den NV delen i form av en fragmenterad träplanka. Hörnhärden och mullbänken tas som intäkt för att byggnadens primära funktion har varit bostadens. Byggnaden låg till stora delar utanför undersökningsområdet.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1204	Härdlager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt ask- och sotlager. Kontexten bestod av flera, mycket tunna skikt aska och sot. Lagret var mycket finkornigt och kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1215	Golvlager	Ett kulturjordslager med inblandning av lera. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1216	Sättsandslager	Ett rödgrått sandlager.
1220	Ugnshäll	Fem flata stenar varav två var skörbrända.
1223	Härdlager	Ett gråsvart asklager med viss inblandning av kulturjord. Lagret var fett och kompakt med distinkt kontaktyta.
1224	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt ler- och kulturjordslager. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1225	Kantkedja	Ett 20-tal stenar, 0,2–0,4 meter stora. Stenar stod på kant kring en konstruktion som tolkats som ugnshäll (knr 1236).
1235	Raseringslager	Ett 20-tal stenar, 0,1–0,3 meter stora, som täckte en 3 m ² stor yta.
1236	Ugnshäll	Ett tjugotal flata stenar, 0,1–0,3 meter stora. Stenarna täckte en 2 m ² stor yta. I mitten låg en stor flat häll, 0,7x0,5 meter stor. Den var kraftigt skörbränd och fragmentarisk.
1239	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, gråbrunt kulturjordslager, i den SO delen sotblandat. Lagret var poröst och kontaktytan mot underlagrande kontext var distinkt. I lagrets botten kom bitvis trärester utan att någon struktur, eller fiberriktning, kunde urskiljas.
1276	Stenkonstruktion	12 stenar, 0,1–0,3 meter stora, som bildade en rektangulär form.
1277	Lerlager	Ett kompakt 0,03 meter tjockt lerlager med inslag av bränd lera.
1287	Träplanka	En träplanka, 0,8x0,2 meter, som låg i NO–SV riktning. Delar av brädan grävdes förmodligen bort som knr 1091, då det inte fanns något lager mellan knr 1091 och 1287 på ett pas ställen. Knr 1287 kan ha sträckt sig in i ruta G 19 får en fördjupning i knr 1386 fanns efter knr 1091.

Tabellen fortsätter på nästa sida

Figur 153 & 154.
Den stensatta härden i hus E:H,
kontext 1225.

1296	Härdlager	Ett vitsvart ask- och sotlager. Askan och sotet låg i tunna skikt, men grävdes som en kontext. Kontaktytan mot underlagrande kontext var diffus.
1319	Utjämningslager	Ett 0,02–0,10 meter tjockt, grusigt lager med stor inblandning av sot. Distinkt kontaktyta mot underliggande kontext.
1320	Härdlager	Ett 0,02–0,10 meter tjockt, gråvitgult asklager. Lagret var kompakt med flera tunna skikt av aska. Kontaktytan mot underlagrande kontext var bitvis distinkt och bitvis diffus.
1321	Lerlager	Ett mycket kompakt 0,05–0,15 meter tjockt lerlager med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1322	Lergolv	Ett 0,10 meter tjockt, grått lerlager. Kontaktytan mot underlagrande kontext var diffus.
1336	Lergolv	Ett kompakt 0,05–0,15 meter tjockt lerlager med viss inblandning av kulturjord, kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1346	Sotlager	Ett 0,03 meter tjockt, svart sotlager.
1356	Syllstock	En träplanka, 1,40x0,20 meter, som låg i NO–SV riktning.
1364	Lerlager	Ett kompakt lerlager som var något bränt. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1368	Ugnshäll	Ett tjugotal stenar, 0,10–0,40 meter stora, som låg över en ca 2 m ² stor yta.
1374	Härdlager	Ett 0,05 meter tjockt, svart kollager. Lagret var finkornigt och distinkt mot underlagrande kontext.
1375	Lerlager	Ett 0,03–0,05 meter tjockt, gulgrått lerlager. Lagret var mycket kompakt och delvis var leran bränd. Kontaktyta mot underlagrande kontext, knr 1396 var distinkt, men diffus mot underlagrande kontext, knr 1430,
1393	Ugnshäll	Ett 40-tal stenar, 0,1–0,4 meter stora, som låg med flat sida uppåt över en yta av ca 2 m ² .
1394	Härdlager	Ett 0,02–0,10 meter tjockt svart/grått/vitt ask- och sotlager, som egentligen var flera tunna ask- och sotlinser, som grävdes som ett lager. Kontaktyta mot underlagrande kontexter var distinkt.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1395	Kulturlagerslager	Ett kulturlagerslager.
1396	Raseringslager	Ett tiotal stenar, 0,10–0,15 meter stora, som låg innanför kantkedjan, knr 1225, och lerlagret, knr 1430,
1413	Kantkedja	Ett 20-tal stenar, 0,1–0,2 meter stora. Stenarna stod på högkant och bildade en kantkedja. Konstruktionen liknade närmast skalmursteknik fast med sand mellan skikten sten.
1415	Sättsandslager	Ett 0,10–0,25 meter tjockt, rödbrunt sandigt gruslager.
1430	Raseringslager	Ett lerlager med inslag av träkol och bränd lera.
1431	Lerlager	Ett mycket kompakt 0,02–0,07 meter tjockt lerlager.
1432	Kulturlagerslager	Ett kompakt och fett 0,02 meter tjockt, brunt kulturlagerslager med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1433	Nedgrävning	En nedgrävning, 1,00x2,00x0,10 meter.
1441	Lerlager	Ett mycket kompakt 0,02 meter tjockt, gulgrått lerlager med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1462	Lerlager	Gul lera.
1485	Lerlager	Ett kompakt lerlager med inslag av kulturlager.
1487	Stenkonstruktion	Ett tiotal stenar, 0,10 meter stora. Stenarna bildade en kvadrat.
1495	Lerlager	Ett kompakt gråbrunt lerlager med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1496	Kulturlagerslager	Ett 0,02 meter tjockt kulturlagerslager med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1525	Träplanka	En plankan som enbart fanns i den NV profilen.

Tabell 259. Kontexter tillhörande hus E:H.

Figur 155. Flera decimeter tjocka asklager i profilen vid utgrävningsschaktets östra hörn, härrörande från ugnar i hus E:H i fas 12 och hus E:I i fas 13.

Figur 156. Patris för tillverkning av fågeldrakar till rundspännen av guld eller silver, fnr 5833.

MK 31, utomhus

Tomt III:1–2, MK 31

Lagertyp: avsatta utomhuslager

Funktion: lämningar efter tomtaktiviteter

Gruppen består till största delen av kulturlager som tillkommit i utomhusmiljö på tomt III. Det fanns även raseringslager från byggnader. Lagren innehöll avfall från hantverk i grannskapet, däribland mycket hornspill och två sländtrissor (fnr 4752 och 4753), ett tinbläbein (fnr 7370), samt

tuktad byggnadssten av kalksten och röd sandsten (fnr 27706 och 14271) och ett par kalkstensfossil (fnr 35324 och 35328). Ett anmärkningsvärt fynd var en patris av kopparlegering för tillverkning av "fågeldrakar" i guldfolie till tidigmedeltida rundspännen (fnr 5833, *fig. 156*) (jfr Jansson 2010).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
813	Raseringslager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, mörkt grått grus- och sandlager med inslag av kulturlager (20%). Lagret var mycket poröst och gick vid grävning nästan att sopa ihop. Kontaktyta mot underlagrande kontext (814) var diffus.
872	Kulturlager	Ett brunsvart kulturlager som var mycket fett.
888	Kulturlager	Ett gråvitt kulturlager med något inslag av kol och grus. Lagret var mycket poröst (närmast som damm). Kontaktytan mot underlagrande kontext var diffus.
892	Kulturlager	Ett rödbrunt, organiskt kulturlager med inslag av gödsel. Lagret var kompakt med diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
936	Syllsten	En sten, 0,4x0,2 meter stor.
937	Kulturlager	Ett gråbrunsvart kulturlager med inslag av kol. Lagret var poröst med homogen struktur och diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
939	Kulturlager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, gråbrunt organiskt kulturlager. Lagret var kompakt med diffus-distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1162	Kulturlager	Ett 0,03–0,09 meter tjockt, brungrått ler- och kolblandat kulturlager. Lagret var poröst med homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1209	Kulturlager	0,15–0,20 meter tjockt, rödbrunt kulturlager med stort inslag av gödsel. Lagret var fett och kompakt med homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1212	Kulturlager	Ett 0,05–0,12 meter tjockt, brungrått kulturlager. Lagret var poröst med homogen struktur och diffus-distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1504	Utjämningslager	Ett 0,02–0,10 meter tjockt gråbrunt kulturlager med inslag av kol och träflis. Lagret var poröst och med distinkt kontaktyta mot underliggande lager.
1505	Raseringslager	Kontext nr 1505 bestod av fyra stenar, 0,10–0,40 meter stora.
1506	Raseringslager	Ett 0,03 meter tjockt, ler- och kolinblandat kulturlager. Kontaktyta mot underliggande lager var diffus.
1536	Kulturlager	Ett rödbrunt träigt lager. Lagret var mycket luftigt och poröst.

Tabell 260. Kontexter tillhörande MK 31.

Fas 13, MK 25, MK 30 och MK 31, ca 1130–1160

Den tendens som anades i fas 12 med glesare bebyggelse, men som var stabilare över tid, befestades markant i fasen. På tomt I stod huset F:C närmast Stora gatan, ett hantverkshus med spår av garveriverksamhet. I byggnaden fanns också spår efter metallhantverk. Innanför huset låg en drygt två meter bred kavelbro i tvärpassagen, och innanför denna låg hus F:B på den plats där det legat bostadshus i tidigare faser. Hus F:B tedde sig dock relativt anonymt.

På tomt II har legat ett enda hus, hus E:P, ett bostadshus med golvhärd. Det har endast uppfyllt den sydvästra halvan av tomten och mellan

byggnaden och passage 3 har funnits ett öppet gårdstun. Även tomt III har varit obebyggd närmast Stora gatan. I de inre tomtzonerna låg ett bostadshus med hörnhärd och väggbänkar, hus E:I

Tvärpassagen inom tomt I hade haft kavelbrobeläggning, men i passage 2 och 3 fanns inget som berättade om brolagda gångtor.

Avseende hantverk har i denna tid både läder-, horn- och metallhantverket kraftigt klingat av sedan tidigare faser. Dock fanns en trolig garveriverksamhet i huset F:C. Där fanns också spår efter ett kvardröjande hornhantverk.

Tomt I

Hus F:C

Tomt I:1, MK 25

Konstruktionstyp: träsyll, jordgrävda stolpar, skiftesverk eller timmer

Funktion: hantverkshus

Storlek: 6x4 meter

Huset tolkades vara uppfört på träsyll utan underliggande syllsten. I husets nordöstra och nordvästra väggar fanns stolphål som tolkades vara delar av den takbärande konstruktionen, en av dessa har daterats fälld 1137 (kontext 854). Väggarna har troligtvis varit byggda i skiftesverk eller timmer. Raserade delar av väggen påträffades i husets nordvästra del (kontext 851). I husets östra delar, närmast väggen, påträffades trärester som tolkats varit rester efter ett trälagt golv.

Vid byggnadens västra hörn fanns ett rektangulärt kalkbrukslager som tillsammans med lämningar efter ett ramverk, möjligen ett träkar, troligen var lämningar efter garveriverksamhet.

Från avsatta lager i huset tillvaratogs en stor mängd föremål, 399 fyndposter. Den största fyndgruppen utgörs av rester efter ben- och hornhantverk, en stor mängd avfall men även halvfabrikat som delar av kammar, främst sammansatta kammar men också dubbelhelkammar. Flera kilformade städ fanns bland fynden. Närmare två kilo läderspill togs tillvara samt fyra barkflöten.

Från avsatta lager i huset påträffades bland annat 48 glaspärlor, främst i byggnadens västra del, en skärva av ett bysantiskt glaskärl (fnr 3822, jfr Henricson 2006:40 & 43f), slipad bergkristall (fnr 3850), en skivformig spelpjäs av valben (fnr 3814) liksom en mycket liten spelpjäs(?) av valrosselfenben (fnr 3892) och ett halvfabrikat av samma material (fnr 34424) samt ett hjärtformat östligt bältesbeslag (fnr 3791, *fig. 158*).

Förekomsten av två identiska hängen av tenn/blylegering (Isaksson 2000, Söderlind 2001, Edberg 2009) tyder på att de kan vara tillverkade på plats. De bär bilden av en kung med krona, svärd och liljestav och på framsidan en tronande S:ta Maria (fnr 3792 och 3796, *fig. 159*). Ett identiskt hänge påträffades i kv. Näktergalen i Uppsala 1934. Från avsatta lager fanns ett fåtal spår efter metallhantverk, som deglar, gjutformsfragment varav ett med smält glasmassa (fnr 3807), en silverbarr, dragen guldtråd (fnr 2870) samt ett litet skaft av horn med katthuvud (fnr 4027) och ett ringfragment av bärnsten (fnr 8551).

Byggnaden har brunnit. Över hela konstruktionen fanns ett orangefärgat lager, rester av det brända torvtaket.

Prover

Ett träprov (prov 254) av ek från huset (kontext 854) har genom dendrodatering påvisats varit fältt tidigast vinterhalvåret 1137–1138 (Bartholin 0157052) (*bilaga 1*).

Figur 157. Lager och konstruktioner tillhörande fas 13, MK 25, MK 30 och MK 31.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
601	Stolpe	En obränd stolpe, 0,18 meter i diameter.
725	Syllstock	Två stockar, 5,00x0,20 meter i diameter och 4,00x0,20 i diameter.
743	Torvtakslager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, orangerött lager. Kontaktytan mot underlagrande kontext var distinkt.
845	Kulturjordslager	Ett brunt kulturjordslager med rikliga inslag av både läder- och hornspill. Lagret var poröst, men mer kompakt i SO. Lädret var koncentrerat i den västra delen av lagret och hornspillet var koncentrerat i den SO delen av lagret. Lagret hade en homogen struktur och fynden låg horisontellt i lagret. Kontaktyta mot underlagrande kontexter var distinkt.
846	Kalkbrukslager	Kalkbrukslager.
847	Kalkbrukslager	Kalkbrukslager.
851	Raseringslager	Trä
852	Stolpe	En stolpe, 0,2 meter i diameter.
853	Stolpe	En stolpe, 0,27 meter i diameter.
854	Stolpe	En stolpe, 0,2 meter i diameter.
855	Stolpe	En stolpe, 0,2 meter i diameter.
873	Golvplank	Golvplank
908	Hantverksavfall	Ett hornspillslager med inslag av mörk, fet kulturjord.
970	Kulturlager	Ett 0,01–0,20 meter tjockt, ockragult lager med troligen organiskt material. Lagret var smetigt med homogen struktur och med mycket distinkta kontaktytor. Lagret låg i en väl sammanhållen fyrkantig utbredning i det som tolkas utgöra ett hörn av ett hus.

Tabellen fortsätter på nästa sida

972	Fyllning i stolphål	Ett 0,45 meter tjockt, gult kulturjordslager, Smetigt och kompakt med distinkt kontaktyta.
973	Stolphål	Ett ovalt stolphål, 0,28x0,24 meter stort och 0,45 meter djupt. Stolphålet var spetsigt avsmalnande mot botten.
976	Fyllning i stolphål	Ett gult, smetigt kulturtjordslager. Distinkt kontaktyta.
977	Stolphål	Ett stolphål, 0,20 meter i diameter och 0,54 meter djupt.
978	Nedgrävning	En oval nedgrävning, 0,50x0,40 meter stor och 0,15 meter djup. Nedgrävningen hade flacka nedgrävningskanter och skålformad botten.
979	Störhål	Ett störhål, 0,13 meter i diameter och 0,15 meter djupt. Av hålets lutning att döma har stören som stått i hållet haft en lätt NO lutning.
980	Fyllning i stolphål	Ett rödbrunt kulturjordslager med inslag av näverrester från stören som har stått i knr 981. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta.
981	Stör	Ett störhål, 0,15 meter i diameter och 0,14 meter djupt. Hålets lutning antyder att stören har lutat mot NO.
1174	Konstruktion	En ramverkskonstruktion med liggande träplankor, ca 0,10–0,15 meter breda. Plankorna bildar en kvadrat med 2 meter långa sidor.

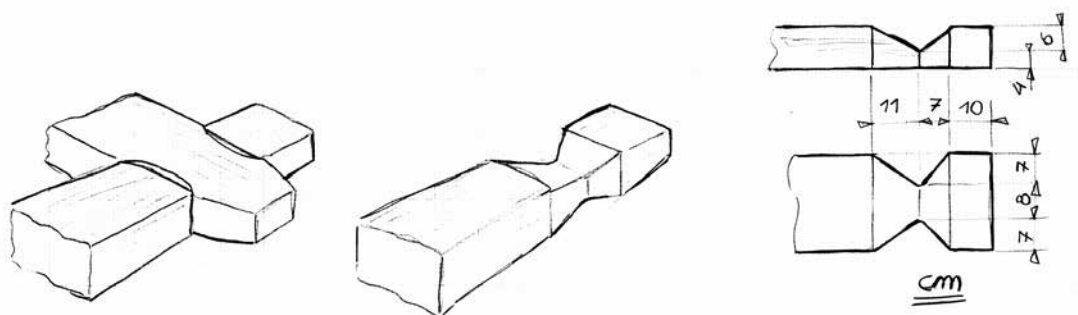
Tabell 261. Kontexter tillhörande hus F:C.

Figur 158. Beslaget fnr 3791.
Foto: Gabriel Hildebrand.

Figur 159. Ett av de två hängena fnr 3792 och 3796,
framsida och baksida.

Figur 160. En sylknut i det östra hörnet av hus F:C, kontext nr 725. Fältteckning: Jacques Vincent.

Figur 161.
Kavelbron B33 sedd från sydväst.

B33

Tomt 1:2, MK 25

Konstruktionstyp: kavelbro

Funktion: gångyta i tvärpassage

En kavelbro i tvärpassage på tomt I, med bevarade rester av underreglar och tvärställda gångplank, däribland ett fragmentariskt båtboard som dock i fyndlistans anmärkning hänförs till kontext 906, ett avsatt lager i tvärpassagen.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
905	Gångplank	Plankor, 0,50–0,80x0,10–0,30x0,01–0,09 meter, i NV–SO riktning. Bland plankorna fanns en rest av bordläggning från en båt, 0,45x0,12 meter.
907	Underregel och gångplank	Sju stockar, 1,56–1,70x0,08–0,12x0,03–0,05 meter, som låg i NV–SO riktning. Virket var mycket komprimerat, men stockarna var förmodligen avbildade i ändarna.

Tabell 262. Kontexter tillhörande kavelbron B33.

Hus F:B

Tomt I:3, MK 25

Konstruktionstyp: träsyll

Funktion: troligen bostadshus

Storlek: >3,5x5 meter

Huset tolkades vara byggt på träsyll, möjligen utan underliggande syllsten förutom vid den nordvästra väggen där det låg två stensamlingar som kan ha utgjort plintar under syllen. Golvet var av gråbrun lera, och strukturer i golvlagen (kontext 1079) antydde att huset kan ha haft väggbänkar och skulle kunna ha varit ett bostadshus, härd saknades dock inom den utgrävda ytan.

Flertalet fynd som tillvaratogs från avsatta lager var relaterade till ben- och hornhantverk; hornspill och halvfabrikat till dubbelhelkammor och sammansatta enkelkammor; men även fynd relaterade till hushållsaktiviteter som flera sländtrissor; både av ben, bly och lera, ett litet fragment av en glättsten av glas (fnr 39985), brynen samt av keramik och oidentifierade järnföremål. Här bör även nämnas ett fragment av en guld-ring (fnr 3800), en guldfoliepärla och en silverfoliepärla (fnr 4575). Byggnaden låg delvis utanför undersökningsområdet och härd saknades i de undersökta delarna.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
140	Kulturjordslager	Ett gråbrunt, lerigt och kompakt kulturjordslager.
141	Lergolv	Ett kompakt gråbrunt lerlager med homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
173	Kulturjordslager	Ett kompakt brungrått, lerigt kulturjordslager med heterogen struktur och med mycket diffus kontaktyta mot underliggande kontext (174).

Tabellen fortsätter på nästa sida

174	Lergolv	Ett 0,05–0,17 meter tjockt gråbrunt lerlager med inslag av gulbrun silt. Lagret var kompakt.
843	Syllstock	Två plankor som låg i NO–SV riktning och två plankor som låg NV–SO riktning.
913	Lergolv	Ett kompakt gråbrunt lerlager.
1079	Golvlager	Ett grått siltigt lager med ett litet inslag av kulturjord.

Tabell 263. Kontexter tillhörande hus F:B.

MK25, utomhus**Tomt I:2 och passage 1, MK 25****Lagertyp: tomtaktiviteter**

Gruppen innehåller lager som tillkommit i tvärpassagen på tomt I och i passage 1. Lagren inne-

höll spill efter hornhantverk samt kalk, kalkbruk och kalksten. Ett kantfragment av en spelpjäls eller sländtrissa av valrosselfenben utmärker sig bland fynden (fnr 3460).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
823	Underregel och gångpank	Kontext nr 823 bestod av en träplanka, 0,04x0,25x0,04 meter, som låg NV–SO riktning.
841	Kulturjordslager	Kontext nr 841 bestod av ett rödbrunt organiskt lager med inslag av bark, träflis och läderspill. Lagret var poröst med diffus kontaktyta mot underliggande lager.
874	Kulturjordslager	Kontext nr 874 bestod av ett brunt kulturjordslager med inslag av kol, lite lera och grus. Homogen struktur med distinkt kontaktyta.
896	Kulturjordslager	Kontext nr 896 bestod av ett rödbrunt, organiskt kulturjordslager med visst lerinnehåll.
906	Kulturjordslager	Kontext nr 906 bestod av ett rödbrunt, organiskt kulturjordslager med inslag av halm. Lagret var hårt packat och kompakt. Kontaktyta mot underliggande lager var diffus.
1080	Kulturjordslager	Kontext nr 1080 bestod av ett 0,03–0,05 meter tjockt, brunt kulturjordslager med viss lerinblandning. Lagret var ganska kompakt med distinkta kontaktytor.

Tabell 264. Kontexter tillhörande MK 25 på tomt I.

Figur 162. Enkelkam in situ på tomt I.

Passage 2**MK25, utomhus****Passage 2, MK 25****Lagertyp: passageaktiviteter**

Gruppen utgörs av olika kulturjordslager samt lager av hantverksspill som tillkommit i passage 2. Bland fynden märks mycket spill efter hornhantverk, kalksten och sandsten, 2 kalkstensfos-

sil, läderspill, ett par flöten och ett ”näverfodral”, samt sågade bitar av valrosselfenben (fnr 9381 och 15236), ett fragment av pilgrimsmussla: ett troligt pilgrimsmärke från Santiago de Compostela (fnr 38053), och en benflöjt (fnr 22427).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
740	Kulturjordslager	Ett 0,03–0,12 meter tjockt, brunsvart, organiskt kulturjordslager med rikligt inslag av träflis, näver och djurhår. Djurhåret låg i stora mängder mot botten av lagret. Lagret var poröst med diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
757	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, rödbrunt, lerigt kulturjordslager. Homogen struktur med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
786	Kulturjordslager	Kontext nr 786=757
903	Kulturjordslager	Ett brunt, organiskt kulturjordslager med inslag av träflis och en hel del näver. Kompakt Detta lager var det första efter det att profilen hade grävts bort och schaktet utvidgades, varför det föreligger risk för kontaminering.
918	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,04 meter tjockt, brunt kulturjordslager med inslag av lerklumpar. Lagret var poröst med distinkta kontaktytor mot underlagrande kontext (952).
919	Kulturjordslager	Ett 0,10 meter tjockt, brunt kulturjordslager med inslag av träflis och läderspill. Lagrets konsistens var mellan porös och kompakt. Kontaktyta mot underlagrande kontexter var mycket diffusa.
927	Kulturjordslager	Ett mörkbrunt kulturjordslager med inslag av träflis. Kontaktyta mot underlagrande kontext var distinkt.
951	Fyllning i nedgrävning	Ett 0,01–0,25 meter tjockt, gröngult mot grönbrunt gödsellager som innehöll rikligt med växtdelar. Lagret var mycket kompakt och fett och innehöll en mängd smålager. Lagret sväller ut över kanterna på nedgrävningen.
952	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, brunt kulturjordslager som innehöll mycket organiskt material och en del gödsel. Lagret var relativt kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontexter (953, 1015).
953	Hantverksavfall	Ett brunt kulturjordslager med ett rikligt inslag av hornspill. Se blankett för knr 992.
954	Asklager	Ett 0,01 meter tjockt ask- och kollager. Kontaktyta mot underlagrande kontexter var distinkta.
955	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,04 meter tjockt, brunt kulturjordslager med inslag av lerklumpar. Lagret var poröst med distinkta kontaktytor mot underlagrande kontext (952).
989	Nedgrävning	En ovalt formad nedgrävning som fortsatte in i den NV profilen. Nedgrävning var 1,50x1,40 meter. Nedgrävningskanten var lodrät i SV och svagt lutande i NO. Nedgrävningen var fylld med gödsel.
992	Hantverksavfall	Ett 0,02–0,08 meter tjockt hornspillslager. Lagret var poröst med diffusa kontaktytor. En del ben stod vertikalt i lagret
993	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, brunt, organiskt kulturjordslager som egentligen består av flera millimetertjocka lager som grävdes som ett. Kontaktyta mot underliggande kontext var distinkt.
1006	Kulturjordslager	Ett 0,10–0,12 meter tjockt, brunt, organiskt kulturjordslager. Lagret var fett och kompakt med distinkt kontaktyta mot underliggande kontext (1011).
1012	Asklager	Ett 0,01 meter tjockt, svartgrått ask- och kollager. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1028	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, mörkbrunt kulturjordslager med inslag av kol.
1029	Kulturjordslager	Ett 0,02 meter tjockt, brunt kulturlager med inslag av kol och lera.
1072	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, brunsvart kulturjordslager med inslag av aska och kol. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontexter (967, 1084, 1083)
1289	-	Kontext nr 1289 bestod av hornspill. 1289=992

Tabell 265. Kontexter tillhörande MK 25 i passage 2.

Tomt II

Hus E:P

Tomt II:3, MK 30

Konstruktionstyp: träsyll, syllstenar och mitthärd

Funktion: bostadshus

Storlek: >6,5x4 meter

Väggarna var uppförda med träsyll vilande på enstaka stenplintar. Golvet utgjordes av gulbeige och gråbeige lera. Centralt placerad i huset fanns brandlager som tolkades som rester efter en härd.

Från avsatta lager i huset tillvaratogs keramik av typerna A, B1 samt en skärva andennegods. Bland de tillvaratagna föremålen kan nämnas tre brynen. Byggnaden låg delvis utanför undersökningsområdet. Inget tyder på att huset brunnit. Bland fynden märks en liten smälta av silver (fnr 23816).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
251	-	Kontext nr 251=681 (se blankett)
268	Härdlager	Ett 0,01–0,07 meter tjockt ljusgult grusigt och sandigt lager som var mycket kompakt (bitvis hårt som betong) och homogent med mycket distinkt kontaktyta.
681	Härdlager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, gråsvart kulturjordslager med inslag av aska och kol.
863	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt k-jordsinblandat lerlager med ett litet inslag av sand.
876	Syllstock	En plank, 1,03x0,17 meter. Plankan var inte bränd, men mycket fragmentarisk.
877	Lergolv	Ett ljusbeige/gult lerlager med enstaka inslag av kol.
893	Golvlag	0,01–0,03 meter tjockt, ljusbrunt sandlager med inslag av lera.
894	Syllsten	Fyra stenar.
897	Lergolv	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, gråbeige lerlager med inslag av kulturjord.
982	Nedgrävning	En rundad, svagt skålad nedgrävning.
983	Fyllning i nedgrävning	Ett gråbrunt, poröst kulturjordslager. Kontaktytan var distinkt.

Tabell 266. Kontexter tillhörande hus E:P.

MK30, utomhus

Tomt II, MK 30

Lagertyp: tomtaktiviteter

Gruppen utgörs av kulturjordslager och en nedgrävning på tomt II. Vid sidan av avfall från horn- och ett visst metallhantverk påträffades

några fragment bysantinskt glas: mynningsskärvor från ett violett kärl med opakt vit trådornamentik (Henricson 2006:40 & 43ff), och keramik av typerna A, B1, pingsdorf- och rouengods.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
778	Kulturjordslager	Ett 0,03–0,05 tjockt, brunsvart kolblandat, något sandigt, något organiskt kulturjordslager med enstaka inslag av djurben och hornspill. Lagret var poröst med diffus kontaktyta mot underlagrande lager.

Tabellen fortsätter på nästa sida

789	Kulturjordslager	Ett 0,05 meter tjockt, brunt , något kolblandat kulturjordslager. Lagret var poröst och luckert.
794	Kulturjordslager	Kontext nr 794 bestod av ett 0,01–0,03 meter tjockt, gråbrunt siltig och lerig kulturjord. Lagrets struktur var heterogen. Kontaktyta mot underliggande lager var diffus.
802	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, gråbrunt k-jordsinblandat lerlager. Lagret var luckert och poröst där kulturjorden övervägde.
826	Kulturjordslager	Ett 0,03–0,08 tjockt, grått, något kulturjordsblandat lerlager.
848	Fyllning i nedgrävning	Ett 0,01–0,10 meter, tjockt kolinblandat kulturjordslager med inslag aska och sot. Lagret var heterogent.
849	Nedgrävning	En oval nedgrävning med plan botten och raka nedgrävningskanter. Storlek: 1,60x1,20 meter.
875	Kulturjordslager	Ett brungrått organiskt lager med fin konsistens.

Tabell 267. Kontexter tillhörande MK 30 tomt II.

Passage 3

MK31, utomhus

Passage 3, MK 31

Lagertyp: passageaktiviteter

Gruppen består av kulturjordslager som tillkommit i passage 3 samt brandlager som städats ut från tomterna. I lagren fanns spill från hornhantverk, keramik av typ A, BI och BII ä (fnr 15521), kalkbruk och kalksten.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
883	Vidjor	Tre vidjor, 0,40–0,50 meter långa. Vidjorna låg i N–S riktning.
900	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt kulturjordslager med inslag av sand. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (knr 959 och 1137)
902	Brandlager	Kontext nr 902 = knr 1002 (se beskrivning)
935	Kulturjordslager	Kontext nr 935 bestod av ett
938	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt kulturjordslager. Lagret var mycket kompakt.
957	Kulturjordslager	Ett 0,10 meter tjockt, svartbrunt kulturjordslager med inslag av kol. Lagret var poröst med diffus kontaktyta mot underliggande kontext.
958	Brandlager	Ett 0,02–0,10 meter tjockt, grågult brandlager med k-jordsinblandning. Lagret var finkornigt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
961	Kulturjordslager	Ett 0,10–0,25 meter tjockt, kolblandat kulturjordslager. Lagret var mycket kompakt. Inslag av tegel och BII ä berodde förmodligen på att ytan legat öppen en längre tid innan den grävdes och var därmed kontaminerad.
1002	Brandlager	Ett 0,003 meter tjockt, orangegrått brandlager.
1034	Raseringslager	En planka, 0,10x0,40 meter, som låg i V–Ö riktning.

Tabellen fortsätter på nästa sida

1137	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt kulturjordslager med inslag av kol. Lagret var lite kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext, knr 964, men diffus kontaktyta mot andra kontexter.
1148	Lerlager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, gråsvart, något sandblandat lerlager. Lagret var poröst.
1210	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, brunsvart kulturjordslager. Lagret var fett och kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.

Tabell 268. Kontexter tillhörande MK 31, passage 3.

Figur 163.
Härden i hus E:I sedd från sydost.

Tomt III

Hus E:I

Tomt III:3, MK 31

Konstruktionstyp: träsyll på spridda syllstenar

Funktion: bostadshus med hörnhärd

Storlek: >3x7 meter

Huset var uppfört med träsyll på spridda syllstenar, i husets NV del fanns en planka bevarad som tolkades som syllträ, men husets konstruktion är oklar. Golvet utgjordes av gråvit lera som lagats vid minst ett tillfälle. I husets västra hörn fanns rester efter en ugnskonstruktion som reparerats vid ett flertal tillfällen. Längs med väggarna har det troligen funnits en mullbänk, rester efter konstruktionen kunde iaktas i den NV delen i form av en träplanka. Gulorange brandlager anger att huset haft torvtak och att det brunnit.

Byggnaden låg till stora delar utanför undersökningsområdet.

Från avsatta lager i huset tillvaratogs föremål som berättar om ben- och hornhantverk – avfall från tillverkningen men även delar av och hela kammar. Fynd av deglar, ässjefodring, en gjutform, slagg samt verktyg i form av brynen speglar metallhantverk i grannskapet. Denna fyndsammansättning liknar den som dominerar hela fassens inom- och utomhuslager.

Det tillvaratogs ett flertal fynd som pekar på att huset fungerat som bostad, som exempelvis keramik, främst av typen A men även enstaka skärvor BI, en malsten av malungsskiffer (fnr 28679), en axnyckel av järn (fnr 4483) och en mindre yxa (fnr 4461). Husets läge på tomten, mullbänkarna och hörnhärden anger att dess primära funktion varit bostadens.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
901	Utgjörningslager	Ett 0,02–0,10 meter tjockt, gråsvart lerblandat kulturjordslager med inslag av träkol.

Tabellen fortsätter på nästa sida

960	Brandlager	Ett 0,02 meter tjockt, orange/grått/svart/brunt brandlager, starkt uppblandat med kulturjord. Lagret var poröst och heterogent med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
962	Askager	Ett 0,02–0,03 meter tjockt, kritvitt asklager med inslag av träkol. Kontaktytan mot underlagrande kontext var distinkt.
963	Raseringslager	Sju stenar, ca 0,10–0,25 meter stora. Några av stenarna var eldpåverkade. Stenarna låg utan struktur i NV–SO riktning.
996	Brandlager	Ett finkornigt 0,02–0,05 meter tjockt, rostrött/svart lager.
1037	Golvager	Ett 0,10–0,15 meter tjockt, gråsvart, kolblandat, lerigt kulturjordslager. Lagret var kompakt med bitvis distinkt, bitvis diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
1042	Härdlager	Ett ask- och sotlager som bestod av flera tunna skikt.
1043	Golvager	Ett gråvitt lerlager med inblandning av träkol och bränd lera. Kontaktyta mot underlagrande kontext var distinkt.
1044	Brandlager	Ett gulorangerött/svartbrunt brandlager med rikligt innehåll av fint krossad orange bränd lera. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1053	Träplanka	En träplanka, 1,4x0,2 meter, som låg i NV–SO riktning. Plankan var delvis bränd.
1054	Träplanka	En träplanka. 1,00x0,20x0,02 meter. Plankan stod på högkant.
1055	Syllstock	En träplanka, 3,2x0,1–0,2 meter och en träplanka som var 0,40x0,15 meter. Båda plankorna låg i NO–SV riktning. Den större plankan var delvis bränd.
1056	Stenar	Nio kantiga och skörbrända stenar, cirka 0,1–0,2 meter stora.
1066	Syllsten	Tre stenar, cirka 0,1–0,2 meter stora.
1078	Golvager	Ett kompakt 0,02–0,10 meter tjockt, gråsvart, lerigt kulturjordslager med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1091	Bräda	En liggande bräda.
1094	Kulturlager	Ett kol- och kulturjordsblandat lerigt lager. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1095	Golvager	Ett lerlager som bitvis var uppblandat med kulturjord.
1096	Golvager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, gråsvart, lerigt kulturjordslager. Kontaktyta mot underlagrande kontext var distinkt.
1097	Träplanka	En träplanka som låg i NO–SV riktning.
1114	Lerlager	Ett lerlager med inslag av gråsvart sandig jord och grus. Kontaktyta mot underlagrande kontext var diffus.
1118	Lerlager	Ett 0,05 meter tjockt, lerlager med inslag av kulturjord och träkol. Lagret var mycket kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1151	Stenkonstruktion	Nio stenar, cirka 0,1–0,2 meter stora.
1155	Härdlager	Ett 0,01–0,10 meter tjockt asklager med viss ler- och kulturjordsinblandning.
1168	Stenkonstruktion	Ett 50-tal stenar, cirka 0,1–0,4 meter stora. Hälften av stenarna var flata och koncentrerade mot mitten. De övriga bildade en halvcirkel runt de flata stenarna och var mer toppiga. Samtliga flata stenar var skärviga och skörbrända.
1179	Utgjenningslager	Ett ler-, kol-, grus- och kulturjordsblandat lager. Lagret var poröst med bitvis diffus, bitvis distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1189	Lerlager	Kontext nr 1189=1114

Tabell 269. Kontexter tillhörande hus E:I.

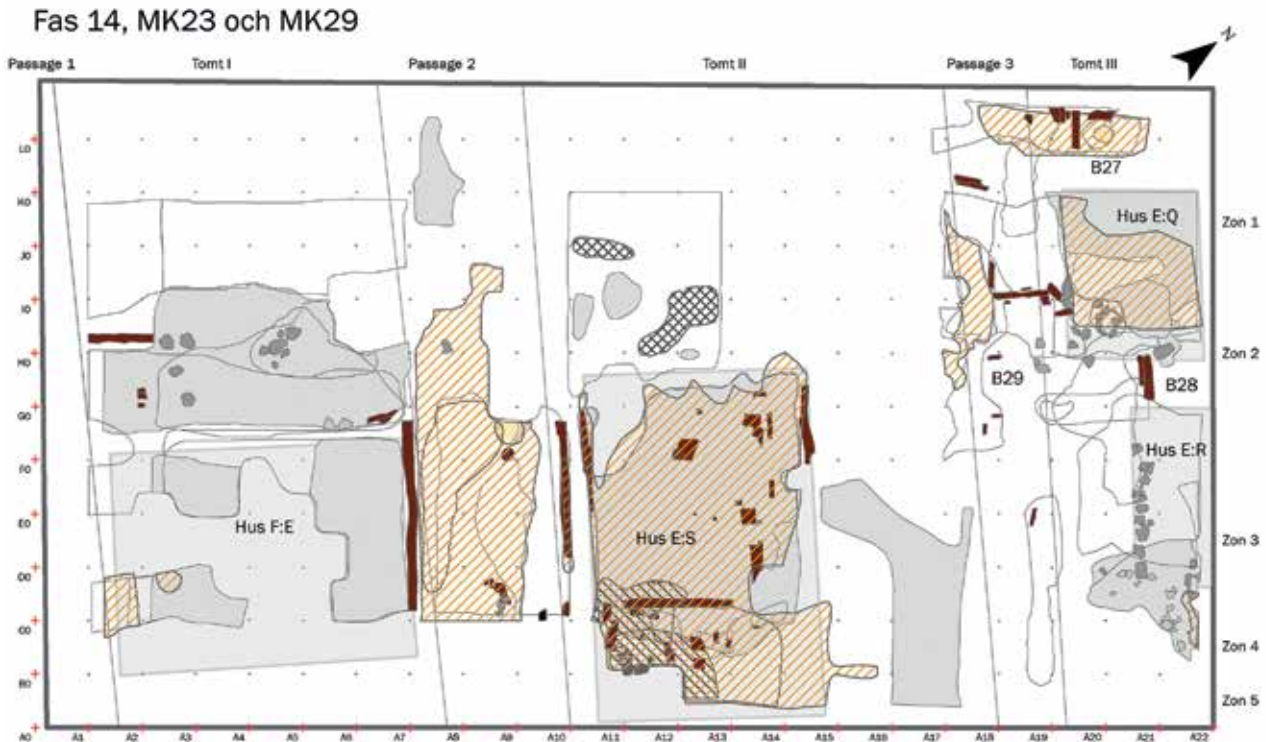
MK 31, utomhus**Tomt III, MK 31****Lagertyp: tomtaktiviteter**

Gruppen består av kulturjordslager som tillkommit i utomhusmiljö på tomt III samt raseringslager från äldre bebyggelse. Fyndbilden speglar verksamheten i fasen, med mycket spill från hornhantverk, ett vagt brus av metallhant-

verk, oidentifierade järnföremål, kalksten och röd sandsten. Därtill märks ett tinblein (fnr 7370) och ett fragment av en turkos glasbägare (fnr 4750) och ett runben (fnr 5276, SL78) med text **nnnikbo--m** och **----kn-**.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
813	Raseringslager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, mörkt grått grus- och sandlager med inslag av k-jord (20%). Lagret var mycket poröst och gick vid grävning nästan att sopa ihop. Kontaktyta mot underlagrande kontext (814) var diffus.
872	Kulturjordslager	Ett brunsvart kulturjordslager som var mycket fett.
888	Kulturjordslager	Ett gråvitt kulturjordslager med något inslag av kol och grus. Lagret var mycket poröst (närmast som damm). Kontaktytan mot underlagrande kontext var diffus.
892	Kulturjordslager	Ett rödbrunt, organiskt kulturjordslager med inslag av gödsel. Lagret var kompakt med diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
936	Syllsten	En sten, 0,40x0,20 meter.
937	Kulturjordslager	Ett gråbrunsvart kulturjordslager med inslag av kol. Lagret var poröst med homogen struktur och diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
939	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, gråbrunt organiskt kulturjordslager. Lagret var kompakt med diffus-distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1162	Kulturjordslager	Ett 0,03–0,09 meter tjockt, brungrått ler- och kolblandat kulturjordslager. Lagret var poröst med homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1209	Kulturjordslager	0,15–0,20 meter tjockt, rödbrunt kulturjordslager med stort inslag av gödsel. Lagret var fett och kompakt med homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1212	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,12 meter tjockt, brungrått kulturjordslager. Lagret var poröst med homogen struktur och diffus-distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
1504	Utjämningslager	Ett 0,02–0,10 meter tjockt gråbrunt kulturjordslager med inslag av kol och träflis. Lagret var poröst och med distinkt kontaktyta mot underliggande lager.
1505	Raseringslager	Fyra stenar, ca 0,10–0,40 meter stora.
1506	Raseringslager	Ett 0,03 meter tjockt, ler- och kolinblandat kulturjordslager. Kontaktyta mot underliggande lager var diffus.
1536	Kulturjordslager	Ett rödbrunt träigt lager. Lagret var mycket luftigt och poröst.

Tabell 270. Kontexter tillhörande MK 31 på tomt III

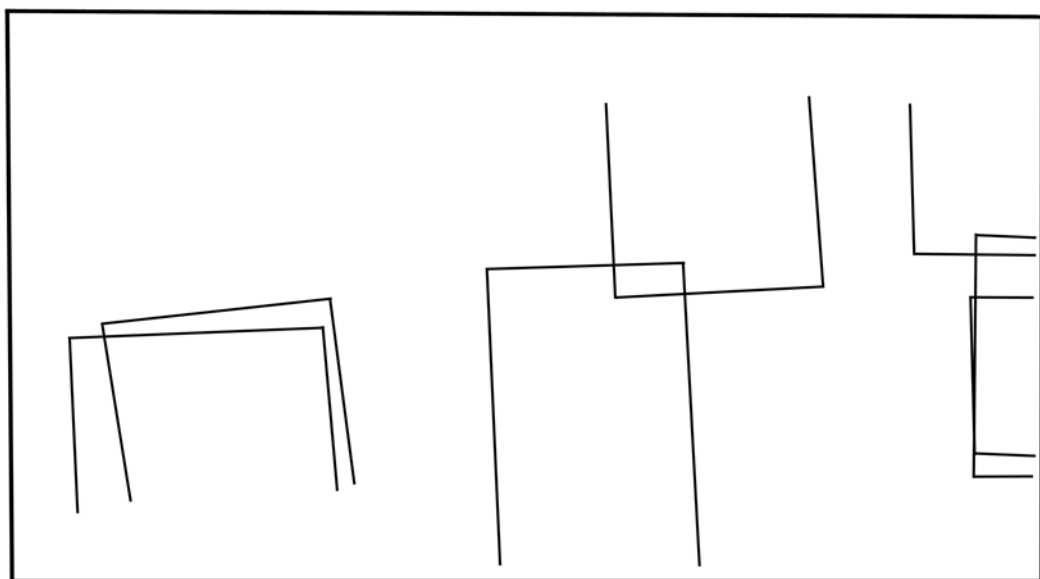
Figur 164. Lager och konstruktioner tillhörande fas 14a, MK23 och MK29.

Fas 14a, MK 23 och MK 29, ca 1160–1180

Tomt I var obebyggd närmast Stora gatan. I zon 3 låg hus F:E, ett hus med oklar funktion sett till anläggningar och fynd. På tomt II rådde samma förhållande, inom zon 3 låg bostadshuset E:S, is tort sett med samma utbredning som hus E:P i föregående fas. Det var ett ganska smalt hus, un-

gefär fyra meter brett, som lämnade en tre meter bred gårdsyta mellan byggnaden och passage 3.

På tomt III låg två, av allt att döma mindre, hus. Nära Stora gatan låg flerfunktionshuset E:Q och innanför det låg hus E:R med oklar funktion och utbredning.

Figur 165. Husen i fas 14a lagda över varandra.

Passage 2 saknade kavelbrobeläggning medan passage 3 haft en sådan. Spåren efter aktiviteter i fasen var sparsamma. Vi finner dock en liten

uppgång av ässjefodring och även av degelfragment i fasen.

Tomt I

MK 23, utomhus

Tomt I, MK 23

Lagertyp: avsatta utomhuslager

Gruppen består av kulturjordslager som tillkommit i utomhusmiljö på tomt I. Tomtzonerna 1 och 2 har av allt att döma legat öppna och

obebyggda under fasen. I lagren fanns spår efter ben- och hornhantverk, järn och kopparlegering, stycken av röd sandsten och kalksten, keramik typ A och BI samt ett femtontal glaspärlor.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
31	-	Kontext nr 31 markerad i profil, grävd som knr 21 (se blankett)
158	Kulturjordslager	Ett brunt kulturjordslager med inslag av kolbitar. Lagret var poröst med homogen struktur och diffus kontaktyta mot underlagrande kontext (knr 871 och 159)
604	Kulturjordslager	Ett kulturjordslager.
652	Kulturjordslager	Ett rödbrunt kulturjordslager.
724	Kulturjordslager	Ett mörkbrunt kulturjordslager med inslag av kol. Lagret var kompakt med heterogen struktur. Diffus kontaktyta mot underlagrande kontext (747, 26)
729	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, gråbrunt kulturlager med inslag av kol.
739	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, rödbrunt kulturjordslager.
747	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, brunt kulturjordslager. Lagret var kompakt.
824	Lerlager	Ett 0,01–0,07 meter tjockt, ljusgrått lerlager. Lagret var kompakt med heterogen struktur och diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
871	Kulturjordslager	Ett brunsvart kulturjordslager med inslag av kol, ben, hantverksspill, någon askfläck och keramik. Lagret var poröst med homogen struktur och något diffus kontaktyta mot underlagrande kontext (knr 140)

Tabell 271. Kontexter tillhörande MK 23 på tomt I

Hus F:E

Tomt: I:3, MK23

Konstruktionstyp: träsyll

Funktion: oklar

Storlek: >3,5x5 meter

Huset var byggt på träsyll utan underliggande syllsten. Spår av syllstock fann endast i husets nordöstra del. Byggnadstekniken var oklar. Golv utgjordes av gråbrun lera. Från avsatta lager i

huset tillvaratogs fynd som främst var relaterade till ben- och hornhantverk, men även fynd relaterade till hushållsaktiviteter som sländtrissor, glaspärlor, keramik av typ A och BI. Huset har brunnit, helt eller delvis. I SV delen av huset påträffades orangefärgade sandiga brandlager, spår efter det brunna torvtaket. Inga spår efter härd.

Husets funktion är oklar. Det låg på den plats inom tomten där bostadshus legat i flera faser, både innan och efter denna underfas.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
25	Kulturjordslager	Ett poröst 0,05 meter tjockt, gråbrunt lager med inslag av ben och keramik med homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (knr 26)
26	Lergolv	Ett kompakt 0,02–0,06 meter tjockt, gråbrunt lerlager med inslag av sand i C6–F6 med homogen struktur och något diffus kontaktyta mot underlagrande kontext (knr 173)
153	Lergolv	Se beskrivning för knr 26
159	Brandlager	Ett brunorange, sandigt lager med inslag av träkol och smågrus.
798	Syllstock	En stock, 0,2 meter bred.
844	Konstruktion	Två stenar, 0,25x0,15x0,15–0,20 meter.
858	Brandlager	Ett 0,03 meter tjockt, orangefärgat sandigt lager. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.

Tabell 272. Kontexter tillhörande hus F:E

Passage 2

MK 23, utomhus

Passage 2, MK 23

Lagertyp: avsatta och påförda lager i passage.

Gruppen består av kulturjordslager tillkommit och brandlager som deponerats i passage 2. Mitt i passagen stod en stolpe som saknar funktions-

tolkning (kontext 793 och 795) samt en längsgående plank vid passagens nordöstra sida. Inga tecken fanns på att någon kavelbro funnits. Fynden bestod av bland annat något spill från hornhantverk och keramik av typ A, BI, andenne och paffrath.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
241	Brandlager	Ett 0,01–0,10 meter tjockt, gulbrun/svart lager med kolbitar och orangebränd sand. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
242	Lerlager	Ett 0,03–0,20 meter tjockt, gråbrunt lerlager. Lagret var kompakt med heterogen struktur och med distinkt kontaktyta mot underlagrande lager.
626	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,03 meter tjockt rödbrunt, kulturjordslager. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
756	Lerlager	Kontext nr 756 bestod av ett lerlager.
759	Kulturjordslager	Ett rödbrunt, organiskt kulturjordslager. Lagret var fuktigare mot Sellings schakt och torrare söderut där lagret övergick till ett brunare och grusigare, mindre organiskt. Kontaktyta mot underlagrande kontext var distinkt.
788	Brandlager	Ett 0,005–0,01 meter tjockt, gult, sandigt lager med kolfläckar. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
793	Stolphål	Ett stolphål, 0,25 meter i diameter och 0,15 meter djupt. Helt lodräta väggar.
795	Fyllning i stolphål	Ett rödbrunt, organiskt kulturjordslager med förmultnat trä stående med lodrät fiberriktning.
796	Nedgrävning	Kontext nr 796 bestod av en rund nedgrävning, 0,5 meter i diameter och 0,2 meter djup. Nedgrävningen var skälad med flacka nedgrävningskanter.

Tabell 273. Kontexter tillhörande MK 23 i passage 2.

Tomt II

Hus E:S

Tomt II:3, MK 29

Konstruktionstyp: träsyll

Funktion: bostadshus med hörnhärd

Storlek: >6,5x4 meter

Väggarna var uppförda på träsyll utan underliggande syllsten. Golvet utgjordes av gulbeige lera. I husets östra hörn låg en härd, att döma av ett kolblandat asklager.

Från avsatta lager tillvaratogs keramik av typerna A, BI, BII ä, CI samt en skärva andennegods. Det tillvaratogs även en glaspärla och en botten-skärva blått glas, bedömt som en botten till en snabelbägare med passning mot fragmentet 3899

från hus E:R (fnr 3898, jfr Henricson 2011:25), ett guldbleck: möjligen del av en fingerring (fnr 2424) samt ett fragment fönsterglas (fnr 4340). Dessutom tillvaratogs delar av en vävtyngd, åtta brynen av skiffer och bitar av näver. Byggnaden har brunnit, ett gulrött sandigt gruslager som fanns över större delen av huset var rester efter det brunna torvtaket. Även brända och obrända plankor som påträffades på golvet kan ha kommit från taket.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
249	Brandlager	Kontext nr 249=643
250	Lergolv	Kontext nr 250=797.
258	Härdlager	Kontext nr 258=721
643	Brandlager	Ett 0,03–0,05 meter tjockt gulrött, grusigt sandlager. lagret var kompakt, homogent och med distinkt kontaktyta mot underliggande lager.
691	Syllstock	Två stockar, 2,70x0,15 meter respektive 1,60x0,10 meter, som låg i NV–SO riktning.
720	Golvlag	Ett 0,1 meter tjockt, gråbrunt, lerblandat kulturjordslager. Lagret blev lerigare mot botten. Lagret var kompakt med homogen struktur och distinkt kontaktyta.
721	Härdlager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, gråvitt kolblandat asklager.
760	Näver	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, brunsvart, siltblandat sot/kollager med brända näverbitar. Lagret var kompakt och homogent med distinkt kontaktyta mot underliggande lager.
761	Takbräda	Brända träplank som låg i NV–SO och NO–SV riktning, samt en obränd träplanka som låg i NO–SV riktning.
777	Stenkonstruktion	Åtta stenar, varav två var ca 0,3 meter och sex var ca 0,1–0,2 meter stora. Stenarna låg glest över en 0,5x0,5 meter stor yta.
779	Stör	En stör, 0,05 meter i diameter, som stod på 0,05 meters djup.
780	Stör	En stör, 0,06 meter i diameter, knappt 0,10 meter djup.
781	Stör	En stör, 0,1 meter i diameter, ca 0,1 meter djup.
787	Brandlager	Ett 0,01 meter tjockt, beigegult sandlager med lite inslag av sot.
797	Lergolv	Ett 0,02 meter tjockt gulbeige lergolv.
799	Härdlager	Ett 0,02–0,03 meter tjockt, gråvitt kolinblandat asklager med inslag av kulturjord i de NV och NO ytterkanterna. Kontaktytan mot underliggande lager (knr 681) var mycket diffus.

Tabell 274. Kontexter tillhörande hus E:S.

Fig 166. Benflöjten fnr 3130.

MK29, utomhus

Tomt II, MK 29

Lagertyp: tomtaktiviteter

Gruppen innefattar deponerade och påförda lager som tillkommit i utomhusmiljö på tomt II. Bland fynden fanns något spill från hornhant-

verk, kalksten, keramik typ A och BI, samt ett litet ringspänne av kopparlegering (fnr 3774) och en benflöjt (fnr 3130, *fig. 166*).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
705	-	Kontext nr 705=733
733	Kulturjordslager	Kontext nr 733 bestod av ett rödbrunt kulturjordslager med askfläckar. Kontaktyta mot underliggande lager odefinierbar-distinkt.
758	Asklager	Kontext nr 758 bestod av ett 0,01–0,03 meter tjockt aska- och sotlager som fläckvis täckte ytan. Lagret hade heterogen struktur med distinkta kontaktytor.
775	Lerlager	Kontext nr 775 bestod av ett 0,02 meter tjockt, gråvitt lerlager. Lagret var kompakt med homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underliggande lager (733)
790	Lerlager	Kontext nr 790 bestod av ett 0,10–0,15 meter tjockt, grått lerlager. Lerlagret var kompakt med homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underliggande lager.

Tabell 275. Kontexter tillhörande MK 29 på tomt II.

Passage 3

B29

Passage 3, MK 29

Konstruktionstyp: kavelbro

Funktion: gångyta

Konstruktionen tolkas som resterna efter en kavelbro i passage 3. Av själva kavelbron fanns spridda fragment, varav en tvärställd gångplanka i ruta I:19.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
767	Underregel och gångplank	Kontext nr 767 bestod av 11 plank som låg i både NV–SO och NO–SV riktning. Träet var mycket fragmentariskt bevarat och i dålig kondition.
820	-	Kontext nr 820 bestod av fyra stenar, 0,1–0,3 meter i diameter.

Tabell 276. Kontexter tillhörande kavelbron B29.

MK 29, utomhus
Passage 3, MK 29
Lagertyp: passageaktiviteter

Gruppen innehåller kulturjordslager som tillkommit i passage 3. Bland fynden märks keramik av typ A och BI, hornspill, en bronssmälta och en tärning (fnr 3397).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
765	Kulturjordslager	Kontext nr 765 bestod av ett gråbrunsvart kulturjordslager med inslag av grus, sand, träflis och lite kol. Lagret var homogent med distinkt kontaktyta mot underlagrande lager.
766	Kulturjordslager	Kontext nr 766 bestod av ett gråbrunsvart kulturjordslager med inslag av grus, sand, träflis och lite kol. Lagret var homogent med distinkt kontaktyta mot underlagrande lager.
771	Brandlager	Kontext nr 771 bestod av ett 0,01–0,03 meter tjockt, gråsvart ask- och kollager med inblandning av kulturjord (ca 20%). Lagret var kompakt med homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underliggande lager.
803	Kulturjordslager	Kontext nr 803 bestod av ett 0,01–0,06 meter tjockt, gråbrunt kulturjordslager. lagret var mycket poröst och ”grovmuligt”. Kontaktyta mot underliggande lager var till största delen distinkt.
812	Kulturjordslager	Kontext nr 812 bestod av ett 0,05–0,10 meter tjockt, brunsvart, något sandblandat kulturjordslager. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underliggande lager.
890	Kulturjordslager	Kontext nr 890 bestod av ett gråbrunt/svartbrunt kulturjordslager med inslag av lera, grus och sand. Lagret var kompakt och heterogent med distinkt kontaktyta mot underliggande lager.
917	Kulturjordslager	Kontext nr 917 bestod av ett -

Tabell 277. Kontexter tillhörande MK 29 i passage 3

Tomt III

B27
Tomt III:1, MK 29
Konstruktionstyp: kavelbro
Funktion: gångyta

Några fragment av underreglar och gångplank som tolkats som rester en kavelbro i Stora gatan som således något ändrat riktning något i fasen, eller breddats, eftersom en liten del av den var synlig inom undersökningsområdet.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
431	Stenar	Kontext nr 431 bestod av fem–sex stenar, Ø 0,2 meter.
866	Underregel	En plank, 0,70x0,20x0,02 meter, som låg i NO–SV riktning.
867	Gångplank	Tre plankor som låg tätt i NV–SO riktning. Plankorna var 0,30x0,10–0,15x0,02–0,05 meter.
885	Underregel	En urbilad stock, 0,2x0,2x0,1 meter, som låg i NO–SV riktning.
891	Underregel	Två stockar, 0,07x0,02 meter respektive och 0,20x0,10 meter. Stockarna låg bredvid varandra med 0,10 meter mellanrum.

Tabell 278. Kontexter tillhörande kavelbron B27.

Hus E:Q**Tomt III:1, MK 29****Konstruktionstyp: syllsten och lergolv****Funktion: flerfunktionshus****Storlek: >2,5x>3 meter**

Väggarna var uppförda på syllsten. Golvet utgjordes av grågul lera. I byggnadens södra hörn låg en härd. Från avsatta lager i huset tillvaratogs keramik av typ A, BI och paffrathgods. Det tillvaratogs även två dubbelhelkammars, delar av sammansatta dubbelkammars och en del hantverks-

spill från ben- och hornhantverk, spik och oidentifierade fragment av järn samt kalksten. Huset har brunnit, över större delen av byggnaden låg ett lager som innehöll bränd torv, ett torvtak som brunnit. Byggnaden låg delvis utanför undersökningsområdet.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
703	Brandlager	Kontext nr 703=734
734	Brandlager	Ett svartbrunt lager med träkol, kulturjord och fläckar med aska och bränd torv. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta.
782	Syllsten	Fem stenar.
800	Kulturjordslager	Ett 0,05 meter tjockt, brunsvart kulturjordslager. Lagret var poröst med homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underliggande lager.
801	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,07 meter tjockt, halvfett kulturjordslager. Lagret var finkornigt med distinkt kontaktyta mot underliggande lager.
804	Golvslager	Ett lerblandat kulturjordslager.
805	Syllsten	Sex stenar som låg i NO–SV riktning.
806	Stenfyllning	Åtta ovala stenar, cirka 0,30 meter stora, placerade i nedgrävning, samt runt om.
809	Lergolv	Ett 0,05 meter tjockt, grågult lergolv. Kompakt med distinkt kontaktyta.
828	Nedgrävning	En grop, 0,6x0,6x0,3 meter. I NO var nedgrävningskanten rak. I övrigt sluttade nedgrävningskanten mycket. Botten var skålformad.
829	Fyllning i nedgrävning	Ett kulturjordslager med inslag av kol och bränd lera.
837	Raseringslager	Ett 15-tal stenar, cirka 0,15–0,30 meter stora. Stenarna ligger utan någon struktur och en del av dem är brandpåverkade.

Tabell 279. Kontexter tillhörande hus E:Q.

B28**Tomt III:2, MK 29****Konstruktionstyp: kavelbro****Funktion: gångyta**

Konstruktionen tolkas som rester efter kavelbro i en tvärpassage på tomt III, med två fragmentariska gångplank bevarade.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
783	Underregel och gångplank	Två brända plankor som låg i NO–SV riktning.

Tabell 280. Kontexter tillhörande kavelbron B28.

Hus E:R**Tomt III:3, MK 29****Konstruktionstyp: syllsten och lergolv****Funktion: oklar****Storlek: >3,5x>1,5 meter**

Väggarna var uppförda på syllsten. Golvet utgjordes av gulgrå lera. Konstruktionen är oklar, liksom funktionen. Huset var fyndfattigt. Från avsatta lager i huset tillvaratogs keramik av typ A och BI samt en skärva av ett blått glaskärl med passning mot skärvan 3898 som påträffades i hus

E:S (fnr 3899, jfr Henricson 2011:35) och ett ringspänne i kopparlegering (fnr 3848). Det tillvaratogs även något hantverksspill efter ben- och hornhantverk. Huset har brunnit och ett brandlager som innehöll bränd torv tolkades som det brända torvtaket. Byggnaden låg till största delen utanför undersökningsområdet.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
764	Utjämningslager	Ett gråbrunt kulturjordslager med inslag av lerklumpar, grus och sand. Kontaktyta mot underliggande lager var diffus.
821	Syllsten	Ett tiotal stenar, ca 0,20–0,30 meter stora, som låg i NV–SO riktning.
834	Lergolv	Ett 0,05–0,25 meter tjockt, gulgrått lerlager med inslag av kol och kulturjord (>20%). Kontaktyta mot underliggande lager distinkt-diffus.
835	Brandlager	Ett svart/orange/mörkt grått lager med bränd torv, kol, aska, silt, kulturjord. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underliggande lager.
836	Stenkonstruktion	Fem eldpåverkade stenar, ca 0,15–0,20 meter stora.
887	Utjämningslager	Ett 0,05 meter tjockt, gråbrunt kulturjordslager med inslag av lerklumpar, grus och sand. Kontaktyta mot underliggande lager var diffus.
889	Utjämningslager	Kontext nr 889=887

Tabell 281. Kontexter tillhörande hus E:R

MK29, utomhus**Tomt III, MK 29****Typ: tomtaktiviteter**

Gruppen innehåller raseringslager från äldre bebyggelse, samt ett stolphål och gödsellager som tillkommit i utomhusmiljö på tomt III. I lagren märktes något hornspill, kalksten och keramik av typ A och BI.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
832	Sättsandslager	Ett 0,01 meter tjockt, grågulbrunt, heterogent grus- och sandlager. Kontaktyta mot underlagrande kontext var distinkt.
833	Raseringslager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, gulbrunt sand-och gruslager. Lagret var kompakt med homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underliggande lager.
856	Lerlager	Ett grått lerlager med inslag av kulturjord (>20%) och sand och grus (>10%). Kontaktyta mot underliggande lager var distinkt.
857	Raseringslager	Ett 20-tal stenar, ca 0,1–0,3 meter stora, som låg i NO–SV riktning, delvis på varandra. Ett tiotal av stenarna var eldpåverkade.
864	Brandlager	Ett svartgrått/gråvitt askalager med inslag av kol. Kontaktyta mot underliggande lager var distinkt

Tabellen fortsätter på nästa sida

865	Kulturjordslager	Ett 0,03–0,04 meter tjockt mörkt gråbrunt kulturjords lager med ett rikligt inslag av gödsel (30–40%). Lagret var hårt sammanpressat och kompakt med distinkt kontaktyta mot underliggande lager.
868	Fyllning i stolphål	Lerklumpar och trä i knr 870
869	Gödsellager	Ett rödbrunt gödsellager. Lagret var kompakt och homogent och kontaktyta mot underliggande lager var distinkt.
870	Stolphål	Ett stolphål, ca 0,050 meter. Nedgrävningskanterna var lodräta. I hålet fanns rester av trä.

Tabell 282. Kontexter tillhörande MK 29 på tomt III.

Fas 14b, MK 23 & MK 28, ca 1180–1200

På tomt I har hus F:E ersatts av hus F:F, ett troligt bostadshus med väggbänkar. På tomt II har flerfunktions- eller hantverkshuset E:U stått i zon I, och på tomt III stod det anonyma huset E:V. Passage 2 visade inga spår av broläggning, vilket dock passage 3 gjorde.

Spåren efter aktiviteter i fasen var sparsamma, men hus E:U kan delvis ha använts vid smide. Vi finner en liten uppgång av ässjefodring och även av degelfragment i underfasen.

Tomt I

Hus F:F

Tomt I:3, MK 23

Konstruktionstyp: oklar

Funktion: troligen ett bostadshus

Storlek: >5x>4,5 meter

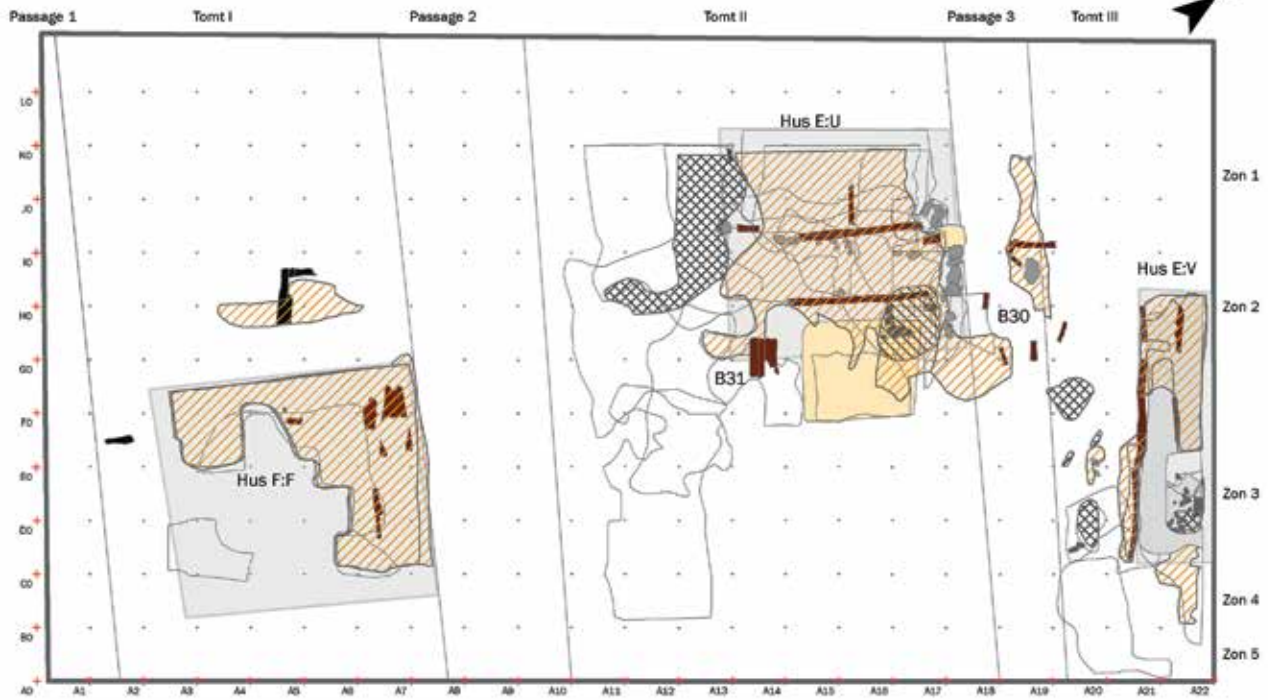
Det fanns inga spår efter konstruktionen eller av golvet. I byggnaden fanns trärester som tolkades

som lämningar efter en mullbänk som antydde att huset varit ett bostadshus. Från avsatta lager i huset tillvaratogs framför allt keramik, av typ A och BI. Huset har brunnit. Över stora delar av huset låg ett orangefärgat lager och brända träplankor, lämningar av ett nedrasat torvtak.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
152	Kulturjordslager	Ett 0,05 meter tjockt, gråbrunt kulturjordslager med inslag av ben och keramik. Lagret var poröst med homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (knr 26)
598	Brandlager	Brända träplankor som låg i NV–SO riktning och en plankor som låg i NO–SV riktning
603	Brandlager	En kolad plankor som låg i NO–SV riktning.
630	Brandlager	Ett orangefärgat brandlager.
694	Brandlager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt gult lager med inslag av kol och aska. Kontaktyta distinkt mot underlagrande kontext.
704	Mullstock/ täckbräda	En väggfast mullbänk av trä med matjordsfyllning. Ramen synlig. Bredd: 0,80 meter. Synlig längd: 2,70 meter.
712	Kulturjordslager	Ett brunt, sandigt kulturjordslager. Lagret var poröst med homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (knr 25)
738	Gruslager	Ett 0,01–0,04 meter tjockt grått gruslager. Distinkta kontaktytor mot under- och överlagrande kontexter.
776	Brandlager	Rester efter brända träplankor. Plankorna låg i vinkel mot varandra och var mycket fragmentariska.

Tabell 283. Kontexter tillhörande hus F:F

Fas 14, (MK23) och MK28

Figur 167. Lager och konstruktioner tillhörande fas 14b, MK 23 och MK 28.

Figur 168. Brända konstruktioner tillhörande hus F:F syns som en svag fyrkant kring de yngre anläggnings-
schakten i bildens mitt. Vi ser svartbränt trä från takkonstruktion och mullbänkar samt beige aska.

Tomt II

Hus E:U

Tomt II:1, MK 28

Konstruktionstyp: träsyll på syllsten, stolpe

Funktion: bostads- eller flerfunktionshus med hörnhärd

Storlek: 4,5x4,5 meter

Väggarna var uppförda på syllstensram, i västra hörnet av byggnaden fanns även en del av syllstockarna bevarad. I östra väggen fanns ett stenskott stolphål. Golvet utgjordes av träplankor. I husets östra hörn fanns rester efter en härd.

Från avsatta lager i huset tillvaratogs en stor mängd keramik (67 fyndposter, 198 skärvor) av typerna A, BI, BII ä, CI (fnr 15118) samt en skärva rouengods (fnr 3381). Där påträffades även en dubbelhelkam samt delar från flera sam-

mansatta enkelkammar. Bland de tillvaratagna fynden kan även nämnas en synål av brons, en tärning av horn och en glaspärla. Det tillvaratogs också en del föremål som tyder på både metall- och ben/hornhantverk. Bland de föremål som kan föras till metallhantverk är ässjefodring från en ässja (530 g), 15 degelfragment, smidesslagg samt ett flertal oidentifierade fragment av järn och kopparlegering och ett blyklipp (fnr 12601). Spår av ben/hornhantverk utgörs av en mängd hantverksspill och halvfabrikat (5435 g).

Byggnaden har brunnit. Ett orangefärgat lager som innehöll kulturjord, sand och bränd torv tolkades utgöra rester av det brända torvtaket.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
441	Bränd lera	Ett 0,05–0,10 meter tjockt ask- och sotlager med inslag av kulturjord. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (700, 717)
469	Brandlager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt kulturjordslager med rikligt inslag av kol och aska. Lagret var inte homogent och kontaktytan mot underliggande lager var diffus.
642	Brandlager	Ett orangefärgat lager som innehöll kulturjord, sand, bränd torv. Lagret var poröst med en homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
701	Stenkonstruktion	Fem stenar, 0,15–0,30 meter. Tre av stenarna var ställda på högkant och flera av stenarna var skörbrända.
718	Härdlager	Ett 0,20 meter tjockt, gråvitt sot-, kol- och askalager. Kontaktyta mot underlagrande kontext var distinkt.
719	Kulturjordslager	Ett 0,05 meter tjockt, gråbrunt, något sandigt kulturjordslager med rikliga mängder hornspill och träspill.
726	Raseringslager	Ett lager innehållande skörbränd sten, kol, sot och ränd lera. Kontaktyta mot underliggande lager var distinkt.
741	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, brunsvart kulturjordslager med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (742)
742	Brädor	Tre plankor som låg i NO–SV riktning. Två av plankorna var 3,0x0,1 meter och en plankor som var mycket fragmentariskt bevarad var 0,3x0,1 meter.
748	Syllsten	En flat, kantig sten som var 0,15x0,20 meter stor.
749	Syllstock	En bit trästock, 0,2x0,1 meter, som låg NV–SO riktning och var mycket komprimerad och fragmentariskt bevarad.
768	Stolphål med stenskoning	Ett stolphål, 0,5 meter i diameter och 0,5 meter djup. Stolphålet var stenskott med ett 20–tal stenar, ca 0,1–0,4 meter stora.
769	Fyllning i stolphål	Ett synnerligen poröst kulturjordslager som var homogent.

Tabellen fortsätter på nästa sida

772	Stenkonstruktion	En rektangulär, kantställd sten, 0,20x0,10x0,25 meter.
808	Utjämningslager	Ett 0,10–0,15 meter tjockt, brunt kulturjordslager med rikligt inslag av djurben och hornspill. Lagret var luckert med bitvis distinkt, bitvis diffus kontaktyta mot underliggande lager.
899	Raseringslager	Ett 0,05 meter tjockt kulturjordslager som var poröst med heterogen struktur.

Tabell 284. Kontexter tillhörande hus E:U.

B31**Tomt II:2, MK 28****Konstruktionstyp: kavelbro i tvärpassage****Funktion: gångyta**

Konstruktionen, som utgjordes av några tätlagda plankrester i tomtens längdriktning, tolkades som rester efter en kavelbro i en tvärpassage på tomt II.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
737	Gångplank	Fyra plankor 0,6x0,1 meter, som låg i NV–SO riktning.

Tabell 285. Kontexter tillhörande kavelbron B31.

MK 28, utomhus**Tomt II, MK 28****Lagertyp: tomaktiviteter**

Primärdeponerade utomhuslager avsatta före och under brukningstiden av hus E:U samt efter

dess destruktion. Lagren innehöll A, BI och något paffrathgods och smärre mängder avfall efter horn- och metallhantverk, men inget av det senare som antyder en lokal produktion på platsen.

Kontext ID	Lagertyp	Beskrivning
248	-	Kontext nr 248=650
259	-	Kontext nr 259=650
267	-	Kontext nr 267=650
628	-	Kontext nr 628=711
650	K-jordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, gråbrunt, ler- och sotblandat k-jordslager. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
695	K-jordslager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, organiskt k-jordslager med inslag av träffis.
700	K-jordslager	Ett 0,10 meter tjockt brunt, mycket organiskt k-jordslager med inslag av sot och kol. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (719).
711	K-jordslager	Ett 0,01–0,10 meter tjockt, gråbrunt k-jordslager med inslag av lera och sot. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontexter.
717	K-jordslager	Ett 0,05 meter tjockt, gråbrunt, något grusigt k-jordslager. Lagret var poröst och bitvis luckert.
730	K-jordslager	Ett brunsvart k-jordslager med rikligt inslag av lera. Lagret var uppblandat med den underliggande leran. Kontaktyta mot underliggande lager var diffus-distinkt.

Tabellen fortsätter på nästa sida

731	K-jordslager	Ett gråbrunt torrt k-jordslager med inslag av sand. Lagret var hårt sammanpackat och var kompakt, men när det grävdes föll det sönder i smulor. Lagret var homogent med diffus-distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (733).
751	K-jordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, organiskt k-jordslager med inslag av hornspill. Lagret var kompakt med heterogent struktur och med diffus-distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (763)
762	Nedgrävning	En rektangulär nedgrävning, 2,00x2,00 meter, med raka nedgrävningskanter och plan botten. Djup, 0,20 meter.
770	K-jordslager	Ett brunt, fett och organiskt k-jordslager. Lagret var kompakt med homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (771)

Tabell 286. Kontexter tillhörande MK 28 på tomt II.

Passage 3

B30

Passage 3, MK 28

Konstruktionstyp: kavelbro

Funktion: gångyta

Konstruktionen tolkas vara rester efter en kavelbro i passage 3, med fragment av gångplank och underregel.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
727	Underregel och gångplank	Sju fragmentariskt bevarade plankor som låg i NV–SO och NO–SV riktning. En del var varandra.

Tabell 287. Kontexter tillhörande kavelbron B30 i passage 3.

MK 28, utomhus

Passage 3

Lagertyp: passageaktiviteter

Ett brandlager som härrörde från ett brunnet torvtak i närområdet. Brandresterna var utskottade i passagen.

Kontext ID	Lagertyp	Beskrivning
732	Brandlager	Ett lager med gråvit aska, gulbränt torvtak och kol. Lagret hade en distinkt kontaktyta mot underlagrande kontexter.

Tabell 288. Kontexter tillhörande MK 28 i passage 3.

Tomt III

Hus E:V

Tomt III:3, MK 28

Konstruktionstyp: byggnad med lergolv, oklar väggkonstruktion

Funktion: oklar

Storlek: >5x1,5 meter

Det fanns inga spår efter hur väggarna var uppförda. Golvet utgjordes av gulbeige lera. Från lager i huset tillvaratogs keramik av typ A och BI. Det tillvaratogs bland annat även en dubbelhel-

kam, en toppig spelpjäs av horn (fnr 2391) och en glaspärla samt påtagligt mycket järnföremål, bland dem båtnitar, spik, en brodd (fnr 10434) och hästskosöm samt oidentifierade fragment

av samma material. Byggnaden har brunnit. Ett orange brandlager med trärester tolkades utgöra resterna av ett brunnet tak. Byggnaden låg till största delen utanför undersökningsområdet.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
588	Brandlager	Ett 0,02–0,10 meter tjockt, orange sandlager. Kontaktytan var mot underlagrande kontext var distinkt.
610	Lergolv	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, gulbeige lager som dels innehöll av grusig/sandig lera och dels innehöll fin mjuk lera.
713	Brandlager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt fett siltigt sotlager med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext. Innehöll brända trärester.
816	Brandlager	Ett orangefärgat lager med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (746)

Tabell 289. Kontexter tillhörande hus E:V.

MK 28, utomhus

Tomt III, MK 28

Lagertyp: tomtaktiviteter

Lager som dels tillkommit då man jämnat till resterna efter den överbyggda ugn som brukats i hus E:I, fas 13, samt en hårdkonstruktion (kontexter 822, 830 och 831) som inte kunnat knytas till

något hus. Bland fynden märks keramik typ A och BI, något hornspill samt ett ortoceratitfossil (fnr 10615) och ett fragment av en sammansatt dubbelkam (fnr 3463).

Kontext ID	Lagertyp	Beskrivning
722	K-jordslager	Ett 0,10–0,15 meter tjockt, svartgrått, k-jordsinblandat lerlager, som var ganska poröst. Kontaktytamot underliggande lager var diffus-distinkt.
723	Raseringslager	Ett 0,03 meter tjockt gråsvartbrunt k-jordsinblandat sand/gruslager.
728	Raseringslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, gulrött sandlager med inslag av lerklumpar.
735	Brandlager	Ett 0,01 meter tjockt, gul/brun/svart lager med bränd torv och kol. Lagret var heterogent med diffus-distinkt kontaktyta mot underlagrande kontexter.
746	K-jordslager	Ett 0,01 meter tjockt, brunsvart k-jordslager med inslag av aska.
773	Asklager	Ett 0,01–0,04 meter tjockt, ljusgrått asklager med inslag av kol och bränd torv (>5%). Lagret var homogent och kompakt med distinkt kontaktyta.
774	Asklager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, ljusgrått asklager med inslag av kol. Lagret hade homogen struktur med distinkt kontaktyta mot underliggande lager.
784	Asklager	Ett gråvitt asklager med inslag av kol (>5%). Lagret var kompakt med homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (813, 838)
785	Asklager	Ett 0,02 meter tjockt, vitgrått asklager. Lagret var kompakt med homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontexter (813, 814)
814	Raseringslager	Ett heterogent lager med lera, k-jord, sand och aska. Kontaktyta mot underlagrande kontexter var distinkt (817) och diffus (818, 819)
815	Raseringslager	Stenar, 0,05–0,25 meter i diameter, som låg utan någon inbördes struktur.

Tabellen fortsätter på nästa sida

817	Asklager	Ett grågulvitt asklager med inblandning av k-jord (20–30%). Lagret var kompakt med homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontexter (818, 819)
818	Gruslager	Ett 0,01 meter tjockt, svartgrått gruslager med distinkt kontaktyta.
819	Lerlager	Ett 0,01–0,10 meter tjockt, gråblått lerlager som var uppblandad med k-jord (ca 20–30%). Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontexter.
838	K-jordslager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, mörkt gråsvart k-jordlager med inslag av kol (>5%), sand och grus (>5%). Lagret var mycket kompakt med diffus kontaktyta.
839	Raseringslager	Två stenar , 0,15–0,20 meter i diameter. En av stenarna var skörbränd.
840	K-jordslager	Ett ljusbrunt hornspillslager med rikligt inslag av k-jord (30–40%). Kontaktyta mot underlagrande kontext (856) var diffus-distinkt.
822	Härdlager	Ett grågulbrunt asklager som låg i nedgrävningen knr 831. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta.
830	Stenkonstruktion	Tre stenar, ca 0,1–0,3 meter stora. Två stenar var skörbrända.
831	Nedgrävning	En grop, 0,5 meter stor med en något fyrkantig form i plan. Gropen hade skarpa nedgrävningskanter och var ca 0,1 meter djup.

Tabell 290. Kontexter tillhörande MK 28 på tomt III.

Figur 169. Lager och konstruktioner tillkomna under fas 15, MK22 och MK26.

Fas 15, MK 22 och MK 26, ca 1200–1240

I fasen finner vi spår av en byggnad på tomt I, två på tomt II och en inom tomt III. Närmast Stora gatan på tomt I finner vi brandlager från tidigare bebyggelse samt utomhusavsatta kulturlager. Innanför den ytan, i zon 3, låg hus F:G som var ett anonymt hus men som kan ha varit ett bostadshus sett till att sådana legat på denna plats inom tomten både före och efter denna fas.

På tomt II låg hus E:X i tomtzon 2, en mindre ekonomibyggnad, och innanför denna låg hus F:A vars funktion är svår att klart bedöma. Byggnaden visade inte upp någon uppenbar härd och

fyndbilden var mångskiftande. Huset har därför försiktigtvis bedömts som ett flerfunktionshus, ett hus med blandad bostads- och hantverksfunktion.

Inom tomtzon 1 på tomt III låg hus F:M, ett hus med oklar funktion. Passage 2 har inte varit brobelagd. Ett flätverksstaket mitt i passagen antyder att den förskjutits någon meter åt nordost i denna fas, något som bekräftas av husens lägen i påföljande faser – förskjutningen blir permanent till och med fas 19. Passage 3 har varit belagd med kavelbro.

Tomt I

MK 22, utomhus

Tomt I:1–2, MK 22

Lagertyp: tomtaktiviteter

Gruppen innefattar brandlager från äldre bebyggelse samt kulturlager som avsatts i en utomhusmiljö. I lagren påträffades bland annat kalksten och kalkbruk, keramik av typ BI, CI och BII ä, en infattningssten av glas (fnr 11780) en liten bärnsten (fnr 2421), samt en vinare av ben (fnr 4026).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
651	Brandlager	Ett orangefärgat sandigt lager med sot, kol och aska.
655	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, brungult, ”torvigt” kulturjordslager. Lagret var mycket kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
671	Stenar	Tre stenar, 0,10x0,15x0,10 meter.
692	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, brunt/brungult, organiskt kulturjordslager. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
693	Raseringslager	Ett 0,005–0,010 meter kol-och sotlager. Förekom fläckvis över ytan.
744	Stenar	Ett tiotal stenar, 0,07–0,15x0,06x0,02–0,08 meter, som låg i väst–östlig riktning.
745	Pinnar	En pinne, 0,05 meter i diameter.

Tabell 291. Kontexter tillhörande MK 22 på tomt I.

Hus F:G

Tomt I:3, MK 22

Konstruktionstyp: torvtak och golvlager

Funktion: oklar, troligen ett bostadshus

Storlek: >3,7x>5 meter

Det finns inga lämningar efter husets konstruktion. Golvet bestod av ett brunt kulturjordslager med lerfläckar. Från avsatta lager i byggnaden tillvaratogs främst keramik, av typen A och BI, samt bränd lera. Det tillvaratogs även ett troligt

runstensfragment av röd sandsten med vad som kan vara en grunt huggen A- eller B-runna (fnr 27303)

Huset har brunnit. Ett heltäckande orangefärgat brandlager med inslag av förmultnat trä och brandrester med kol och sot har tolkats som ett nedbrunnet torvtak.

Figur 170. Beige-orange sand och aska från det brända torvtaket till hus F:G.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
24	Brandlager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt orange brandlager. Lagret hade homogen struktur med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
75	Brandlager	Kontext nr 75=459=24
458	Golvlager	Ett gråsvart kulturjordslager.
459	Brandlager	Kontext nr 459 bestod av ett orange brandlager.
502	Brandlager	Ett homogent och kompakt, 0,02–0,03 meter tjockt lager med obränt förmultnat trä och brända trärester. Tydliga kontaktytor.
676	Kulturjordslager	Ett brunsvart kulturjordslager med inslag av kol, sot och näverflis.
677	Torvtakslager	Ett orangefärgat brandlager.
678	Golvlager	Ett brunt kulturjordslager med lerfläckar.

Tabell 292. Kontexter tillhörande hus F:G

Passage 2

MK 22, utomhus

Passage 2, MK 22

Lagertyp: passageaktiviteter

Gruppen innehåller nedgrävningar och kulturjordlager som har tillkommit i passagemiljö. Bland fynden fanns keramik av typ A och BI, oidentifierade järnföremål, kalksten och kalkbruk.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
645	Fyllning i nedgrävning	Ett rödbrunt, organiskt kulturjordslager med rikligt inslag av näver och bark. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta.
646	Nedgrävning	En nedgrävning, 4,00x0,50x0,03–0,10 meter. Flacka nedgrävningskanter.
755	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, brunt kulturjordslager. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (knr 756).
792	Kulturjordslager	Ett gulgrått, siltigt kulturjordslager med inslag av kol. Lagret var kompakt med diffus kontaktyta mot underlagrande kontext och distinkt kontaktyta mot överlagrande kontext.
909	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,04 meter tjockt, brunt kulturjordslager. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.

Tabell 293. Kontexter tillhörande MK 22 i passage 2.

S26

Passage 2, MK 22

Konstruktionstyp: flätverksstaket

Funktion: tomtavgränsning

Storlek: staketet kunde följas till cirka två meters längd

Konstruktionen tolkas som rester efter ett flätverksstaket i passage 2. Staketet ser på fasplanen ut att gå mitt ute i passagen, men detta beror på att vi från och med fas 15 ser en nordostlig förskjutning av passagen, en förskjutning av cirka en till en och en halv meter i förhållande till tidigare läge. Flätverksstaketet har således löpt i tomt II:s gräns ut mot passage 2.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
606	Käppar	Kontext nr 606 bestod av 18 pinnar, 0,015–0,030 meter i diameter, som stod i NV–SO riktning.

Tabell 294. Kontexter tillhörande flätverksstaketet S26 i passage 2.

Tomt II

Hus E:X

Tomt II:1, MK 26

Konstruktionstyp: syllsten och syllstockar

Funktion: ekonomibyggnad

Storlek: 3x2,5 meter

Byggnaden var uppförd med träsyll vilande på syllstensram. Från denna tillvaratogs keramik av typerna A, BI samt en skärva paffrathgods. Bland andra föremål kan nämnas två hela och två delar av glaspärlor samt 20 smärre bitar näver (fnr 10090). Boden tolkas ha brunnit. Syllträet i södra delen av byggnaden var bränt.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
635	Syllstock	Två plankor (ev. stockar som var mycket komprimerade). En plank/stock låg i NO–SV riktning, 2,10x0,15x0,03 meter, och en plank/stock i NV–SO riktning, 0,40x0,15 0,03 meter. Plankan/stocken i NO–SV var delvis bränd.
632	Syllsten	Ett 30-tal kantiga och rundade stenar, ca 0,1–0,4 meter stora, ställda i en rektangulär form, 2,0x2,5 meter. Längs med den NO sidan av konstruktionen fanns ett antal kalkstensskivor.
633	Brandlager	Ett 0,05 meter tjockt, svart sotlager.
634	Utgjänningslager	Ett 0,05–0,15 meter tjock, gråbrunt, lerblandat kulturjordslager med inslag av träflis och enstaka kolbitar. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande knr 469. i övrigt var kontaktytan odefinierbar.

Tabell 295. Kontexter tillhörande hus E:X.

MK26, utomhus

Tomt II:1, MK 26

Lagertyp: tomtaktiviteter

Gruppen består av en nedgrävning med fyllning på tomt II, intill hus E:X. I fyllningen låg en liten glassmälta som tolkats som hantverksspill (fnr 22128) men som också kan härröra från en husbrand.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
753	Nedgrävning	En nedgrävning som var rund, 0,55 meter i diameter och 0,13 meter djup, med skålad botten.
754	Fyllning i nedgrävning	Ett 0,13 meter tjockt, gråbrunt kulturjordslager. Lagret var poröst med homogen struktur.

Tabell 296. Kontexter tillhörande MK 26 på tomt II

Hus F:A

Tomt II:3, MK 26

Konstruktionstyp: träsyll på syllstensram

Funktion: bostads- eller flerfunktionshus

Storlek: >5x5,5 meter

Byggnadens väggar var lerklinade och uppförda med träsyll på syllstensram. Från brandlagren tillvaratogs stora mängder bränd lera/lerklining (4257 g). Golvet var av trä. Någon klar hård kunde inte konstateras i huset men kontext 707, ett

Figur 171. Sländtrissan SL 64, fnr 48313. Trissan är 38 vmm i diameter och 9 mm hög. Hålets diameter 7 mm.

raseringslager med skärvsten och bränd lera, kan kanske ha antytt en sådan.

Från avsatta lager i huset tillvaratogs föremål av hushållskaraktär, som en stor mängd keramik (61 fyndposter, 244 st), av typerna A, BI, BII, BIII, CI, paffrathgods samt en skärva rouengods, två glaspärlor, en sländtrissa av täljsten med inskriften *hulma * gierpi * at * sihtrygs * i * esi * pita* (fnr 48313, SL 64, *fig. 171*), ett ringspänne i kopparlegering (fnr 3774), en kedja i samma material (fnr 3628), en glasdroppe: spill från glashantverk (fnr 26718), en spelpjäs samt ett

bearbetat ben med ristning och tre borrarade hål. Det tillvaratogs även föremål som kan tyda på att huset förutom att ha varit bostad fungerat som en verkstad, eller haft anknytning till en sådan. Det är delar av en degel, delar av gjutformar, del av ässjefodring, ett miniatyrstäd av järn (fnr 31625) samt 649 gram slagg. Det tillvaratogs även tio brynen av skiffer.

Huset har brunnit. Ett rödorange lager som täckte större delen av huset har tolkats varit det brända torvtaket. Byggnaden låg delvis utanför undersökningsområdet.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
631	Torvtakslager	Ett 0,10 meter tjockt rödorange sandlager, bitvis varvat med brunrå silt. Lagret hade homogen struktur med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontexter (686, 687)
686	Brädor	14 bilade plankor, 3,80x0,10–0,40x0,05 meter, som låg i NV–SO riktning och 35 bilade plankor, 3,5x0,15–0,20x0,03 meter, som underlagrade de som låg i NV–SO riktning.
687	Syllsten	Ett 15-tal spridda stenar, ca 0,2–0,4 meter stora. Stenarna var både rundade och kantiga. Stenarna bildade en rektangulär form.
688	Syllstock	En plankor, 0,60x0,10x0,03 meter, som låg i NO–SV riktning.
706	Nedgrävning	En rektangulär nedgrävning, 2,70x0,20x0,15 meter.
707	Raseringslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, gulbrunt lerklinings- och skärvstenslager. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
708	Utgjämningsslager	Ett 0,03–0,05 meter tjockt, grått lerlager.
709	Utgjämningsslager	Ett 0,03 meter tjockt, gråbrunt kulturjordslager.
710	Utgjämningsslager	Ett 0,03–0,05 meter tjockt, grått lerlager. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (789).
716	Utgjämningsslager	Ett 0,10 meter tjockt, gulbrunt sandigt gruslager. Homogen struktur med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.

Tabell 297. Kontexter tillhörande hus F:A.

Passage 3

B32

Passage 3, MK 26

Konstruktionstyp: kavelbro

Funktion: gångyta

Konstruktionen tolkas som rester efter en kavelbro i passage 3, med fragment av underreglar och gångplank.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
669	Underregel och gångplank	Två–tre plank som var orienterade i NV–SO riktning, 0,70–1,00 meter, och tre plank orienterade i NO–SV riktning, 0,40–1,00 meter. Plankorna var mycket dåligt bevarade och komprimerade.
697	Stenkonstruktion	Ett 30-tal stenar, ca 0,05–0,25 meter stora.

Tabell 298. Kontexter tillhörande kavelbron B32.

MK26, utomhus

Passage 3, MK 26

Lagertyp: passageaktiviteter

Gruppen innehåller kulturjordslager med avfallsager som tillkommit i utomhusmiljö i passa-

ge 3. Lagren innehöll något smidesslagg, keramik av typ A, B, BI och BII ä, kalksten, kalkbruk, en barrgjutform av sandsten (fnr 19529), en sländtrissa av kalksten (fnr 2902) och ett nålhus av ben (fnr 3771).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
667	Kulturjordslager	Ett 0,03–0,10 meter tjockt, svartbrunt kulturjordslager med inslag av kol och sand, en del träflis. Lagret var poröst med homogen struktur och distinkt mot underliggande kontext (669) men diffus mot underliggande kontext (670)
670	Kulturjordslager	Ett 0,03–0,10 meter tjockt, svartbrunt kulturjordslager med inslag av kol och sand, en del träflis. Lagret var poröst med homogen struktur och diffus kontaktyta mot underliggande kontext.
673	Brandlager	Ett 0,05 meter tjockt lager med bränd lera, sand, sot och kol. Kontaktyta mot underlagrande kontext var distinkt.
699	Kulturjordslager	Ett mörkbrunt kulturjordslager med inslag av sand, kol och småsten.
736	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, brunsvart kulturjordslager med ett litet inslag av sand. Lagret var kompakt med homogen struktur. Kontaktytan mot underlagrande kontexter var diffus-distinkt.

Tabell 299. Kontexter tillhörande MK 26 i passage 3.

Tomt III

Hus F:M

Tomt III:1, MK 26

Konstruktionstyp: syllsten

Funktion: oklar

Storlek: >2,5x5 meter

Byggnaden var uppförd på syllsten. Från avsatta lager i huset tillvaratogs keramik av typerna A, BI, CI samt paffrathgods. Från huset tillvaratogs även en del av en sländtrissa av kalksten (fnr 20896), en blyvikt (fnr 2393) samt en dubbel-

helkam. Därtill fanns oidentifierade järnföremål, nit. Ett brandlager som täckte delar av huset kan kalksten och kalkbruk. Huset har troligen brun- vara rester efter en brand.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
659	Raseringslager	Fyra kantiga stenar, ca 0,2 meter stora.
660	Brandlager	Ett 0,05 meter tjockt, svart, kolinblandat kulturjordslager. Kontaktytan mot underliggande kontexter (674, 661) var distinkt.
661	Syllsten	16 stenar, ca 0,2 meter stora, som var något rundade. Sex av stenarna låg i NO–SV riktning och tio av stenarna låg i NV–SO riktning.
674	Kulturjordslager	Ett kulturjordslager.

Tabell 300. Kontexter tillhörande hus F:M.

MK26, utomhus

Tomt III, MK 26

Typ: tomtaktiviteter

Gruppen innehåller kulturjordslager som tillkommit i utomhusmiljö på tomt III, i zonerna 2 till 5. Bland fynden märks keramik typ A, BI, BII ä och paffrathgods, något spill efter hornhantverk, och en nitad ring till en ringbrynja (fnr 20751).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
639	Brandlager	Ett 0,01–0,07 meter tjockt, orange, gulvitt, gråbeige lager. Kontaktyta mot underliggande kontext var distinkt.
647	Kulturjordslager	Ett 0,03–0,07 meter tjockt, brungrått kulturjordslager med inslag av kol, aska och större och mindre stenar.
648	Kulturjordslager	Ett brunt, sandigt kulturjordslager.
649	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, gulbeige, grusigt lerlager.
675	Kulturjordslager	Två fläckar med lera som var 0,02 meter tjocka.
679	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, brungrått kulturjordsinblandat lerlager.
680	Kulturjordslager	Ett 0,03–0,07 meter tjockt, svartbrunt kulturjordslager. Lagret var luckert.
689	Raseringslager	Tio stenar, ca 0,2–0,3 meter stora.
714	Fyllning i nedgrävning	Ett kulturjordslager med inslag av brandlagerrester.
715	Nedgrävning	En oval grop, 0,7x0,6x0,2 meter. Nedgrävningskanterna var lodräta SO och sluttande i NV. Nedgrävningens botten var plan.

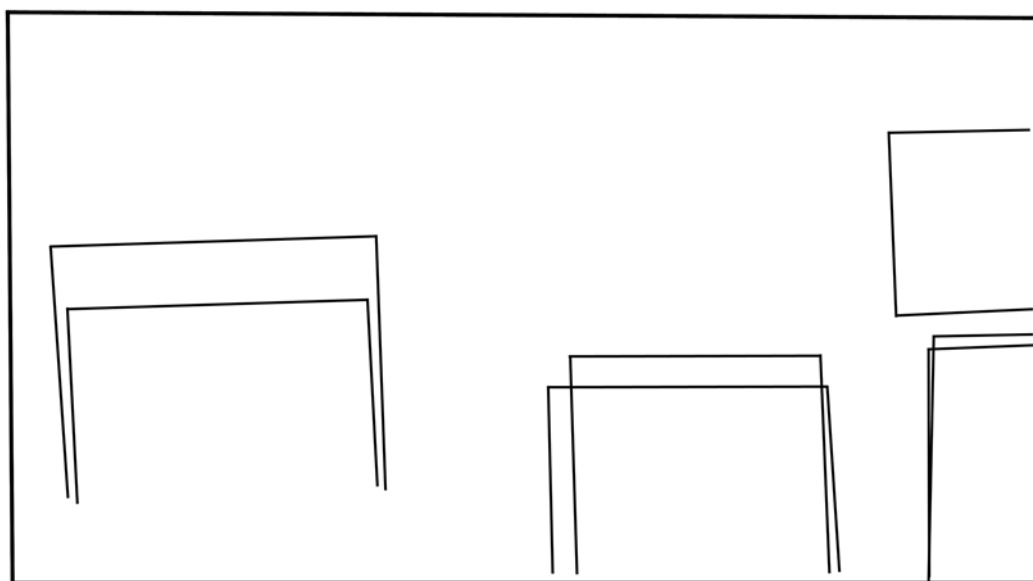
Tabell 301. Kontexter tillhörande MK 26 på tomt III.

Fas 16a, MK 24 och MK 21, ca 1240–1255

Längst in på tomt I låg hus F:D, ett hus som inte kunnat direkt bestämmas som bostad i avsaknad av påvisad härd. I huset påträffades ett par uppseendeväckande fynd – ett runstensfragment av kalksten, ett ovanligt material för runstenar på fastlandet, och ett fragment av en kanske vendeltida snabelbägare. Hela tomt I var förskjuten 0,5 till 1,5 meter åt nordost, vilket förskjutit passage I i denna riktning.

På tomt II fanns en kavelbro i tomtens tvärpassage och innanför detta låg hus F:H, ett hus av oklar karaktär. Fyndbilden och placeringen inom tomten kan dock antyda en bostadsfunktion.

Inom tomt III låg hus F:K närmast Stora gatan, ett flerfunktions- eller hantverkshus, där kopparlegeringar smälts och kanske gjutits. Innanför detta låg hus F:L, ett bostadshus med härd. Passage 2 saknade brobeläggning medan passage 3 fortsatt hade sådan.

Figur 172. Husen i fas 16ab lagda över varandra.

Tomt I

Hus F:D

Tomt I:3, MK 24

Konstruktionstyp: träsyll och torvtak

Funktion: bostads- eller flerfunktionshus

Storlek: >4x6 meter

Huset var troligen byggt på träsyll. Ett flertal brända plankor som tolkades som rester efter en vägg kan också vara lämningar efter syllträ. Golvet utgjordes av gulbrun lera.

Från avsatta lager i huset tillvaratogs något slagg samt delar av brynen (17 st.) vilket antyder hantverk i huset och i dess omgivning. Det tillvaratogs även en mängd keramik (286 fragment) av typ A, BI, BII ä samt enstaka skärvor av paffrath-

och pingsdorfsgods. Här kan även nämnas ett fragment av en runsten av kalksten (fnr 3778), 8 glaspärlor samt ett fragment av ett turkost glaskärl (fnr 13217), medeltida eller möjligen ett fragment av en vendeltida snabelbägare (Henricson 2011:28), en sälja och ett remändesbeslag, bägge av kopparlegering (fnr 2398 och 3738) samt ett bultlås av samma material (fnr 3172).

Sammantaget tyder fyndmaterialet på att byggnaden kan ha använts både för hantverk och som bostad. Någon härd kunde inte påvisas inom det undersökta området. Huset har brunnit. Ett orangefärgat lager som täckte hela konstruktionen var rest efter det brunna torvtaket.

Fas 16, MK24 och MK21

Figur 173. Lager och konstruktioner tillhörande fas 16a, MK 24 och MK 21.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
21	Torvtakslager	Ett orangegult lager med mycket träkol i ytan.
23	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, brungrått kulturjordslager. Heterogen struktur med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
146	Brandlager	Ett orangefärgat brandlager
151	Kulturjordslager	Kontext nr 151=23
155	Brandlager	Brända träplankor
457	Raseringslager	Brända plankor som låg i NO–SV riktning.
599	Kulturjordslager	Ett 0,02 meter tjockt, brunt kulturjordslager.
613	Raseringslager	Brända träplankor Träsyll?
614	Raseringslager	Ett 0,01 meter tjockt, mörkbrunt organiskt lager som troligen var rester av för-mulnat trä. Kontaktyta mot underlagrande kontext var distinkt.
636	Raseringslager	Brända träplankor.
640	Kulturjordslager	Ett mörkbrunt kulturjordslager med tydliga inslag av träflis.
656	Golvlag	Ett kompakt gulbrunt lerlager med inslag av grus och småsten.

Tabell 302. Kontexter tillhörande hus F:D.

Figur 174. Hornplattan 2389. En liknande platta påträffades i kvarteret S:ta Gertrud 3 1984, där daterad till 1000-talets första hälft (jfr Bäck & Carlsson 1994).

MK 24, utomhus
Tomt I, MK 24
Lagertyp: tomtaktiviteter

Gruppen består av deponerade lager som tillkommit på en öppen gårdsyta och av brandlager från hus F:D. Bland fynden märks A- och BI-keramik, kalkbruk, sandsten, spridda fynd av spill

från hornhantverk, en malsten av malungsskiffer (fnr 4269) och ett litet lock eller en platta av horn ornerad med intrikat flätbandsornamentik (fnr 2389, fig. 174).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
571	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, mörkbrunt, mycket organiskt kulturjordslager. Diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
580	Kulturjordslager	Ett 0,001–0,005 meter tjockt, orange- och svartfärgat lager. Lagret var heterogent.
644	Brandlager	0,01–0,07 meter tjockt sot, kol- och asklager. Lagret var poröst med delvis distinkt kontaktyta. Diffus kontaktyta på vissa ställen.

Tabell 303. Kontexter tillhörande MK24 på tomt I.

Passage 2

MK 24, utomhus
Passage 2, MK 24
Lagertyp: passageaktiviteter

Gruppen innehåller kulturjordslager som tillkommit i passage 2 samt utkastad aska. Bland fynden fanns kalksten och bruk, keramik av typ A, BI, BII ä, CI och paffrathgods, ett fossil (fnr 2447) och en liten bit rå bärnsten (fnr 2937).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
425	Kulturjordslager	Ett 0,10–0,15 meter tjockt, rödbrunt, organiskt lager. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
586	Askager	Ett vitgrått asklager med inslag av kol. Lagret var poröst med distinkta kontaktytor.
590	Kulturjordslager	Ett gulbrunt kulturjordslager med inslag av kolbitar. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta.
611	Kulturjordslager	Ett gråbrunt kulturjordslager med inslag av lera och kol. Lagret var poröst med diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
623	Kulturjordslager	Ett rödbrunt-gröngult, organiskt kulturjordslager med inslag av träflis, bark och näver. Poröst lager med diffus-distinkta kontaktytor.
752	Kulturjordslager	Ett luckert kulturjordslager med växlande lerinnehåll med enstaka skärvstenar. Kontaktyta mot underlagrande kontext var distinkt.

Tabell 304. Kontexter tillhörande MK24 i passage 2.

Tomt II

B35

Tomt II:2, MK 21

Konstruktionstyp: kavelbro

Funktion: gångyta

Konstruktionen tolkades som rester efter en kavelbro i en tvärpassage på tomt II. Den bestod av fyra bilade plankor som låg tvärs gångutrymmet, vilande på underliggande stenar.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
619	Gångplank	Fyra bilade plankor, 1,00x0,15x0,03 meter, som låg i NV-SO riktning. Tre av plankorna var brända.
620	Stenkonstruktion	Tre kantiga stenar, 0,1–0,2 meter i diameter.

Tabell 305. Kontexter tillhörande kavelbron B35.

Hus F:H

Tomt II:3, MK 21

Konstruktionstyp: syllsten, trägolv och torvtak

Funktion: troligen bostadshus

Storlek: 4x6,2 meter

En byggnad vars manifesta rester bestod i spridda syllstenar och en sammanhållen kortare stenrad i den sydöstra vägglinjen, en underregel till ett trägolv och ett brandlager efter ett torvtak. Byggnadstekniken är oklar, med undantag för taket. Inga spår efter hård påträffades. Huset har brunnit. Flera fynd pekar mot aktiviteter av bostads-

karaktär: keramik av typ BI, BII ä, CI, rouen och paffrath, en långtandskam (fnr 2380), en ornerad sländtrissa (fnr 4745), en pincett av kopparlegering (fnr 2315), en tärning av horn (fnr 2413), en bjällra av kopparlegering (fnr 2823), en guldfoliepärå (fnr 2910) samt ett bultlås av kopparlegering (fnr 3177).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
554	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, brunt, organiskt kulturjordslager. Mot botten av lagret fanns mycket fragmentariska rester efter trä. Distinkt kontaktyta mot underlagrande lager.
510	Torvtakslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, gulbrunt, lager med sand, bränd torv, lite bränd lera. Kontaktyta mot underlagrande kontext var distinkt.
563	Kollager	Ett 0,001–0,005 meter tjockt, svart kollager. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
582	Torvtakslager	Ett 0,05 meter tjockt orange/svart kolblandat sandlager.
583	Brandlager	Ett 0,05 meter tjockt, grå/svart, kulturjordsblandat ask-, sot- och kollager.
584	Torvtakslager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, gulbrunt, lager med sand, bränd torv, lite bränd lera. Kontaktyta mot underlagrande kontext var distinkt.
585	Underregel	En bilad plank, 3,40x0,10x0,03 meter, och en sten, Ø 0,40 meter. Plankan låg i NO-SV riktning och vilad på stenen.
596	Syllsten	Sex-sju stenar, 0,2–0,3 meter i diameter. Stenarna var både kantiga och runda.
615	Syllsten	Fyra stenar, 0,2–0,3 meter i diameter, som var rundade och kantiga. Stenarna låg en linje i NO-SV riktning.

Tabell 306. Kontexter tillhörande hus F:H.

MK 21, utomhus**Tomt II, MK 21****Typ: tomtaktiviteter**

Gruppen innehåller kulturlager som tillkommit i utomhusmiljö på tomt II. Lagren var fyndrika, av keramik påträffades A, BI, BII ä, BIII, CI, samt

rouen- paffrath- och pingsdorfsgods. Bland specifika fynd kan nämnas ett fragment fönsterglas (fnr 3945), en islägg (fnr 5650), en axnyckel av järn (fnr 7568), ett fossil av sjöborre (fnr 4243) samt ett runben med inskrift **...it : tafast : rista : runir** (fnr 50406, SL 63).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
257	Kulturlagerslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, brungrått, något kulturlagersblandat lerlager med kolfläckar.
536	Kulturlagerslager	Ett 0,05 meter tjockt, brunt kulturlagerslager.
556	Kulturlagerslager	Kontext nr 556=557
557	Kulturlagerslager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, brunsvart, organiskt kulturlagerslager. Lagret var poröst, halvfett med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
562	Asklager	Ett 0,05 meter tjockt, gråvitt asklager. Kontaktyta mot underlagrande kontext (knr 257) var distinkt.
602	Kulturlagerslager	Ett poröst kulturlagerslager med inslag av kompakta lerfläckar i den östra delen av lagret. Kontaktyta mot underlagrande kontext var diffus-distinkt.
618	Kulturlagerslager	Ett 0,05 meter tjockt, brunt, något grusblandat kulturlagerslager. Lagret var något poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
627	Kulturlagerslager	Ett 0,05 meter tjockt, brunt, organiskt kulturlagerslager.

Tabell 307. Kontexter tillhörande MK21 på tomt II.

Passage 3**B36****Passage 3, MK 21****Konstruktionstyp: kavelbro****Funktion: gångyta**

Konstruktionen tolkas utgöra rester efter en kavelbro, och bestod av plankstumpar och två störrar.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
549	Underregel och gångplank	Ett tiotal plankor och plankstumpar, 0,05–1,00 meter långa. En del av plankorna var brända.
574	Stör	En stör, 0,07 meter i diameter. Stören var bränd.
575	Stör	En stör, 0,10 meter i diameter, som var bränd.

Tabell 308. Kontexter tillhörande kavelbron B36.

MK 21, utomhus**Passage 3, MK 21****Typ: passageaktiviteter**

Gruppen innehåller avsatta kulturlagerslager som

tillkommit i passagemiljö samt deponerade brandlager. Där fanns också en stor nedgrävning (kontext 609) fylld med avfall som anlagts för att rensa bort avfall i passagen. Bland fynden fanns keramik typ A, BI, BII ä, CI, CII och paff-

Figur 175. Stor fiskekrok, fnr 3740. 69 mm lång.

rathgods, kalksten och flera fynd av tegel. Bland specifika fynd kan nämnas en möjlig frökapsel av syren (fnr 2587), en stor fiskekrok av kopparlegering (fnr 3740, *fig 175*), ett fragment av en gjuten bronsring (fnr 20261) samt två glasringar.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
520	Kulturjordslager	Ett gråbrunt, kompakt kulturjordslager.
544	Kulturjordslager	Ett 0,10–0,15 meter tjockt, gråbrunt, lerblandat kulturjordslager. Lagret var poröst med fläckar av mer kompakt och ren organisk kulturjord.
547	Kulturjordslager	Ett mörkbrunt kulturjordslager med inblandning av lera. Lagret var poröst med diffus kontaktyta mot underlagrande lager.
550	Brandlager	Ett grått ask- och kollager med sand och kulturjord. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta.
592	Kulturjordslager	Ett grått, fett kulturjordslager med inslag av kol. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
609	Nedgrävning	En nedgrävning, 3.00x0,50–1.20 meter med skålformad botten
622	Kulturjordslager	Ett 0,03 meter tjockt, brunsvart kulturjordslager. Distinkt kontaktyta mot knr 639. Diffus kontaktyta knr 638.
641	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,04 meter tjockt, svartbrunt kulturjordslager med inslag av kol.
653	Kulturjordslager	Ett 0,15–0,25 meter tjockt, brunt, något lerblandat kulturjordslager. Lagret var bitvis poröst och bitvis kompakt. Lagret var diffust-distinkt mot underlagrande kontext.
657	Nedgrävning	En nedgrävning, 5.60x2.50 meter och 0,50 meter djup. Asymmetrisk form i plan med skålad botten.
668	Brandlager	Ett grågult sandlager med inslag av lera (25%). Kontaktyta diffus.
698	Kulturjordslager	Ett mörkt brunt kulturjordslager med inslag av sand, kol och träflis. Lagret var kompakt och homogent med diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.

Tabell 309. Kontexter tillhörande MK 21 i passage 3.

Tomt III

Hus F:K

Tomt III:2, MK 21

Konstruktionstyp: syllsten och plankgolv

Funktion: flerfunktionshus

Storlek: >3,5x4 meter

Byggnaden var uppförd på syllsten. Golvet utgjordes av träplankor. Från huset tillvaratogs keramik av typerna A, BI, BII ä och CI. Från huset

tillvaratogs även en del föremål som kan tyda på visst metallhantverk, som exempelvis klipp, kulor och smältor av kopparlegering, något slagg samt fyra skifferbrynen och en mängd oidentifierade föremål av järn, samt en blyvikt (fnr 2392). Byggnaden har sannolikt brunnit. Huset låg till delvis utanför undersökningsområdet.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
414	Brandlager	Ett 0,02 meter tjockt, svart kollager. Kontaktyta mot underlagrande kontext diffus.
429	Syllsten	Stenar
573	Golvplank	Två grövre plankor, 1,0 meter respektive 0,90 meter långa, samt diverse mindre träbitar, som i huvudsak låg orienterade i NV–SO eller NO–SV riktning. En del var brända.
594	Utgjänningslager	Ett 0,02–0,10 meter tjockt, brunsvart kulturjordslager. Lagret var poröst med heterogen struktur och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.

Tabell 310. Kontexter tillhörande hus F:K.

Hus F:L

Tomt III:3, MK 21

Konstruktionstyp: syllsten och härd

Funktion: bostadshus

Storlek: >2,5x>5 meter

Husets väggar var uppförda på syllsten. Golvet bestod av gul lera. I husets NV del påträffades vad som tolkades vara ett utkastlager från en härd, och det bör tyda på att härden legat i detta hörn av huset. Möjligen utgör stenarna i den södra delen rester efter en ugn. Från avsatta lager tillvaratogs keramik av typerna A, BI och BII ä.

Bland övriga föremål kan nämnas en nyckel (fnr 5726), en sländtrissa av sandsten (fnr 4793) och en mejsel av järn (fnr 2779), samt en gul glaspär-la. Huset har brunnit, i huset fanns brandlager med brända träplankor. Delar av byggnaden låg utanför undersökningsområdet.

Figur 176. "Dagens bild" från den 6:e juli 1999. Ytorna representerar grovt räknat synliga strukturer från fas 16 och 17. På denna nivå var ytan söndergrävd och hus, trä och annat endast fragmentariskt synliga.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
543	Syllsten	Två stenar, ca 0,3 meter och ca 0,5 meter stora och en liten sten, ca 0,1 meter stor.
570	Brandlager	Ett 0,05 meter tjockt brunsvart sandlager med inslag av kulturjord och träkol.
587	Hårdlager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, gulvit/svart asklager med inslag av träkol.
589	Kulturjordslager	Ett 0,01 meter tjock, brunt och fett kulturjordslager.
593	Lergolv	Ett gult lerlager med ett stort inslag av kulturjord (30%). Lagret var kompakt och homogent.
605	Lergolv	Ett 0,02–0,05 meter tjockt lerlager.
607	Utjämningslager	Grus och stenar.
612	Utjämningslager	Ett luckert kulturjordslager med inslag av grus.
616	Fyllning i nedgrävning	Lera, grus och kulturjord.
617	Nedgrävning	En oval nedgrävning 1,50x1,00x0,15 meter, med plan botten. Nedgrävningskanterna var lodräta.
621	Brandlager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt brandlager med en bränd plank.
629	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt kulturjordslager.
637	Syllsten	Åtta stenar, ca 0,15–0,20 meter stora som låg i NV–SO riktning. Fyra av stenarna låg helt över två av stenarna. Mellan stenlagren fanns ett tunt lager av Kulturjord.
638	Lergolv	Ett 0,02–0,05 meter tjockt lerlager.

Tabell 311. Kontexter tillhörande hus F:L.

Fas 16b, MK 20 och MK 21, ca 1255–1280

Tomt I har varit obebyggd närmast Stora gatan, den öppna ytan innehöll raseringsrester från tidigare byggnader och kulturlager. I zon 3 låg hus F:O, ett stort bostadshus. På tomt II låg hus F:I i zon 3, som antas varit ett bostadshus, litet inskjutet på tomten som en effekt av att passage 2 förskjutits åt nordväst. På tomt III låg hus F:N i

zon III, kanske det också en bostad, men någon härdrest kunde inte påvisas inom den yta av huset som undersöktes.

Passage 2 fick åter kavelbroläggning, för första gången sedan en kortare episod i fas 12. I passage 3 fanns inga spår efter någon brobeläggning.

Tomt I

Hus F:O

Tomt I:3, MK 20

Konstruktionstyp: syllsten och takrester

Funktion: bostadshus

Storlek: 6,3x>5,5 meter

Huset var uppfört på syllstenar. Golvet utgjordes av brunt kulturjordslager med inslag av grus och lite lera. Förekomst av aska i husets västra hörn kan vara spår efter en ugn. Från avsatta lager i huset tillvaratogs i huvudsak föremål av hushållskaraktär som keramik av typerna A, BI, BII ä, CI, CII, pingsdorfsgods samt en skärva amforagods. Här kan även nämnas en ljushållare (fnr 6129), fem knivar, ett dörrbeslag (fnr 7635), tre glaspärlor, två fragment från glasbägare (fnr 3922 och 4319), en fingerring av glas (fnr 3947) och ett bultlås i kopparlegering (fnr 20665). Lagren innehöll även kalksten och kalkbruk.

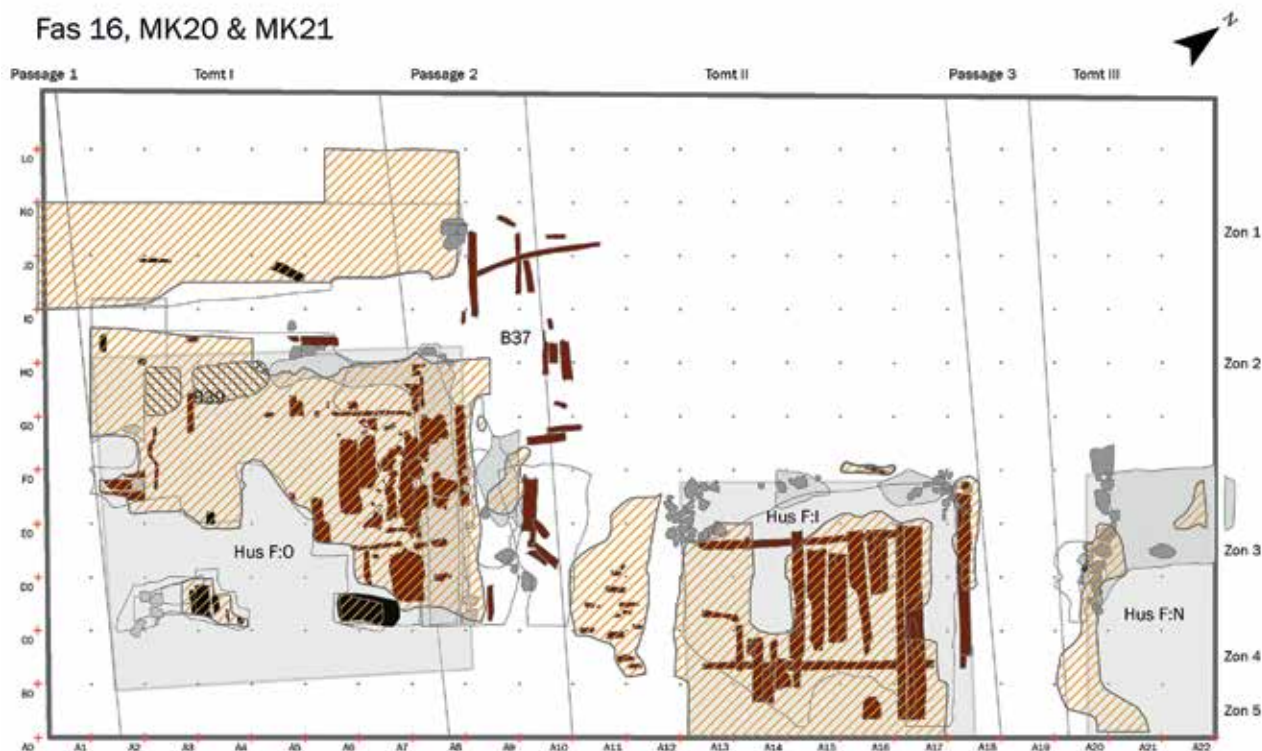
Huset har brunnit. Ett orangefärgat lager som innehöll träkol och torv tolkades som ett bränt torvtak. Även ett stort antal brända brädor som påträffades inom stora delar av huset tolkades som delar av den brunna takkonstruktionen (*jfr fig. 179, sid 359*). Ingen härd kunde spåras i huset som låg delvis utanför undersökningsområdet, stört av anläggningsschakten från 1920-talet, uppkomna vid bygget av biografen Gröna ladan.

Källkritiska aspekter

Kontext 568 tolkades vid utgrävningen som gångplank till en utomhuskonstruktion, men är här intolkad som en del av huskonstruktionen.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
18, 72, 84 och 149	Torvtakslager	Ett poröst orangefärgat brandlager med träkol, torv och sand med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext. Samma som -
20 och 85	Golvlager	Ett kulturjordslager.
72	Torvtakslager	Ett orangefärgat brandlager med mycket träkol. Shapefil saknas och kan ej se kontexten på originalritningen. Samma som kontext 18 enligt ritningen.
84	Torvtakslager	Ett orangefärgat brandlager. Samma som kontext 18.
85	Golvlager	Samma som kontext 20.
88	-	En kolad träkonstruktion. Finns ej som shapefil eller ritad, kanske kan tas bort? Samma som 514! Syllträ?

Tabellen fortsätter på nästa sida

Figur 177. Lager och konstruktioner tillhörande fas 16b, MK20 och MK21.

147	Golvlager	Ett 0,02–0,10 meter tjockt, brunt kulturjordslager med inslag av grus och lite lera.
148	Golvlager	Kontext nr 148=147
149	Brandlager	Ett orangefärgat brandlager. Sandigt och något grusigt, därav också poröst. Inslag av ben. Samma som K 18
514	Konstruktion	En träkonstruktion.
532	Asklager	Ett gråvitt, grus- och asklager. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (knr 21)
533	Konstruktion	En bränd träplanka, 0,30x0,10x0,04 meter, som låg i NV–SO riktning.
538	Konstruktion	Träplankor, 0,1 meter breda, som till största delen var brända.
539	Konstruktion	Brända träplankor, 0,20 meter breda och 0,05 meter tjocka. Plankorna låg lagda dikt an mot varandra.
540	Konstruktion	En bränd plankor, 0,20 meter bred och 0,03 meter tjock.
541	Raseringslager	Ett brunt kulturjordslager med inslag av grus, lerklining och bränd lera. lagret var poröst med heterogen struktur.
552	Lergolv	Ett kompakt gråbrunt lerlager med inblandning av grus med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
553	Golvlager	Ett poröst 0,01–0,10 meter tjockt, brunt kulturjordslager med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
555	Asklager	Ett poröst och homogent 0,01–0,03 meter tjockt, vitt asklager med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
560	Syllsten	En sten, 0,2 meter i diameter.

Tabellen fortsätter på nästa sida

564	Syllsten	Fem stenar, 0,10–0,30 meter stora, som låg på en gles rad.
568	Underregel och gångplank	Små tunna fragmentariska rester efter träplank, 0,30–0,40x0,10 meter.

Tabell 312. Kontexter tillhörande hus F:O.

MK 20, utomhus**Tomt I och passage 2, MK 20****Typ: tomtaktiviteter**

Gruppen bestod av kulturjordslager som avsatts och brand- och raseringslager som deponerats på tomt I. Lagren täcker även delar av passage 2. Bland fynden märks kalksten, brynen, oidentifierade metallföremål, keramik typ A BI, BII ä, CI,

CII och paffrathgods, en blyvikt (fnr 3756), en tärning av bärnsten eller valrosstand (fnr 4006) och en fragmenterad fingerring av kopparlegering (fnr 3999).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
449	Kulturjordslager	Ett rödbrunt, organiskt kulturjordslager. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
452	Stenkonstruktion	En liten stensamling och en större flat sten, 0,50x0,25 meter.
511	Brandlager	Ett gult sandigt lager med kolinslag. Lagret var något kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
512	Kulturjordslager	Ett mörkgrått kulturjordslager med inblandning av kol och lera. Lagret var kompakt med diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
513	Lerlager	Ett grått lerlager. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
531	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,07 meter tjockt, svart kulturlager.
565	Raseringslager	13 stenar, 0,20–0,40 meter i diameter.
566	Kulturjordslager	Ett gråbrunt kulturjordslager med inslag av sand. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
578	Brandlager	Ett ask- och kollager som var mycket tunt och täckte ytan fläckvis.
579	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, brunt, organiskt kulturjordslager. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (kontext 580).

Tabell 313. Kontexter tillhörande MK 20 på tomt I och i passage 2.

Passage 2**B37****Passage 2, MK 20****Konstruktionstyp: kavelbro****Funktion: gångyta**

Konstruktionen tolkas som resterna efter en kavelbro i passage 2. Detta är den första brolägg-

ningen i passage 2 med permanens över tid – passagen kom från denna tid att vara brobelagd i något sekel innan den stenlades under fas 19. Resterna bestod av underreglar och spridda gångplank.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
424	Underregel	Plankor, 0,10–0,15 meter breda. Plankorna låg i NV–SO riktning.
559	Underregel	En plankor, 0,40x0,10 meter, som låg i NV–SO riktning.
569	Underregel	Rester efter en plankor och en stock. Plankan var 0,06 lång. Stocken var 1,20x0,30x0,10 meter. Både plankan och stocken låg NV–SO riktning.

Tabell 314. Kontexter tillhörande kavelbron B37.

Tomt II

Hus F:I

Tomt II:3, MK 21

Konstruktionstyp: syllsten, syllstock och takrester

Funktion: oklar, kanske ett bostadshus

Storlek: >5x5 meter

Väggarna var uppförda på syllstenram, synlig kring den nordvästra vägglinjen. I husets NO del fanns en träsyll bevarad som uppvisade spår efter en brand. Golvet bestod av trä och fanns bevarat i husets norra del. Från avsatta lager tillvaratogs keramik av typ A, BI, BII ä och en skärva paffrathgods. Bland fynden finns en sländtrissa (fnr 3761), en tärning av ben (fnr 2409), en lång synål av kopparlegering (fnr 6621) och en bit bärnsten (fnr 3962). Det tillvaratogs även 11

glaspärlor samt en skärva målat fönsterglas med en rutmönsterdekoration (fnr 2858, *fig. 178*).

Därutöver påträffades en mängd järnföremål som knivar, beslag och en stor mängd odefinierbara föremål.

Huset har brunnit. Ett röd/orange-färgat lager som påträffades över hela huset har tolkats som det brunna torvtaket. Även resterna av träsyllen visade spår av brand. Huset låg delvis utanför undersökningsområdet.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
247	Brandlager	Ett 0,05–0,20 meter tjockt, röd/orange, något kolblandat sandlager.
256	Brandlager	Kontext nr 256=247
407	Torvtakslager	Ett 0,05 meter tjockt rött/orange bränt sandlager med enstaka inslag av kol och sot. I de SV delarna av rutorna A–D 12 tunnade lagret ut och övergick till lerblandad kulturjord med en del kol.

Tabellen fortsätter på nästa sida

Figur 178. Målat fönsterglas, fnr 2858. Fragmentet är 17 mm brett.

503	Syllsten	Ett 20-tal kantiga stenar, ca 0,1–0,3 meter stora. De flesta av stenarna verkade vara rubbade ur sitt ursprungliga läge, eftersom de stod på högkant. Endast ett fåtal verkade ligg in situ (de sydostligaste stenarna).
504	Golvplank	Två plankor 4,00x0,15x0,05 meter, som låg i NO–SV riktning. Plankorna överlagrades av ett tiotal plankor, 3,60x0,40x0,05 meter, som låg i NV–SO riktning. Mellan de två plankorna som låg i NO–SV riktning låg resterna av ytterligare en plankor. I ruta B13 framkom en koncentration av tre skärviga stenar, ca 0,1 meter stora och kraftigt bränd plankstump. Vissa av plankorna som låg NV–SO riktning var brända.
518	Torvtakslager	Ett gult, mjöligt homogent lager med inslag av träkol.
524	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, brunt kulturjordslager med rikligt med fiskben.
529	Syllsten	Fyra stenar, ca 0,05–0,40 meter stora, som låg i NO–SV riktning.
530	Syllsten	Sex stenar, ca 0,05–0,30 meter stora, som låg i NO–SV riktning.
534	Syllstock	En bränd plankor, 0,40x0,30 meter, som låg i NO–SV riktning, och en bränd plankor, 1,60x0,25 meter, som låg i NV–SO riktning. De båda plankorna låg i 90° mot varandra.
535	Syllsten	Stenar
558	Brandlager	Kontext nr 558=407.
597	Lerlager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, grågult lerlager. Lagret var mycket kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (563)
600	Lerlager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, grågult lerlager. Lagret var mycket kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (563)

Tabell 315. Kontexter tillhörande hus F:I.

Tomt III

Hus F:N

Tomt III:3–5, MK 21

Konstruktionstyp: syllstensrad

Funktion: oklar, kanske ett bostadshus

Storlek: >2,5x>5 meter

Husets väggar var uppförda på syllstensram. Golvet utgjordes av gråbrun lera med inslag av kulturjord. Från avsatta lager i huset tillvaratogs keramik av typerna A, BI, BIIä samt CI. Bland fynden kan även nämnas en gul glaspärla samt en tärning av ben. Byggnaden har brunnit, i västra

delen fanns ett sandigt orange brandlager, troligtvis återstoden av det brända torvtaket. Större delen av byggnaden låg utanför undersökningsområdet. Huset var fyndfattigt, dock märks keramik av typ A, BI, BII ä, och CI, samt påtagligt mycket bränd lera och något enstaka stycke tegel.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
438	Brandlager	Ett 0,005–0,010 meter tjockt, ljusorange sandigt lager.
506	Golvlager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, gråbrunt kulturjordslager med inslag av lera. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext, knr 396.

Tabellen fortsätter på nästa sida

507	Brandlager	Kontext nr 507 = knr 438
527	Syllsten	11 stenar, ca 0,15–0,45 meter stora som låg i NV–SO riktning.
528	Raseringslager	Fem stenar, ca 0,10–0,25 meter stora, som låg i NV–SO riktning. Stenarna låg i lerinblandad kulturjord med lerklining och tegel.
561	Lergolv	Ett 0,05–0,10 meter tjockt lerlager. Lagret var kompakt.

Tabell 316. Kontexter tillhörande hus F:N.

MK 21

Tomt III, MK 21

Lagertyp: tomtaktiviteter

Gruppen innehåller avsatta kulturjordslager samt raseringslager från destruktionen av hus F:N. Bland fynden märks keramik av typ A, BI, BII ä, CI och paffrathgods. Ett specifikt fynd är en skärva med tråddekorer från ett glaskärl (fnr 4321, jfr Henricson 2011:24)

Kontext ID	Typ	Beskrivning
396	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, svart kulturjordslager med ett rikligt inslag av kol och aska.
542	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, lerblandat kulturjordslager med inslag av kol.
567	Kulturjordslager	Kontext nr 567=542
608	Kulturjordslager	Ett kulturjordslager.
654	Fyllning i nedgrävning	Ett 0,04–0,08 meter tjockt, svartbrunt kulturjordslager. Lagret var poröst.
658	Nedgrävning	En flack L-formad nedgrävning, som var 4 m ² . Skarp nedgrävningskant i NV, men otydlig i SO.

Tabell 317. Kontexter tillhörande MK 21 på tomt III

Figur 179. Bränt trä från takkonstruktionen till hus F:O på tomt I, kontext nr 18.

Fas 17a, MK 17, MK 18 och MK 19, ca 1280–1320

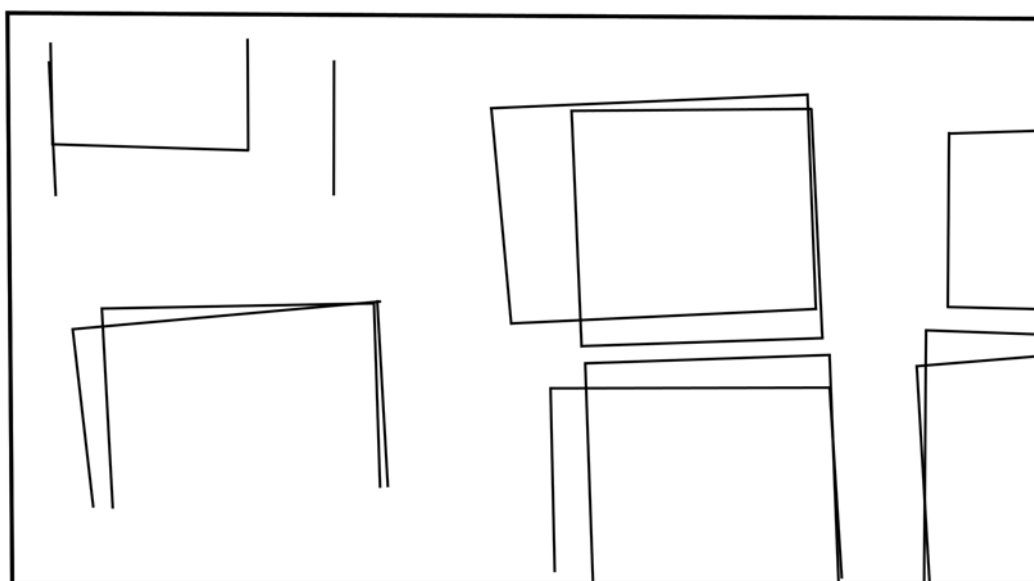
I fas 17 ser vi åter en förtätning av bebyggelsen. Efter att hus saknats i zon 1 på tomt I genom tre faser återkom bebyggelsen närmast Stora gatan med huset F:P, en byggnad med oklar funktion. En roterande slipsten i huset kan dock antyda en anknytning till hantverk. Innanför denna låg en kavelbro i tvärpassagen, en broläggning av längsgående plank. I tomtzon 3 låg hus F:Q, troligtvis ett bostadshus.

På tomt II finner vi hus F:U, ett hus med oklar funktion. Viss antydan gavs dock om att guld-

smide kan ha bedrivits i huset eller i dess närhet. Innanför en tvärpassage låg hus F:T i zon 3, ett hus med oklar funktion, möjligen ett bostadshus.

På tomt III låg det anonyma huset F:S närmast Stora gatan och hus F:R innanför, tillika anonymt avseende funktionen. Ett fynd av en sisare i huset kan antyda textilhantverk och att byggnaden därmed kan ha varit ett bostadshus.

Passage 2 och passage 3 hade fortsatt kavelbroläggningar.

Figur 180. Husen i fas 17ab lagda över varandra.

Tomt I

Hus F:P

Tomt I:1, MK 19

Konstruktionstyp: syllstensrad och kulturlager

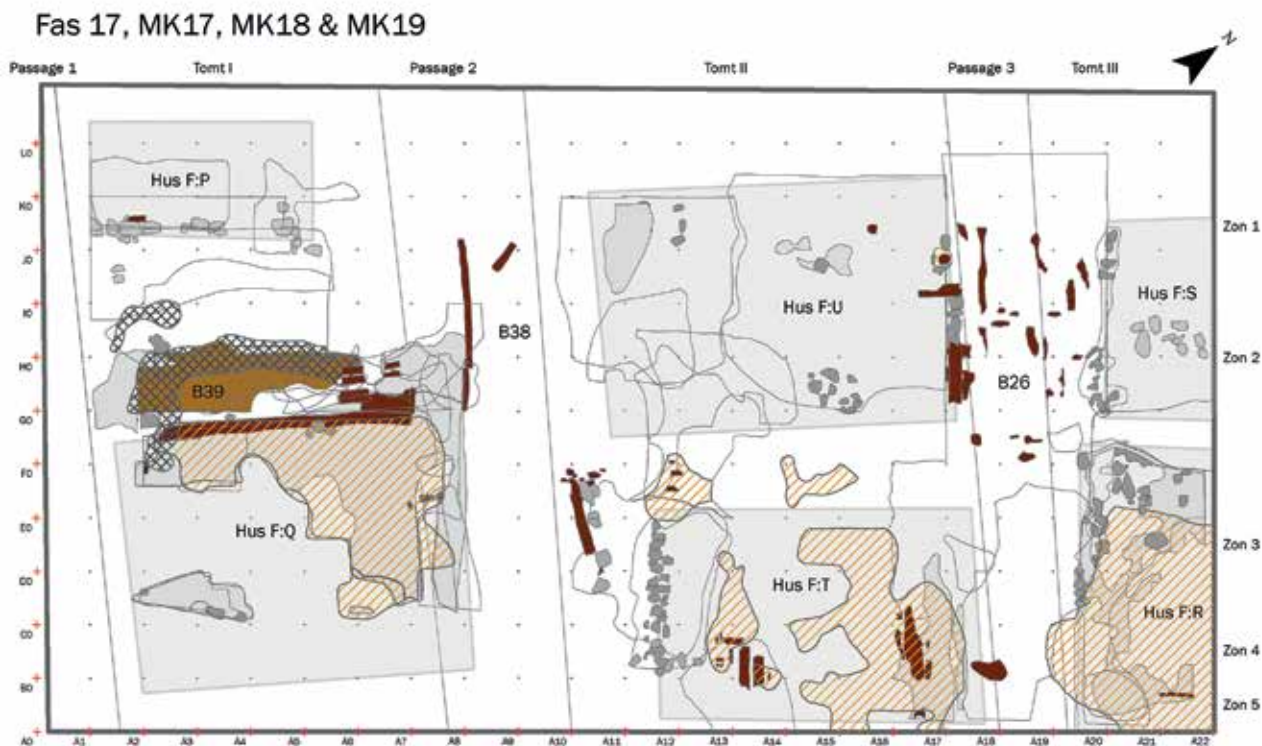
Funktion: oklar

Storlek: >4,0x>1,7 meter

Huset var byggt på stensyll. Endast delar av den SO syllen var bevarad. Fynden var fattiga och berättade inte om husets funktion: keramik typ A och BI, bränd lera, kalksten, ett bryne, litet hornspill, en glasring (fnr 2900) samt en roterande slipsten med fyrkantigt mitthål (fnr 29600). Huset försvann utanför utgrävningsytan.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
576	Syllsten	Stenar, 0,15–0,30 meter i diameter, som låg i NO–SV riktning.
581	Kulturlager	Ett brunt organiskt kulturlager. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.

Tabell 318. Kontexter tillhörande hus F:P.

Figur 181. Lager och konstruktioner tillhörande fas 17a; MK17, MK18 och MK19.

B39

Tomt I:2, MK 19

Konstruktion: kavelbro i gårdspassage

Funktion: gångyta

Konstruktionen tolkas som rester efter en trälagd broläggning, liggande i längdriktningen i tvärpassagen på tomt I. Fynden var få, ett av dem var ett fragment bärnsten (fnr 3895).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
496		Ett 0,01–0,02 meter tjockt lager med trä överst och lera packat underst.

Tabell 319. Kontext tillhörande kavelbron B39.

Hus F:Q

Tomt I:3, MK 19

Konstruktionstyp: trä på spridd syllsten

Funktion: troligen bostadshus

Storlek: >4x5 meter

Av husets nordvästvägg återstod en syllstock och syllstenar. Golvet utgjordes av ljusgrå lera. Från avsatta lager i huset tillvaratogs föremål av hushållskaraktär, främst keramik av typen BI, BII ä, CI, CII samt enstaka skärvor A-keramik och paffrathgods. Det påträffades även en del av en sporre (fnr 2542), en hästsko (fnr 2260), en tung blysmälta (fnr 27075), en bjällra av kopparle-

gering (fnr 2128) samt några fragment tegel och golvtegel och bränd lera. Ett föremål som står ut är fingerring av guld med en liten infattad blå sten (fnr 807, fig 29, s. 47), en "Steigbügelring", vanlig i tysk-romerska biskopsgravar från 1000 och 1100-talen (Roslund 2010:46).

Huset har brunnit. Ett orangefärgat brandlager med träkol, sot och aska tolkades som det brända torvtaket. Huset låg delvis utanför undersökningsområdet, stört av sentida anläggningschakt.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
67	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, mörkbrunt kulturjordslager.
71	Lergolv	Kontext nr 71=455
77	Torvtakslager	Ett orangefärgat brandlager med träkol, sot och aska.
78	Torvtakslager	Ett orangefärgat brandlager med träkol, sot och aska.
79	Kulturjordslager	Ett gråsvart kulturjordslager med ett rikligt inslag av träkol.
81	Torvtakslager	Kontext nr 81 bestod av brandlager.
82	Kulturjordslager	Ett gråsvart kulturjordslager med inslag av träkol och sot.
83	Lergolv	Ett grått, grusigt lerlager.
170	Lergolv	Ett gråbrunt lerlager med inslag av tegel. Lagret var kompakt.
171	Kulturjordslager	Ett brunt kulturjordslager med inslag av träkol och sot.
172	Kulturjordslager	Ett brunt kulturjordslager med inslag av smågrus.
230	Brandlager	Ett brunsvart lager med orangebränd sand/lera i toppen och kol i botten.
418	Kulturjordslager	Ett poröst 0,03–0,05 meter tjockt, gråbrunt, grusigt kulturjordslager med inslag av tegel.
419	Kulturjordslager	Ett poröst brunt kulturjordslager med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
445	Syllsten	Sex stenar.
455	Lergolv	Ett 0,01–0,10 meter tjock lera.
456	Syllstock	Träplankor som låg i NO–SV riktning. Plankorna var brända.
467	Lerlager	Ett kompakt 0,03–0,10 meter tjockt, ljusgrått lerlager med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.

Tabell 320. Kontexter tillhörande hus F:Q.

MK 19, utomhus

Tomt I, MK 19

Lagertyp: tomtaktiviteter

Gruppen innehåller kulturjordslager som tillkommit i utomhusmiljö på tomt I, samt rester efter en härd eller ett askutkast. Fyndbilden präglas av keramik typ A, BI, BII ä, CI, CII, samt pingsdorf- och paffrathgods, mycket murtegel och golvtegel samt kalksten. Bland enskilda fynd

märks flera bärnstensfynd, en komplett vävtyngd (fnr 2118), flera fynd fönsterglas (fnr 3958, 3950, 4315, 4316 och 3889), en glasing (fnr 3961), en sländtrissa av kalksten (fnr 4088), en fönsterstapel av järn (fnr 7758), samt en islägg (fnr 2381 och en vinare av ben (fnr 2389).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
366	Kulturjordslager	Ett lerlager med inslag av kol och träflis.
382	Härdlager	Ett 0,02–0,05 kulturjordsblandat ask-, sot- och kollager med inslag av bränd lera.

Tabellen fortsätter på nästa sida

383	Kulturjordslager	Ett rödbrunt kulturjordslager som innehöll mycket träflis och lite kol. Lagret var poröst.
384	Kulturjordslager	Ett brunt kulturjordslager med inslag av kol.
389	Kulturjordslager	0,04 meter tjockt, mörkbrunt kulturjordslager med inslag med kol, sot och bränd lera.
399	Kulturjordslager	Kontext nr 399 bestod av ett kulturjordslager. Utgår.
483	Kulturjordslager	Ett 0,01 meter tjockt, mörkgrått kulturjordslager med inslag av kol. Lagret var kompakt med homogen struktur och diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
485	Kulturjordslager	Ett poröst 0,01–0,08 meter tjockt, brunorange kulturjordslager.
486	Brandlager	Ett gulorange, sandigt, lerigt lager med inslag av kol. Lagret var porös med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
487	Utjämningslager	Ett svart grått asklager med inslag av kol och sand. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
493	Utjämningslager	Ett brunsvart kulturjordslager. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
497	Kulturjordslager	Ett 0,09 meter tjockt, brunsvart kulturjordslager.
500	Asklager	Ett 0,01–0,02 vit ask med inslag av kol.
505	Utjämningslager	Ett 0,02–0,06 meter tjockt, gult sandigt lager. Lagret var poröst med porös konsistens med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext. Lagret var avgrävt i SV.
508	Asklager	Ett 0,02 meter tjockt ask- och kollager.
509	Utjämningslager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt gruslager.
515	Lerlager	Ett 0,05 meter tjockt, grått lerlager.
517	Syllsten	Fem kantiga stenar, ca 0,15–0,20 meter stora.
525	Asklager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, vitt asklager med inslag av sot och kol. Lagret var poröst.
537	Kulturjordslager	Ett mörkbrunt kulturjordslager.
577	Kulturjordslager	Ett brunsvart, organiskt kulturjordslager. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta.

Tabell 321. Kontexter tillhörande MK 19 på tomt I.

Passage 2

B38

Passage 2, MK 19

Konstruktionstyp: kavelbro

Funktion: gångyta

Konstruktionen tolkas som resterna efter en kavelbro, lämningarna bestod av längsgående plan-

kor på ömse sidor om passagen. På passagens nordostsida hade de stöd av en underliggande stenrad. Fynd associerade till anläggningen var keramik typ BI, bränd lera, tegel och oidentifierade järnföremål.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
440		Kontextblankett oläslig
448		En obränd träplanka, 0,30x0,10 meter.
462		Sex stenar, ca 0,20–0,50x0,15–0,25 meter stora. Stenarna bildade en gles stenrad.
498	Underregel	Plankor, 0,80–2,4 meter långa och 0,01–0,05 meter tjocka. Under plankorna låg en sten, 0,25x0,17x0,07 meter stor.

Tabell 322. Kontexter tillhörande kavelbron B38.

Figur 182. Vävtyngd in situ i passage 2.

MK 19, utomhus
Passage 2, MK 19
Lagertyp: passagelager

Gruppen innehåller kulturjordslager som tillkommit i passage 2 och en nedgrävning. Fyndbilden präglades av tegel, kalksten, bränd lera och keramik typ A, BI, BII ä, BIII, CI, och paffrathgods. Bland enskilda fynd märks en långtands-

kam (fnr 4468), en sisare (fnr 32521), ett slipat droppformat stycke violett glas eller mineral för infattning (fnr 2142), en liten blysmälta (fnr 5339) och en fingerring av glas (fnr 3882).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
238	Kulturjordslager	Ett brungrått kulturjordslager med inslag av kol och lera. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
387	Lerlager	Ett 0,05–0,08 meter tjockt, grått lerlager. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta.
423	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,07 meter tjockt, brunsvart kulturjordslager med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
444	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,03 meter tjockt, grönbrunt kulturjordslager med inslag av kol och gödsel. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta.
476	Kulturjordslager	Ett gråvitt siltlager med i inslag av kol. Lagret var finkornigt med diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
491	Kulturjordslager	Ett gråbrunt kulturjordslager med inslag av lera och träflis. Laget var kompakt med distinkt, bitvis diffus kontaktyta.
494	Fyllning i nedgrävning	Ett gråsvart, fett lerblandat kulturjordslager. lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
495	Nedgrävning	En flack, oregelbunden nedgrävning, 1,75x0,10 meter.

Tabellen fortsätter på nästa sida

499	Kulturjordslager	Ett gråbrunt kulturjordslager. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
595	Kulturjordslager	Ett poröst 0,10–0,25 meter tjockt, grått kulturjordslager med distinkt kontaktyta.

Tabell 323. Kontexter tillhörande MK 19 i passage 2.

Tomt II

MK 18, utomhus

Tomt II, MK 18

Lagertyp: tomtaktiviteter

Gruppen innehåller kulturjordslager och raseringslager som tillkommit i utomhusmiljö och som föregått husen F:U och F:T. Bland fynden märks keramik typ A, BI, BII ä, BII y, CI, CII, och andenne-, paffrath- och ett fragment am-

foragods. I övrigt fanns kalksten och tegel och många järnfynd, bland dem ett dörrbeslag (fnr 1334) och en bygelsax (fnr 1210). Dessutom påträffades två blysmältor (fnr 2149 och 37068), en blyplomb med vapensköld (fnr 1677), långtandskammar (fnr 1696 och 1700), ett ringspänne (fnr 2975) och en skärva dekorerat syrofrankiskt glas (fnr 1701) daterat till ca 1280–1348 (Henricson 2011:24).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
329	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, brunt kulturjordslager med träffis.
336	Kulturjordslager	Ett brunsvart kulturjordslager med inslag av kol. Diffus kontaktyta.
350	Kulturjordslager	Träplank som var brandskadade och låg huller om buller.
352	Kulturjordslager	Ett gråsvart kulturjordslager med inslag av kolbitar och lera.
375	Träplank	Två träplankor som var orienterade i NV–SO riktning.
379	Raseringslager	En stensamling.
398	Kulturjordslager	Ett brungrått kulturjordslager med inslag av lera, kolbitar och enstaka tegel.
479	Stolpe	En 0,20 meter stor, kvadratisk bilad stolpe. Stolpen var fragmentarisk och det var endast de understa 0,05 meter av stolpen som fanns bevarad.

Tabell 324. Kontexter tillhörande MK 18 på tomt II.

Hus F:U

Tomt II:1, MK17

Konstruktionstyp: resvirke eller skiftesverk, med jordgrävda stolpar

Funktion: oklar

Storlek: 6,5x4,5 meter

Byggnadens väggar var troligen av resvirke eller av skiftesverk. En träkonstruktion i husets nordostvägg, som har rasat in, tolkas vara rester efter väggverket. Nära mitten av denna vägg syn-

tes en stenrad (kontext 468) som kan vara återstoden av en syllstensram eller ingångsstenar. Om det senare, så har huset haft ingång mot passage 3. Golvet utgjordes av grå lera.

Fynden var sparsamma i de avsatta lagren. Keramik av typ A, BI, BIIä och CI tillvaratogs, samt en stor blysmälta (fnr 5370), en bit rå bärnsten (fnr 2643), två degelskärvor, ett fragment från en skärvel vilket kan antyda guldsmide i grannskapet men inte nödvändigtvis i byggnaden, samt litet slagg. Husets primära funktion är oklar.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
442	Raseringslager	Tre skärviga stenar, ca 0,10 meter.
443	Syllsten	Sex skärviga stenar, ca 0,05–0,20 meter.
465	Lergolv	Ett 0,05 meter tjockt, grått lerkliningsblandat kulturjordslager med ett visst inslag av kulturjord.
468	Syllsten	Tre skärviga och kantiga stenar, ca 0,2–0,3 meter. och två skärviga stenar, ca 0,1 meter.
470	Lergolv	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, grått lerlager.
471	Raseringslager	En träplanka, 0,80x0,25x0,03 meter.
472	Stolpe med stenskonig	Ett stenskott stolphål med bevarat trä. Stolpen var ca 0,15 meter och 0,30 meter djup. Stenarna i skoning var ca 0,15–0,30 meter.
477	Syllstock	En träplanka, 1,00x0,25x0,03 meter. Träet var fragmentariskt bevarat, men eventuellt har konstruktionen bestått av en kluva med flatsidan uppåt.
478	Stolpe	En fragmenterad stolpe, 0,20 meter i diameter och 0,05 meter djupt.
480	Fyllning i stolphål	Ett 0,30 meter tjockt, brunt, något grusigt kulturjordslager.

Tabell 325. Kontexter tillhörande hus F:U.

Hus F:T**Tomt II:3, MK 17****Konstruktionstyp: syllstensrad****Funktion: oklar, kanske ett bostadshus****Storlek: >4x6 meter**

Byggnadens väggar var uppförda på syllsten som endast var bevarad i husets sydvästra del mot passage 2. Golvet utgjordes av grå lera och trä.

Från avsatta lager i huset tillvaratogs stora mängder keramik (74 fyndposter, 112 skärvor) av typerna A, BI, BII ä, CI, CII samt paffrath- och pingsdorfgods. Därtill kom flera föremål av hushållskaraktär, som en axnyckel (fnr 2177), bygel till ett lås (fnr 48922), tre glaspärlor, två sländtrissor samt en tärning. Det tillvaratogs även en del fynd som antyder metallhantverk i grannskapet, som en del från en degel, avfall från bronsantverk, men framför allt slagg, varav

mycket beskrivs som ”lätt slagg” och således även kan vara bränd förglasad lera från branden av huset. Därtill fanns kalksten, sandsten och kalkbruk i lagren.

Huset har brunnit. Ett gult sandigt lager med inslag av sot och kol återstod av det brända torvtaket. Det påträffades även flera brandlager utöver detta. Byggnaden låg delvis utanför undersökningsområdet. Platsen på tomten har tidigare varit vikt för bostadshus, vilket ger ytterligare en fingervisning om funktionen. Den är dock preliminär och ingen härd noterades i byggnaden.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
380	Brandlager	Gult sandigt lager med inslag av sot och kol. Lagret var mycket finkornigt med halvfet konsistens och med homogen struktur. Kontaktytan mot underlagrande kontext är distinkt.
381	Brandlager	Gult sandigt lager med inslag av sot och kol. Lagret var mycket finkornigt med halvfet konsistens och med homogen struktur. Kontaktytan mot underlagrande kontext är distinkt.

Tabellen fortsätter på nästa sida

400	Brandlager	Ett gult/svart/beige/mörkbrunt lager. Lagret var hade ”mjölig” konsistens med homogen struktur. Kontaktyta mot underlagrande kontext.
410	Kulturjordslager	Ett brunsvart kulturjordslager med inslag av kol. Lagret var ganska kompakt och homogent med diffus kontaktyta.
427	Raseringslager	Stenar som låg i NO–SV riktning. Stenarna var ca 0,10–0,30 meter stora.
430	Syllsten	Stenar som låg i NV–SO riktning ca 0,15–0,30 meter stora.
432	Raseringslager	Brända grova plank som var bilade på ena sidan. Konstruktionen bestod av tre plankor som delvis överlgrade varandra. I ruta A 16 föreföll konstruktionen vara delvis genomgrävd.
433	Kulturjordslager	Ett gråsvart kulturjordslager som var något sandblandat. Lagret var ganska poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
434	Brandlager	Ett 0,03 meter tjockt, ljusgult sandigt lager med inslag av kol. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
474	Brandlager	Ett 0,01–0,04 meter tjockt gulrött lager. Lagret var ”mjöligt”.
488	Lergolv	Ett 0,05 meter tjockt kulturjordslager blandat med ett grått lerlager och rikliga mängder av lerklining längs med den NO delen av rutorna A–C 16.
489	Golvplank	Träplank som låg i NV–SO.
490	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,10 meter tjockt, grått kulturjordslager. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (247).

Tabell 326. Kontexter tillhörande hus F:T.

MK 17, utomhus**Tomt II och passage 3, MK 17****Lagertyp: tomt- och passageaktiviteter**

Gruppen innehåller kulturjordslager som tillkommit på tomt II och i passage 3. Lagren var fyndrika med keramik typ A, BI, BII ä, C, CII och paffrathgods. Tegel, kalksten och kalkbruk var representerat liksom stora mängder järnföremål; mycket spik och oidentifierade föremål, men

även en sisare (fnr 2119) och en ring till ringbrynja (fnr 7765). Därtill påträffades en skärva från ett nopp-ornerat glaskärl (fnr 2152, jfr Henricson 2011:24), en bit bärnsten (fnr 2892) samt en tärning, troligen av valrosstand (fnr 2126).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
365	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,20 meter tjockt, brunsvart kulturjordslager. Lagret var halvfett med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (knr 450).
393	Kulturjordslager	Ett 0,05 meter tjockt kulturjordslager med inslag av bränd lera.
416	Kulturjordslager	Ett mörkgrått kulturjordslager. Lagret var kompakt med homogen struktur.
435	Kulturjordslager	Ett gråbrunt sand och grusblandat kulturjordslager. Lagret var poröst. Kontaktyta mot underlagrande kontext var diffus.
436		Stenar
464	Kulturjordslager	Ett kulturjordslager. 464=365

Tabellen fortsätter på nästa sida

473	Kulturjordslager	Ett brunsvart kulturjordslager med inslag av tegel, kol, stenar och aska. Lagrets konsistens var mellan porös och kompakt. Diffus kontaktyta mot underlagrande kontext (knr 465)
481	Kulturjordslager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, brunsvart kulturjordslager med stort inslag av lerklining. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
482	Kulturjordslager	Ett brungult kulturjordslager med kolinblandning. Lagret var kompakt och ”vältrampat” med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
484	Kulturjordslager	Ett kulturjordslager.
492	Kulturjordslager	Ett mörkbrunt, fett kulturjordslager med inslag av sand, grus, kol, tegel och träflis. Lagret var kompakt med homogen struktur och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
519	Stolphål	Ett stenskott stolphål.
548	Kulturjordslager	Ett mörkt gulbrunt kulturjordslager med inslag av sand och lera. Kontaktyta mot underlagrande kontext var diffus.

Tabell 327. Kontexter tillhörande MK 17 på tomt II och i passage 3.

Passage 3

B26 & MK 17 utomhus

Konstruktionstyp: kavelbro och kulturlager

Konstruktionen tolkas som resterna efter en kavelbro i passage 3. Lagren innehöll keramik av typ BI, BII ä, CI och CII, något kalksten, kalkbruk, tegel och sandsten, samt en 158 mm lång kedja av kopparlegering (fnr 37379).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
450	Underregel och gångplank	Träplank.
451	-	Brända träplankor, 1–3 meterx0,15–0,30 meter, som låg i NV–SO riktning och en plank, 0,90x0,20 meter, som låg i NO–SV riktning.
461	-	Ett 15-tal stenar, ca 0,10–0,30 meter stora. Stenarna var både kantiga och rundade.
501	-	Stenar, ca 0,10–0,30 meter stora.
521	-	Brunrött lerlager med inslag av k-jord (30%). Kontaktyta var distinkt mot underlagrande kontext.
522	-	Ett svartgrått, grusigt kulturjordslager med inslag av tegelflis och smågrus.
545	-	En sten och tegelkonstruktion.
546	-	Två stenar, 0,20x0,30 meter.
572	-	Stenar och tegel, ca 0,05–0,20 meter.
591	-	Ett grå-orange, lerblandat kulturjordslager. Lagret var kompakt med heterogen struktur och diffus kontaktyta.

Tabell 328. Kontexter tillhörande kavelbron B26.

Tomt III

Hus F:S

Tomt III:1, MK 17

Konstruktionstyp: syllsten

Funktion: oklar

Storlek: >2x3,5 meter

Av byggnaden fanns endast den västra syllstensraden bevarad. Byggnaden låg delvis utanför undersökningsområdet. Inga fynd tillvaratagna.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
394	Raseringslager	Fem–sex stenar, ca 0,2 meter , som låg utan någon inbördes struktur.
413	Syllsten	Sju rundade stenar, ca 0,2 meter, som låg i NV–SO riktning.
415	Syllsten	Stenar

Tabell 329. Kontexter tillhörande hus F:S.

Hus F:R

Tomt III:3, MK 17

Konstruktionstyp: syllsten

Funktion: oklar

Storlek: >5,5x>2,5 meter

Väggarna var uppförda på syllsten. Golvet bestod av lera. Från avsatta lager i huset tillvaratogs keramik av typerna A, BI, BII ä och CI. Det tillvaratogs även två sammansatta dubbelkammar (fnr 1342 och 1376) och en sisare av järn (fnr 27139).

Byggnaden har brunnit. Över större delen av byggnaden fanns ett orangefärgat brandlager, återstoden av det brunna torvtaket. Byggnaden låg delvis utanför undersökningsområdet.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
281	Brandlager	Ett orange brandlager.
391	Syllsten	Elva kantiga stenar, ca 0,15–0,60 meter stora.
397	Lergolv	Ett 0,02 meter tjockt lerlager.
411	Kulturjordslager	Ett 0,01 meter tjockt, svartbrunt kulturjordslager.
422	Golvlag	Ett 0,03–0,05 meter tjockt, svartbrunt kulturjordslager. Lagret var poröst med diffus kontaktyta mot underlagrande kontext (knr 397)

Tabell 330. Kontexter tillhörande hus F:R.

Fas 17b, MK 11 och MK 12, ca 1320–1340

Närmast Stora gatan på tomt I låg hus G:G, ett hus med oklar funktion men en liten golvhärd i byggnaden kan antyda en hantverksfunktion. Innanför låg hus G:H, utan påvisbar härd men möjligen ett bostadshus. Två sisare bland fynden antyder textilhantverk.

På tomt II låg hus G:E närmast Stora gatan, ett hus av oklar funktion, och det anonyma huset G:D längre in på tomten, stort nog att fungera som bostadshus. På tomt III låg hus G:F i tomtzon 3, ett bostadshus medstensatt härd. Både passage 2 och 3 hade kavelbroar i underfasen.

Tomt I

Hus G:G

Tomt I:1, MK 11

Konstruktionstyp: syllsten och trägolv

Funktion: oklar

Storlek: >3x6 meter

Under byggnaden låg ett lager med stort inslag av träflis som tolkades ha tillkommit i samband med att byggnaden uppfördes. Byggnaden var uppförd på syllsten och hade trägolv. Trägolvet var bränt vilket tyder på att byggnaden brunnit. Från

huset tillvaratogs keramik av typ A, BI, BII ä och BII y, ett par brynen av skiffer och ett cylindriskt bultlås (fnr 1368), en blysmälta (fnr 19755), samt något tegel, kalksten och sandsten. I byggnadens västra del fanns enstensatt golvhärd med ett lerlager som innehöll träkol.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
331	Byggnationslager	Ett 0,07 meter tjockt, rödbrunt kulturjordslager med stort inslag av träflis.
340	Stenkonstruktion	En halvcirkelformad stenkonstruktion med åtta stenar, 0,15–0,20 meter stora. Stenarna var något skörbrända. Inom konstruktionen undersöktes ett lerlager med inslag av kol.
344	Kulturlager	Ett sotlager med brända plankor.
356	Syllsten	En stenkonstruktion med sex stenar, 0,15–0,40 meter stora.
360	Raseringslager	Stenar, 0,20–0,30 meter stora, som låg utan någon synlig struktur.
388	Golvplank	Brända träplankor.
395	Raseringslager	Ett tiotal stenar utan någon synlig struktur.

Tabell 331. Kontexter tillhörande hus G:G.

Hus G:H

Tomt I:3, MK 11

Konstruktionstyp: byggnad med trägolv

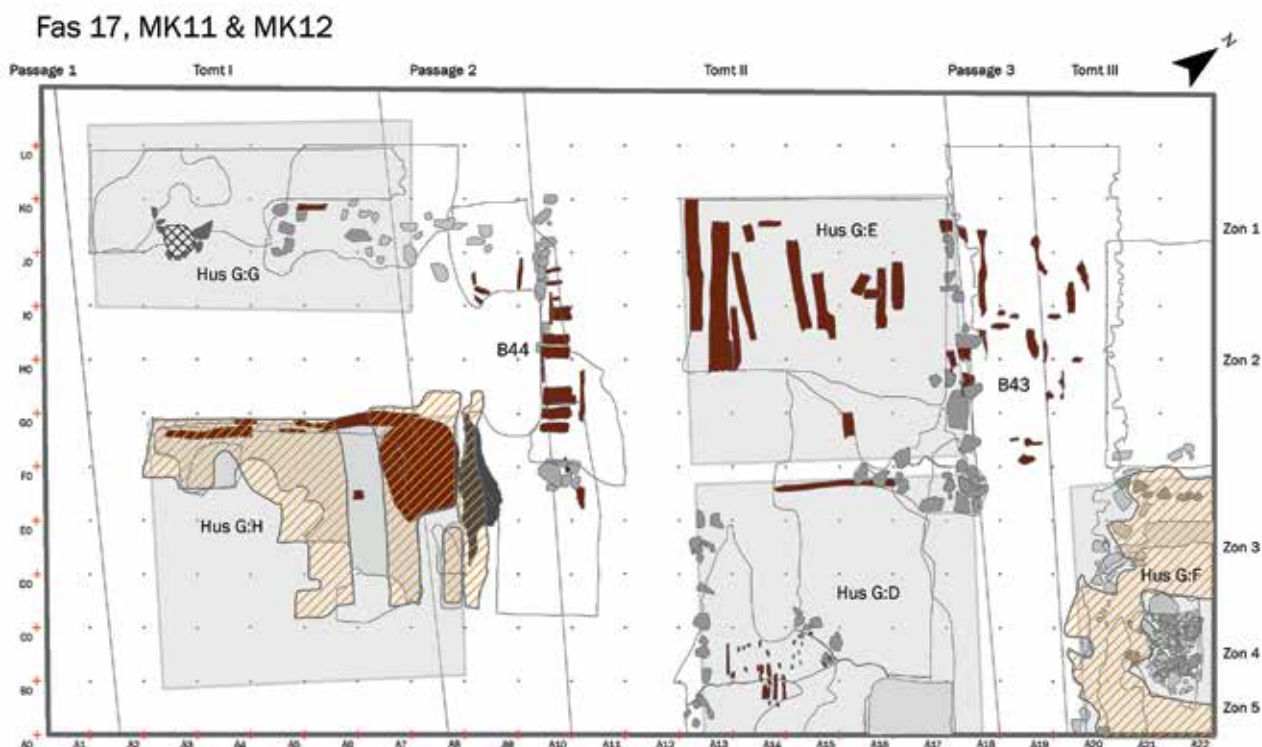
Funktion: bostadshus eller flerfunktionshus

Storlek: >4x5,5 meter

Golvet bestod av påförd lera och trägolv. Trägolvet var bränt och tillsammans med en stor

mängd bränd lera, 2800 gram, tyder det på att huset brunnit. Även spår efter det brända torvtaket fanns i form av ett orange brandlager med träkol i.

Från avsatta lager i huset tillvaratogs föremål som tyder på hushåll men även på visst hantverk.

Figur 183. Lager och konstruktioner tillhörande fas 17b; MK 11 och MK 12.

Hushållsföremålen utgörs av keramik av typerna BI, BII ä, BII y, CI, CII, ett par skärivor paff-rathgods och fajans. Men även av två sisare (fnr 48888 och 50396), en järnbrödd (fnr 1276) och en vinare av ben (fnr 3556). Spåren efter hantverk utgörs utöver sisarna främst av slagg, 770 gram, men även en blyslöja som kan ha fungerat som en gjutförlaga (fnr 5590).

Källkritik

Stor risk för kontamination från sentida lager bland fynden, där finns bl a glasfynd som bedömts som eftermedeltida och recenta (Henricson 2011:29)

Kontext ID	Typ	Beskrivning
65	Brandlager	Ett 0,02–0,08 meter tjockt orange brandlager med inslag av träkol, sot och bränd lera.
66	Kulturjordslager	Ett svartbrunt kulturjordslager.
89	Golvlager	Ett svartbrunt trälager. Fibrerna var orienterade i NV–SO riktning. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext. Under trälagret låg ett lerlager. Lerlager och tränivå grävdes som en kontext.
323	Brandlager	Ett brandlager.
326	Brandlager	326=323
367	Kulturjordslager	Ett 0,10 meter tjockt, svartbrunt kulturjordslager med distinkt kontaktyta.
369	Lergolv	Ett lerlager
371	Golvplank	Obrända träplankor.
372	Kulturjordslager	Ett ljusbrunt kulturjordslager med inslag av lera.
373	Golvplank	Brända plankor som låg i NO–SV riktning. Plankorna var 0,20 meter breda.
390	Konstruktion	Delvis brända och obrända träplankor, 0,10–0,20 meter breda.

Tabell 332. Kontexter tillhörande hus G:H.

MK 11, utomhus**Tomt I och passage 2, MK 11****Typ: tomt- och passageaktiviteter**

Gruppen innehåller kulturlager som tillkommit i utomhusmiljö på tomten och i passagen samt utkastade brandlager. I lagren fanns keramik av typ BI, BII ä, BII y, CI, CII och paffrathgods. Bland övriga fynd märks brynen, flera glaspärlor, tegel och kalkbruk.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
355	Kulturlagerslager	Ett mörkbrunt kulturlagerslager.
357	Kulturlagerslager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt, mörkbrunt kulturlagerslager. Lagret var luckert.
368	Brandlager	Ett 0,05–0,08 meter tjockt, orange brandlager med inslag av träkol. Lagret var finkornigt och homogent med porös konsistens och distinkta kontaktytor.
370	Kulturlagerslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, gråbrunt kulturlagerslager. Lagret var finkornigt och kompakt med distinkta kontaktytor.

Tabell 333. Kontexter tillhörande MK11 på tomt I och i passage 2.

Passage 2**B44****Passage 2, MK 11****Konstruktionstyp: kavelbro****Funktion: gångyta**

Konstruktionen tolkas utgöra resterna efter en broläggning i passage 2, och bestod av förkolnade rester efter en underregel och flera tvärställda gångplank som var genomgrävda av Dagmar Sellings provundersökning från 1953. Där fanns även en stenrad som antas ha ingått i konstruktionen. Från lagren kring konstruktionerna tillvaratogs keramik typ BI, BII ä och paffrathgods samt något sandsten, tegel och kalkbruk.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
361	Gångplank	Träplankor som låg i NO–SV riktning, 0,10–0,30x0,01–0,05 meter. Plankorna var brända.
386	Underregel och gångplank	Kraftigt förkolnade plankrester som låg i NO–SV riktning.
426	Stenkonstruktion	En stenkonstruktion med både flata och kantställda stenar. Stenarna var 0,5x0,7 meter och bildade en rektangel.
439	Underregel och gångplank	Rester av träplank. Träet var mycket fragmentariskt bevarat.
447	Stenkonstruktion	Tre stenar, 0,1x0,2 meter.

Tabell 334. Kontexter tillhörande kavelbron B44.

Tomt II

Hus G:E

Tomt II:1, MK 12

Konstruktionstyp: syllsten och trägolv

Funktion: oklar

Storlek: 5x5 meter

Byggnaden var uppförda på syllsten. Väggtekniken är oklar. Golvet utgjordes av träplankor som var eldpåverkade vilket tyder på att huset brunnit.

Huset var fyndfattigt. Fynden bestod av keramik typ BI, BII ä, CI och CII, samt ett halvfabrikat till en dubbelhelkam (fnr 34806), en dörrstapel av järn (fnr 2215), en mejsel av järn (fnr 1619), en sammansatt dubbelkam (fnr 1373), en vinare av ben (fnr 1617) och ett förmodat betsel av järn (fnr 1353).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
129	Golvplank	Kolade plankor som var orienterade i NV–SO riktning med en utbredning på 4x3 meter.
130	Syllsten	Text oläslig.
343	Raseringslager	Ett tiotal stenar.

Tabell 335. Kontexter tillhörande hus G:E.

Hus G:D

Tomt II:3, MK 12

Konstruktionstyp: syllsten

Funktion: oklar, kanske bostadshus

Storlek: >5x5 meter

Väggarna var uppförda på syllsten. Golvet utgjordes av gråvit lera och trägolv. Centralt i byggnaden fanns rester efter en stenkonstruktion. Från avsatta lager i huset tillvaratogs keramik av typer-

na BII ä, CI och paffrathgods samt ett bronsbeslag (fnr 2072). Huset har troligen brunnit. Av det fragmenterade golvet syntes brända plankrester.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
401	Syllsten	En syllstensrad, med ca 0,10–0,35 meter stora stenar.
402	Raseringslager	En stenkonstruktion med ca 0,10–0,25 meter stora stenar.
403	Golvplank	Mycket fragmentariska rester av plankor. Plankorna låg i NV–SO riktning och var både obrända och brända.
404	Lergolv	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, orange/gråvitt lerlager. Kontaktyta mot överlagrande kontext var diffus. Mot underlagrande kontext var kontaktytan mycket diffus.
405	Stenkonstruktion	En stenkonstruktion, med ca 0,1–0,3 meter stora stenar.
475	Syllsten	Sju stenar, som var något kantiga, ca 0,20 meter stora, som var orienterade i NO–SV riktning.

Tabell 336. Kontexter tillhörande hus G:D.

MK 12, utomhus
Tomt II och III, MK 12
Typ: tomtaktiviteter

Gruppen innehåller kulturlager som tillkommit i utomhusmiljö på tomt II och III. Bland fynden märks keramik av typ BI, BII ä, BII y, CI, CII, paffrathgods och ett fragment fajans. I övrigt gav lagren ett Magnus Eriksson-mynt (1319–1345) (*se bilaga 4*), kärffragment av blyglas (fnr 1362, jfr Henricson 2011:24), en grön glassländtrissa (fnr 1669), en sisare (fnr 1520), mejslar (3594 och 5408), ett bronsbeslag i likarmad korsform (fnr 1360), hästkosöm, kalksten och tegel.

Källkritik

Risk för kontamination från yngre lager, fynd av kritpipa (fnr 5515) i kontext 315.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
308	Kulturlagerslager	Ett mörkbrunt kulturlagerslager med inslag av fin sand, kol, sot och tegelflis. Lagret var ganska fett och fynd och ben var delvis orienterade vertikalt i lagret.
315	Kulturlagerslager	Ett 0,05 meter tjockt, brunt, halvfett kulturlagerslager. Lagret var ganska kompakt och homogent med distinkt kontaktyta mot överlagrande kontext och delvis distinkt mot underlagrande kontext.
333	Kulturlagerslager	333=334
334	Kulturlagerslager	Ett mörkbrunt kulturlagerslager med inslag av kol. Lagret var ganska homogent och kompakt. Kontaktyta distinkt mot underlagrande kontext, men diffus mot överlagrande kontext.
339	Kulturlagerslager	Ett mörkbrunt kulturlagerslager med inslag av tegelflis, bränd lera, lerklining och en del träkol. Lagret var luckert med mer kompakt mot botten av lagret. Lagrets kontaktyta var bitvis distinkt (i NV) och bitvis diffus mot underlagrande kontext.
358	Utjämningslager	Ett poröst 0,05–0,20 meter tjockt, brunsvart kulturlagerslager.
408	Kulturlagerslager	Ett kompakt brunsvart kulturlagerslager med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
409	Kulturlagerslager	Ett kompakt brunsvart kulturlagerslager med diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
417	Kulturlagerslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, svartbrunt kulturlagerslager med inslag av bränd lera och lite tegelflis. Kontaktyta mot underlagrande kontext var distinkt.
420	Kulturlagerslager	Ett 0,01–0,10 meter tjockt, svartbrunt kulturlagerslager med inslag av bränd lera och tegelflis. Kontaktyta mot underlagrande kontext var distinkt.

Tabell 337. Kontexter tillhörande MK 12.

Passage 3

B43
Passage III, MK 12
Konstruktionstyp: kavelbro
Funktion: gångyta

Konstruktionen tolkas utgöra resterna efter en

broläggning i passage 3. De bestod av fragmenterade underreglar och broplank.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
364	Underregel och gångplank	Trärester som delvis var förkolnade. Träresterna låg över en 12 m ² stor yta.

Tabell 338. Kontext tillhörande kavelbron B43.

Tomt III

Hus G:F

Tomt III:3, MK 12

Konstruktionstyp: syllsten och stensatt härd

Funktion: bostadshus

Storlek: >2,5x>5 meter

Väggarna var uppförda på syllsten. Golvet utgjordes av brungrå lera. I husets västra del låg en stensatt härd. Från avsatta lager på golvet tillvaratogs keramik av typerna BI, BII ä och CI. Det påträffades även bland annat en sammansatt dubbelkam (fnr 1346), eldslagningsflinta, en ljushållare (fnr 955), delar av ett bultlås (fnr 48994), en synål av kopparlegering (fnr 1151) samt ett litet stycke näver bedömt som taknäver (fnr 784). Huset kan ha haft torvtak.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
264	Kulturjordslager	Ett 0,02–0,05 meter tjockt, brunsvart kulturjordslager med inslag av orangegult brandlager som utgjordes av kol, sot, sand och bränd torv. Lagret var mycket poröst och torrt.
265	Stenkonstruktion	Sex flata stenar, ca 0,2–0,3 meter stora och några mindre stenar, 0,05–0,10 meter stora.
282	Syllsten	Sex stenar, ca 0,1–0,2 meter stora, orienterade i NO–SV riktning.
283	Raseringslager	Ett tjugotal stenar, 0,3 meter i diameter.
287	Lerlager	Ett 0,05–0,15 meter tjockt, ljusgrått lerlager. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
288	Syllsten	En sten, ca 0,2 meter stor.
291	Lergolv	Ett 0,05 meter tjockt, brungrått lerlager med viss inblandning av kulturjord. Kontaktyta distinkt mot underlagrande kontext.
293	Sättsandslager	Ett gruslager.
301	Gruslager	Ett grå/rödbunt grus- och sandlager. Kontaktytor diffusa.
304	Kulturjordslager	Ett brunt kulturjordslager med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.

Tabell 339. Kontexter tillhörande hus G:F

Fas 18, MK 9 och MK 15, ca 1340–1400

Till den här fasen hör sex undersökta hus, två på vardera tomten. Tomt I upptogs av två större hus. Hus G:A närmast Stora gatan hade endast lämnat spår av trägolvet och en infallen dörr efter sig. Funktionen var oklar. Av hus F:X innanför detta fanns endast de nordvästra och nordöstra väggpartierna bevarade. Huset var uppfört i timmer eller ramverk på syllsten. Varken fyndmaterialet eller någon förekomst av härd gav fingervisning om husets funktion, men på platsen hade legat säkra och några osäkra bostadshus av ungefär samma dimensioner och i samma orientering alltsedan fas 4, om än med avbrott för faserna 14 till 16. Det förefaller inte orimligt att hus G:A

representerade det sista påvisbara bostadshuset i en drygt 300 år lång kedja.

På tomt II låg hus F:Y närmast Stora gatan, en vag byggnad markerad av en grupp brända plank nära passage 2. Vi vet inte vad slags aktiviteter huset har representerat. Längst in i schaktet, i zon 5, låg den fragmentariska husresten hus G:B, också detta utan fastslagen funktion.

På tomt III upptog hus G:K zon 1, en fyndlös husrest, och där innanför låg hus G:J, lika anonymt som det föregående.

Både passage 2 och passage 3 hade kavelbroläggningar. Fynden av vikter och vågar nådde en sista statistisk plåtå med fyra fynd i fasen.

Tomt I

Hus G:A

Tomt I:1, MK 15

Konstruktionstyp: trägolv

Funktion: oklar

Storlek: >6,5x>3,5 meter

Det fanns inga spår efter själva huskonstruktionen. Golvet utgjordes av ett trägolv som lagts på lera. I byggnadens nordöstra del, någon meter från passage 2, fanns trärester som tolkats som lämningar efter en dörr. Här tillvaratogs även

två dörrbeslag av järn och en hasp. Från golvet och det avsatta lagret i huset tillvaratogs keramik av typ BI, BII ä, BII y, CI, och paffrathgods samt tandplattor av sammansatt dubbelkam (fnr 1126), en hästsko (fnr 31589), en sälja av brons (fnr 924) och sju brynen.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
168	Golv	Rester av ett trägolv lagt på lera
300	Konstruktion	Rester efter en dörr
312	Konstruktion	Lämningar efter vägg eller tak
314	Kulturlager	Ett 0,03–0,05 meter tjockt kulturjordslager med inslag av tegelflis, lera, småsten, grus och lite träkol.

Tabell 340. Kontexter tillhörande hus G:A.

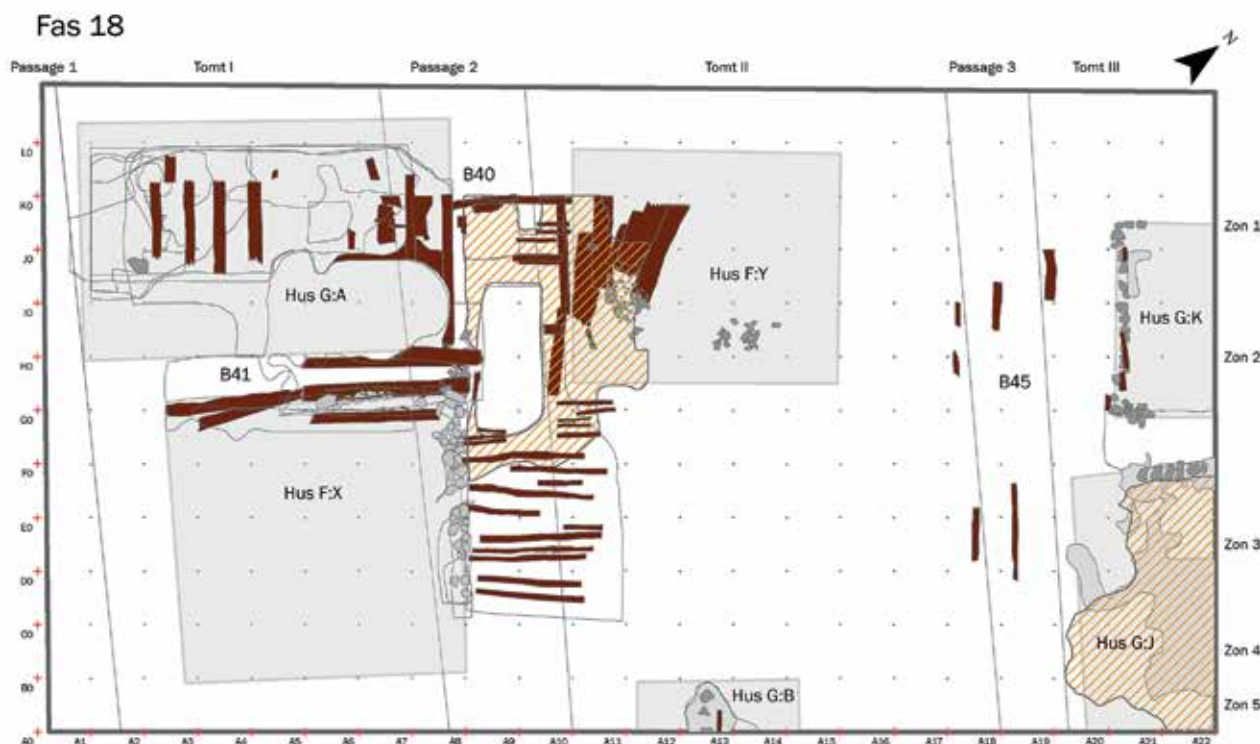
B41

Tomt I:2, MK 15

Konstruktionstyp: kavelbro

Funktion: gångytta i tvärpassage

Konstruktionen tolkades som resterna efter en kavelbro i tvärpassagen på tomt I, med underreglar och gångplank. Plankorna var brända, vilket kan ansluta till en husbrand i något av husen G:A och F:X. Inga fynd tillvaratogs från konstruktionen.

Figur 184. Lager och konstruktioner tillhörande fas 18, MK9 och MK15.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
135	Underregel och gångplank	En kolad träplanka.
353	Underregel och gångplank	Brända träplankor lagda något ostrukturerat, alternativt utrasade.

Tabell 341. Kontexter tillhörande kavelbron B41.

Hus F:X

Tomt I:3, MK 15

Konstruktionstyp: syllstensram och syllträ

Funktion: oklar, troligen bostadshus

Storlek: >4,2x>5 meter

Huset var byggt med träsyll på en syllstensram som var väl markerad mot passage 2 och mot tvärpassagen inom tomten. I lager som avsatts

mot väggen tillvaratogs mestadels keramik, av typ BI, BII ä, BII y CI och CII. Det tillvaratogs även fragment av en möjlig vävtyngd (fnr 48454), ett ringspänne (fnr 1680) och ett lås (fnr 43678), båda i brons, samt en puns av järn (fnr 43679). Ett brandlager som påträffades i NV delen av väggen kan tyda på att huset brunnit.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
86	Brandlager	Ett 0,02–0,08 meter tjockt, svart lager med inslag av sot och kol. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
107	Syllstock	En trästock som brunnit och förkolnat. Trästocken var 2,30x0,17–0,29x0,03 meter.

Tabellen fortsätter på nästa sida

322	Kulturjordslager	Ett brungrått kulturjordslager med tydligt inslag av kol och tegelflis. Lagret var kompakt med heterogen struktur och diffusa kontaktytor både mot underlagrande och överlagrande kontexter.
327	Syllsten	Syllstenar
338	Kulturjordslager	Ett gråbrunt kulturjordslager med tydliga inslag av kol och tegelflis. Lagret var kompakt med heterogen struktur och diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
342	Syllsten	En syllstensrad med något oregelbunden sättning. Stenarna var satta i två, nästan, parallella rader. Mot SV mot den NV raden upphör samma tydliga syllstenar, vilka antingen schaktats bort eller försvunnit i och med 1700-talshuset.
354	Konstruktion	Brända träplankor som stod både högkant och var liggande.

Tabell 342. Kontexter tillhörande hus F:X.

MK 15, utomhus

Tomt I, MK 15

Lagertyp: gårdslager

Gruppen innehåller kulturjordslager och utjämningslager på tomt I. Ett gulrött sandigt lager i NO delen har tolkats vara rester efter en härd. Från avsatta lager tillvaratogs fynd som till största delen utgjordes av hushållsavfall, som keramik av typ BI, BII ä, BII y, CI samt ett par skärvor paffrathgods. Det tillvaratogs också ett stort antal brynen av skiffer och sandsten.

Det fanns även spår efter metallhantverk i form av smältor av bly och tenn, ett blästerrör(?) av koppar samt bronsklipp. En balansvåg påträffades (fnr 945) och två kulvikter (fnr 954, *fig.* 185, och fnr 1361).

Det tillvaratogs även ett stort antal glaspärlor. Från en och samma kontext, som tolkades som ett utjämningslager, tillvaratogs 22 pärlor varav 19 var gröna. Tre bärnstensfynd varav en pärla (fnr 821) och ett triangulärt genombrutet halvfabrikat (fnr 820) påträffades, samt en stigbygel (fnr 20453), hästkosöm, en ring till ringbrynja (fnr 960) och en pilspets (fnr 1010). Ett omrört brandlager som täckte större delen av ytan kan tyda på brand eller eldfarlig aktivitet.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
162	Brandlager	Ett 0,02–0,10 meter tjockt, svart kulturjordslager med inslag av sot.
279	Kulturjordslager	Ett gråbrunt kulturjordslager med inslag av kol, bränd lera och tegel.
332	Lerlager	Ett 0,03–0,10 meter tjockt, gulbeige lerlager med inslag av kol. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (knr 348).
341	Utgjämningslager	Ett 0,03–0,05 meter tjockt, ljusbrunt sandigt lager med inslag av lerfläckar. Leran var grönbeige och kompakt. Distinkt kontaktyta.
345	Härdlager	Ett 0,01–0,05 meter tjockt, gulrött sandigt lager.
348	Utgjämningslager	Ett 0,01–0,03 meter tjockt, grönbeige lerlager med ett tunt lager av grus som låg på leran.
161	Utgjämningslager	Ett brungult kulturjordslager. Lagret var finkornig med en torvig konsistens.
318	Utgjämningslager	Texten oläslig.
319	Lerlager	Ett gulgrått lerlager. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (318).

Tabell 343. Kontexter tillhörande MK 15 på tomt I.

Figur 185. Vikten fur 954. Vikten är stor, 2,6 cm hög och väger 201 gram. Den har en korsmarkering på polen. Foto: Gabriel Hildebrand.

Passage 2

B40

Passage 2, MK 15

Konstruktionstyp: kavelbro

Funktion: gångyta

Konstruktionen tolkas som resterna efter en kavelbro i passage 2. Lämningarna bestod av underreglar och gångplankor.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
347	Underregel och gångplank	Två plankor, 0,10x0,03 meter, som låg i NO–SV riktning, och en plankor som låg i NV–SO riktning.
303	Gångplank	Fragmentariska bitar av förkolnade träplankor. Plankorna låg i NO–SV riktning.
317	Underregel och gångplankor	En träplanka som låg i NV–SO riktning, 2,20x0,20 meter, och tre plankor i NO–SV riktning, 0,12–0,24 meter långa. Plankorna var mycket komprimerade och fragmentariskt bevarade.

Tabell 344. Kontexter tillhörande kavelbron B40.

MK 15, utomhus

Passage 2, MK 15

Lagertyp: passagelager

Gruppen innehåller kulturlager som tillkommit i passage 2. Bland fynden märks keramik av typ BI, BII ä, BII y, CI, CII samt paffrathgods, och en hästsko (fnr 38091), flera hästkosöm, brynen, tegel, kalksten, en skäggyxa med skafthålsappar (fnr 1600) och ett fragment målat fönsterglas (fnr 656, fig. 186).

Figur 186. Ett fragment målat fönsterglas från passage 2, fnr 656.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
260	Kulturjordslager	Ett brunt lager med grus. Siltigt lager. Poröst med homogen konsistens.
219	Nedgrävning	En nedgrävning, 0,40x0,60 meter med skarpa och lodräta nedgrävningskanter.
263	Fyllning i nedgrävning	Ett brunsvart kulturjordslager. Lagret var poröst med distinkta kontaktytor.
136	Kulturjordslager	Ett 0,08 meter tjockt, brunt kulturjordslager med homogen struktur.
275	Kulturjordslager	Ett brunt kulturjordslager. Lagret var fett med odefinierbar kontaktyta mot underlagrande kontext (knr 136).
346	Kulturjordslager	Ett kompakt mörkbrunt kulturjordslager.
392		Flata stenar. Stenarna var fyrkantiga och av huggen karaktär. De låg över ett begränsat område på en halvmeter.
453	Raseringslager	En bränd träplanka som låg i NO–SV riktning.
454	Raseringslager	Stenar.

Tabell 345. Kontexter tillhörande MK 15 i passage 2.

Tomt II

Hus F:Y

Tomt II:1, MK 15

Konstruktionstyp: väggplankor, skörbränd sten och sättsand

Funktion: oklar

Storlek: planksamlingens utbredning var 2x2,5 meter

En vag och svårdefinierad byggnad markerad främst av en grupp upp till 0,4 meter breda och ca 2 meter långa plank som låg i NV–SO riktning, tolkade som en rasad vägg, samt ett par ansamlingar skörbränd sten och träkol, en av ansamlingarna blandad med sättsand. Bland fynden

märks BI, BIII, BII ä, CI, CII och paffrathgods, samt spik, bränd lera, slagg, en sammansatt dubbelkam (fnr 822) och ett fragment bukformigt turkost glas som bedömts som eventuellt vendeltida (fnr 825, jfr Henricson 2011:19).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
280	Raseringslager	Ett brunsvart till svart lager med omrörda massor. Lagret innehöll mycket kol och fläckvis med lera och en del skörbränd sten. Lagret var hårt sammanpackat och mycket kompakt men distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
302	-	Plankor som var 0,30–0,40 meter breda. Plankorna låg främst i NV–SO riktning.
377	-	Skärviga och skörbrända stenar, 0,05–0,15 meter. Enstaka tegelstenar ingick också i konstruktionen. Mellan stenarna fanns ett lager med sättsand som var 0,02 meter tjockt. Konstruktionen var ganska skadad och gick inte att följa i dess totala utsträckning. Storlek: 1.20x0,80 meter.
378	Raseringslager	Skärviga och skörbrända stenar, 0,03–0,15 meter stora.

Tabell 346. Kontexter tillhörande hus F:Y.

Hus G:B
Tomt II:5, MK 9
Konstruktionstyp: syllsten, syllstock och lergolv
Funktion: oklar
Storlek: lämningen var endast ca 1 m² stor

Tre stenar och en plank som tolkats som syllträ, samt ett fragmentariskt lergolv med avsatt kulturlager. Lämningarna gick in i profilväggen och var mycket fyndfattiga: en skärva keramik typ BII ä, litet bränd lera, oidentifierade järnföremål och en kniv (fnr 25971).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
309	Syllstock	En plank.
310	Syllsten	En syllstensrad. Stenarna var 0,20–0,30 meter i diametermeter.
311	Lergolv	Ett gråvitt lerlager uppblandat med kulturlager och kol. Distinkt kontaktyta mot överlagrande kontext men diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
335	Kulturlagerslager	Ett mörkbrunt kulturlagerslager. Lagret var kompakt och homogent med distinkta kontaktytor.

Tabell 347. Kontexter tillhörande hus G:B.

Passage 3

B45
Passage 3, MK 9
Konstruktionstyp: kavelbro

Rester efter en kavelbro i passage 3, bestående av några dåligt bevarade plank som låg i NV–SO riktning längs passagen.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
126	Underregel	Sju träplankor som var mycket dåligt bevarade. Träresterna låg NV–SO riktning.

Tabell 348. Kontext tillhörande kavelbron B45.

Tomt III

Hus G:K
Tomt III:2, MK 9
Konstruktionstyp: syllsten, syllstock, lergolv
Funktion: oklar
Storlek: >2x3,5 m

En byggnad byggd på en i sydvästra delen mycket tydlig syllstensram med fragmentariska brända träsyllsrester. Huset har haft lergolv och har brunnit. Inga fynd gjordes i byggnaden.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
134	Syllsten	Ett tiotal rundade stenar, 0,10–0,15 meter i diameter, som var orienterade i NV–SO riktning.
166	Lergolv	Ett lerlager.
167	Raseringslager	Ett tiotal stenar av varierande storlek, 0,10–0,30 meter i diameter.
169	Syllstock	En stock som var bränd.

Tabell 349. Kontexter tillhörande hus G:K.

Hus G:J**Tomt III:3, MK 9****Konstruktionstyp: syllsten och lergolv****Funktion: oklar****Storlek: >5x>2,7 meter**

En byggnad som lämnat ett kort stycke väl lagd syllsten i den nordvästra vägglinjen och ett lergolv och ett brandlager. Brandlagrets innehåll av sand och torv bör antyda ett torvtak. Fynd som redovisats är keramik av typ BI, BII ä, BII y, BIII,

CI och CII och smärre stycken sågat horn, bränd lera, tegel, kalksten och en sländtrissa av det senare materialet (fnr 209), en remsölja av kopparlegering (fnr 940) samt en Knut Erikssonbrakteat (fnr 946).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
118	Brandlager	Ett 0,02 meter tjockt, svart sotlager med spridda fläckar av sand, torv och bränd lera. Kontaktyta mot underlagrande kontext, knr 122 var distinkt, men diffus mot underlagrande kontext knr 164.
122	Lergolv	Ett 0,10–0,15 meter tjockt, gråbrunt lerlager med ett visst inslag av bränd lera. Lagret hade en distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
123	Syllsten	Sex kantiga stenar, 0,1–0,2 meteri diameter, orienterade i NO–SV riktning.

Tabell 350. Kontexter tillhörande hus G:J.

MK 9, utomhus**Tomt III, MK 9****Lagertyp: tomtaktiviteter**

Gruppen innefattar ett kulturjordslager som tillkommit i dropprummet mellan hus G:K och G:J. I lagret fanns keramik typ BII ä, BII y, CI och CII samt något kalkbruk och tegel.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
266	Kulturjordslager	Ett gråbrunt kulturjordslager med inslag av grus. Lagret var poröst och halvfett med distinkt kontaktyta mot knr. 264.

Tabell 351. Kontext tillhörande MK 9 på tomt III

Figur 187. Profilvägg huvudsakligen representerande tomt I i frischaktet vid biografen Gröna ladan, med flera karakteristiska orangebrända torvtakslager i toppen. Längst bort, till höger i bild, skymtar stenläggningen i passage 2, fas 19 (se kommande uppslag).

Fas 19, MK 8, ca 1400–1500

Den mest markanta inslaget i fasen var att passage 2 blev stenlagd. Utöver denna anläggning fanns endast husrester inom tomt II, till synes fortfarande orienterade efter det gamla tomt- och passagesystemet från 900-talets slut. Hus G:L närmast Stora gatan, byggt på syllsten och med

lergolv, avslöjade inte sin funktion. Hus G;M innanför på tomten var också förteget om sin funktion, men om en stenkonstruktion i husets östra hörn varit ett fundament för en härd, skulle det kunna ha varit ett bostadshus. Av passage 3 registrerades inga spår alls.

Passage II

B46

Passage 2, MK 8

Konstruktionstyp: stenlagd vattugränd

Funktion: gångyta

Konstruktionen, som bestod av tätt lagda kantställda stenar i generell storleksordning 0,1–0,3 meter, tolkades som en stenlagd vattugränd av ca 3 meters bredd. Stenarna var satta i ett sättlager av grus. Bland fynden märks keramik typ BI, BII y, CI, CII samt paffrathgods och en liten skärva amforagods, två ringbrynjer (43657 och

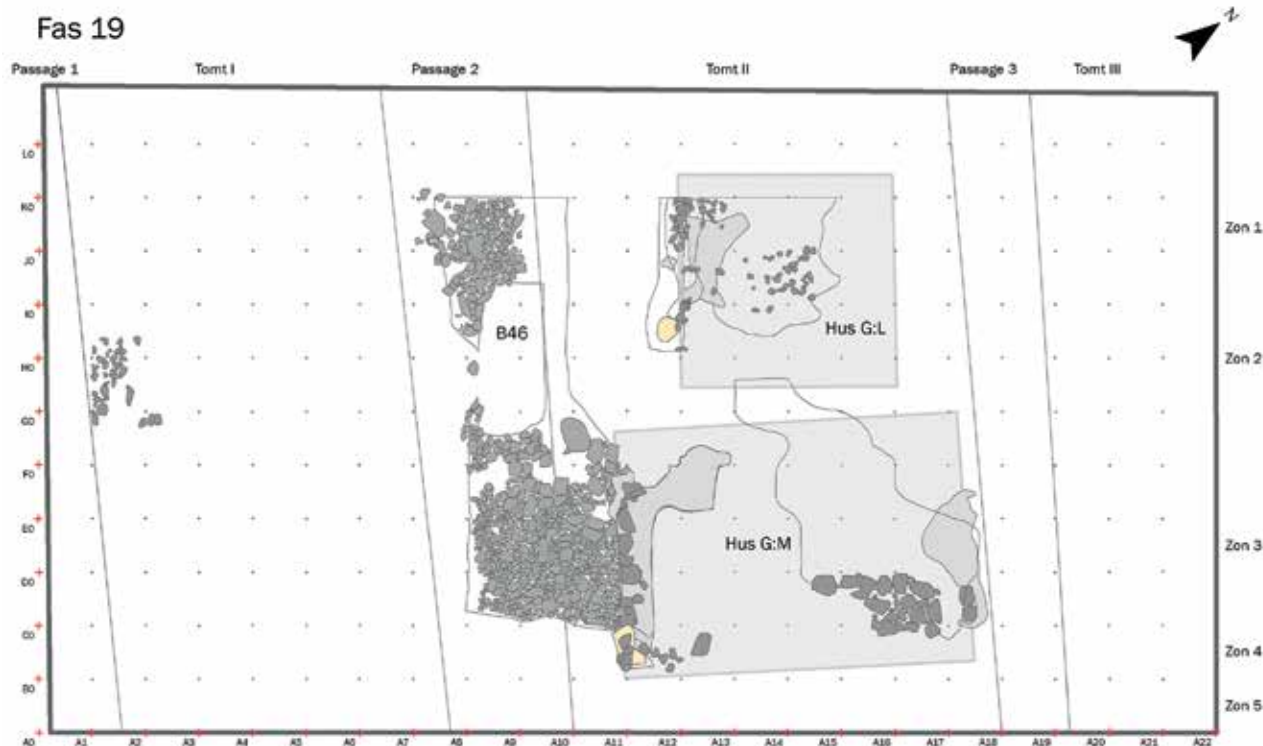
48613), spik, några hästkosöm samt fyra klädesplomber av bly (fnr 668, *fig. 188*, och fnr 669). Tre av plomberna är ännu oidentifierade men den största av dem, avbildande en handske och en kräkla, har sitt ursprung i staden Poperinge i västra Flandern (ref. Euro-plombs, forum des plombs de scellé Européens).

Figur 188. Plomberna i fnr 668. Den vänstra antas komma från Poperinge i Västflandern.

Figur 189. Den stenlagda vattugränden B46. I förgrunden schaktet från Dagmar Sellings undersökning 1953.

Figur 190. Lager och konstruktioner tillhörande fas 19, MK 8.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
112	Stenkonstruktion	Kontext nr. 112 bestod av en stenkonstruktion med kantställda stenar i storleksordningen 0,1–0,3 meter och några enstaka som var större. Stenarna var väl lagda. Konstruktion var 3 meter bred och 8 meter lång. Mot söder bildade stenarna en konkav form på grund av sättningar.
113	Sättsandslager	Kontext nr 113 bestod av gruslager. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (knr 113)

Tabell 352. Kontexter tillhörande den stenlagda vattugränden B46.

Tomt II

Hus G:L

Tomt II:1, MK 8

Konstruktionstyp: syllsten och lergolv

Funktion: oklar

Storlek: oklar,

utbredningen i fasplanen är hypotetisk

Ett hus uppfört på syllsten, inga antydningar gavs om byggnadstekniken. Golvet utgjordes av beige lera. Huset var fyndfattigt, där fanns bland annat keramik av typ BI, BII y och CII, spik samt en bygelsax (fnr 1210) och en bärnstenspärla (fnr 1363).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
295	Gruslager	Ett 0,04–0,08 meter tjockt, brunt gruslager med inblandning av kulturjord. Kontaktyta mot underlagrande kontext (knr 330) var distinkt.
296	Syllsten	En syllstensrad som var orienterad i NV–SO riktning.

Tabellen fortsätter på nästa sida

297	Lergolv	Ett 0,03–0,06 meter tjockt, beige lerlager. Lagret var homogent och kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (knr 316).
324	Raseringslager	Utraserade syllstenar.
325	Raseringslager	Stenar.
330	Uttöjningslager	Ett 0,02–0,08 meter tjockt, mörkbrunt kulturjordslager med inslag av kol och träflis. Lagret var homogent med diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.

Tabell 353. Kontexter tillhörande hus G:L.

Hus G:M**Tomt II:3, MK 8****Konstruktionstyp: syllsten och lergolv****Funktion: oklar, möjligen bostadshus****Storlek: bredd 6,5 meter**

Huset var byggt på syllsten som främst var bevarad i dess sydvästra del, ett par bevarade stenar i nordost gav dock en uppfattning och husets utbredning i breddriktningen. Golvets utgjordes av grågul lera med inslag av bränd lera, tegelflis och träkol. I östra delen fanns ett rektangulärt

stenfundament, kallmurat med 0,15–0,3 meter stora stenar med oklar funktion, möjligen resterna efter en ugnskonstruktion. Keramikfynden var av typ BI, BII ä, BII y, CI och paffrathgods. Bland övriga fynd märks sammansatta dubbelkammar (fnr 653 654, och 819), en uppsalappräglad Magnus Ladulåsbrakteat (ca 1275–1290, fnr 941), en nål (fnr 826), en bjällra av kopparlegering (fnr 5586), en sisare (fnr 47593), samt tegel, kalkbruk, spik och hästkosöm.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
181	Lergolv	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, grågult lerlager med inslag av lerklining. Lagret var kompakt och homogent med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (knr 217).
196	Syllsten	Fyra rundade och kantiga stenar ca 0,2–0,5 meter stora.
215	Nedgrävning	En nedgrävning som var 0,8x0,6 meter stor.
216	Fyllning i nedgrävning	Porös brun kulturjord med inslag av tegelflis och småsten.
235	Fyllning i nedgrävning	Ett 0,04–0,05 meter tjockt svart kulturjordslager. Lagret var finkornigt.
217	Lergolv	Ett 0,05–0,10 meter tjockt lerlager med inblandning av kulturjord, tegelflis och kol.
197	Fyllning i nedgrävning	Fyra stenar, kantiga och rundade ca 0,1–0,3 meter stora, samt brun kulturjord med kalkbruk, småsten, grus och tegelflis.
218	Syllsten	15 stenar, ca 0,15–0,40 meter stora, som var orienterade i NV–SO riktning.
237	Syllsten	Fem stenar. Tre var ca 0,10–0,15 meter stora och två var ca 0,20–0,30 meter stora.
262	Lergolv	Ett 0,01–0,10 meter tjockt, beigebrungult lerlager. Lagret var kompakt med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
116	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,15 meter tjockt grå/brunt, lerfläcksblandat kulturjordslager med rikliga mängder ben och enstaka tegelflis. I de angränsande rutorna mot den yngre nedgrävningen, knr 61, är det möjligt att knr 116 infiltrerats med yngre fynd. Kontaktyta diffus mot underlagrande kontext, knr 315.

Tabellen fortsätter på nästa sida

117	Stenkonstruktion	15 stenar, ca 0,15–0,30 meter stora. Konstruktionen var formerad som en rektangel, 1,0x1,5 meter.
128	Syllsten	Två stenar, 0,20x0,35 meter stora.
307	Lergolv	Ett 0,01–0,02 meter tjockt mörkbrungrått lerlager. Kontaktyta diffus mot överlagrande kontext, men distinkt mot underlagrande kontext.

Tabell 354. Kontexter tillhörande hus G:M.

MK 8, utomhus

Tomt I och II, MK 8

Lagertyp: tomtaktiviteter

Gruppen innehöll kulturjordslager som tillkommit på tomt II innan hus G:L uppförts, samt en brädfodrad nedgrävning (kontext 349), en oval grop med skålformad botten, nära hus G:L:s sydvästvägg. Bland fynden fanns keramik av typ BII

ä, BII y, BIII, CI och CII, samt ett nålhus av ben (fnr 5414), ett bultlås (1366), ett obestämbart och osäkert eventuellt mynt (fnr 1345) och en fiskekrok av järn (fnr 1344).

Gruppen innefattade också en samling med mindre stenar på tomt I, med oklar funktion.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
316	Kulturjordslager	Kontext nr 316 bestod av 0,03–0,07 meter tjockt, brunsvart kulturjordslager med inblandning av tegel och djurben. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext knr 129.
349	Nedgrävning	Kontext nr 349 bestod av en oval grop med skålformad botten. Nedgrävningen var 0,53x0,42. Djup 0,09 meter. Nedgrävningskanten var svagt sluttande.
374	Konstruktion	Kontext nr 374 bestod av stenar, 0,1x0,2–0,2–0,4 meter.

Tabell 355. Kontexter tillhörande MK 8.

Figur 191. Schaktbild med vattugränden B46 och stenfundamentet tillhörigt hus G:M till vänster.

Fas 20a, MK 6, ca 1500–1575

Från denna period återstod inte många tydliga spår, förutom två stolphål och utjämningslager för hus G:P i MK 3. Dateringarna är vida, från andalusisk 1300-talskeramik till mynt från sent 1500-tal. Från denna multikontext finns registrerade fyra myntposter.

Figur 192. Fragment av lysterkeramik från al-Andalus, fnr 2306 och 43495.

Tomt II

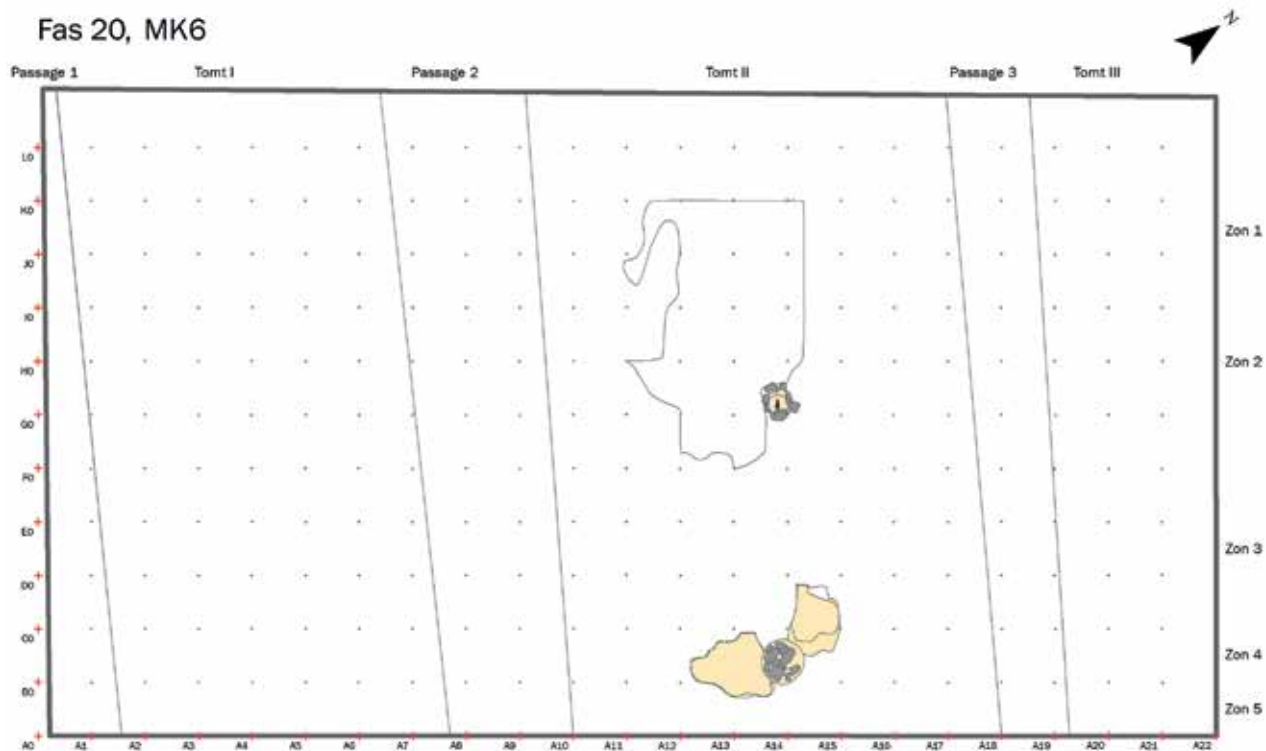
MK 6, utomhus
Tomt II, MK 6
Typ: tomtaktiviteter

Gruppen innehåller utjämningslager under hus G:P samt nedgrävningar och två stolphål. Dateringarna i gruppen är vida och spretiga. Vi finner två fragment andalusisk-muslimsk lysterkeramik från 1300-talet (fnr 2306 och 43495, se Roslund 2011:165ff och 172f) i kontext 111 och ett mynt

präglad under Sigismund 1593 i samma kontext (fnr 1517) (se bilaga 4). Övriga fynd är keramik av typ BI, BII y, CI, CII och fajans, hästskosöm och spik, samt en ljushållare (fnr 43854) och nycklar av järn (fnr 43855 och 43875).

Kontext ID	Lagertyp	Beskrivning
111	Utgjänningslager	Ett 0,10 meter tjockt, brunt kulturjordslager. Lagret var halvfett och kompakt. Diffus kontaktyta mot knr 116 och distinkt kontaktyta mot knr 129.
132	Stolpe med stenskonig	En fragmentariskt bevarad bränd stolpe, 0,15x0,10x0,10 meter stor, som var placerad i enstensatt grop. Skonigen bestod av ett tiotal stenar, ca 0,2–0,4 meter stora. Hälften av stenarna tenderade till att vara skärviga.
220	Fyllning i stolphål	Ett 0,1 meter tjockt brandblandat kulturjordslager.
232	Fyllning i nedgrävning	Ett gråbrunt lerlager med inslag av kulturjord, tegelflis och bränd lera. Lagret var kompakt med diffus kontaktyta.
234	Nedgrävning	En oregelbundet formad nedgrävning som var 1,5x1,0 meter stor och 0,1–0,2 meter djup. Nedgrävningskanterna var ömsom branta, ömsom svagt sluttande. I nedgrävningens mitt fanns en smärre koncentration av upprätt stående ben.
236	Stolphål	Ett stenskott stolphål, 0,4 meter i diameter. Stenarna i stenskonigen var ca 0,6–0,7 meter stora
274	Fyllning i stolphål	Ett mörkgrått kulturjordslager med inslag av tegelflis och större tegelbitar, grus och lera. lagret var luckert med distinkta kontaktytor.
299	Fyllning i nedgrävning	Ljusgrå lera med inslag av kol och kalkbruk. Lagret var homogent och kompakt med distinkt kontaktyta mot överlagrande kontext och diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
305	Fyllning i nedgrävning	Ett lager med ljusbruna lerfläckar och ljusbrun kulturjord med inslag av sand, grus, tegelflis och kalkbruk. Lagret var kompakt med diffus kontaktyta mot överlagrande kontext och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
306	Nedgrävning	En flack nedgrävning. Distinkta nedgrävningskanter.

Tabell 356. Kontexter tillhörande MK 6.

Figur 193. Lager och konstruktioner tillhörande fas 20a, MK 6.

Fas 20b, MK 3, ca 1575–1625

MK3 utgörs av ett hus som sträckt ut sig i tomtens längdriktning. Möjligen har byggnaden haft

en fristående ugn i dess mitt, att döma av ett bastant stenfundament.

Figur 194. Lager och konstruktioner tillhörande fas 20b, MK 3.

Tomt II

Hus G:P

Tomt II:1-5, MK 3

Konstruktionstyp: hus

Funktion: oklar, troligen bostadshus

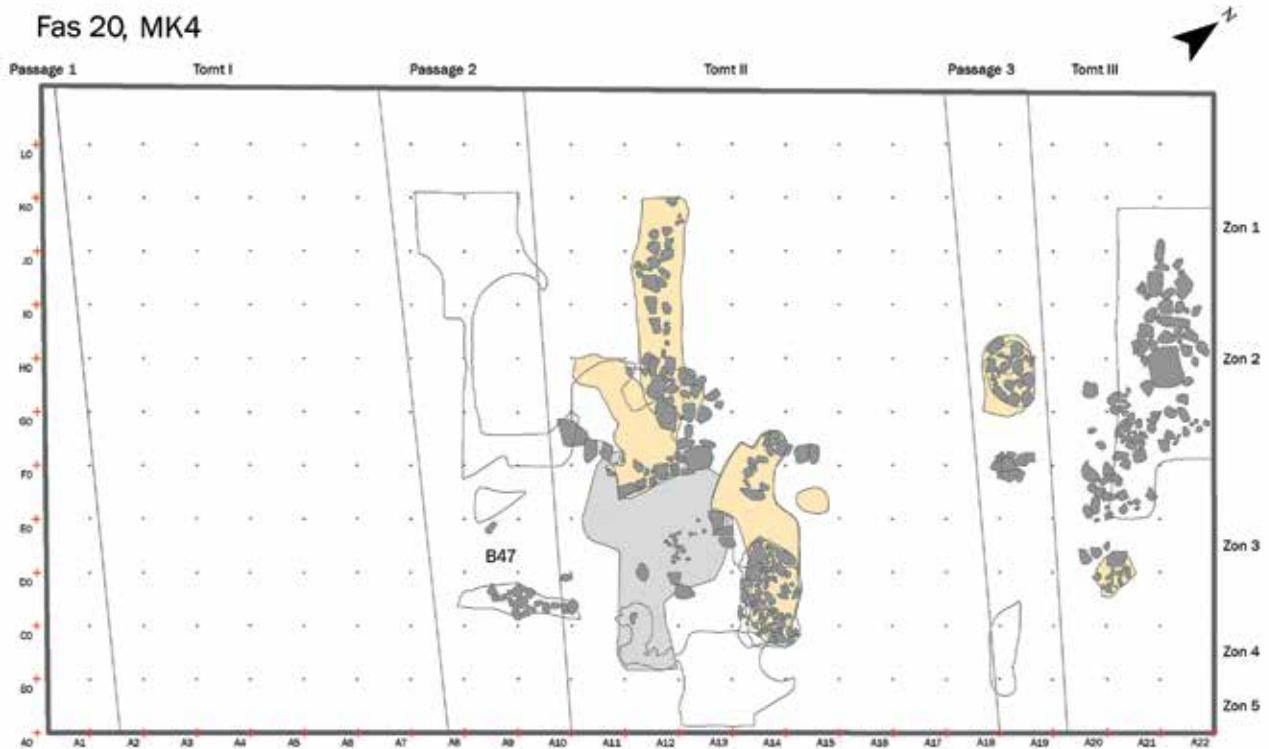
Storlek: >10x5,5 meter, breddmättet är hypotetiskt

Ett hus i tomtens längdriktning som sträckte sig utanför undersökningsområdet. Golvet utgjordes av ett gråbrunt lerlager med inslag av tegelflis och sand. Ovanpå detta låg ett trägolv att döma av ett brunt organiskt lager med någon plankavagt synlig. I husets sydöstra del låg ett nedgrävt stenfundament som kan tolkas som basen till en

fristående ugn, dock påträffades inga asklager som kan styrka tolkningen. I husets nordöstra vägglinje fanns två stensladdade stolphål som skulle kunna vara rester efter en port. Byggnaden har brunnit, helt eller delvis. Över hela byggnaden fanns brandlager från golvet och från taket som tolkades ha varit av torv. Påträffad keramik var av typ BII ä, BII y, CI, CII och fajans. Flera fyndposter fönsterglas påträffades, varav fnr 12341 innehöll taffelblåst planglas med smält kant och glas med spår av kröjsling, samt flera kritpipefragment och en ljushållare (fnr 43821).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
98	Stolphål	Stenskott stolphål. Stolphålets yttre diameter var 0,60 meter och dess inre diameter var 0,25 meter. Stolphålets botten var plan. Djup: 0,15–0,25 meter.
99	Stolphål	Stenskott stolphål. Stenskoningen bestod av tre kantställda stenar. Stolphålet hade plan botten och var 0,25–0,30 meter djup.
101	Stenkonstruktion	En rektangulär stenkonstruktion som var 6x1 meter stor. Stenarnas storlek var ca 0,1–0,3 meter.
102	Kalkbrukslager	Ett gråvitt kalkbrukslager. Ut mot kanterna av lagret var det mindre homogent och uppblandat med lera och jord. Kontaktyta mot överlagrande kontext var distinkt.
104	Brandlager	Ett 0,01 meter tjockt, rödfärgat lager. Lagret var finkornigt.
109	Sotlager	Ett 0,01–0,02 meter tjockt sotlager med inblandning av grus. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.
133	Lergolv	Ett 0,10–0,25 meter tjockt, gråbrunt lerlager med inslag av tegelflis och sand. Lagret var kompakt med diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
137	Raseringslager	Ett 0,1 meter tjockt, gråbrunt kulturjordslager med inslag av tegelflis och sten. Lagret uppvisade en omrörd struktur. Distinkt kontaktyta distinkt mot underlagrande kontext, knr. 160,.
160	Golvplank	Ett 0,10 meter tjockt, mörkbrunt, mycket organiskt lager. Eventuellt var en plank synlig som låg i NV–SO riktning. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext, knr. 111.
164	Stenkonstruktion	En rektangulär stenkonstruktion som bestod av stenar som var mellan 0,05–0,50 meter stora varav några var huggna. Mellan dessa stenar låg kalkbrukslager, knr. 102. Konstruktionens norra hörn var söndergrävt av en nedgrävning knr. 139.
180	Nedgrävning	En rektangulär nedgrävning.
231	Lergolv	Ett 0,14 meter tjockt, ljusbrunt lerlager med inslag av stora tegelbitar, enstaka bitar kalkbruk och lite grus.
294	Lergolv	Gul/grå/vit lera med inslag av tegelflis och kalkbruk. Lagret var homogent och ganska poröst med distinkta kontaktytor.

Tabell 357. Kontexter tillhörande hus G:P

Figur 195. Lager och konstruktioner tillhörande fas 20c, MK 4.

Fas 20c, MK 4, ca 1625–1700

Fasen uppvisade inga tydliga hus, men väl olika andra konstruktioner som fragmentariska rester efter stenlagd gångyta i passage 2, en kallmurad grundmur på tomt III samt en anlagd jordsvale där passage 3 tidigare löpt. Uppenbarligen har

denna passage tagits ur bruk senast vid denna tid, troligtvis som effekt av sammanslagningar av tomter till större fastigheter. Från multikontexten finns sex fyndposter mynt registrerade.

Passage 2

B47

Passage 2, MK 4

Konstruktionstyp: stenläggning i gårdsmiljö

Funktion: gångyta

Gruppen innehöll lager och en stenkonstruktion som tolkas varit en rest av en stenlagd gårdspassage. Stenläggningen hade störts vid anläggandet av det hus som byggdes på platsen på 1700-talet och som brann 1951, hus G:Q. Endast fragment

av den fanns kvar. Från sättsanden tillvaratogs ett mynt präglat under Johan III (fnr 947) (*se bilaga 4*). Övriga fynd var keramik typ BII ä, BII y, BIII, CI och CII, en sexuddig sporre (fnr 43120) och en ljushållare (fnr 50115).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
63	Stenkonstruktion	En stenkonstruktion med stenar som var ca 0,1–0,3 meter stora.

Tabellen fortsätter på nästa sida

93	Utgjänningslager	Ett 0,03–0,15 meter tjockt gulbrun sandlager med kraftigt inslag av tegel. Lagret var kompakt med diffus kontaktyta mot överlagrande kontext (knr 96) och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (knr 112).
96	Sättsandslager	Ett 0,02–0,06 meter tjockt, mörkbrunt gruslager med lera, sand och mindre stenar (ca 0,05 meter stora). Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (knr 93).
110	Sättsandslager	Ett 0,03–0,15 meter tjockt brunt sandlager med inslag av tegelflis. Lagret var kompakt med diffus kontaktyta mot överlagrande kontext (knr 93) och distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext (knr 113).
119	Kulturlagerslager	Ett 0,07–0,10 meter tjockt, gulbrunt lager med inslag av torv, distinkt kontaktyta.

Tabell 358. Kontexter tillhörande stenläggningen B47.

Tomt II

MK 4, utomhus

Tomt II, MK 4

Typ: tomtaktiviteter

Gruppen tolkas innehålla olika händelser, som raseringar, samt utfyllnader från markplaneringsarbetet inför byggnationen av hus G:Q. Fynden var kronologiskt vitt spridda, vilket kan vittna om lagrens skick och grad av omrörning. Keramiken bestod av typerna BI, BII y, BII ä, CI, fajans, paffrathgods, kakel och porslin. Därutöver påträffades en trolig prisma till en kristallkrona

(fnr 49247), en glättsten av glas (fnr 28517), flera mynt (fnr 1516, 49239, 49242 och 976) varav fnr 1516 bedömts som en räknepenny, Nürnberg, Rose-Orb-typ, sent 1400–1500-tal (*se bilaga 4*). Dessutom påträffades kröjlat fönsterglas (fnr 12342), en ljushållare (fnr 48639), taktegel (fnr 38003) och en vinare av ben (fnr 1142).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
106	Raseringslager	Stenar.
108	Raseringslager	Stenar, ca 0,05–0,45 meter stora.
114	Raseringslager	15 stenar av varierande storlek, 0,15–0,30 meter.
115	Fyllning i nedgrävning	Ett brunsvart kulturlagerslager med inslag av sand och tegelflis.
121	Fyllning i nedgrävning	Ett mörkbrunt kulturlagerslager med inslag av kol, sand och tegelflis. Lagret var poröst.
139	Nedgrävning	En nedgrävning.
261	-	Kontext nr 261 samma som knr 276
276	-	Kontext nr 261 samma som 276
277	Fyllning i nedgrävning	Ett 0,20 meter tjockt, rödbrunt, sandblandat kulturlagerslager med spridda kolbitar och tegel. Knr 277 uppvisade en omrörd struktur och hade distinkt kontaktyta mot den underlagrande kontexten (knr 277)
278	Nedgrävning	En oval grop, 0,6x0,4 meter stor och 0,2 meter djup. Gropen var skålformad mot den SV sidan och hade raka nedgrävningskanter mot den NO sidan.

Tabellen fortsätter på nästa sida

285	Fyllning i nedgrävning	Ett 0,50 meter tjockt, något sandblandat kulturjordslager med inslag av sten (ca 0,2–0,5 meter stora), tegelsten, tegelflis och enstaka kalkbruk.
286	Nedgrävning	En oval formad grop som var 2,5x1,0–1,2 meter. Gropen var skålformad med jämnt sluttande nedgrävningskanter.
50	Lerlager	Ett avsatt mörkbrunt/mörkgrått/svart lerlager med inslag av kulturjord, tegelflis, enstaka träflis. Lagret var kompakt och homogent med diffus kontaktyta.
59	Fyllning i nedgrävning	Ett brunsvart påfört kulturjordslager med inslag av tegel. Lagret var poröst med odefinierbar kontaktyta.
60	Nedgrävning	En långsmal nedgrävning.
120	Konstruktion	Kantställda stenar i två rader med brun matjordsaktig fyllning. Stenarna var ej tuktade (jfr. med knr 52). Odefinierbar kontaktyta mot knr 52.
190	Raseringslager	Mörkbrun kulturjord med raseringsmassa. Lagrets yta var hårt trampad.
198	Nedgrävning	En nedgrävning.
199	Raseringslager	Ett 15-tal kantiga och rundade stenar, ca 0,1–0,5 m eter stora.
298	Raseringslager	Ett 0,25 meter tjockt, gråbrunt, omrört kulturjordsblandat stenlager med enstaka inslag av tegelflis. Stenarnas storlek var varierande, ca 0,1–0,3 meter s. Lagret hade en omrörd struktur med stenar på högkant och stående benflisor. Distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.

Tabell 359. Kontexter tillhörande MK 4 på tomt II.

Tomt III

MK4, utomhus

Tomt III, MK 4

Typ: tomtaktiviteter

Gruppen innehåller det understa skiftet av en kallmurad grundmur. I det område som tidigare varit en passage mellan tomt II och tomt III påträffades rester efter enstensatt grop, som tolkats som en jordsvale, en typ av jordkällare. Att

konstruktionen byggts på den platsen tyder på att passagen tagits ur bruk senast vid denna tid. Bland fynden fanns keramik av typ A, BII ä, BII y, CI och CII, samt fönsterglas (fnr 48472).

Kontext ID	Typ	Beskrivning
90	Stenkonstruktion	En stenkonstruktion, ca 3x2 meter stor med stenar av varierande storlek, ca 0,1–0,5 meter.
91	Stenkonstruktion	Ett tiotal kantiga stenar, ca 0,1–0,4 meter. En del av stenarna var kantställda. Konstruktionen bestod av tre ringar. De större stenarna låg längst ut. Den andra kedjan bestod av mindre stenar och den tredje kedjan med sten låg under den andra.
92	Raseringslager	Ett 60-tal kantiga stenar spridda över en 2x2 meter stor yta.
100	Kulturjordslager	Ett mörkbrunt, poröst kulturjordslager med inslag av tegelflis.
103	Kulturjordslager	Ett 0,1 meter tjockt, brunsvart kulturjordslager med rikligt inslag av tegelflis och ett mindre inslag av lera, träflis och träkol. Lagret var poröst med distinkt kontaktyta mot underlagrande kontext.

Tabellen fortsätter på nästa sida

105	Kulturjordslager	Gråbrun lerig kulturjord med inslag av träfflis.
124	Raseringslager	Kantiga och rundade stenar, mellan 0,05–0,40 meter stora.
125	Nedgrävning	En rund nedgrävning, 0,0? meter i diameter.
138	Nedgrävning	En ovalt formad nedgrävning.
127	Raseringslager	Ett mörkbrunt kulturjordslager med rikligt inslag av tegelflis, kalkbruk och lerklining.
131	Stolphål	Ett stenskott stolphål.

Tabell 360. Kontexter tillhörande MK 4 på tomt III.

Fas 20d, MK 1 och MK 2, ca 1700 till nutid

I denna fas fanns inte längre några spår efter den gamla stadsplanen förutom att hus och konstruktioner, liksom idag och liksom för tusen år sedan, orienterat sig efter Stora gatan. På den tidigare platsen för tomt I, passage 2 och delar av tomt II fanns rester efter ett bostadshus i ett plan och glasveranda mot trädgården, hus G:Q, som uppförts på 1700-talet och som brann ned 1951. Nordost därom löpte en stenläggning som kan ha varit rest efter en gatubeläggning på Stora gatan och innanför fanns denna nedgrävningar och fyllnadslager från trädgårdsbruk.

Efter att hus G:Q brann ned kom platsen mellan biografen Gröna ladan och Stora gatan att ligga obebyggd fram till 2000-talets inledning. På den öppna tomten hölls sommarcafé. Om det senare vittnar ett par av de allra senaste daterade tillvaratagna fynden vid grävningen, ett par sockerdrickskapsyler av dragkapsylstyp, så kallad ALKA-kork, uppfunnen på 1930-talet och som gick ur bruk på 1970-talet (fnr 49579).

Från underfasen finns 18 fyndposter mynt registrerade, de allra flesta från 1700–1900-tal, men även ett par 1600-talsmynt och något medeltida.

Tomt I–II

Hus G:Q

Tomt I och II, MK 1

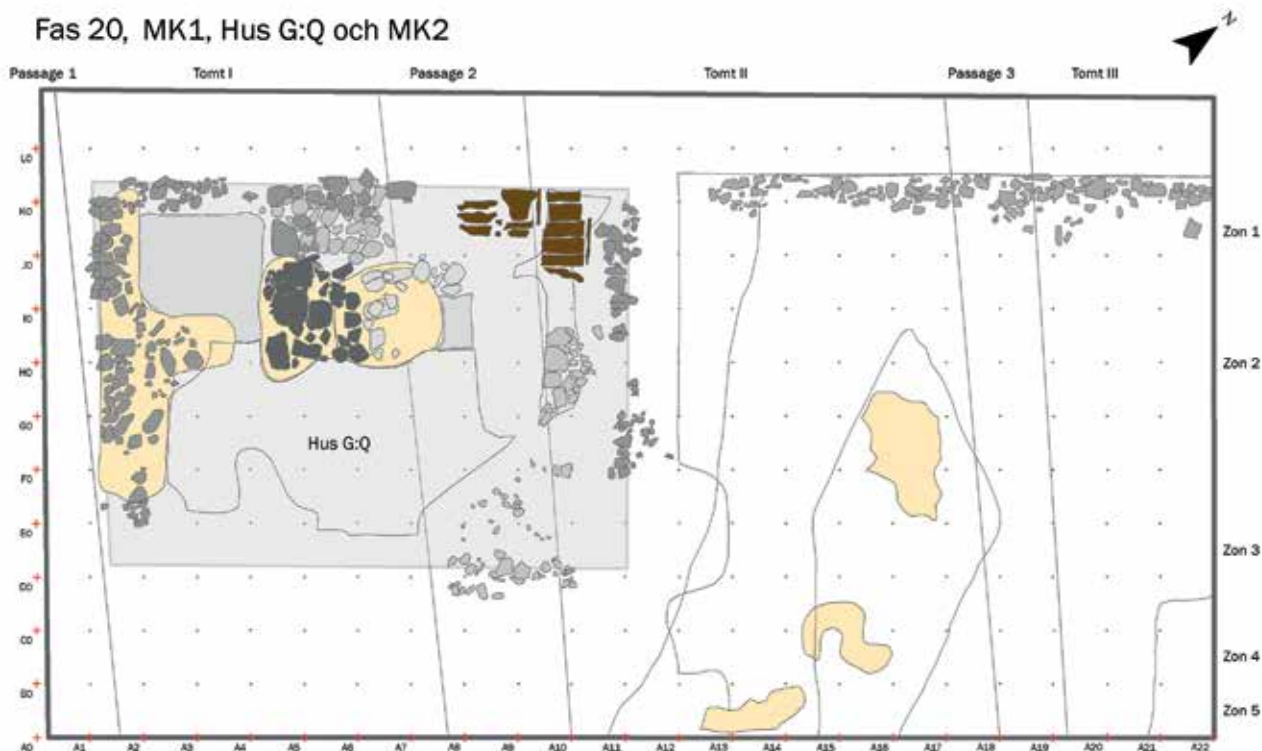
Konstruktionstyp: syllsten och spisfundament

Funktion: bostadshus

Storlek: 10x7 meter

Lämningar efter ett hus som byggdes under 1700-talet och som brann ned 1951 (*fig 1. s. 6*). Huset var byggt på stensyll. Golvet utgjordes av flera lager grå lera och sand på vilket man lagt ett trägolv. I husets nordöstra del låg köket och där påträffades rester efter ett spisfundament. Huset kan även ha haft en öppen spis in mot kammaren som låg norr om köket. Vid husets östra hörn påträffades en stensamling som tol-

kas som resterna efter den förstutrappa som kan ses på figur X. Fynden var kronologiskt spretiga. Där fanns keramik typ BI, BII ä, BII y, fajans och flintgods, samt hästkosöm, kritpipor, fönsterglas och buteljglas, en halv vävtyngd av täljsten (fnr 48324), två ihopkorroderade Karl XI-mynt (fnr 49211) (*se bilaga 4*), och ett fragment av en lek-saksbil av plast från 1970-talet (fnr 49876).

Figur 196. Lager och konstruktioner tillhörande fas 20d, MK 1 och MK 2.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
6	Raseringslager	Ett brunt lerigt lager som innehöll cement, tegelstenar och tegelkross. Lagret grävdes extensivt med maskin.
35	Syllsten	En stenkonstruktion som var kallmurad i två skift. Stenarna var kraftigt tuktade med flat översida. Stenarna var 0,10–0,15 meter. Stenarnas omfattning avtog mot norr där det endast fanns ett skift.
36	Konstruktion	En murstock för spis/ugn. Den utgjordes av en kallmurad skalmurskonstruktion. Stenarna var 0,3–0,6 meter i skalmuren och 0,1–0,3 meter i fyllningen. Konstruktionen var 2x2 meter. Den var delvis utrasad mot öster (knr 39).
37	Sättsandslager	Ett ljusgrått sandlager med inslag av lera. Lagret var kompakt med distinkt kontaktytor.
38	Raseringslager	Stenar som var 0,2–0,4 meter som låg utan struktur.
39	Konstruktion	En kallmurad stenkonstruktion. Stenarna var 0,1–0,6 meter i diameter.
40	Konstruktion	En stenkonstruktion med stenar som var 0,1–0,5 meter med flat översida och avrundade hörn.
41	Stenkonstruktion	Stenar som var ca 0,1–0,3 meter. Stenarna var kraftigt tuktade med plan översida.
42	Syllsten	En kallmurad stenkonstruktion med 0,2–0,6 meter stora stenar.
43	Kulturlager	Ett brungrått kulturjordslager med inslag av sand, tegelflis, småsten och grus. Lagret var homogent och mjukt och lättgrävt med distinkta kontaktytor.
44	Syllsten	En stenpackning med stenar som var 0,1x0,2 meter.
46	Golvlager	Flera olika lager. Överst lerlager som delvis var kompakt. Under detta ett sandlager.
47	Golvlager	Ett 0,05 meter tjockt, grått och homogent lerlager.

Tabellen fortsätter på nästa sida

49	Raseringslager	Ett brunsvart kulturjordlager med inslag av tegelflis, lerfläckar, kalkbruk och kolbitar. Lagret var kompakt och ganska fett med diffus kontaktyta mot över- och underlagrande kontexter. Grävdes med grävmaskin.
51	Golvplank	Träplankor som var 0,2–0,4 meter breda.
52	Syllsten	Stenar som låg i en synlig rad. Stenarna var ca 0,1–0,4 meter.
53	Nedgrävning	En fyrkantig nedgrävning, 1,4x1,8 meter och 0,6–0,7 meter djup. Skarpa nedgrävningskanter med något skålformad botten.
54	Sättsandslager	Ett 0,1 meter tjockt gråvitt sandlager med stort inslag av tegelflis. Lagret var mycket poröst och homogent med distinkta kontaktytor.
55	Raseringslager	Ett sandlager med inslag av omrörd k-jord. Lagret var poröst och mjukt med distinkta kontaktytor.
56	Nedgrävning	En fyrkantig mot oval nedgrävning, 1,20x1,40 meter och 0,40 meter djup. Nedgrävningen var fylld med flata stora stenar (knr 36) och sättsand (knr 37). Nedgrävningskanterna var lodräta i väster och avtagande i norr och söder.
57	Kulturlager	Ett brunt kulturjordlager med inslag av bruk, tegel och efterreformatorisk keramik, glas, kritpipor och dyl. Lagret var mjukt och poröst sammansatt och något torvigt. Distinkt kontaktyta. Lagret schaktades bort med maskin.
58	Nedgrävning	En långsmal nedgrävning som var 1,2x6,0 meter och ca 0,2 meter djup. Nedgrävningskanten var distinkt och brant. Nedgrävningen bestod också av en avstickare mot öster var 1,0x1,5 meter.
76	Kulturjordlager	Gråsvart kulturjord.
80	Kulturlager	Ett brungrått kulturjordlager.

Tabell 361. Kontexter tillhörande hus G:Q.

MK 2, utomhus

Tomt II och III, MK 2

Typ: trädgård

Gruppen tolkas till största delen utgöras av nedgrävningar och utfyllnadslager i 1700-talets trädgård som uppkommit efter sammanslagningar av tomterna II och III, vilket troligtvis skett under 1600-talet. Närmast Stora gatan fanns en stenläggning som tolkats ha tillhört en stenläggning i gatan. Fynden kan sägas sammanfatta nära 1000 år av sigtunahistoria: keramik typ A, BI, BII ä, BII y, CI, CII fajans, porslin och kakel, samt tegel, sandsten, kalksten och kalkbruk, brynen,

kritpipor, fönsterglas, buteljglas, hästskosöm, mynt från både 1600-tal (fnr 48207, Karl XI) och 1800-tal (t.ex. fnr 48900, ½ skilling Gustaf IV Adolf) (*se bilaga 4*), samt vinare av ben (fnr 159 och 49368), en skaftlappsbill till ett årder (49162) och läskedryckskapsyler av aluminium och kork från 1950- till 1970-tal, som kanske härrör från sommarcaféverksamheten som bedrivits på den öppna platsen mellan vid Gröna ladan och Stora gatan fram till och med år 1998.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
4	Kulturjordlager	Ett svartbrunt kulturjordlager. Lagret var kompakt med omrörd karaktär. Lagret täckte stora delar av den nordöstra delen av schaktet. Lagret var med än 0,2 meter tjockt och därför indelades lagret i tre stick. 4:1, 4:2 och 4:3.
5	Konstruktion	En stenläggning.
61	Nedgrävning	En nedgrävning som var 2,0 meter i diameter och 0,3 meter djup, med oregelbundna kanter.
94	Nedgrävning	En 2,2x0,6 meter stor oval grop ned raka nedgrävningskanter med plan botten.

Tabellen fortsätter på nästa sida

Figur 197. Hus G:Q framrensats. Spisfundamentet i mitten. Sellings schakt från 1953 till höger i bild.

95	Nedgrävning	En 1,3x1,1 meter stor, asymmetrisk grop med lågt sluttande nedgrävningskanter. Gropen var skålformad i botten.
292	Kulturlager	Ett kulturlager med inslag av kalkbruk.
363	Nedgrävning	En flack nedgrävning.
406	Fyllning	Ett lerblandat kulturlager. Kontext nr 406=4:2

Tabell 362. Kontexter tillhörande MK 2 på tomt II och III.

MK 1, utomhus

Tomt I–II, MK 1

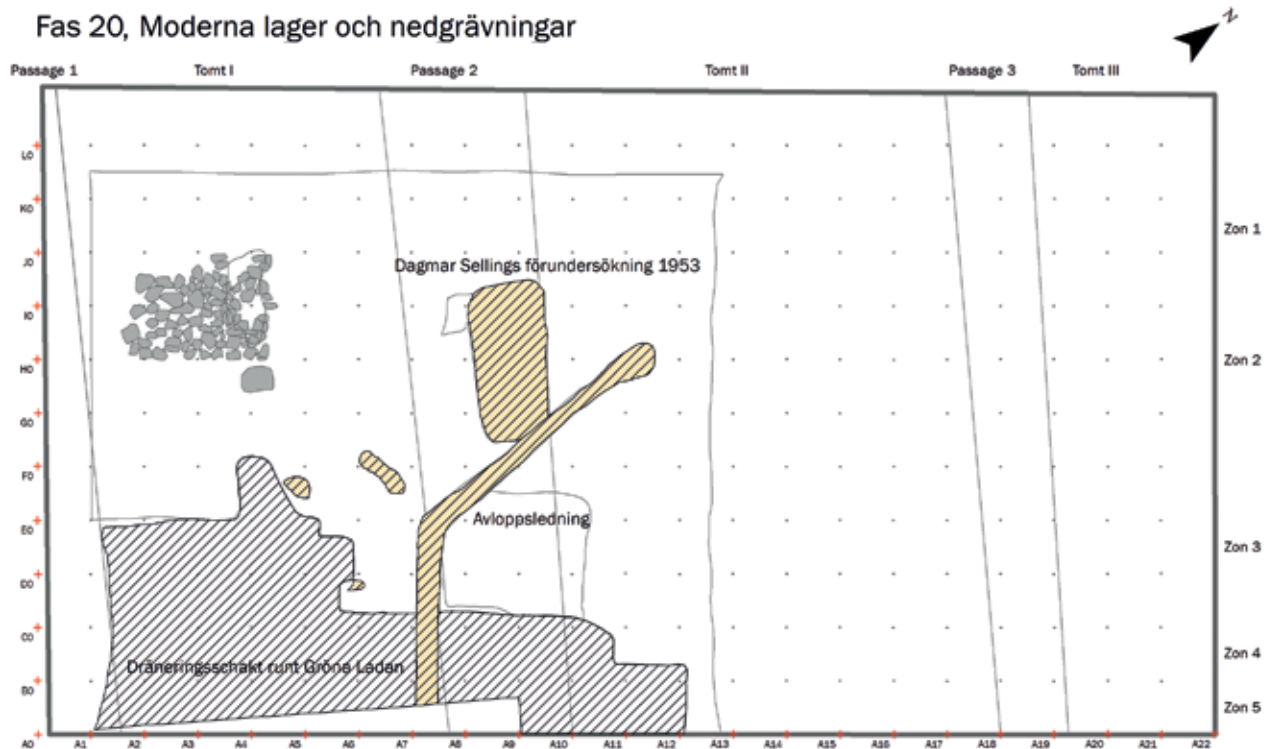
Typ: moderna gårdslager och nedgrävningar

Gruppen innehåller kontexter som tolkas som raseringslager efter hus G:Q samt utjämningslager och myllan under gräsmattan. Här fanns även moderna lager som grusplanen framför Gröna ladan som fungerat som uteservering för sommarcafé, samt nedgrävningar för avlopps- och dräneringsrör. Här fanns även schaktet efter Dagmar Sellings förundersökning som genomfördes

1953 efter att hus G:Q brunnit år 1951. Fynden var spretiga i tid, som keramik typ A, BI, BII ä, BII y, BIII, CI, CII, fajans, porslin och flintgods, mynt från 1672 (fnr 93) men även från 18- och 1900-tal (fnr 95, 96 och 948) (*se bilaga 4*), pinsett av kopparlegering (fnr 1217) och en flätad fingerring av samma material (fnr 951), samt kritpipor, butelj- och fönsterglas och hästkosöm.

Kontext ID	Typ	Beskrivning
1	Kulturlager	Ett gruslager.
2	Nedgrävning	En omfattande nedgrävning i form av dränerings- och avloppsrör. Oregelbunden form i plan och med lodräta sidor. Nedgrävningen är gjord i två omgångar. Den yngsta är gjord när dränering grävdes runt huset. Den äldsta nedgrävningen är gjord för en dagvattenbrunn till 1700-talshuset.
3	-	-
7	Nedgrävning	Ett ledningsschakt som var ca 0,40 meter brett och 0,25 meter djupt med skarpa nedgrävningskanter.
8	Raseringslager	Schaktades med maskin och spade. Lagret grävdes som ett och rensades efter avbaningen med grävmaskin och hade därför olika karaktär på olika delar av ytan. Överlag var det brunt till brunsvart och kompakt.

Tabellen fortsätter på nästa sida

Figur 198. Sentida lager och nedgrävningar i MK1.

9	Nedgrävning	En nedgrävning i form av en provgrop från 1953 ned i den glaciala leran. Nedgrävningskanterna sluttar svagt inåt, vilket innebär att dimensionerna i ytan är betydligt större än i botten av nedgrävningen.
12	Fyllning i nedgrävning	Brunsvart omrört kulturjordslager med lös konsistens.
13	Kulturlager	Ett 0,25 meter tjockt gruslager.
14	Fyllning i nedgrävning	Återfyllt material i nedgrävning från 1953.
19	Fyllning i nedgrävning	Ett gråbrunt kulturjordslager med inslag av träflis och kolbitar.
22	Nedgrävning	En oval nedgrävning som var ca 0,2 meter i diameter och 0,3 meter djup. Nedgrävningen var skålformad med branta nedgrävningskanter.
48	Kulturlager	Ett brunt, homogent jordlager med distinkt kontaktyta mot överlagrande kontext och diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
62	Utgjänningslager	Ett gulbrunt grus- och sandlager. Lagret var mycket kompakt med omrörd karaktär och diffus kontaktytor mot underlagrande kontexter.
64	Kulturlager	Ett brunt, homogent jordlager med distinkt kontaktyta mot överlagrande kontext och diffus kontaktyta mot underlagrande kontext.
68	Fyllning i nedgrävning	Ett gråbrunt kulturjordslager med inslag av lera och träkol. Distinkt kontaktyta.
69	Nedgrävning	En nedgrävning med rundad form i profil. Diffus avgränsning i plan. Svagt sluttande nedgrävningskanter. Nedgrävningen var 0,48 meter i diameter och 0,20 meter djup.
97	Kulturjordslager	Ett 0,05–0,10 meter tjockt, brunsvart kulturjordslager med inslag av grus, tegelflis, träflis och kalkbruk. Lagret var kompakt med diffus kontaktyta.

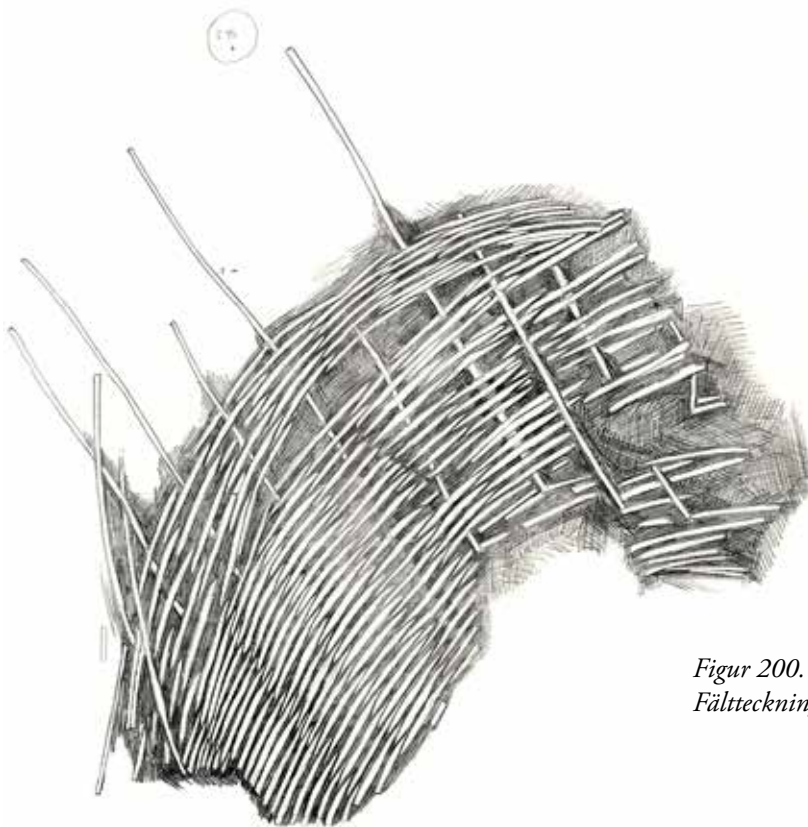
Tabellen fortsätter på nästa sida

284	Konstruktion	En stenkonstruktion.
320	Fyllning i nedgrävning	Ett brunt kulturjordslager med inslag av tegel, sot och kol.
321	Fyllning i nedgrävning	Ett brungrått kulturjordslager med ett markant inslag av kol, sot och tegel.
446	Nedgrävning	En avlång nedgrävning, ca 1,0x0,3 meter.

Tabell 363. Kontexter tillhörande de sentida lagren och nedgrävningarna på tomt I och II.

*Figur 199.
Platsen inför undersökningen,
före avbanningen.*

*Figur 200. Mjärden från fas 1, fnr 16437.
Fältteckning: Jacques Vincent.*

Figur 201. Läderfragment från passage 2 i fas 8a, grupp 49. Fragmenten har en dekor av perforerade prickar, gjorda med ett fint eggverktyg. Troligen har föremålet haft en sydd dekor. En del av ett skodon eller en del av en svärdsskida, ett pilkoger eller en väska? Fnr 14827.

Referenser

A

- Ambrosiani, B. 1982. Målarstäderna och landhöjningen. *Bebyggelsehistorisk tidskrift* 3, 1982.
 Andersson, L. 1999. *Jarlabankeättens gravplats vid Broby bro*. Stockholms Läns Museum rapport 1999:4.
 Arbman, H. 1926. Bidrag till kännedomen om det äldsta Sigtuna: undersökningar sommaren 1925. *Fornvännen*.

B

- Bengtsson Melin, P. 2021. Två eller tre generationer? En senmedeltida ikonografisk fingerring från Prästgatan. *Situne Dei*.
 Beronius-Jörpeland, L. 1992. The Formation of Occupation Layers as an Archaeological Source. *Rescue and Research. Reflections of Society in Sweden 700–1700. A.D.* Ersgård, L., Holmström, M. & Lamm, K., (red). Riksantikvarieämbetet Arkeologiska undersökningar Skrifter No 2. Stockholm.
 Broberg, A. 1991. Religionsskifte och sockenbildning i Norduppland. *Kyrka och socken i medeltidens Sverige*. Studier till Det medeltida Sverige 5. Red. Ferm, O. (red).
 Bäck, M. & Carlsson, M. 1994. *Arkeologisk undersökning. Kvarteret S: ta Gertrud 3. Stadsgårdar och gravar i Sigtuna ca 970–1100*. UV Stockholm, Rapport 1994: 60. Stockholm.

C

- Christensen, M. C. 2016. Maleteknik og materialer – anvendt i dekorationerne på trægenstandene fra kong Gorms grav i Jelling og på Hørningplanken (abstract). *Farverige Vikinger, Seminar i Sagnlandet Lejre den 9. september 2016*. https://saxo.ku.dk/forskning/seed-money-saxo/vikingetid/Farverige_vikinger_abstracts.pdf (2021 04 01)

E

- Edberg, R. 2009. Gudsmodern från Blachernai. Om 1100-talsmuletter från Sigtuna och Uppsala. *Fornvännen*.
 Edberg, R. 2012. *Husbehovsfiske under vikingatid och medeltid*. MORR 55. Sigtuna.
 Edberg, R. 2015. Fiske i det tidiga Sigtuna. *Situne Dei*.
 Edberg, R. & O'Meadhra, U. 2016. Vikingatida skeppsgraffiti från Birka och Sigtuna. *Situne Dei*.
 Edberg, R & Söderberg, A. 2018. Insignier, amuletter, krigsleksaker? Sigtunas miniatyryxor än en gång. *Situne Dei*.
 Edberg, R. 2020. En predikan i Sigtuna på Olof skötkonungs tid. Tåten om Biskop Sigurd i den isländska Flatöboken. *Situne Dei*.
 Euro-plombs: <https://europolombs.forumpolish.com/t5239-three-plombs-14th-and-or-15th-century> (2021 06 15)

F

- Fogelberg, K., Gardelin, G. & Menander, H. 2004. Ve och fasa. En diskussion kring bruket av faser. *META* nr 2 2004, s. 15–30.
 Fogelberg, K. & Wikström, A. 2003. Single Context i Sigtuna. *Stratigrafiens mangfoldigheder*. 4. Nordiske Stratigrafimøde. Viborg Middelalderseminarium 2. Sognegården ved Viborg Domkirke d. 3. – 5. augusti 2001. Bodilsen, A. Hjerminde, J. & Iversen, M. (red.) s. 55–60. Viborg.

G

- Gardelin, G. & Johanson Hervén, C. 2003. Stratigrafi och hushåll – teori och resultat från några arkeologiska miljöer i Lund. *Stratigrafiens mangfoldigheder*. 4. Nordiske Stratigrafimøde. Viborg Middelalderseminarium 2. Sognegården ved Viborg Domkirke d. 3. – 5. augusti 2001. Bodilsen, A. Hjerminde, J. & Iversen, M. (red.) s. 55–60. Viborg.
 Gräslund, A-S. 1992. Runstenar – om ornamentik och datering II. *TOR* 24.
 Gustafsson, Ny B. 2005. On Norse padlocks – production and use. Examples from the Birka Garrison. *Jonas 15 – Journal of Nordic archaeological science*, 19–23.
 Gustavson, H. 2007. Runor på skolschemat! Ett nyfunnet syllabarium från 1000-talets Sigtuna. *Situne Dei*.
 Gustavson, H. 2008. Harpans magi. *Situne Dei*
 Gustavson, H. & Söderberg, A. 2014. Spår av skrivkunnighet och skrivvanor i det tidigmedeltida Sigtuna. *Situne Dei*. S 36–37

H

- Harris, E. C. 1989. *Principles of archaeological stratigraphy*. Second edition. London.
- Harris, E. C. Brown, M. R. & Brown, G. J. 1993. *Practices of archaeological stratigraphy*. London.
- Heimdahl, J. 2004. Ögonblick och kontinuitet. Horisontbegreppets användbarhet inom kulturlagerstratigrafi. *META* nr 2, 2004. s. 65–74.
- Heimdahl, J. 2020. Makroskopisk analys av jordprover från kvarteret Professorn 1, Sigtuna. Teknisk rapport. <https://arkiv.sigtunamuseum.se/publikationer/arkeologiska-rapporter/> (2021 10 31)
- Heimer, O. 1997. Stadsgårdens huvudhus. En analys av medeltida hus i kv Professorn 4, Sigtuna. D-uppsats Arkeologiska institutionen, Uppsala Universitet. Uppsala.
- Henricson, L. G. 2006. Hålgas i Sigtuna. *Situne Dei*.
- Henricson, L. G. 2011. Glasinventering. På CD-skiva i *Fem stadsgårdar, Arkeologisk undersökning i kv Trädgårdsmästaren 9 & 10 1988–90*. Wikström, A. (red). Sigtuna.

I

- Isaksson, S. 2000. Analysrapport. Elementnalyse av ett hänge, Fnr 3792, från Sigtuna, Uppland. <https://arkiv.sigtunamuseum.se/publikationer/arkeologiska-rapporter/> (2021 10 31)
- Isaksson, S. 2002. Analys av bivax från kvarteret Professorn 1, Sigtuna. AFL. Sthlms univ. Sthlm. <https://arkiv.sigtunamuseum.se/publikationer/arkeologiska-rapporter/> (2021 10 31)

J

- Jakobsson Holback, T. 1999. Svårtolkade spår efter en metallurgisk process – ett danskt exempel och dess paralleller i omvärlden. *By, marsk og geest* 11, 5–12.
- Jansson, I. 2010. Danskt guldsmed i Sigtuna under tidig medeltid? *Situne Dei*.
- Johansson Hervén, C. 2000. Från jord till papper – några erfarenheter av att producera källmaterial. *Att tolka stratigrafi. Det tredje stratigrafimötet på Åland*. Meddelanden från Ålands högskola nr 11. Eriksdotter, G. Larsson, S. & Löndahl, V., (red). Mariehamn. s. 108–118.
- Jonsson, K. 2004a. Fynd. Kv Professorn 1, Sigtuna, Uppland. *Myntstudier* 2004:1. <http://www.myntstudier.se/pdf/0401hog.pdf> (2021 06 14)
- Jonsson, K. 2004b. Fynd. Kv Professorn 1, Sigtuna, Uppland. *Myntstudier* 2004:5. http://www.myntstudier.se/pdf/Mynt04_5_hog.pdf (2021 06 14)
- Järpe, A., Redin, L. & Wahlöö 1979. Ett standardiserat beteckningsschema för sektionssritning. *Fornvännen* 74. s. 32–44.
- Jönis, R. 2019. Sigtuna före staden. En undersökning av äldre föremål från Sigtunas kulturlager. Masteruppsats i arkeologi. Stockholms universitet. Stockholm.
- Jönis, R. 2020. Ett Sigtuna före staden, fanns det? *Situne Dei*.

K

- Kainov, S. Ju. & Singch, V. K. 2016. Derevjannyj tjechol topora c troitskogo raskopa. *Novgorod i novgorodskaja zemlja*. Vypusk 30. Materialy 30 nautjnoj konferentsii, Velikij Novgorod, 26–28 janvarja 2016 g. Nosov, E. N. (general editor). Velikij Novgorod.
- Kitzler Ähfeldt, L. 2011. Några träfynd i Sigtuna från runstenstid. *Situne Dei*.
- Kjellström, A., Storå, J. Possnert, G. & Linderholm, A. 2009. Dietary patterns and social structures in medieval Sigtuna, Sweden, as reflected in stable isotope values in human skeletal remains. *Journal of Archaeological Science* 36.
- Kock, J. & Sode, T. 2002. Medieval glass mirrors in Southern Scandinavia and their technique, as still practiced in India. *Journal of Glass Studies* Vol. 44 (2002), pp. 79–94
- Kresten, P. 1994. Stenmaterial från Sigtuna. En preliminär genomgång. UV-GAL, rapport 7-1994. Uppsala.
- Kresten, P. 1996. Stenföremål från Sigtuna. I: Rapport. UV-GAL, rapport 6a-1996. Uppsala
- Källström, M. 2014. Gott öl i Sigtuna. *Situne Dei*.
- Källström, M. 2018. En förbisedd futharkinskrift och ett personnamn från kv. Professorn. *Situne Dei*.

L

- Larsson, S. 2000. *Stadens dolda kulturskikt. Lundaarkeologins förutsättningar och förståelsehorisonter uttryckt genom praxis för källmaterialproduktion 1890–1990*. Arcaeologica Lundensia. Investigationes de Antiquitatibus Urbis Lundae IX. Lund.
- Larsson, S. 2004. Om stratigrafiska metoder vid stadsarkeologiska undersökningar. *Aktuella Metodfrågor 1*. Lönn, M. (red). Riksantikvarieämbetet, Arkeologiska undersökningar, Skrifter 58. Stockholm. s. 8–16.

- Larsson, S. & Johansson Hervén, C. 1998. Källmaterialsproduktion och förståelsehorisonter i stadsarkeologin. *META* nr 2 1998. s. 20–39.
- Lund, K. 2004. Intrasis som modell. *Aktuella Metodfrågor 1*. Lönn, M. (red). Riksantikvarieämbetet, Arkeologiska undersökningar, Skrifter 58. Stockholm. s. 66–78.

M

- Malmer, B. 2010. *Den svenska mynthistorien. Vikingatiden, ca 995–1030*. Stockholm.
- McLees, C. Nordeide, S. W., Petersén, A. & Saunders, T. 1994. The production of archaeological knowledge: The theory and method of urban excavation. *META* nr 2 1994. s. 3–29.
- Millet, M. & James, S. 1983. Excavations at Cowdery's Down, Basingstoke, Hampshire, 1978–81. *Archaeological Journal* 140. p 151–279.

N

- Nordby, K. J. 2018. Lønruner. Kryptografi i runeinnskrifter fra vikingtid og middelalder. Oslo.

O

- Olsson, A. 2017. *Maritima Birka. Arkeologisk rapport över marinarkeologiska undersökningar av kulturlager och påanläggning i vattenområdet utanför Svarta jorden på Björkö 2004–2014*. Stockholm. https://www.sjohistoriska.se/globalassets/sjohistoriska-museet/pdf/marinarkeologi/rapporter/2017_13.pdf (2021 06 16)
- O'Meadhra, U. & Söderberg, A. 2017. En säregen knivtyp i gränslandet mellan Jelling-, Mammen- och Ringerikestil. *Situne Dei*.

P

- Pettersson, B. 1995. Stratigraphic analysis and settlement stratigraphy in early medieval Sigtuna. Methods and preliminary results. *Laborativ Arkeologi 8. Journal of Nordic Archaeological Science*. s. 65–77.
- Pettersson, B. 2007. Kammakeriavfallens spridning på en tidigmedeltida stadsgård. *Situne Dei*.
- Pettersson, M. & Fogelberg, K. 2012. Avrapportering av arbetet med datering av medeltida arkeologiska lager från kvarteret Professorn 1, Sigtuna stad, Uppland. Opublicerad projektrapport.
- Pettersson, S. 2019. The Journey of Resources. Archaeobotanical analysis of late Iron Age and medieval Sigtuna, Sweden. Master's thesis in Global Environmental History. Uppsala.
- Pettersson, S. 2020. De halvnaturliga gräsmarkerna kring Sigtuna, Uppland, 990–1150 e.Kr. Makrofossil som ekologisk proxydata. *Situne Dei*.
- Price, N. 1996. Emerging from the underground: comments on the first Nordic Stratigraphy Meeting. *META* nr 4 1996. s. 35–43.

R

- Ros, J. 1992. Dubbelhelkammarna från kv. Trädgårdsmästaren 9 och 10 i Sigtuna samt ben- och hornhantverkets utveckling och roll i ekonomin under vikingatid och tidig medeltid. C-uppsats i medeltidsarkeologi vid Lunds universitet.
- Ros, J. 1996. Stratigrafi med erfarenheter från Sigtuna. *META* nr 4 1996. s. 45–54.
- Ros, J. Alexander, D. & Harrysson, I. 2019. *Museitomten i Sigtuna. Vikingatida/tidigmedeltida stadsgårdar och kyrkan*. Stiftelsen Kulturelmiljövård Rapport 2017:71. Västerås.
- Roslund, M. 1995. Internrapport: Dateringsanalys av den högmedeltida keramiken från kvarteret Trädgårdsmästaren 9 och 10, Sigtuna Uppland. Opublicerad rapport.
- Roslund, M. 1997. På drift i tid och rum? Om informationspotentialen i komposita dokumentationsmaterial. *META* nr 3 1997. s. 37–53.
- Roslund, M. 1998. Arkeologisk metod och retorik – ett svar till Stefan Larsson och Conny Johansson-Hervén. *META* nr 3 1998. s. 48–65.
- Roslund, M. 2001. *Gäster i huset. Kulturell överföring mellan slaver och skandinaver 900 till 1300*. Lund.
- Roslund, M. 2009. Varuutbyte och social identitet: alsengemmer som emblematiske stil. *Triangulering: historisk arkeologi vidgar fälten*. Mogren, M. Roslund, M. Sundér, B. & Wiberg, J. (red). Lund studies in historical archaeology 11. Lund.
- Roslund, M. 2010. Västanfläkt eller stadig vind? *Situne Dei*.
- Roslund, M. 2011. *Muslimskt medelhav vid Mälaren*. Förmodern globalitet. Essäer om rörelse, möten och fjärran ting under 10 000 år. Andrén, A. (red). Lund.
- Runer, J. 2010. *Stora gatan/Torggränd, Sigtuna, Up, 2001*. Rapport arkeologisk förundersökning. Meddelanden och Rapporter från Sigtuna Museum nr 48. Sigtuna museum, Sigtuna.
- Rybina, E. A. 2007. Mirror frames and wax tablets. *Wood Use in Medieval Novgorod*. Brisbane, M.A. & J. Hather, J. (red). Oxford

S

- Schultze, J. 2008. Haithabu – *Die Siedlungsgrabungen. I. Methoden und Möglichkeiten der Auswertung*. Die Ausgrabungen in Haithabu, Band 13. Neumünster.
- Selling, D. 1948. En nyfunnen "Alsengem". *Fornvännen* 1948 (43).
- SL 63: https://www.raa.se/app/uploads/2014/02/SL-63-Sigtuna-Kv.-Professorn-1_02.pdf (2021 04 03)
- SL 64: <https://www.raa.se/app/uploads/2012/09/SL-64-Sigtuna-Kv.-Professorn-1.pdf> (2021 04 03)
- SL 71: <https://www.raa.se/app/uploads/2014/02/SL-71-Sigtuna-Kv.-Professorn-1.pdf> (2021 04 21)
- SL 72: <https://www.raa.se/app/uploads/2017/08/SL-72-Sigtuna-Kv.-Professorn-1.pdf> (2021 04 01)
- SL 73: <https://www.raa.se/app/uploads/2014/02/SL-73-Sigtuna-Kv.-Professorn-1.pdf> (2021 02 09)
- SL 75: <https://www.raa.se/app/uploads/2014/02/SL-75-Sigtuna-Kv.-Professorn-1.pdf> (2021 04 01)
- SL 77: <https://www.raa.se/app/uploads/2017/08/SL-77-Sigtuna-Kv.-Professorn-1-v04.pdf> (2021 04 01)
- SL 78: <https://www.raa.se/app/uploads/2014/02/SL-78-Sigtuna-Kv.-Professorn-1.pdf> (2021 04 01)
- SL 80: <https://www.raa.se/app/uploads/2017/08/SL-80-Sigtuna-Kv.-Professorn-1.pdf> (2021 04 01)
- SL 84: <https://www.raa.se/app/uploads/2017/08/SL-84-Sigtuna-Kv.-Professorn-1-v02.pdf> (2021 04 01)
- SL 85: <https://www.raa.se/app/uploads/2014/02/SL-85-Sigtuna-Kv.-Professorn-1.pdf> (2021 04 01)
- SL 86: <https://www.raa.se/app/uploads/2017/08/SL-86-Sigtuna-Kv.-Professorn-1-v02.pdf> (2021 04 01)
- SL 88: <https://www.raa.se/app/uploads/2014/02/SL-88-Sigtuna-Kv.-Professorn-1.pdf> (2021 04 01)
- SL 89: <https://www.raa.se/app/uploads/2017/08/SL-89-Sigtuna-Kv.-Professorn-1-v02.pdf> (2021 04 01)
- SL 90: <https://www.raa.se/app/uploads/2014/02/SL-90-Sigtuna-Kv.-Professorn-1.pdf> (2021 04 01)
- SL 91: <https://www.raa.se/app/uploads/2017/08/SL-91-Sigtuna-Kv.-Professorn-1-v02.pdf> (2021 04 01)
- SL92: <https://www.raa.se/app/uploads/2017/08/SL-92-Sigtuna-Kv.-Professorn-1-v02.pdf> (2021 04 01)
- SL 93: <https://www.raa.se/app/uploads/2017/08/SL-93-Sigtuna-Kv.-Professorn-1-v03.pdf> (2021 03 31)
- SL 98: <https://www.raa.se/app/uploads/2014/03/SL-98-Sigtuna-Kv.-Professorn-1.pdf> (2021 03 20)
- SL 99: <https://www.raa.se/app/uploads/2014/02/SL-99-Sigtuna-Kv.-Professorn-1.pdf> (2021 03 30)
- Sundström, A. 2004. Tidigmedeltida textilier från ett hus i Sigtuna: En textilarkeologisk analys och diskussion. Magisteruppsats, AFL, Sthlms universitet.
- Söderberg, A. 2008. Metall- och glashantverk. *På väg mot Paradiset – arkeologisk undersökning i kv. Humlegården 3 i Sigtuna 2006*. Wikström, A. (red.). Sigtuna.
- Söderberg, A. 2011. Eyvind Skáldaspillir's silver – refining and standards in pre-monetary economies in the light of finds from Sigtuna and Gotland. *Situne Dei*.
- Söderberg, A. 2014. The brazing of iron and the metalsmith as a specialised potter. *The Old Potter's Almanack* Vol 19, No 2 (2014).
<https://journals.ub.uni-heidelberg.de/index.php/opa/article/view/18270/12073> (2021 03 02)
- Söderberg, A. 2019. Ett parallellföremål till runsyllabariet från Sigtuna. *Situne Dei*.
- Söderberg, A. 2020. A Handful of String Instrument Finds from Medieval Sigtuna, Sweden. *The Archaeology of Sound, Acoustics & Music: Studies in Honour of Cajsa S. Lund*. Berlin.
- Söderberg, A. & Gustafsson, NB. 2007. Från prestigevarugjutning till myntning. *Situne Dei*.
- Söderlind, A. 2001. *Att se det osynliga. En teknisk och ikonografisk analys av tre medeltida hängen från Sigtuna och Uppsala*. Arkeologiska forskningslaboratoriet, Stockholms universitet. Stockholm.

T

- Tesch, S. (red) 1990. *Makt och Människor i kungens Sigtuna*. Sigtuna.
- Tesch, S. 2000. Det sakrala stadsrummet. Den medeltida kyrkotopografin i Sigtuna. *META, medeltidsarkeologisk tidskrift* 2000 nr 1, s. 3–26.
- Tesch, S. 2001a. Olof Palme, S:ta Gertrud och Sigtunas medeltida kyrkotopografi. *Biskopen i museets trädgård. En arkeologisk gåta*. Tesch, S. & Edberg, R. 2001 (red). Sigtuna Museers skriftserie 9, s. 9–44.
- Tesch, S. 2001b. Från hall till kyrka. *Populär Arkeologi* 2001 nr 1, s. 28–29.
- Tesch, S. 2006. På fast grund. Om det äldsta stenkyrkobyggandet i Sigtuna. Nordiskt kyrkoarkeologiskt möte 2004, Vest-Agder (Norge). *Hikuin*. Kirkearkoeologi i Norden 8. Viborg. s. 201–222.
- Tesch, S. 2007b. Tidigmedeltida sepulkralstenar i Sigtuna – heliga stenar från Köln för såväl hallkult som mässa i stenkyrka. *Situne Dei*. s. 45–68.
- Tesch, S. 2007d. Sigtuna – det maktpolitiska och sakrala stadsrummet under sen vikingatid och tidig medeltid (ca 980–1200). *Människors rum och människors möten. Kulturhistoriska skisser. Berit Wallenbergs Stiftelse 50 år*. Vetenskapligt symposium på Nationalmuseum 14 november 2005. Stockholm. s. 71–121.

- Tesch, S. & Jonsson, K. 2006. Utgrävningen i kv. Humlegården, Sigtuna. *Myntstudier* 2006:3.
<http://www.myntstudier.se/pdf/myntstudier0603hog.pdf> (2021 09 02)
- Thunmark-Nylén, L. 1991. Gotlands vikingatid och dess kammar. En preliminär presentation. *Gotländskt Arkiv* 1991.

V–W

- West FitzHugh, E. 1997. Orpiment and Realgar. *Artists' pigments. A Handbook of their history and characteristics*, vol. 3. Feller, R. L. Roy, A. West FitzHugh, E. (red). New York.
- Wikström, A. 2004. Rapport Förundersökning. Koppardosan 4, 2004. *Meddelanden och Rapporter från Sigtuna Museum nr 18*. Sigtuna
- Wikström, A. 2005a. Rapport Utvecklingsprojekt. Sigtuna StadsGIS. *Meddelanden och Rapporter från Sigtuna Museum nr 23*. Sigtuna.
- Wikström, A. 2006. Digitalisering av arkeologiska undersökningar i Sigtuna. *Situne Dei*. s. 13–36.
- Wikström, A. 2008-09-16. Rapportsammanställning. Up, Sigtuna, Stora gatan VA. SMUV.
- Wikström, A. 2008-11-25. Rapportsammanställning. Up, Sigtuna, Gröna gränd. SMUV.
- Wikström, A. 2008-12-04. Rapportsammanställning. Up, Sigtuna, Professorn 1. SMUV.
- Wikström, A. 2008-12-01. Rapportsammanställning. Up, Sigtuna, Långgränd. SMUV.
- Wikström, A. 2008-12-05. Rapportsammanställning. Up, Sigtuna, Professorn 2. SMUV.
- Wikström, A. 2008-12-05. Rapportsammanställning. Up, Sigtuna, Professorn 4. SMUV.
- Wikström, A. 2010. *Stora gatan i Sigtuna, Up, 2002*. Rapport arkeologisk undersökning. Meddelanden och Rapporter från Sigtuna Museum nr 49. Sigtuna.
- Wikström, A. (red.) 2008. *På väg mot Paradiset – arkeologisk undersökning i kv. Humlegården 3 i Sigtuna 2006*. Meddelanden och Rapporter från Sigtuna Museum nr 33. Sigtuna.
- Wikström, A. (red.) 2011. *Fem stadsgårdar – arkeologisk undersökning i kv. Trädgårdsmästaren 9 & 10 1988–90*. Meddelanden och Rapporter från Sigtuna Museum nr 52. Sigtuna.
- Wikström, A. 2020. *Sigtunas kyrkoruiner. Rapport byggnadsarkeologisk sammanställning. Uppland, Sigtuna socken, S:t Pers ruin RAÄ 22:1, S:t Olofs ruin RAÄ 28:1 och S:t Lars ruin RAÄ 10:1*. Meddelanden och Rapporter från Sigtuna Museum nr 62. Sigtuna.
- Wojnar-Johansson, M. 2001a. Analysrapport av tre metallföremål från Sigtuna. AFL. Sthlms univ. Sthlm.
- Wojnar-Johansson, M. 2001b. Analysrapport av två metallföremål från Sigtuna. AFL. Sthlms univ. Sthlm.
- Wojnar-Johansson, M. 2001c. Analysrapport av ett metallföremål, nr 13000. AFL. Sthlms univ. Sthlm.
- Alla de sista tre på: <https://arkiv.sigtunamuseum.se/publikationer/arkeologiska-rapporter/> (2021 10 31)

Y

- Yirka, B. 2021. Candle box from 500 years ago found in melting glacier in Norway. Phys. org.
<https://phys.org/news/2021-06-candle-years-glacier-norway.html> (2021 06 15)

Ö

- Ödman, A. 1982. Stockholmstraktens och Helgeandsholmens naturmiljö. *Helgeandsholmen, 1000 år i Stockholms ström*. Dahlbeck, G. (red). Stockholm.

Personlig kommunikation:

- Callmer, J. Lund.
- Grinev, A. Lomonosov Moscow State University.
- Gräslund, A-S. Uppsala universitet.
- Riesterer, J. Värmdö.
- Strid, L. Lund.

Förkortningar:

- DS = Svenskt diplomatarium
- KHL = Kulturhistoriskt medeltidslexikon
- SL = Sigtunas lösföremål

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer: 2021-18376-1998 Planerad bebyggelse kv Professorn 1 (själva undersökningen)
2021-12466-1999 Bidrag till Professorn 1
2021-54076-1999 Tilläggsbidrag till Professorn 1

Uppdragsgivare: Anders Leffler, Gröna Ladan AB
Fornlämning: RAÄ 195 Sigtuna stad
Kvarter/område: Professorn 1
Socken: Sigtuna
Landskap: Uppland
Ek kartblad: 118 21 Sigtuna
Koordinatsystem: Lokalt
Typ av undersökning: Särskild arkeologisk undersökning
Fältarbetsperiod: 16 april 1999–7 juli 2000
Rapportarbetsperiod 1: 7 juli 2000–juli 2003
Rapportarbetsperiod 2: 1 februari 2020–vår/sommar 2021

Fältarbetspersonal:

Anders Wikström (fältledare), Kerstin Fogelberg (fältledare), Calle Nathanson, Mats Pettersson, Sofia Prata, Anders Söderberg, Johan Runer, Frida Lindfors, Helena Frenzel, Johan Westerlund, Elsa Westlund (da Silva Tomé), Moa Lorentzon, John Wendesjö, Mikael Johansson, Anna Östling, Roger Wikell, Patrik Gustavsson, Henrik Summanen, Susanne Nilsson, Jacques Vincent, Mats Fältgård, Reijo Soininen, Reine Källgren, Mats Skog, Anna Kjellström och Carina Olsson

Rapportarbete 1:

Digitalisering och stratigrafisk bearbetning:

Kerstin Fogelberg, Calle Nathanson, Anders Wikström, Mats Pettersson

Osteologisk bearbetning: Anna Kjellström och Carina Olsson

Fyndregistrering: Anders Söderberg, Helena Frenzel, Johan Runer, Anna Östling, Sofia Prata

Rapportarbete 2:

Anders Wikström (projektledare), Johan Runer, Olof Heimer och Anders Söderberg

Etablering:

Gröna Ladan AB

Hallbyggarna Jonsereds (tält)

Konservering:

Metaller: Arkeologiska Forskningslaboratoriet (AFL)

Trä och läder: antikvarisk-tekniska avdelningen, RAÄ

Analys:

Sven Isaksson, AFL, Stockholms universitet, 2000 (analys av hänge i vitmetall)

Maria Wojnar-Johansson, AFL, Stockholms universitet, 2001 (materialanalyser av metallföremål)

Sven Isaksson, AFL, Stockholms universitet, 2002 (analys av bivax)

Thomas Bartholin, 2002 och 2020 (dendrokronologisk analys)

Yuri M. Lesman, 2007, Eremitaget, S:t Petersburg, (analys av glaspärlor från Novgorod & Sigtuna)

Siri Pettersson, Uppsala universitet, 2019 (makrofossilanalys)

Karl Håkansson & Lars Beckel, Ångströmlaboratoriet Uppsala 2020 (14C)

Jens Heimdal, Arkeologerna, 2020 (makrofossilanalys)

Aoife Daly, dendro.dk, 2021 (dendrokronologisk analys)

Jens Christian Moesgaard, Stockholms universitet, 2021 (myntanalys)

Dokumentation:

3544 kontextblanketter och shapefiler (ESRI ArcGIS), 50 139 fyndposter, ca 300 plan- och profilritningar, ca 3380 digitala bilder, 38 diafilmer, 38 sv/v filmer, digital dokumentation i 4D, Access och Excel.

Osteologisk analys omfattar djurben från de rutor som vattensållades (5 % av undersökningsytan). 1641 tillvaratagna, men inte analyserade, materialprover (jordart, vedart, kol, insektsprov, växtprov m.fl.).

Figur 202 & 203. Arbetsstyrkan med dåvarande museichef Sten Tesch i maj 1999 överst och nedtill även med Helmer Gustavson, RAÄ runverket, på besök i maj 2000.

Bilaga 1 – Dendrokronologisk datering – *Thomas Bartholin* 2002

Catrasnr	Provn r	Kontext nr	Träsla g	Form *)	Ø cm	Antal årsringar	Anmärkning	Fällningstid
0157038	46	421	Ek			125	18sp	V1152-1153
0157174	653	2004	Ek	firkantet	>30	104	20sp w	V1057-58
0157105	1271	2831	Tall	firkantet	20	49	w	V1014-15
0157176	1573	3140	Tall	r	22	43	w	V1014-15
0157177	1574	3099	Tall	r	20	43	w?	V1014-15
0157074	1578	3485	Gran	r	20	44	W	V1006-7
0157082	1588	2773	Gran	r	20	49	w	V1006-7
0157094	1577	3485	Gran	r	20	45	w	V1006-7
0157178	1575	3487	Gran	r	25	57	w	V1006-7
0157127	505	1308	Ek	fr	>25	83	-sp	E1102(+5)
0157085	1329	2917	Tall	r	26	46	-y?	E=1014

0157052	254	854	Ek			164+11 ikke målte årringe	Heraf 11+11 ikke målte årringe i splint, ingen bark. Yderste årringe skønnes dog at være meget tæt barken og den dateres til 1126+11. Træet er derfor fældet i vinterhalvåret 1137-38, eller måske ganske få år derefter	1137
0157179	549	1309	Ek	hr	22	72	8 sp, -y, 2 radeier ekcentrisk	1103+-5
0157046	249	1146	Ek			73	Yderste årring dateres til 1067. Med tillæg for manglede splint, der i gennensnit er ca 20 år bliver fældningstidpunkt tættidligst 1087	1087
0157044	239	1062	Ek			83	Yderste årring dateres til 1059. Med tillæg for manglede splint, der i gennemsnit er ca 20 år bliver fældningstidpunkt tet tidligst 1079	1079

0157063	431	1518	Tall			144	Helt forkullet. Yderste årring, der kun består af vårved, kan være den under barken. Men om der yderste virkerlig er bark, eller om det blot er harpiks, som har trængt yt ved branden og er blevet fyldt med grus, kan ikke med sikkerhed afgøres. Årringen dateres til våren 1064, som således eventuelt kan være fældningstidspunktet.	1064
0157057	316	1304	Ek			101	Yderste årring dateres til 1064. Med tillæg for manglede splint, der i genneseit er ca 20 år, bliver fældningstidspunktet tidligst 1084.	

Signaturförklaring

Form:

r=rund

hr=halvrund

Ø = diameter

Antal årringe:

ffå = for få årringe, det vil sige under 30.

Anmærkning:

B = bark på proven

Sp = splintved (ek), 18 sp = 18 årringer i splinten er målt

w = ytterste årring, den under barken, findes (w=Waldkante)

-y = ytterste årringe, den under barken, findes ikke

excentrisk = mærgen ikke i midten av skiven, typisk hos grene

Fällningstid:

V = vinterhalvåret, V1006-7 = træet er fældet i perioden ca 1 september 1006 til ca 1 maj 1007, perioden, hvor træet ikke vokser.

E = efter eller i det anførte år.

(+/-5) anføres efter korrigering for manglede spint hos ek, idet der tillægges 20 +/-5 år til yderste årring i kernen.

Bilaga 2 – Dendrokronologisk datering – *Thomas Bartholin* 2020

Dendrokronologisk undersøgelser af prøver fra kv. Professorn 1, Sigtuna.

Alle prøver fra den fremsendte dendroliste er gennemgået på ny med følgende resultat:

Af ek kan prøve 01570650 og 01570750 dateres: 01570650 kommer fra et træ, som er fældet i vinterhalvåret 974-975 og 01570750 fra et træ, som er fældet vinterhalvåret 975-0976, eller lidt senere, da der ikke var barkkant på prøven.

Ikke helt sikker er en datering af prøve 01570930 og 01572000, hvor 01570930 er fældet efter 964 + max. 20 år og 0157200 er fældet efter 963 + max. 20 år. Der var ikke splint på prøverne.

Ingen andre prøver kunne dateres.

Thomas Bartholin

2020 09 22

Bilaga 3 – Dendrokronologisk datering – Aoife Daly 2021

dendro.dk report 1 : 2021

4th January 2021

Dendrochronological analysis of timber from excavations at Professorn 1, Sigtuna, Sweden.

Aoife Daly, Ph.d.

Dendro.dk report 1 : 2021

Commissioned by Johan Runer & Anders Söderberg, Sigtuna Museum.

In 2000, Thomas Bartholin completed dendrochronological analyses on wood from excavations at Sigtuna, so-called Professorn 1. He dated many of these, both oak and pine samples, but at the time there were several that could not be dated. He reassessed these in September 2020 and could date two additional samples, and he suggested a position for two others. Sigtuna Museum commissioned dendro.dk to analyse additional samples from the site and to evaluate the results of the previous analysis. Bartholin has kindly shared his tree-ring measurements from these newly dated samples so that I could check his conclusions. This report describes these results.

Four samples, all *Quercus sp.*, oak, were sent to dendro.dk and three of these are measured. Measurements from five samples, one *Pinus sp.*, pine, and four oak, were shared by Bartholin. The five Bartholin samples are dated.

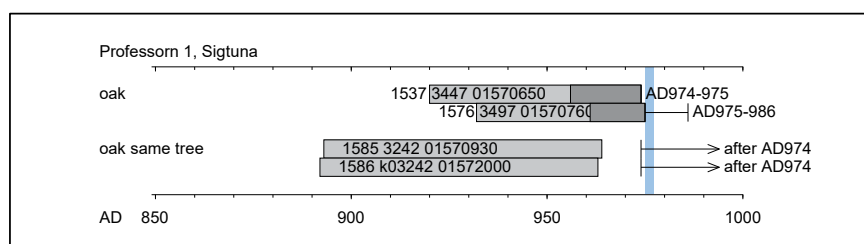

Fig. 1. Professorn 1, Sigtuna. Diagram showing the chronological position of the tree-ring curves from the dated oak timbers.

Bartholin's measurements

Sample 431, context 1518 (01570630)

This sample is of pine and contains 144 tree-rings. Bartholin has placed the tree-ring series at AD 921-1064 and the felling of the tree that this sample comes from can be placed at after AD 1064. This pine is dating with a range of pine and oak chronologies for Sweden (table 1).

Sample 1537, context 3447 (01570650)

This sample is oak and it contains 55 tree-rings of which 18 are sapwood rings. Bartholin has also identified bark edge on this sample, but it is not stated whether the bark ring is complete or not, which would indicate the season of felling. The tree-ring curve from this sample covers the period AD 920-974. The tree from which the sample comes was felled in AD 974-975 (fig. 1).

dendro.dk report 1 : 2021
4th January 2021

2

FileNames	-	-	01570630 431 1518	
-	start	dates	AD921	
-	dates	end	AD1064	
uppgsp01	AD774	AD1330	5.89	Uppland oak (Bartholin pers comm)
SM600001	AD855	AD1385	5.44	Mid Sweden oak (Lund University)
P773101M	AD779	AD1277	4.82	Elblag Gdansk Ratusz (Wazny pers comm)
00000087	AD959	AD1213	4.39	Oslo Gl. Byen (Bartholin pers comm)
BRYGGENM	AD882	AD1314	4.32	Norway Bryggen (Bartholin pers comm)
PP125M02	AD913	AD1356	4.07	PL Elblag 79 timbers (Wazny pers comm revised Daly 2007)

Table 1. Professorn 1, Sigtuna. Result of the correlation between the dated pine sample and diverse Northern European site and master chronologies. The source of the chronologies is given. The grey tone highlights the high t -values.

Sample 1576, context 3497 (01570760)

This sample is oak, and it contains 44 tree-rings of which 14 are sapwood rings. Bartholin has not observed bark edge on this sample. The tree-ring curve from this sample covers the period AD 932-975. Allowing for missing sapwood, the tree from which the sample comes was felled in AD 975-986 (fig. 1).

			01570760	01570650	01570930	01572000
Average 0157M002	Same tree	1576 3497 01570760	*	3.94	2.72	2.35
		1537 3447 01570650	3.94	*	3.33	3.52
		1585 3242 01570930	2.72	3.33	*	9.42
		1586 3242 01572000	2.35	3.52	9.42	*

Table 2. Professorn 1, Sigtuna. The correlation between all the dated samples from the site.

Sample 1585, context 3242 (01570930)

This sample is oak and contains 72 tree-rings, all heartwood rings. The tree-ring curve from the sample covers the period AD 893-964.

Sample 1586, context 3242 (01572000)

This sample is oak and contains 72 tree-rings, all heartwood rings. The tree-ring curve from the sample covers the period AD 892-963.

The tree-ring curves from these two samples are so similar to each other, they probably come from the same tree. Allowing for missing sapwood, the felling date for this tree is estimated to be after AD 974 (fig. 1).

If it is assumed that these four dated timbers are from the same felling phase, then we might consider a combination of the felling estimates for all dated samples and suggest that the trees for these were felled in **c. AD 975** (marked with blue in fig. 1).

Filenames	-	-	0157M002	
-	start	dates	AD892	
-	dates	end	AD975	
SM600001	AD855	AD1385	6.24	Midt Sverige (Lund University)
eksigtun	AD774	AD1097	5.39	Sigtuna oak (Bartholin pers comm)
uppsp01	AD774	AD1330	5.28	Uppland oak (Bartholin pers comm)
30300239	AD828	AD1005	4.86	Stockholm Helgeandsholmen oak (Bartholin & Ödman 1987)
0006M001	AD922	AD1149	4.30	Ellingåskibet (Havemann pers comm)
2030M001	AD792	AD980	4.07	Trelleborg gruppe A (Nationalmuseet)
00011M04	AD891	AD1024	3.93	Skuldelev 1 repair (Bartholin pers comm)
0200m001	AD898	AD1131	3.62	Eltang (Eriksen 1999)
6075F002	AD918	AD1082	3.56	Viborg 8 trees (Daly 2005)
2030ADM1	AD792	AD980	3.47	Trelleborg 20 timbers (Christensen pers comm)
D0137M01	AD873	AD1193	3.08	TBT Odense group 1 47 timbers (Daly & Daly 2019)

Table 3. Professorn 1, Sigtuna. Result of the correlation between the average for the dated oak samples and diverse Northern European site and master chronologies. The source of the chronologies is given. The grey tone highlights the high *t*-values.

Daly's samples

As mentioned above, four samples were analysed in November 2020 at dendro.dk. Sample p925 context 2212.2 appears to be a plank fragment, which was in a very fragile condition. The plank was sawn with a band saw at two places, to attain access to the tree-rings (fig. 2). The timber had irregular knotty growth, and was not analysed further.

Fig. 2. Professorn 1, Sigtuna. Sample p925 context 2212.2.

Sample p1017 context 2396 (SE20001a) contains 53 tree-rings, including 16 sapwood rings (fig. 3). The sample is preserved to bark edge, and the bark ring is fully formed, indicating that the tree was felled in the dormant season (winter). This sample could not be dated.

dendro.dk report 1 : 2021
4th January 2021

4

Fig. 3. Professorn 1, Sigtuna. Sample p1017 context 2396.

Sample p1495 k3088 (SE200029) contained 122 tree-rings, including 14 sapwood rings. This sample is from a branching part of the tree (fig. 4). A slice was sawn from the sample, as far away from this branch as possible (fig. 5), but the tree-ring pattern nevertheless displays considerable distortion. This sample could not be dated.

Sample p1582 k3242 (SE200039) contained 109 tree-rings, possibly including 5 sapwood rings. It was not possible to be absolutely certain that the pale outer wood was indeed sapwood, as the boundary between the lighter and darker wood was very wavy, and might be rather due to decay (fig. 6). This sample could not be dated.

dendro.dk report 1 : 2021

4th January 2021

5

Fig. 4. Professorn 1, Sigtuna. Sample p1495 context 3088.

Fig. 5. Professorn 1, Sigtuna. Sample p1495 context 3088.

Provenance

The correlation between the tree-ring curves from the four dated oak samples is shown in table 2. Two samples show high statistical and visual agreement, indicating that they come from the same tree, as indicated in table 2. An average, 0157M002, is calculated from all four dated tree-ring curves, representing three trees. This is 84 years in length.

The correlation between this average and a range of oak master and site chronologies is shown in table 3. The material is dating with tree-ring datasets for eastern Sweden, indicating that the dated oak from the site at Sigtuna was harvested locally.

Fig. 6. Professorn 1, Sigtuna. Sample p1582 context 3242.

Method

When estimating the felling date for the trees used in the structure at Sigtuna a sapwood average of c. 10-25 sapwood rings is used. Several calculations of the average sapwood in oaks in different regions in Northern Europe have been published, and as the provenance of the oak trees indicates east Sweden, I have here chosen to use a combination of the estimate for Northern Germany (ca. 20 sapwood years (-5+10) (Hollstein 1980)) and for Southern Norway (c. 15 sapwood years (-8+6)) (Christensen & Havemann 1998).

For measuring and for the analysis and the calculation of the *t*-value ("t-test"), "DENDRO" (Tyers, 1997) and "CROS" (Baillie & Pilcher, 1973) are used. In the analysis master and site chronologies for Northern Europe are employed.

Literature

- Baillie, M.G.L. and Pilcher, J.R., 1973. A simple crossdating program for tree-ring research. *Tree-Ring Bulletin* 33, 7-14.
- Bartholin, T. & Ödman, A., 1987. *Ettusenfyrahundranitton pinnar och pålar från Stockholms Ström. Dendrokronologisk bearbetning av Helgeandsholmens trämaterial*. Riksantikvarieämbetet, 1987. 109 s. (Rapport RAÄ 1987:4)
- Christensen, K. & Havemann, K., 1998. Dendrochronology of oak (*Quercus sp.*) in Norway. *AmSVaria* 32, Stavanger, 59-60.

dendro.dk report 1 : 2021

7

4th January 2021

- Daly, A., 2005. Dendrochronological dating and species determination of wood from Viborg Sønder. in Iversen, M., D. Robinson, J. Hjermand and C. Christensen (eds.), *Viborg Sønder 1018 – 1030. Arkæologi og naturvidenskab i et værkstedsområde fra vikingetid*. Jysk Arkæologisk Selskabs Skrifter, Højbjerg, 151-162.
- Daly, A., 2007. *Timber, Trade and Tree-rings. A dendrochronological analysis of structural oak timber in Northern Europe, c. AD 1000 to c. AD 1650*. Ph.D. thesis submitted February 2007, University of Southern Denmark.
- Daly, A. & Daly, S., 2019. Dateringsundersøgelse af tømmer fra Thomas B. Thriges Gade, Odense. *dendro.dk report* 2019:47, Copenhagen.
- Eriksen, O.H., 1999. Dendrokronologisk undersøgelse af skibsvrag fra Eltang, Vejle amt. *Nationalmuseets Naturvidenskabelige Undersøgelser rapport* 1999:50. Copenhagen.
- Hollstein, E. 1980. *Mitteleuropäische Eichenchronologie*. Trierer Grabungen und Forschungen 11. Mainz am Rhein.
- Tyers, I.G., 1997. Dendro for Windows Program Guide, *ARCUS Report* 340, Sheffield.

Catalogue

Filename	sample title and number	rings	start yr.	end yr.	pith	sapwood	bark?	Conversion	extra end	Ave. ring width mm	Interpretation / felling
01570630	Sigtuna 431 1518 (Bartholin pers comm) PISY	144	AD921	AD1064	?	0	N	?	N	0.47	after AD1064
01570650	Sigtuna 1537 3447 (Bartholin pers comm) QUSP	55	AD920	AD974	C	18	Y	?	N	2.11	AD974-975
01570760	Sigtuna 1576 3497 (Bartholin pers comm) QUSP	44	AD932	AD975	C	14	N	?	N	1.67	AD975-986
01570930	Sigtuna 1585 3242 (Bartholin pers comm) QUSP	72	AD893	AD964	?	0	N	?	N	1.55	after AD974
01572000	Sigtuna 1586 3242 (Bartholin pers comm) QUSP	72	AD892	AD963	?	0	N	?	N	1.57	after AD974
SE20001a	Sigtuna Professorn 1 p1017 k2396 QUSP duplicate of 0157116?	53			V	16	W	Q	N	1.62	undated
SE200029	Sigtuna Professorn 1 p1495 k3088 QUSP duplicate of 0157068?	122			V	14	N	O	S2	0.97	undated
SE200039	Sigtuna Professorn 1 p1582 k3242 QUSP duplicate of 0157069?	109			V	possibly 5	N	O	N	0.90	undated
same tree											
0157093&200 st	Sigtuna (Bartholin pers comm) QUSP	73	AD892	AD964	?	0	N	?	N	1.55	after AD974
averages											
0157M002	Sigtuna 3 timbers (Bartholin pers comm) QUSP	84	AD892	AD975						1.70	
Conversion: R = radial split plank, T = tangential plank, W = whole timber, S = squared whole timber, H = half timber, Q = quarter timber, O = other conversion. Pith: C = centre, V = less than 5 rings, F = 5 – 10 rings, G = greater than 10 rings.											
Aoife Daly PhD..											
4th January 2021											

When quoting these results please add the following:

in publication bibliography/literature lists:	Daly, A., 2021. Dendrochronological analysis of timber from excavations at Professorn 1, Sigtuna, Sweden. <i>dendro.dk report</i> 2021:1, Copenhagen.
In blogs and social media:	<i>dendro.dk report</i> 2021:1

AOIFE DALY, Ph.d.

Bilaga 4 – Myntanalys – Jens Christian Moesgaard 2021

Møntfund, Sigtuna, Kv. Professorn 1 1999

Af Jens Christian Moesgaard

Mønterne er generelt set meget korroderede med sorte belægninger og i mange tilfælde er den oprindelige overflade ødelagt. Mange mønter er papirstynde, fragmenterede og hullede p.g.a. korrosion. Derfor er mønterne ikke vejte, da de vil have tabt så meget materiale, at nuværende vægt ikke afspejler den oprindelige vægt. I betragtning af den dårlige bevaringstilstand gives for vikingetids- og middelaldermønterne som dokumentation for bestemmelserne en kort beskrivelse af, hvad der rent faktisk kan ses på stykkerne samt deres bevaringstilstand. Så godt det kunne lade sig gøre og med forbehold for bevaringstilstanden og prægeteknik er det forsøgt at bedømme stykkernes slid, da det siger noget om, hvor længe, de har været i omløb. Metaller bedømt visuelt. Det har desværre ikke været muligt i denne sammenhæng at fotografere mønterne. Nogle af mønterne ville sandsynligvis kunne bestemmes bedre, hvis konserveringen går et skridt videre og sorte korrosionsskaller fjernes. Jeg takker Kenneth Jonsson, Gert Rispling, Viacheslav Kuleshov, Peter Ilisch, Mateusz Bogucki, Ivar Leimus og Bo Gunnarsson for hjælp med og dialog om møntbestemmelserne.

Skattefund

Fundnr	Bestemmelse	Datering	Beskrivelse og kommentar
10593	Lille skattefund ("Myntpæke")	Skattefund, nedlagt eller tabt efter cirka 1040 eller 1046 (jfr. mønt 10593 A2 & 3)	8 mønter, i bark-æske. Alle mønterne (måske undtagen C2 og A4) er bøjet på næsten samme sted (ca. 3:2 til 7:5) og med næsten samme bøjning (ca. 20 til 40°). Er de muligvis blevet bøjet sammen på én gang? Nogle kun bøjet én gang, andre buklet, dvs bøjet og planet ud igen inden sidste bøjning.
10593A	"4 mynt i krusta"		
10593 A1	Tyske Rige, Otto-Adelheid penning, tilsyneladende Hatz III, variant?	Hovedtypen præget fra 983/91 (starttidspunkt omdebateret) til cirka 1040	Buklet og bøjet, oprindelig overflade bortkorroderet, slid umuligt at bedømme. Et peck på bøjningsåsen kan erkendes
10593 A2	Tyske Rige, Strasbourg, penning, Dbg. 707, 709 (til Hildesheim), Baron 32, 35, 36, Johansson 17, 18. Variant med lidt mere grov stil på busten; øjne som cirkler, bogstaver bredere	Iflg. Baron er Dbg 707, tidligst 1035 og Dbg 709 efter 1046 (Henrik III med kejsertitel) med sene immobilisering helt op i 1060'erne. Iflg Johansson, 1046-1053	Fs. Spor af bogstaver (bl.a. N?) Kronet buste en face (drapering anes nederst til højre). Bs. [.....]II – draperet buste en face med glorie. Tilsyneladende præget med slidte stempler. Buklet og bøjet, pecked især på bøjningsåsen, meget lidt slid, overflade lidt korroderet
10593 A3	Tyske Rige, Dinant, Albert II (før 1031-1063), penning, Dbg 176; Ilisch 30.7.	Præget fter cirka 1040, før 1063 iflg. Ilisch, cirka 1045-64 iflg. Pettersson 1997, s. 7-8	Fs. [....]R[...]; buste til venstre anes. Bs. +DE[....]M; dobbeltlinjet kors, cirkel i midten, halvcirkler i vinklerne. Delvist svagt præg, næsten ingen slid. Bøjet en gang, pecked på bøjningsåsen. Forsiden stærkt korroderet med delvis smuldrende sort overflade
10593 A4	Ubestemmelig	Samtidig med resten af skatten	Fragment, korroderet helt ind i kernen
10593B	"2 lösa mynt"		
10593 B1	Tyske Rige, Otto-Adelheid penning efterligning, Hatz V:2, ensidet brakteatpræg, variantbestemmelse ikke muligt, da den baseres på trækirkesiden	Cirka 1020-50 iflg. G. Hatz 1974, cirka 1025/30-1055/60 iflg Rundberg 2000 s. 10	Spor af indskrift – kors med O-D-A-O i vinklerne (bogstaver vender udad, O'erne i modsatte vinkler). Bøjet én gang. Ingen slid. Partielt svagt præg. Et peck på bøjningsåsen

10593 B2	Tyske Rige, Otto-Adelheid penning, ensidet brakteatpræg, Hatz III. Variant?	Hovedtypen præget fra 983/91 (starttidspunkt omdebateret) til cirka 1040	Trækirke uden bitegn ved siderne, med gennemgående brædder og uden prik i midten. Bøjet én gang. Næsten ingen slid. Partielt svagt præg. Et peck anes på bøjningsåsen
10593C	<i>"Preparat m mynt in situ, rester av behållare / förpackning (näveräsk)"</i>		
10593 C1	Tyske Rige, Mainz, ærkebiskop Bardo (1031-51). Dbg. 805var (jfr. 810) ()	Præget efter Henrik III's tiltræden som konge 1039 (halvpenningen Dbg. 806 bærer kongetitel) og før Bardos død 1051, eller senere immobilisering	Henført til Dbg. 805 p.g.a. H for Henrik på fs og et usikkert O på bs = andet O i MOGONCIA. Hvis O'et er fejllæst, kan det også være Dbg. 810, der sandsynligvis er præget efter Bardos død. Fs. +H[.....]; buste en face (ikke helt som Dbg's tegning: kronens linjer er lige, ikke buede, skæget afsluttes forneden med linjer, der går ud som en vifte fra bunden, overskæg markeret med lang linje, øjenbryn mere markerede). Bs. [.....](O ?)[.....]. To-søjlet tempel med perlebue nedenunder. I templet: (B?) / A / (R?), i frontonen D, i buen forneden nedadvendt bue = O. Bøjet, to fragmenter, ukomplet, korroderet, skrøbelig. Et enkelt peck er synligt på fs. Ingen pecks på bøjningsåsen.
10593 C2	Ubestemt	Må være samtidigt med resten af skatten	Fragment, spor af præg. Bøjet flere gange, pecked

12361	<i>Skattefund, 156 mønter, nedlagt efter 1027. Summarisk publiceret i Jonsson 2004 (q.v.)</i>		

49211	<i>To sammenkorroderede mønter</i>	<i>Efter 1673</i>	
49211A	Sverige, Karl XI, 1/6 öre s.m., Avesta. Ahlström 356b-372.	Årstal usynligt. Typen præget 1666-1686	Kun forside synlig. Ingen slid, overflade korroderet.
49211B	Sverige, Karl XI, 1/6 öre s. m., 16*7[...], Avesta, Ahlström 363b	1673 (eneste årstal med stjerne)	Kun bagside synlig. Ingen slid, overflade korroderet.

Enkeltfund

Fundnr	Bestemmelse	Datering	Beskrivelse og kommentar
93	Sverige, Karl XI, 1/6 öre s.m., Avesta, Ahlström 362	Årstal 1672	Ingen slid, korroderet overflade.
94	Ikke mønt	Udateret	Udstanset regelmæssig skive, uden præg eller dekoration, kobberlegering
95	Sverige, Gustav VI Adolf, 1 öre	Årstal 1953	Ingen slid.
96	Sverige, Karl XIV Johan, 1/6 skilling, Avesta, Ahlström 127b	Årstal 1830	Rand tilsyneladende glat. Ingen slid, korroderet overflade.
254	Sverige, Kristina, ¼ öre, Nyköping og Säter. Ahlström 124	Sandsynligvis 1636 (årstal anes, kronen over skjoldet er tilsyneladende den specielle 1636-type)	Ingen slid, korroderet.
667	Sverige, sandsynligvis Karl X Gustav, ¼ öre, Avesta. Ahlström 57-61, 63-64	Ulæseligt årstal, typen præget 1654-1660	Ikke meget slid, men meget korroderet. Præget anes: tre kroner med CGRS disponeret som på Ahlström type I. Især C'et er tydeligt. På bagsiden ses især ÖR, resten anes kun

670	Sverige, Karl XI, 1/6 öre s.m., Avesta, Ahlström 356b	Årstal 1666	NB: M rettet til m på bagsidestemplet. Ingen slid
897 A & B	Ubestemmelige. Sandsynligvis ikke mønter	Udateret	To små tynde sammenkorroderede fragmenter. Kobberlegering
941	Sverige, Svealand, Magnus Ladulås, brakteat, LLt X:C:3b.	Magnus Ladulås' regering 1275-90	Ingen slid, stor kantskade, korrosionshuller
943	Efter størrelsen sandsynligvis (lille) halvörtug. Kan muligvis være fra Vesterås 1470-1520	Sent 1400-tal-tidligt 1500-tal efter stilen på bogstaver, skille tegn og perlering.	Meget korroderet mønt, kantskade, korrosionshul og afskaldende overflade. Intet slid. Der anes en krone på fs., og på bs. ses bogstaverne ... TA 8 ... samt antydning af den nederste venstre del af A'et i feltet
946	Sverige, Svealand, Knut Eriksson (1167-1196), penning, Sigtuna, LLt IA:7a; Golabiewski B10a	Cirka 1180-1200	Samme type som blyaftryk fra Sigtuna kv. S:ta Gertrud 1925 og Trädgårdsmästaren 1988. Stort og lille fragment, ikke komplet. Ingen slid, overfladekorrosion
947	Sverige, Johan III, 1 mark klipping, Stockholm, Ahlström 133	Årstal 1569	En smule slid, overflade ødelagt af korrosion, kantskader
948	Sverige, Gustav V, 2 öre.	Årstal 1931	Ingen slid, bøjet
952	Sverige, Karl XIII, ½ skilling, Avesta. Ahlström 40	Årstal 1815	Ingen slid.
976	Ubestemt	Udateret	Tosidet, uregelmæssig blanket, kobberholdig. 19 mm. Spor af præg, muligvis bølgestreg tæt ved kant på den ene side og side af et skjold (?) på den anden. Slid umuligt at bedømme, meget korroderer overflade
1009	Sverige, Albrekt af Meklenborg, penning, kronet hoved brakteat, Malmer Kr H Å II h, jfr. nr. 80.	Slutningen af 1360'erne-1370'erne iflg. Malmer	Ingen slid
1114	Sverige, Johan III, fyrk, Stockholm, Ahlström 105-119, type II-III	Årstal ulæseligt. Typen præget 1576-1592	Slutning af bagsideindskrift ulæselig. Ingen slid. Korrosion på overfladen. Stort fragment, bøjet
1339	Sandsynligvis Sverige, Magnus Eriksson, penning, LLt XXVII.	Sandsynligvis 1340-1354	Løvens hale anes utydeligt på forsiden og to af kronerne på bagsiden. Slid ubedømmeligt. Korroderet og bøjet
1345	Ubestemmelig. Muligvis mønt	Udateret	Små fragmenter. Sølv?
1356	Muligvis Sverige, Magnus Eriksson, penning, 1319-1340, LLt XXVI.	Muligvis 1319-1340	Tilsyneladende ikke slidt. Stærkt korroderet, stor kantskade, flere små fragmenter. Stående løve anes svagt på fs. og krone på bs.
1516	Regnepenning, Nürnberg, Rose-Orb-typen.	Sent 1400-1500-tal (ikke 1600-talsstil)	Fs. Spor af indskrift. Trepas med tre spidser, i midten anes et rigsæble. Bs. Næsten ulæselig p.g.a. korrosion. Man aner svagt indre ring og 6 små motiver (sandsynligvis liljer og kroner) rundt om centralt motiv i feltet (sandsynligvis rose). Messing. Gennemboret tæt ved kant til ophæng. Slid ubedømmeligt
1517	Sverige, Sigismund, fyrk, Stockholm. Ahlström 25, type I	Årstal ulæseligt. Typen præget 1593	Forsideindskrift starter i siden, ikke for oven. Ingen slid. Korroderet overflade. Knækket i tre.
1843 A & B	Ubestemmelig (ej mønt?)	Udateret	To tynde fragmenter, kobberlegering, korroderede, ingen spor af prægning. (A) synes at have været rund, diameter under 15 mm. Muligvis mønt. (B) ubestemmelig oprindelig form, let bøjet. Sandsynligvis ikke mønt.
3881	Sverige, Oskar I, 1 öre.	Årstal 1858	Ingen slid. Signatur under hals ulæselig p.g.a. korrosion.

9040	Tysk? Vikingetid?	Sandsynligvis 900/1000-tal	Sølv. Fs. Ulæselig p.g.a. kraftigt halvbrakteatpræg. Bs. Lille kors i lille felt. Indskrift, høje bogstaver ... IONII.... (??). Lille uregelmæssig blanket. Stort fragment. Slid svært at bedømme, meget korroderet, udflydende overflade. En del saksiske mønttyper har et sådant lille kors, fx. Dbg 710a. Det kan også være en slavisk imitation af en Randpfennig. Imitationerne er karakteriserede ved ikke at have høj rand
9144	Ubestemmelig	Nærmere datering ikke mulig	Sølv. 20 mm. Meget kraftigt korroderet ind i kernen med korrosionsproduktion på overfladen
9652	Sandsynligvis ikke mønt	Udateret	Let uregelmæssig sølvskive, 16 mm, ganske let bøjet, tilsyneladende ingen spor af præg, gennemboret af korrosion
9657	Sandsynligvis ikke mønt	Udateret	Tynd sølvskive, 17 mm, korroderet, ingen spor af præg, uregelmæssig, klippet polygonal form
10000	Sandsynligvis ikke mønt	Udateret	Lille sølvskive, diameter 19 mm, i to stykker. Ingen spor af præg. Let uregelmæssig form
10167	Tysk vikingetidsmønt.	900/1000-tal.	Mange små fragmenter. Sølv. Tydelige spor af præg, blandt andet muligvis nederste trin på en "Holzkirche": muligvis Otto-Adelheid penning eller rhinlandsk?
10700	Sandsynligvis ikke mønt	Udateret	Fragment af tilsyneladende rund sølvplade. Buet på en side, moderne friske brud på tre andre sider. Oprindelig diameter skønnes til cirka 2 cm. Helt regelmæssig tykkelse. Overflade korroderet, ingen sikre spor af præg (man aner måske et C)
10800	Sandsynligvis Tyske Rige, Otto-Adelheid penning, Hatz IV. Variant?	Hovedtypen præget fra 983/91 (starttidspunkt omdebateret) til cirka 1040	Fs. Et par bogstaver synlige (HR??), indre ring. I feltet et O synligt. Bs. [...]A(E?)[...], indre ring, "Holzkirche" med prik på hver side anes. Et peck fs. Bøjet. Slid kan ikke bedømmes. Overflade afskallet Kantskade og korrosionshuller. Korrosionsskaller med aftryk
10593	<i>Skattefund, se ovenfor</i>		
11213	Tyske Rige, Andernach, bisp Pilgrim (1022-36) og kong/kejser Konrad (1024-27-39), Dbg. 451, Häv. 727, Elfver 9.	Efter 1027 iflg. Hävernicks, 1035-1046 iflg. Elfver	Fs. Stor tempelagtig bygning. Der anes et kors midt i templet (trods korrosion og markeret halvbrakteatpræg, hvor specielt O'et går igennem). Til højre [...], til venstre EOR; Bs. Spejlvendt indskrift: +CH[...]MR(AD?)[..]; buet dobbeltlinjet kors, indskrift: (II eller N, M, W) / ILO[.]I / (A eller R?). Bøjet. Næsten ingen slid. Ingen pecks synlige. Hullet af korrosion, sort korrosion + løse korrosionsskaller
11500	Tyske Rige, hidtil ukendt type. Saksisk? Vestslavisk?	Stilen, især en-face portrættet, svarer til Henrik IIIs kejsertid (1046-1056). Den er sandsynligvis ikke tidligere, muligvis en smule senere.	Fs [...] (HB ligatur) EBCV[.....] kronet buste en face; [...] (OIT?), bygning med to tårne, port i midten og kors ovenover. Ikke bøjet eller pecked. Næsten ingen slid. Meget korroderet, dele af overfladen bortkorroderet

11501	Ubestemmelig	Udateret	Mange fragmenter. Meget korroderet ind i kernen
11548	Ubstemt. Tysk? Vikingetid	900/1000-tal	Sølv. Mange små fragmenter (har tilsyneladende været hel: i databasen står "Long cross. 19 mm i diameter. (000103 MJ)". Spor af bogstaver (N, CI, SI?) og indre perlerand. C'et er afrundet og bredt med ender markeret med trekanter. S'et er også bredt. Begge bogstavtyper minder om tysk stil, ikke engelsk. Det smalle N kunne dog være engelsk. Perleranden er med store markerede perler, som er mere tysk end engelsk. Det er derfor meget usandsynligt, at det er en Long Cross. Ikke meget slid
12228	England (eller mere sandsynligt skandinavisk imitation), Knud, Short Cross, ubestemt møntsted og møntmester.	Cirka 1029-1035 (eller eventuelt senere hvis imitation)	Fs. bogstaver synlige, men passer ikke til den normale indskrift, hvilket tyder på, at det er en imitation (præcist match ikke fundet); toppen af liljescepter, venstre ende af diadem. Bs. kors med cirkel i midten, indskrift og ring dækket af korrosion (gør det umuligt at finde eventuelt match med officielt eller imitativt stempel). Officielt klippet halv langs korset, senere brækket, så den nu er omtrent kvart (de tre fragmenter nævnt i listen mangler). Bøjlet. Ingen slid. Korroderet overflade, små korrosionshuller
12229	England, Knud, Quatrefoil, ubestemt møntsted og møntmester	Cirka 1017-1023	Muligvis Lincoln, men tilsyneladende intet match i Mossop. Fs. [.....]NGLO[...]. Bs. [... / ..](?:) / (M?)O[.] / (IH?)[...], bøjlet, fragmenteret af korrosion, skrøbelig, ingen slid, ingen pecks synlige
12361	<i>Skattefund, se ovenfor</i>		
12468	Ubestemt, vikingetid.	900-1000-tal	Det meste ulæseligt p.g.a. korrosion. På den ene side "vifte" = drapering af buste? Stort fagfragment, bøjlet, nicked, pecked på bøjningsås. Næsten ingen slid. Store dele dækket af korrosionslag
12481	Byzans, Basilius II og Konstantin VIII (976-1025), miliaresion, class II	Af Grierson dateret 977-989, men for nyligt nydateret af Leimus 977-990-1005. Hvis det er var. B, er det 990-1005	21-23 mm, Måske variant B (ΠΙΣΤV i.s.f. ΠΙΣΤΟΙ i starten af næstsidste linje på bagsiden), men læsningen er meget usikker p.g.a. korrosion. Fs. Kors flankeret af to buster. Bs. Indskrift i flere linjer. Slid umuligt at bedømme. Overflade sløret af korrosion. Perforet tæt ved kant af regelmæssigt hul, let bøjlet
12716	Tyske Rige, Otto-Adelheid penning, Hatz IV. Variant?	Hovedtypen præget fra 983/91 (starttidspunkt omdebateret) til cirka 1040	Fragment, derudover en smule af kanten fanget i korrosionsskal. Fs. Kors med O med streg og D i to af vinklerne, de andre ulæselige. Bs. Trækirke med prik t.h., t. v. ulæselig. Tilsyneladende ikke meget slid
13059	Tyske Rige, Otto-Adelheid penning. Hatz IV, sandsynligvis variant 4b eller 4g, selvom venstre prik synes let hævet	Ca. 995-1010/15 (Rundbergs datering af variant 4b og 4g) med forbehold for usikker variantbestemmelse.	Fs. ODDO meget svært at se. Tilsyneladende optræder de diagonalt med opretstående D'er. Bs. Utydelige, men dog distinkte prikker på hver side af kirke. Den venstre prik en smule hævet. Brædder som trekanter i siderne. Prik i midten.

		Hovedtypen præget fra 983/91 (starttidspunkt omdebateret) til cirka 1040	Korroderet. Et peck på bagsiden (ses tydeligt i korrosionskallen). Halvrundt snit i møntens kant: har været gennemboret? Eller blot resultat af korrosionen? Overfladen trukket af med korrosion skallen, så møntens overflade er udflydende. Tilsyneladende ikke meget slid. Ridser, smuldrende kant. Løse korrosionsskaller med aftryk
14504	England, Æthelred II, Second Hand, sandsynligvis London, Beornulf.	Ca. 985-991	Fs. [...]DELRL[...]. Bs. +BE[...](L?)VDO, korroderet papirstynd, kniplingeagtig med mange korrosionshuller (derfor ukomplet), bøjet, 0,40 g (Kendte eksemplarer af Second Hand, London, Beornulf listet af Jonsson 1987, s. 91. De publicerede eks H 2227-29, SCBI Cop 715 og Glasgow 819 tjekket. Ingen af dem har LVDO for London, men stavemåden er kendt for andre typer/møntmestre, fx H 2216)
14588	Kalifatet, Samanide, dirhem, [Balkh?], [AH ca. 292-293/AD ca. 904-906], [al-Muktafi], [Isma'il b Ahmed]	Ca 904-906	3,32 g, øsken (forgylt?), i mange dele, korroderet. Tilsyneladende ikke meget slid
16140	Muligvis England, Æthelred II (978-1016), Small Cross? Møntmester Asferd?	900/1000-tal, muligvis 978-1016	Fs. Spor af bogstaver, ulæselig på grund af korrosionsbelægning. Bs. [...]SF(E eller L)R[...], indre ring anes, intet ses i feltet (Small Cross? Small Cross er præget både i starten og slutningen af regeringen). Halv mønt, synes knækket ved bøjning. Mørk korrosionsbelægning
33102	Tyske Rige, Deventer, Henrik II som kejser, Dbg. 563, Ilisch 1.8, Wätz 5.	1014-24	Fs. Indskrift. I feltet: Hånd, RE til den ene side, X til den anden. Bs. Indskrift. Kors med prikker i vinklerne. Stort fragment, to stykker (hovedsagligt brækket langs perlering, sandsynligvis moderne brud), bøjet, pecked. Delvist svagt præg. Kun lidt slid
36930	Kalifatet, dirhem, fragment, sandsynligvis sen Samanide.	Dateret ca. 950-980 med forbehold for korrosionsdække	Let bøjet. Kun lidt slid. Tentativ bestemmelse under forbehold for, at dele af overflade dækket af korrosion: Mere præcis bestemmelse mulig, hvis korrosionen kan fjernes
43644	Sverige, Karl X Gustav, ¼ öre, Avesta, Ahlström 62, type II.	Årstal 1658	Excentreret. Ingen slid
45465	Ej mønt?	Udateret	Tynd kobberskive, fragment, bøjet, meget korroderet
48207	Sverige, Karl XI, 1/6 öre s.m., Avesta, Ahlström 356b.	Årstal 1666	Ingen slid
48610	Sverige, Magnus Eriksson-Albrekt af Meklenborg, penning, kronet hoved brakteat, Malmer Kr H Ä II d, jfr. nr. 53-54.	1360'erne iflg. Malmer	Stort fragment. Utydelig prægning, ikke meget slid (det lille fragment nævnt i fundlisten mangler)
48900	Sverige, Gustav IV Adolf, 1/12 skilling, Avesta	Årstal 1805	Ingen slid, korrosion
48942	Muligvis Sverige, örtug	Sandsynligvis 1400-tal	To fragmenter, næsten komplet (moderne brud). 19 mm. Markeret perlering og det forholdsvis lille felt (som örtug). Dækket af korrosion. Slid ubedømmeligt

49082	Ubestemmelig	Middelalderlig? (fabrikken)	Kobber, 17 mm, uregelmæssig, relativt tynd blanket. Korroderet ind i kernen
49099	Sverige, Fredrik I, 1 öre k.m., Avesta, Ahlström 346b	Årstal 1724	Smalt skjold. En del slid.
49211	<i>Skattefund, se ovenfor</i>		
49239	Sverige, Kristina, ¼ öre, Säter. Ahlström 128, type II	Årstal 1641	Ingen slid, korroderet
49242	Sverige? Ubestemt kobbermønt	16/1700-tal (fabrikken). Excentrering og bøjning almindeligt især i 1600-tallet	30 mm, meget korroderet. På den ene side anses den ydre ring, der viser, at stykket er excentreret. Let bøjet, muligvis fra valseprægning
49545	Sverige, Oscar I, 1/6 skilling banco	Årstal 1853	Meget lidt slid, korroderet
49554	Sverige, Oscar I, 10 öre	Årstal 1857	Noget slid.
49572	Sandsynligvis ikke mønt	Udateret	Bly
49584	Sverige, Fredrik I, 1 öre s.m., Avesta, Ahlström 331	Årstal 1743	Ingen slid.
49620	Sverige, Oscar I, 1 öre.	Årstal 1858	Signatur L.A. under hals. Næsten ingen slid. To lige blæk(?)-streger i vifte hen over kongens hoved, fra punkt over panden og skråt nedad mod højre
49680	Sverige, Karl XI, 1/6 öre s.m. Ahlström 356-372.	Årstal ulæseligt. Typen præget 1666-1686. Muligvis [.j67[.], i så fald 1670-1677	Slid umuligt at bedømme, kraftigt korroderet.
49760	Sverige, Ulrika Eleonora, 1 öre k.m. Ahlström 24a	Årstal 1719	Kanten forekommer glat. Noget slid.

Referencer:

- Ahlström, Bjarne, Yngve Almer, Bengt Hemmingsson, *Sveriges Mynt 1521-1977*, Stockholm 1976.
- Baron, Alain, *Die Münzprägung der Bischöfe, Kaiser und Könige in Strassburg*, upubliceret afhandling, Wien 1987.
- Dbg. = Dannenberg, Herman, *Die deutschen Münzen der sächsischen und fränkischen Kaiserzeit*, 4 bind, Berlin 1876-1905.
- Elfver, Frédéric, *Andernach – kungens och/eller hertigens myntort? En kronologisk och metrologisk studie av den tyska myntningen i Andernach, Oberlothringen, baserad på svenska skatfynd*, Stockholms Universitet, C-opsats, HT 1997 (findes på Numismatiska Forskningsgruppens hjemmeside).
- Golabiewski, Monica, *Kung Knut Eriksson och penningarna*, Stockholm 2019.
- Hatz, Gert, *Handel und Verkehr zwischen dem Deutschen Reich und Schweden in der späten Wikingerzeit*, Stockholm 1974.
- Hatz = Hatz, Vera, "Zur Frage der Otto-Adelheid-Pfennige", *Commentationes de nummis saeculorum IX-XI in Suecia repertis*, I, Stockholm 1961, s. 105-44.
- H = Hildebrand, Bror Emil, *Anglosachsiska mynt*, 2. udg., Stockholm 1881.
- Häv. = Hävernick, Walter, *Die Münzen von Köln*, Köln 1935.
- Ilisch, Peter, "Die Münzprägung im Herzogtum Niederlothringen". Del 1 *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 84-85, 1997/8 (2000), s. 1-272. Del 2 *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 100, 2014, s. 1-383.
- Johansson, Ida, *Kungen eller biskopen? En teoretisk studie baserad på myntningen i Strassburg*, Stockholms Universitet, B-opsats, HT 2007 (findes på Numismatiska Forskningsgruppens hjemmeside).
- Jonsson, Kenneth, *Viking-Age hoards and late Anglo-Saxon coins*, Stockholm 1987.
- Jonsson, Kenneth, "Fynd. Kv. Professorn 1, Sigtuna, Uppland", *Myntstudier* 2004:5, s. 14-16.
- LLt = Lagerqvist, Lars O., *Svenska Mynt under vikingatid och medeltid*, Stockholm 1970.
- Leimus, Ivar, "On the Chronology of the Miliaria of Basil II and Constantine VIII: an Estonian Perspective", *Revue numismatique* 177, 2020, s. 235-246.
- Malmer, Brita, *Den senmedeltida penningen i Sverige*, Stockholm 1980.
- Mossop, Henry R., *The Lincoln mint, c. 890-1279*, Newcastle 1970.
- Pettersson, Helene, *Vikingatida myntning i Dinant. En kronologisk studie*, Stockholms Universitet, B-opsats, VT 1997 (findes på Numismatiska Forskningsgruppens hjemmeside).
- Rundberg, Jonas, *Otto-Adelheid-Pfennige*, Stockholms Universitet, C-opsats, HT 2000 (findes på Numismatiska Forskningsgruppens hjemmeside).
- SCBI = *Sylloge of coins of the British Isles*, London, 1958-.
- Wätz, Anna, *Vikingatida tyska mynt. En analys av mynt präglade i Deventer*, Stockholms Universitet, C-opsats, VT 1992 (findes på Numismatiska Forskningsgruppens hjemmeside).

Bilaga 5 – ¹⁴C-dateringar – Karl Håkansson & Lars Beckel, Ångströmlaboratoriet 2020

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1

Postadress:
Box 529
751 20 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Telefax:
018 – 55 5736

Hemsida:
<http://www.tandemlab.uu.se>

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Uppsala 2020-11-04

Resultat av ¹⁴C datering av makrofossiler från Sigtuna, Uppland. (p 3170)

Förbehandling av makrofossiler:

- 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
- 0.5 % NaOH tillsätts (1 h, 60 °C). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ¹⁴C-innehållet i acceleratorn förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO₂-gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

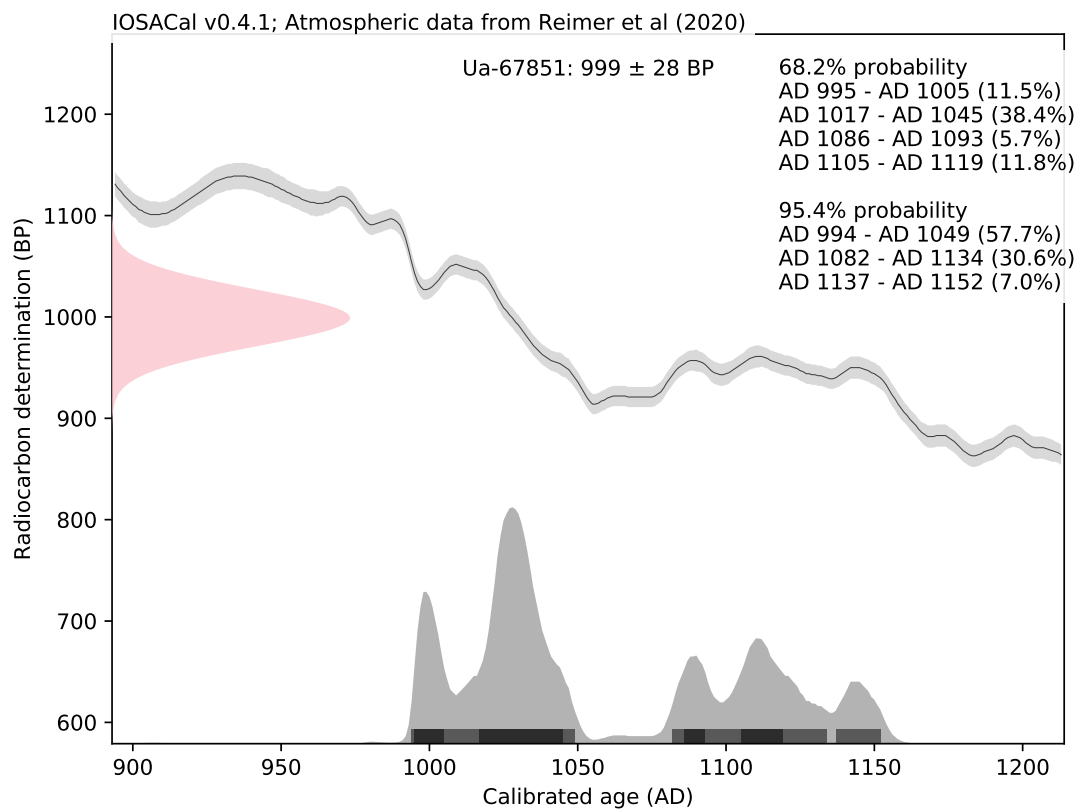
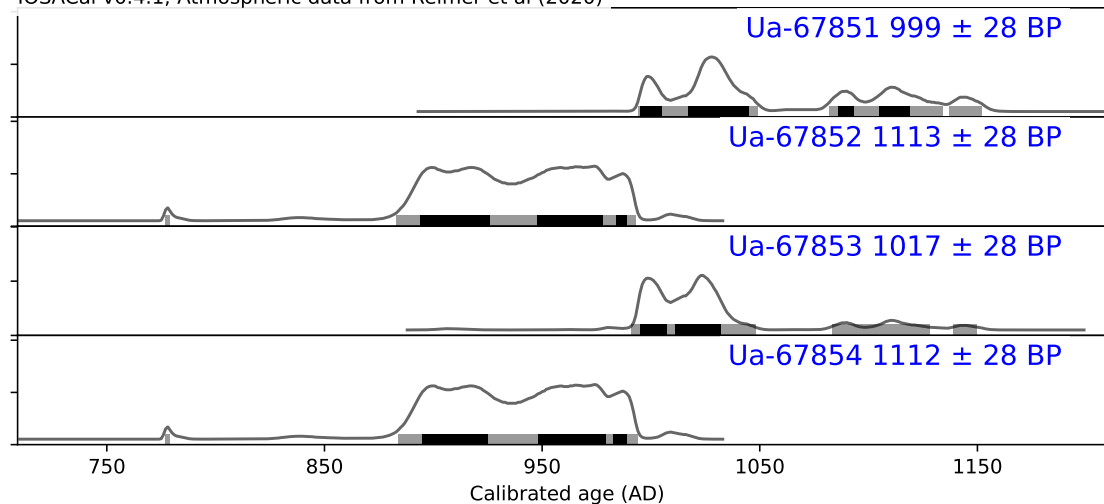
Labnummer	Prov	δ ¹³ C‰ V-PDB	¹⁴ C ålder BP
Ua-67851	1454	–27,6	999 ± 28
Ua-67852	3419	–29,0	1 113 ± 28
Ua-67853	3467a	–25,5	1 017 ± 28
Ua-67854	3467b	–27,4	1 112 ± 28

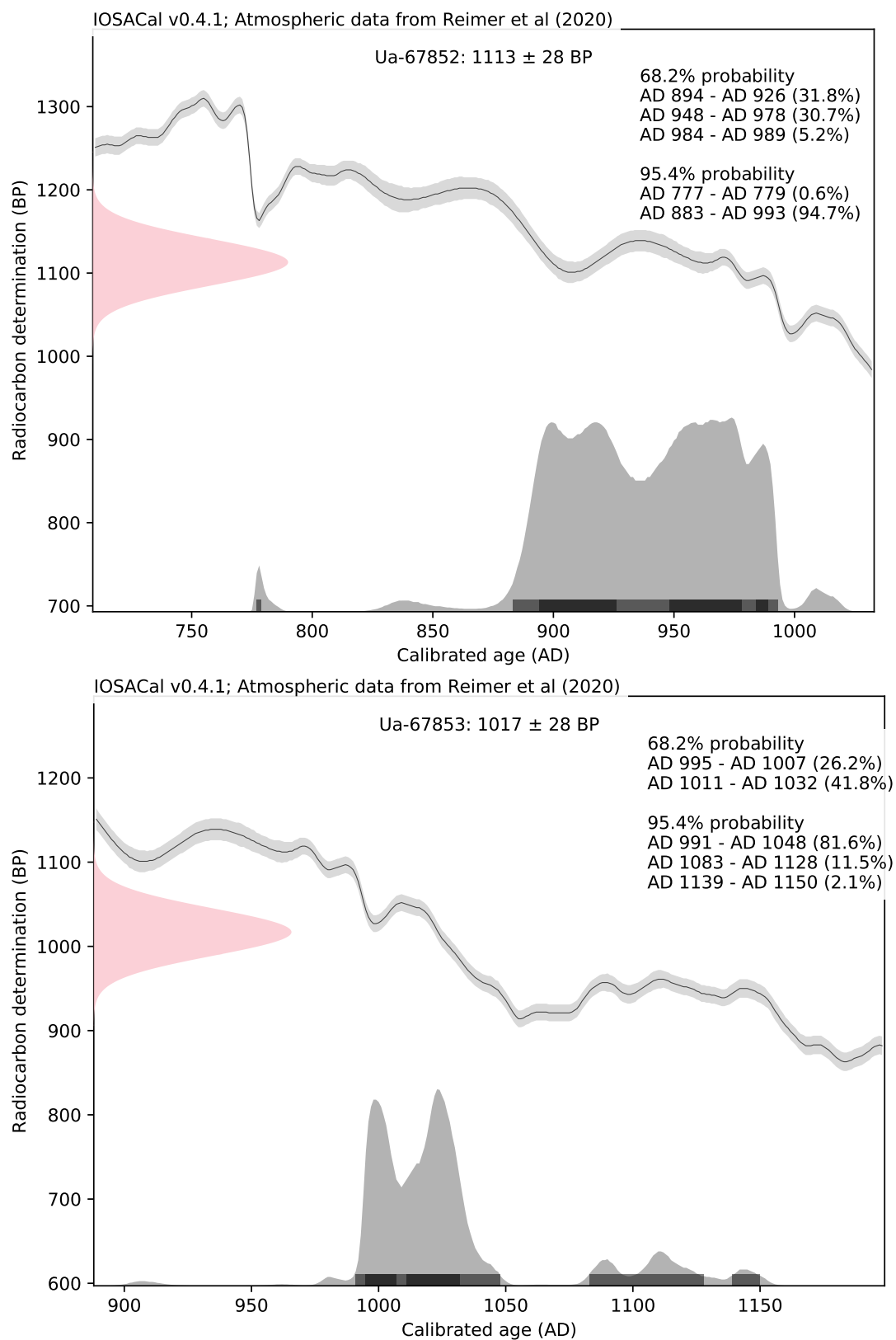
Med vänliga hälsningar

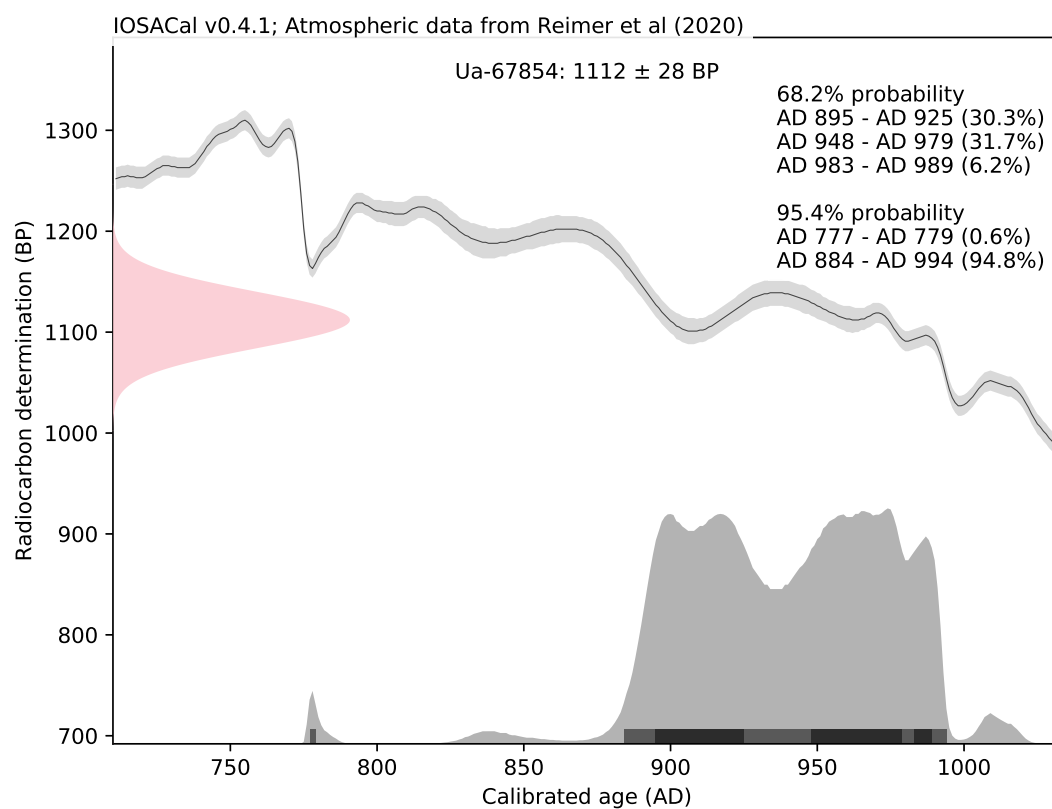
Karl Håkansson / Lars Beckel

Kalibreringskurvor

IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2020)

Bilaga 6

Om tolkningen av hus H/G i faserna 2 och 3

Johan Runer

Längst i nordväst har en nordväst-sydöstlig ränna eller dike (kontext 3450; fas 4) grävts efter att hus H/G upphört. Förekomsten av rännan har gjort att det vid fältundersökningen uppfattades föreligga en konstant gräns/lagerbryt här för kontexterna tillhörande huset och att de delat av lämningarna som fanns nordost om rännan som då urskildes som separata mindre hus (västra delen av hus X och hus R). Vid fältundersökningen iaktogs rännan (dvs. rännans botten) först i den naturliga undergrunden, vilket gjorde att den då antogs tillhöra fas 1.

Västra delen av det som tidigare tolkats som "Hus X" ligger djupast ned i stratigrafin på denna del av tomt II. Lämningarna har ingen tydlig stratigrafisk avvikelse från de kontexter som räknas till brukningsfas H. Det lergolv (3455) som räknas till hus X har höjder närmast det invidliggande lerlager 3419 (lergolvet i hus H) som stämmer mycket väl med dettas höjder (i båda fallen kring 6,55 m ö.h.). Lagren är dessutom undersökta samtidigt; kontextblanketterna är daterade samma dag (2000-06-06). Sammantaget är det sannolikast att västra delen av hus X utgjort en del av golvet i hus H/G, brukningsfas H.

På samma sätt stämmer läget och stratigrafin för det yngre "Hus R" med läget för hus H/G, och kontexternas utseende gör det sannolikt att det i själva verket rör sig om en del av brukningsfas G.

Det är tydligt att en del av båda brukningsfaserna H och G i hus H/G:s södra del grävts som lager 3152 (grupp 37). Lagret beskrivs som ett 0,05-0,15 meter tjockt grå/brunt gödselblandat kulturjordslager (bitvis ren gödsel) med rikligt av träflis, träbitar, pinnar och enstaka lösa stenar (skörbrända och med en diameter av 0,1-0,2 meter). I ruta Y18 anges lagret ha varit sandblandat. Lagret anges som "främst homogent, men bitvis heterogent." och med "distinkt – diffus kontaktyta".

Lagret tolkas i dokumentationen ha "tillkommit efter att hus G tagits ur bruk". På ritningen för 3152 anges att lager 3279 (tolkast som avsatt lager i hus G) är "samtida eller detsamma?" som 3152. Vidare anges att lager 3152 funnits längre västerut "men grävdes in i 3052". På ritningen för lager 3281 (konstruktionslager som tolkas höra till hus G) anges schematiskt att detta gått fram till linjen 17,50, men att den östra delen av 3281 "grävdes in med 3152." I kontextbeskrivningen för 3152 anges också att "i botten av lagret fanns förmodligen ett tunt träflislager (3281) vilket ej gick att åtskilja." I matrisen anges samtidigt 3152 motsägelsefullt ha tillkommit senare än 3132=3225 (brandlagren över hus G).

Utifrån dokumenterade kontexter framgår att 3152 har grävts ända ned till lergolvet för den äldsta brukningsfasen H, och utifrån utseendet i plan för den dokumenterade delen av lergolvet 3419 ställd mot utseendet i plan för 3152 framgår att dessa i plan har en helt överensstämmande gräns gentemot varandra. Det är därför troligt att även en del av lergolvet kan ha grävts in i 3152, och sannolikt har även underliggande lager tangerats (fas 1).

Kontextblanketten för lager 3152 är daterad 10 maj år 2000, och ritningen över lagret är upprättad 11 maj. Det är ett relativt sett mycket tidigt datum, före då majoriteten av hus H/G:s lämningar undersöktes och identifierades. När lagret grävdes kan man alltså inte ha känt till omfattningen av de kvarvarande lämningarna eller existensen av hus H/G. Direkt över 3152 fanns den omfattande heltäckande stenläggningen B1 med sammanhörande lager, vilket tolkats som en utomhusmiljö (underlag för en kavelbro). Förhållandet bör ha gjort att även underliggande lager enkelt kunde antas som en utomhusmiljö. Detta kan sammantaget starkt ha bidragit till att lager 3152 kom att undersökas, dokumenteras och tolkas på det extensiva sätt som skedde.

Från april 1999 till juli 2000 grävdes fastigheten Professorn 1 ut inför ett nytt husbygge. På platsen, som låg vid den södra sidan av Stora gatan, var kulturlagren nära tre meter djupa. Utgrävningen gav drygt 50 000 fyndposter och är den hittills fyndrikaste arkeologiska undersökningen i Sigtuna.